ביאור מלות הקשות אשר בתרגום של כתובים

דני' ב שם אות א אדין מלתא הודע · פי' אז : מן אדרי קיט ·
שם ג נורן : למזא לאתונא · להסיק הכבשן : מני
שם ב עזר' ו אזדא · אזלה : באחמתא בבירתא · בתיבה : לעם
דני' ב שם ו שם ב אחרן · אחר : דחילא ואימתני · נוראה : האיתך כהל ·
שם ג שם ב הישך : ואכלו קרציהון · הכריזו : ואלו צלם · והנה :
שם ו עזר' ו דני' ד די הימן · האמין : ואמרין לעלון · כבשים : ואנבה
שם ד שגיא · פירותיו : לא אנס לך · אינגו קשה · וצלם
שם ג שם ד שם ה אנפוהי · פניו : ובאסור די פרזל · קשר וכבל : אעא
שם ו עזר' ד ואבנא · עץ : וארו · והנה : לא אריך · בלתי הגון :
דני' ב שם ארע מנך · שפילה מנך : ומלאת כל ארעא · כל
ירמי' י דני' ב הארץ : שמיא וארקא · ארץ : חרטום ואשף · קוסם :
עזר' ד דני' ג ואשיא יחיטו · יסודות החומה : להיתיה לשדרך ·
שם שם ב להביא : אתון נורא · כבשן : וכל אתר · כל מקום :
שם ג אדרגזריא · שופטים : אחשדרפניא · שרים : ואפתום
עזר' ג שם ה מלכין · מס המלכים והוקס : אספרנא · מהרה :
דני' ו שם ד אות ב שגיא באש · רע בעיניו : ובדרו אנביה ·
שם ו פזרו פריו · שם בל · שם לב ומחשבה :
שם עזר' ד ולקדישי עליונין יבלא · ישחית : מנדה בלו · מס :
שם שם שם ה בעל טעם · יועץ : ובקרו והשכחו · חפשו : ברם
דני' ו עזר' ז בשנת חדא · אבל : ובת טות · לן בצום : בתין משח ·
דני' ב מדה מדה : ובתרך תקום · אחריך :
שם שם ו אות ג מהלכין בגוה · בגאוה : לגוב אריותא ·
שם ד שם ג לבור האריות : גודו אילנא · כרתו : בגו
שם ז נורא · בתוך האש : מגיחן לימא רבא · מוציאין :
שם ב שם מטורא אתגזרת · נגזרה : חרטומין גזרין · קוסמים :
שם ה עזר' ו שם ז גירא די כתל · סיד : אבן גלל · אבן שיש : גמיר
שם ה וכענת · תאר לעזרא אשר גמרא גמיר : בבית גנזיא ·
דני' ז שם ו מקום גניזה : גפין ארבע · כנפים : גרמיהון הדיקו ·
שם ז שם ג עצמותיהם : והובד גשמה · גופה : גדבריא · פקיד וגזבר :
שם ז עזר' ו אות ד בקרנא דא · זה : די דבחין דבחין · זובחים
דני' ו זבחים : ותרושנה ותדקנה · תרמסנה :
שם שם ה ודחון לא הנעל · שולחן או משוררים : ואעין ודחלין ·
שם ב שם יראים : די נפק · אשר : בחזוא די ליליא · של :
עזר' ו דני' ב עזר' ו ששבצר הך · זה : צלמא דכן · צלם זה : דכרין
שם דני' ב מאתן · אילים : דכרונה · זכרונה : דקו כחדא ·
שם שם ז נשחקו : חזוהי ודרעוהי · זרועותיו : בדתאהה
שם ג בעשב נדבריא דתבריא · שרים :
שם ב שם ו אות ה הא כרי פרזלא · חלא כמו ברזל · הדבריא
עזר' ו ופחותא · מנהיגים : למהך לירושלם ·
שם ללכת · בלו והלך · מין מס :
דני' ה שם ד אות ז תקפת להזדה · לפשוע בזדון : יתזן כל
שם ה בשרא · ימצא מזון : זאעין ודחלין ·
שם ד עזר' ו רועדים ויראים : הדרי וזיוי · הוד ותאר : וזקיף
יתמחא עלוהי · יוכה בארץ עיזקוף לתלותו עליו :
דני' ו שם ב אות ח ולא חבלוני · לא השחיתוני : חדוהי
עזר' ו ודרעוהי · חזה שלו : די עא חדת · חדשה :
דני' ה עזר' ד ואחוית אחידן · הגדת החידות : ואושיא יחיטו :
דני' ד ימושבו חוט ליישר בנין החומות : במחן ענין · לחונן
שם ז שם ד עניים : החסנו קדישין · ירשו קדושים : בתקוף חסני ·
שם ב שם עוז ועוצם : די חסף · חרש : דתא מתחצפה ·
שם ג שם ח ממהרת : לא התחרך · לא נשרף : וקטרי חרציה · קשר
עזר' ז דני' ב מתניו : ושאר חשחות · צורך : וחשל כולא · מחליש :
שם שם ד אות ט בחסף טינא · טיט : תחותוהי תטלל · יחסו

תם

בצלו : וטפרוהי כצפרין · צפרניו : טריד · נגרש : שם ז שם
אות י יגר שהדותא · גל : ברגז וחמא · וחימה : בראש' לא דני' ג
אתיעטו · נתיעצו : ויציב חלמא · נאמן : שם ו שם ב
אות כ מלה כדבה · כזב : האיתך כהל · יכול : שם שם
וכוין · חלונות : ושאר כנותהון · בני החבורה : שם ו עזר' ד
שלח למכנש · לאסוף : וכען הודעתני · כעת : אמר דני' ג שם ב
לכפתא · לאסור : אתכרית רוחי · נבהלה נפשי בגופי : שם ג שם ו
אות ל להן חלמא · לכן : שגלתך ולחנתך · פלגשיך : שם ב שם ה
אות מ ולמאניא דיביתה · כלים : ימגר כל מלך · שם עזר' ו
יפיל · ומדה בלו · מנדה בלו · מס : די שם ד
מחת לצלמא · הכתה : כולא מטא · הגיע : מלכי דני' ב שם ד שם
יושפר · עצתי תיטב : והמניכא · רביד : מריטו שם ה שם ד
גפה · נשרו הנוצות :
אות נ נגיד ונפיק · נמשך · ויקום בנגהא · כהאיר שם ז שם ו
השחר : נולי יתשמון · אשפה מנוולת יושם : שם ב
די הסיקו · העלו : ונפקתא · הוצאה : ומן נצבתא · שם ג עזר' ו דני' ב
חוזק וקושי : לדא נקשן · מקשקשים : וכתב הנשתון · שם ח עזר' ד
מפורש : אתרו עפיה · הפילו ענפיו : ונבזבה ויקר · דני' ד שם ב
דורן : אדין כנמא · כאשר אמרנו כנם וקצף · בזעף : עזר' ד דני' ב
אות ס סבכא פסנטרין סומפוניא · כלם מיני כלי שם ג
זמר : ואושוהי מסובלין · מחזיקים : מלתא עזר' ו
ספת · כלתה : אדין סרכיא · שוטרים : בסרבליהון דני' ד שם ו שם ג
פטישיהון וכרבלתהון · מיני לבושים שונים :
אות ע מהעדה מלכין · מעביר : עדן ועדנין · זמן : שם ב שם
כעור מן אדרי קיט · כמוץ מגרנות הקיץ : שם ב
ופשרה לעריך · לשונאך : ובעזקת רברבנוהי · טבעת שם ד שם ו
מפותחת חותם : עיר וקדיש · מלאך : בעין עלה · שם ד שם ו
סבה : ותלת עלעין · צלעות : שם ז
אות פ ופחותא · נגידים : די פחר · יוצר חרש : פס שם ג שם ב שם ה
ידא · חתיכת יד : פרס פריסת · חתוך : שם
ופשרא נחוה · פתרון : פתיה אמין שת · רחבו : פרשגן שם ב שם ג עזר' ד
אגרתא פתרון :
אות צ צבית ליצבא · חפצתי לדעת האמת : לך דני' ז
מצטבעין · שריה וליחלוח : הצדא שדרך · שם ד שם ג
האמת : וטפרוהי כצפרין · כצפרני עופות : שם ד
אות ק ומשרא קטרין · מתיר הקשרים : די אכלו שם ה
קרציהי · הכריזו הסור כי קרץ ענינו סוד שם ג
ורמז כטעם קורץ בעיניו ואכל ענינו הכרזה כאמרם ז"ל
ועיזי לאו לאכלויי בעיא (ב"כ דף ה) ועיי' ח"א שור' רכל :
אות ר ובעזקת רברבנוהי · שריו : ורוה דחיל · שם ו שם ב
מראהו : התרחיצו עלוהי · בטחו בו : שם ג
ברגלה רפסה · רמסה : שם ז
אות ש לא תשתבק · לא תיעזב : שלמכון ישגא · שם ב שם ג
ירבה : משתדר להצלותה · משתדל : שם ו
ואשתדור עבדין · מרד : ושוריא שכלילו · כלו בירן עזר' ד שם
החומה : די שיזיב · הציל : ולשטר חד · לצד : דני' ו שם ז
שלה הוית · שלו : וכל שלו · פשע ושגגה : ושיציא שם ד שם ו עזר' ו
ביתא · כלה : ושריו למבנא · התחילו · שרין שם ה דני' ג
מהלכין · שוכנים :
אות ת תהוא תבירה · שבורה : תוה וקם · שם ב שם ג
התפלא : תורין מאה · שוורים : כתלג דני' ז
חור · כשלג : מהחתין תמוה · שם : תפתיא · עזר' ו דני' ג
שרים : בתרע מלכא · בשער המלך : שם ב

ונשלם

בנוים · והפעיל הִתְנוּ אהבים · ב מתרת הזונה כפי — סס
התנאי · ב׳ מ״ל (א) ״אֶתְנָה המה לי · (ב) אהבת אֶתְנַן · — סס ב סס ט
ס׳ מֵאֶתְנַן זונה קבצה · כ׳ ושבה לְאֶתְנַנָּהּ · ר׳ וכל — מיכ׳ א ישעי׳ כג
אֶתְנַנֶּיהָ ישרפו באש · ג דיבור בנינו פיעל · יְתַנּוּ — מיכ׳ א שופ׳ ה
צדקות יי׳ · ילְתַנּוֹת לבת יפתח · פי׳ לקונן עליה — סס יא
ולהספידה וי״מ לדבר עמה כי לא המירתה כי אם
היתה צרורה עד יום מותה ׃

תנך הרך או הגדר האמצעי מהאוזן · תְּנוּךְ אזן בניו ׃ — שמו׳ כט
תנר ידוע · ״תַּנּוּר וכירים · ס׳ כְּתַנּוּר אש · ר׳ — ויק׳ יא תלי׳ כא
מגדל הַתַּנּוּרִים · כ׳ וּבְתַנּוּרֶיךָ ובמשארותיך ׃ — נחמ׳ ג שמו׳ ח
תעב תועבה ג׳ ב״ל נפעל · ״נִתְעָב ונאלח · ופיעל — איו׳ טו
וְתִעֲבוּנִי שלמותי · והפעיל אשר הִתְעַבְתְּ — סס ט יחז׳ יו
מהן · ב׳ מ״ל (א) מקרה · ותעשינה ״תּוֹעֵבָה · ס׳ — סס
תּוֹעֲבַת יי׳ נלוז · ר׳ שבע תּוֹעֵבוֹת בלבו · כ׳ — משלי ג סס כו
וּכְתוֹעֲבוֹתֵיהֶן עשית · (ב) תאר · לִמְתָעֵב גוי ׃ — יחז׳ יו ישעי׳ מט
תעה תעות ומשגה הפך היושר והאמת ג׳ ב״ל קל
עומד · כצאן ״תָּעִינוּ · תֹּעֵי רוח · ונפעל — סס נג סס כט
כְּהִתָּעוֹת שכור · והפעיל עמי מאשריך מַתְעִים · פי׳ — סס יט סס ג
גדוליך אשר תחשוב שהם מדריכי׳ אותך בדרך ישרה
המה מתעים אותך ומשחיתים ארחותיך הישרים
מעולם · ומשקלו ולדבר על יי׳ תּוֹעָה ׃ — סס לב

תער ב׳ הו״ל א סכין התגלחת · ״כְּתַעַר מלוטש · ס׳ — תלי׳ נב
בְּתַעַר הסופר · ב נרתק · האספי א ״תַּעְרֵךְ ׃ — ירמי׳ לו סס מז
תפף כלי שיר מרה והשמעות קולו בנינו מרובע ·
עלמות ״תּוֹפֵפוֹת · פי׳ מנגנות עלי התוף · — תלי׳ סח
מְתֹפְפוֹת על לבביהן · פי׳ מקוננות עלי תוף התלוי — נחו׳ ב
כנגד הלב או עצ״תש מכים על לבם · ומשקלו יְרַתֵּף — ש״א י
וחליל · ר׳ בְּתֻפִּים בשמחה · כ׳ מלאכת תֻּפֶּיךָ · פי׳ — סס יח יחז׳ כח
כלי שיריך או הוא כינוי לחלולים ונקבים שבגוף ׃
תפח תפוח והנעשה כרמותו · תמר ״וְתַפּוּחַ · ר׳ — יואל א
רפדוני בַּתַּפּוּחִים · ס׳ תַפּוּחֵי זהב ׃ — שיר ב משלי כה
תפל עצם מה הבלתי שלם במינו · ב׳ מ״ל (א) והמה
טחים אותו ״תָפֵל · פי׳ טיחה גרועה · היאכל — יחז׳ יג
תָּפֵל מבלי מלח · פי׳ אפי׳ אכילה גרועה לא תאכל בלי — איו׳ ו
מלח · שוא וְתָפֵל · חזיון גרוע · (ב) ואלהים לא — איכ׳ ב
ישים תִּפְלָה · פי׳ פעולה גרועה ובלתי שלימה ׃ — איו׳ א
תפר תפירה במחט ב׳ ב״ל קל יוצא · שק ״תָּפַרְתִּי · — סס יו
ופיעל הוי לִמְתַפְּרוֹת כסתות ׃ — יחז׳ יג
תפש ב׳ הו״ל א אחיזה ג׳ ב״ל קל יוצא · ״לְתָפְשׂ — סס כא
בכף · תְּפֻשׂוּם חיים · ונפעל כי תפוש הִתָּפֵשׂ · ופיעל — מ״א כ ירמי׳ לד
שממית בידים תְּתַפֵּשׂ · עיי׳ ביאורו בהערה לשור׳ שמם ׃ — משלי ל

תפת שרוה ואש · ב׳ מ״ל (א) ״וְתֹפֶת לפנים אהיה · — איו׳ יז
פי׳ שר מטעם הארמי תפתיא וכל שלטני — דניאל ג
מדינתא · וטמא את הַתֹּפֶת · (ב) ערוך מאתמול תָּפְתֶּה ׃ — מ״א כג ישעי׳ ל
פי׳ הוא תבערת אש ככתוב ותחת כבודו יֵקַד יקוד וגו׳ ׃
תקן תיקון המעוות ב׳ ב״ל קל · מעות לא יוכל ״לִתְקֹן · — קהלת א
ופיעל וְתִקֵּן משלים ׃ — סס יב
תקע ב׳ הו״ל א תקיעת שופר ב׳ ב״ל קל · ״וּכִתְקֹעַ — סס יח
שופר תשמעו · ונפעל יִתָּקַע בשופר גדול · — סס כז
ב׳ מ״ל (א) תקעו בַּתָּקוֹעַ · פי׳ בשופר · (ב) מקרה · — יחז׳ ז
בְּתֵקַע שופר · ב נעיצה ותקיעת כף שהוא ג״כ נעיצת — תלי׳ קן
יד ליד ב׳ ב״ל קל יוצא · וַיִּתְקָעֶהָ בבטנו · ולבן יִתָּקַע — שופ׳ ד ראש׳ לא
את אחיו · פי׳ אהל אחיו ונופל לשון נעיצה על יתידות
האהל הנעוצות בארץ · כל העמים ״תִּקְעוּ כף · — תלי׳ מז
בְּתֹקְעֵי כף · ונפעל מי הוא לידי יִתָּקֵעַ ׃ — משלי כב איו׳ יז
תקף חוזק בנינו קל · ואם ״יִתְקְפוֹ האחד · פי׳ אם — קהל׳ ד
יחזק ממנו · ב׳ מ״ל (א) תאר · עם שֶׁתַּקִּיף ממנו · — סס ו
(ב) מקרה · את כל ״תֹּקֶף · כ׳ וכל מעשה תָקְפּוֹ ׃ — אסת׳ ט סס י
תרז אילן סרק מה · תִּרְזָה ואלון ׃ — ישעי׳ מד
תרן עץ גבוה העשוי להלות עליו נס · כַּתֹּרֶן על — סס ל
ראש ההר · הוא העשוי להודיע דבר לרחוקים
בנס אשר יפרסו עליו כעין המשואות של חז״ל · כ׳ כן
תָּרְנָם בל פרשו נס · היא תורן האניה ׃ — סס לג
תרע שם שוערים או משפחה · תִּרְעָתִים שמעתים ׃ — ד״ה א ב
תרף צלמים מודיעי העתידות · שאל בַּתְּרָפִים · — יחז׳ כא
תרשיש בשורש רשש ׃
תשע מנין · ה׳ מ״ל (א) תאר המנוי · מקצה
״תִּשְׁעָה חדשים · ס׳ לְתִשְׁעַת המטות · — ש״ב כד יהוש׳ יד
(ב) תאר המנויה · תֵּשַׁע וששים שנה · ס׳ ותְשַׁע — ראשי׳ ה סס
מאות שנה · (ג) תשעה עשיריות · ויחי אנוש תִּשְׁעִים — סס
שנה · (ד) יחס המנוי בפרט · בחודש הַתְּשִׁיעִי · (ה) — ירמי׳ לו
יחס המנויה בפרט · בשנה הַתְּשִׁיעִית ׃ — סס לט

בני רבעים

תעתע תעות בנינו פיעל · והייתי בעיניו ״כִּמְתַעְתֵּעַ — ראשי׳ כז
ומשקלו מעשה תַּעְתֻּעִים · תלתל בשור׳ תלל ׃ — ירמי׳ י
תחרא שפת השריון · כפי תַחְרָא ׃ — שמו׳ כח
תחרה התערבות וההרמות לזולתו ב׳ ב״ל קל · אל
״תִּתְחַר במרעים · והוא ע״מ אל תתאו — תלי׳ לז
למטעמותיו · ועיי׳ שורש חרה · ופיעל ואיך
תְּתַחֲרֶה את הסוסים ׃ — ירמי׳ יב

(ב) דער הורנלאהן · (ג) ערלעהלן · זאגן · (ד) בעקלאגן · טרויארן ׃
תנך דאס אהרלעפלין ולד״א דער העפרפארראגנד · קנארפל דאס אהרס ׃
תנר דער אפן ; תעב פראבשייט · (ב) דער אבשייא · גרייל ׃
תעה אירדן · אומהערלאירדן ׃ תער דאס שערמעסר · (ב)
׃ תפף דיא פויקי שלאגן · (ב) דיא פויקי ׃
תפח דער אפפל ׃ תפל גריכג · שלעכט · טבעריכט ׃ תפר נעהן ׃
תפש ערגרייפן · פאסן ׃ תפת פירשט · אכפיהרר · (ב)
· (ג) ׃ תקן פרבעסרן ·
וויודר הערשטעללן ׃ תקע בלאזן · אין דיא טראמפעט · שטאסן ·
(ב) שלאגן · הינאייכשטאסן · (ג) דאס לעהלט אויפשלאגן · (ד) גוז
זאממנשלאגן ׃ תקף שטארק · מעכטיג זיין · (ב) דיא שטערקי ·
מאכט ׃ תרז ׃ תרן ביא איינס שיפפי דער מאסט
בוים · זאכסט איכי האהי שטאנגי איין פאניר דאראן צו שטעקן ׃
תרע דער נאמן איינר פאמיליא ׃ תרף דאס געצנבילד ׃
תשע ניין ׃ תעתע דער בטריגר · (ב) דיא בעטריגרייא · פרפיהרונג ׃
תחרא דאס פאנגרהעמד ׃ תחרה זיך גועללן · פרמיסן ׃

סליק

נאום המחבר לשלימות המלאכה ראיתי כי טוב הוא להציג פה מספר שרשים מתחלפי העי״ן והלמ״ד במובן אחד · והם אפס קצתם כי קצר המצע ·

אדב דאב דאבון · אלה אלא ביאוש · אנק נאק זעקה · אפס אסף כליון · בהל בלה בהלה · בלע עלב הון · גזר גרז כריתה · המן נהם זעקה · חגר חרג פחות · חדל חלד אדמה ·
חדל חלד זמן · הלם הבל חולפה · חמן מחן אודם · חפר חרף חרפה · חרם רחם מחשבה · חרם חתר חפירה · יעף עיף יגיעה · כבש כשב גדי · לעג עלג גימגום · לפד פלד לפיד ·
לקע תלע שן · עלן ענל קשירה · ערף רעף נזילה · עשר לעש רבוי · פטר פרט פקיחה · פרם פסר ביתוק · קבר קרב קבורה · רעש רשע טלטול · שלם שמל שמלה · תחו תוא בורהבר ·

ע״י מסדר האותיות יהודא ליב בן מהו׳ זאב וואלף זצ״ל מק״ק ברלין · אשר אין זר עמו במלאכת זה החיבור

ישעי׳ יח **תזז** כריתה בנינו הפעיל · הסיר התז :
איו׳ מא **תתח** שם כלל לחצים ולכל כלי זיין · כקש נחשבו תותח :
במד׳ ד שמו׳ כה **תחש** חיה בלתי ידוע׳ · עור תחש יד׳ ועורו׳ תחשים :
ראשי׳ ב **תחת** ג׳ הו״ל **א** מטה · ו׳ מ״ל (א) התחת אלהים
אני · פי׳ הלא אני תחת אלהים ממעל כלומר
ירא ה׳ · וכן ת״א ארי הדחלא דיי׳ אנא והה״א היא תמי׳
ש״ב כב המתקיימת כמו הנגלו נגליתי · כ׳ תרחיב צעדי תחתני ·
שם יט ר׳ מותי אני תחתיך · וכן כלם בל״ר ליחיד ולרבים ·
ראשי׳ ו (ב) תאר · תחתים שניים · (ג) תאר לנקבה · משאול
תל׳ פו שם פח קג תחתיה · ר׳ בבור תחתיות · ס׳ בתחתיות הארץ ·
דבר׳ לב שמו׳ יט (ד) עד שאול תחתית · ס׳ בתחתית ההר · (ה) לבית
יהוש׳ יח מ״א ו חורון תחתון · (ו) תאר לנקבה · היציע התחתונה ·
יחז׳ מב ראש׳ ל ר׳ מהתחתנות ומהתיכונות · **ב** כטעם במקום · התחת
דבר׳ ב שמו׳ יו אלהים אנכי · כ׳ וישבו תחתם · ר׳ שבו איש תחתיו · **ג**
שם דא כטעם בעבור ישלחנו תחת עינו · ואין לו כינוי :
משלי ל **תיש** הזכר מהעיזים · זרזיר מתנים או תיש · ר׳
ראשי לב ותישים עשרים :
תלי׳ כה **תכך** מרמה · ב׳ מ״ל (א) תוך ומרמה · (ב) רש
משלי דט ואיש תככים :
דברי׳ לג **תכה** ב׳ הו״ל **א** התחברות בנינו פועל · והם תכו
מ״א י לרגליך · **ב** בע״ח מה · וקופים ותכיים :
שמו׳ כה **תכל** צמר צבוע בדם חלזון · ותכלת וארגמן* :
משלי יו **תכן** מנין או תיקון ג׳ ב״ל קל · ותכן רוחות יי׳ ·
ש״א ב ת״י מתקן · ונפעל ולו נתכנו עלילות · ופיעל
איו׳ דת יחז׳ מה ומים תכן במדה · ג׳ מ״ל (א) יתכן אחד יהיה · ס׳
שמו׳ ה ותכן לבנים תתנו · ת״א סכום פי׳ מנין · (ב) הורתם
יח׳ דת שמו׳ ה שם ל תכנית · (ג) ואת מתכנת הלבני׳ · כ׳ ובמתכנתה לא תעשו ·
תלל מבצר וחוזק ומקום מיושב או ראוי להתישב ·
דברי׳ יג ה׳ מ״ל (א) תל עולם · פי׳ עי וגל בלתי
עזר׳ ב ירמי׳ ל מיושב · ס׳ מתל מלח · כ׳ ונבנתה עיר על תלה · ת״י
תלי׳ קלו על אתרה · (ב) ותוללינו שמחה · פי׳ המיושבים
עירינו על תלם סמוך לנהרות בבל כאמור לפניו הנה
השובים והתוללים המה שאלו ממנו שיר ושמחה כמשפט
הבונים בראשית התיסדם · עיי׳ הערה לשורש רנן · או
יהיה ותוללינו תאר להורסים ערי ישראל מעל תלם ·
יחז׳ יז שיר ה (ג) הר גבוה ותלול · (ד) קווצותיו תלתלים · פי׳ כגלי
שם ד השדה · (ה) בנוי לתלפיות · פי׳ להיות למבצר פי חרבות
ושאר כלי זיין נתונים תוכו וסביב לו מגינים ושלטים :
איו׳ דו **תלה** תליה ג׳ ב״ל קל יוצא · תולה ארץ על בלימה ·
פי׳ נקודת מרכז הארץ ואמציעותה אין לה מדה
ומהות כלל לדקותה ועש״ז נק׳ בלימה כלומר בלי מהות
וכל כובד הארץ תלוי עליה כי מכל עבריה מסביב
ישקעו הכבדים אל תוכה ואמציעותה · והיו חייך
דברי׳ דת איכ׳ ה תלאים · ונפעל שרים בידם נתלו · ופיעל מגן וכובע

תלו בך · ומשקלו תליך וקשתך · הוא החרב יחז׳ כז ראש׳ כז
התלויה על המותנים :
תלם שדה חרושה · כתלם עבורתו · ר׳ תלמי איו׳ לט הוש׳ י
שדי · כ׳ ויחד תלמיה יבכיון : איו׳ לא
תלע ג׳ הו״ל **א** רמה ועצ״הש הלושי הכח · ב׳ מ״ל
(א) ובן אדם תולעה · (ב) ואנכי תולעת · שם כה תלי׳ כב
כ״כי תולעתם לא תמות · (ג) וירום תולעים · **ב** צבע ישעי׳ סו שמו׳ יו
ארום בנינו פיעל · אנשי חיל מתלעים · (ב) מ״ל (א) נחו׳ ב
אם יאדימו כתולע · (ב) תולעת שני · ושני התולעת · יש׳ א במד׳ ד שם יט
כמו אדמות עפר · עפר מן האדמה · **ג** שנים הנסים ·
ומתלעות לביא · כ׳ ומאכלות מתלעתיו : יואל א משלי ל
תמם ב׳ הו״ל **א** כליון והשלמה ג׳ ב״ל קל עומד ·
תמו חרבות · תמנו חפש מחופש · הנו׳ תתם תל׳ ט שם סד
הכפל · תתם חלאתה · ולא יתום פריו · ונפעל יחז׳ דד שם מז
יתמו חטאים · והפעיל והתמותי טומאתך · ויתם את תל׳ ק דיח׳ ך במ״ב
הכסף ; ומשקלו ויחדו יהיו תמים · **ב** שלימות ותמימות · דב שמו׳ דו
ג׳ ב״ל נפעל · אז איתם · והפעיל כי תתם דרכיך · תלי׳ יט איו׳ כב
והתפעל עם גבר תמים תתמם · ו׳ מ״ל (א) תאר · ויעקב ש״ב דב
איש תם · (ב) ב״כ תאר · תמים היה בדורותיו · פי׳ ראשי׳ דה שם ו
שלם במדות ובדעות והפכו חסר לב · (ג) את האורים
ואת התמים · כ׳ תמיך ואוריך · עיי׳ שורש אור ביאורו · שמו׳ דח דברי׳ לג
(ד) מקרה · תם ויושר יצרוני · ס׳ בתם לבבי · כ׳ כצדקי תלי׳ כה שם קא
וכתמי · (ה) תמת ישרים · כ׳ עודך מחזיק בתמתך · שם ו משלי יא איו׳
(ו) אין בו מתם · ועיי׳ שורש מתה : ב ישעי׳ א
תמד התמדת פעולת מה כל הימים או בזמנים
קבועים · אש תמיד תוקד · עולת תמיד : ויק׳ ו שם דח
תמה פליא׳ ב׳ ב״לק והתפעל · ותמהו תמהו · ב׳ מ״ל חבק׳ א
(א) אכה כל סוס בתמהון · (ב) ובתמהון לבב : זכר׳ יב דבר׳ דח
תמז פסל מה מע״ז · מבכות את התמוז : יחז׳ ח
תמך סמיכה והחזקה ב׳ ב״ל קל יוצ׳ · תמכתיך בימין ישעי׳ מא
צדקי · מתמוך בשוחד · עבדי אתמך בו · שם לג שם מב
ותמכיה מאושר · ונפעל ובחבלי חטאתו יתמך : משלי ג שם ה
תמל היום העבר קרוב או רחוק · ד׳ מ״ל (א) גם תמול ש״א ב
גם היום · תמול בואך · פי׳ מזמן קרוב (ב) אתמול שם עו שם ל
שלשום · (ג) כל יודעו מאתמול · (ד) ואתמול עמי : שם י מיכ׳ ב
תמר ב׳ הו״ל **א** דקל ותמר · ג׳ מ״ל (א) גם תמר יואל א
ותפוח · ר׳ ואל איל תמרים · (ב) כתמר מקשה יחז׳ מ ירמ׳ י
המה · (ג) ל התמרה מפו · ר׳ ועל התמרות · ואחד בי״מ יחז׳ מא מ״א ו
ותמריו כמרת השער · **ב** עמוד העשן · כתמרות עשן : יח׳ מ שיר ג
תנן נחשים שביבשה והגים הגדולים שבים · כפיר
ותנין · ובמ״ם במקום תנים · ר׳ התנינם תל׳ צא יוד ראש׳
הגדולים · הם הדגים הגדולים הנקראים ג״כ לויתן · א
ועיי׳ שפה אחת שורש לוה · ובו״רת לתנות מדבר : מלא׳ א
תנה ג׳ הו״ל **א** תנאי ב׳ ב״ל קל עומד · כי יתנו הוש׳ ח
בגוים

ישמח לב מבקשי ה׳ · וכבר ביארנו שאין בעולם כי אם מה שבתורה · כאמרם ז״ל
ואהי אצלו אמון אל תקרי אמון אלא אומן בי נסתכל · וברא העולם בטעם כלם
בחכמה עשית · וכבר אמרו חכמי האמת שכל התורה שמותיו של הקב״ה ·
ולפ״ז גם כל הברואים המה שמותיו ית׳ כטעם כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו ·
כי המציאות בכלל הוא ספר ה׳ אשר עליו יכתבו הנמצאים כהויתם אשר המה
עם שמותיו ית׳ כטעם מחני נא מספרך ועיי׳ שורש ספר · ובגמר׳ מ״ב בע״ש
בה״ג נגמר זה הכתב והמכתב מכתב אלהים הוא חרות עלי לוח המציאות ומשכילי
עם כולים למקרא כתבא דכא מפורש ושום שכל בקשר של שלשלות וחיבור
המסובבים בסבותיהם או אז יתענגו על ה׳ בקראם שמו על פי פעלו כטעם
ויקרא אברם שם בשם ה׳ · והם יודעי שמו יקראוהו ויענם ככתוב כי ידע
שמי יקראני ואענהו · עכ״ה :
תזז אבהויאן : תתח דיא וואפפן : תחש דער נאמן איינס טהירס :
תחת אונטער · (ב) שטאטט · דיא שטעללע · (ג) פיר :
תיש דער באק : תכך ליסט · בעטרוג : תכה פראייניגט · פרא
בונדן וגל״א התי״ו במקום ה׳ אוכך הייסט · היגנשטירכט · (ב)
דיא פפויא : תכל היממלבלויא :
*(הערה כתב יפת שתכלת היא נוון ירוק הדומה לרקיע · והוא תכלית כל
הגוונים ועל שם זה נקרא תכלת · והנה לפי דעתנו הוא משורש כלה

ומהוראתו · ואפס על משקלו · אמנם אמת נכון הדבר שזה הגוון הוא תכלית
הגבעי׳ הטבעה הנמצאים בתור השמש · הסופעים על רסימי הגבעי׳ להיראות
כמראה הקשת ביום הגשם · ולהגלות יודי עברם דרך מעבר הפריזמה (סינ
כלי זכוכית או אבן מאבנים הזכים המלוטשים על זוית משולש או שאר זויות)
מתחיל מן אדום ומסיים בתכלת · ולפ״ז הקיפה היקפה הנקודה ממהות
האור והגוונים שכבו חכמי האומנ׳ חדש׳ מקרוב באו שהם מקרוהו ודברו כם מדשו׳
והם כלונו׳ כבר נודעו למוניי לשון העברי · ונכבדות מדובר כם על פעמי הקבלה
כבר העירותי עליו בצדק · בספורי אמרי בינה מז׳ לאמשי׳ ועד סופו עיי״ש) :
תכן פעסטזעטצן · בעסטיממען · שטערקן · (ב) דאס בעסטיממטע
(ג) פעסטגזעטצטע : תלל דער הופן · דיא רואינן · (ב) דיא ברוסט
וועהר : תלה הענגן · קניפפן · (ב) דאס בגעפנו : תלם דיא פורכן :
תלע דער וואורם · (ב) מיט פורפור רוהט דאס טוים איינע ארט ווירמרך
גמאלט ווירד · (ג) דער באקצאהן : תמם צו ענדי · פרטילגט זיין · (ב)
פאלקאממן · גאנץ · אונפערפעלט זיין : תמד בעשטענדיג · איממערוועהרנד :
תמה · זיך פרוואונדרן · ערשטוינן : תמז איין גוטסר · געטצי : תמך
אונטרשטיטצן · אונטרהאלטן : תמל געסטרן · דיא פרפלאסני
צייט : תמר דיא פאלממי · (ב) דיא זיילי : תנן דיא אטטר · דער
דראכי : דאס מעער אונגהייער : תנה בעדונג · האנדל טרעבן :

דני' א ובוין מִשְׁתָּיו · ב חוט האריג ההולך לארכו של בגד ·
ויק' יג בַּשְּׁתִי או בערב :

שתל יחז' יז נטיעה בנינו קל · בהר מרום ישראל אֶשְׁתֳּלֶנּוּ ·
תלי' קכח ומשקלו כִּשְׁתִלֵי זיתים :

שתם במד' כד פתיחת העין · שְׁתֻם העין :

שתן ש"א כה הטלת מי רגלים בנינו הפעיל · מַשְׁתִּין בקיר :

שתק משלי כו שתיקה בנינו קל עומד · וְיִשְׁתֹּק מדון :

בני יתרה

שלהב שיר ח להב אש · תיבש שַׁלְהֶבֶת · ס' שַׁלְהֶבֶתְיָה · נסמכה אל השם בעבור גדלה והיו למלה אחת בקריאה · תשגשגי בשורש שגא :

שנאן תלי' סח מלאכי אלהים · אלפי שִׁנְאָן :

שנהב מ"א י שני הפיל · שֶׁנְהַבִּים וקופים :

שעשע תלי' כד שמחה ושחוק · ג' ב"ל פיעל · יְשַׁעַשְׁעוּ
ישעי' יא נפשי · פי' ישמחו · וְשִׁעֲשַׁע יונק · פי'
סס סו ישחק · ופועל ועל ברכים תְּשֻׁעֲשָׁעוּ · והתפעל
תלי' קיט משלי ח בחקותיך אֶשְׁתַּעֲשָׁע · ומשקלו ואהיה שַׁעֲשֻׁעִים ·
סס כ' וְשַׁעֲשֻׁעַי את בני אדם :

שקערר ויק' יד מראה פתוך בנגע · שְׁקַעֲרוּרֹת ירקרקות :

שרבט אסתר ד שבט המושל · שַׁרְבִיט הזהב :

שרעף תלי' כד מחשבה · ברוב שַׂרְעַפַּי :

שרשר מ"א ז שלשלת · ב' מ"ל (א) גדילי מעשה שַׁרְשְׁרוֹת ·
שמו' כח סס ס' שַׁרְשְׁרֹת זהב · (ב) שַׁרְשֶׁרֶת גבלות :

שעטנז דברי' כב בגד מעורב צמר ופשתים · לא תלבש שַׁעַטְנֵז :

נשלמה אות השי"ן

אות תי"ו

תא עלית קיר קטנה הסמוכה מחוץ לארמון הגדול ·
יחז' מ מ"א יד מגג הַתָּא לגגו · ס' תָּא הרצים · ר' ובין
יחז' מ סס סס הַתָּאִים · ס' וְתָאֵי השער · כ' תָּאָיו אליו · ובורת
סס וגבול לפני הַתָּאוֹת :

תאב תלי' קיט ב' הו"ל א תאוה וחשק בנינו קל עומד · תָּאַבְתִּי
סס לפקודיך · ומשקלו גרסה נפשי לְתַאֲבָה · ב
עמו' ו תיעוב בנינו פיעל · מְתָאֵב אנכי את גאון יעקב :

תאה במד' לד ב' הו"ל א גבול בנינו פיעל · הִתְאַוִּיתֶם לכם ·
פי' תגבילו · ב שור הבר · ב' מ"ל (א)
דברי' יד ישעי' נא וּתְאוֹ וזמר · (ב) כְּתוֹא מכמר :

תאם שמו' כו זוג מתדמים ב' ב"ל קל · והיו תֹאֲמִים מלמטה
שיר ד והפעיל שכלם מַתְאִימוֹת · ב' מ"ל (א) והנה
בראשי' לח תְאוֹמִים בבטנה · ובחסרון האל"ף והטלת התנועה
על התי"ו · והנה תוֹמִם בבטנה · ס' תָּאֳמֵי צביה · סס כה שיר ד
(ב) תְּאֳמֵי צביה : סס ז

תאן תאנה · אין תאנים בַּתְּאֵנָה · כ' יאכל גפנך ירמי' ח
וּתְאֵנָתֶךָ · ר' הַתְּאֵנִים הטובות · ס' כְּתְאֵנֵי סס ה סס כד סס
הבכורות · כ' וּתְאֵנֵיכֶם וזיתיכם : עמו' ד

תאר תבנית כל דבר ב' ב"ל קל · וְתָאַר הגבול · יהוש' טו
פי' שהלך בעוקם · ופיעל ובמחוגה יְתָאֲרֵהוּ · ישעי' מד
ופועל הַמְתֹאָר הנעה · ת"י דמסתחר · ומשקלו ואיש יהוש' יט
תֹּאַר · ס' כְּתֹאַר בני המלך · כ' מה תָּאֳרוֹ * : ש"א יו שופ' ח ש"א

תבה ידוע · ובאת אל הַתֵּבָה · ס' תֵּבַת עצי גופר : דח ראשי' ו סס

תבל כל ארצו הישוב · וישת עליה' תֵּבֵל · ועיי' שו' בלל ש"א ב

תבן ידוע · ב' מ"ל (א) כבקר יאכל תֶּבֶן · (ב) ישעי' סה
כהרוש מַתְבֵּן · פי' תבן : סס כה

תהה שממון · והארץ היתה תֹהוּ * : ראשי' א

תהם רבוי המים · תְּהוֹם אל תהום קורא · פי' גל תלי' מב
אל גל רועש · תְּהוֹם כלבוש כסיתו · פי' כסה סס קד
התהום בחשך עד"הכ חחשך יכסה ארץ · ר' ויוליכם
בַּתְּהֹמוֹת · ס' וּמִתְּהֹמוֹת הארץ : סס קו סס עא

תוה ציור ורושם ב' ב"ל פיעל · וַיְתָו על דלתות ש"א כא
השער · והפעיל וקדוש ישראל הִתְווּ · פי' תלי' עח
רשמו לו גבול ר"ל יחסו לו כח תכליתי · ומשקלו
וְהִתְוִיתָ תָּו · כ' תָּוִי שדי יעננו · פי' זו רשימת מליצתי יחז' ט איו' לא
יענה שדי תשובת שאלתי · כי הוראת זה השורש על
ציורי השיריים והחלציים כציורי המיט"עלאגי :

תוך ב' הו"ל א אמצע וקרב · ג' מ"ל (א) ויבתר
אותם בַּתָּוֶךְ · ס' בְּתוֹךְ המים · כ' יתנגרה ראשי' טו סס א
לי בְּתֻכְכֶם · (ב) תאר לזכר · חצר הַתִּיכוֹן · (ג) תאר סס דנ יחז' מח
לנקבה · על העליונה לַתִּיכוֹנָה · ר' וּמֵהַתִּיכֹנוֹת בנין · פי' סס מ"א סס מב
אמצעיו · ב מרמה הצפון תוך לב המרמה · תֹּךְ ומרמה : תלי' נה

תור ה' חו"ל א חיפוש וחקירה ב' ב"ל קל · ויעלו
וַיָּתֻרוּ · וְלָתוּר בחכמה · והפעיל וַיָּתִירוּ בית במד' יג קהל' א שופ' א
יוסף · נ' מ"ל (א) מאנשי הַתָּרִים והסוחרים · פי' מ"א י ד"ה ב ט
מחפשי מקומות הזול והיוקר לקנות בזול ולמכור ביוקר ·
(ב) יְתוּר הרים · (ג) דרך הָאֲתָרִים · ב מין יונה איו' לט במד' כא
ועצ"הש כנסת ישראל · יתור וגוזל · כ' נפש תורך · ראשי' טו תלי' עד
פי' כ"י · ר' והקריב מן הַתֹּרִים · ג זמן יתור נערה ויק' א אסת' ב
ונערה · ד תכונה וציור · ב' מ"ל (א) כְּתוֹר האדם ד"ה א יז
המעלה · (ב) כי מציון תצא תורה · ס' זאת תּוֹרַת יסעי' ב יחז' מג
הבית · פי' ציור הבית ותכונתו · תּוֹרַת יי' תמימה * · תלי' יט
ועיי' שורש ירה · ה מחרוזות פנינים · נאוו לחייך
בַּתֹּרִים · ס' תּוֹרֵי זהב : שיר א סס

תזו

(ד) דיא קעטטי · דער אויפצוג : שתל פלאנצן : שתם געעפנעט · שארפזעהנד : שתן פיסן : שתק שווייגן : ש־הב דיא פלאממי : שנאן דער ענגל : שנהב עלפנביין : שעשע ערגעצן · פרגניגן : שקערר לדה"מ פערמישט · פרטידכן פארבן · ולדיא פרטיפטוגגן : שרבט דער צעפטר : שרעף דיא אייגרסטן גדאנקן · געמיהטסרעגוגגן : ש'ישר דיא קעטט : שעטנז איין גוועבי פאן פרפידנן ארטן פעדן : תא דיא קאממר : תאב לוסט · בעגירדי האבן · (ב) פראכטייאן : תאה גרענצי ציהן · (ב) דער אויעראקס : תאם גלייכגפארט · צווילינגהרטיג · (ב) דער צווילינג : תאן דיא פייגי · דער פייגנבוים : תאר בעשרייבן · אבצייכנן · בילדן · (ב) דיא געשטאלט · בילדונג :

*(הערה מה תארו · ראיתי כי טוב הוא לבאר ההבדלים שבין לשונות שונות המורים תאר ותמונה ודמות צורה · והם תאר תבנית צלם דמות צורה ותמונה ומשל · ואומר תאר הוא שם נגזר מן ויתאר הגבול המורה תכלית השטח ואיכותו בעיגול ועוקם וזולתו · הטעם יורה על קלסתר פנים לפי גבולי איבריו שהם פה חוטם עינים ככתוב כתאר פני המלך · והוא הבדל אישי · אולם תבנית הוא שם נגזר מן בנה ומורה איכות בנין עצם כל דבר מנתחים וחלקים שונים כפי מה שהוא העצם ההוא · כמו תבנית המשכן פי' איכות בנינו ממצב קרשים ובריחים ואדני' ומכסה ויריעות · תבנית כל נאוה · פי' מיני צפרים המשונים בבנין איבריהם · והוא ההבדל מיני מפאת תארו · אולם צלם מורה הבדל מיני מפאת צורתו · צלמי מסיכותם · פי' ציור הפסל המכוון להורות בו על הפעולה המסכת מצורתו המיוחד לפי אמונת עובדיו · בעשה אדם בצלמינו פי' בצורה השכלית כמלאכי אלהי' · דמות מורה על דמיון חלקי שבין ב' עצמיים · דומה דודי לצבי פי' במרוצתו לבד · צורה עניננה חקיקה ציורית והוא שם נגזר מן ויצר אותו בחרט פי' חקקו בכלי חקיקה · ועשת הכסף פי' ז"ל מטבע חקוק צורה צורת הבית פי' הציור הרעיוני הנרשם על קרום המוח לשמע סיפורו כאמרם ז"ל יהיו קורין בצורת הבית ואני מעלה עליהן כאלו עסוקין בבנינו · תמונה היא צורה דמיונית אשר כפי תארה תרמוז על איזה פעולה השוקדת במציאות עיי' בהערה לשורש מון · משל מורה על צורת עגל הנעבד כמו סמל הקנאה שהיא כטעם הם קנאוני בלא אל והמלה כגזרת מאמרם ז"ל בתורת כהנים שהר הצלם וקלן סמלונים פי' עבותים · והנה העגל הוא עול ועבות על צואר עובדיו ועל שם זה נקרא עגל עד"הכ משיא חבלים יעגל בם פי' יתעמל ויתיגע במשען) :

תבה דיא ארכי : תבל דיא בעוואהנטי וועלט : תבן דאס שטראה : תהה אונפערמליך · וויסט :

*(הערה היתה תוהו · כמו שפעלמם מורה שממון ותמהון יעוין שרככה פעל תלה כאמרם ז"ל תהי כהר"א · תהו נה בהרדעתי כי אין הבדל בין ריקות המקום וריקות המחשבה בבלי דעת סבת הדבר אשר עליו תתפלא :

תהם דער אבגרונד : תוה בעשרייבן · פארמן · (ב) דיא בצייכנונג · אבווייזונג : תוך דיא מיטטי · (ב) מיטטן · אוכטר · (ג) ליסט · בעטרוג : תור נאכפארשן · אויספירן · (ב) דיא טורטלטויבי · (ג) דיא בסטימטי צייט · (ד) דיא געשטאלט · איינגשאפט · (ה) דיא ספאננן · קעטט :

*(הערה תורת ה' תמימה · פי' הציור והתכונה אשר יסדה ה' בעולמו היא שלימה עד שתשיב נפש המשכיל בה כטעם כי שמחתני ה' בפעליך ·

ישמח

שמו׳ יב׳ אל המשקוף · הוא החלון שמעל הפתח לראות
דרך שם מי הקורא בשער :
דברי׳ ז שקץ תועבה בנינו פיעל · שקץ תשקצנו · ב׳ מ״ל
ויק׳ ז דני׳ יב (א) נשקץ טמא · (ב) ולתת שקוץ שומם ·
מ״כ דג׳ דני׳ ט ס׳ ולכמוש שקץ מואב · ר׳ כנף שקוצים · ס׳ איש
יחז׳ ך סס יא שקוצי עיניו · כ׳ והסירה את כל שקוציה :
שקר כזב או חנם ב׳ ב״ל שניהם עומרים קל · אם
ראש׳ דא ויק׳ יט תשקר לי · ופיעל ולא תשקרו · ומשקלו
ש״א דה תלי׳ קא אך לשקר שמרתי · פי׳ להנם · ר׳ דובר שקרים ·
ירמי׳ דג׳ כ׳ ויתעו את עמי בשקריהם · עיי׳ הערה לשורש שוא :
ישע׳ ג׳ שקר קריצת העין בנינו פיעל · ומשקרות עינים :
שיר ז שרר טבור · ג׳ מ״ל (א) שררך אגן הסהר · (ב)
יחז׳ יו לא כרת שרך · הרי״ש דגושה · (ג) ואותו
איו׳ מ בשרירי בטנו · ועיי׳ שורש שור :
אסת׳ א שרר ממשלה ב׳ ב״ל קל · שרר בביתו · והתפעל
במד׳ יו גם השתרר · ועיי׳ שרשי שור ושרה :
ישע׳ מט סס לה שרב חום ומקו׳ חורב · שרב ושמש · והיה השרב לאגם
איו׳ מ שרג ענפים ב׳ ב״ל פועל · גידי פחדיו ישרגו · פי׳
איכ׳ א גדיבציו הם גסים כענפים · והתפעל ישתרגו
עלו על צוארי · פי׳ העול נעשה עב כעין שריגים ובדים ·
ראשי׳ מ יואל א ומשקלו ובגפן שלשה שריגים · כ׳ הלבינו שריגיה :
שרד ג׳ הו״ל א פליטה והצלה בנינו קל · והשרידים
יהוש׳ י סס שרדו מהם · ומשקלו לא השאיר שריד ·
סס ירמי׳ לא ר׳ והשרידים שרדו · ס׳ שרידי חרב · כ׳ ואל תסגר
עובד׳ א שרידיו · ב רושם מחוט הצבע שרושמין כורתי העץ
ישעי׳ מד להשוות הכריתה · יתארהו בשרד · ג בגד כפוי
שמו׳ לא לכלי הקודש · בגדי השרד :
שרה ד׳ הו״ל א התרה ב׳ ב״ל קל · תחת כל השמים
איו׳ לז ישרהו · פי׳ יתיר קישור העבים · ועיי׳ שורש
ירמ׳ טו ישר · ופיעל אם לא שריתך לטוב · ב מגן · ג׳ מ״ל
ש״א יו סס (א) ומשקלו השריון · ס׳ ושריון קשקשים · ר׳
נחמ׳ ד ד״ה ב כו והקשתות והשריונים · ובד״ה ושריונות וקשתות · (ב)
מ״א דכ איו׳ מא ובין השרין · (ג) חנית מסע ושריה · ג שריה וליהלות ·
איו׳ לו בנינו קל · תחת כל השמים ישרהו · פי׳ קצת ילהלה
במד׳ ו במטר · ומשקלו וכל משרת ענבים · ד מישור ודשן ·
שיר ב׳ ד״ה ה ב׳ מ״ל (א) חבצלת השרון · (ב) שטרי השרוני :
ראשי׳ לב שרה ממשלה בנינו קל · שרית עם אלהים ·
ישעי׳ ט ומשקלו למרבה המשרה :
זכרי׳ יב שרט גזירה ב׳ ב״ל קל · ונפעל שרוט ישרטו · ב׳ מ״ל

(א) ישרט לנפש · (ב) לא ישרטו שרטת : ויק׳ יט סס כא
שרך ב׳ הו״ל א בלבול בנינו פיעל · משרכת ירמי׳ ב
דרכיה · ב רצועה · שרוך נעל : ראשי׳ יד
שרע ב׳ הו״ל א שמוטת הירך · שרוע וקלוט · ויק׳ כא
ב התפשטות בנינו התפעל · קצר המצע
מהשתרע · פי׳ מהתפשט עליו ישעי׳ כח
שרף ב׳ הו״ל א שריפת אש ג׳ ב״ל קל · באש
תשרפנו · והשרף אותם · ונפעל באש ויק׳ יג סס יו
תשרף · ופועל והנה שרף · ב׳ מ״ל (א) וישרפו לו סס ו סס י
שרפה גדולה · כה היה מנהגם לשרוף במות המלך ד״ה כא
מטתו וכלי תשמישו · ויש מ׳ שחנטו אותו בבשמים
ובמרקחת שריפה · ס׳ לשרפת אש · (ב) משרפות ישעי׳ כד סס לב
שיר · ר׳ ומשרפות אבותיך · ב מין נחשים או מלאכי ירמי׳ לד
אלהים אפעה · ושרף מעופף · פי׳ נחש ארסי מדלג · ישעי׳ ל
ר׳ שרפים עומדים · פי׳ מלאכים : סס ו
שרץ הולדה עם רבוי ב״ק ומשקלו · ישרצו המים שרץ ראשי׳ א
שרק שריקות השפתים בקולות שונים לענינים שונים
בנינו קל עומד · ישרק יי׳ לזבוב · קול שפת ישעי׳ ז
לקריאה ואסיפה · ישום וישרק · הוא לתימה · ב׳ מ״ל ירמי׳ יט
(א) שמה ושרקה · (ב) שריקות עולם : סס נח סס יח
שרק ב׳ הו״ל א מבחר הנפנים · ג׳ מ״ל (א) נטעתיך
שרק · (ב) ולשרקה בני אתונו · (ג) הלמו סס ב ראשי׳ מט
שרוקיה · ב מנוקד מצבעי׳ שונים · עובדי פשתים ישעי׳ יו
שריקות · פי׳ בגדי פשתן מגומרים · ובי״ם שרקים סס יט זכרי׳ א
ולבנים · וי״מ שניהם מטעם סריקת המסרק :
שרש ב׳ הו״ל א קליטת הארץ זרעה ב׳ ב״ל מרובע ·
נטעתם גם שרשו · והפעיל ישרש יעקב · ירמ׳ יב ישע׳ כז
ומשקלו וכשרש מארץ ציה · ס׳ שרש ישי · כ׳ סס נג סס יא
שרשם כמק יהיה · ר׳ ושרשי הים כסה · כ׳ על גל סס ה איו׳ לו
שרשיו יסובכו · ב עקירת השורש ב׳ ב״ל פיעל · וכל סס ח
תבואתי תשרש · ופועל וצאצאי ישרשו : סס לא סס
שרת עבודה נכבדת בנינו פיעל · ושרת את אחיו · במד׳ א
וילוו עליך וישרתוך · ומשקלו כלי השרת : סס יח סס ד
שרת מחבת · ותקח המשרת · לשאול שהוא בשור״שות : ש״ב יג
שתה ב׳ הו״ל א משתה ב׳ ב״ל קל · אשתה שכור · מ״א יו
ואחרי שתותו · ואל תשת מים · בל ישתיון · סס יג סס תל׳ עח
ונפעל וכל משקה אשר ישתה · ג׳ מ״ל (א) בגבורה ולא ויק׳ יא
בשתי · (ב) והשתיה כדת · (ג) שמחה ומשתה · כלל קהל׳ י אסת׳ א סס
הסעודה נקרא ע״ש השתיה · ס׳ משתה נשים · כ׳ ט סס א
וביין

בין הרואה והנראה · בעד החלון נשקפה · בעד אשנבי נשקפתי · ועל כד
ההשגה ישמשו בלשון השקפה לפעמים בהיראות דבר נסתר ונעלם במסך מבדיל
בין הרואה והנראה כמו הנשקף על פני הישימון · פי׳ הנראה בגבהו על מסך
וסתר ההרים · כמו הנראה ונשקף מפנימה וביתה דרך מעבר ארובות וחלוני
שקופים סקף · וישמשו בה בב׳ בנינים הפעיל ונפעל · וזה כי העומד פנימה
הוא לפועל הנפעל מעין העומד בחוץ המכוון ראותו כפועל לפניו של החלון והארובה
מהנשקף והנראה עומד נגדה · וב׳ הבנינים יחד נופלים עליו · אף שההבדל
ביניהם הוא כאשר יהיה הנראה נגד החלון טרם עבור הרואה אזי ישמשו בו בבנין
נפעל כי לא פעל לשעתו שום פעולה כמו בעד החלון נשקפה ותיבב פי׳ היא האשה
הנצבת בחלון בהמשך היות ההיא להיראות להעיר העוברי׳ ולהתבשר ממי אשר
נגורה בפיו · וכן בעד אשנבי נשקפתי פי׳ שהיה המלך נצב נגד החלון המשך זמן
מי טרם עבור הנער ונשקף מהעוברים אולה כמשפט המלך שהכל מתאוים
לראותו ווולתם · אולם אם בעת עבור העובר יתיצב אשר בבית פנימה נגד
החלון להיראות אל העובר אולה אזי יכונה בתכונת הפועל להיותו פועל לשעתו
כמו ותשקף בעד החלון · וישקיפו אליו שנים שלשה סריסים (מ״ב ט) · פי׳
נצבו לשעתן נגד החלון להיראות אל יהוא · זו להראות יפיה אולי תעיר ותעורר
אהבתו אליה ויחיה · והם להיראות שהם סרים למשמעתו · והבנין יונח לשנים
פעולים · א׳ הרואה והשוקף מחוץ · ב׳ הנראה והנשקף מפנימה · וישקף
אבימלך פי׳ שהראה א״ע לפני העוברי׳ אולה המתאוי׳ ראות פני המלך כמו
שקדם · השקיפה ממעון קדשך מן השמים · פי׳ ידוע הנסתר לבית זבול לו
והוא כב״י עושה ארובות בשמים להיראות לבני אדם בהשגחת פעולותיו הנוראות
לטעם נודע ה׳ משפט עשה · וכיוצא בם תבאר יתר הכתובים · וככר עלה
בדעתנו לומר כי ד׳ לשונות של ראיה · אזה ראה הביט השקיף · הם נגד ד׳
מבות הראות על הסדר · החומר הצורה הפועל והתכלית · וזה כי אומר

הראות הוא סכיכת קרני האור בעין הרואה ועל זה תורה מלת אזה שעיננו
סיבון כמו בית אבנים יקוה · וראה מורה על הצורה והתאר עד״הכ כתבניתם
אשר אתה מראה בהר · והביט מורה על הפועל כמדרשם ז״ל ע״פ והביטו אחרי
משה מלמד שחשדוהו באשת איש · והשקפה מורה על התכלית של הנשקף בכל
המקרא · עכ״ה ואפס מקום להאריך :
שקץ פראכשייאן · (ב) דר אכשייא · דאס שייאזאל :
שקר פאלש זיין · ליגן · (ב) דאס פאלשי · (ג) דיא ליגי :
שקר וויכקנד : שרר דער נאבל : שרר הערשן · רעגירן :
שרב דיא היטצי · דער ברענד · (ב) דיא טראקני · דירדי · וויסטי :
שרג שטארק · דיק וויא איין אסט זיין · (ב) דיא רעבי · דער אסט :
שרד עגטפליהן · איבריג בלייבן · (ב) דער פליכטליגג · איברגבליבני ·
(ג) דיא אבצייכנונג דער בילדהויאר וואנאך זיא איהרי בילדר מאכן ·
(ד) טיכר צום איינפאקן : שרה אויפלעזן · גערשטרייאן · (ב) דער
פאנצר · (ג) אנפייכטן · (ד) דאס נאס · (ה) דאס טאאל :
שרה איברווינדן · רעגירן · (ב) דיא רעגירונג · דאס רייך :
שרט איינשנידן · (ב) דער איינשניט : שרך אנהענגן · פאהעגן ·
(ב) דער רימן : שרע אויסגוואקסן · דער איין גליד צו לאנג
האט · (ב) אויסשטרעקן : שרף פרברענן · (ב) דער בראנד · (ג)
איינע ארט שלאנגי · (ד) דער ענגל · זעראף : שרץ אויסקריכן · (ב)
דאס גווירם · שרק איין גוויסר טאן מיט דעם מונדי צו פרהעהגן · פר
וואונדרן אדר רופן : שרק איינע ארט אויסערלעזנר רעבן · (ב) בונט ·
פילפארביג : שרש ווארצל פאסן · (ב) ווארצל · (ג) אויסווארצלן :
שרת בעדינן : שרת דיא פפאנני :
שתה טרינקן · (ב) דאס געטרענק · (ג) דאס גאסטמאהל ·

ירמי' טו ופקדתי עליהם ארבע משפחות · פי' קהלות ואסיפות
עמו' ג בהמה וחיה · ס' מכל משפחות האדמה · פי' גויי
ש"א י הארצו' · כ' שבט בנימין למשפחתיו · שפח בשור' ספח :
שפט ב' הו"ל **א** היישרה ודין בין איש לאלהים או
ש"א ג לרעהו ג' ב"ל קל יוצא · כי שפט אני ארת
שם קד· שם יב ביתו · וישפטני מידך · ונפעל ואשפטה אתכם
איו' ט ומרובע למשפטי אתחנן · ג' מ"ל כלם מקריים (א)
ד"הב יחז' דב חרב שפוט · ר' גשפוטים עשו בה · והוא בשו"נ · (ב)
שם ה שם יד ועשיתי בך שפטים · כ' ארבעת שפטי הרעים · (ג)
שם יח שם גג ועשה משפט וצדקה · ס' ומשפט שופכת דם · כ'
שם לט שם ה משפטי אשר עשיתי · ר' משפטים לעיני הגוים · ס'
שם יו שם מד משפטי נואפות · כ' במשפטי ישפטוהו **ב** חוק
ראשי' מ ומנהג ודת · כמשפט הראשון · פי' כמנהגו · יורו
דברי' לג משפטיך ליעקב · פי' חקיך ודתך :
שפך שפיכה והרקה ועצ"הש הגלות הנסתר והנעלם
שם דא תלי' קב ד' ב"ל קל יוצא · לא שפכו את הדם · ישפך
יחז' יו שיחו · פי' גלוי המחשבה הנסתרת · ונפעל השפך
תלי' עב נחושתך · פי' הגלות ערותך · ופועל כאין שפכו
איכ' ד אשורי · והתפעל תשתפכנה אבני קודש · ב' מ"ל
ויק' ד דברי' דג (א) שפך הדשן · (ב) וכרות שפכה פי' שנכרת גידו :
ישעי' ב **שפל** נמיכות ושפלות ב' ב"ל קל עומד · ושפל רום
שם שם נו אנשים · וישפל איש · והפעיל עומ והשפילי
שם דו עד שאול · ויוצא ישפילה עד ארץ · ו' מ"ל (א) תאר ·
יחז' יו שם דא ישע' עץ שפל · ובתו' הי"א השפלה הגבה · ס' ושפל
כו שם נו רוח · ר' להחיות רוח שפלים · (ב) תאר לנקבה ·
יחז' יז שם ממלכה שפלה · ס' שפלת קומה · (ג) מקרה ·
קהל' ותלי' קלו ישע' בשפל ישבו · כ' שבשפלנו זכר לנו · (ד) ובשפלה
לב קהל' י תשפל העיר · (ה) ובשפלות ידים · (ו) בהר
יהוש' ט שם יא ובשפלה פי' בעמק · כ' הר ישראל ושפלתו :
ויק' יג **שפם** שער שעל השפה · ועל שפם יעטה ·
ש"ב יט כ' ולא עשה שפמו :
ויק' יא תלי' קד **שפן** בע"ח ידוע · ואת השפן · ר' מחסה לשפנים :
דברי' לג מ"כ ט **שפע** רבוי · ב' מ"ל (א) שפע ימים · (ב) שפעת
יחז' דו אני רואה · ס' משפעת סוסיו · שפק בשור' ספק :
שפר ג' הו"ל **א** נוי ויופי ב' ב"ל קל עומד · אף נחלת
תלי' יג איו' דו שפרה עלי · ופיעל ברוחו שמים שפרה ·
ראשי' מט ש"כו ב' מ"ל (א) הנותן אמרי שפר · (ב) ואשפר אחד ·
פי' מנה יפה · **ב** אהל בנינו פיעל · ברוחו שמים
איו' דו ירמי' מג שפרה · פי' קצת איהל · ומשקלו ונטה את שפרירו ·
ויק' דה שם **ג** שופר · תעבירו שופר · ס' שופר התרועה
יהוש' ו שם ר' תוקעי השופרות · ס' שופרות היובלים · כ'
שופ' ז ואת שופרותיהם :
מ"א ד **שפת** עריכת מערכה בנינו קל יוצא · שפת הסיר ·
תלי' קב ולעפר מות תשפתני · ב' מ"ל (א) אם
שם סח יחז' מ תשכבון בין שפתים · פי' בין כירים · והשפתים
שופת · הם מערכת האונקלאות ווי העמודים שבם

תולין הקרבנות להפשיטן · (ב) רובץ בין המשפתים · ראשי' מט
פי' משא התלוי מב' צדי החמור :
שצף מעט · בשצף קצף : ישעי' כד
שק אמתחת או לבוש צמר עב ילבשהו המצטער על
בשרו · מחגורת שק · כ' צרור כספו בשקו · שם נ ראשי' מב
ר' מתכסים בשקים · כ' הם מריקים שקיהם : מ"כ יט ראש' מב
שקק הליכה מתמדת ב' ב"ל קל עומד · ודוב שוקק · משלי דח
בעיר ישקו · והתפעל ישתקשקון ברחובות · יואל ב נחו' ב
ב' מ"ל (א) ובן משק ביתי · (ב) כמשק גבים : ראשי' טו ישע' לג
שקד ג' הו"ל **א** מהירות וזכניות בנינו קל · אני שוקד דני' ט
יי' · **ב** שקדים בנינו פיעל · משוקדים שמו' דה
כפתוריה · פי' עשוים כדמות שקדים · ומשקלו ויגמול
שקדים · **ג** שיבה או אבר המשגל או קליבוסת · וינאץ במד' יז
השקד · פי' תנץ ותפרח השיבה הלבינה כנץ השקד · קהל' יב
וי"מ שהוא כינוי לאבר המשגל מטעם מקל שקד כי שוקד
הוא על דברי לעשותו · וחז"ל פי' כטע' ויתגר' הקילבוסת
ר"ל עצם שלמעלה מן העגבות יתרא' גדול מרוב הכחישו :
שקד חיבור וקישור בנינו נפעל · נשקד עול פשעי : איכ' א
שקה השקאה ב' ב"ל פועל · ומוח עצמותיו ישקה · איו' דא
והפעיל ותכל להשקתו · ד' מ"ל (א) ותער ראשי' דד
כדה אל השקת · (ב) בשקתות המים · (ג) ושקוי שם שם ל משלי ג
לעצמותיך · כ' שמני ושקויי · ובוא"ו נראית ושקוי הוש' ג תלי' קב
בבכי מסכתי · (ד) כי כלה המשקה · ס' ממשקה ראש' יג יחז' מה
ישראל · כ' על משקהו · ר' שר המשקים · כ' ראשי' מ שם
ומלבושיהם ומשקיו : מ"א י
שקט מרגוע ומנוחה ב' ב"ל קל עומד · שקט ובוטח · שופ' יח
שכבתי ואשקוט · והפעיל והוא ישקיט ומי איו' ג שם לד
ירשיע · ב' מ"ל (א) ושלום ושקט · (ב) בהשקט ובבטחה : ד"הא דב ישע' ל
שקל משקל ב' ב"ל קל · ישקלני במאזני צדק · איו' לא
ונפעל לו שקל ישקל כעסי · ה' מ"ל (א) שם ו
מחצית השקל בשקל הקודש · ר' שלשים שקלים · שמו' לח שם דא
ס' שקלי זהב · (ב) לזהב במשקל · ס' משקל ככר ד"הא דא שם דח
זהב · כ' כספנו במשקלו · (ג) במשקול עשרים ראשי' מג יחז' ד
שקל ליום · (ד) וצדקה למשקלת · (ה) משקולת ישע' דח מ"ב כא
בית אחאב :
שקם מין תאנה · ובולס שקמים · ומו"ת עמו' ז
ושקמותם בחנמל : תלי' עח
שקע רדת הדבר בנחת מהגובה אל העומק ג' ב"ל קל
עומד · ושקעה כיאור מצרים · פי' ירד עמו' ט
העכור למטה אל העומק · ותשקע האש · פי' נשפלה במד' יא
מהגובה אל הנמוך · ונפעל ונשקעה כיאור מצרים · עמו' ח
והפעיל אשקיע מימיהם · ומשקלו ומשקע מים : יחז' לב שם לד
שקף ב' הו"ל **א** הבטה וראיה ב' ב"ל נפעל ·
נשקפה בעד החלון* · והפעיל וישקף ש"כו שם דד
ארונה · **ב** פצימי החלונות · ג' מ"ל (א) שקפים מ"א ו
אטומים · (ב) והמזוזות רבועים שקף · (ג) והגעתם שם ז
אל

שפט ריכטן · אורטהייל ספרעכן · (ב) דאס גריכט · שטראפגריכט ·
(ג) דאסרעכט · דער רעכטספרוך · דיא גרעכטינקייט · (ד)
דיא ארט · וייזי : **שפך** פרגיסן · אויסשיטטן · עגטדעקן : **שפל** ערי
נידרינן · דעהמיטיגן · גריגנשעצן · (ב) נידרינ שלעכט · (ג) דאס
נידרינ · טהאל : **שפם** דער ליפפנבארט : **שפן** דאס קאניגכן :
שפע דער איברפלוס · (ב) דער הויפן · גופלוס : **שפר** ליבליך ·
אנגנעהם זיין · (ב) דיא איין שטיק פלייש · (ג) וויא איין געלט
איברציהן · (ד) דאס געלט · (ה) דאס הארן · דיא טראמפעטי : **שפת** זעטצן ·
אכהרדכן · הילעגנן · (ב) דער העערד ונ"א דיא טרעגקי · דער שטאלל ·
(ג) דיא לאסט : **שצף** איין וועניג : **שק** דער זאק · איין גראבעס
קלייד : **שקק** אומהערגעהן · (ב) דער איין אוכד אויסגעהט · הויסגעגאסני :
שקד בעהאכטן · בעוואכן · (ב) מאנדל פערמיג · (ג) דיא מאנדל ·
(ד) דאס גרויא · אלטער ונ"א דאס ציגנגבגליד · ונ"א דער
היפטקנאכן : **שקד** פרבונדן · צוזאמענגאמן : **שקה** בעפייכטן ·
טרענקן · (ב) דיא טרעגקי · ריננע · (ג) דיא בעפייכטונג · (ד) דאס
גטרענק · (ה) דאס שענקאמט · (ו) דער אברשענק : **שקט** רוהן ·
זיכר זיין · (ב) דיא רוהי · זיכרהייט : **שקל** וועגן · (ב) איין גוויסס
גוויכט : **שקם** איינר ארט פייגן : **שקע** זיך הערונטרגעבן · זינקן ·
(ב) פרזעגקן · **שקף** שויאן · זעהן · (ב) דיא פענסטרפפאסטן :
*(הערה כשקפה בעד החלון · ההבדל שבין לשון השקפה ובין שאר לשונות
של ראיה כמו חזה הבט וראה · הוא שכל לשונות של ראיה זולת
השקפה ישמש בם בעל הלשון בראיה הגלויה ר"ל שהרואה והנראה שניהם נגלים
בלי מסך מבדיל ביניהם ולפעמים ישתתפו עם לשון השקפה משא"כ לשון
השקפה שלא ישמש בה בעל הלשון רק על הראיה העוברת דרך ארובה וחלון ·
ועל שם עבור הראיה דרך מעבר משקופי החלונות והארובות נקראת השקפה ·
ועל צד ההשאלה ישמשו בלשון השקפה בהיראות דבר נסתר ונעלם כמסך מבדיל

פס א פס לא שני המארת הגדולים · כ׳ ויוכיחו בין שנינו · (ב) תאר
פס ה המנויות · שתים וששים שנה · משפטו שנתים וקצרת
פס יד קוראים באל״ף גנובה אשתים · בסמכו לעשר׳ · שתים
פס ד רות א עשרה שנה · ס׳ למך שתי נשים · כ׳ ותלכנה שתיהן ·
ראשי׳ א (ג) יחס המנוי · יום שני · ר׳ שניים ושלישים · (ד)
פס דכ יחס המנויה שנית מן השמים · פי׳ קריאה או פעם
שנית · (ה) תאר הכפול במנין או השר והסגן השני
פס מג למלך ולכ״ג · וכסף משנה · פי׳ כפול · אהיה לך
ש״א דנ ירמ׳ כב פס למשנה · כהן המשנה · פי׳ סגן לכ״ג · ס׳ משנה
ין ש״א יז עונם · פי׳ כפל העונש · כ׳ וישנהו אבינרב · ר׳
פס טו והבקר והמשנים · ג זמן שוב השמש שנית לנקודת
המזל שממנה היתה ראשית תנועתה · שלשים ומאה
ראשי׳ ה פס ז ישנה · ס׳ בשנה שש מאות שנה · כ׳ וכבש בן
יח׳ מו פס לא פס ד שנתו · ר׳ באחרית השנים · ס׳ שני עונם · כ׳ מספר
איו׳ לד ש״ב יד תל׳ שניו · ר׳ הזוגות שנתים ימים · ובו״ת שנות ראינו
ל פס ע פס לא רעה · ס׳ שנות עולמים · כ׳ ושנותי באנחה · ד
צבע אדום ממיץ תולעי׳ ידועים · ותקשור על ידו
ראשי׳ לח שמו׳ דו שני · פי׳ בגד או חוט צבוע אדום · ותולעת שני · ס׳
ויק׳ יד משלי לא ושני תולעת · ר׳ כל ביתה לבוש שנים · פי׳ כל אנשי
ביתה מלובשים לבושים טובי׳ כמו תולעת שני :

מ״א יח **שנס** חגירת האזור בנינו פיעל · וישנס מתניו :
ש״א יז **שסס** בזה ב׳ ב״ל קל יוצא · וישסו את מחניהם ·
ישעי׳ יג פס מב ונפעל ישסו בתיהם · ומשקלו למשסה
מכק׳ ב יעקב · ר׳ והיית למשסות למו :
הוש׳ יג **שסה** בזה גם הוא ב׳ ב״ל קל יוצא · ישסה אוצר
ישעי׳ י ומרוב׳ ועתירותיה׳ שושתי · פי׳ שללתי אוצרות׳ :
שסע ב׳ הו״ל א חיתוך וסריקה ב׳ ב״ל קל עומד ·
ויק׳ יא ושסע שסע · פי׳ שפרסותיה ר״ל טלפיה
שופ׳ יד סדוקות ממעל וממטה · ופיעל וישסעהו כשסע הגדי ·
ויק׳ יא פס ומשקלו ושסע איננה שוסעת · ס׳ שסע פרסות · ב חילוק
ש״א דד בנינו פיע׳ וישסע דוד · פי׳ חלק והתיר קשרם על שאול :
ש״א טו **שסף** בקיעת חרב בנינו פיעל · וישסף שמואל את אגג :
שעה ד׳ הו״ל א פנות או בטחון בנינו קל · ואל
ראשי׳ ד ישעי׳ יז מנחתו לא שעה · פי׳ לא פנה · ישעה האדם
על עושהו · פי׳ יבטח או יפנה · ב טיחה וכוות
פס מא הלבב ב׳ ב״ל קל עומד · ולא תשעינה עיני רואים ·
פס פי׳ לא יסגרו מרוך הטיחה · והתפעל אל תשתע ·
פס כב פי׳ אל ירך לבבך כשעוה · ג רפיון בנינו קל · ישעו
שמו׳ ה מגי · ואל ישעו בדברי שקר · פי׳ אל ירפו ממלאכתם ·
תלי׳ קיט ד עיון והסתכלות או שמחה ב׳ ב״ל קל · ואשעה
ישעי׳ מא בחקיך · והתפעל ונשתעה ונראה · ועיי׳ שוע ושעשע :
ירמי׳ מז **שעט** שאון הרמיסה · מקול שעטת פרסות אביריו :
שעל ב׳ הו״ל א שביל ודריסת הרגל · ג׳ מ״ל (א)
ישעי׳ מ מי מדד בשעלו מים · פי׳ במדרס רגלו עד״הכ
מ״א כ ושבילך במי׳ רבי׳ · (ב) אם יספוק עפר שומרון לשעלים ·
יחז׳ יג פי׳ לדריסת רגליהם · ס׳ בשעלי שעורים · פי׳ מפל
בר ושעורים שבין טלפי הסוסים וי״מ כל זה מדת אגרוף ·
במד׳ כב (ג) במשעול הכרמים · פי׳ בשביל · ב היה ידועה
אמו׳ ג שיר אם יעלה שועל · ר׳ שועלים קטנים :

שען סמיכה בנינו נפעל · ונשען על יי׳ · ד׳ מ״ל ישעי׳ ג
(א ב) תאר לז״ונ · משען ומשענה · (ג) מקרה · פס נ
ויהי יי׳ משען לי · ס׳ משען לחם · (ד) וישם את ש״ב כב ישעי׳ ג
המשענת · ס׳ משענת הקנה · כ׳ ושמת משענתי · מ״ב ד פס יח פס
ר׳ במחוקק במשענתם · בשעפים בשורש סעף : ד במד׳ כא
שער ג׳ הו״ל א אומד בנינו קל עומד · כמו שער משלי כג
בנפשו · ומשקלו מאה שערים · ב לכלוך ראשי׳ כו
וטינוף · ד׳ מ״ל (א) תאר · כתאנים השערים · (ב) ירמי׳ כט
מקרה · ראיתי שערורה · (ג) ראיתי שעריריה · פס כג הוש׳ ו
(ד) שעררת עשתה מאד · ג שערי כניסה וארצור׳ ירמי׳ יח
בנינו קל · ויקראו אל שער העיר · ומשקלו פתח מ״ב ז
השער · ס׳ עד שער הפנה · ר׳ במות השערים · פס פס יד פס כג
ס׳ ועד שערי עקרון · כ׳ ושעביה אמללו : ש״א יז ירמ׳ יד
שער ד׳ הו״ל א רעדה ויראה ד׳ ב״ל קל עומד · לא
שערום אבותיכם · פי׳ לא רעדו כלומר לא דברי׳ לב
פחדו מהם · ויוצא כמו חרון ישערנו · ונפעל וסביביו תלי׳ כה
נשערה מאד · ופיעל וישערהו ממקומו · והתפעל פס נ איו׳ כז
וישתער עליו מלך הצפון · ב׳ מ״ל (א) אחוז שער · דני׳ יא איו׳ יח
ס׳ שער קטב · (ב) ובשערה דרכיו · ועיי׳ שורש ישעי׳ כח נחו׳ א
סער · ב שער כל חי · ג׳ מ״ל (א) איש בעל שער · מ״ב א
ס׳ שער ראשו · כ׳ וגלח את כל שערו · (ב) קולע ש״ב יד ויק׳ יד
באבן אל השערה · ס׳ משערת ראשו · כ׳ לא יפול שופ׳ כ ש״א יד
משערתו ארצה · ר׳ משערות ראשי · (ג) איש מ״א א תלי׳ מ
שעיר · ר׳ כידי עשו אחיו שערת · ג גורי העיזים ראשי׳ כז פס
ופסילי האלילים או שדים ומטר הרק כשער · ב׳ מ״ל
(א) על ראש השעיר · ס׳ שעיר עזים · ר׳ את זבחיהם ויק׳ ד פס
לשעירים · יראה לי שהם פסילים בדמות שעירי עזים פס יז
והעד · ולשעירים ולעגלים · כשעירים עלי דשא · ד״הב יא דבר׳ לב
פי׳ כגשם הדק · ס׳ שני שעירי עזים · (ב) שערת עזים · ויק׳ יו פס ד
ד מין דגן ידוע · השערה אביב · ר׳ קמח שערים : שמו׳ ט במד׳ ה
שפף מין נחש · שפיפן עלי אורח : ראשי׳ מט
שפה גובה ב׳ ב״ל נפעל · על הר נשפה · פי׳ על ישעי׳ יג
הר גבוה הנראה מרחוק · ופועל · ושפו איו׳ לג
עצמותיו לא רואו · פי׳ גבהו עצמותיו בחליו מרזון
אשר מטרם לא נראו משומן · וי״מ נשברו · ב׳ מ״ל
(א) וילך שפי · פי׳ במקום גבוה אשר יוכל לראות משם במד׳ כג
את ישראל עד״הכ מראש צורים אראנו · ר׳ על שפיים ישעי׳ מא
נהרות · (ב) ושפות בקר · הם חריצי החלב שיש ש״ב יז
להם גובה · ועי״ש נק׳ גביגות מטעם או גבן :
שפה פה ולשון וצד · יפטירו בשפה · פי׳ בפה · תלי׳ כב
ס׳ שפת רעהו · פי׳ לשון · כ׳ משפתו עד ראשי׳ יא מ״א ז
שפתו · פי׳ מצדו אל צדו · ר׳ ולזות שפתים · ס׳ משלי ד
שפתי · זרה · כ׳ וחושך שפתיו משכיל · ובו״ת פס ה פס י
ושפתות כסיל · כ׳ שפתותיו שושנים : קהל׳ י שיר ה
שפח ב׳ הו״ל א אמה · ולה שפחה מצרית · ס׳ ראשי׳ יו
הגר שפחת שרה · כ׳ בוא נא אל שפחתי · פס פס
ר׳ ועבדים ושפחות · כ׳ ואת שתי שפחותיו · ב פס יב פס לב
משפחה וקהל עמים אדם ובהמה · זבח משפחה · ס׳ ש״א ך
ותלכד משפחת המטרי · כ׳ וממשפחתי הצעירה · ר׳ פס י פס ט
ופקדתי

(ד) דער צווייאטי · (ה) צווייא פאך · (ו) דאס יאהר · (ז) ראהט :
שנס גירטן : **שסס** פליגדרן · ברויבן : **שסה** ווייא **שסס** :
שסע געשפאלטן · (ב) צערטהיילן : **שסף** צרהויאן : **שעה** זיך
ווענדן · (ב) פרקלעבט זיין · (ג) נוייך · לאג זיין · (ד)
אכלאסן · (ה) זיך פרייאן · בעטראכי ן : **שעט** דאס טראבן :
שעל דער וועג · פאד ולד״א דיא פויסט · (ב) דאס טרעטן ·
דער טריטט · (ג) דער פוקס : **שען** זיך לעהנן · סטיטצן ·
(ב) דער שטאב · דיא שטיטצי : **שער** מעסן · (ב) דאס מיאס · (ג)
פרפוילט · שטינקנד · (ד) דאס טהאר : **שער** פירכטן · (ב)
פאס שטורם וועגגפיהרט ווערדן · (ג) דער שרעקן · דיא פורכט ·
(ד) דער שטורסווינד · (ה) דאס האאר · (ו) רויך · האארינט ·
(ז) דער באק · (ח) איינ׳ ארט גייסטן · דיא דיא פארס אייגם גינגבאקם
האטטן · וואלדטייפל · (ט) פיינר רעגן · ולד״א פלאטצרעגן · (י) דיא
גערסט : **שפף** דיא אטטר : **שפה** האך · ערהאבן :
שפה דיא ליפפן · דער מונד · דיא שפראכי :
שפח דיא מאגד · (ב) דיא פאמיליע · פרזאמלונג :

שמם מִשלֵי ל׳ — שרץ מה · שממית בידים תתפש * :

שמד ש״ב ד׳א — כליון ב׳ ב״ל נפעל · ונשמדנו מהתיצב ·
דברי׳ לג — והפעיל. ויאמר השמד :

שמח שם יו׳ — גיל ג׳ ב״ל קל עומד · והיית אך שמח ·
שם לג. שם כד — שמח זבולן · ופיעל ושמח את אשתו · והפעיל
תלי׳ פט. שם ל — השמחת כל אויביו · ומשקלו ותורתי שמחה · ס׳
שם נג. קהלת שם יו — שמחת גילי · כ׳ על ראש שמחתי · ר׳ שובע שמחות :

שמך שופטי׳ ד — בגד עב · ותכסהו בשמיכה :

שמל — ב׳ הו״ל א שמאל ועצ״הש פאת דרום בנינו
יחז׳ דא — הפעיל · השימו השמילי · ובאל״ף ואם
ראשי׳ יג. שם — הימין ואשמאילה * · ג׳ מ״ל (א) אם השמאל ואימינה ·
שם מח. שם — ס׳ משמאל ישראל · כ׳ ואת מנשה בשמאלו · (ב)
מ״ב ז — תאר לזכר · העמוד השמאלי · (ג) תאר לנקבה ·
מ״ב יא. דברי׳ דכ — כתף הבית השמאלית · ב שלמה · ופרשו השמלה ·
שם דא. שם דכ׳ — ס׳ שמלת שביה · כ׳ היא שמלתו · ר׳ חליפות
שמלות · כ׳ ויקרעו שמלותם :

שמן — ג׳ הו״ל א שמנונית ועצ״הש הוקף ב׳ ב״ל
דברי׳ לב — שניהם עומדי׳ קל · וישמן ישורן · פי׳ חזק
ירמי׳ ה. שמו׳ לה — בעושר · והפעיל וישבעו וישמינו · ה׳ מ״ל (א) ושמן
שם ל. ויק׳ ב — למאור · ס׳ ושמן זית הין · כ׳ מסלתה ומשמנה ·
ישעי׳ דח. שי״ה ח — ר׳ גיא שמנים · כ׳ להיות שמניך · (ב) תאר לזכר
יחז׳ לד. שם — ומרעה שמן תרעינה · (ג) תאר לנקבה · ואת השמנה ·
ישעי׳ יז. ראשי׳ כז — (ד) מקרה · ומשמן בשרו · ס׳ ומשמני הארץ · כ׳
ישעי׳ י. נחמ׳ ח — במשמניו רזון · (ה) אכלו משמנים · ב קברים ושממון ·
ישעי׳ כט — באשמנים כמתים · ג מנין השמנה · ה׳ מ״ל (א) תאר
במד׳ דט. שם ז — המנוי הזכר · פרים שמנה · ס׳ ואת שמנת הבקר ·
שם לה — (ב) תאר המנויה · ארבעים ושמנה עיר · (ג) שמנה
שם כ — עשיריות · ושמנים אלף · (ד) יחס המנוי בפרט · וביום
שם ו. ויק׳ דה — השמיני · (ה) יחס המנויה בפרט · חשנה השמינית :

שמע — שמיעת האוזן והבנת השכל וקבלה. ד׳ ב״ל קל ·
שם כ. דבר׳ דח — ושמעה קול אלה · אשר לא תשמע לשונו ·
ראשי׳ דג — פי׳ לא תבין · לא ארגי שמעני · ת״א קבל מני ·
שם מה. ש״א טו — ונפעל נשמע בית פרעה · ופיעל וישמע שאול ·
ישע׳ כב. שם דג — והפעיל משמיע ישועה · ו׳ מ״ל (א) כאשר ישמע
איו׳ מב. שם דח — למצרים · ס׳ לשמע אזן · כ׳ באזנינו שמענו שמעה ·
ירמי׳ ו. שם י — (ב) שמענו את שמעו · (ג) קול שמועה · ס׳ בבוא
ש״ב ד. ישע׳ נג. דני׳ — שמעת שאול · כ׳ מי האמין לשמעתנו · ר׳ ושמועות
יא. יחז׳ דז. ישע׳ יא — יבהלוהו · (ד) להשמעות אזנים · (ה) למשמע
שם — אזניו · (ו) ובני עמון משמעתם :

שמץ איו׳ ד — ב׳ הו״ל א מעט מזער · שמץ מנהו ·
שמו׳ לב — ב שם רע · לשמצה בקמיהם :

שמר — ד׳ הו״ל א שמירת המזיק לבל יזיק או שמירת
הניזק לבל יוזק ושמירת המצוה ועצ״הש המתנה
ש״א יט — ד׳ ב״ל קל יוצא · לשמרו ולהמיתו · פי׳ שמירת
תלי׳ יו. שם קיט — המזיק · שמרני אל · הוא שמירת הניזק · לשמור
שם קל — חקיך · הוא שמירת המצוה · משמרים לבקר · פי׳
ממתינים ומצפים לתשועת ה׳ · ונפעל לעולם נשמרו · — שם לז
ופיעל משמרים הבלי שוא · והתפעל ואשתמר מעוני · — יונ׳ ב תלי׳ יח
ד׳ מ״ל (א) מקרה · שיתה יי׳ שמרה לפי · (ב) ליל — שם קמא
שמרים · (ג) שמירה ואסור משמר לעומת משמר · — שמו׳ יב ד״ה דן
ס׳ במשמר בית אדוניו · כ׳ יאסר בבית משמרכם · — ראשי׳ מ שם מב
ר׳ בבית אלהי ובמשמריו · (ד) הניחו לכם למשמרת · — נחמי׳ יג שמו׳ יו
ס׳ משמרת יי׳ · כ׳ ושמרתם את משמרתי · ר׳ ואעמידה — ויק׳ ח שם יח
משמרות · ס׳ משמרות יושבי ירושלים · כ׳ ללוים — נחמי׳ יג שם ו
במשמרותם · ב יקיצה והערה · ג׳ מ״ל (א) שמורות — במד׳ ח תלי׳ עז
עיני · פי׳ אחזתם להקיצם משינה · (ב) ואשמורה — שם צ
בלילה · ר׳ קדמו עיני אשמורות · (ג) ראש האשמרת — שם קיט שופ׳ ז
התיכונה · ס׳ באשמרת הבקר · ענין יקיצת השומרים — ש״א יא
בלילה · ג שמרי המשקה בנינו נפעל · השמר — ישעי׳ ז
והשקט · פי׳ שב על מקומך כחמר על דורדיה · ומשקלו
משתה שמרים · כ׳ ושוקט הוא אל שמריו · ד ברזל — שם דה ירמי׳ מח
החזק ומין קוצים · בצפורן שמיר · פי׳ ברזל חזק · — שם יז
כ׳ ואכלה שיתו ושמירו · פי׳ מין קוץ : — ישעי׳ י

שמש ידוע ועצ״הש חלון · ממזרח שמש · ס׳ שמש — תלי׳ כ חבק׳ ג
צדקה · כ׳ לא יבא עוד שמשך · ר׳ ושמתי — ישעי׳ ס
כדכוד שמשתיך · פי׳ החלונות מקום כניסת השמש : — שם כד

שן שני בע״הח והמזלג והאבני׳ הבולטים · שן תחת — שמו׳ דא
שן · קרנות שן · פי׳ שני הפיל הגדולים כקרנות · — יחז׳ דז
ס׳ שן הסלע · כ׳ ישלחנו התרת שנו · ר׳ והמזלג — ש״א יד שמו׳ דא
שלש השנים · בא ברבוי הזוגות להיותם ב׳ מערכות — ש״א ב
בבע״ח · ס׳ ושני כפירים כ׳ בעור שני : — איו׳ ד שם יט

שנן ב׳ הו״ל · א חידוד ב׳ ב״ל קל יוצא · אשנותי — דברי׳ לב
ברק חרבי · שננו לשונם · והתפעל וכליותי — תלי׳ קמ
אשתונן · ב דבור תמידי בנינו פיעל · ושננתם — שם עג דבר׳ ו
לבניך · ומשקלו למשל ולשנינה · ויתכן שגם אלה — שם דח
מהוראה הא׳ · ופי׳ ושננתם שיחדד הלימוד · ופי׳
ולשנינה דברי חדודין :

שנא שנאה ואיבה ג׳ ב״ל קל יוצא · והוא לא שנא — שם ד
לו · לאשה וישנאה · ועת לשנא · שנאת — שם דכ קהל׳ ג משלי
רע · ונפעל ואיש מזמות ישנא · ופיעל ולמשנאי — ח שם יד דבר׳ לב
אשלם · יוצא לשלישי והם משנאי ה׳ באמרם לא ייטיב
ה׳ כי אם ירע · ב׳ מ״ל (א) תאר · הבן הבכור לשניאה · — שם דא
(ב) מקרה · שנאה גדולה · ס׳ בשנאת יי׳ · כ׳ — ש״ב יג דברי׳ א
ומשנאתו אותם : — שם ט

שנב חלון · בעד האשנב · כ׳ בעד אשנבי : — שופ׳ ה משלי ז

שנה ד׳ הו״ל א השתנות ד׳ ב״ל קל עומד · אני יי׳
לא שניתי · ישנא הכתם · ופיעל וישנא את — מלא׳ ג איכ׳ ד מ״ב
בגדי כלאו · כפול באל״ף ובה״א · ופועל ועז פניו — דח
ישנא · והתפעל קומי נא והשתנית · ב מנין השניות — קהל׳ ח מ״א יד
ב׳ ב״ל קל יוצא · ויאמר שנו וישנו · ונפעל ועל — מ״א יח
השנות החלום · ה׳ מ״ל (א) תאר המנויים · שנים — ראשי׳ מא שם ז
איש ואשתו · ובסמכו לעשר שנים עשר נשיאים · ס׳ — שם יז
שני

שמם דיא שפינני : *(הערה היא העכביש האורגת ביתה על כל פינה פי שנים · א׳ רשת ללכוד הזבובי׳ וכה תשב במרכז הרשת בעבור יהיה לה מרחק שוה לכל צד שילכד הזבוב · ב׳ בקצה הפינה שם תכין לה בית מחסה מזרם וממטר אשר כמוה המלך במדינה יבן היכלו בקצה העיר למנוח מנוחה מקול המונה של עיר · וביום קרב ומלחמה ישכון במעגל ואמצע מחנהו להשגב מצריו ולשמוע מגידיו מכל עברין מה יולד יום וזה טעם בהיכלי מלך) :
שמד פרטילגן · אויסראטטן : **שמח** פריידיג · פרעהליך זיין · (ב) דיא פרייד : **שמך** דער מאנטל · דאס אבערקלייד :
שמל זיך נאך לינקן זייטי קיינן · (ב) דיא לינקי · (ג) דאס קלייד :
*(הערה פי׳ אם אתה לצפון אני לדרום ואברהם דבר דרך מוסר שגם הוא לא ישאר במקום ההוא אף כי יתכן שישא אותו הארץ לבדו · וגם לוט עשה דרך מוסר ונסע בראשונה כי נשא פנים לאברהם שישאר במקומו · וכן ת״א ויסע לוט מקדם ונטל לוט בקדמיתא כי הנוסע מבית אל לסדום נוסע מצפון לדרום א״י ככתוב סדום ובנותיך היושבת על שמאלך וחז״ל דרשו מקדמונו ש״ע · כי לא ממזרח נסע) :
שמן נוכעהמן · פעטט ווערדן · (ב) דאס פעטט · עהל · (ג) דאס גראס · דיא גרופט · (ד) אכט · (ה) אכטציג :
שמע הערן · פרנעהמן · (ב) דאס געהער · דער רוף · דאס גריכט · דער טאן : **שמץ** איין ווענג · (ב) דיא שמאך · דער שימפף : **שמר** בעאבאכטן · בעוואכן · (ב) בעאבאכטונג · בעוואהרונג · (ג) דאס וואכן · (ד) רוהיג ליגן וויא העפן דיא אויף דען גרונד ליגן · (ה) דיא העפן · דער באדנזאטץ איינס גטרענקס · (ו) שטאהל · (ז) דיא דערנר · דיסטעלן :
שמש דיא זאננע · (ב) דאס פענסטער : **שן** דער צאהן :
שנן וועטצן · שערפן · (ב) איינפרעגנן · ולד״א איינשערפן · (ג) דאס שפריכווארט ולד״א שטיכלווארט :
שנא פיינד זיין · (ב) האסן · (ג) דער האס : **שנב** דאס פענסטער :
שנה פרענדרן · (ב) נוס צווייטנמאל געעהן · (ג) צווייא ·

סס מא סס סס איש שְׁלוֹמִי · ר׳ וְלִשְׁלוּמִים למוקש · כ׳ שלח ידו
סס נה ט״כ בִּשְׁלֹמָיו · (ב) שְׁלֻמֵי אמוני ישראל · (ג) קרבן שלמים
העושה שלו׳ בין המזבח והכהנים והבעלים כי כלם
עמו׳ ה ויק׳ ג נהנים ממנו · יְשֻׁלַּם מריאיכם · ר׳ זבח שְׁלָמִים · ס׳
סס י סס ז שַׁלְמֵי בני ישראל · כ׳ תודת שְׁלָמָיו · ד שם עיר
ראשי׳ יד הקדושה · ב׳ מ״ל (א) מלך שָׁלֵם · ואברהם קרא לה
יראה ככתוב יי׳ יראה · ומשני שמות אלה הורכב שם
ירושלים ברבוי הזוגות לרמוז היותה שלימה ביראה
ובחכמה ששתיהן מתאימות בשלימות השלם ואשרו
כטעם ראשית חכמה יראת ה׳ · (ב) תאר · שובי שובי
שיר ז הַשּׁוּלַמִּית · פי׳ יושבת עיר שלם :

שמו׳ כב סס **שלם** שמלה · על שה על שַׂלְמָה · ס׳ שַׂלְמַת
סס רעיך · כ׳ ושכב בְּשַׂלְמָתוֹ · ר׳ וּשְׂלָמוֹת ונשק ·
שיר ד כ׳ וריח שַׂלְמֹתַיִךְ :

ש״א יז **שלף** יציאת המכוס׳ והגלותו בנינו קל יוצי׳ וַיִּשְׁלְפָהּ ·
רות ד תלי׳ קכט מתערה · וַיִּשְׁלֹף נעלו · שקדמת שָׁלַף יבש ·
פי׳ טרם השליך כזית נצתו יבש והנו יוצא כחבריו · וכן
איו׳ ד שָׁלַף ויצא מגוה · פי׳ שלף השולף :

מ״כ יח **שלש** ב׳ הו״ל **א** מנין בנינו פועל · ויאמר שַׁלֵּשׁוּ
וַיְשַׁלֵּשׁוּ · י׳ מ״ל (א) תאר הזכר המנוי ·
סס כ סס קה ויבקשו שְׁלֹשָׁה ימים · ס׳ שְׁלֹשֶׁת שומרי הסף · כ׳
יחז׳ מ מדה אחת לִשְׁלָשְׁתָּם · (ב) תאר הנקבה המנויה ·
סס סס שָׁלֹשׁ אמות מפו · ס׳ שְׁלֹשׁ עשרה אמות · (ג) שלשה
ויק׳ יב ש״א ט עשירויות ז״ונ · שְׁלֹשִׁים יום · והמות כִּשְׁלֹשִׁים איש ·
יחז׳ א ויהי בִּשְׁלֹשִׁים שנה · (ד) יחס המנוי בפרט · מבוא
ירמי׳ לח סס מב הַשְּׁלִישִׁי · ר׳ על פני אתיק בַּשְּׁלִישִׁים · (ה) יחס הנקבה
סס מא המנויה בפרט · עגלת שְׁלִשִׁיָּה · (ו) ג״כ יחס הנקבה
מ״א יח יחז׳ מו או החלק · בשנה הַשְּׁלִישִׁית · ס׳ שְׁלִישִׁית ההין ·
סס ה סס לא כי שְׁלִישִׁיתֵךְ בדבר ימותו · (ז) ותכפל חרב שְׁלִישִׁתָה ·
ראשי׳ נ (ח) דור שלישי · בני שִׁלֵּשִׁים · (ט) היום העבר מיום
סס לא סס לא השלישי ולפניו · כתמול שִׁלְשֹׁם · (י) כִּמְשֻׁלֹּשׁ חדשים ·

ב נבחרים ונכבדים בנינו פיעל · ואיל מְשֻׁלָּשׁ · פי׳ סס טו
טוב ומובחר במינו וככה עגלה משלשת · וחחוט
הַמְשֻׁלָּשׁ · והמבארי׳ אשר קדמוני פי׳ מעגין הראשון קהל׳ ד
שלישי לבטן או בן שלש שני׳ · וחוט כפול שלשה · ר׳
מ״ל (א) בדמעות שָׁלִישׁ · וכל בַּשָּׁלִשׁ · פי׳ במדה תלי׳ פ ישעי׳ מ
גדולה ונכברת משאר המדות · ויען הַשָּׁלִישׁ · פי׳ מ״ב ז
השר הנכבד · כ׳ בדקר שָׁלִשׁוֹ · ר׳ הרצים וְהַשָּׁלִשִׁים · סס ט סס י
הלא כתבתי לך שָׁלִישִׁים · פי׳ נכבדות · בשמחה משלי דכ
וּבְשָׁלִשִׁים · פי׳ שירים נכבדים · כ׳ ומבחר שָׁלִשָׁיו · (ב) ש״א יח שמו׳ ט
ראש הַשָּׁלִשִׁי · (ג) עגלת שְׁלִשִׁיָּה · פי׳ מובחרת ונכבדה : ש״כ כג ישעי׳ טו

שם ג׳ הו״ל **א** סימן לנקרא בשמו המוסכם או על פי
פעלו · אשר מעולם אנשי הַשֵּׁם · פי׳ עשו ראשי׳ ו
להם שם נוראות על פי פעלם · ס׳ כי שֵׁם יי׳ אקרא * · דברי׳ לב
ובמקף שֶׁם־בנו · כ׳ הוא שְׁמוֹ · ר׳ ויקרא האדם שֵׁמוֹת · ראשי׳ ג סס כ סס
ס׳ שְׁמוֹת בני ישמעאל · כ׳ ואלה שְׁמוֹתָם · **ב** נגבול סס כה סס
מקום ידוע · ב׳ מ״ל (א) וּמִשָּׁם הפיצם יי׳ · (ב) סס יא
שָׁמָּה קברו · **ג** רקיע השמים וגובה האויר · הַשָּׁמַיִם סס מט דברי׳ י
וּשְׁמֵי השמים * · כ׳ והיו שָׁמֶיךָ : דברי׳ י סס כח

שמם חורבן ותמהון ועצ״הש אלמנה ו׳ ב״ל קל עומד ·
על אשר שָׁמֵמָה · פי׳ חרבה · שָׁמְמוּ עליך · יחז׳ לה סס כז
פי׳ תמהו כי התמהון הוא שוממות השכל והעדר מבלי
דעת סבת הדבר · כי רבים בני שׁוֹמֵמָה · פי׳ בני ישעי׳ כד
האלמנה ההריבה מבעלה ואדוניה · יָשֹׁמּוּ ישרים · איו׳ יז
והיוצא שָׁמוֹת ושאוף אתכם · ונפעל והארץ הַנְּשַׁמָּה · יחז׳ לו סס
ומרובע ואשבה מְשׁוֹמֵם · והפעיל למען אֲשִׁמֵּם · עזר׳ ט יחז׳ כ
והפעל כל ימי הָשַּׁמָּה · והתפעל וְאֶשְׁתּוֹמֵם על המראה · ויק׳ כו דני׳ ח
ז׳ מ״ל (א) תאר לזכר · על מקדשך הַשָּׁמֵם · (ב) תאר סס ט
לנקבה · אבלה עלי שְׁמֵמָה · (ג) ג״כ תאר · שְׁמָמָה ירמי׳ יב סס ד
תהיה · (ד) לְשִׁמְמָה ושממה · ר׳ לְשִׁמְמוֹת עולם · יחז׳ לה ירמ׳ כה
(ה) כוס שַׁמָּה · ר׳ שם שַׁמּוֹת בארץ · (ו) וּבְשִׁמָּמוֹן סס כג תל׳ מו יחז׳ ד
ישתו · (ז) מוסר וּמְשַׁמָּה · ר׳ מְשַׁמּוֹת יהיו : סס ה ישע׳ טו

שמום

(ה) פרידנשאפפר · (ו) דער נאמן איינר שטאדט : **שלם** דאס קלייד :
שלף אויסציהן : **שלש** נוס דהיטטן מאהל טוהן · (ב) דרייא · (ג)
דרייסיג · (ד) דער דריטטי טהייל · (ה) אויסערלעזן ·
פארציגליך · (ו) דער איברנזעלט · אכגזעהני :
שם דער נאמן · רוף · (ב) דארט · (ג) דער הימעל :
*(הערה א כי שם ה׳ אקרא · פי׳ אודיע שמו לפי נוראות פעולותיו כאמור
אחריו הצור תמים פעלו · ר״ל הש״ית התקיף ובעל היכולת
פעולתו שלימה מאד · ומזה הוא אמרו ויקרא אברם בשם ה׳ פי׳ הודיע פעולותיו
בעולם · וז״א אהי׳ אשר אהי׳ פי׳ אהי׳ נקרא בשם פעולה כפי מה שאהי׳ פועל
לשעתו · ומזה למד ר׳ אבא בר ממל במ״ר לומר שהיתה תשובת הש״ית לומר
ע״ש פעולותי אני נקרא · ומשם אהי׳ נגזר שם הו״י באילוף היו״ד בוא״ו וכמו מה
הוה לאדם ואל״ף המ״ב שבי״וד נסתר · ונשאר בלי נקודה · כי נקודתו היא
כפי מחשבת הקורא לפי הפעולה שיפעל לשעתו א״דר כמו שכתבו חכמי האמת ·
והוא בשם גדרי הקורא לעצם מהעצמים בב׳ שמות א׳ לאמרו ב׳ לצורתו
כמו חי אשר מדבר · ובהיותו ית׳ אחד בלי הרכבת חומר וצורה
בא גדרו בב״י כפול בשם אחד · אהי׳ אשר אהי׳ · ומזה הוא אמרו
ויקרא האדם שמות · ר״ל שמות גדרים על פי פעלם להבדיל בין מין
למין כאומרו זה מין חיה וזה מין בהמה וזהו חכמה מפוארה לא רבים
יחכמו בה עד שחז״ל לא ידעו להכריע אם הכוי הוא מין חיה או בהמה · וז״א
וכל אשר יקרא לו האדם הוא שמו בלשון עתיד ר״ל בכיון אחריו לדורות עולם כי
מ״ב מפוזרי׳ במקומות שוני׳ ובזמנים שונים יראו הבנים מה שלא ראו האבות ·
ושם גדרי של כל נברא הוא שמו ית׳ על פי פעלו · כטעם כל הנקרא בשמי
לכבודי בראתיו כי כל התורה וכל העולם הם שמותיו ית׳ הא כי אורחי׳ ברושם
אותיו׳ והאי כי אורחי׳ בנבראים ממש כי אין בעולם זולת מה שבתורה כאמרם
ז״ל בי נסתכל וברא את העולם לכן היודע אלה השמות הגדרים בשמים ממעל
ועל הארץ מתחת · הוא זה מיודעי שמו קורא לאלהי׳ באמת ויענהו ככתו׳ כי
ידע שמי יקראני ואענהו וכאמור קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו) :
*(הערה ב השמים · נגזר מן שם המורה גבול מרחק · ובעבור שמרחק
הרום הוא בעל שני קצות מעלה ומטה לכן בא בתאר רבוי הזוגות
ר״ל זוג של שם · והוראתו על גובה ורום האויר · ויתכן שסקר נאלו החושבים
שגלגלי הכוכבים הם גשמים מקשיים כי יתכן הכוכבי׳ שטין באויר · וכמ״ר פ״ו
אמר רש״בי אין אנו יודעי׳ אם פורחין הן באויר · ויתכן שכל הכוכבים כלם
הם כדורים ארציים מלאים כאן אדם ובהמה ועבודה רבה מפועל ה׳ ומעשהו
באשר פעל בארץ הלזו · או ברואים אחרים זולתם ככל אשר חפץ ה׳ לעשות
בחכמה בכל כוכב וכוכב · וגם הארץ הלזו יתכן היותה כאחד מכבא מרום
במרום תאיר אל עבר פניה כירח יכון עולם ועד ויותר גדול ממנו · תתנועע
ב׳ תנועות סבוביות ממערב למזרח · א׳ יומית סביב מרכזה ·
ב׳ שנתית סביב מרכז השמש נטויה מחגורת המזלות · כי כל היצורים
מתנועעים תנועת השיכוי בכל רגע ככתוב כל הדברים יגעים · ומזה
שאמר הכ׳ והארץ לעולם עומדת פי׳ קיימת בערך אל תולדותיה
החולפים לשעתם · ויתכן עוד שאין קץ ותכלית לגשם השמים האמור ולכוכבים
הבלתי נראים לעינינו לרוב מרחקם מעינינו · ושמים וארץ וכל תולדותיהם
הם גשם אחד בכמות ונבדלים זה מזה באיכות · אך מצד הכמות לא יבדל
ולא יתחלק כלל · ד״מ הבוקע עצים יבקע אויר בין בקע לבקע אשר גם
זה האויר הוא גשם בעל כמות ובלתי נבדל מהעץ בבחי׳ הכמות כי אם
בבחינת האיכות · ואחר שאין שום גשם מתחלק בפועל בבחינת הכמות
כאמור · בטל א״כ המופת הבנוי על התחלקות הגשם והומר כל מתחלק
הוא בהכרח בעל תכלית · יעוין בי״א מע״ג לראשון · ויתכן א״כ היות
ש״ו ותולדותיהם ב״בת בכמות אחר שאין מופת על סותרו · ועם זאת
ההנחה ר״ל שלילת התחלקות כל גשם בבחי׳ הכמות · תקום הסערה
לדממה ההולכת וסוערת מחלוק׳ עצומה בין כת בעלי עצם הפרדי
הנקראים מוכא״דימטין האומרים שלא יתחלק שום גשם לב״בת · ובין
הכת האומרים שכל גשם מתחלק לב״בת · ואפס מקום למבוכות וספיקות
ימופקו על כל כת מהם · וגם אין בשורה מוצאת לעושים פשר דבר
ביניהם האומרים אמור שהחלוקה הב״בת הין לא תהיה בגשם בפועל ממש ·
והמשוערת היא חלוקה מספרית שהיא חלוקה ב״בת בכח לא בפועל ·
כי כפי מ״שב אפס מקום לחלוקה כלל בגשם אפי׳ בעלת תכלית בבחינת
הכמות כאמור · דע זה והבינהו כי שער גדול פתחתי יבואו בו בטח עוברי
בעמק המבוכות נבוכו בהם הטבעיים זה כמה מאות שנים · ולא יכלו
לאת מהם לרויה · כי על שתיהן ימערו מבוכות עצומות · כי לכת בעלי
החלוקה הב״בת יתחייב שיהיה החלק והכל שוין · או שיהיה הב״בת גדול
מהב״בת ושניהם כזב כנגד המושכלות הראשונות · ולכת בעלי עצם הפרדי
יתחייב שיהיה כל גשם בעל כמות מורכב מעצמים פרדיים קטנים אינם
בעלי כמות כלל והוא ג״כ כזב כאלו יאמר האומר שהמספר מורכב מן גולין
לבד · וכאלה רבות אתם ולפי מ״ש אין שטן ואין פגע · פיס לכך אל דבר
אף כי לא קדמני אדם בו) :
שמם וויסטי · עדי זיין · (ב) פרוואנדרן · ערשטוינן · (ג) דיא
אייבזאמי · וויטעא · (ד) דיא וויסטעניא · אייגעדי :

אפרים · (ב) תאר לנקבה · ויחשבה עלי לשכרה · (ג) יין חי או שאר משקה המשכר · ויין ישכר לא שתיתי · (ד) ושתיתם דם לשכרון · ב מנחה · אשכר יקריבו · כ׳ השיבו אשכרך :

שכר ב׳ הו״ל א שכירות וגמול ג׳ ב״ל קל · כי שכר שכרתיך · ובסמ״ך וסוכרים עליהם יועצים · ונפעל שבעים בלחם נשכרו · והתפעל והמשתכר משתכר אל צרור נקוב · ה׳ מ״ל (א) שכר הוא לכם · ס׳ משנה שכר שכיר · פי׳ מנהג השכיר לעבור שלש שנים ככתוב שלש שנים כשני שכיר וזה עבדך שש שנים · כ׳ ביומו תתן שכרו · (ב) שכר אמת · (ג) מה משכרתך · (ד) תאר לזכר · כשכיר כתושב · ס׳ כשכיר שנה · כ׳ ולשכירך ולתושבך · ר׳ גם שכיריה בקרבה · (ה) בתער השכירה · ב מניעה ועיצור בנינו קל · רב מחולל כל ושכר כסיל ושכר עוברים · פי׳ מחולל מונע כמו רוח צפון תחולל גשם עיי׳ שורש חלל · והנו יאמר שהמושל בעם מונע ועוצר בכסילים ועוברי הדת וכפל הענין במ״ש · ג׳ מ״ל (א) כל עושי שכר · פי׳ עושי עצירה בפני הרגים · (ב) גם שכיריה בקרבה · פי׳ גדוליה העוצרים בעם · (ג) בתער השכירה · יתכן לפרש בתער הגדולה העוצרת בתערי׳ זולתה :

שלל העדר הקנין מקומהו יהיה חמרי או שכלי ב׳ ב״ל קל יוצא · ולשלל שלל · של תשלו לה · פי׳ תעזבו לה שלל · והתפעל וסר מרע משתולל · פי׳ יחשב משולל ונעדר השכל · ב׳ מ״ל (א) תאר · מוליך יועצים שולל · פי׳ נעדר השכל · (ב) למהר ישלל · ס׳ ואת שלל שומרון · כ׳ ואוסף שללכם :

שלב מדריגה בנינו פיעל · משלבת אשה אל אחותה · פי׳ ידות הקרשים היו כעין שליבי הסולם · ומשקלו ומסגרות בין השלבים :

שלג יהוע בנינו הפעיל · תשלג בצלמון · ומשקלו ומשלג אלבין · ס׳ שלג לבנון :

שלה ג׳ הו״ל א שלום ושקט ב׳ ב״ל קל עומד · אויביה שלו · וביו״ד ישליו אוהלים · ובוא״ו לא שלותי · והיוצא כי ישל אלוה נפשו · ונפעל אל תשלו · פי׳ לא תשקוטו עד תטהרו הכל · ר׳ מ״ל (א) תאר · שלו הייתי · ר׳ שלוי עולם · (ב) אל גוי שלו · (ג) תאר לנקבה · יושבת ושלוה · (ד) מקרה · ושלוה בה · ס׳ ושלות כסילים · ר׳ דברתי אליך בשלותיך · ב שגגה וטעות ב׳ ב״ל נפעל · אל תשלו · פי׳ קצת אל תשגו · והפעיל לא תשלה אותי · פי׳ לא תתעני · ב׳ מ״ל (א) על השל · פי׳ על שנגרתו לאחוז בארון כי לא היה לוי · (ב) לדבר אתו בשלי · פי׳ במשגה כמתעה · ג כיס שהולד נוצר בו · ובשליתה היוצאת :

שלו עוף מה · ב׳ מ״ל (א) ותעל השלו · (ב) וינז שלוים :

שלח ח׳ הו״ל א שליחות הדבר ממנו אל מה שאליו והושטת היד והתרת ההליכה מאין מעצור ה׳ ב״ל קל · וישלחם לבנונה · אם לא שלח ידו · פי׳ הושטה · ושלח מים על פני חוצות · פי׳ התירם ללכת · ונפעל ונשלוח ספרים · ופיעל ושלח אותו פדנה ארם · משלחי רגל השור · ר״ל היתר ההליכה · ופועל וציר בגוים שלח · והפעיל והשלחתי ברה רעב · ד׳ מ״ל (א) אחר שלוחיה · (ב) משלח ידכם · (ג) משלוח ידם · (ד) משלחת מלאכי רעים · ב גירוש ב׳ ב״ל פיעל · ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה · ופועל ובפשעיכם שלחה אמכם · ג לויה בנינו פיעל · הולך עמם לשלחם · ד תשורה ומנחה · ויתנת שלחים לבתו · כ׳ אחר שלוחיה · פי׳ קצת אחר ששלחה מנחה · ה התפשטות הפאורות ומקומם בנינו פיעל · ותשלח פאורות · ב׳ מ״ל (א) בריכת השלח · ר׳ שלחיך פרדס רמונים · (ב) שלחותיה נטשו · ו פשיטת הבגדים · איש שלחו המים · פי׳ מיראתם האויב לא היו פושטים בגדיהם כי אם לעת הרחיצה · ז כריתה והרג בנינו פיעל · וישלחו את כתונת הפסים · פי׳ קרעו בה קרעים בעבור ירמה אביו כי חיה רעה קרעה · ב׳ מ״ל (א) ויעש שלח לרוב · כ׳ ואיש שלחו בידו · (ב) ואין משלחת במלחמה · ח שולחן · מעם השלחן · ס׳ ב׳ שלחן המלך · כ׳ ושבעתם על שלחני · ר׳ שמנה שלחנות · ס׳ לשלחנות המערכת :

שלט ב׳ הו״ל א שליטה ויכולת ב׳ ב״ל קל · וישלט בכל עמלי · והפעיל ולא ישליטנו האלהים · ג׳ מ״ל (א) תאר לזכר · שיצא מלפני השליט · ר׳ מעשרה שליטים · (ב) אשה זונה שלטת · (ג) דבר מלך שלטון · ב מין מגן · מלאו השלטים · ס׳ שלטי הזהב · כ׳ שלטיהם תלו :

שלך ג׳ הו״ל א השלכה וזריקה ממעלה למטה ב׳ ב״ל הפעיל · כספם בחוצות ישליכו · והפעל לארץ השלכה · ב שם שער משערי ב״המ · שער שלכת · ג עוף מה · ואת השלך :

שלם ד׳ הו״ל א גמול ופרעון ב׳ ב״ל פיעל · וישלמוני רעה · ופועל ולך ישלם נדר · ד׳ מ״ל כלם מקריים (א) לי נקם ושלם · (ב) באו ימי השלם · ר׳ שנת שלומים · (ג) ורודף שלמנים · (ד) ושלמת תראה · ב שלימות ותמימות ג׳ ב״ל קל עומד · ותשלם כל המלאכה · ופיעל ושלם את חבית · מי עור כמשלם · והפעיל וכל חפצי ישלים · ג׳ מ״ל (א) תאר · ובלבב שלם · ר׳ אם שלמים וכן רבים · (ב) תאר לנקבה · איפה שלמה · ר׳ אבני׳ שלמות · (ג) הגלות שלומים · כ׳ מוסר שלומנו עליו · פי׳ מוסר כלנו · ג שלום ושלוה ה׳ ב״ל קל עומד · הסכן נא עמו ושלם · פי׳ היה בשלום · אם גמלתי שלמי רע · פי׳ היושב בשלום עמי · ופיעל ושלם נות צדקך · ופועל וירא מצוה הוא ישלם · והפעיל גם אויביו ישלים עמו · והפעל וחית השדה השלמה לך · ג׳ מ״ר (א) מקרה · צדק ושלום נשקו · ס׳ החפץ שלום עבדו · כ׳ גם

איש

(ג) דאס שארפי · היטציגי גטרענק · (ד) דאס גטענק · דיא נאסי : **שכר** מיטהן · דינגן · (ב) דער לאהן · (ג) דער מיהטלינג · טאגיס לעהנר · (ד) אבהאלטן · פרשטאפפן · (ה) דיא פרשטאפפונג : **שלל** רויבן · פלינדרן · (ב) דיא ביטי · דער רויב : **שלב** סטופנווייזי אין אייננאנדר גפוגט · (ב) דיא פוגי : **שלג** ווייס וויא שנעע זיין · (ב) דער שנעע : **שלה** רוהיג · זיכר זיין · (ב) רוהיג · פרידזעליג · (ג) אירדן · (ד) דאס ערגעהן · דיא זיגדי · (ה) דיא נאכגבורט : **שלו** דיא וואכטל : **שלח** ווענשיקן · אויסשטרעקן · אויסגיסן · (ב) ווענטרייבן · (ג) בגלייטן · (ד) גשענקי · (ה) אויס ברייטן · (ו) דיא לווייגי מעסט · (ז) אויסברייטן · (ח) לדה״ת נרייסן · (ט) דאס שווערד · (י) דער טיש : **שלט** הערשן · (ב) דער הערשר · גוואלטיגי · (ג) דאס שילד : **שלך** הינוועראפן · (ב) איין גוויסס טהאר אים היילינגן טעמפל · (ג) איין גוויסר פאגל · דער פישרייגר : **שלם** פרגעלטן · בצאהלן · (ב) פערטיג · פאללקאממן זיין · (ג) פרידזעליג זיין · (ד) דער פרידן ·

ד"ה א'כט **שיש** אבן ידוע · ב' מ"ל (א) ואבני שיש · (ב)
אסת' א ועמודי שש :
ישעי' ה שם י **שית** מין קוצים · שמיר ושית · כ' שיתו ושמירו :
אסת' ז **שכך** הנחה ב' ב"ל קל עומד · וחמת המלך שככה ·
ראשי' ח במד' יז וישכו המים · והפעיל והשכתי מעלי :
שכב ג' הו"ל **א** שכיבה אם לשינה ומרגוע או לחולי
ש"א ג שם יג ומיתה ג' ב"ל קל עומד · שוב אשכב · וישכב
מ"ב יד אמנון ויתחל · אחרי שכב המלך · פי' אחרי מותו ·
מ"א ג הוש' ב והפעיל השכיבה בחקי · והשכבתים לבטח · פי'
יחז' לב ארגיע להם · והפעל והשכב בתוך ערלים · ובק"ח
שם שמו' ד"א והשכבה בתוך ערלים · ומשקלו ונפל למשכב · פי'
ש"ב ד שם ד לחולי · ס' משכב הצהרים · כ' בחדר משכבו · ר'
תלי' קמט ירננו על משכבותם · **ב** משגל ג' ב"ל קל יוצא · ואיש
דבר' כח זכר' יד אחר ישכבנה · ונפעל והנשים תשכבנה · ופועל איפה
ירמ' ג ויק' טו לא שכבת · ג' מ"ל (א) ישכבת זרע · (ב) אשר יתן
שם ך שם טו שם ך שכבתו · (ג) כמשכב נרתה · ר' משכבי אשה · **ג**
איו' לח ירידה ושפיכה בנינו הפעיל · ונבלי שמים מי ישכיב ·
שמו' יו עיי' שורש נבל ביאורו · ג' מ"ל (א) שכבת הטל ·
ויק' טו שם ך שכבת זרע · (ב) אשר יתן שכבתו · פי' משפך זרעו ·
ש"ב יו (ג) ימשכב וספות · פי' כלי ששופכין בו מים לידים ·
ויתכן שכל לשון משגל הוא מטעם שפיכת הזרע :
ישעי' ב **שכה** ציור גשמי או רעיוני · ג' מ"ל (א) אשכיות
החמדה · פי' כל מחמדי עין ביפי ציורם · (ב)
ויק' כו יחז' ח ואבן משכית · פי' מצויר · כ' בחדרי משכיתו · ר'
תלי' עג עברו משכיות לבב · פי' ציורי הרעיונים · עיי' מש"כ
במד' לג בהערה לשורש חלם ושורש נפש · כ' את כל משכיותם ·
איו' לח (ג) או מי נתן לשכוי בינה · פי' לרעיון וחז"ל פי' לתרנגול :
תלי' קלו **שכח** שכחת הנודע ה' ב"ל קל · אם אשכחך ירושלים
תשכח ימיני · פי' תשכח לנגן בכנור · ונפעל
שם לא איכ' ב נשכחתי כמת מלב · ופיעל שכח יי' בציון · והפעיל
ירמ' כג קהל' ח להשכיח את עמי שמי · והתפעל וישתכחו בעיר ·
ישעי' סה תלי' ט ומשקלו השכחים את הר קדשי · ס' כל גוים שכחי אלהי' :
שכל ב' הו"ל **א** מחסור כל דבר שלימות אחרי
המצאו עם בעליו · אם מות הבנים לאמם
והבעל לאשתו והיושבים לארצם · או מחסור התמימות
בבעלי המומים אשר משחתם בם ג' ב"ל קל עומד ופיעל
ש"א טו יוצא · כאשר שכלה נשים חרבך כן תשכל מנשים
הוש' ט אמך · והפעיל רחם משכיל · ר' מ"ל (א) תאר לזכר ·
שם יג שיר ד כדוב שכול · (ב) תאר לנקבה · ושכלה אין בהם ·
ירמ' יח ישע' מז ר' שכלות ואלמנות · (ג) מקרה · שכול ואלמן ·
שם מט (ד) בני שכליך · **ב** סעיף קבוצת גרגרי ענבים · ב'
במד' יג שם מ"ל (א) על אורות יהאשכל · ס' ואשכולי ענבים ·
(ב) אשכלת מרורות למו · ס' כאשכלות הגפן · דברי' לב שיר ז
כ' אשכלתיה ענבים : ראשי' מ
שכל הצלחה להשיג המבוקש האמיתי אם ברגש
או בעיון ג' ב"ל קל עומד · ישכל דוד · פי' ש"א יח
הצליח במלחמה · ופיעל שכל את ידיו* · פי' לא ראשי' מח
עשה זה במקרה והזדמן כי אם בהשכל וכוונה · והפעיל
השכל וידוע אותי כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה ירמי' ט
בארץ · ר"ל השכלת חסרו עם כל נוצר היא הדעת אותו
אשר יכונה בשם השכלת אמיתתו כטעם פועל אמת
שפעולתו אמת · ג' מ"ל (א) ישכל טוב יתן חן ודרך משלי יג
בוגדים איתן · פי' המשכיל יחזק דעתו בחן ספרתיו
והבוגדים בשכל יחזקו דעתם בתוקף וחוזק יד אשר
יתגברו על איש השכל להעבירו מהאמת ומלה ירתן
עומדת במקום שנים כלומר יתן איתן · ס' מקור חיים
שכל בעליו · פי' עד"הכ ההכמה תחיה בעליה רובם שם יו
בה"נ וקצת בו"נ · כ' לפי שכלו יהולל איש · (ב) מדע שם יב
והשכל · ועיי' שורש סכל · (ג) משכיל לדוד · פי' דבי' א תלי' נב
משגיח ומתבונן כמו משכיל אל דל וכ"מ שנאמר משכיל
בשיר · דבר ידבר מענין השגחתו ית' או מענין
ההתבוננות בדרכיו ית' :
שכם ב' הו"ל **א** השכמה בנינו הפעיל · וישכימו ראשי' כו
בבקר · **ב** כתף וצד או חלק · ג' מ"ל (א) על
ישכם שניהם · פי' על הכתף · שכם אחד על אחיך · שם ט שם מח
פי' חלק יותר · (ב) תשיתמו שכם · פי' צד אחד · כ' תלי' פא
הסירותי מסבל שכמו · (ג) דרך ירצחו שכמה : שם הוש' ו
שכן הניית הדבר ומנוחתו במקום מוגבל ג' ב"ל קל
עומד · ובין כתפיו ישכן · ובפתח ושכן תחתיו · דברי' לג ש"כ ו
וישכן הענן · ופיעל אהל שכן באדם · והפעיל במד' ט תלי' עח
וישכן באהליהם · ד' מ"ל (א) תאר ליושבי העיר או שם
לשוכנים בבתים הסמוכים זה לזה · טוב שכן קרוב : משלי כז
ס' שכן שומרון · פי' יושבי שומרון · כ' ולקח הוא הוש' י
ושכנו · ר' מאת כל שכיניכי · (ב) תאר לנקבה · שמו' יב מ"ב ד
ושאלה אשה משכנתה · (ג) ותקראנה לו השכנות · שמו' ג רות ד
(ד) תבנית המשכן · ס' משכן העדות · כ' בטמאם את שמו' כה שם לח
משכני · ר' משכני עליון · ובו"ר משכנות לאביר ויק' טו תל' מו שם
יעקב · ס' מכל משכנות יעקב · כ' סביב למשכנותיו : קלב שם פו שם עח
שכן סכין · ושמת שכין בלועך · ועיי' שורש שוך : משלי כג
שכר ב' הו"ל **א** שכרון ושקיעת הצמאון שכר וכל
משקה המשכר ד' ב"ל קל · שתו ושכרו דודים · שיר ה
ופיעל וישת וישכרהו · והפעיל והשכרתי שרידה · ש"ב יא ירמ' נא
והתפעל עד מתי תשתכרין · ד' מ"ל (א) תאר לזכר · ש"א א
והוא שכר עד מאר · ר' הקיצו שכורים · ס' שכורי שם כה יואל א ישע'
אפרים

שיש איין גוויסר שטיין · ווארמאר : **שית** דערנר · דיסטעלן :
שכך זיך לעגן · בערוהיגן · נאכלאסן : **שכב** זיך נידרלעגן · (ב)
דאס לאגר · בעטט · (ג) ביישלאפן · ביישלאפן · (ד) דער
ביישלאף · (ה) ערגיסן · (ו) דאס גיסבעקן :
שכה דאס בילד · דיא פארשטעללונג · ערדיכטונג · (ב) לד"א דער
האהן : **שכח** פרגעסן :
שכל יעדי ארט פון בערויבונג · בעזאנדרס קינדרלאס מאכן ·
(ב) דער ברויבטי · (ג) דיא טרויבי :
שכל גליקליך · בעדעכטיג האנדלן ולד"א גליקליך זיין · (ב) דער
פרשטאנד · (ג) דער פרשטענדיגי · אונטרריכטנדי :
*(הערה שכל את ידיו · כן ת"א מטעם חכמה אחכמינן לידוהי · אולם
הרמב"ן ושאר מפרשים פירשוהו מטעם סכלות בסמך שעיניו עוקס
ר"ל עוקס הימין לצד שמאל והשמאל לצד ימין כטעם סכל נא את עצת אחיתופל
ר' עקש · ובזה תדע ההבדל העצמי בין שכל לסכל שסניהם עניכם דריכת
רעיון אל המבוקש לדעת הבלתי נודע מהנודע · אלא שהשכל בשי"ן עניכו
הישרה ר"ל שכל משכיל הולך מישרים מהמסובב אל סבתו או מהסבה אל מסובבה ·
והסכל בסמך עניכו עוקש ר"ל שכל סכל מעקש דרכיו ללכת מכל מסובב אל סבה
זולתו או מכל סבה אל מסובב זולתו · ובעבור שקרני האור הולכים על קוים
ישרים עד שהמקום אשר הוא מעוקש ממול עבר פני המאיר יחשך · לכן ידמו
השכל לאור והסכלות לחושך ככתוב והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע · ונאמר
החכם עיניו בראשו והכסיל בחושך הולך ר"ל החכם רואה את הנולד באור שכלו
ההולך מישרים מהסבה אל המסובב אשר יסובב ממנה משא"כ הסכל שהולך
בעוקש מהסבה אל מסובב זולתו ולא ישיג המסובב האמיתי · כי כרואה בחושך
לאור עץ רקבון שלא יראה המוחש כפי מה שהוא באמת · וכאור בוקר יזרח
שמש יאסף אור העץ ויראו המוחשים כפי מה שהם באמת · כן הדבר הזה הכסיל
בחושך הולך ופתי יאמין לכל דבר כפי המואר לו בדמיונו · וכאשר יהל אור השכל
יחשך אור הפתיות ויתראה כזבו · ויוצן האמת באור השכל) :
שכם פריה אויפשטעהן · (ב) דיא שולטר · דאס טהייל :
שכן לאגרן · וואהנן · רוהן · (ב) דער נאכבאר · (ג) דיא וואהנונג :
שכן דאס מעסר : **שכר** בעטרינקן · (ב) בעטרונקן ·

תלי' יא ישעי' יט — וְהַשָּׁתוֹת יהרסון · כ' והיו שָׁתֹתֶיהָ מדוכאים · פי'
ש"ב י — קצתם היסודות · (ג) בחצי עד שְׁתוֹתֵיהֶם · פי' עד
הערוה והיסוד בם :

איוב כ — **שזף** ראיה והבטה בנינו קל · שֶׁשְּׁזָפַתְנִי השמש :
שמו' כו — **שזר** פתיל כפול בנינו הפעל · שש מָשְׁזָר :
תלי' י — **שחח** שפלות והכנעה ד' ב"ל קל עומד · ידכה יָשֹׁחַ ·
ישעי' ב — ונפעל וַיִּשַּׁח אדם · והפעיל משגב חומותיך
שם כה תלי' מב — הֵשַׁח · והתפעל מה תִּשְׁתּוֹחֲחִי נפשי · ב' מ"ל (א)
איו' כב ישעי' ס — וְשַׁח עינים יושיע · (ב) והלכו אליך שְׁחוֹחַ :
יחז' יז — **שחד** ירוע בנינו קל יוצא · וַיִּשְׁחֲדוּ אותם ·
שם כב — ומשקלו שֹׁחַד לקחו בך :
שחה כפיפת הקומה ושפלות ג' ב"ל קל עומד ·
ישעי' נא — יָשְׁחִי ונעבורה · והפעיל דאגה בלב איש
משלי יב ש"ב יו — יַשְׁחֶנָּה · והתפעל ויאמר ציבא הִשְׁתַּחֲוֵיתִי · ב' מ"ל
משלי כח מ"ב ה — (א) בְּשַׁחוּתוֹ הוא יפול · (ב) בְּהִשְׁתַּחֲוָיָתִי בית רמון :
שחה שיטה על פני המים ב' ב"ל קל עומד : כאשר
ישעי' כה תלי' ו — יפרש הַשֹּׂחֶה לִשְׂחוֹת · והפעיל יוצא אַשְׂחֶה
יחז' מז — בכל לילה מטתי · ומשקלו מי שָׂחוּ · פי' מי שיטה
בעבור עמקם :

ויק' יט — **שחט** ב' הו"ל א שחיטת בע"חב' ב"ל קל · וַיִּשְׁחֲטוּ
שם ו — ויחטאהו · ונפעל יִשָּׁחֵט החטאת · ומשקלו
ד"ה ב ל הוש' ה — על שְׁחִיטַת הפסחים · ב משיכה בנינו קל · יוֹשְׁחָטָה
ר"א ב ט — שטים · פי' העמיקו להמשך עשות סרה · חץ שָׁחוּט
לשונם · פי' כדיירת החץ הנמשך למרחוק · זהב
שם — שָׁחוּט · פי' זהב טהור הנמשך דקה מן הרקה :
כתבי' ט — **שחט** סחיטה ועיצור בנינו קל יוצא · וָאֶשְׂחַט אותם :
איו' ד — **שחל** ב' הו"ל א אריה · וקול שָׁחַל · ב סם
שמות ל — מה · נטף וּשְׁחֵלֶת :
דברי' כח — **שחן** נגע הבא מחום שאיננו תולדת האש · בִּשְׁחִין
שם — רע · פ' בִּשְׁחִין מצרים :
ישעי' לז — **שחס** מין ספיח · ובשנה השנית שָׁחִיס :
ויק' יא — **שחף** ב' הו"ל א חולי מה · הַשַּׁחֶפֶת ואת הקדחת ·
שם יא — ב עוף מה · ואת הַשָּׁחַף :
יחז' מא — **שחף** עץ מכוסה בנסרים · שְׂחִיף עץ :
איו' כח — **שחץ** גסות הרוח וגאוה · בני שָׁחַץ · פי' בני בלי תרבות :
שחק ב' הו"ל א שחיקה וכתישה בנינו קל יוצא ·
ש"ב כב ישעי' מ — וְאֶשְׁחָקֵם כעפר · ומשקלו וּכְשַׁחַק מאזנים
נחשבו · ועיי' בהערה לשורש מר · ב שמים · ועד
תלי' פט שם סח — בַּשַּׁחַק נאמן · ר' ועזו בַּשְּׁחָקִים :
שם לז — **שחק** לעג או שמחה ג' ב"ל קל · ה' יִשְׂחַק לו ·
שם קד — פי' ילעג · ופיעל לויתן זה יצרת לְשַׂחֶק בו ·
הוא התנין הגדול המשחק בים בשפוך מים מאפו ע"פ
ד"ה ב ל — רקיע השמים כמו נהר · והפעיל ויהיו מַשְׂחִיקִים עליהם ·
משלי י — ב' מ"ל (א) כִּשְׂחוֹק לכסיל עשות זמה וחכמה לאיש
התבונה · פי' כמו שתגדל שמחת הכסיל בעשותו
המזמתה · כן ישמח איש תבונה בהשגת החכמה · ס'
קהל' ז חבק' א — כן שְׂחֹק הכסיל · (ב) ורוזנים מִשְׂחָק לו :

שחר ג' חו"ל א דרישה וביקור ב' ב"ל קל יוצא ·
שֹׁחֵר טוב · ופיעל וּמְשַׁחֲרַי ימצאנני · ב' — משלי יא שם ח
מ"ל (א) לא תדעי שַׁחְרָהּ · פי' לא תחקר רעתה אצלך — ישעי' מז
כלומר לא תדע אם רעה היא לכן לא תתעורר להסירה ·
בחולה הבלתי מרגיש בחליו והושב שהוא בריא אולם ·
ומזו הכת הם סכלי בני אדם ונעדרי החכמה · (ב) מרחם
מִשְׁחָר לך · ב אור בקר וזהר · אז יבקע כַּשַּׁחַר — תלי' קי ישעי' נח
אורך · כ' לא תדעי שַׁחְרָהּ · פי' קצת זהרה כלומר — שם מז
איך נהיתה הרעה הזאת · ג צבע שחור בנינו קל
עומד · עורי שָׁחַר מעלי · ה' מ"ל (א) פחם · חשך — איו' ל
מִשְּׁחוֹר תארם · (ב) נערות ועת שחרות השער הילדות — איכ' ד
וְהַשַּׁחֲרוּת הבל · ויימו מטעם בוקר עצ"הש · (ג) תאר — קהל' יא
הזכר · ושער שָׁחֹר · ר' סוסים שְׁחֹרִים · (ד) תאר — ויק' יג זכרי' ו
הנקבה · שְׁחוֹרָה אני ונאוה · ר' שְׁחַרְחֹרֶת כערב · — שיר א שם ה
(ה) נ"כ תאר · שאני שְׁחַרְחֹרֶת : — שם א
שחת הפסד ופח ורשת ג' ב"ל נפעל · וַתִּשָּׁחֵת — בראשי' ו
הארץ · ופיעל לְשַׁחֵת כל בשר · והפעיל כי — שם
הִשְׁחִית כל בשר · ה' מ"ל (א) תאר : זובח מָשְׁחָת — שם מלאכי' א
כ' מָשְׁחָתָם בהם · (ב) בן כִּמְשַׁחַת מאיש מראהו · (ג) — ויק' כב ישעי' נב
שם הפח · הציבו מַשְׁחִית · הר הַמַּשְׁחִית : הוא הר — ירמי' ה מ"ב כג
המשחה · (ד) ואיש כלי מַשְׁחֵתוֹ בידו · (ה) רשת — יחז' ט
ומלכוד · נלכד בִּשְׁחִיתוֹתָם · ועיי' שרשי' ישה ושוח ושחה : — איכ' ד
שטה נטיה בנינו קל עומד · שְׂטֵה מעליו ועבור · — משלי ד
אל יֵשְׂטְ אל דרכיה לבך · ב' מ"ל (א) עשה — שם ז
סֵטִים שנאתי · (ב) וְשָׂטֵי כזב · ועיי' שורש שוט : — תלי' קא שם מ
שטח פרישה ב' ב"ל קל · וַיִּשְׁטְחוּם לשמש · ופיעל — ירמי' ח
שִׁטַּחְתִּי אליך כפי · ב' מ"ל (א) מִשְׁטַח — תלי' פח יחז' כו
חרמים · (ב) מִשְׁטוֹחַ להרמים : — שם מז
שטם איבה בנינו קל · לו יִשְׂטְמֵנוּ · ומשקלו — בראשי' נ
ורבה מַשְׂטֵמָה : — הוש' ט
שטן איבה בנינו קל · תחת אהבתי יִשְׂטְנוּנִי · זאת — תלי' קט
פעולת שֹׂטְנַי · ב' מ"ל (א) תאר · והשָׂטָן — שם זכר' ג
עומד על ימינו לְשִׂטְנוֹ · (ב) כתבו שִׂטְנָה : — עזר' ד
שטף רחיצה ומרוצת המים ועצ"הש מרוצת הסוס
ואנשי החיל וצרה העוברת בעולם ג' ב"ל קל
יוצא · וְאֶשְׁטֹף דמיך · וגשם שׁוֹטֵף · ונפעל וזרועות — יחז' יז שם לח
השטף יִשָּׁטְפוּ מלפניו · יִשָּׁטֵף במים · ופועל ומורק — דני' יא ויק' טו
וְשֻׁטַּף במים · ומשקלו וקצו בַשֶּׁטֶף · ס' לְשֶׁטֶף — ו דני' ט תלי' לב
מים רבים · בה"נ :
שטר ממשלה בנינו קל · שֹׁטֵר ומושל · ומשקלו — משלי ו
מִשְׁטָרוֹ בארץ : — איו' לח
שי תשורה · יובילו שַׁי למורא · ועיי בשורש נשג : — תלי' עו
שיח צמחים בנינו קל · לָשׂוּחַ בשדה · פי' לטייל בין — בראשי' כד
שיחים · ומשקלו אחד הַשִּׂיחִם · ועיי' שור' שוח : — שם כא
שיל זרע ובן או עיר · עד כי יבוא שִׁילֹה * · פי' — בראשי' מט
בנו ורומז למהמ' :
שיר עדי מה כעין שרשרת · הנטיפות וְהַשֵּׁרוֹת : — ישעי' ג
שיש

(ו) דער גרונד · דיא פעסטי : **שזף** זעהן · שויאן : **שזר** גצווירנט :
שחח זיך בייגן · ערנידריגן : **שחד** בשענקן · בשטעכן :
שחה זיך ביקן : **שחה** שווימען : **שחט** שלאכטן · (ב) אבציהן ·
אבלייטן · (ג) גלייטרט · אבגצאגן :
שחט אויסדריקן : **שחל** דער לעווי · (ב) איינע ארט שפעצרייא :
שחן דיא ענטצינדונג · דער גריכד : **שחס** דער נאכוואקס :
שחף דיא אויסצעהרנדי קראנקהייט · (ב) איין גוויסר פאגל :
שחף דער בלאקן : **שחץ** דער שטאלץ · איינבדינקל :
שחק צרשטאסן · (ב) דאס פולוור · (ג) דער הימעל :
שחק ספאטטן · שערצן · (ב) דער שפאטט · שערץ :
שחר זוכן · (ב) דיא מארגנרעטהי · (ג) שווארץ :
שחת פרדערבן · פרטילגט זיין · (ב) דער פרדערבר · פרטילגר :
שטה זיך נייגן : **שטח** אויסברייטן : **שטם** האסן · איינן גראלל
העגן : **שטן** ענטגעגן · וווידר זיין · (ב) דער פרהינדרר ·
ווידרזאכר : **שטף** איברשוועמען · אבשפילן :
שטר דער איברגזעצטי : **שי** דאס גשענק :
שיח אונטר דען ביימן לוסטוואנדלן · (ב) דיא פפלאנצי · דער בויס :
שיל דער אבקעמלינג ולד"א דער נאמן איינס ארטס :
*(הערה והנכון שהוא עיר שילה ורומז אל רחבעם אשר שבט המושל
מוכן בבוא כל ישראל שכם להמליך אותו בשילה הסמוך
לשכם ובעבור אשר להם המקום בשילה כאספו לשכם · כי שילה היה
מקום וועד ומקודש לכן קבעו שם חוק המלוכה · על דרך הכתוב
וידבר את דבריו לפני ה' במצפה) :
שיר איין גוויסר קעטטנפערמיגז פוץ :

יחז׳ דו ישעי׳ לג מינגו קל · חיו נשטים לך · ג׳ מ״ל (א) אני נשיט ·
פי׳ אני׳ שמוליכין אותה במשוטים · (ב) כל תופשי
יחז׳ דח סס משלי דו משוט · (ג) עשו משוטיך · ג שבט · ב׳ מ״ל (א) ישוט
איו׳ ה מ״א יב לסוס · ס׳ בשוט לשון · ר׳ אבי יסר אתכם בשוטים ·
יהוש׳ דג ישעי׳ מא (ב) ולשוטט בצדיכם · ד מין ארז · ארז ישטה ·
שמו׳ דה ר׳ ועצי שטים :

תלי׳ מ **שוט** נטיה · ושטי כזב · ועיי׳ שורש שטה :

שוך ג׳ הו״ל א נוה העשוי מקוצים ושם הקוצים
איו׳ א והצנינים בנינו קל יוצא · אשכה בעדו · ב׳
במד׳ לג מיכ׳ ז מ״ל (א) לשכים בעיניכם · (ב) ישר ממסוכה · ס׳
משלי טו ישעי׳ ה כמשכת חדק · כ׳ הסר משוכתו · בנח עם הדגש
איו׳ ט סס ב ענף וסעיף · ב׳ מ״ל (א) איש גשכה · (ב) שוכה
משלי דג עצים · ג סכין · ב׳ מ״ל (א) ושמת שכין בלועיך ·
איו׳ מ (ב) התמלא בשכות עורו · פי׳ התכרות עורו בסכין ·
ועיי׳ שורש מלא :

שמו׳ דח **שול** שפתי הבגד התחתוני׳ · על שולי המעיל ·
סס כ׳ על שוליו סביב :

במד׳ יא **שום** פרי אדמה ידוע · ואת השומים :

ש״א יא **שום** שימה ג׳ ב״ל קל · ושמתיה חרפה · והפעיל
סס ח שימה לנו מלך · משפט השימה · והפעל
ראש׳ דד ויק׳ ה ויושם לפניו לאכל · ומשקלו או בתשומת · פי׳ בשותפות :

שוע ג׳ הו״ל א צעקה ותפלה בנינו פיעל עומד ·
איו׳ לה סס לט אישועו מזרוע רבים · ילדיו אל אל ישועו ·
ה׳ מ״ל (א) אם בפידו להן שוע · עיי׳ שורש בעה ביאורו ·
סס לו כ׳ היערוך שועך · פי׳ היערוך צעקך שלא תהיה
ישעי׳ דב תלי׳ ח בצרה · (ב) ושוע א ההר · (ג) הקשיבה לקול שועי ·
ש״א ה ש״ב דב (ד) ותעל שועת העיר · כ׳ ושועתי באזניו · (ה)
תלי׳ קמד הנותן תשועה למלכים · פי׳ קצת מדת קיבול צעקה ·
ישעי׳ ו ב עצימת העינים או רפיון ב׳ ב״ל הפעיל · ועינין השע ·
תלי׳ לט פי׳ עצם · השע ממני ואבליגה · פי׳ הרפה לי ·
והתפעל השתעשעו ושועו · פי׳ נביאי השקר נתעצמו
עיניהם ונתעורו ועוורו זולתם · ג ותרנות · ולכילי
ישעי׳ לב איו׳ לו לא יאמר שוע · כ׳ היערוך שועך · פי׳ קצרת
ותרנותיך לא יצילוך מכל צרה :

ראשי׳ ג **שוף** ב׳ הו״ל א הכאה וכתיתה בנינו קל · ישופך
תלי׳ קלט ראש · ב חושך ונשף בנינו קל · אך חושך ישופני

שוק ד׳ הו״ל א תשוקה ותאוה בנינו מרובע עומד ·
סס קז סס סה נפש שקקה · ויוצא פקרת הארץ ותשקקה ·
ראשי׳ ג פי׳ העירותיה לכסוף למטר · ומשקלו ואל אישך תשוקתך*
יואל ב ב הצפה ב׳ ב״ל מרוב׳ · ותשקקה חפעי׳ והשיקו היקבים
משלי ז תירוש · ג מקום מכירת המקחות · עובר בשוק · ר׳
שיר ג בשוקים וברחובות · ד הילוך ושוק בנינו התפעל ·
סופ׳ טו בעיר ישתקשקון · ומשקלו ישוק על ירך · ועיי׳
דבר׳ דה שורש שקק · ס׳ שוק הימין · ר׳ ועל השקים · ס׳
תלי׳ קמז שיר ה בשוקי האיש · כ׳ שוקיו עמודי שש :

שור ה׳ הו״ל א הבטה ועיון ועצ״הש איב ב׳ ב״ל
קל יוצא · ומגבעות אשורנו · ומרובע אשר במד׳ דג
שררו אנשים · ג׳ מ״ל (א) מקרה · בשרירות לבי איו׳ לו דבר׳ דט
אלך · פי׳ אחרי הבטת לבי כלומר אחרי תאוות לבי ·
(ב) תאר לאויב המביט ועוין להרע · ותבט עיני בשורי · תלי׳ נב
(ג) למען שוררי · פי׳ אויבי · ב מתק מליצה ושיר סס ה
ד׳ ב״ל כלם עומדים קל · אשר ישר לוי׳ · ושרים סס ז סס פו
כחוללים · ומרובע קול ישורר בחלון · המשוררים צפני׳ ב נחמ׳
ומשוררות · והפעיל אשירה נא לידידי · והפעל ישעי׳ ה
יושר השיר הזה · ב׳ מ״ל (א) יהשיר יהיה לכם · ס׳ סס דו סס ל
שיר יי׳ · כ׳ ומשירי אהודנו · ר׳ שיר השירים · כ׳ תל׳ קלו סס דח שי׳
המון שיריך · (ב) השירה הזאת · ס׳ שירת דודי · ר׳ א עמו׳ ה ש״ב דב יש׳
שירות היכל · ג מנחה או הליכה בנינו קל עומד · ה עמו׳ ח
ותשרי למלך בשמן · פי׳ הלכת אליו בשמן · תשורי ישעי׳ נז שיר ד
מראש אמנה · ב׳ מ״ל (א) שררתיך מערבך · פי׳ יחז׳ דו
שיירות מוליכי הסחורות · (ב) ותשורה אין להביא · ש״א ט
פי׳ מנחה המובאת · ד חומה · ד׳ מ״ל (א) עקרו
שור · (ב) צעדה עלי שור · ר׳ בין שורתם יצהירו · ראש׳ מט איו׳ דד
(ג) עלו בשרותיה · ה שור ופר · שור נגח · ס׳ שור ירמ׳ ה שמו׳ דא סס
איבך · כ׳ ושורו וחמורו · ר׳ בגלגל שורים זבחו : דג סס ך הוש׳ יב

שור ב׳ הו״ל א מרה קטנה אחד מל״ו בלוג · במשקל
ובמשורה · ב ממשלה ב׳ ב״ל קל עומד · ויק׳ יט
וישר אל מלאך · והפעיל השירו ולא ידעתי · ד׳ מ״ל הוש׳ יב סס ח
(א) אין מלך ואין נשר · ס׳ משר הסריסים · כ׳ מיכל סס ג דני׳ א
שרכם · ר׳ השרים הראשונים · ס׳ סרי סוררים · סס י סס ירמ׳ נ
משפטו שרי · כ׳ עצמות שריו · (ב) שרתי במדינות · סס ח איכ׳ א
ר׳ נשים שרות · ס׳ שרות פרס ומדי · כ׳ ושרותיהם מ״א יא אסת׳ א ישע׳
מיניקותיך · (ג) ושם חטה שורה · פי׳ ישום החטה מט סס דח
בראש התבואה לשר ונגיד כלומר במקום משובח · (ד)
למרבה המשרה · פי׳ להגדיל הממשלה : סס ט

שוש שמחה ב׳ ב״ל שניהם עומדים קל והפעיל ·
שוש אשיש ביי׳ · ב׳ מ״ל (א) והנה ששון סס סא סס דב
ושמחה · ס׳ ששון ישעך · (ב) משוש לכל הארץ · תלי׳ נא איכ׳ ב
ס׳ משוש לבנו · כ׳ קריה משושי : סס ה ירמי׳ מט

שות ד׳ הו״ל א שימה ג׳ ב״ל קל יוצא · ולא שתה שמו׳ ז
לבו · וברגש תמורת הנח · שתו בשמים פיהם · תלי׳ עג
והפעיל למען שיתי אותותי אלה · והפעל אם כופר שמות י
יושת עליו · ומשקלו יעטף שית חמס למו · פי׳ כוסה סס דא תלי׳ עג
עשיית החמס · שית זונה · פי׳ תיקון זונה עד״הכ ולא משלי ז
שתו איש עדיו עליו כלומר מתוקנת מבחוץ וחריבה
מבפנים · ב רפיון בנינו הפעיל · נושית ממני ואבליגה איו׳ י
מעט · פי׳ הרף · ג רשת בנינו קל יוצא · סביב ישתו תלי׳ ג
עלי · פי׳ הקפוני רשת · ומשקלו יהשתות יהרסון · סס יא
כ׳ והיו שתתיה מדוכאים · ד יסוד ועצ״הש הערוה · ישעי׳ יט
ג׳ מ״ל (א) וחשופי שת · פי׳ מגולה הערוה · (ב) סס ך
השתות

(ב) רודרן · (ג) דאס רודרשיף · (ד) דיא נייפל · פייטש · (ס) דיא
לעדר : **שוט** ליגן : **שוך** אומצייגן · (ב) דארן · (ג) דער אסט :
שול דער זוים : **שום** דער קנאבלויך :
שום זעטצן · לעגן · (ב) דאס היגלעגן : **שוע** שרייען · קלאגן ·
(ב) דאס גשרייא · (ג) דיק מאכן · (ד) אבלאסן · (ה) דער
פרייגעביגכי : **שוף** טרעטן · (ב) אומהיללען · פרדוקלן :
שוק בעגיריג · דורסטענד · (ב) איברפליסן · (ג) דער מארקט ·
(ד) אומהערגעהן · (ה) דאס שולטרשטיק · אדר קניאשטיק :
*(הערה תשוקה ההבדל שבין תשוקה ואהבה הוא שהאהבה עומדת
לעולם על מדריגה אחת עד״הכ ועשה לי מטעמים כאשר
אהבתי · אולם התשוקה הולכת ומתגברת בכל עת והיא מטעם הוראה
הד׳ אשר בזה השורש שענינו הילוך · בעיר ישתקשקון · בעיר ישוקו ·
אע״ע והכפולי׳ שוים בהוראה זו · ועיי׳ שורש רהט · ואוחלת התשוקה
מחלת לב והחשכת הבטיחה · ובפרט תשוקת תאות המסגל תדמה לאישון
חשך ואפילה אשר העין הנרקב יאיר לטעתו כמראה זהר · ככה המשתוקק
תכסהו חשכת הבטיחה לראות הכעורות כזוהר יפות המראה והמעצבים
המגונים ילהטו לעיניו כמשובחים · ובמור תשוקתו יראה נבותו כמו
כמור המושך מעץ רקבון עד״הכ ויסכאה אמכון · לכן שומר נפשו ירחק ממנה) :
שור שויאן · (ב) דיא איינזיכט · דער דינקל · (ג) דער ווידרזאכר ·
(ד) זינגן · (ה) דער זענגר · (ו) דער גזאנג · דאס ליד ·
(ז) עכטגעגן געהן · בשענקן · (ח) דאס גשענק · (ט) דיא מויאר ·
(י) דער אקס · שטיר : **שור** איין מאאס · (ב) בעהערשן · רעגירן ·
(ג) דער פירשט · רעגענט · (ד) דיא רעגירונג :
שוש פרייאן · יויכלן · (ב) דיא פריידי · דאס פראהלאקן :
שות זעטצן · לעגן · (ב) אבלאסן · (ג) פאללשטריקי לעגן · (ד)
נזה״ם דאס געטז · דער פאללשטריק · (ה) דיא שאאמטהיילי ·

מקור	טקסט
פס קח	**שהם** אבן יקרה מה · בשהם יקר וספיר ;
ישעי׳ ג	**שהר** חלי כדמות ירח · והשביסים והשהרנים :
איו׳ לו	**שוא** ב׳ חו״ל **א** המון · תשאות סכתו · פי׳ רעם
פס ל	העבים · **ב** שממון · אמש שואה ומשואה ·
	ועיי׳ שרשי שאה ושוה :
פס לט	**שוב** ג׳ הו״ל **א** תשובה ד׳ ב״ל קל עומד · ולא ישבו
פס מב יחז׳ יז	למו · ויוצא ויי׳ שב את שבות איוב · תשבן
פס לט	לקדמתן · משפטו תשובנה · ומרובע בשובבי אותם
פס ך ראשי׳ מב	מן העמים · והפעיל והשיבתי את ידי · והפעל הושב
תלי׳ קיו מ״א ך	כספי · ב׳ מ״ל (א) את שיבת ציון · (ב) לתשובת
ש״א ז איו׳ לד	השנה · כ׳ ותשובתו הרמתה · ר׳ על תשבת
פס לא	באנשי און · כ׳ ותשובתיכם נשאר מעל · פי׳ דבר
	תשובותיכם נותר כמו מעל וחטא המכריח את בעליו
ירמי׳ ל	לתשובה · **ב** הנחה והשקט ג׳ ב״ל קל עומד · ויושב
דבר׳ ל	יעקב ושקט · ויוצא ושב יי׳ אלהיך את שבותך ·
תלי׳ כג פס	ושבתי בבית יי׳ · ומרובע נפשי ישובב · והפעיל
פס יט ישעי׳ ל	משיבת נפש · ב׳ מ״ל (א) בשובה ונחת תושעון ·
משלי א	(ב) משובת פתאים תהרגם · **ג** מרד בנינו מרובע
ירמי׳ ח	עומד · מדוע שובבה העם הזה · ויוצא חכמתך
ישעי׳ מז פס כו	ודעתך היא שובבתך · ר׳ מ״ל (א) תאר · וילך שובב ·
ירמי׳ ג	ד׳ שובו בנים שובבים · (ב) תאר לנקבה · הבת
פס לא פס	השובבה · (ג) מקרה · אחרי שובי נחמתי · (ד)
פס ח משלי א	משובה נצחת · ס׳ משובת פתיים · פי׳ קצת מטעם
הוש׳ יד ירמ׳ יד	מרד · כ׳ ארפא משובתם · ר׳ כי רבו משובתינו :
	שוב שיבה היותר מהזקנה בנינו קל עומד · וזקנתי
ש״א יב איו׳ טו	ושבתי · ג׳ מ״ל (א) תאר · גם שב גם
מ״א יד	ישיש בנו · (ב) מקרה · כי קמו עיניו משיבו · (ג)
ראשי׳ טו פס מד	בשיבה טובה · ס׳ שיבת עבדך אבינו · כ׳ והורדתם
פס מב	את שיבתי :

טקסט	מקור
שור סיר בנינו קל ומשקלו · ושרת אותם כבשיר :	דברי׳ ח
שוה ד׳ הו״ל **א** שווי ודמיון ג׳ ב״ל קל עומד · ואל	
מי תדמיוני ואשוה · ופיעל הלא אם שוה	ישע׳ מ פס כח
פניה · והפעיל למי תדמיוני ותשוו · ומורכב מנפעל	פס מו
והתפעל · ואשת מדינים נשתוה · ומשקלו אל יאמין	משלי ח
בשו נתעה · פי׳ הנתעה בשכלו לא יאמין בדבר שוה	איו׳ טו
וישר כי אם יקח תמורתו דבר שוא ושקר · **ב** הנאה	
בנינו קל · ולא שוה לי · **ג** שימה בנינו פיעל ·	פס לג
משוה רגלי כאילות · **ד** חנם וכזב בנינו פיעל · פרי	ש״ב כב
ישוה לו · פי׳ עד״הכ ותירוש יכחש בה · ומשקלו ישוא	הוש׳ י תלי׳ קח
עמלו בוניו · משאות שוא ומדוחים * · פי׳ כזב :	איכ׳ ב
שוח ב׳ הו״ל **א** בור או קבר · ג׳ מ״ל (א) שוחה	משלי דג
עמוקה זונה · (ב) כרו לפני שיחה · ר׳ כרו	תלי׳ כו
לי זדים שיחות · (ג) ברדתי אל שחת · כ׳ בשחתם	פס קיט פס ל יחז׳
נתפש · **ב** חורב שממה · בארץ ערבה ושוחה ·	יט ירמי׳ ב
ועיי׳ שרשי ישח ושחח ושחה ושחת :	
שוח ב׳ הו״ל **א** דיבור והגיון הלב ובפרט תפלה	
וסיפור התלאות ג׳ ב״ל קל עומ׳ · לשוח בשדה ·	ראשי׳ כד
והפעיל שיח לארץ ותורך * · ענינו הגיון ר״ל חשוב	איו׳ יב
בחכמה המיוסרת בברואי הארץ ותורך נוראות · ומרובע	
במעשי ידיך אשוחח · פי׳ אחשוב בחכמה אשר יסדת	תלי׳ קמג
במעשיך · ב׳ מ״ל (א) למי שיח · כ׳ מרי שיחי · פי׳	משלי דג איו׳ ז
ספור התלאות · (ב) ותגרע שיחה לפני אל · פי׳	פס טו
תפלה · כ׳ כל היום היא שיחתי · **ב** מעשה ועסק	תלי׳ קיט
ב׳ מ״ל (א) כי שיח וכי שיג לו · (ב) ומגיד לאדם מה שחו :	מ״א יח עמו׳ ד
שוט ד׳ הו״ל **א** חקירה וחיפוש ג׳ ב״ל כלם עומדי׳	
קל · שטו העם ולקטו · ומרובע שוטטו	במד׳ יא ירמי׳ ה
בחוצות ירושלים · והתפעל והתשוטטנה בגדרות ·	פס מט
ומשקלו בשוט לשון התחבא · **ב** הולכת האניה במשוטים	כמו׳ ג
בנינו	

שהם איין גוויסר עדלשטיין : **שהר** איין גוויסר מאנד פערמיגר פון :
שוא להה״מ דאס גערייש · (ב) פרהעערונג :
שוב צוריק קאממן · אנטוואָרטן · (ב) דיא ריקקעהר · עכטגעגנונג · אנטוואָרט · (ג) רוהיג זיין · (ד) ווידרשפענסטיג · אבטריננינג זיין · (ה) ווידרשפענסטיג :
שוב גרויא · איין גרייס זיין : (ב) דער גרייס :
שור · איברטיככן · (ב) דער קאלך : **שוה** פרגלייכן · (ב׳) גלייך · נוטרעגליך · (ג) ועטכן · (ד) פעהלשלאגן · מיסלינגן · (ה) אומזאנסט · פאלש :

*(הערה שוא ומדוחים · להבין דעת גדר האמת ומהותו · וההבדלים שבין הלשונות השונות של שקר · מה ראה על ככה מניא הלשון להביא לשפת אמת שורש אחד · ולהרבות בשפת שקר עד יגיע גבולות שוא למספר ארבעה שרשים · שוא · שקר · כזב · כחש · ומה הגיע לחז״ל כמ׳ הזהר אשר רגל על לשונם. לומר תלת קשרי דמהימנותא · להבין כל זה ראוי לדעת שכל מאמר והנה אשר יכנס תחת גדר האמת והשקר · לו שם בשלשה נושאים בהכרח והם הפה והלב והמציאות · ר״ל שידבר בפה כפי מה שהוא מאמין בלב ויהיה כן במציאות · והנה לפי בחינת ההסכמה או הסתירה אשר בין שלש אלה הנושאים יחלקו כל המאמרים לפי בחינת אמתתן לחמש חלוקות ·
(א) פעמים תהיה הסכמה אחת בין שלשתן כאמרך בפיך · כל רמון הוא ירוק · ולכן יאמין זה · וכן הוא במציאות ·
(ב) פעמים תהיה סתירה בין שלשתם כאמרך בפיך · כל רמון הוא אדום · ולכן יחשוב כל רמון הוא לבן · ובמציאות כל רמון ירוק ·
(ג) פעמים תהיה הסכמה בין הפה והלב וסותרים למציאות כאמרך כל רמון הוא אדום · ולכן יאמין זה · ובמציאות כל רמון ירוק ·
(ד) פעמי׳ תהיה הסכמה בין הלב והמציאות וסותרים לדיבור הפה · כאמרך כל רמון הוא אדום · ולכן יחשוב כל רמון הוא ירוק · וכן במציאו׳ כל רמון ירוק ·
(ה) פעמים תהיה ההסכמה בין הפה והמציאות · וסותרים ללב · כאמרך כל רמון הוא ירוק · ולכן יחשוב כל רמון הוא אדום · ובמציאות כל רמון הוא ירוק · ולהקל הענין וגם לקצר בדברים ראיתי להציב חמשת המחלקות על הסדר ולרשום ההסכמה בקו שוכב · והסתיר׳ בקו נצב · והן אלה חמשת המחלוקת הם נגד חמשת

(א) פה —— לב —— מציאות · **אמת**
(ב) פה | לב | מציאות · **שוא או שקר**
(ג) פה —— לב | מציאות · **כזב**
(ד) פה | לב —— מציאות · **כחש**
(ה) פה —— מציאות | לב · **כחש**

חלוקי השמות שזכרנו · המחלוקת הראשונה תקרא בשם אמת שעיקרה קיום (כמו מימין כאמנים) כי קום יקומו דבריה להיות שההסכמה תבריח בה מן הקצה אל הקצה ומעמדת אותה על האמת בתלת קשרי דמהימנותא שהם הפה והלב והמציאות · ומהמבואר שאין אמת אלא אחת בכל דבר חכמת בינה · ואין ממנה שתים או יותר לכן אין לה אחות ורעיה בלשון ורק היא יחידה · המחלוקת הב׳ בהיות הסתירה בין ג׳ חלקיו תקרא בשם שוא מטעם חנם כי שוא וחנם שקד המדבר כן כי הסתירה סותרת והורסת מכל צד · ונקראת ג״כ בשם שקר מטעם בגידה ככתוב אם תשקור לי ר״ל אם תבגוד יען כל נושאיו בגדו זה בזה לכן לא תהיה להם תקומה כי שקר אין לו רגלים · הג׳ נקראת כזב מטעם הפסק כטעם אשר לא יכזבו מימיו · ר״ל שזאת ההסכמה שבין הפה והלב אין סופה להתקיים בהודע לבעליו טבע המציאות הסותר לנדבר · הד׳ והה׳ נקראים כחש מטעם רזון כי כמו שסבת הרזון היא שהפה לא ישביע המעים כן הדבר הזה שהלב אין לו דבר עם הפה · ואעידה לי עדים נאמנים · והנה האמת עד לעצמו · והשוא והשקר משמשים בכתר אחד ככתוב כפ׳ לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא כי לא ינקה ה׳ את אשר ישא את שמו לשוא · ת״א הא׳ למגן והב׳ לשקרא · וחז״ל הבדילו ביניהם בענין ההעלם והגילוי כי הגלוי הביטול נק׳ שוא כאמרם ז״ל אכלתי ולא אכלתי או נשבע לשנות ולקיים את הידוע נק׳ שוא כלומר חנם · אוכל ולא אוכל נק׳ שקר · ובכחש נאמר ותכחש שרה ר״ל דברה בפה · הבלתי מסכים עם הלב והמציאות שהוא כדבר המלאך · ויאכל ויסת כחש לו · סבבוני בכחש אפרים פי׳ בתוכך והי׳ הפה מסכים עם המציאות אשר לכם כל עמם · דוק בכתובי׳ כי אינני רק כמעיר ובא אף כי מעט מזער לא כביר יבוא לשון אחד במקום רעהו · ועל שם שלשת נושאי ההסכמה שהם פ״ה לב׳ מציאות אמרו ז״ל תלת קשרי דמהימנותא עכ״ה) :

שוח דיא גרובי · (ב) דיא ווסטענייא : **שוח** נאכדענקן · בעטראכטן · (ב) געבעט · פרריכטונג :

*(הערה שיח לארץ · כל לשונות של שיחה הבאים בכתובים כלם ענינם הגיון ומחשבה אין גם אחד אשר לא יורה הגיון לפי הפשט ואני אפרש לך קצתם ומהם תבין יתרם · מרוב שיחי וכעסי דברתי עד הנה · פי׳ מרוב מחשבתי ועצבי דברתי ומלת דברתי לעד על מלת שיחי שענינה מחשבה · והקיצות היא תשיחך פי׳ מדי תתעורר משכבך כן תעירך החכמה לחשוב בה והוא פעליולא באמת · ולפני ה׳ ישפוך שיחו פי׳ יריק מחשבותיו במבטא התפלה · לשוח בשדה · לחשוב בעניני׳ דקי העיון במקום ההתבודדות · שיחו בכל נפלאותיו חשבו כלומר העלו על לבבכם · ומאלה תקיש על השאר ולא שערו הקדמונים זה הגדר) : **שוט** אומהערשווייפן · זוכן ·

תל'ם יחז'ד חורון שְׁבָרֶיהָ · (ב) בְּשִׁבָּרוֹן מתנים · (ג) ומשנה שִׁבָּרוֹן
יג איו' לח שבוים · ב כריתת בריה בנינו קל · וָאֶשְׁבֹּר עליו
חקו · פי' כרתי ברית על הים שלא יעבור חוק · ג חיל
ישע' סו וצירי יולדה בנינו הפעיל · האני אַשְׁבִּיר ולא אוליד ·
שם לז ב' מ"ל (א) כי באו בנים עד מַשְׁבֵּר · (ב) לא יעמוד
הוש' יג בְּמִשְׁבַּר בנים · פי' לא יהיה לו תקומה בעת יבואו לו
ש"ב כב תלי' מג חיל כיולדה · ר' מִשְׁבְּרֵי מות · ד גלי הים · מִשְׁבְּרֵי
שם מב ים · כ' כל מִשְׁבָּרֶיךָ וגליך · ה ביאור ופתרון הסתום
כאלו הפותר שובר ומגלה אותו · את מספר החלום ואת
שופ' ז שִׁבְרוֹ · ו שביעת הרעבון והצמאון ומקנה קנינה ב'
תל' קד דבר' ב ב"ל קל · יִשְׁבְּרוּ פראים צמאם · אוכל תִּשְׁבְּרוּ מאתם ·
שם רא"ש' מב והפעיל אוכל בכסף תַּשְׁבִּירֵנִי · ומשקלו כי יש שֶׁבֶר
שם שם במצרים · ס' שֶׁבֶר רעבון בתיכם · כ' וישאו את שִׁבְרָם :
נחמי' ב **שבר** ב' הו"ל א מחשבה בנינו קל · ואהי שֹׁבֵר
בחומה · בדרז"ל סברא · ב תקוה בנינו פיעל ·
תל' קיט שם שִׂבַּרְתִּי לישועתך יי' · ומשקלו ואל תבישני מִשִּׂבְרִי :
רא"ש' ב **שבת** בטלה והפסקה ג' ב"ל קל עומד · וַיִּשְׁבֹּת ביום
ישע' יד השביעי · ונפעל וְנִשְׁבְּתָה מבצר מאפרים ·
שם יג והפעיל היוצא הִשְׁבַּתִּי · ד' מ"ל (א) תאר לשבת ומועד
ונקרא כל ימי השבוע או כל שני השמטה שבת על שם
שם א מ"ב יא סופם · חדש וְשַׁבָּת קרוא מקרא · באי הַשַּׁבָּת · פי'
ויק' כה והיתה שַׁבַּת הארץ · פי' שמטת הארץ · כ' תשבתו
שם כג שם שם שַׁבַּתְּכֶם · ר' שבע שַׁבָּתוֹת · פי' שבועות · ס' שַׁבְּתוֹת
שם יט יי' · כ' ואת שַׁבְּתוֹתַי תשמורו · (ב) ג"כ תאר · שבת
שם יג ישע' ל שַׁבָּתוֹן היא · (ג) מקרה · רהב הם שָׁבֶת · פי' התוקף
שמו' כא שלהם הוא הבטלה · כ' רק שִׁבְתּוֹ יתן · (ד) ג"כ
איכ' א מקרה · שחקו על מִשְׁבַּתֶּהָ :
שגג שגגה שכנגדו המזיד בנינו קל עומד · על
ויק' ה שם שגגתו אשר שָׁגַג · ב' מ"ל (א) וחטאה בִשְׁגָגָה ·
שם איו' יט כ' על שִׁגְגָתוֹ · (ב) אתי תלין מְשׁוּגָתִי · בנח תמורת הדגש :
שם ח **שגא** רבוי וגידול ג' ב"ל קל עומד · יִשְׂגֶּא אחו בלי
שם מים · ובח"א ואחריתך יִשְׂגֶּה מאד · ופיעל
ישע' יז ביום נטעך תְּשַׂגְשֵׂגִי · הוא כפול הפ"א והעי"ן ·
איו' יב והפעיל מַשְׂגִּיא לגוים ויאבדם · ומשקלו הן אל
שם לו שם לו יַשְׂגִּיא · ס' שַׂגִּיא כח :
שם ה **שגב** רוממות ה' ב"ל קל עומד · וקורים נִשְׂגְּבוּ
ישעי' ב שם ט ישע · ונפעל וְנִשְׂגַּב יי' לבדו · ופיעל וַיְשַׂגֵּב
משלי יח יי' את צרי רצין · ופועל ובוטח ביי' יְשֻׂגָּב · והפעיל
איו' לו תלי' ט הן אל יַשְׂגִּיב בכחו · ומשקלו מִשְׂגָּב לדך · ס'
ישעי' כה שם לג מִשְׂגַּב חומותיך השח · כ' מצדות סלעי' מִשְׂגַּבּוֹ :
שם יח **שגה** ב' הו"ל א שגגה ב' ב"ל קל עומד · ישגו
איו' יב ברואה · והפעיל לו שוגג וּמַשְׁגֶּה · ב' מ"ל
תל' יט רא"ש' מג (א) שְׁגִיאוֹת מי יבין · (ב) אולי מִשְׁגֶּה הוא · ב
עסק או נעימות וערבות בנינו קל · חדל בני לשמוע
משלי יט מוסר לִשְׁגּוֹת מאמרי דעת · פי' אם עסקת למודי במוסר
המכונה בשם יראה · אזי חדל ממנו ועסוק בחכמה כי
אם אין חכמה אין יראה ושתיהן יחד מתאימות בשלימות
האנושי ככתוב ראשית חכמה יראת יי' · באהבתה
שם א תל' ז תִּשְׁגֶּה תמיד · ב' מ"ל (א) שִׁגָּיוֹן לדוד · (ב) על

שִׁגְיוֹנוֹת · עניין אהבה וערבות · שגה בסין בשור' שגא : חבק' ג
שגח הבטה עם התבוננות בנינו הפעיל · רואיך
אליך יַשְׁגִּיחוּ · ישע' יד
שגל בעילה ג' ב"ל בכתיב קל · ואיש אחר יִשְׁגָּלֶנָּה · דבר' כח
ונפעל ונשיהם תִּשָּׁגַלְנָה · ופועל איפה לא ישע' יג
שֻׁגַּלְתְּ · ומשקלו נצבה שֵׁגַל לימינך : ירמי' ג תלי' מה
שגע שגעון ושירוף הדעת ב' ב"ל פיעל · חסר
מְשֻׁגָּעִים · והתפעל איש מִשְׁתַּגֵּעַ · ומשקלו ש"א כא שם
בְּשִׁגָּעוֹן ינהג : מ"ב ט
שגר שלוח הבהמה · ב' מ"ל (א) וכל פטר שֶׁגֶר שמו' יג
בהמה · (ב) שְׁגַר אלפיך · והוא מטעם ושלח דברי' ז
את בעירו · ובדרז"ל כמלא שגר היונה :
שד ב' הו"ל א דדי הנקבה · חלצו שַׁד · ר' איכ' ד
שָׁדַיִם נכונו · ס' שְׁדֵי נעוריך · כ' וְשָׁדַיִךְ יחז' יו שם כג שם
תנתקי · ב רוח רעה יזבחו לַשֵּׁדִים : דברי' לב
שדד ד' הו"ל א תוקף וניצוח ושם ה' שהוא התקיף
הנצחי הבלתי לואה לעולם · ב' מ"ל (א) אני
אל שַׁדַּי · כשוד מִשַּׁדַּי יבוא · פי' התקיף · (ב) יזבחו רא"ש' יז ישע' יג
לַשֵּׁדִים · הנח תמורת הדגש · פי' למתראים תקיפים דברי' לב
אף כי לא אלוה המה והוא פי' נכון לא שערום · ב בז
ושלל ו' ב"ל קל יוצא · והשודד יָשֹׁד · וְשָׁדְדוּ את גאון ישע' כא יחז' לב
מצרים · מפני רשעים זו שַׁדּוּנִי · ונפעל שדוד נְשַׁדּוֹנוּ · תלי' יז מיכ' ב
ופיעל אל תְּשַׁדֵּד רבצו · ופועל בליל שֻׁדַּד ער · ומרובע משלי כד ישע' טו
יְשֹׁדֵד מצבותם · והפעל וכל מבצריך יוּשַּׁד · ומשקלו הוש' י שם
כזב יוֹשֵׁד ירבה · ס' כְּשֹׁד שלמן · ג כלי זמר מה · שם יב שם
שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת · פי' כלי שיר למנצחים בשיר · וי"מ קהל' ב
נשים השרגורות בחזקה · ד ליחות ודשן · וכלה השד · ישע' יג
ס' וְשֹׁד מלכים תינקו · וי"מ אותו מטעם שדים וגם שם
תנין חלצו שד · שמו מזה השורש :
שדר ב' הו"ל א כתישות הרגבים אחר החרישה
בנינו פיעל · יפתח וִישַׂדֵּד אדמתו · ב מישור שם כה
של שדות · ועמק הַשִּׂדִּים · ת"א מישר חקליא : רא"ש' כד
שדה ארץ זרועה או מדבר או מדינה · כצמח הַשָּׂדֶה יחז' יו
נתתיך · ולכל חית הַשָּׂדֶה · פי' חית המדבר · שם לד
ס' מִשְּׂדֵה מואב · פי' בארץ מואב · כ' בקצה שָׂדֵהוּ · רא"ש' לו שם כג
ר' כל חיתו שָׂדָי · משפטו שדים כמו וקרע לו חלוני · ס' ישע' נו
שְׂדֵי חמור · כ' לך על שָׂדֶיךָ · ובנ"ת שָׂדוֹת וכרמים · שם לב מ"א ב ש"ב
ס' וּמִשְּׂדוֹת גבע · כ' ואל החצרים בִּשְׂדֹתָם : נח נחמי' יב שם יח
שדם ב' הו"ל א שדה זרע או גפנים או עמק · וּשְׁדֵמוֹת חבק' ג
לא עשה אוכל · פי' שדי זרע · ס' וּמִשַּׁדְמוֹת דברי' לב
עמורה · פי' גפנים · בְּשַׁדְמוֹת קדרון · ת"י בנחלא מ"ב כג
במשרא דקדרון · ב שדפון · וּשְׁדֵמָה לפני קמה : ישעי' לז
שדף שדפון בנינו קל · שְׁדֻפוֹת קדים · ב' מ"ל (א) רא"ש' מא
וּשְׁדֵפָה לפני קמה · (ב) שִׁדָּפוֹן ירקון : מ"ב יט מ"א ח
שדר ערך וסדר · וּשְׂדֵרֹת בארזים · מבית לַשְּׂדֵרוֹת : שם ו מ"ב יא
שה גורי הכבשים או העזים · שֶׂה פזורה ישראל · ירמי' נ
ובל"ז שֶׂה תמים · ס' שֵׂה כשבים שֵׂה עזים · שמו' יב דבר' יד
כ' את שֵׂיו גרחים · ובשוא הסי"ן ואיש שֵׂיֵהוּ : ש"א יד שם קב
שהד עד · וְשָׂהֲדִי במרומים : איוב יז

(ב) לה"מ איין בוכד שביידן · (ד) געפֿורטשוועהן האבן · (ה) דיא בע... וועללן · וואגן · (ו) דיא אויסדייטונג · ערקלערונג · (ז) קויפן · (ח) יו... ספייזי · געטריידי : **שבר** נאכדענקן · בעטראכטן · (ב) האפפן · ש... האררן : **שבת** רוהן · פייערן · (ב) דיא רוהי · פייערלייט :
שוג זיך פרזעהן · אורן · (ב) דאס פרזעהן · דער אירטהום :
שגא זיך פרמעהרן · אנוואקסן · (ב) גראס · מעכטיג :
שגב פרהעבן : **שגה** זיך אירן · (ב) דער אירטהום · (ג)
זיך בעשעפטיגן · אבגעבן · (ד) איין אנגנעהמר · ליבליכר גזאנג :
שגח אכטן · בעאבאכטן · **שגל** בייאשלאפן · (ב) דיא ליבי :

דיא בעגירדי : **שגע** דער אונזיניגי · וואהנוויציגי : **שגר** דאס גוואורפני יונגי פאן איינס פיה : **שד** דיא בריסטי · (ב) דער בעזי גייסט טייפל :
שדד אללמעכטיג · (ב) פלינדרן · פרהעערן · (ג) דיא פרהעערונג :
(ד) איין גוויסס מוזיקאלישעס אינסטרומענט · (ה) דער זאפט · דיא פעטטיגקייט : **שדר** עגגן · (ב) דער כאמי איינס טהאלס :
שדה דאס פעלד · דיא גפילדי : **שדם** דאס אורבארי פעלד · (ב) דער ווייכשטאק · (ג) דער בראנד · דאס פרדאררן : **שדף** אויס געדאררט · פרטראקנט : **שדר** דיא אורדנונג · דאס עבנמאאס :
שה דאס שאף אדר דיא יונגי ציגי : **שהד** דער צייגי :

האמים · והתפעל להשתבח בתהלתך · ומשקלו פס קו
ושבח אני את המתים · והוא תאר · ב השקט והנחה קהל' ד
ב' ב"ל פיעל בשוא גליו אתה תשבחם · והפעיל תלי' פט
משביח שאון ימים : פס סה

שבט שם אחד עולה לכמה הוראות משפחה מושל
עם מקל וחץ וירח ידוע · משפחה או שבט · דבר' כט
השבט כולל משפחות רבים · לא יסור שבט מיהודה · ראשי' מט
פי' מושל · ס' מושכים בשבט סופר · פי' בעט · כ' שופ' ה
חושך שבטו · פי' מקלו · ר' ויקח שלשה שבטים · משלי' יג ש"ב יח
פי' חצים · ס' כל שבטי ישראל · כ' פנת שבטיה · פס ה ישעי' יט
ושם החודש העשירי · הוא שבט · שובך ושבכה · זכרי' א
בשורש סבך :

שבל ר' הו"ל א דרך ורגל הדורך · כ' מ"ל (א)
ושבילך במים רבים · ר' שבילי עולם · פי' תלי' עז ירמי' יח
דרך ומנהג · (ב) חשפי שבל · פי' רגל · ב קנה ישעי' מז
הצומח והעשוי כרמותם · וכראש שבלת ימלו · ר' איו' כד
השבלים הדקות · ס' שתי שבלי הזיתים · ג שטף ראשי' מא זכר' ד
מים · ושבלת שטפתני · ס' שבלת מים · ד שבץ תלי' סט פס
מה · ישבלול תמס יהלוך : פס נח

שבס מלבוש עשוי מלאכת תשבץ או ערי מה ·
והשביסים והשהרונים : ישעי' ג

שבע ב' הו"ל א מנין · ז' מ"ל (א) תאר הזכרים
הנמנים · ויולדו לו שבעה בנים · (ב) נ"כ איו' א
לזכרים שבענה בנים · (ג) מנין הזכרים המופשט פס מב
מהמתואר · שבעת אלפי צאן · כ' ויפלו שבעתם פס א ש"ב כא
יחד · ר' ואור החמה יהיה שבעתים* · (ד) תאר ישעי' ל
הנקבות הנמנות · והחזיקו שבע נשים · ר' והוא תאר פס ד
לשבעה עשריות זכרים או נקבות · שבעים יום · ראשי' נ
שבעים שנה · והוא מהנפרד שבעה כמו פשתים מן פס כג
פשתה · (ה) תאר ויחס למנוי השביעי · ויכל אלהים
ביום השביעי* · (ו) תאר ויחס למנויה השביעית · פס ב
השבת השביעית · (ז) תאר לשמטה שהיא שבע שנים ויק' כג
או לשבת שהיא שבעת ימים · שבוע אחד וחצי השבוע · דני' ט
ס' מלא שבע זאת · פי' שבעת ימי המשתה של זאת ראשי' כט
האשה ר"ל לאה · ר' שבעים שבעים נחתך · ובו"רת דני' ט
שבעה שבעות תספור · ס' שבעת חקות קציר · כ' דברי' יו ירמ' ה
ליי' בשבעתיכם · ר' השנים · וטמאה שבעים · ב במד' כח ויק' יב
שבועה וקללה להיות נוסר שבע על חטאתו בשנותו מוצא
שפתיו ג' ב"ל קל · שבעי שבועות · ותפעל וישבע לאמר · במד' ל יחז' כא
והפעיל והשביע אות' הכהן · ומשקלו או השבע השבעה · פס ה פס ל
ס' בשבעת האלה · כ' ושבועתו לישחק · ר' שבעי פס ה תלי' קה
שבעות להם · ס' שבעות מטות אומר סלה : יחז' כא חבק' ג

שבע שביעה הפך הרעבון והתאוה ג' ב"ל קל עומד ·
ובימי רעבון ישבעו · אשבעה בהקיץ תלי' לז פס יז
תמונתך* · ופיעל שבענו בבקר חסדך* · והפעיל פס צ
ולחם שמים ישביעם · ו' מ"ל (א) תאר לזכר · זקן פס קה
ושבע · ס' ושבע ימים · ר' שבעים בלחם נשכרו · ראש' כה ש"א ב
(ב) תאר לנקבה · נפש שבעה תבוס נופת · (ג) מקרה · משלי כז
ימלאו אסמיך שבע · (ד) גאון שבעת לחם · (ה) פס ג יחז' יו
באכלנו לחם לשבע · ס' תודיעני אורח חיים שבע שמו' יו תלי' יז
שמחות* · כ' כנפשך שבעך · (ו) ואכלתם חלב דברי' כג
לשבעה · כ' מבלתי שבעתך : יחז' לט פס יו

שבץ ב' הו"ל א מלאכת רקמה בנינו פיעל · ושבצת שמו' כח
הכתונת · שהיה ארוג כמין בתים לקביעות
אבנים · ב' מ"ל (א) על שתי המשבצות · ס' משבצות פס פס
זהב · הם גומות למושב קביעות אבני יקר · (ב) וכתנת
תשבץ · ב רתת · אחזני השבץ : פס ש"ב א

שבר ו' הו"ל א שבירה וכריתה ד' ב"ל קל ·
שברתי עולך · ונפעל נשברה מואב · ופיעל ירמי' ב פס מח
ושבר את מצבות הבעל · והפעל על שבר בת עמי פס מג
השברתי · ג' מ"ל (א) ישבר על שבר נקרא · ס' פס ח פס ד
כשבר נבל יוצרים בה"נ · ס' ושבר פושעים בר"נ · כ' ישעי' ל פס א
תזעק על שברך · ר' משברים יתחטאו · פי' ישובו פס ל איו' מא
מחטאם מפחדם שלא יביא השם עליהם שברים · כ' רפה
שבריה

(כ) ברוהינן · בזעכפטיגן : **שבט** דער שטאמס · (ב) דער צעפטער · אונד איברהויפט יעדר שטאב · (ג) דער נאהמי איינס מאנאטס · יאנואריי :
שבל דער פוס · טריטט · וועג · (ב) דיא אעהרי · (ג) דיא פלוט · (ד) דיא שנעק : **שבס** איין גוועבר פון דר וויבר : **שבע** זיבן · (ב) זיבניג · (ג) שווערן · (ד) בשווערן · (ה) דער שוואור :

*(**הערה** יהיה שבעתים · דרך הכתוב לכנות הצרה והיגון באופל · וקדר עליכם היום · והרוחה והשמחה יכנה באור · ליהודים היתה אורה ושמחה · והנה יאמר כי עוד תבוא הרוחה ואורה ושמחה לישראל הרבה אחד ומדרשם ז"ל ידוע · ובזוהר ז"ל אע"ג דהאי שלימותא יהוא בערעא ארחא וטבעא דהאי עלמא לא ישתני · וכבר נהגו הכתובים להגדיל כמות המספר במספר השבעה ודברו בו בלשון גוזמא ר"ל שאיננו מכוון כמספרו · על אבן אחת שבעה עינים · ר"ל שמירות הרבה · שבע יפול צדיק ר"ל פעמים הרבה וזולתם עכ"ה) :

*(**הערה** ויכל אלהים · הנה פה ב' כתובים המכחישים זא"ז כתוב אחד אומר ויכל אלהים ביום השביעי וכ"א אומר ויהי ערב ויהי בקר יום הששי ויכולו השמים והארץ · וכבר ידעת מדרשם ז"ל שהיה העולם חסר מנוחה וזה איננו מספיק ליישב הרמיה ואשר יראה לי לפי עומק פשוטו של מקרא הוא שכל פעולה יש לה ב' מיני כילוי א' מצד הפעול ר"ל שיהיה הפעול שלם בעצמו עד שלא יצטרך לפועלו להשלימו יותר ב' מצד הפועל ר"ל שיכלה הפועל וישבות לפעול פעולות אחרות כמו הפעולות שפעל · והנה ש"ו ותולדותיהם בבחי' עצמם נגמרו בששי לערב כי היו שלימים ע"צ היותר אפשרי עד שלא יצטרכו שום פעולה עוד · אולם בבחינתו ית' הפועל עדין לא נודע אם גמר פעולתו כי יתכן שיוסיף מינים בשביעי כמו בששי · ובבוא יום השביעי ולא פעל עוד אז נודע כי שבת ממלאכתו והוא שאמר הכ' בששי ויכולו השמים בבנין פועל · ובשביעי ויכל אלהים בבנין פיעל כי להורות שהראשון מדבר בבחי' הפעול והב' בבחי' הפועל כאמור) :

שבע זעטטיגן · (ב) זאטט :

*(**הערה** אשבעה בהקיץ · הכוונה על שביעת רעבון נפש המשכלת הפוקקה להעיר משיגת אולתה לחזות בנועם ה' מחכמתו המיוסדת במציאות שהיא אספקלריא המאירה דמות ותמונת כחו ויכלתו בעולמו · ועיי' שורש מון) :

*(**הערה** שבענו בבוקר · גם בזה הכוונה על שביעת הבחינה מחסדי ה' עם כל נוצר אשר היא הדעת אותו ככתוב השכל וידוע אותי כי אני ה' עושה חסד וגו' · וטעם בבקר בילדותנו וחז כרננה ונשמח בה' כל הימים כי נודה לה' חסדו מעין בחיכתנו כטעם במעשה ידיך ארנן · כי שמחתני ה' בפעלך · ואם לא שמחנו עכ"פ כימים אשר עבית את נפשני המשכלת ולא נתת לנו לב לדעת גודל יכלתך ועיני בחוכה לראות חסדיך · ואזנים פקוחות לשמוע רכת חכמותיך אשר בחוכות המציאות תרוכה · ומה גם היום רבו בעליהם ינוק אשר קבלו עליהם דברי הנומות וזעקתם לעגות נפשם המשכלת ולולי יחידי סגולה כמעט נתקיים בנו קללת הנביא ואבדה חכמת חכמיו וכינת נבוניו תסתתר · ועוד חזון למועד כי ישלח ה' רעב בארץ לא רעב ללחם כי אם לשמוע דבר ה' ומלאה הארץ דעה את ה' על פי פועל כפו ואז חסידים ברינה יגילו יודו לה' חסדו עם כל נוצר ונפלאותיו לבני אדם · ואז כל הקרבנות יהיו בטלים כי יתמו חטאים מן הארץ · חוץ מקרבן תודה הבאה על הכרת מסדיה' אשר תרבה בימים ההמה ככתוב כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם נב' אכיר עכ"ה) :

*(**הערה** שובע שמחות · פי' שביעת שמחת השגת אמתתו ית' · בזה העולם היא תודיעני מהות חיי עוה"ב שאינו אלא כעימות נגתי המושג מהשגת פועל ימינו כי האיש יעיד על המין כלו · ככתוב אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה · פי' האורה והשמחה הרוחנית אשר בזה העולם היא כעין זרע לבד לשמחת עולם אשר על ראשם בעוה"ב כטעם צדיקים יושבי' ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה ר"ל השכל אשר בראשי האנשים ההם הוה לעטרות להם ששים ושמחים בלכתם מחיל אל חיל בהשכלת אמתתו כטעם מבין דבר מתוך דבר ויום ולילה לא ישבותו · כאמרם ז"ל שאין להם מנוחה לעולם מי יתן ויהיה חלקי עם המהלכים האלה עת כבוד ה' יאספני · והרי זה בא ללמד ונמצא למד שהשגת החכמה אשר יסד ה' בעולמו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת הוא עצם עוה"ב ואפס זולתו עונג רוחני · והיא הנחלה בלי מצרים (כי לתבונתו אין מספר) אשר ינחלו אוהבי שמו ככתוב להנחיל אוהבי יש · פי' החכמה שהיא יש מאין ככתוב והחכמה מאין תמצא וכמבואר בר"מ והוא הש"י עולמות שזכרו ז"ל ורמזו אל הסכוה אשר תחי' בעליה עולמות ר"ל לנצח ככתוב החכמה תחי' בעליה · והוא עצם הטוב הצפון ליראיה' וישרי דרך ככתוב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך נמלת טובך רומז לחכמה יסדה ה' בילוריו שנא' בהם כי טוב במ"כ · ועיי' בהערה לשורש ישה יתר הביאור השייך לזה כי הדברים אחדים) :

שבץ גווירפלט מאכן · (ב) דיא איינפאסונג · (ג) דאס ציטערן :
שבר צערברעכן · צערשלאגן · (ב) דער ברוך · פלאג ·

פס מו המופשט מן המתואר · ששת ימי המעשה · (ג) תאר
פס א לנקבות הנמנות · ושש אמות מפה · (ד) תאר המנוי
שס ס הזכר בפרט · בששי בחמשה לחודש · (ה) תאר המנויה
פס שס ד בפרט או החליק · בשנה הששית · ששית ההין · (ו)
ויק׳ יב תאר ששה עשריות הנמנים זכרים או נקבות · וששים
פס ך יום וששת ימים · ועד בן ששים שנה · ב חורבן בנינו פיעל·
נחז׳ לט ושובבתיך וששאתיך · וי״ה כמו אפהך · וקצרת פי׳
מטעם הוראה הא׳ · שלא ישאר בם רק חלק ששי או
שישפטם בששה שפטים דבר ודם גשם שוטף אבני אלגביש
אש ונפרית · כאמור בענין :

ששן ב׳ הו״ל א צמח מה · ג׳ מ״ל (א) מעשה
מ״א ז פס ש״ר ב שושן באולם · (ב) מעשה שושן · (ג) כשושנה
שס בין החוחים · ס׳ שושנת העמקים · ר׳ הרועה
פס תלי׳ ס בשושנים · ב נועם פיוט · ב׳ מ״ל (א) על שושן
פס מה עדות · (ב) למנצח על שושנים * :

ירמי׳ דכ **ששר** צבע ציורי מה · ומשוח בששר :

ראשי׳ דד **שאב** שאיבת מים בנינו קל יוצא · לעת צאת השאבות
פס שופ׳ ה ותשאב לכל גמליו · ומשקלו בין משאבים :

שאג צעקת הארי ועצ״הש כל המיה חזקה בנינו קל
תלי׳ קד ירמי׳ דכ עומד · הכפירים שואגים לטרף · שאג ישאג
ישעי׳ה איו׳ ד על נוהו · ומשקלו שאגה לו כלביא · ס׳ שאגת אריה ·
יחז׳ יט איו׳ ג כ׳ מקול שאגתי · ר׳ ויתכו כמים שאגתי :

ישעי׳ ו **שאה** ג׳ הו״ל א שממון ג׳ ב״ל קל עומד · אם שאו
שס ערים · ונפעל תשאה שממה · והפעיל
פס לז שס דך להשאות גלים נצים · ב׳ מ״ל (א) ושואה יוכת שער ·
משלי א שס ג פי׳ ובשאיה · (ב) בבוא כשואה פחדכם · ס׳ ומשאת
רשעים · פי׳ שממון וכליון · ועיי׳ שרשי נשא ושוא ·
ראשי׳ דד ב תמיה בנינו התפעל · והאיש משתאה לה · ועיי׳
שורש תהה · ג המיה ומהומה ורעש בנינו נפעל ·
ישעי׳ יז שס י כשאון מים כבירים ישאון · ד׳ מ״ל (א) ולשואה
משלי ג ממרחק תבוא · ס׳ ומשאת רשעים · יש לפרשם מלשון
תלי׳ לה ישעי׳ סו מהומה · (ב) השיבה נפשי משאיהם · (ג) קול שאון
פס יז שס ה מעיר · ס׳ כשאון מים רבים · כ׳ והמונה ושאונה ·
שס לז (ד) ושאננך עלה באזני · י״ל ושאונך · ועיי׳ שור׳ שוא :

יחז׳ דה **שאט** בזיון או בוזה בנינו קל יוצא · בכל שאטך בנפש ·
שס יו פי׳ בזיון · השטות אותן מסביב · פי׳ השוללות :

שאל ה׳ הו״ל א שאלה שכנגדו התשובה · כ׳ ב״ל
איו׳ לח קל · ואשאלך והודיעני · ופיעל שאול
ש״ב ך מ״א א ישאלו באבל · ב בקשה ג׳ ב״ל קל · כי מיי׳ שאלתיו ·
שמו׳ יג תלי׳ קט ונפעל נשאלתי מן המלך · ופיעל נוע ינועו בניו ושאלו ·
מ״א ב ש״א א ב׳ מ״ל (א) שאלה אחת קטנה · כ׳ שאלתי אשר
שאלתי · ובחסרון הא״ף והטלת תנועתה על השי״ן · יתן
פס תלי׳ קו יי׳ את שלתך · ובסגל וח״ס ויתן להם שאלתם · (ב)
פס לו שס ך משאלת לבך · כ׳ ימלא יי׳ כל משאלותיך · ג מתנה
מ״א שס ב׳ ב״ל קל · הוא שאול ליי׳ · והפעיל השאילתיהו
ליי׳ · פי׳ נתתיו · ומזה הוא אמרו ושאלה אשר

שמו׳ יב משכנתה · וישאילום · ענינם בקשת מתנה ונתינתם
וגביהא בן פסיכא בתשובתו קיים בעצמו ענין כסיל
ש״א ב כאולתו · ומשקלו תחת השאלה אשר שאל ליי׳ · פי׳
תחת המתנה · ד שאלה והלואה ע״מ להחזיר בענין
שמו׳ דב בנינו קל · וכי ישאל איש מעם רעהו · ה קבר
משלי טו השאול ואבדון נגד יי׳ · עיי׳ שורש אבד ביאורו :

איו׳ ג **שאן** שלוה והשקט בנינו קל · יחד אסירים שאננו ·
פס יב מ״ב יט ב׳ מ״ל (א) תא׳ ומקרי׳ · לעשתות שאנן · כ׳ ושאננך
עלה באזני · פי׳ שלותך אשר הביאתך למרות בי ·
תלי׳ קכג ועיי׳ שורש שאה · ר׳ הלעג השאננים · ולנקבות
ישעי׳ לב איו׳ דא נשים שאננות · (ב) כלו שלאנן ושלו :

שאף משיכה ובליעה ועצ״הש חבטה ותוחלת בנינו
ירמי׳ ב תלי׳ פ קל · שאפה רוח · פי׳ משכה האויר · שאפני
איו׳ ז אנוש · פי׳ בלעני · כעבד ישאף צל · פי׳ יביט ויקוה :

שאר ג׳ הו״ל א השארות ויתרון ג׳ ב״ל קל עומד ·
מ״א יו שס יח עוד שאר הקטן · ונפעל ויהי הנשארים
שס יד ויפוצו · והפעיל ולא נשאיר בהם איש · ב׳ מ״ל (א)
ד״הא יו מלא׳ ב ושאר הברורים · ושאר רוח לו · פי׳ יתרון מעלה ·
ישעי׳ יד מ״ב יט ושאר ונין · פי׳ בן · (ב) מירושלים תצא שארית ·
ד״הא יב ס׳ שרית ישראל · חסר אל״ף בהטלת תנועתה על
ישעי׳ יד השי״ן · כ׳ ושאריתך יהרוג · ב בשר ומזון או קרובים ·
תלי׳ עח ויק׳ יח ב׳ מ״ל (א) אם יכין שאר לעמו · ס׳ ישאר בשרו ·
שמו׳ דא פי׳ קרובו · כ׳ שארה כסותה · ת״א זיונה ר״ל מזונה
הנותן שארית לנזון וכן הקרובים נותנים שארית זה לזה ·
ויק׳ יח (ב) שארה הנה · פי׳ בשר אחר כלומר קרובי ערוה ·
דבר׳ דח ג עסה והעריבה שלשין בה · ברוך טנאך ומשארתך ·
שמו׳ יב ר׳ משארתם צרורות :

שס **שאר** מחמצת · תשביתו שאר · שאת או ספחת
בשורש נשא :

שבב ב׳ הו״ל א שבירה או גירוש בנינו מרובע ·
יחז׳ לט ירמי׳ ב ושובבתיך וששאתיך · הרים שובבום · פי׳
הוש׳ ח ר״י להרים גרשום רועיהם · ומשקלו שבבים יהיה עגל
שומרון · פי׳ משובר ור״י פי׳ מגורש ר״ל ילך גולה ·
ישעי׳ סו ב הבערה וניצוצי אש בנינו הפעיל · להשיב בחימה
איו׳ יח אפו · פי׳ להבעיר · ב׳ מ״ל (א) שביב אשו · (ב)
הוש׳ ח שבבים יהיה עגל שומרון · פי׳ קצת ישרף באש :

ד״ה כו **שבה** ב׳ הו״ל א שביה ב׳ ב״ל קל יוצא · וישבום
ירמי׳ מא שס יג שביהם · וישב ישמעאל · ונפעל נשבה
שס טו עדר יי׳ · ד׳ מ״ל (א) מקרה · ואשר לשבי לשבי ·
יס״ך דכ׳ דא סופ׳ ס׳ שבי מצרים · כ׳ ושבית שביו · ובסגל ושבה שביך ·
ה במד׳ לא דכ׳ דא ובשוא אתם ושביכם · (ב) תאר · וראית בשביה · (ג)
במד׳ דא תל׳ פה ובנותיו בשבית · ס׳ שבת שבית יעקב · כ׳ שובה
שס קנו יחז׳ יו יי׳ את שביתנו · ר׳ ושבות שביתיך · (ד) ושבות
צפנ׳ ג שס שביתיך · כ׳ את שבותך · ר׳ בשובי את שבותיכם ·
שמו׳ דח ב אבן יקרה מה · לשם ישבו :

תלי׳ קיז **שבח** ב׳ הו״ל א תהלה ב׳ ב״ל פיעל · שבחוהו כל
האומים

(ג) זעכליג · (ד) פרווסטן · פרהעערן : **ששן** איינע גוויסע בלומע ·
(ב) איין מוזיקאלישעס אינסטרומענט :

*(הערה זה הפרק אמרו קצת שהוא הנקרא ויא״ולי והוא בעל ששה עלין
(וההקדמה לס׳ הזהר כאמר שהשושנה היא בעלת חמש עלין
תקיפין) ולפ״ז יתכן לומר שהמלה נגזרת מן שש · ומהמבואר שכל היקש
שכלי אין איש נעדר · מורכב משלשה משפטים הקדמה הגדולה · הקדמה
הקטנה · תולדה · וכל משפט מורכב מנושא ונשוא · ולפ״ז יהיו חלקי
כל היקש ששה · והוא הדבר שאמרו ז״ל אל תקרי שפתותיו שושנים אלא
ששונים · על כן הטבנו את אשר דברנו בביאורנו לשיר השירים שזה הס׳
כיא מליצה שירית שחוברה לה להמשיל ולהרגיש התשוקה שבין הכח
השכלי אשר בנפש ובין המדמה ושאר כחותיה העומדים לעזור לו ותאר
השכל בשם שלמה להיותו שלימות הנפש ואשרה האמיתי) :

ששר איינע ארט פארבע ; **שאב** איין שעפפנדר · (ב) שעפפן :

שאג ברילען · ברוללען : **שאה** עדע · וויסטע זיין · (ב) דיא פער
העערונג · פרטילגונג · (ג) ערשטוינן · זיך וואונדרן · (ד)
ברויזן · ערטענן · (ה) דאס געטיממל · גערייש :
שאט פעראכטען · (ב) פליכדרן · ביטי מאכן : **שאל** פראגן ·
(ב) פרלאנגן · פאדרן · ביטטן · (ג) דיא ביטטע · פאדרונג ·
(ד) לייהן · לעהנן · ולדה״מ שענקן · (ה) דיא גרופט · דער אבגרונד :
שאן פרידזעליג · רוהיג זיין : **שאף** שעפפן · פרשלינגן :
שאר איבריג זיין · (ב) דער איברעסט · (ג) קאסט · נאהרונג ·
(ד) דיא בלוטספרוואנדשאפט · (ה) דער באקטראג :
שאר דער זויארטייג : **שבב** פרטרייבן · (ב) פרטריבן ·
(ג) ענטציכדן · (ד) דער פונקע · בראנד :
שבה גפאנגן נעהמן · (ב) דיא גפאנגנשאפט · (ג) איין גוויסר
עדלשטיין : **שבה** לאבן · פרייזן :

איו׳ ל׳ שם ז — מ״ל (א) לאחשכו ירק · כ׳ עד בלעי רֻקִּי · (ב) כפלח
שיר ד — הרמון רַקָּתֵךְ · יראה לי שהוא שם הבשר שתחת הזקן ·
העגול כחצי כדור הרמון בבעלת הבשר · ונק׳ רקה
ע״ש הרוק היוצא מב׳ הגידים אשר ממעל לו ובזה נשמר
סדר ההילול ממעלה למטה :

רקב רקבון בנינו קל עומד · עץ לא יִרְקַב יבחר · — ישעי׳ מ
ב׳ מ״ל (א) וּכְרָקָב בעצמותיו · ס׳ וּרְקַב — משלי יב שם יד
עצמות קנאה · (ב) לעץ רִקָּבוֹן : — איו׳ מא

רקד קפיצה ודיקוד ג׳ ב״ל קל עומד · ההרים רָקְדוּ — תלי׳ קיד
כאלים · ופיעל עומד וילדיהם יְרַקֵּדוּן · — איו׳ כא
והפעיל יוצא וַיַּרְקִידֵם כמו עגל : — תלי׳ כט

רקח מלאכת עירוב הבושם בבישול או בלי בישול
ג׳ ב״ל קל · אשר יִרְקַח כמוהו · מעשה רוֹקֵחַ · — שמו׳ ל שם
ופיעל מְרַקְּחִים במרקחת · והפעיל וְהַרְקַח המרקחה · — ד״הב יו יחז׳ כד
ח׳ מ״ל (א) תאר לזכר · חנניה בן הָרַקָּחִים · (ב) תאר — נחמ׳ ג
לנקבה · לְרַקָּחוֹת ולטבחות · (ג) מיין הָרֶקַח · (ד) — ש״א ח שיר ח
ותרבי רִקֻּחָיִךְ · (ה ו) רֹקַח מִרְקַחַת · (ז) מגדלות — ישעי׳ נז שמו׳ ל
מֶרְקָחִים · (ח) והרקח הַמֶּרְקָחָה : — שיר ה יחז׳ כד

רקם מלאכת הבגדים משוני הגוונים באריגה או
במעשה מחט ועצ״הש יצירת הגוף ב׳ ב״ל קל ·
רֹקֵם בתכלת · ופיעל רֻקַּמְתִּי בתחתיות ארץ · ב׳ — שמו׳ לח תלי׳ קלט
מ״ל (א) ואלבישך רִקְמָה · כ׳ בגדי רִקְמָתָם · ר׳ צבע — יחז׳ יו שם כו
רִקְמָתַיִם · (ב) לִרְקָמוֹת תובל : — שופ׳ ה תלי׳ מה

רקע פרישה ושטיחה ג׳ ב״ל קל יוצא · לְרֹקַע הארץ — שם קלו
על המים · פי׳ שוטחה על המים אשר בבטנה ·
אדיקם אֶרְקָעֵם · פי׳ אשטח פגריכם · וּרְקַע ברגלך · — ש״ב כב יחז׳ ו
בעבור היות כף הרגל רחוב השטח יאמר על הכאתו
רקע · ופיעל וצורף בזהב יְרַקְּעֶנּוּ · והפעיל תַּרְקִיעַ — ישעי׳ מ איו׳ לז
עמו לשחקים · פי׳ התפרוש עמו השחקים והלמ״ד
נוסף כלמ״ד הרגו לאבנר · ב׳ מ״ל (א) רִקֻּעֵי פחים · — במד׳ יז
(ב) יהי רָקִיעַ · ס׳ רְקִיעַ השמים : — בראשי׳ א שם

רשש ב׳ הו״ל א עוני בנינו פועל · כי תאמר אדום — מלא׳ א
רֻשַּׁשְׁנוּ · ועי׳ שורש רוש · ב אבן יקרה
מה · ושם אחד הימים ושם עיר · כעין אבן תַּרְשִׁישׁ · — יחז׳ י
אניות תַּרְשִׁישׁ · וסוחרי תַרְשִׁישׁ : — ישעי׳ ב שם לח

רשה רשות · כְּרִשְׁיוֹן כורש מלך פרס : — עזרא ג

רשם חקיקה וכתיבה · הָרָשׁוּם בכתב אמת : — דני׳ י

רשע ב׳ הו״ל א רשע רע הפך הצדיק ב׳ ב״ל קל
עומד · חטאנו רָשָׁעְנוּ · והפעיל עומד חטאנו — שם ט
ועוינו וְהִרְשָׁעְנוּ · ויוצא הִרְשִׁיעֵנִי למען תצדק · ד׳ — שם איו׳ מ
מ״ל (א) תאר לאיש רע · זה חלק אדם רָשָׁע · ר׳ כי — שם כ
רננת רְשָׁעִים · ס׳ וְלִרְשְׁעֵי הארץ · (ב) תאר לנקבה · — שם יחז׳ ז
מרדכו הָרְשָׁעָה · (ג) מקרה · החמס קם למטה רֶשַׁע · — שם ג שם ז

קהל׳ ג יחז׳ ג — ס׳ רֶשַׁע כסל · כ׳ ולא שב מֵרִשְׁעוֹ · (ד) נ״כ מקרה ·
שם ה שם לג — ותמר את משפטי לְרִשְׁעָה · ס׳ וְרִשְׁעַת הרשע · כ׳
שם — ובשוב רשע מֵרִשְׁעָתוֹ * · ב חרדה ובלבול ורבוי העסק
קהל׳ ז — בישובו של עולם ג׳ ב״ל קל · אל תִּרְשַׁע הרבה · פי׳
אל תרבה בעסקי העולם עד אפס פנאי לעסוק בחכמה
ותמות מיתת סכלות בלא עת מות הגוף הפך החכמה
איו׳ לד — תחיה בעליה · והפעיל והוא ישקיט ומי יַרְשִׁיעַ · פי׳
שם ג — מי יהדיד ויבלבל · ג׳ מ״ל (א) שם רְשָׁעִים חדלו רוגז ·
הם המרגיזים א״ע ואנשי הארץ ברבוי עסקם · (ב) מדור
תלי׳ פד ד״הב כד — באהלי רֶשַׁע · (ג) עתליהו הַמִּרְשַׁעַת · פי׳ מהרדת :

רשף ניצוצי אש והחמימות ועצ״הש להבת החצים ·
איו׳ ה דבר׳ לב — ובני רֶשֶׁף יגביהו עוף · ולחומי רֶשֶׁף · פי׳
גופם יהיה לחם ומאכל לחולי החמימות · ר׳ ומקניהם
תלי׳ עח — לָרְשָׁפִים · פי׳ לברד ואש מתלקחת או לחצי הברד ·
שיר ח — כ׳ וס׳ רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵּי אש · פי׳ חצי אהבתה אשר
היא זורקת בלב חושקיה הם אש ושלהבת יה :

רשת מכמורת מנוקבת · מעשה רֶשֶׁת נחושת · — שמו׳ כז
פי׳ נחושת מנוקב כעין רשתות של חוטים ·
הוש׳ ז — כ׳ אפרוש עליהם רִשְׁתִּי :

רתת רעד · כדבר אפרים רְתֵת : — שם יג

רתח רתיחה וחימום ג׳ ב״ל פיעל · ומשקלו רַתַּח
יחז׳ כד איו׳ ל — רַתְּחֶיהָ · ופועל מעי רֻתְּחוּ · והפעיל
שם מא — יַרְתִּיחַ כסיר מצולה ·

רתם ב׳ הו״ל א עצמה · וישב תחת רֹתֶם · ר׳ — מ״א יט
תלי׳ קכ — גחלי רְתָמִים · ב מאסר וקשירת הרכב בנינו
מיכ׳ א — קל · רְתֹם המרכבה לרכש :

רתק שלשלאות והאסר בם ב׳ ב״ל נפעל · לא יֵרָתֵק — קהל׳ יב
חבל הכסף · עיי׳ ביאורו בהערה לשורש רוץ ·
נחו׳ ג יחז׳ ז — ופועל רֻתְּקוּ בזקים · ב׳ מ״ל (א) עשה הָרַתּוֹק ·
מ״א ו ישעי׳ מ — ר׳ בְּרַתּוּקוֹת זהב · (ב) וּרְתֻקוֹת כסף :

בני רבינים

רטפש ריכוך או רטיבות בנינו פועל · רֻטֲפַשׁ בשרו : — איו׳ לג
רפסד קורות קשורות יחד שמשיטין אותם בנהרות ·
ונביאם לך רַפְסֹדוֹת · רעגן בשורש רען : — ד״הב ב

נשלמה אות הרי״ש

אות השי״ן

שש פשתן · וילבש אותו בגדי שֵׁשׁ : — בראשי׳ מא
ששה ב׳ הו״ל א מספר ומנין הששה בנינו פיעל ·
יחז׳ מה — וְשִׁשִּׁיתֶם האיפה · ו׳ מ״ל (א) תאר הזכרים
שם ט — הנמנים · שִׁשָּׁה אנשים באים · (ב) מנין הזכרים
המופשט

(א) דער שפייכל : רקב פולען · פרוועזן · (ב) דיא פיילנים :
רקד היפפען · שפרינגן : רקח זאלבן אדר שפעצרייאן מאכן · (ב)
דער אפאטעקער · (ג) דיא זאלבי · שפעצרייא :
רקם שטיקען · ווירקן · וועבן : רקע אויסברייטן · (ב) דיא אויסדעהנונג :
רשש פעראָרמן · (ב) איין נאמן : רשה דיא ערלויבניס : ראם
פרמעגן : רשם אויפגצייכנט : רשע בעזי · גאָטטלאָס זיין ·
(ב) דער בעזוויכט · (ג) דיא באָסהייט · (ד) לה״א זיך פרווררן :
*(הערה גדר הרשע הוא התחזקות על זולת בתוקף ואלמות אשר לא
כדת היושר לפי החכמה המיוסדת בעולם · וזה אם במעשה
ואם באמונות ודעות · והפכו הוא הצדיק הצודק במעשיו ונאמן בדעותיו
כדת החכמה הנאמנה · וכן ת״א ויעפילו לעלות ההרה · וארשעו ר״ל
התחזקו שלא כדת ה׳ וכטעם עופל שענינו חוזק · ובזה תבין כתובים
רבים כמו ולא ימלט רשע את בעליו פי׳ התקיף לא ימלט בתקפו כי היושר
יחזק עליו · וכן הנה עופלה לא ישרה נפשו בו וצדיק באמונתו יחיה (חבק׳
ב) · לא ידעו המפרשי׳ איזה דרך ישכון אור ביאור פשוטו של מקרא
זה · ולפי הגדר האמור הדבר מבואר מאד כי יאמר על נ״נ שהוא כתקיף
בלי יושר · והפכו הצדיק הפס יושר מבטחו יחיה בבטחונו · כי אמונה
ענינו בטחון וקיום המבטח · וירמוז אל ישראל הסמו׳ יושר ה׳ מבטחם
להנצל מכף נ״נ · ובזה נבין ביאור הכ׳ דבר שקר ישנא צדיק ורשע יבאיש
ויחפיר · פי׳ הצדיק באמונתו לפי החכמה הנאמנה ישנא הדעת הכוזבת ·
אולם הרשע המתחזק בלי יושר כדת החכמה לעמוד על דעתו הכוזבת
יבאיש ר״ל יתעב דעת הצדיק הנאמנת לפי החכמה המיוסדת במציאות ·
ויחפיר ר״ל יבייישהו על דעתו כאלו אין אתו אמונת אומן · וזה כי שנאת
רשע כסל את החכמה תעורר מדנים על היושר המושך מנגד · וכן טעם
רשע כסל (קהל׳ ז) · פי׳ התקיף הבוטח בתקפו כי כסל ענינו בטחון · כמו
אם שמתי זהב כסלי · וככה בכל אשר יפנה ירשיע (ש״א יד) · פי׳ יתחזק
שלא כדת היושר כ״א כחק המלכים לקחת ארצות זולתם בחזקה וכל דאלים
גבר · ומאלה תקיש על השאר לבאר כ״א לפי ענינו :
רשף דיא היצי · דער בראנד · פונקן · דער בליטץ : **רשת** דאס נעטץ :
רתת דער שרעקן : **רתח** דאס זידן · קאכן · (ב) זידן :
רתם דער נאמי איינס געוויסן בוימס · וואכאלדר · (ב) אנשפאנן :
רתק פרווירן · פרוויקלן · (ב) דיא קעטטי · באנדי :
רטפש נאדט אדר פייכט · גרין זיין : **רפסד** דיא פלעבן :
שש ליינן : **ששה** דען זעקסטן טהייל נעהמן · (ב) זעקס ·

דני' יא והעומר ורעו דליותיו · ועיי' שרשי ירע ורוע :
רעל ב' הו"ל **א** רעדה ומהומה או סם המות בנינו
כחו' ב הפעל · והברושים הרעלו · פי' שרי הצבא
זכר' יב ישע' נא חרדו ונבוכו · ב' מ"ל (א) סף רעל · (ב) כוס התרעלה ·
פי' יין ארסי מרעיד · **ב** עיטוף וצעיף בנינו הפעל ·
כחו' ב והברושים הרעלו · ת"י רבני משריתהון מסרבלין
שם ג בצבעונין · ומשקלו והשרות והרעלות :
יחז' כז **רעם** זעף ורעש ב' ב"ל קל עומד · רעמו פנים ·
תלי' צו שם קט ירעם הים ומלואו · והפעיל הרעים יי' על
מים רבים · עיי' ביאורו בהערה לשורש רגן · ב' מ"ל
שם פא איו' כו (א) בסתר רעם · ס' ורעם גבורותיו · כ' קול
תלי' עז איו' לט רעמך בגלגל · (ב) התלביש צוארו רעמה :
רען רטיבות ויופי וטוב הריח בנינו קל · וכפתו לא
איו' טו רעננה · פי' ענפו לא נרטבה ורומז על שלות
הבנים · ב' מ"ל (א) תאר לזכר · ומתערה כאזרח
תלי' לז רענן · פי' מראה א"ע כאלו הוא תושב יפה פרי תאר
והפכו הוא הגר שהוא מטעם גרגיר יחידי · בלותי בשמן
שם כב שם רענן · פי' טוב הריח · ר' דשנים ורעננים · (ב) תאר
שיר א לנקבה · אף ערשנו רעננה · פי' טובת הריח כטעם
נפתי משכבי מור וגו' :
משלי ג **רעף** הזלה ב' ב"ל קל יוצא · ירעפו טל · והפעיל
ישעי' מה הרעיפו שמים ממעל :
שופ' י **רעץ** שבירה בנינו קל · וירעצו וירוצצו :
שם ה **רעש** תנועה ורעדה ג' ב"ל קל עומד · ארץ רעשה ·
ירמ' נ ישע' יד ונפעל נרעשה הארץ · והפעיל מרעיש
שם ט כתו' ג ממלכות · ומשקלו כואן ברעש · ס' וקול רעש אופן :
רפא ג' הו"ל **א** רפואת כל חלי גופני ונפשי ד' ב"ל
ירמי' ל שם ג קל יוצא · וממכותיך ארפאך · ארפא
שם יז משובתם · פי' רפואת הנפש · ונפעל רפאני יי' וארפא ·
שם נא ופיעל רפאנו את בבל · בא ע"ד בעלי הה"א · והתפעל
מ"ב ח יחז' ל להתרפא ביזרעאל · ג' מ"ל (א) לתת רפאות · (ב)
משלי ג שם ד רפאות תהי לשרך · (ג) ולכל בשרו מרפא · ובה"א
ירמ' ח ד"ה א כ לעת מרפה · **ב** ענקים מילידי הרפא · ובה"א בילידי
ש"ב כא יהוש' יג הרפה · ר' נשאר מיתר הרפאים · **ג** מתים · אם
תלי' פח איו' כו רפאים יקומו · הרפאים יחוללו · פי' זרע הצמחים
שהם כמתי עולם יתהוו מתחת לארץ :
שם מא **רפד** הצעה ב' ב"ל קל יוצא · ירפד חרוץ · ופיעל
שם יז שיר ג בחושך רפדתי יצועי · ומשקלו רפידתו זהב :
רפה ב' הו"ל **א** רפיון הפך התוקף ד' ב"ל קל עומד ·
ישעי' יג שמו' ה כל ידים תרפינה · ונפעל כי נרפים הם ·
יחז' א ירמי' לח ופיעל תרפינה כנפיהם · ובאל"ף על כן הוא מרפא ·
משלי יח והתפעל גם מתרפה במלאכתו · ג' מ"ל (א) תאר
במד' יג איו' ד החזק הוא הרפה · ר' וידים רפות תחזק · (ב) מקרה ·
ירמי' מז קהל' י מרפיון ידים · (ג) מרפא יניח חטאים · **ב** עזיבה
שמו' ד תלי' לז ב' ב"ל קל · וירף ממנה · והפעיל הרף מאף ועזוב
שם קלח חימה · מעשי ידיך אל תרף :

יחז' לב **רפס** דריכה ורמיסה ב' ב"ל קל · ותרפס נהרותם ·
משלי ו והתפעל התרפס ורהב רעיך · פי' הכנע והיה
יחז' לד למדרך כף רגלו · ומשקלו ומרפש רגליכם :
שיר ח **רפק** נענוע או חיבור בנינו התפע' · מתרפקת על דודה
משלי כה **רפש** עכירות וטיט בנינו נפעל · מעין נרפש ·
ישעי' נז ומשקלו רפש וטיט :
חבק' ג **רפת** בית הבקר · ואין בקר ברפתים :
רצץ שבירה בלתי שלימה ד' ב"ל קל יוצא · ואת מי
ש"א יב עמו' ד רצותי · וע"ד השלימים הרצצות אביונים :
קהל' יב שופ' י ונפעל ונרוץ הגלגל · ומהובע וירעצו וירצצו · ופיעל
תלי' עד שם סח רצצת ראשי לויתן · ומשקלו מתרפס ברצי כסף
פי' מכניע א"ע בשביל חתיכות כסף שנותנים לו ·
ועיי' שורש רוץ :
רצד שפלות או הירהור ריב או מארב או תוחלת או
שם ריקוד בנינו פיעל · למה תרצדון הרים :
רצה ג' הו"ל **א** פיוס והתרצות ה' ב"ל קל יוצא ·
שם מד ישעי' מ ואור פניך כי רציתם · ונפעל כי נרצה עונה ·
פי' נתרצה ונתפיס העונש העומד לגבות חובו · בפרעון
ויק' א החוב ובדרז"ל הזדונות נעשות זכיות · ונרצה לו לכפר
איו' ך ויק' כו עליו* · ופיעל בניו ירצו דלים · והפעיל והרצת את
שבתותיה · פי' הארץ תפייס את המעניש לבל יוסיף
ש"א כט לענוש כי היא תשלם נשיים · והתפעל ובמה יתרצה
תלי' קט שם קמה זה אל ארוניו · ומשקלו עת רצון · ס' רצון יראיו ·
שם קנ איו' יד כ' עושי רצונו · **ב** השלמה ג' ב"ל קל · עד ירצה
ישעי' מ ויק' כו כשכיר יומו · ונפעל כי נרצה עונה · והתפעל והרצת
את שבתותיה · פי' קצתם לשון השלמה והוא קרוב
לענין הראשון כי ההשלמה והפרעון והריצוי הם אחד ·
יחז' א **ג** מהירות ההליכה בנינו קל · והחיות רצוא ושוב :
דבר' כב **רצח** הריגת אדם אשר לא כדת ד' ב"ל קל · ורצחו
שם יט שם ה נפש · וזה דבר הרצח · לא תרצח · ונפעל
שופ' ך תלי' נד איש האשה הנרצחה · ופיעל ויתומים ירצחו · ופועל
שם סב שם מב תרצחו כלכם · ומשקלו ברצח בעצמותי :
שמו' כא **רצע** נקיבת האוזן בנינו קל ומשקלו · ורצע אדניו
את אזנו במרצע :
רצף ב' הו"ל **א** שריפה וגחלת בנינו קל · תוכו
שיר ג רצוף אהבה · פי' שורף עד"הכ רשפיה רשפי
ישעי' ו מ"א יט אש וגו' · ב' מ"ל (א) ובידו רצפה · (ב) עוגת רצפים ·
שיר ג **ב** הצעת אבנים ע"פ האדמה בנינו קל · רצוף אהבה ·
פי' קצתם מטעם רצפה · ב' מ"ל (א) אפים ארצה
ד"ה ב ז אסת' א מ"ב על הרצפה · ס' רצפת בהט · (ב) מרצפת אבנים :
יו ראשי' יט **רק** מיעוט ויחוד הדבר · רק לאנשים האל :
רקק ג' הו"ל **א** רזי הכמות · ג' מ"ל (א) תאר לרז
שם מב הבשר · ורקות בשר · (ב) תאר לעונת רזות
שמו' כט שם הבצק ודקות הכמות · ורקיק אחד · ס' ורקיקי מצות ·
(ג) שם התפות שתחת העין שהוא רז הבשר · כפלח
שיר ד ויק' טו הרמון רקתך · **ב** ריק בנינו קל · וכי ירק הזב · ב'
מ"ל

רעל ערשיטערן · ציטערן · (ב) דער שרעקן · (ג) דאס גיפט · (ד) פרשלייערן · (ה) דער שלייאר :
רעם שטירמן · טאכן : **רען** גרינן · פריש זיין · וואהלריכנד :
רעף טריפן : **רעץ** צרשמעטערן :
רעש ציטערן · בעבן · ערשיטטרט זיין · (ב) דיא בוועגונג · דער שטורם : **רפא** היילן · (ב) היילונגסמיטטל · ארצנייא · (ג) איין ריזנגשלעכט · (ד) דער אבגשידני · פרשטארבני :
רפד צורעכטלעגן · ארדנן · (ב) דאס לאגר : **רפה** ערשלאפפן · ערמאטטן · (ב) כאכלעסיג · מיסיג · (ג) שוואך · (ד) דיא שוועכי · מאטטיגקייט · (ה) אבלאסן : **רפס** צרטרעטן · שטאמפן :
רפק נזעללן · פריינדשאפטליך האלטן : **רפש** ליימיכט · טריבי · (ב) דער לייס : **רפת** דער רינדרשטאלל : **רצץ** ביינן · ברעכן · (ב) דאס שטיק · אבגבראכני : **רצד** היפפן · שפרינגן · אדר זיך ערהייברן : **רצה** וואהלגפאללן פינדן · אויסזעהנן · (ב) דער ווילי · (ג) ערזעצן · פאללענדן · (ד) לויפן : *(הערה ונרצה לו וגו' · פי' העון והעונש יהיה נרצה בפרעון חובו וקצת פירשוהו על השם ולא הבינו כי השם הוא הרוצה ככתוב יעתר אל אלוה וירצהו (איו' לג · ונכעסו שב להיות בלתי רוצה ובהתרצות הנכעס ישוב הכועס להיות רוצה והנכעס להיות נרצה אך לא ישוב הרוצה להיות נרצה מרוצה זולתו כי מי הוא זה ירצהו ית' ויחוננהו והדבר דומה לדברי תרופין ח"ו · וכן בנין התפעל מורה על הנכעס ובמה יתרצה זה אל אדוניו · ולפי דעתי פיוס מתרצה ברחמים אינו לשון נקי לפניו ית' כי הוא ית' הרוצה והאדם הוא המתרצה כאמור והיכולו אין נקי · ועיי' מ"ש הרד"ק בשורש עתר · ואשר יישב שם בדוחק אפס מקום לו בזה · וכבר העירונו זה בחיבורנו ויעתר יצחק סי' תע"ח · עכ"ה) : **רצח** ערמארדן · (ב) דער מארד :
רצע דורכבאהרן · (ב) דיא פפריעמי : **רצף** גליהן · (ב) איין פייארבראנד · (ג) גפלאסטרט · אויסגלעגט :
רק נור · בלאס : **רקק** מאגר · דינן · (ב) איינע ארט דינני קוכן · פלאדן · (ג) דאס פלייש אונטר דעם אויגי · (ד) אויסשפייאן :

ש"א כח | ב רמאות בנינו פיעל · למה רִמִּיתָנִי · ד' מ"ל (א)
אי' יג תלי' קך | מקרה · ולו תדברו רְמִיָּה · והתאר לשון רְמִיָּה · (ב)
איו' טו | ג"כ מקרה · ובטנם תכין מִרְמָה · ובטן כינוי ללב
תלי' י | כמו ותורתך בתוך מעי · ר' ומִרְמוֹת ותוך · (ג) אל
סופ' ט | אבימלך בְּתָרְמָה · פי' במרמה או הוא שם מקום · (ד)
ירמי' ח סס יד | החזיקו בְּתַרְמִית · ס' ונביאי תַּרְמִית לבם · כ' כי
תלי' קיט | שקר תַּרְמִיתָם :

במד' כה | רמח חנית · ויקח רֹמַח בידו · רבוי מחזיקים
נחמי' ד סס | בְּרְמָחִים · כ' רָמְחֵיהֶם קשתותיהם :

אסת' ח | רמך מין פרידה או בע"ח מה הנרכב: בני הָרַמָּכִים :

שיר ד | רמן פרי ידוע והעשוי על תמונתו · כפלח הָרִמּוֹן ·
סס ח | כ' מעסיס רִמֹּנִי · ויתכן היותו תאר לעסיס
סס ד מ"ב כה | או יהיה חסר מ"ם הרבים · ר' פרדס רִמּוֹנִים · ורִמֹּנִים ·
שמו' כח | על הכותרות · ס' רִמֹּנֵי תכלת :

רמס חוזק הדריכה להשחית הנדרך ב' ב"ל קל יוצא ·
ישעי' סג סס כח | וָאֶרְמְסֵם בחמתי · ונפעל ברגלים תֵּרָמַסְנָה ·
סס ה סס י | ומשקלו והיה לְמִרְמָס · ובפרתח ולשומו מִרְמָס ·
סס ז | ס' ולְמִרְמַס שדה :

רמש דריכה והלוך כל חי על ארבע ועד כל מדבר
בראשי' א | רגלים בנינו קל יוצא · אשר תִּרְמֹשׂ האדמה ·
סס א | פי' אשר תלך ותדרוך הארץ · ומשקלו בהמה ורֶמֶשׂ ·
סס ו | ס' מכל רֶמֶשׂ האדמה · והרד"ק ז"ל ובע"ק כללו זה
השורש עם הקודם לו · והנה המה נבדלים בהוראה
ובבנינים ומשקלים לכן הצגנו כל אחד בפני עצמו :

רנן השמעות קול נערך הנגינה אם לשמחה ואם
איו' לח | לאבל ואם להכרזה · ה' ב"ל קל עומד · * בְּרָן
משלי א | יחד כוכבי בקר · חכמות בחוץ * תָּרֹנָּה · כל זה
איכ' ב | לשמחה · קומי רֹנִּי בלילה · פי' התאבלי וקונני ·
תלי' קלב | ופיעל וחסידיך יְרַנֵּנוּ · פי' הרואים חסד ה' בכל נוצר
ישירו תהלתו מעין החסד אשר יסד בעולמו כטעם פרק
שירה העולה מכל נוצר · ככתוב במעשה ידיך ארנן ·
ישעי' יג תלי' פא | ופועל לא יְרֻנָּן ולא ירועע · והפעיל הַרְנִינוּ לאלהים
עוזנו · פי' הודיעו עלילותיו הנוראות עד שגם השומעים
יספרו מעשיו ברינה · והנה הוא יוצא כחבריו · והתפעל
סס עח | כגבור מִתְרוֹנֵן מיין · פי' מכריז גבורותיו בפועל כפו ·
איו' לט | ד' מ"ל (א) כנף רְנָנִים נעלסה · הוא תאר לכל צפור
סס ג | כנף המרננת בשמחה · (ב) אל תבוא רְנָנָה בו · ס'
סס ד תל' סג לב | רִנְנַת רשעים · ר' ושפתי רְנָנוֹת · (ג) רָנֵּי פלט · פי'
אשמע מכל אוהבי מסביב רנות של פליטה והצלה אשר
סס ל סס יז | הצלתני מכל רע · (ד) ולבקר רִנָּה · כ' הקשיבה רִנָּתִי :

רנב חיה ידועה · ואת הָאַרְנֶבֶת : | ויק' יא
רנה הוראתו כמו רנן בנינו קל · עליו תִּרְנֶה אשפה : | איו' לט
רסס ב' הו"ל א זילוף בנינו קל · לָרֹס את הסלת · | יחז' מו
ומשקלו רְסִיסֵי לילה · ב ריצוץ ושבירה · | שיר ה
והכה הבית הגדול רְסִיסִים : | עמו' ו

רסן הבל שהרוכב שם בפי הסוס להנהיגו · וְרֶסֶן | איו' לא
מפני שלחו · ס' וְרֶסֶן מתעה · כ' בכפל | ישעי' ל
רִסְנוֹ מי יבוא : | איו' מא

רעב רעבון ב"ל קל עומד · כפירים רשו וְרָעֵבוּ · | תלי' לד
והפעיל ויענך וַיַּרְעִבֶךָ · ד' מ"ל (א) מקרה · | דברי' ח
מזי רָעָב · כ' נתת להם לִרְעָבָם · (ב) ג"כ מקרה · | סס לב נחמי' ט
ובימי רְעָבוֹן ישבעו · ס' רַעֲבוֹן בתיכם · (ג) תאר | תלי' לז ראש' מב
לזכר · רָעֵב ועיף · ר' ורְעֵבִים חדלו · (ד) תאר | ש"ב יז ש"א ב
לנקבה · ונפש רְעֵבָה : | תלי' קז

רעד רעד ורתת ב' ב"ל קל עומד · המביט לארץ
וַתִּרְעָד · והפעיל עמדתי מַרְעִיד · ב' מ"ל | סס קד דני' י
שניהם מקריים · (א) יראה ורָעַד · (ב) רְעָדָה אחזתם : | תלי' כה סס מח

רעה ד' הו"ל א מרעה ועצ"הש לימוד והנהגה ב'
ב"ל קל · וְרָעוּם ולא יראו עוד · וְרָעוּ אתכם | ירמי' כג סס ג
דעה והשכל · פי' ילמדו והוא מרעה הנפש המשכלת
ושביעתה · יי' רֹעִי · פי' מנהיגי · והפעיל וַיִּרְעֵם | תלי' כג סס עח
כתום לבבו · ג' מ"ל (א) תאר · ועשרים בקר רְעִי · | מ"א ה
פי' ההולכים במרעה · (ב) מקרה · וּמִרְעֶה שמן · ס' | יחז' לד
מִרְעֵה עדרים · כ' ויתר מִרְעֵיכֶם · (ג) תאר לצאן רעי · | ישעי' לב יחז' לד
צאן מַרְעִיתִי · ב. ריעות וחברה ג' ב"ל קל עומד · רֹעֶה | סס משלי כח
זוללים · ופיעל למרעהו אשר רֵעָה לו · והתפעל אל | סופ' יד
תִּתְרַע את בעל אף · ו' מ"ל (א) ולאמנון רֵעַ · ס' וכ' | משלי כב ש"ב יג
רֵעֲךָ וְרֵעַ אביך · ר' לחלק יגיד רֵעִים ס' רֵעֵי איוב · | משלי כז איו' יז ב
כ' ובשלשה רֵעָיו · (ב) רֵעֶה דוד · (ג) דמיתיך רַעְיָתִי · | לב ש"ב טו שיר א
(ד) ואשה מאת רְעוּתָהּ · ר' אנכי וּרְעוּתָי · (ה) אף | שמו' יא סופ' יא
כי מֵרֵעֵהוּ רחקו ממנו · (ו) ותהי אשת שמשון לְמֵרֵעֵהוּ · | משלי יט סופ' יד
ר' שלשים מֵרֵעִים · ג. מחשבה ורצון · ד' מ"ל (א) הוא | סס
ענין יָרַע · פי' ענין רעיוני · ר"ל כל מתחכם בהנהגת | קהל' א
זה המציאות. יענה דעתו בו כפי העולה על רעיון רוחו
והוא ע"מ אב מן אבה · (ב) ולי מה יקרו רֵעֶיךָ · פי' | תלי' קלט
מחשבות הש"ית עמקו מהשיג איכה ירע האל האחד
הפשוט בתכלית הפשיטות · ידיעות שונות רבות
ופרטיות ואיך יהיה האדם בחירי במעשיו עם קדימות
ידיעתו ית' במפעליו · (ג) ורְעוּת רוח · (ד) רַעְיוֹן | קהל' א סס
רוח · ך שבירה בנינו קל יוצא · ירֹעֶה עקרה לא תלד · | איו' כד

והעומר

(ב) היכטרגעהן · (ג) היכטרליסט : רמח דער ספיס :
רמך איינע ארט לאסטטהיר : רמן דער גראנאטאפפל : רמס נרי
טרעטן · צרטראמפען : רמש ווירד גרעסטנטהיילס נור פאן
איזעקטן אוכד פילפיסיגן טהירן גברויכט · אוכד הייסט אלסדאן
קריכן · ביים אנדרן טהירן אבר · געהן · (ב) דאס גווירס :
רנן זינגן · (ב) דער זינגענדי · (ג) דער גזאנג :

*(הערה ברן יחד · הכתוב הזה נאמר ע"ד השירי · וזה כי היה מנהג
קדמוני שביום הוסד בנין חדש היו מעמידים משוררים להעיר קול
בשמחה כמו שעשו בבנין בית שני · וכן הבבליים ביום יסדו לקהל גלות ישראל
ערים לשבת על נהרותם ככתוב · שאלו מהם להרים קול בשיר ושמחה · אך
בזכרם את עיר הקודש ציון · לא די שלא שמחו אלא אף גם בכו עי' שורש תלל ·
והנה יאמר מי ירה אבן פינת הארץ בראשית הוסדה הבריאה · ביום רנכו כל
צבא השמים והריעו כל בני האלהים · ורומז אל רוח אלהים חוק המרחפת
והרעמים החזקים אשר היו טרם הקוות המים והגלות נגלות הארץ · בחושך
ענן וערפל שעל פני תהום כי המים הרו וילדו אופל כאמרם ז"ל · והרוח
והרעם טהרו את האויר קצת ונראה אור השמש שנברא ביום ראשון כאמרם
ז"ל שכל מב' נבראו כאחד ביום א' ויצאו לפועלם בערך המרגישים כל אחד
בשעתו ועד יום הד' היה אור יקרות וקפאון כיום ענן וערפל כי לא נראו המאורות
עצמן עד יום ד' וביום ד' נטהר האויר מכל האידים ונראו המאורות עצמן וזה
טעם מראה הערב והבקר הנאמר לפני יום ד' כי כבר שימשו המאורות
ובתנועתם שיערו מדת הימים והלילות · ובקול הרעם והרעש האמור קרא
ה' על המים איקון שעת עלו הרים וירדו בקעות ככתוב מן גערתך ינוסון מן
קול רעמך יחפזון יעלו הרים וגו' · עיי' בהערה לשורש רגב · וכאמר קול ה'
על המים הרעים ה' על מים רבים · ואליו ירמוז אמרו ברן יחד כוכבי בקר) :

*(הערה חכמות בחוץ תרונה · אם הערך והיחס ההרגשי שבין הקולות
הנמוטים והגבוהים נקרא נגינה ורינה · הנה אין רינה כחכמה
המיוסדת בעולם הכוללת ערך שכלי בין הסבות למסובביהן · והוא שאמר
הכתוב בחוץ תרונה ר"ל רשמי החכמות תרונה בחוצות היצורים אשר כלם
בחכמה עשה · ושיר ה' משורר ממזרח שמש עד מבואו מקום אשר דבר המלך
ה' צבאות ודת יצירתו מגיע · המון שירי החכמה ורנותיה כהמות ימים
יהמיון · וכשאון מים כבירים ישאון · אין אומר ואין דברים בלי נשמע
קולם · בכל הארץ יצאו קוי כנוריה ובקצה תבל עריבי זמירותיה · ירונו בגאון
ה' ויצהלו מים חכמה ומדע ישאו ותהלת ה' יבשרו להשמעות אזני הנבונה
ולמראה עיני הבינה לאמר החרשים שמעו והעורים הביטו לראות כי אין חכם כה'
אשר הכל יסד בחכמה · וכל משכילי העם המה רואים את הקולות ונהנים
מזיו ראייתם · ומתענגים על ה' מנועם השגתם) :

רנב דער האזי : רנה ווייא רנן : רסס בספרענגן · אנפייכטן ·
(ב) דער טראפפן · דיא פייכטיגקייט · (ג) ברוכשטיקי :
רסן דער ציגל · צוים · דאס גביס : רעב הונגרן · (ב) דער
הונגר · דיא הונגרסנאהט · (ג) הונגריג :
רעד ציטרן · בעבן · (ב) דאס ציטרן : רעה ווידן · היטן ·
(ב) דער הירט · היטה · (ג) גווידט · (ד) דיא וייד · (ה)
זיך אנגזעללן · אנפריינדן · (ו) דער גזעללי · פריינד · פרוואנדטר ·
(ז) דער גדאנקי · דיא פארשטעללונגן · (ח) שטאסן · דריקן

ישע׳ לג שם ח — ידעו · ר׳ ארץ מרחקים · ס׳ כל מרחקי ארץ :

תלי׳ מה — **רחש** ב׳ הו״ל · **א** הוצאה והולדה בנינו קל · ירחש
לבי דבר טוב · פי׳ הוליד ישרצו המים ת״א
ויק׳ ב — ירחשון · **ב** מחבת עמוקה · מנחת מרחשת :

ירמי׳ מט — **רטט** רתת · ורטט החזיקה :

איו׳ כד — **רטב** ליחות בנינו הפעל · מזרם הרים ירטבו ·
שם ח — ומשקלו רטב הוא לפני שמש :

רטש נטישה והפלה ב׳ ב״ל פיעל · ועולליהם
מ״ב ח הוש׳ יד — תרטש · ופועל עולליהם ירטשו :

ריח ב׳ הו״ל **א** חוש הריח ועצ״הש הרגשה ב׳ ב״ל
רא׳ ח — קל עומד · וירח יי׳ · והפעיל עומד ולא
דבר׳ ד איו׳ לט — יאכלון ולא יריחון · יריח מלחמה · פי׳ ירגיש ·
ישעי׳ יא שיר ז — ויוצא והריחו ביראת יי׳ · ומשקלו הדודאים נתנו ריח
שם א שם — ס׳ לריח שמניך * · כ׳ נרדי נתן ריחו : **ב** כלי
דברי׳ כד — טחינה · לא יחבול רחים ורכב · פי׳ זוג האבנים
הטוחנות נקרא ריחים ברבוי הזוגות ובעבור התנועה
בר״ח מצויה נקרא על שמו רית כמו שנקרא האניה ע״ש
והורדתי בריחים · ופלך הברזל שהאבן שהעליון רוכבת
וסובבת עליו נק׳ רכב · אך ברד״ל נקראת האבן העליונה
רכב והתחתונה שכב :

ריק ג׳ הו״ל **א** הרקה וריקות ב׳ ב״ל הפעיל ·
ירמי׳ מח שם — וכליו יריקו · והפעל ולא הורק מכלי אל
שם כח — כלי · ה׳ מ״ל (א) מקרה · ברי ריק · והתאר הציגני
שם נחמ׳ ח ש״ב ו — כלי ריק · (ב) תאר · נעור ורק · ר׳ אחר הרקים ·
ישע׳ כט רא״ש מא — (ג) תאר לנקבה : והקיץ וריקה נפשו · ר׳ הרקות
שם לא — והרעות · (ד) כי עתה ריקם שלחתני · והוא שוה
שיר א — ליחיד ורבים זו״נ · (ה) שמן תורק · **ב** הזריון וחליצה
רא״ש יד תלי׳ לה — למלחמה בנינו הפעיל · וירק את חניכיו · והרק
חנית · **ג** טיט הנרוק ברגלי ההולך בנינו הפעיל ·
שם יח — כטיט חוצות אריקם :

ויק׳ טו — **ריר** ליחה נמשכת בנינו קל · רר בשרו · ומשקלו
איו׳ ו — בריר חלמות · עיי׳ ביאורו בשורש חלם ·
ש״א כא — כ׳ ויורד רירו :

רכך רכות הפך הקושי והאביהות ד׳ ב״ל קל עומד ·
תלי׳ נה ישעי׳ ז — רכו דבריו משמן · ונפעל ולבבך אל ירך ·
שם א איו׳ כג — ופועל ולא רככה בשמן · והפעיל ואל הרך לבי ·
רא״ש יח — ד׳ מ״ל (א) תאר · בן בקר רך וטוב · ר׳ הילדים
שם לג — רכים · פי׳ רכי הבשר כחק צעירי השנים ועצ״הש צעיר
ש״ב ג — במלוכה רך ומשוח מלך · ויתכן שנקרא רך ע״ש
הכרחו לדבר רכות את העם כחק המלך החדש וכטעם
מ״א יב — אם היום תהיה עבד לעם הזה · (ב) תאר לנקבה ·
דבר׳ כח רא״ש כט — הרכה בך · ר׳ ועיני לאה רכות · פי׳ שהיה עין
בשרה ושטחו רכה וענוגה · שהוא מעלה בנקבה אך
לא היתה יפת תאר כרחל אבל רחל היתה ג״כ יפת
תאר · כי לא דבר הכתוב בגנות הצדיקים · וכן ת״א
דברי׳ כח — ועיני לאה יאיין · (ג) מקרה · מהתענג ומרך · (ד)
ויק׳ כו — ג״כ מקרה · והבאתי מרך בלבבכם :

רכב רכיבה ב׳ ב״ל קל עומד · וירכב על כרוב · פי׳ — ש״ב כב
על עב שהוא בעל צורה מה · הנה יי׳ רכב על — ישע׳ יט
עב קל · והפעיל הרכב ידך על הקשת · וירכבו אותו — מ״כ יג שם ט
עבדיו · ה׳ מ״ל (א) תאר לרוכב עם הפרש ונושא כליו ·
קח הרכב · כ׳ ויאמר לרכבו הפוך ידיך · (ב) שם בע״ח — שם מ״א כב
הנושא את רוכבו · ויעש לו רכב ופרשים · חיק הרכב · — שם א שם
הוא הכר שהרוכב יושב עליו ברכבו על הסוס ונקרא נ״כ
מרכב · רחים ורכב פירשתי בשורש ריח · ס׳ ורכב — מ״כ ו
אש · כ׳ איש ברכבו · ר׳ לסוסתי ברכבי פרעה · (ג) — שם ט שיר א
השם עבים רכובו · פי׳ שהוא ית׳ מוליכם אל מקום — תלי׳ קד
חפצו אם לשבט אם לארצו כרוכב המנהיג סוסו לחפצו ·
(ד) וכל המרכב · כ׳ מרכבו ארגמן · פי׳ הכר שהוא — ויק׳ טו שיר ג
יושב עליו · (ה) שם קבוצת הסוסים או השידה והתיבה
המוכני׳ לרכוב · ותצא מרכבה ממצרים · פי׳ ארבעה — מ״א י
סוסים · כמעשה אופן המרכבה · פי׳ כאופן וגלגל — שם ז
עגלת השידה · ס׳ במרכבת המשנה · פי׳ במרכבה — רא״ש מא
של המשנה למלך והמ״ם בחירק · כ׳ ויאסור יוסף
מרכבתו · ר׳ כקול מרכבות · ס׳ מרכבות השמש · — שם מו יואל ב מ״ב
פי׳ צורת השמש רוכבת במרכבה כמבואר במיט״עלאגי · — כג
כ׳ ואין קצה למרכבותיו · כלם המ״ם בפתח : — ישעי׳ ב

רכל ב׳ הו״ל **א** סחורה וביחוד בשמים · ד׳ מ״ל (א)
תאר למוכר בושם או שאר סחורות · מכל
אבקת רוכל · ר׳ ומסחר הרכלים · ס׳ רכלי שבא · — שי״ג מ״א יחזק׳ כז
כ׳ המה רכליך · (ב) לנקבה רכלת העמים · כ׳ דדן — שם שם
רכלתך · (ג) שם הסחורה · ברב רכלתך · (ד) ג״כ — שם שם כח
שם כלל לסחורה · וארזים במרכלתך · **ב** מלשינות — שם כז
והשמעת חסוד · לא תלך רכיל · ת״א לא תיכול — ויק׳ יט
קורצין פי׳ לא תשמיע סוד כי תיכול ענינו השמעת קול
כאמרם ז״ל ועיזי לאו לאכלוי בעיא (נ״ב דף ה׳) · וקורצין
ענינו סוד הנאמר ברמז כטעם קורץ בעיניו :

רכס גובה או חיבור או חוזק בנינו קל · וירכסו את — שמו׳ כח
החושן · ב׳ מ״ל (א) שם הרים הגבוהים או
הסמוכים זה לזה · והרכסים לבקעה · (ב) מרכסי — ישעי׳ מ תלי׳ לא
איש · פי׳ מגאוה או תוקף :

רכש ב׳ הו״ל **א** מקנה והון בנינו קל · כל רכושם
אשר רכשו · ומשקלו והרכש קח לך · ס׳ — רא״שי׳ יב שם יד
רכש סדום · כ׳ ואת רכשו · **ב** סוסים טובים צעירי — שם שם
השנים או בע״ח כמה הנוחים לרכוב עליהם לסוסים
ולרכש · רוכבי הרכש : — מ״א ד אסת׳ ח

רמם ב׳ הו״ל **א** גובה ורוממות ג׳ ב״ל קל עומד ·
רמו מעט · ונפעל וירמו הכרובים · והתפעל — איו׳ כד יחז׳ י
ויתרומם ויתגדל · ועיי׳ שורש רום · **ב** תולעת בנינו — דניא׳ יא
קל · וירם תולעים · ומשקלו ירמה לא היתה בו : — שמו׳ יו שם

רמה ב׳ הו״ל **א** השלכה בנינו קל · רמה בים · — שם טו
רומי קשת · ג׳ מ״ל (א) רמת לחי · (ב) תאר · — תלי׳ עח שופ׳ יד
כקשת רמיה · פי׳ קשת משלכת חצים · (ג) מקרה · — הוש׳ ז
ומלאתי הנאיות רמותך · פי׳ חלליך המושלכים ארצה · — יחז׳ לב
רמאות

רחש ערדענקן · הערפֿאָרבריגגן · (ב) דער כאָפף :
רטט שרעקן · ציטטרן : רטב דורכנעסט ווערדן · (ב) פייכט ·
גרין : רטש שטירצן · טעדטן : ריח ריכען · וואהרנעהמן ·
(ב) דער גרוך · (ג) דיא מיהל שטיינ :

*) הערה לריח שמניך · דמה השם הטוב לריח השמן להיות שניהם
מתפשטים ברחוק מקום · וכמו שהריח נשאר באויר אחר
העדר השמן · כן השם נשאר אחר מות בעליו ומתמיד במציאות יותר
מהריח ככתוב טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו · וזה טעם
ריח ניחוח האמור בקרבנות שענינו זכרון נחת · ר״ל שהמוטא אשר
העציב את ה׳ במעשיו כטעם ויתעצב אל לבו שב עתה להתקרב אל ה׳
במעשים הנרצים לו ית׳ ועושה נחת לזוכרו · ומעין דוגמת הקירוב
יחדיו הרבן כאלו הוא מנחה שלוחה להפיק רצון מה׳ · ומעין דוגמת
טוב המעשים הנרצים לו ית׳ מעלה ריח הרומז אל חפץ האדם לעשות
שם טוב במעשיו הטובים כאמור עכ״ה) :

ריק אויסלעערן · אויסגיסן · (ב) לעער · (ג) וואפפנן · ריסטען ·
(ד) לערטרעטן : ריר פליסען · טריפען · (ב) דיא פייכטינקייט :
רכך וייך · זאכפט · (ב) וייך זיין · פרנאגן · (ג) דיא פרצאגטהייט :
רכב רייטן · (ב) דער רייטר · פוהרמאן · (ג) דיא רייטערייא ·
(ד) דאס רייטצייג : רכל דער האנדלסמאן · (ב) דיא
וואארי · ספעצרייא · (ג) דער אנבריננר · פרליימדר :
רכס אין דיא העהי העבן ולד״א אנשטירן · (ב) דיא העהי :
רכש ערווערבן · (ב) דאס ערוואָרבני · גוט · (ג) אייני ארט
פפערדי : רמם ערהעבן · (ב) אויסקריכן · (ג) דער
וואורם : רמה שליידרן · ווערפן ·

סס ז סס קכ שמו׳ יהתרומה · ס׳ בתרומת הקדשים · כ׳ תקחו את תרומתי ·
דה״כ א במד׳ יח ר׳ ושדי תרומות · ס׳ כל תרומת הקדשים · כ׳ משמרת
סס יחז׳ מח תרומתי · (ב) תרומיה מתרומת הארץ · ג צבן יקרה
סס דז מה · יוראמות וכדכור · ארמון בשורש ארם :

דברי׳ טו **רוע** ד׳ הו״ל א רוע הפך הטוב ב׳ ב״ל קל · ירעה
סס דו עינך · והפעיל וירעו אותנו המצרים · ג׳
סס טו ש״א דה מ״ל (א) כל מום רע · ס׳ ירע מעללים · ר׳ את
סס כ יחז׳ ז סס ח דבריכם רעים · ס׳ רעי גוים · (ב) וחיה רעה · ס׳
הוש׳ ירמי׳ דח וכ׳ מפני רעת רעתכם ר׳ כי רעות בנות כנען ·
סס מח ירמ׳ מד ס׳ רעות המראה · כ׳ ואת רעותיכם · (ג) לא תאכלנה
סס קד סס ל נמרע · ס׳ רע מעלליכם · ב השמעת קול תרועה
לאבל או לשמחה ועצ״הש קול נקישת השבלים ג׳ ב״ל
סס כ הפעיל · יהריעו עליה סביב ומרובע לא ירונן ולא
ישעי׳ יו תלי׳ סה ירעע · והתפעל יתרועעו אף ישירו · ב׳ מ״ל (א)
מיכ׳ ד איו׳ לו למה תריעי רע · כ׳ יגיד עליו רעו · (ב) ותקעתם
במד׳ י סס קג יהרועה · ס׳ תרועת מלך בו · ג שבר וכתיתה ג׳
ישעי׳ ח תלי׳ ב ב״ל קל עומד · ירעו עמים וחותו · ויוצא תרעם בשבט
משלי יג ברזל · ונפעל ורועה כסילים ירוע · והתפעל רעה
ישעי׳ דד התרעעה הארץ ; ד התרועעות וחברה בנינו התפעל ·
משלי יח סס קז איש רעים להתרועע · ומשקלו ירעך ורע אביך
סס יח איו׳ ב ר׳ איש רעים · ס׳ שלשת רעי איוב · כ׳ ואת
סס לח שופ׳ יא רעיך עמך · ובו״ת אנכי ורעיתי · ועיי׳ שורש רעה :

רוף ב׳ הו״ל א שבר בנינו מרובע · עמודי שמים
איו׳ דז משלי דז ירופפו · ב׳ מ״ל (א) בתוך יהריפות בעלי
הם החטים השבורות במכתשת · (ב) והיה עלהו
יחז׳ מז לתרופה · פי׳ לרפוא השבר · ב תנועה ורעדה בנינו
איו׳ דז מרובע · עמודי שמים ירופפו · פי׳ קצת ותנועעו :

רוץ ב׳ הו״ל א מהירות ההליכה ד׳ ב״ל קל עומד ·
סס יו קהל׳ יב ירץ עלי כגבור · ונפעל ונרוץ הגלגל ·
כחו׳ ב ראשי׳ מא ומרובע כברקים ירצצו · והפעיל ויריצהו מןהבור · ג׳
ירמי׳ כא מ״ל (א) תאר אובינוני · רץ לקראת רץ · ר׳ לכרי
מ״כ יא קהל׳ ט ולרצים · (ב) מקרה · לא לקלים יהמרוץ · (ג)
ש״כ יח ירמ׳ ח כמרצת אחימעץ · כ׳ כלה שב במרצתם · ב ריצוץ
ישעי׳ מג ושבר ה׳ ב״ל קל עומד · לא יכהה ולא ירוץ · ויוצא
מ״כ קנ יחז׳ דט נתץ המלך ויריץ משם · ונפעל בתפשם כך בכף תרוץ ·
שופ׳ י סס ט ומרובע וירעצו וירצצו · והפעיל ותרץ את גלגלתו ·
ראש׳ דה ירמ׳ דכ והתפעל ויתרצצו הבנים · ומשקלו ועל המרוצה
לעשות · ועיי׳ שורש רצץ :

רוש ב׳ הו״ל א עניות ג׳ ב״ל קל עומד · כפירים
תלי׳ לד ירמי׳ ה ירשו ורעבו · ומרובע ירשש ערי מבצריך ·
משלי יג והתפעל מתרשש והון רב · ג׳ מ״ל (א) תאר · גם
סס יד סס י לרעהו ישנא ירש · ראש עושה כף רמיה · ר׳ ניר
סס יב ראשים · עשיר ברשים ימשול · (ב) מקרה · ישבע
סס דח סס לא יג ריש · כ׳ ישתה וישכח רישו · (ג) ריש וקלון ·
סס ל סס ו ובאל״ף ראש ועושר · כ׳ ובא כמהלך ראשך · ב
דברי׳ לב סס עשב מר או ארס · ענבי רוש · ס׳ וראש פתנים ·
ועיי׳ שורש ראש בהוראה הד׳ :

צפני׳ ב **רזה** כחישות ב׳ ב״ל קל יוצא · ירזה את כל אלהי
ישעי׳ יז הארץ · ונפעל ומשמן בשרו ירזה · ג׳ מ״ל

סס קד סס ו (א) רזי לי · (ב) ג״ב מקרה · במשמניו רזון · (ג)
יחז׳ לד תאר · ובין שה רזה :

ירמי׳ יו **רזח** אבל · ב׳ מ״ל (א) תאר · בית ימרזח · (ב)
עמו׳ ו מקרה · וסר מרזח סרוחים · פי׳ יסור לבוא
אבל הסרוחים על ערשותם :

איו׳ טו **רזם** רמיזה בנינו קל · מה ירזמון עיניך :

ישעי׳ מ **רזן** שרים ומלכים · הנותן רוזנים לאין :

סס ס **רחב** ב׳ הו״ל א רוחב וריוח ב׳ ב״ל קל עומד · ירחב
סס ל סס נז לבבך · ונפעל כר נרחב · והפעיל הרחיבו
איו׳ ל תלי׳ קד פה · ה׳ מ״ל (א) תאר · כפרץ רחב יאתיו · ס׳ ורחב
ישעי׳ לג ידים · ר׳ יארים רחבי ידים · (ב) תאר לנקבה · עד
כתמ׳ ג סס ז איו׳ החומה הרחבה · ס׳ והעיר רחבת ידים · (ג) רחב
לו סס לח לא מוצק תחתיה · ר׳ עד רחבי ארץ · (ד) מקרה ·
שמו׳ דו סס יורחב ארבע באמות · ס׳ רחב הקדש האחד · כ׳ ואמה
סס קח ש״כ כב חבק׳ וחצי רחבו · (ה) ויוצא למרחב אותי · ר׳ למרחבי
א׳ כתמ׳ ח סס ארץ · ב שווקים · כאיש אחד אל יהרחוב · ס׳ וברחוב
דברי׳ יג משלי ז שער המים · כ׳ אל תוך רחבה · ר׳ פעם ברחבות · ס׳
סס ח תלי׳ קמד ברחבות פלגי מים · כ׳ ואין צוחה ברחבתינו :

ישעי׳ כג ראש׳ לב **רחל** כבשה · יוכרחל לפני גוזזיה · ר׳ רחלים
סס לא מאתים · כ׳ רחליך ועזיך לא שכלו :

תלי׳ יח **רחם** ד׳ חו״ל א אהבה בנינו קל · יארחמך יי׳
חזקי · פי׳ אהבך · ב חמלה ג׳ ב״ל קל ·
סס יארחמך יי׳ · פי׳ קצת אבקש רחמים מטך · ופיעל
סס קב הוש׳ יד תרחם ציון · ופועל ירחם יתום · ג׳ מ״ל (א) תאר ·
תלי׳ קן סס קו ירחום וחנון יי׳ · (ב) מקרה · ויתן אותם ילרחמים ·
משלי יב איכ׳ ג ס׳ ורחמי רשעים אכזרי · כ׳ כי לא כלו רחמו · (ג)
סס ד תאר לנקבה · ידי נשים רחמניות · ג אבר הרחם
ועצ״הש אשה וכל מתהוה בצאתו לפעל ההויה · ב׳ מ״ל
שופ׳ ס (א) יחיד ורבים · ירחם רחמתים · פי׳ נקבה ונקבות
ראשי׳ מט סס ך ובהפסקה ברכות שדים ורחם · (ב) בעד כל רחם ·
תלי׳ קין מרחם משחר לך טל ילדותך · פי׳ בראשית ממלכתך
נגרש לך עמך נדבות כמו שפעת טל · כ׳ ויי׳ סגר
ש״א ד רחמה · ד עוף מה · ב׳ מ״ל (א) ואת הקאת ואת
ויק׳ יא דבר׳ יד יהרחם · (ב) ואת הרחמה :

ירמי׳ דג **רחף** נדנוד ותנועה ב׳ ב״ל קל עומד · ירחפו כל
ראשי׳ א עצמותי · ופיעל ורוח אלהים מרחפת · פי׳
כל דבר שרוצה להגדילו סומך אותו אל השם כמו כהררי
אל · והנה יאמר שרוח חזק היה נושב על פני המים ·
וכן ת״א · ועיי׳ בהערה לשורש רגב :

יחז׳ יו **רחץ** רחיצה ג׳ ב״ל קל · וארחצך במים · ופועל
סס איו׳ ט וכמים לא רחצת · והתפעל אם התרחצתי
תלי׳ ס במי שלג · ב׳ מ״ל (א) מואב סיר ירחצי · (ב) שעלו
שיר ד מן הרחצה :

ישעי׳ מט **רחק** ריחוק הפך הקירוב ג׳ ב״ל קל עומד · ורחקו
סס ו מבלעיך · ופיעל ורחק יי׳ את האדם · והפעיל
יחז׳ יא סס כי הרחקתים בגוים · ד׳ מ״ל (א) תאר לזכר · הרחוק
ישעי׳ מו ברבר ימות · ר׳ הרחוקים מצדקה · (ב) תאר לנקבה ·
סס לט ירמי׳ מח מארץ רחוקה באו · ר׳ הרחוקות והקרובות · (ג)
תלי׳ עג סס קלח תאר · רחקיך יאבדו · (ד) מקרה וגבוה ממרחק
יידע

(ה) דיא העכי · (ו) איין גוויסר עדלשטיין : רוע איבל האנדלן · (ב) בעזי · איבל · (ג) דיא בעזהייט · שלעכטהייט · (ד) בלאזן · טראמפעטן ערטענן · (ה) דער לערם · דאס בלאזן · (ו) צרברעכן · צרשמעטטרן · (ז) פריינד זיין · (ח) פריינד · פרוינדטר :
רוף צרשמעטטרן · (ב) דיא גריטצי · (ג) ערבעבן :
רוץ לויפן · (ב) דער לייפר · (ג) דער לויף · דאס לויפן · (ד) צרברעכן · צרשטאסן : רוש דארבן · דירפטיג זיין · (ב) דער דירפטיגי · ארמי · (ג) דיא ארמוהט · (ד) גיפטיג · ביטטר :
רזח מאגר ווערדן ; רזח דיא טרויאר ; רזם ווינקן :
רזן פירשטן : רחב ערווייטרן · ווייט אויפטוהען · (ב) ווייט · ברייט · (ג) דיא ברייטי · (ד) דער ברייטי וועג · דיא שטראסי · דער מארקט : רחל דאס שאף :
רחם ליבן · (ב) ערבארמן · (ג) בארמהערציג · (ד) דיא בארמהערציגקייט · (ה) דיא גבעהרמוטטר · דאס ווייבליכי · (ו) איין גוויסר פאגל · דער גריגספעכט :
רחף ציטטרן · אין בוועגונג קאממן · שוועבן : רחץ וואשן · (ב) דאס וואשנפעס · באד :
רחק ענטפערנן :

וגל אבנים גדול שאין נחשב הצרור ביניהי ככה אין נחשב
הכבוד בעין הכסיל · ככתוב לא נאוה לכסיל כבוד :
ישעי' דט **רגן** תלונה והרהור ריב ב' ב"ל קל · אורגנים
דבר' א ילמדו לקח · ונפעל ותרגנו באהליכם ·
משלי כו ובאין נרגן ישתוק מדון :
ירמי' מז **רגע** ג' הו"ל **א** מנוחה ב' ב"ל נפעל · הרגעי
ישעי' לד ודומי · והפעיל עומד · הרגיעה לילית ·
ירמי' נ ויוצא למען הרגיע את הארץ · ג' מ"ל (א) תאר · ועל
תלי' לה רגעי ארץ · ת"י צדיקי ארעא דניהין ואתי' כמ"ד ת"ת
ירמי' ו מרבים שלום בעולם · (ב) מקרה · ומצאו מרגוע
ישעי' כח לנפשכם · (ג) מקרה · וזאת המרגעה · **ב** בקיעה
סס כא ירמי' ב וכריתה ב' ב"ל קל יוצא · רגע הים · והפעיל כי ארגיעה
ארצם מעליה · פי' אכריתם ואגלם מארצם · ומשקלו
תלי' לה ועל רגעי ארץ · י"ל הגולים הנכרתים מן הארץ · **ג**
זמן קצר הנבקע מזמנו בנינו הפעיל · ומשפטי לאור
ישעי' נא עמים ארגיע · פי' אראם בכל רגע · ב' מ"ל (א)
סס כד סס נז כרגע קטן עזבתיך · ר' לרגעים אשקנה · (ב) ועד
משלי יב ארגיעה לשון שקר · פי' קצת כמעט רגע :
תלי' ב **רגש** קיבוץ והמון בנינו קל · למה רגשו גוים ·
סס נה פי' למה נקבצו · ב' מ"ל (א) נהלך ברגש ·
סס סד (ב) מרגשת פועלי און :
סס קמד **רדד** ב' הו"ל **א** פרישה ורקיעה ב' ב"ל קל · הרודד
ישעי' מה מ"א ו עמי תחתי · לרד לפניו גוים · והפעיל וירד
על הכרובים · **ב** צעיפי הנשים או קליעות משי
שיר ה לקשור ראשן · נשאו את רדידי מעלי :
רדה ב' הו"ל **א** ממשלה ג' ב"ל קל · ובחזקה
יחז' לד ויק' כה תל' רדיתם · לא ירדנו בפרך · וירד מים ·
עב סוף כ' ישע' מא ופיעל אז ירד שריד · והפעיל ומלכים ירד · **ב** לקיחת
שופ' יד הדבר ממקום רביקותו בנינו קל · וירדהו אל כפיו :
יונ' א **רדם** שינה עמוקה בנינו נפעל · וישכב וירדם ·
ישעי' כט ס"א כו ומשקלו רוח תרדמה · ס' תרדמת יי' :
איכ' ג **רדף** רדיפה ו' ב"ל קל · סכות באף ותרדפנו ·
סס ה משלי יט ונפעל על צוארנו נרדפנו · ופיעל מרדף
ישעי' יז אמרים · ופועל ורדף כמוץ הרים · והפעיל כתרו את
שופ' כ תלי' ז בנימין הרדיפהו · ומורכב מקל ופיעל ירדף אויב
נפשי · וי"א שהוא מבנין התפעל :
ישעי' מד **רהה** יראה בנינו קל · אל תפחדו ואל תרהו :
סס ג **רהב** חוזק ואומץ ב' ב"ל קל עומד · ירהבו הנער
משלי ו בזקן · ויוצא ורהב רעיך · פי' חזקהו בדברי
תלי' קלח פיוס · והפעיל תרהיבני בנפשי עוז · ב' מ"ל (א)
סס פז אזכיר רהב ובבל · פי' מצרים שהיו בעלי תוקף · ר'
סס מ סס ל ולא פנה אל רהבים · (ב) ורהבם עמל ואון · פי'
לא לאמונה גברו :
שיר א **רהט** ב' הו"ל **א** קורות · רהיטנו ברותים · **ב**
ראשי' ל מרוצה · אשר פצל ברהטים · פי' במקום
שיר ז מרוצת המים · מלך אסור ברהטים · פי' מקושר
בעבותות האהבה והתשוקה · והמרוצה והתשוקה הם
אחד בגדר כי תשוקה היא מטעם שוק שהוראתו הוליך
בגוו בעיר ישוקו עיי' שורש שוק · ואחרים פי' שהמסבת
שמבית לעליה נק' רהטים ואין לו טעם בזה והנכון מ"שכ :
רוב מריבה ב' ב"ל קל · רבת יי' ריבי נפשי : איכ' ג
והפעיל תריבהו על מי מריבה · ג' מ"ל (א) דברי' לג
בל יריב וכל נגע · ס' ריב חרפתי · כ' וירב את ריבי סס קא ס"א כה כד
ר' מריבי עמי · ובו"ת דברי ריבות בשעריך · ס' ס"כ כב דברי' יז
ורבות שפתי · (ב) ריבה יי' את יריבי · (ג) המה מי איו' יג תלי' לה
מריבה · ס' במריבת העדה · ר' מי מריבות קדש ; במד' כד כז יחז' מז
רוד ב' הו"ל **א** ממשלה ב' ב"ל קל · ויהודה עוד
רד עם אל · והפעיל והיה כאשר תריד · הוש' יב ראשי' כז
פי' כאשר תבוא עת הממשלה לך · **ב** תנודה על
הצער המושג בנינו הפעיל · אריד בשיחי · וי"מ תלי' נה
גם אשר תריד מוארת ההוראה פי' כאשר תתנודד
מעבודה קשה אשר יעבור בך אז תפרוק עלו · ענייה
ומרודיה בשורש מרד :
רוה שביעת הצמאון ג' ב"ל קל עומד · ירוין מדשן סס לו
ביתך · ופיעל תלמיה רוה · ארייך דמעתי · סס סה ישעי' טז
והפעיל הרוה את הארץ · ד' מ"ל (א) מקרה · אף סס נה
ברי יטריח עב · פי' בשביל רוית הארץ יטריח עלית איו' לז
העבים להמטיר · (ב) מקרה · למען ספות הרוה · דברי' כט
(ג) תאר לזכר · כגן רוה · (ד) תאר לנקבה · כוסי רויה : ישעי' נח תלי' כג
רוח ד' הו"ל **א** אויר · ונשיבתו · ודבר של הבל ·
נפש · רצון · נבואה · מלכיות · צד · ב' מ"ל (א)
תשאני אל רוח · והנה רוח גדולה · הקץ לדברי איו' ל סס א
רוח פי' דברים של הבל · ירוח הוא באנוש · פי' נפש סס יו סס לב
משכלת · ס' רוח אל עשתני · פי' רצונו · כ' כי יתן סס לג
את רוחו עליהם · פי' נבואתו · ר' והבאתי אל עילם במד' יא
ארבע רוחות · פי' מלכיות · ס' כארבע רוחות ירמי' מט זכרי' ב
השמים · פי' צדדים · (ב) תשעים וששה רוחה · פי' ירמי' נב
לכל פאה וצד היו תשעים וששה · **ב** ריוח ומרחב ב' ב"ל
קל · ורוח לשאול · ופיעל ועליות מרווחים · ג' מ"ל ש"א טז ירמי' כב
(א) ירוח והצלה · (ב) לרוח היום · פי' לעת קרות אסת' ד ראשי' ג
אוירו · וא"ת למרנח פי' לצד שהשמש והיום יזרח
ממנו · (ג) כי היתה הרוחה · כ' לרוחתי לשועתי · שמו' ח איכ' ג
ג אניה ההולכת ברוח נושבת · והורדתי בריחים · ישעי' מג
ד מרה לזרות תבואה ברוח · זורה ברחת ובמזרה : סס ל
רום ג' הו"ל **א** גובה ד' ב"ל קל עומד · ירום סס
לרחמכם · יי' רמה ידך · בינוני ורמי הקומה · סס כו סס י
ומרובע עומד · תרוממנה קרנות צדיק · ויוצא ארוממך תלי' עה סס ל
יי' · והפעיל הרים יד במלך · פי' גבה לבו למרוד בו · מ"א יא
והתפעל עתה ארומם · ועיי' שורש רמם · ז' מ"ל יחז' י
(א) מקרה · רום ידהו נשא · (ב) ג"כ מקרה · שמים חבק' ג
לרום · ס' רום עינים · (ג) ולא תלכו רומה · (ד) תאר · משלי כה כא מיכ' ב
בנית רמתך · ר' ונתצו רמתיך · (ה) ומלאתי הגאיות ביחז' יו סס לב
רמותך · (ו) תאר · ימין יי' רוממה · ר' והוא מקרה · סס תלי' קיח
רוממות אל בגרונם · כ' מרוממתך נפצו גוים · (ז) סס קמט ישע' לג
חוצבי מרום קברו · ס' מרום קצו · ר' הוא מרומים · סס כב סס לז סס
ס' מרומי קרת · כ' עושה שלום במרומיו · **ב** הפרשה לג משלי ט איו'
והבדלה לגבוה ב' ב"ל הפעיל · את אשר ירימו ליי' · כה ויק' כב
והפעל כאשר יורם משור · ב' מ"ל (א) וארה שוק סס ד
התרומה

רגן דער מורמלר · ווידרשפעכסטיגר · (ב) מורמן :
רגע רוהן · ראסטן · (ב) דער רוהיגר · סטיללר · (ג) דיא רוהי ·
(ד) ספאלטן · טרענן · (ה) דער פרטריבנר · גטרענטר · (ו)
אויגנבליקליך לייגן · ולד"א פעסטזעטצן · (ז) דער אויגנבליק :
רגש זיך פרזאמלן · זאממלן : רדד אויסברייטן · אויסטרעטן ·
(ב) דער שלייאר : רדה בהערשן · (ב) אבנעהמן :
רדם טיף שלאפן · (ב) דר שיפי שלאף :
רדף פרפאלגן · ; רהה לאגן ; רהב סטערקן · (ב) דיא
סטערקי · מאכט · (ג) דער סטארקי · סטאלצי :
רהט דאס ברעטט · (ב) דיא ריננע :
רוב סטרייטן · האדרן · (ב) דער סטרייט : רוד הערשן ·
(ב) בעקלאגן · בעווייגן : רוה לאבן · דען דורסט סטיללן :
רוח ווינד · (ב) דער גייסט · (ג) דיא זייטי · דאס קעניגרייך ·
(ד) ערווייטרן · (ה) ברייט · גרייטינג · (ו) ערווייטרונג · (ז)
אייני ארט שיפפי · (ח) איין גפעס דאס קארן צו ווארפלן : רום ערהעבן ·
(ב) ערהאבן · (ג) דיא ערהאבנהייט · (ד) אבהעבן · נעהמן ·

יוהראש האחד יפנה · פי' חלק אחד מאנשי המלחמה · — ש"א יג
ס' כי תשא את ראש בני ישראל · פי' מספר · כ' ושלם — שמו' ל
אותו בראשו · פי' כמספר שויו · ר' והיה לארבעה — ויק' ה
ראשים · פי' חלקים · ד' עשב מר או ארס · יראש — בר' ב דבר' כט
ולענה · ענבי רוש · ס' וראש פתנים אכזר : — שם לב שם

רבב ה' הו"ל א די ורבוי המספר או הכמות בנינו
קל עומד · היום רבו עבדים · ד' מ"ל (א) — ש"א כה
רב המקום ביניהם · ורב מהיות קולות · פי' די · ר' — שם כו שמו' ט
אחרי רבים להטות · (ב) תאר לנקבה · כי רעתך — שם כג
רבה · פי' גדולה · ס' ורבת בנים אומללה · וגם בלי — ש"א יב שם ב
סמיכות רבת תעשרנה · ר' רבות רעות צדיק · (ג) — תלי' סה שם לד
ג"כ תאר · רבתי עם · (ד) ולא יספר ימרוב · ובמקף — איכ' א מ"א ח
ברב כח · כ' כרבם כן חטאו · ר' רבי תורתי · ב — איו' לה הוש' ד שם ח
נכבדים וחשובים · ר' מ"ל (א) קרית מלך רב · ורב — תלי' מח בראש' כה
יעבוד צעיר · פי' הגדול · ס' על כל רב ביתו · ר' יוצא — אסת' א
לרבים · פי' לנכבדים וחשובים · ס' ורבי המלך · (ב) — שם ירמי' מא
תאר לנקבה · כי רבה היא · (ג) ג"כ תאר · רבתי — אסת' א איכ' א
בגוים · (ד) מרבם כן חטאו לי · ר' רבי תורתי · פי' — הוש' ד שם ח
קצת · הדברים הנכבדים שבתורה · ג' מספר ומנין עשרת
אלפים בנינו פיעל · מאליפות ימרבבות · ג' מ"ל (א) — תלי' קמד
ורבבה מימינך · ר' לדוד נתנו רבבות · ס' רבבות — צא ש"א יח דב' לג
אפרים · כ' ודוד ברבבתיו · (ב) ארבע רבוא · ר' — ש"א יח עזר' ב
דרכמונים שש רבאות · (ג) ונחשרת רבו · ר' שרתי — שם ד"ה א כט
רבות · וברבוי הזוגית רכב אלהים רבתים · ד' מטר · — נחמ' ז תלי' סח
ימרביבים תמוגגנה · ה' ירית החצים בנינו קל · — שם סה
וימררוהו ורבו · בתשלומו רבובו · ומשקלו אל בכל — בראשי' מט
ירבים · כ' יסובו עלי רביו : — ירמי' ג איו' טז

רבד חלי ועדי לשאת על הגרון או להציע על המטות
בנינו קל · רבדתי ערשי · ב' מ"ל (א) ורביד — משלי ז יחז' טז
על גרונך · ס' רבד הזהב · (ב) מרבדים רבדתי : — בראשי' מא משלי ז

רבה ג' הו"ל א רבוי ב"ל קל עומד · ויברכם ויִרבו · — תלי' קז
מחול ירביון · ופיעל ולא רבית במחיריהם · — שם קלט שם מד
והפעיל והרבה להשיב אפו · ו' מ"ל (א) ירבה — שם עח שופ' כ
להעלותם · (ב) מועט מהרבה · ובצירי אש ועצים — ירמי' מב
הרבה · (ג) עד שלל מרבה · ס' למרבה המשרה · — ישע' ל שם לג שם ט
(ד) מרבה להכיל · (ה) ובמרבית לא תתן אכלך · ס' — יחז' כג ויק' כה
מרבית חכמתך · כ' ועד הנה מרביתם · (ו) נשך — יחז' כח ד"ה א יב
ותרבית · ב' ירית החצים ירבה קשת · ג' גידול — ויק' כה בראשי' כא
בנינו פיעל · רבתה גוריה · ב' מ"ל (א) וכל מרבית — יחז' יט ש"א ב
ביתך · (ב) תרבות אנשים חטאים · ארבה בשורש ארב : — במד' לב

רבך חלוטה ברותחין בנינו הפעיל · מרבכת תביאנה · — ויק' ו

רבע ב' הו"ל א רביצה והזווג הבהמות ב' ב"ל קל ·
לרבעה תבל הוא · והפעיל לא תרביע — שם יח שם יט
כלאים · ומשקלו ארחי ורבעי זרית · ב' מספר הארבע — תלי' קלט
ב' ב"ל קל רבוע יהיה המזבח · ר' והמזוזות רבעים · — שמו' כז מ"א ז
ולנקבה מזוזת רבעה · פי' שוי ארבע הצלעות למשתוי — יחז' מא
ב' האלכסונים · ופיעל מרבע סביב · ולנקבה מארה — שם מח
אמה מרבעת · ר' ומסגרותיהם מרבעות · ט' מ"ל (א) — שם מ מ"א ז
שם המספר לזכרים · ארבעה אופנים · (ב) שם — יחז' י
המופשט לזכר · לארבעת פניו · כ' וכנפיהם לארבעתם · — שם א שם
ר' ישלם ארבעתים · (ג) שם המספר לנקבות · דמות — ש"ב יב
ארבע חיות · (ד) תאר לארבע עשירות זכרים או — יחז' א
נקבות · ארבעים יום · ארבעים שנה · (ה) תאר — שם ד שם כט
החלק הרביעי לזכר · רבע שקל כסף · ר' ארבעת — ש"א ט
רבעיו · פי' חלקי הצלעות הארבעה · (ו) ג"כ תאר — יחז' מג
חלק רביעי · ורבע הקב · (ז) שם היחס למנוי הזכר · — מ"ב ו
וביום הרביעי · ר' בני רביעים · (ח) יחס או תאר — במד' ז מ"ב י
לחלק רביעי לנקבה · ברביעית ההין שמן · בשנה — שם טו
הרביעית · (ט) תאר · על שלשים ועל רבעים : — מ"א ו שמו' כ

רבץ רביצה ושכיבה ב' ב"ל קל עומד · ורבצו שם — ישעי' יג
ציים · והיוצא יחדו ירבצו ילדיהן · והפעיל — שם יא
מרביץ בפוך אבניך · ג' מ"ל (א) ולרבץ בקר · כ' — שם כד שם סה
רבצת חציר · (ב) מרבץ לחיה · (ג) למרבץ צאן : — שם לה צפנ' ב יחז' כה

רבק מקום פיטום העגלים · עגל מרבק : — ש"א כח

רגב גושי עפר · ורגבים ידובקו * · ס' מתקו — איו' לח
לו רגבי נחל :: — שם כא

רגז תנועה וערה מפחד וכעס ועצ"הש עוצב ג' ב"ל
קל עומד · רגזה בוטחות · והפעיל הרגיז — ישע' לב שם כג
ממלכות · והתפעל ואת התרגזך אלי · ג' מ"ל (א) — שם לז
תאר · לב רגז · פי' לב נעצב · (ב) מקרה · ויבא — דברי' כח
רגז · פי' עוצב · כ' מעצבך ומרגזך · (ג) ג"כ מקרה — איו' ג ישעי' יד
ברגזה ובדאגה תשתה : — יחז' יב

רגל ה' הו"ל א רגלי החי · ג' מ"ל (א) ורקעך
ברגלך · ס' ככף רגל עגל · כ' ויברך יי' אותך — שם כה שם א
לרגלי · פי' לצאתי ובואי כלומר למעשי · ר' ושער — בראשי' ל
הרגלים · כינוי לשער בית הערוה · ס' רגלי עני · — ישע' ז שם כו
כ' מסיך הוא את רגליו · כינוי לעשות צרכים · (ב) — שופ' ג
תאר להולך רגלי · איש רגלי · ר' את רגלים רצת · — שם כ ירמ' יב
(ג) שוכבת מרגלותיו · פי' אצל רגליו · ב' תור המומים — רות ג
ורכילות ב' ב"ל קל עומד · לא רגל על לשונו · ופועל — תלי' טו
וירגל בעבדך · וישלח אבשלום מרגלים · ג' רגילות — ש"ב יט שם טו
ומנהג בנינו הפעיל · תרגלתי לאפרים · משפטו — הוש' יא
הרגלתי · ד' פעמים · שלש רגלים · ה' כיבוס — שמו' כג
עין רגל · ת"י קצרא : — מ"א א

רגם ב' הו"ל א סקילה בנינו קל · ורגמהו באבן · — ויק' כ
ב קיבוץ וקהל · ג' מ"ל (א) ירגם מלך · — זכר' ז
פי' קהל שרי המלך · (ב) שרי יהודה רגמתם · פי' קהלם ·
(ג) כצרור אבן במרגמה · פי' במו הזורק אבן קטן לקיבוץ — משלי כו
וגל

(ג) דיא הויפטאבטהיילונג · אנצאהל · דער הויפן · (ד) ווערמוהט :
רבב פיל · נגוג · מעכטיג זיין · (ב) פיל · גראס · מעכטיג · (ג)
דיא מעכגי · (ד) פארצינגליך · אנגזעהן · (ה) צעהנטויזענד ·
(ו) דער רעגן · (ז) פפיילי ווערפן · (ח) דער לאנגשיטצי :
רבד שמיקן · צירן · (ב) איין גוויסר שמוק : רבה זיך פרמעהרן ·
צונעהמן · (ב) פיל · איין מעכגי · (ג) איברמוס · ציכם · (ד)
דער פיטצי · (ה) ערציהן · גראס ציהן · (ו) דער ערצאנגי :
רבך געזאטטן : רבע אונטרלעגן · דען בייאשלאף מיט איינס
פיה טרייבן · (ב) פרמעגן · אונטר אייכאנדרלעגן · (ג) דיא
לאגי · (ד) פירעקיגט · (ה) דיא צאהל פיר · (ו) פירליג ·
(ז) איין פירטהייל · (ח) דער פירט : רבץ לאגרן · הינלעגן · (ב)
דיא לאגרשטעט : רבק דיא מאסט : רגב דיא ערדשאללי :
*(הערה פי' בראשית היצירה היה יסוד העפר עשוי גושים גושים שטין במים
ובכח הרוח החזקה המרחפת ע"פ המים נתחברו ונעשו הרים
ועמקים וירדו המים אל העמקים ככתוב מן גערתך ינוסון · יעלו הרים ירדו
בקעות וכיכה נשיבת הרוח החזק נשם גערת ה' כמו שרמז באמרו ויגער בים
סוף ויחרב · אל ויולך ה' את הים ברוח קדים · ובב"ר ישבה לה הארץ תוהא
ובוהא פי' בלשון יוני קורא וצורח בקול חזק · ורומז לרגש גושי העפר בהכותם
זה בזה בכח התנועה מרוח החזק האמור · ובעבור חיבור יסוד הארץ מגושי
ההרים שהיו שטין במים לעת היצירה לכן נתהוו מערות מערות בבטן הארץ כי
לא נדבקו היטב · והמערות ההם קצתם מלאות מים וקצתם רוחות ועשן חומר
האש הנמצא בבטן הארץ · וכאשר ירבו הרוחות מעשן האש העולה תמיד ויצר
להם המקום יבקשו לצאת חוצה ע"פ האדמה ויניעו את הארץ אשר עליהם וזה
סבת רעש הארץ ובהתחזק הרוחות כי יתגברו יקרעו הארץ שעליהם ויבקעו
יושביה כאשר קרה בזמננו שבקעו מקומות וה' ב' פעמי' · וב' פעמים רעשה
הארץ במקומנו בלי שקיעה ברוך המקום אשר הצילנו משקיעה עכ"ה) :
רגז ציטרן · בעבן · עם זייא דאס פורכט צארן אדר פרדרוס דיא
אורזאכי זייא · (ב) אונרוהיג · בקיממרט · (ג) דער צארן ·
פרדרוס : רגל דער פוס · (ב) פוסגענגר · (ג) פרליימדן · קונדש
שאפטן · (ד) דער קונדשאפטר · (ה) געוואהנט זיין · (ו) מאל :
(ז) דער וועשר :
רגם שטייניגן · (ב) פרזאממלן · (ג) דער שטייכהויפן :

משלי כב **קשט** אמת · להודיעך קשט אמרי אמת :
ראשי׳ לג **קשיטה** כשבים או מעה כסף · במאה קשיטה ·
ת״א חורפן דען ווימ מעה :

קשר ב׳ הו״ל **א** דביקות וקישור ד׳ ב״ל קל יוצא ·
איו׳ מ ש״א כב ותקשרנו לנערותיך · כי קשרתם כלכם עלי ·
שם יח פי׳ נדבקתם באגודה אחת · ונפעל נקשרה בנפש דוד ·
נחמי׳ ד ותקשר כל החומה · פי׳ נדבקו העומדים בהסתם הפרוץ
ישעי׳ מט שביניהם · ופיעל ותקשרים ככלה · פי׳ תדבקם כעדיו
מ״ב ט הכלה הנדבקי׳ לגוף · והתפעל ויתקשר יהוא · ב׳ מ״ל
שם יא יחז׳ כב (א) ותקרא קשר קשר · ס׳ קשר נביאיה · כ׳
שם טו ישעי׳ ג וקשרו אשר קשר · (ב) עדיים והצעדות והקשרים ·
ירמי׳ ב כ׳ כלה קשריה · ב האר לולדי הצאן הנולדים
ראשי׳ ל בראשית זמן ההולדה ב׳ ב״ל קל · והקשרים ליעקב ·
שם ופיעל הצאן המקשרות :

קשת ידוע · ב׳ מ״ל (א) המורים אנשים בקשת ·
ש״א לא
שם ב ראשי׳ ט ס׳ קשת גבורים חתים · כ׳ את קשתי נתתי
נחמי׳ ד שם בענן · ר׳ המגנים והקשתות · כ׳ רמחיהם וקשתותיהם ·
תלי׳ לז (ב) רובה קשת · ר׳ וקשתותם תשברנה :

בני רבעים

ויק׳ יט **קעקע** רושם חרות · וכתובת קעקע · קרקר
בשורש קרר · קרקר בשורש קיר :

קרדם כלי ברזל בב׳ ראשין עשוי לחטוב ולחפור (כ״לה
ש״א יג נ״א) · ואת קרדמו · ר׳ ולשלש קלשון
שם תלי׳ עד ולהקרדמים · ובו״ת בסבך עץ קרדמות :
שם יח **קרסל** בהונות הרגלים · ולא מעדו קרסלי :
מ״א ו שם **קרקע** יסוד · עד הקרקע · ס׳ מקרקע הבית :
קשקש קשקשי הדגים החופים את בשרם והעשוי על
ויק׳ יא דוגמתם בשריונות · סנפיר וקשקשת · ר׳
יחז׳ כט ש״א יז דגת יאוריך בקשקשתיך · ובו״מ ושריון קשקשים :

נשלמה אות הקו״ף

אות הרי״ש

ראה ו׳ הו״ל **א** ראות העין ועצ״הש *השנה
ש״א כג והרגשה ה׳ ב״ל קל · מי ראהו שם · ולבי
קהל׳ א ירמי׳ יז ראה הרבה חכמה · פי׳ השיג · ולא יראה כי יבוא
חום · פי׳ לא ירגיש כלומר לא יזיקנו החום · ונפעל
שמו׳ לג ופני לא יראו · פי׳ לא יושג מציאותו בחיוב בבחי׳
עצמותו ית׳ בהיות מציאותו ומהותו אחד בו ית׳ ואחר
שא״א להשיג מהותו לכן לא יושג מציאותו המתאחד
עמו ג״כ אבל יושג בבחי׳ מציאות הנבראים הנקראים
אחוריו אשר סדרם וישרם בחכמה מורה על מציאות
שם הבורא המסדרם בחכמה · והפעיל הראני נא את

כבודך · פי׳ בקש השגת חכמתו ית׳ המיוסדת בנבראים
הנקראים כבוד יי׳ כטעם לכבודי בראתים · ונענה מעין
שם לג שאלתו אני אעביר · והפעל אשר הראית בהר · והתפעל
ראשי׳ מב ישע׳ כא למה תתראו · ה׳ מ״ל (א) מקרה · שנו יבראה ·
ראשי׳ טז פי׳ בראיה הרגשית או נבואית · כ׳ אל ראי · ובחולם
שם קהל׳ ה יחז׳ הריש אחרי ראי · (ב) ראות עיניו · (ג) וכמראה
מג שם מ המראה · כ׳ וס׳ מראהו כמראה נחושת · ר׳ וזרה
שם א ש״א ג יחז׳ מראיהן · (ד) מהגיד את המראה · ר׳ מראות אלהים ·
א שם כח (ה) לראוה בך · פי׳ לשום עינם על בזיונך · ב מלחמה
מ״כ כג ב׳ ב״ל קל · וימירתהו במגדו יכראורתו אורתו · פי׳
שם יד כהלחמו עמו · והתפעל נתראה פנים · ג אספקלריא
איו׳ לז ב׳ מ״ל (א) כראי מוצק · פי׳ כמתכות המהורתך
במד׳ יב שמראה כפילת הרמות העומד נגדה · (ב) במראה אליו
אתודע · פי׳ ז״ל באספקלריא המאירה עד״הכ וביד
שמו׳ לח הנביאים ארמה · ר׳ במראת הצובאות · ד לכלוך
נחמי׳ ג וטינוף ושם הזפק בנינו פיעל · הוי מוראה ונגאלה ·
ויק׳ א כחו׳ ג ב׳ מ״ל (א) ושמתיך כראי · פי׳ כטינוף · (ב) והסיר
ויק׳ א אסת׳ ב את מראתו · פי׳ הזפק · ה חוק וחיוב · הראויות
דברי׳ יד לתת לה · ו עוף מה · והראה ואת האיה :

במד׳ כג **ראם** חיה בעלת קרן אחת · ב׳ מ״ל (א) וקרני ראם ·
תלי׳ קט משפטו ראמים · ר׳ כמו בן ראמים · (ב) היאבה
איו׳ לט תלי׳ כב רים עבדך · ר׳ ומקרני רמים עניתני :

ראש ד׳ הו״ל **א** ראש כל חי · וכל דבר נבחר
ומשובח · וגובה כל דבר · או התחלת הדבר
וראשיתו וממשלה ונגידים · י׳ מ״ל (א) בנה עלי · ויקף
איכ׳ ג ראש ותלאה · פי׳ בנה עלי מגדל וסוללה וסיבב חומותי
בראשי אילי הברזל ותליה לתלות הראשים בהם כמו
שמו׳ ל שהיו נוהגים מקדם לנגח החומות · בשמים ראש · פי׳
שם דד המשובח שבבשמים · ס׳ בראש ההר · פי׳ בגובה ·
שם יב שם קנ ראש חדשים · פי׳ תחלה · כ׳ ויצקת על ראשו · ר׳
שם יח שם נ ראשים על העם · פי׳ נגידים · ס׳ ראשי בית אבותם ·
שם לו ישע׳ טו כ׳ וצפה ראשיהם · ובחולם בכל ראשיו קרחה · (ב)
זכרי׳ ד תאר לנקבה · והוציא את האבן הראשה · (ג) תאר
ישעי׳ מא איו׳ יג לזכר · אני יי׳ ראשון · וביו״ד לדור רישון · ר׳
במד׳ ו שם כ והימים הראשנים יפלו · (ד) ראשנה יסעו · ר׳
ישעי׳ מג ירמ׳ כ והראשנות ישמיעוני · (ה) תאר · השנה הראשונית ·
ראשי׳ א במד׳ כד (ו) בראשית ברא · ס׳ ראשית גוים עמלק · פי׳ הגדול
עמו׳ ו שבהם · ראשית שמנים · פי׳ משובח · ובחסרון הא״ף
דברי׳ יא יחז׳ לו מרשית השנה · (ז) והטבותי מראשתיכם · פי׳
אטיב האחרית יותר מהראשה · ע״מ כבשה · (ח)
ש״א כו שם יט מראשתי שאול · (ט) תאר · וכביר העזים מראשתיו ·
פי׳ כר הראשי ר״ל שתחת הראש · (י) כי ירד
ירמי׳ יג מראשותיכם · פי׳ גדולתכם וממשלתכם · ב לפני ·
איו׳ טו הראישון אדם תולד · פי׳ לפני אדם · ג מספר וחלק ·
והראש

קשט דיא גריכדליכקייט · וואהרהייט : **קשט** איינע גוויסע מינצע :
קשר ביכדן · העפטן · (ב) דער בוכד · (ג) דיא פריהלייפינגן
שאפע : **קשת** דער באגן : **קעקע** איינגעעצט : **קרדם** דיא
אקסט : **קרסל** דיא קנעכל · דאס גלענק : **קרקע** דער באדן ·
גרונד : **קשקש** דיא שופע :
ראה זעהן · איינזעהן · עמפפינדן · (ב) דאס זעהן · דיא ערשיינונג ·
(ג) דאס אנזעהן · דיא געשטאלט · (ד) לה״מ קריג פיהרן ·
(ה) דער שפיגל · (ו) פערראסייט · עקלענד · (ז) דער קאפט
(ח) דער קראפף · (ט) געביהרנד · (י) איין גוויסר פאגל :
*(הערה בעבור תדע הסבה מה ראתה התורה על ככה לומר וכל העם
רואים את הקולות · ולמה יחס ללב הראיה ולא השמיעה ככתוב
ולבי ראה הרבה חכמה · ומה הגיע לחז״ל להשתמש בתלמוד בלשון תא שמע
ובזוהר בלשון תא חזי · תדע ובחנת ההבדל שבין חוש הראות לשמע · וזה כי
השמע ישיג מוחשו אפי׳ בקו עקום ר״מ בהיות הנקישה מולדת הקול מאחורי
הכותל ירעד האויר מסביב לה ויוליך את הקול דרך החלון להשמעות אזני האיש
העומד בבית אף כי לא יוכל לראות מקום הנקישה בעבור העוקם · משא״כ
הראות שאיננו משיג מוחשו כי אם על קו ישר שבינו למוחש כי לא ידאה הרואה
בעוקם מאחורי הכותל · ומהמבואר שכל המדעים פי שנים להם בהשגה
ככתוב כי כפלים לתושיה · א׳ ידיעת הדבר בבלי דעת סבתו כמי שיודע
מציאות הרעם והברק לשמע אזנו וראות עינו לבד · ב׳ ידיעת הדבר בסבתו
כמי שיודע סבת הרעם והברק הוא נאת חלקי הלאם״טליטעט הטמונים
באדים העבים · והנה הידיעה הסביית יכנה הכתוב בשם ראיה ככתוב וראיתי
אני כלבי יען בעליה הולך מישרים בהשגתו מהמסובב אל סבתו כמו בחוש
הראות · אולם ידיעת הדבר מבלי דעת סבתו יתכן שיכונה בשם שמע כאלו
בעליה יעמוד בעוקם ולא יוכל לראות סבתו · ומהמבואר שבמעמד הר סיני
הגיעו כל ישראל למדריגת נבואה והשגה באספקלריא המאירה ככתוב פנים
בפנים דבר ה׳ עמכם · לכן יכנה זאת ההשגה בשם ראיה ככתוב וכל העם
רואים את הקולות ר״ל השיגו מציאות קולות אלהים וסבותם · ומהמבואר עוד
ההבדל שבין התלמוד וס׳ הזהר · הוא שהתלמוד כל עסקו לבאר איך תיעשה
כל מצוה מבלי שיבאר סבת העשותה לכן הרגילו בו לשון ת״ש הנופל על ידיעה
בלתי סביית · משא״כ הזהר שכל עסקו לבאר סבת העשות כל מצוה מה זה
יתוקן ע״י בגבהי מרומים · אשר על ידיעה סבית כזו יפול לשון ראיה ומזה
כאמור לכן הרגילו בו לשון ת״א עכ״ה) : **ראם** דער נאמע איינס גוויסן
טהירס : **ראש** דער אנפאנג · דאס הויפט · דיא שפיצע · (ב) דער ערשטע ·

במד' יו ב' מ"ל (א) תאר · קראי מועד · (ב) מקרה ·
שס י ויק' כג למקרא העדה · ר' מקראי קודש : ב קריאה בספר
מ"ב יט ב' ב"ל קל · מיד המלכים ויקראם · ונפעל ויהיו
אסת' ו נקראים לפני המלך · ב' מ"ל (א) מקרה · וקרא עליה
יונ' ג נחמי' ח את הקריאה · (ב) ויבינו במקרא · ג פגע ומקרה
ירמי' יג ג' ב"ל קל · מדוע קראני אלה · ונפעל שבר על שבר
שס ד שס לב נקרא · והפעיל ותקרא אותם · ומשקלו ומגיד
שס מא שס מא לקראת מגיד · כ' ישמעאל בן נתניה לקראתם · פי' נפגע
שס יז ונקרה · ועיי' שורש קרה · ד עוף מה · קורא דגר ·
פי' הקורא אוסף בצים עזובות מיעוף זולתו ומחמם :

קרב ג' הו"ל א קירוב שכנגד הריחוק ד' ב"ל קל
לפני' ג עומד · אל אלהיה לא קרבה · ובפתח ולא
שמו' יד שס יב קב קרב זה אל זה · ואז יקרב לעשותו · ונפעל ונקרב
יהו' לג בעל הבית · ופיעל עומד כי קרבו לבוא · ויוצא
שס לז שס מג וקרב אותם · והפעיל והקרבתם לפני יי' · ז' מ"ל (א)
שס ו שמו' לב תאר · והקרוב בחרב יפול · כ' ואיש את קרבו · ר'
דברי' יג איו' יט הקרבים אליך · כ' חדלו קרובי : (ב) תאר לנקבה ·
מ"א ח יחז' כב רחוקה או קרובה · ר' הקרבות והרחוקות ממך · (ג)
במד' א שס ך תאר · והזר הקרב · ר' אתם קרבים היום · (ד) תאר ·
ויק' א שס ב לאישי יי' כי יקריב מכם קרבן · ס' קרבן מנחה · כ'
שס שס ז על כל קרבנך · ר' להקריב את קרבניהם · (ה) בשר
יחז' מ נחמ' י תל' הקרבן · (ו) ולקרבן העצים · (ז) מקרה · קרבת
עג שמו' דט אלהים · ב מעים או תוך · המכסה את הקרב · ס'
שס ח בקרב הארץ · פי' תוך אנשי הארץ כלם שעניינם תוך
שס לג הם סמוכים בכתובים · כ' כי לא אעלה בקרבך · על
שס יב תלי' קכ כרעיו ועל קרבו · ר' וכל קרבי את שם קדשו · ג
שס עח שס כח מלחמה · הפכו ביום קרב · ס' וקרב לבו · פי'
שס סח בפיו שלום ידבר ובלבו מלחמה · ר' קרבות יחפצו :

קרה ג' הו"ל א תיקון הקורות וכסוי הבית בנינו
נחמי' ג שס ב פיעל · המרה קרוהו · לקרות את שערי
מ"ב ו הבירה · ב' מ"ל (א) מפיל הקורה · כ' בצל קורתי ·
ד"ה ב ג שיר א ר' הקורות הספים · ס' קורות בתינו ארזים · (ב) ימך
קהל' י במד' לה המקרה · ב ערים בנינו הפעיל · והקריתם לכם
איו' דט ערים · ג' מ"ל (א) בצאתי שער עלי קרת · (ב)
שס לט ירמי' דו ישחק להמון קריה · ס' מקרית היערים · ר' נלכדה
שס מח שס קריתים · (ג) נלכדה הקריות · ג מקרה והזמן ג'
במד' יא שס כג ב"ל קל · היקרך דברי · ונפעל אקרה כה · והפעיל
ראשי' כד דבר' כג הקרה נא לפני · ג' מ"ל (א) ימקרה לילה · פי' מן
ויק' כו קרה · (ב) ואם תלכו עמי קרי · פי' תאמרו על העונש
קהל' ב מקרה הוא ולא ידו נגעה בנו · (ג) שמקרה אחד ·
שס רות ב ס' במקרה הכסיל · כ' ויקר מקרה :

קרח ב' הו"ל א מריטת השער ג' ב"ל קל · קרחי
מיכ' א ירמי' יו יחז' כז וגוזי · ונפעל ולא יקרח להם · והפעיל והקריחו
מ"ב ב אליך קרחא · ג' מ"ל (א) תאר · עלה קרח · (ב)
ויק' כא מיכ' א שם השריטה · לא יקרחו קרחה · כ' הרחיבי קרחתך ·
ויק' יג שס (ג) וכי יהיה בקרחת · כ' בקרחתו או בגבחתו · ב
ראשי' לא תל' קמז קרח וגליד · יקרח בלילה · כ' משליך קרחו :

קרם העלאת מכסה עור לבשר בנינו קל עומד ·
יחז' לז שס ויקרם עליהם עור · ויוצא וקרמתי עליכם עור :

קרן ג' הו"ל א קרני בע"ח ועצה"ש תוקף בנינו

הפעיל · מקרן מפרים · ב' מ"ל (א) הקרן תלי' סט דני' ח
הגדולה · ס' וירם קרן משיחו · פי' תקפו · כ' מלא ש"א ב
קרנך שמן · ר' ולו קרנים · כ' וישבר את שתי שס יז דני' ח
קרניו · (ב) לקחנו לנו קרנים · ס' וכ' וקרני ראם שס עמו' ו דברי'
קרניו · ובו"ת ארבע קרנות · פי' ד' מלכיות חזקות · לג זכר' ב
ס' קרנות שן · פי' שיני הפיל שהם כמו קרנים · ב יחז' כז
זויות ועצ"הש חוזק ותוקף כמו הפינות · הקרנות שס מג
ארבע · ס' קרנות המזבח · כ' תהיינה קרנתיו · שמו' כט שס כז
ג זהר בנינו קל · קרן עור פניו · ומשקלו ועוללתי שס לד
בעפר קרני · ר' קרנים מידו לו : איו' יו חבק' ג

קרס כפיפה בנינו קל עומד · קרסו כרעו יחדו · ישעי' מו
ומשקלו והבאת את הקרסים · ס' קרסי זהב · שמו' כו שס
כ' קרסיו קרשיו · נקראו' ככה על שם כפיפתם : שס לט

קרע ב' הו"ל א בקיעה וחיתוך ב' ב"ל קל יוצא ·
ויקרע יי' את הממלכה · ונפעל בכנף מעילו ש"א כח
ויקרע · ומשקלו ויקרעם לשנים קרעים · ב פתיחה שס טו מ"ב ב
בנינו קל יוצא · לו קרעת שמים : ישעי' סד

קרץ ב' הו"ל א כריתה וגזירה בנינו פועל · מחומר
קרצתי גם אני · ומשקלו קרץ מצפון · ב איו' לג ירמ'
רמיזה בתנועת העין או השפה בנינו קל · קורץ משלי ו
בעיניו · קרץ שפתיו : שס יו

קרש לוח עץ · רוחב הקרש האחד · כ' קרשך שמו' כו יחז' כז
עשו שן · ר' ועשית את הקרשים · ס' ולקרשי שמו' כו שס לו
המשכן · כ' קרסיו קרשיו : שס לט

קשש ב' הו"ל א לקיטת הדברים הדקים כמו קש
ועצים דקים בנינו מרובע · מקשש עצים · במד' טו
ומשקלו לקשש קש לתבן · ב לקיטת המומים שמו' ה
וחיפוש הרעות הקטנות ב' ב"ל קל והתפעל · התקוששו צפני' ב
וקשו · פי' הווכחו והוכיחו :

קשא פרי ידוע · ב' מ"ל (א) שם הפרי את הקשאים · במד' יא
(ב) שדה זרועה קשואים · כמלונה במקשה : ישעי' א

קשב האזנה ב' ב"ל קל · ואזני שומעים תקשבנה · שס לב
והפעיל והקשיב קשב רב · ג' מ"ל (א) שס כא
מקרה · קשב רב קשב · (ב) תאר · אזנך קשבת · שס נחמי' א
(ג) ג"כ תאר · ואזניך קשבות : ד"ה ב ו

קשה ב' הו"ל א קושי וכובד, ד' ב"ל קל עומד · כי
קשתה ידו · ונפעל ועבר בה נקשה · ופיעל ש"א ה ישע' ח
ותקש בלדתה · והפעיל בהקשתה בלדתה · ג' מ"ל ראשי' לה שס
(א) תאר · את ערפך הקשה · ס' עם קשה עורף · ר' דברי' לא שס ט
בני צרויה קשים ממני · ס' וקשי לב · (ב) תאר ש"ב ג יחז' ג
לנקבה · בעבודה קשה · ס' אשה קשת רוח · ר' וידבר שמו' א ש"א א
אתם קשות · (ג) מקרה · אל קשי העם הזה · ב ראשי' מב דבר' ט
שוה · ב' מ"ל (א) ותחת מעשה מקשה · פי' תהת ישע' ג
תיקון ושיווי השער בסלסול יהיה קרחה · (ב) מקשה במד' ח
זהב · פי' שוי הקני' זה מול זה · ורש"י ז"ל פי' מוכה בקורנס :

קשה קני זהב מפוצלין עשוים לסמוך לחם הפנים וי"מ
קנים כעין מרזב שבין לחם ללחם שלא יתעפש · שמו' דה
ועיי' שורש נקה · ואת הקשות · ס' קשות הנסך · שמו' לו במד' ז
כ' וכפורתיו וקשותיו :

קשח אכזריות וקושי הלב בנינו הפעיל · הקשיח בניה : איו' לט

קשט

(ב) פראמעלט · לוזאממענרופן · (ג) דיא פראמלונג · (ד) לעזן · פארלעזן · (ה) דר אויסרוף · (ו) בגעגנן · צוקאממן · (ז) עכטגעגן · (ח) דער כאמן אייכס גוויסן פאגלס :
קרב זיך נעהרן · (ב) דער נאהי · פרוואנדי · (ג) דאס אפפר · (ד) דאס איננרי · דיא איינגווייַדי · (ה) דער קריג :
קרה מיט באלקן בלעגן · (ב) דער באלקן · (ג) דאס גבעלקי · (ד) דיא שטאדט · (ה) צוטרעפפן · בגעגנן · (ו) דער צופאלל · דאס שיקזאל : קרח קאהל שערן · (ב) קאהלקאפף · (ג) דיא קאהלי פלאטע · (ד) דיא פראקע · דאס אייז : קרם מיט איינר הויט איבערציהן : קרן געהערנט · (ב) דאס האָרן : (ג) דער וויכקל · (ד) שטראלן : קרס זיך ביינן · קרימממן · (ב) דיא שפאנגי :
קרע צררייסן · (ב) דר ריסי · (ג) עפנן : קרץ אויסהויאן · בילדן · (ב) פרטילגן · (ג) וויכקען : קרש דאס ברעטט : קשש לזאממכלעזן · זאמלן · (ב) דיא שטאפלן · (ג) גנויא אונטרזוכן · (ד) דיא קליינסטן מענגל הערפארזוכן : קשא דיא גורקן אדר קירבס :
קשב הערן · פרנעהמן : קשה שווירג · הארט זיין · (ב) דער בדריקטי · (ג) דיא הארטנעקיגקייט · (ד) געטריבני · גלאטט ארבייט · : קשה האלברעהרן : קשח גרויזאם · הארט זיין :

(ב) שם לקנין הבהמה ואם יורה על קנין אחר יפרש
שם מו שם יג מט — אצלו · אנשי מקנה · ס׳ מקנה אברם · מקנה
שם ל׳ שם מז — השדה · כ׳ אשר היה מקנך אתי · ר׳ הבו מקניכם ·
שם קג שם יז — (ג) לאברהם למקנה · ס׳ מקנת כספו · כ׳ תרבה
ויק׳ כה — מקנתו · ב קנה בצה · וכל דבר דק וארוך כמו קנה
המשקל · ויד החנית וקנה בושם ומשענת וקנה המדה
ישעי׳ לו — וקבורת הידוקני מנורה · חציר לקנה וגומא · וכסף
שם מו תלי׳ סח — בקנה ישקולו · חית קנה · הם אנשי מלחמה בעלי
יח׳ כו שם קט מב — הרמחים · קדה וקנה · משענת קנה · ס׳ בקנה
איו׳ לא שמו׳ כה — המדה · כ׳ ואזרועי מקנה תשבר · ר׳ וששה קנים ·
שם שם — ס׳ קני מנורה · ובו״ת כפתוריהם וקנותם :

קנם — שיר ד שמו׳ ל — בושם מה · קנה וקנמון · ס׳ וקנמן בשם :

קסס — יחז׳ יז — קטיפת הפרי בנינו מרובע · ואת פריה יקוסס :

קסם — שם יג — כישוף מה בנינו קל עומד · וקסם לא תקסמנה ·
שם מ״ב יז — ג׳ מ״ל (א) יוקסם כזב · ר׳ ויקסמו קסמים ·
יחז׳ יב יהוש׳ יג — (ב) ומקסם חלק · (ג) תאר · בלעם בן בעור הקוסם ·
משפטו משפט הבינוני לקל שזכרנו :

קסת — יחז׳ ט — כלי הכתיבה בכלל · וקסת הסופר במתניו ·
קעע בשורש יקע :

קער — במד׳ ז שם — כלי ידוע · הקערה האחת · ס׳ קערת
שם ד שם ז — כסף · ר׳ את הקערות · ס׳ קערת כסף ·
שמו׳ כה — כ׳ ועשית קערותיו :

קפא — שם טו — קרישת הניתך ב׳ ב״ל קל עומד · קפאו
איו׳ י — תהומות · והפעיל וכגבינה תקפיאני ·
זכר׳ יד — ומשקלו אור יקרות וקפאון · פי׳ היום ההוא לא יהיה
אור יקר מעורב בקפאון האידים · כלומר שקצרת
מישראל יושעו וקצתם יוסרו :

קפד — ישעי׳ לח — ב׳ הו״ל א כריתה בנינו פיעל · קפדתי
כאורג חיי · פי׳ דמה כריתת משך החיים
יחז׳ ז — לכריתת משך הארוג · ומשקלו קפדה בא · ב עוף
ישעי׳ לד — מדברי מה · קאת וקפוד :

קפז — שם — הוא העוף הנזכר · שמה קננה קפוז :

קפץ — ב׳ הו״ל א סתימה בנינו קל יוצא · ועולתה
איו׳ ה — קפצה פיה · פי׳ קבצה וסתמה הפך
הפתיחה · ב דילוג ב׳ ב״ל נפעל · והומכו ככל
שם דך שיר ב — יקפצון · ופיעל מקפץ על הגבעות :

קצץ — ב׳ הו״ל א כריתה וחתוך ב׳ ב״ל קל יוצא ·
שם דה שמו׳ לט — וקצת את כפה · ופיעל וקצץ פתלים · ב
ראשית ותכלית הזמן או המקום וסוף כל דבר · ב׳ מ״ל
דני׳ יא ירמי׳ ב — (א) עוד קץ למועד · בואו לה מקץ · פי׳ מקצה
שם לד — הארץ · ס׳ מקץ שבע שנים · פי׳ מראשית שנת
שם כא איו׳ יח — השביעית · כ׳ בא קצך · (ב) קנצי למלין :

קצב — ב׳ הו״ל א כריתה במדה מכוונת בנינו קל
מ״ב ו מ״א ו — יוצא · ויקצב עץ · ומשקלו וקצב אחד ·
יונ׳ ב — ב סוף ואחרית · לקצבי הרים ירדתי :

קצה — ב׳ הו״ל א כריתה וחיתוך ג׳ ב״ל קל יוצא ·
חבק׳ ב משלי כו — קצות עמים רבים · ופיעל מקצה רגלים
חמס שותה שולח דברים ביד כסיל · פי׳ מי שעושה
הכסיל שליח לדבר לא ישיג תכליתו על ידו כמו שלא
ישג התכלית ע״י שליח כרות הרגלים או השתוי שכור
מיין חמסים ר״ל המוצים ויין אדום החזק ומשכר הרבה ·
והפעיל תקצות את הבית · פי׳ כריתת הטיח · ב — ויק׳ יד
תכלית וקצה · ו׳ מ״ל (א) ואין קצה לאוצרותיו · — ישעי׳ ב
(ב) כל העם מקצה · ס׳ בקצה שדהו · כ׳ ועד קצהו · — רא׳ יט שם קג מז
(ג) מקצה מזה · ר׳ בארבע הקצות · ס׳ משני קצות — שמו׳ כה לח כה
הכפורת · כ׳ על שני קצותיו · ובי״מ כל קצוי ארץ · — שם תלי׳ סה
(ד) ולמקצת הימים · כ׳ ומקצתם יעמדו · (ה) — דני׳ א שם
ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים · ר׳ איש אחד — רא׳ מז
מקציהם · (ו) הקיצונה במחברת : — יחז׳ לג שמו׳ כו

קצח — ישעי׳ כח — זרע שחור ממין התבלין · והפיץ קצח :

קצן — שם ג שם — נגיד · קצין תהיה לנו · ס׳ קצין עם · ר׳
קציני סדום · כל קציניך נדדו : — שם א שם כב

קצע — ג׳ הו״ל א קילוף בנינו הפעיל · ואת הבית
הקציע · ומשקלו יעשהו במקצעות · הוא — ויק׳ יד ישעי׳ מד
כלי ברזל לקלוף העץ ולהחליקו · ב פינות וזויות בנינו
הפעיל · לארבעתם מהוקצעות · פי׳ עומדות בפינות — יחז׳ מו
החצר ובזויותיה · ג׳ מ״ל (א) מנגד המקצוע · ס׳ — ד״ה כג
במקצע החצר · ר׳ מקצועי החצר · ובו״ת לשני — יחז׳ מו שם
המקצעת · ס׳ בארבעת מקצעת החצר · כ׳ ומקצעותיו — שמו׳ כו יח׳ מו מא
לו · (ב) למקצעות המשכן · (ג) יעשהו במקצעות · — שמו׳ כו ישעי׳ מד
יש לפרש שהוא כלי כעין זויות שמודדין בה מדת כל
זויות · ג בושם מה · ואהלות קציעות : — תלי׳ מה

קצף — רתיחת הכעס ורתיחה שעל פני המים ג׳ ב״ל
קל עומד · ויקצף וישבע לאמר · והפעיל — דברי׳ א
ובחורב הקצפתם · והתפעל והתקצף וקלל במלכו · — שם ט ישעי׳ ח
ב׳ מ״ל (א) כקצף על פני מים · פי׳ כרתיחה — הוש׳ י
ואבעבועות שעל פני המים המתנועעים תנועה חזקה ·
אשר כזה יקרה ברם הכועס בעבור גודל מרוצת הדם
המתחזק בעת הכעס וע״שז נקרא קצף · ובברז״ל ריתחא
מטעם רתיחת המים · ס׳ מקצף יי׳ · כ׳ מקצפו — ירמי׳ כ שם י
תרעש הארץ · (ב) ותאנתי לקצפה · פי׳ שלא נשאר — יואל א
בה רק הקליפה כעין הקצף והאבעבוע :

קצר — ג׳ הו״ל א קוצר הפך האורך ג׳ ב״ל קל עומד ·
היד יי׳ תקצר · ובחולם ושנות רשעים — במד׳ יא
תקצרנה · ופיעל קצר ימי · והפעיל הקצרת ימי — משלי י תל׳ קב פט
עלומיו · ג׳ מ״ל (א) מקרה · מקצר רוח · (ב) תאר · — שמו׳ ו
קצר ימים · ר׳ ויושביהן קצרי יד · (ג) ג״כ תאר · — איו׳ יד מ״ב יט
והלשכות העליונות קצרות · ב קצירה וכריתת — יחז׳ מב
התבואה בנינו קל יוצא · וזורעי עמל יקצרהו · ומשקלו — איו׳ ד
זרע וקציר · ס׳ בימי קציר חטים · כ׳ ולקט קצירך · — רא׳ ח שם ל ויק׳ יט
ג ענף וסעיף · ועשה קציר כמו נטע · כ׳ וטל — איו׳ יד
ילין בקצירי : — שם כט

קרר — קור וצינה ד׳ מ״ל (א) מקרה · וקור וחום · — רא׳ ח
(ב) ג״כ מקרה · ביום קרה · כ׳ לפני קרתו — נחו׳ ג תלי׳ קמז
מי יעמוד · (ג) תאר · מים קרים · (ד) בעלית המקרה : — משלי כה שופ׳ ג

קרא — ד׳ הו״ל א קריאה בשסר׳ ב״ל קל יוצא ·
קראהו בהיותו קרוב · ונפעל כהני יי׳ תקראו · — ישעי׳ נה שם סא
ופיעל וישראל מקראי · ופועל ופושע מבטן קרא לך · — שם מח שם
ב מ״ל

(ג) דאס פיה · דיא הערדי · (ד) דער ווערט · קויף · (ה) דאס
פילך · (ו) לדה״מ דיא לאנגי · דאס ספים · (ז) דיא רעהר :
קנם אין גוויסס גווירץ : קסס אבפפליקען :
קסם צויברן · (ב) דיא צויבריא · (ג) דער צויברר :
קסת איין איכסטרומענט צום שרייבן : קער דיא שיסל :
קפא גערינן · צוזאממנלויפן : קפד פרניכטן · (ב) דער נאמן איינס
ווילדן פאגלס : קפז דערזעלבי פאגל :
קפץ פרשליסן · (ב) פערריקט ווערדן · ספרינגן :
קצץ אבהויען · (ב) ענדי · בעסטיממונג : קצב עטוואס נאך איינם
בעסטיממטן מאאס אבשניידן · (ב) דאס מאאס · (ג) דאס ענדי :
קצה פרטילגן · אויסרייסען · (ב) אבקראצען · (ג) דאס ענדי :
קצח דער קיממל : קצן דער פירסט · אנפיהרר :
קצע אבקראטצן · (ב) דיא האבל · (ג) ווינקליכט · (ד) דער
ווינקל · דיא עקי · (ו) דאס ווינקלמאאס · (ו) איין
געוויסס גווירץ : קצף אויפברויזען · צירנן · (ב) דאס זידן
ברויזן · דער צארן : קצר אונגולעכגליך · קורטץ זיין · (ב) אבי
קירטצן · (ג) דיא קירטצי · (ד) קורטץ · (ה) ערנדטן · (ו) דיא ערנדטי :
(ז) דער צווייג : קרר דיא קעלטע · (ב) קאלט ; קרא אנרופן ·

דברי׳ לב | **קטב** כריתה ומיתה פתאומית · ב׳ מ״ל (א) וקטב
הוש׳ יג | מרירי · עיי׳ שורש מרר · (ב) אהי קטבך שאול :
איו׳ יג | **קטל** הריגה בנינו קל · הן יקטלני לו איחל ·
עובד׳ א | ומשקלו מהר עשו מקטל :
ש״ב ז | **קטן** קוטן ומזער ב׳ ב״ל קל עומד · ותקטן עוד זאת ·
עמו׳ ח | והפעיל להקטין איפה · ג׳ מ״ל (א) תאר לצעיר
ש״ב ט ירמ׳ו | השנים · ולמפיבושת בן קטן · כ׳ מקטנם ועד גדולם ·
שם יו משלי ל | ר׳ ומתו גדולים וקטנים · ס׳ קטני ארץ · (ב) תאר
יחז׳ יו שם יז | לנקבה · ומהעזרה הקטנה · ר׳ אל הקטנות ממוך ·
ד״ה כ טו | (ג) ג״כ תאר לזכר · למן קטון ועד גדול · ס׳ יהואחז
שם ק״א שם י | קטן בניו · כ׳ קטני עבה ממתני אבי :
דברי׳ כג | **קטף** כריתת הצמח ב׳ ב״ל קל יוצא · וקטפת
איו׳ ח | מלילות · ונפעל עודנו באבו לא יקטף :
מ״כ יג | **קטר** ב׳ הו״ל **א** העלאת עשן ג׳ ב״ל פיעל · ויקטר
שם | בבמות · והפעיל ויקטר את עולתו · והפעל
ויק׳ו ירמ׳ מד | כליל תקטר · ח׳ מ״ל (א) הלא את הקטר · (ב) שלג
תל׳ קמח רא׳ יט דכ׳ | וקיטור · ס׳ כקיטור הכבשן · (ג) ישימו קטורה
לג שמו׳ ל שם | באפיך · (ד) מזבח מקטר קטרת · ס׳ קטרת סמים ·
יח׳ יו שמו׳ ל מלא׳ א | כ׳ ושמני וקטרתי · (ה) מקטר קטרת · (ו) מקטר
ד״הכ דו יחז׳ ח | מוגש לשמי · (ז) ובידו מקטרת · כ׳ ואיש מקטרתו
ד״ה כ ל | בידו · (ח) וכל המקטרות הסירו · **ב** קישור ·
יחז׳ מו | חצרות קטרות · פי׳ קשורות בבנין אל הזויות :
יונ׳ ד | **קיק** אילן מה · וימן יי׳ אלהים קיקיון :
 | **קיר** כותל או הריסתו ועצ״הש פינות הלב בנינו
ישעי׳ כב | פיעל ומשקלו · מקרקר קר · פי׳ הורס הקיר ·
מ״א ו שם ירמ׳ יד | ס׳ קיר הבית · כ׳ עד הקירות · ס׳ קירות לבי ·
יחז׳ מא | כ׳ וקירותיו עץ :
איוב לט | **קלל** ה׳ הו״ל **א** בזיון ד׳ ב״ל קל עומד · הן קלותי ·
ש״ב ו ש״א ב | ונפעל ונקלותי עוד מזאת · ובוזי יקלו · בנת
שם ג | עם הרגש · ופיעל כי מקללים להם בניו · פי׳
יחז׳ כב | מבזים דבר ה׳ והוא ת״ס · והפעיל אב ואם הקלו בך ·
מ״כ ג | **ב** קלות שכנגד הכבידות ב׳ ב״ל נפעל · ונקל וארת
ישעי׳ל יונ׳ א | בעיני יי׳ · יקלו רודפיכם · והפעיל להקל מעליהם ·
ישעי׳ ח | ג׳ מ״ל (א) תאר · מהרה יקל יבוא · ר׳ מלאכים
שם יח ירמי׳ ב | קלים · (ב) תאר לנקבה · בכרה קלה · (ג) מקרה ·
שם ג | והיה מקל זנותה · פי׳ מהנקל בעיניה לזנות · **ג** קללה
שם טו | ב׳ ב״ל פיעל · כלה מקללוני · משפטו מקללוני ·
איו׳ ג שם כד | ויקלל את יומו · ופועל תקלל חלקתם · ומשקלו
דברי׳ ל שם כא | הברכה והקללה · ס׳ קללת אלהים תלוי · כ׳ תחרת
ש״ב יו דבר׳ כח | קללתי היום · ר׳ כל הקללות האלה · **ד** השחתה
יחז׳ כא | ב׳ ב״ל פיעל · קלקל בחצים · והתפעל וכל הגבעות
ירמי׳ ד | התקלקלו · **ה** לטישה בנינו פיעל · והוא לא פנים
קהל׳ י יחז׳ כא | קלקל · קלקל בחצים · פי׳ לטש החצים לראות
בקסם התמונות המתראות בם ולשפוט בעתיד כפי
פתרון התמונות · ומזה גם היום יראו המתעים
באספקלריות ובמשיחות היד ובצנצנת המים :
 | **קלה** ב׳ הו״ל **א** שריפה וצליה בנינו קל יוצא ·
ירמי׳ כט ש״ב יז | אשר קלם מלך בבל · ומשקלו וקמח וקלי ·
דבר׳ כה | **ב** בזיון ב׳ ב״ל נפעל · ונקלה אחיך לעיניך · והפעיל

מקלה אביו ואמו · ב׳ מ״ל (א) תאר · והנקלה בנכבד · | שם כז ישע׳ ג
(ב) מקרה · שבע קלון · ס׳ קלון בית אדוניך · כ׳ | איו׳ י ישע׳ כב
ונראה קלונך · (ג) וקיקלון על כבודך · משפטו קי קלון : | ירמי׳ יג חבק׳ ב
קלח קדרה · וכבשר בתוך קלחת : | מיכ׳ ג
קלט קיבוץ · ב׳ מ״ל (א) שרוע וקלוט · פי׳ | ויק׳ כב
שפרסותיו קבוצות ר״ל בלי שסוע וחיתוך · (ב)
ערי מקלט תהיינה · כ׳ אל עיר מקלטו : | במד׳ לה שם
קלס שבח בערך אל הגנות אשר כערכו או הפך זה
ב׳ ב״ל פיעל · לקלס אתנן · פי׳ לגנותו | יחז׳ יו
בערך אל אתנן זולתו למען יוסיפו לה באתנן · והתפעל
והוא במלכים יתקלס · פי׳ ישתבח בשבח מעלותיו | חבק׳ א
בערך אל פחיתות גנותם · ב׳ מ״ל (א) לעג וקלס · | תלי׳ מד
(ב) וקלסה לכל הארצות : | יחז׳ כב
קלע ד׳ הו״ל **א** השלכה ב׳ ב״ל קל יוצא · כל זה
קלע באבן · ופיעל יקלענה בתוך כף הקלע · | שופ׳ כ ש״א כה
ב׳ מ״ל (א) שם הכלי · בקלע ובאבן · כ׳ וקלעו | שם יז שם
בידו · ר׳ ולאבני קלעים · (ב) תאר למשליכים · ויסובו | ד״ה כ כו
הקלעים · **ב** פתוחים וציורי׳ בנינו קל יוצא · וקלע | מ״ב ג שם ו
כרובים · ב׳ מ״ל (א) מסב קלע · (ב) מקלעת פקעים · | שם שם
ר׳ על פירה מקלעות · ס׳ מקלעות כרובים · **ג** | שם ז שם ו
צלעים · ושני קלעים הדלת · **ד** יריעות הקלעים | שם שמו׳ כז
לחצר · ס׳ את קלעי החצר : | שם לה
קלש מזלג לפנות הזבל · ולשלש קלשון : | ש״א יג
קמח ידוע · ואיפה אחת קמח · ס׳ קמח שעורים : | שם א במד׳ ה
קמט חריצים בעור הבשר מרזון וזוקן ועצ״הש כריתה
ב׳ ב״ל קל · ותקמטני לעד היה · ופועל | איוב יו
אשר קמטו ולא עת · פי׳ בלא עתם הגיעו לעת הזוקן | שם כב
והקימוט לבוא בכלח עלי קבר :
קמל כריתה בנינו ק״ע · לבנון קמל · קנה וסוף קמלו : | ישעי׳ לג שם יט
קמץ ב׳ הו״ל **א** קיבוץ · בשבע שני השבע
לקמצים · **ב** מלא האגרוף בנינו קל · | בראשי׳ מא
ומשקלו וקמץ כמשם מלוא קמצו : | ויקר׳ ב
קמש מין קוץ · קמוש וחוח · ר׳ עלה כלו קמשונים : | ישעי׳ לד משלי כד
קנן מדור וביחוד קן צפור בנינו פיעל · שם צפרים
יקננו · ומשקלו ודרור קן לה · ס׳ קן צפור · | תל׳ קד פד דבר׳
כ׳ כנשר יעיר קנו · ר׳ קנים תעשה את התיבה : | כב שם לב ראש׳ו
קנא ראבון הנפש והתרעמות על הטוב או הכבוד
הניאות לה אשר ישיגהו זולתה ב׳ ב״ל פיעל ·
וקנא את אשתו · והפעיל הם קנאוני בלא אל ואני | במד׳ ה דבר׳ לב
אקניאם בלא עם · פי׳ הם נתנו תהלתי לפסילים ואני
אתן ארצם ביד הכשדים שהם עם לא היה · ג׳ מ״ל (א)
תאר · אל קנא · (ב) אל קנוא הוא · (ג) מקרה · | שם ד יהוש׳ כד
יעיר קנאה · ס׳ קנאת יי׳ צבאות · כ׳ איה | ישעי׳ מב שם ט
קנאתך · ר׳ תורת הקנאות : | שם סג במד׳ ה
קנה ב׳ הו״ל **א** קנין שהוא הפך המכירה ג׳ ב״ל קל
יוצא · ולקנות מעמך · כי קנו אקנה · | ש״ב כד שם
ונפעל ונקנה השדה · והפעיל אדם הקנני מנעורי · | ירמ׳ לב זכר׳ יג
פי׳ הרגילני להיות קונה מקנה וקנין · ג׳ מ״ל (א) עושה
מקנה וקנין · ס׳ קנין כספו · כ׳ מקניהם וקנינם · | יח׳ לח ויק׳ דכרא׳ לד
שם

קטב דיא זייכי : **קטל** אומבריגגן · טעדטן · (ב) דער מארד :
קטן קליין · גריננ זיין · (ב) דער קלייני : **קטף** אברופפען :
קטר אפפרן · רייכרן · (ב) דיא ספעצערייא דאם רויכאפפר ·
(ג) דער רויך · (ד) פרבונדן :
קיק דער נאמן אייגס בוימס : **קיר** איינרייסן · (ב) דיא וואנד :
קלל פראכטן · גריננסעטנן · (ב) לייכט · גריננ זיין · (ג) לייכט ·
(ד) פלוכען · (ה) דער פלוך · (ו) צרסטערן · צרריטטן · (ז)
וועטצן : **קלה** זענגן · בראטען · (ב) זאנגן · געריסטעטעם קארן ·
(ג) גריננסעטצן · פראכטען · (ד) דיא שאנדי · גריננסעטצונג ;

קלח דער טאפף : **קלט** צואמכגוואקסן · (ב) פרזאממלונגם אדר
צופלוכטסערטר : **קלס** נשעמן · (ב) לאכן · ריהמן :
קלע שליידרן · (ב) דיא שליידר · (ג) איינגראבן · (ד) דיא זייטי
(ה) דער אומהאנג :
קלש דיא מיסטגאבל : **קמח** דאם מעהל : **קמט** פרניכטען · פרגעהן :
קמל אויסרייסן : **קמץ** דער הויפען · (ב) נעהמן · הייפן · (ג) דיא
האנד : **קמש** אייני ארט דערנר : **קנן** ניסטען · (ב) דאם
נעסט · (ג) דיא קאממר : **קנא** אייפרזיכטיג זיין · (ב) דער אייפרזיכטיגי ·
(ג) דער נייד : **קנה** קויפן · ערוואורבן · (ב) דאם ערוואורבני גוט ·

ראש' לח הוש' ד איר הקדשה · ר' ועם הקדשות יזבחו ·
קהה חלישות החידוד ב' ב"ל קל עומד · ושני בנים
יחז' יח קהל' י תקהינה · ופיעל עומד אם קהה הברזל :
יחז' לח קהל אסיפה ב' ב"ל נפעל · הנקהלים עליך ·
שם שם יז והפעיל הקהלת קהלך · ג' מ"ל (א) ובקהל
שם ח שם לח רב · ס' נגד כל קהל ישראל · כ' הקהלת קהלך
כחמ"ה דבר' לג תל' (ב) קהלת גדולה · פ' קהלת יעקב · (ג) במקהלים
דו שם כח אברך יי' · ובו"ת במקהלות ברכו אלהים :
ויק' יח קוא הקאה ב' ב"ל קל · כאשר קאה · פי' קצרת
שהוא בינוני מנ"ע בשקל באת עם הצאן · ועיי'
שם שורש קאה · והפעיל ולא תקיא אתכם הארץ · ג'
ישע' דח שם יט מ"ל (א) קיא צואה · כ' כהתעות שכור בקיאו · (ב)
משלי דו חבק' ב ככלב שב על קאו · (ג) וקיקלון על כבודך · משפטו
וקיא קלון · קיבה בשורש קבב ;
תלי' לז קוה ג' הו"ל א תוחלת ב' ב"ל קל עומד · וקוי יי' ·
שם מ חסירה יוד הרבים · ופיעל נקוה קויתי יי' ·
ד"הא דט ירמ' יד ב' מ"ל (א) ואין מקוה · ס' מקוה ישראל · (ב) ותהי
איו' ה שם דו שם יז לדל תקוה · ס' תקות חנף · כ' ואיה איפה תקותי ·
ראשי' א ב קיבוץ בנינו נפעל · יקוו המים · ב' מ"ל (א)
שם ישעי' דב ולמקוה המים · (ב) ומקוה עשיתם · ג חוט וקוי
איו' יז הכתיבה והחקיקה בנינו פיעל · אם אקוה שאול
ביתי · פי' אטה קו לבנות ביתי · ג' מ"ל (א) מי נטה
שם לח ישע' דח עליה קו · קו לקו · פי' חוק אחר חוק ומצוה אחר
ד"ה ב ד מצוה להרגילם מעט מעט · ס' וקו שלשים באמה ·
תלי' יט כ' בכל הארץ יצא קום · פי' חוקיהם ותפקידם וידמה
אותם החקיקות לקוי הכתיבה אשר יחובר מהם מלים
כאמור אחריו ובקצה תבל מליהם וכל משכילי עם יוכלו
לקרוא כתבי החכמות הרשום בכל נמצא · וישמע קול
קריאתם ככתוב חכמות בחוץ תרונה · (ב) ויכלו באפס
איו' ז תקוה · ידמה מושך ימי החיים לחוט האריג אשר יכלו
יהוש' ב בכלותו עד"הכ קפדתי כאורג חיי · ס' תקות חוט השני ·
מ"א י (ג) יקחו מקוה במחיר · פי' חוטים או מעשה פשתים ·
ד"ה ב א ס' ומקוא סוחרי המלך · והוא באל"ף :
קוט ג' הו"ל א כריתה ב' ב"ל קל עומד · אשר
איו' ח יחז' ך יקוט כסלו · ונפעל ונקטתם בפניכם · ב
תלי' נה מריבה ב' ב"ל קל עומד · אקוט בדור · והתפעל
שם קלט יחז' יו ובתקוממיך אתקוטט · ג מזער כמעט קט :
קול רעידת האויר מצלילה ושאון נקישת גשם
שמו' יט בגשם · והאלהים יעננו בקול · הוא קול
דברי' א נברא או שמע נבואי קול בלי דיבור ככתוב ס' קול
שם יג דברים אתם שומעים · כ' ובקולו תשמעו · פי' קול
שמו' ט ודיבור ר"ל מצותיו · ר' הקלות יחדלון · ס' מהיות
שם קלת אלהים :
קום ז' הו"ל א עמידה · וקיום כל דבר במציאותו
ש"א יז ה' ב"ל קל עומד · והיה כי קם הפלשתי · פי'
שם דד עמד · וקמה בידך ממלכת ישראל · פי' תתקיים ·
תלי' קיט ופיעל קימנו כדברך · כל אשר בזה הבנין ענינו קיום
ישעי' מד לא עמידה · ומרובע והרבותיה אקומם · והפעיל
שם דג שם מד הקימו בחוגיו · מקים דבר עבדו · פי' מקיים · והפעל

הוקם המשכן · הקם את דברי יהוגדב · פי' נתקיים · שמו' מ ירמי' לה
ג' מ"ל (א) מקרה · שבתם וקימתם · (ב) אם לא איכ' ג
נכחד קימנו · רומז אל נח שקיים העולם במבול · (ג) איו' דכ
ולא תהיה לכם תקומה · ב אויבים הקומים להרע ר' ויק' דו
ב"ל קל עומד · בת קמה באמה · ומרובע לאויב מיכ' ז
יקומם · והפעיל וכלביא מי יקימנו · פי' איזה אויב שם ב במד' דד
יקום עליו · הקים בני ארת עבדי עליו · והתפעל ש"א דכ
ומתקוממי כעול · ב' מ"ל (א) ומלך אלקום עמו · איו' דז משלי ל
משפטו אל קום פי' אין אויב עומד עליו להרע לו · (ב)
ובתקוממיך אתקוטט · ג הפסקה וביטול ב' ב"ל קל תלי' קלט
עומד · קמו עיניו משיבו · פי' הפסיק ובטל הראות מ"א יד
כמו ויעמוד השמן · והפעיל הקים מכסאותם · פי' ישעי' כד
הפסיק והשבית ממלכות · ד תבואה בטרם נקצרה ·
מהחל חרמש בקמה · ס' בקמת רעיך · ר' בקמות דב' יו שם דג שופ'
פלשתים · ה גובה ורום · ב' מ"ל (א) קומה עגול טו מ"א ז
סביב · ס' קומת הכרוב האחד · כ' ושלש באמה שם
קומתה · (ב) ואוליך אתכם קוממיות · ו שם גבול שם ויק' דו
טפיסת כל גשם · אל מקום טהור · ס' אל מקום שם ד שם א
הרשן · כ' וראו את מקומו · ר' ולכל המקומות · ס' ש"א דג שם ל
בכל מקמות ממשלתו · כ' למשפחותם למקמותם · תלי' קג ראשי' לו
ז שם כלל לכל חי מרגיש · ומחיתי את כל היקום · שם ז
קון ב' הו"ל א הספד וקינה בנינו מרובע · ומשקלו
קינה היא וקוננוה · ר' קינים והגה והי · יחז' לב שם ך
ובו"ת כתובים על הקינות · כ' בקינותיהם על יאשיה · שם לה ד"ה ב לה
ב להבת או עץ החנית · ומשקל קינו : ש"ב דא
קוף ב' הו"ל א הקפה וסיבוב · תקופת השנה · שמות לד
כ' ותקופתו על קצותם · ר' ויהי לתקופות תלי' יט ש"א א
הימים · ועיי' שורש יקף · ב חיה ידועה כתבנית
אדם ועושה מה שרואה בארם העושה שנהבים וקפים ; מ"א י
קוץ ו' הו"ל א קיץ שכנגד החורף בנינו קל עומד ·
יקוץ עליו העיט · פי' ישכון עליו כל ימי ישעי' יח
הקיץ · ומשקלו כבכורה בטרם קיץ · כ' על קיצך שם דח שם יו
ועל קצירך · פי' פירות היבשים בקיץ · ב יקיצה
בנינו הפעיל עומד · והקיץ והנה עיף · ג צוקה וצרה שם דט
ותיעוב ב' ב"ל קל עומד · אשר אתה קץ · ואקוץ בם · שם ז ויק' ך
פי' תיעבתים · והפעיל נעלה ביהודה ונקיצנה · ד ישעי' ז
קוצים · קוץ שמיר תעלה · ר' קוצים כסוחים · ס' שם לג שם
קוצי המדבר · ה מחלפות שער · קוצותיו תלתלים · שופ' ח שיר ה
ו קצה · הקיצונה במחברת · ועיי' שורש קצץ וקצה : שמו' דו
קור ב' הו"ל א מקור המתמיד נביעה והוית דבר
מה ב' ב"ל קל עומד · קרתי ושתיתי מים · פי' מ"ב יט
שתיתי מים מן המקור · והפעיל כהקיר ביר מימיה ירמי' ו
כן הקרה רעתה · פי' כמו שמי באר נובעים ממקורו
בהתמדה כן התמידה רעות · ומשקלו יהיה מקור זכרי' יג
נפתח · ס' מקור דמיה · כ' ארת מקורה הערה · ויק' ך שם
ב יריעה · קורי עכביש יארגו · כ' קוריהם לא ישעי' כט שם
יהיו לבגד · קוש בשורש קשש :
קטט כריתה בנינו נפעל · ונקטו בפניכם · נקטה יחז' ו איו' י
נפשי בחיי · ע"מ ורחבה ונסבה · ועיי' שור' קוט :

קטב

קהה שטומפף זיין : קהל פרזאממלן · (ב) דיא פרזאממלונג ·
גמיינדי : קוא אויסשפייאן · (ב) דער אויסוואורף :
קוה דער האפפענדי · (ב) האפפען · (ג) דיא האפפנונג · (ד) זיך
פרזאממלן · פראייניגען · (ה) דיא קוועללי · (ו) דיא ריכטשנור
אנלעגן · (ז) דיא שנור · ריכטשנור : קוט פרניכטען · (ב) האדרן ·
צאנקן · (ג) איין וועניגעם : קול דיא שטיממי · דער שאלל :
קום זיך אויפמאכן · אויפריכטן · (ב) פעסט שטעהן · ערהאלטן ·
(ג) בשטעטיגן · ערפיללן · (ד) דאס אויפקאממן · (ה) ענטגעגן
שטעלן · פיינדזעלליג האנדלן · (ו) דער געגנר · ווידרזאכר ·
(ז) אויפהערן · (ח) דיא זאאט · דאס קארן · (ט) דיא העהי · (י)
האך · אויפגריכטט · (יא) דער ארט · פלאטץ · (יב) דאס וועזן ·
דינג : קון דיא קלאגי · דאס קלאגעליד · (ב) קלאגן · טרויארן ·
(ג) דער שפעער · דיא לאנצי :
קוף דער אומלויף · קרייזלויף · (ב) דער אפפי : קוץ דען זאממר
איבר זיך אויפהאלטן · (ב) דער זאממר · (ג) ערוואכן · (ד) דער
דארן · דיא דיסטעל · (ה) דאס הויפטהאאר · דיא לאקען · (ו) דאס
ענדי : קור שעפפן · (ב) אויספליסן · הערפארקוועללן · (ג) דיא קוועללי ·
דער אורשפרונג · (ד) דאס גוועבי : קטט פרניכטען · פרטילגן :

בני יתרה

צנצן צלוחית · צנצנת אחת · צלצל בשורש צלל : שמו׳ יז
צנתר צנור או שרביט · שני צנתרות הזהב : זכרי׳ ד
צעצע דמות נערים · מעשה צעצעים : ד״ה ב ג
צפצף ב׳ הו״ל א פטפוטי עופות בנינו פיעל · כסוס
עגור כן אצפצף · ב מין ערבה צפצפה שמו : ישעי׳ לח יחז׳ יז
צרפת מדינ׳ועיר · עד צרפת צרפתה אשר לצידון : עובדי׳ א מ״א יז
צפרדע שרץ המים ידוע · וצפרדע ותשחיתם · תלי׳ עח
ר׳ שרץ ארצם צפרדעים · וי״א שהוא שם קה
מין חית קראק״דיל בלעז משכנה ביאור מצרים וביבשה
הורגת בני אדם · ומלת ותשחיתם לעד :

נשלמה אות הצד״י

אות קו״ף

קא עוף מה קיק בלשון חז״ל · קאת וקפוד · ס׳ ישעי׳ לד
דמיתי לקאת מדבר · ויתכן היות שרשו קאת : תלי׳ קב
קאה הקאה · ר״ל צאת המאכל הבלוע דרך הפה
בנינו קל · כאשר קאה את הגוי · וביו״ד ויק׳ יח
ושכרו וקיו · ועיי׳ שורש קוא : ירמי׳ כה
קב מדה ששית בסאה · ורובע הקב דביונים : מ״ב ו
קבב ג׳ הו״ל א קללה בנינו קל יוצא · מה אקב במד׳ כג
לא קבה אל · ב אהל · ב׳ מ״ל (א) אחר איש
ישראל אל הקבה · (ב) אל קבתה · ג אצטומכה שם שם
ועצ״הש בית הרחם · ב׳ מ״ל (א) הזרוע והלחיים
והקבה · (ב) ואת האשה אל קבתה · ת״א למעהא דבר׳ יח במד׳ כה
ופי׳ ז״ל לבית הרחם :
קבל ב׳ הו״ל א קבלה ולקיחה בנינו פיעל ·
ויקבלם דוד · ב נוכח ונגד בנינו הפעיל · ד״ה א יב
מקבילות הלולאות · פי׳ מתנגדות ומשקלו ויכהו שמו׳ כו
יקבל עם · כ׳ ומחי קבלו יתן : מ״ב טו יחז׳ כו
קבע ג׳ הו״ל א גזל בנינו קל יוצא · במה קבענוך · מלא׳ ג
ב כלי ברזל מגן לראש · מגן וקובע · ס׳ יחז׳ כג
קובע נחושת · ג שמרים קבעת כוס חמתי : ש״א יז ישעי׳ נא
קבץ קיבוץ ואסיפת המפוזר למקום אחד ד׳ ב״ל קל
יוצא · ויקבצם אליו · ונפעל ופיעל אקבץ ד״ה ב כ ישע׳ נו
עליו לנקבציו · והתפעל יתקבצו כלם יעמודו · ב׳ ישע׳ מד
מ״ל (א) יצילוך קבוציך · (ב) קבצת כסף : שם נז יחז׳ כב
קבר קבורת המת ד׳ ב״ל קל יוצא · ויקברום בית שם לט
ישראל · ונפעל ויקבר בעיר דוד · ופיעל מ״א ב
לקבר את החללים · ופועל שמה קבר אברהם · ב׳ שם יא ראש׳ כה
מ״ל (א) אחוזת קבר · ס׳ אל קבר אבותיך · כ׳ וינח שם כג מ״א יג
את נבלתו בקברו · ר׳ היושבים בקברים · ס׳ קברי שם יט שם ירמ׳ כו
בני העם · כ׳ יושבי ירושלים מקבריהם · ובו״ת לקברות שם ח איו׳ כא
יובל · ס׳ קברות התאוה · כ׳ סביבותיו קברתיו · (ב) במד׳ יא יחז׳ לב
בשדה הקבורה · ס׳ קברת רחל · כ׳ וקברתני בקברתם : ד״הב כו ש״א י ראש׳
קדד ב׳ הו״ל א קדקוד · ר״ל גובה הראש או כפיפתו מז
להראות הכנעה בנינו קל עומד · ויקדו וישתחו · שם
כפיפת הראש לבד נקרא קידה · וכפיפת הקומה שאחריו
נקרא השתחויה מטעם ושח רום אנשים · ומשקלו וטרף
זרוע אף קדקד · ס׳ ולקדקד נזיר אחיו · כ׳ ועד דברי׳ לג שם לג
קדקדך · כלם בכפל הפ״א · והוא מקום שמוחו של תינוק שם כח
רופס · ב מין בושם · וקדה חמש מאה · ת״א וקציעתא : שמו׳ ל
קדח ב׳ הו״ל א הבערה והמימות בנינו קל עומד
כי אש קדחה באפי · והיוצא כי אש קדחתם דברי׳ לב ירמי׳ יז
באפי · ומשקלו בשתפרת ובקדחת · הוא חולי דברי׳ כח
החמימות · ב אבן יקרה מה · ושעריך לאבני אקדח : ישע׳ כד
קדם קרימה וראשית ב׳ ב״ל פיעל · קדמתי בנשף · תלי׳ קיט
כי תקדמנו ברכות טוב · פי׳ טרם יתן לבו לבקש שם כא
השגתם יקדמו הם להזדמן לפניו · והפעיל מי הקדימני איו׳ מא
ואשלם · פי׳ מי קדם פני בטובו · ה׳ מ״ל (א) שם לכל
ראש וקדמון · ולראשית הזמן או ראשית הפאות ר״ל
פאת מזרח או רוח מזרחית · מעונה אלהי קדם · פי׳ דברי׳ לג
ראשית המציאות · גן בעדן מקדם · פי׳ בטרם נוצר ראשי׳ ב
האדם · אל ארץ קדם · פי׳ ארץ המזרח · ר׳ מקדמי שם כה משלי ח
ארץ · (ב) הקדים והצפון · רוח הקדים שברך · (ג) יחז׳ מ שם כז
ואת פאת קדימה · פאת מזרח הוא ראש לרוחות העולם שם מז
בעבור צאת האור ממנו · (ד) ופניהם קדמה · ס׳ קדמת שם ח שם לט
הים · (ה) ישקדמת שלף יבש · כ׳ תשובינה לקדמתן · תלי׳ קכט יחז׳ יז
ר׳ והושבתי אתכם כקדמותיכם · (ו) נחל קדומים : שם לו שופ׳ ה
(ז) תאר · משל הקדמוני · הים הקדמוני · ר׳ בימים ש״א כד יחז׳ מז
קדמונים · ובו״ת וכשנים קדמוניות · (ח) אל שם לח מלא׳ ג
הגלילה הקדמונה : יחז׳ מז
קדר חשיכה ואופל · וכמו שהרוחה והשמחה נקראו
אור · ככתוב ליהודים היתה אורה ככה יכונו
הצרה והעצבון בשם קדרות ג׳ ב״ל קל עומד · שמש
וירח קדרו · והפעיל והקדרתי את כוכביהם · והתפעל יואל ב יחז׳ לב
והשמים התקדרו · ג׳ מ״ל (א) אלביש שמים קדרות · מ״א יח ישעי׳ נ
(ב) וכי הלכנו קדרנית · ושם אומה ידועה באהלי קדר : מלא׳ ג שיר א
קדש ג׳ הו״ל וכלם מטעם הזמנה א קדושה שכנגד
החול או הטומאה · ה׳ ב״ל קל עומד · וקדש שמו׳ כט
הוא ובגדיו · והיוצא אל תגע בי כי קדשתיך · הנגיעה ישע׳ סה
בקודש ובטומאה עושה כיוצא בו · ככתוב ולא יקדשו את
העם בבגדיהם · ונפעל בהקדשי בך לעיניהם · ופיעל יחז׳ לח
וקדשתי את שמי · והפעיל גם אותם הקדיש · והתפעל שם לו ש״ב יא
והיא מתקדשת מטומאתה · ד׳ מ״ל (א) תאר · ואתה שם יא
קדוש · ס׳ קדש היכלך · כ׳ וקדושו ללהבה · ר׳ תל׳ כב שם סה יש׳ י
בסוד קדשים · כ׳ יראו את ה׳ קדשיו · (ב) מקרה · תלי׳ פט שם לד
כן בקדש חזיתיך · ס׳ קדש קדשים · כ׳ שם קדשי · שם סג ויק׳ כ שם ך
ר׳ וס׳ מקדשי הקדשים · כ׳ קדשי בזית · (ג) תאר שם א יחז׳ כב
למקום או דבר המקודש · ומקדש למקדש · ס׳ מקדש שם מה שם מח
יי׳ · כ׳ וממקדשי תחלו · ר׳ והטף אל מקדשים · שם ט שם ך
פי׳ ארמונות המזומני׳ למלכים · ס׳ מקדשי אל · כ׳ תלי׳ עג
שלחו באש מקדשיך · (ד) ונחלו מקדשיהם · ב הזמנה שם עד יחז׳ ז
ג׳ ב״ל פיעל · קדשו צום · והפעיל הקדיש קרואיו · יואל א צפני׳ א
והתפעל כליל התקדש חג · ג זונה · ב׳ מ״ל (א) ישעי׳ ל
תאר לזכר המזומן לזנות · ולא יהיה קדש · ר׳ דברי׳ כג
והיתם בקדשים · (ב) תאר לנקבה המיוחדת לזנות · איו׳ לו
איה

צנצן דיא פלאשי : צנתר דיא רעהרי : צעצע דאס קינד :
צפצף לוויטשרן · (ב) אייני ארט ווידן : צרפת דער נאמן איינס
לאנדס : צפרדע דער פראש :
קא דער פעליקאן : קאה אויספייען : קב איין געוויסעס מאאס :
קבב פלוכן · ב) דיא קאממר · (ג) דער מאגן · ד) דער בויך :
קבל אננעהמן · (ב) געגענאיבר · (ג) נעגן · איין אנגזיכט :
קבע בערויבן · ענטפיהן · (ב) דער העלם · (ג) דיא העפן :
קבץ פרזאממלן : קבר בעגראבן · (ב) דאס גראב :
קדד דאס הויפט נייגן · (ב) דער שייטל · (ג) איין געוויסעס געווירץ ·
קאסיא : קדח ענטברענן · (ב) דיא ענטצינדונג · (ג) איין
געוויסר עדלשטיין :
קדם זיך פריה אויפמאכן · צו פארקאממן · (ב) פריה · פארמאלס ·
(ג) דיא מארגנגעגנד · (ד) עהי · בעפאר :
קדר פינסטר · שווארץ ווערדן · (ב) דיא פינסטערניס · (ג) דער
נאמן איינס פאלקס :
קדש הייליג זיין · (ב) הייליג מאכן · (ג) הייליגר · (ד) דיא
הייליגקייט · דאס הייליגטהום · (ה) אנברייטן · בעשטיממן :
(ו) דער הורר · (ז) דיא הורי :

ישע׳ כב **צנף** היפוך וסיבוב וצניף הראש בנינו קל · צנוף
יצנפך · פי׳ יניעך תנועה סבובית · ג׳ מ״ל
זכר׳ ג ישע׳ סב (א) שם המגבעת · צניף טהור · ס׳ וצניף מלוכה ·
שם ג ר׳ והצניפות והרדידים · (ב) מקרה · צנוף יצנפך
שם כב שמו׳ כח צנפה · (ג) מצנפת ואבנט :
ירמי׳ כט **צנק** איסור מה · אל המהפכת ואל הצינק :
ש״ב ה תלי׳ מב **צנר** מרזב · ויגע בצנור · ר׳ לקול צנוריך :
צעד ב׳ הו״ל **א** פסיעה ב׳ ב״ל קל · ודרך ביתה
משלי ז איו׳ יח יצעד · והפעיל ותצעידהו למלך בלהות ·
משלי ל ג׳ מ״ל (א) שלשה המה מטיבי צעד · כ׳ ויו׳ יכין
שם יו ש״ב ו איו׳ יח כצעדו · ר׳ ששה צעדים · ס׳ יצרו צעדי אונו · כ׳
לא ש״ב ה משלי ך וכל צעדי יספור · (ב) את קול צעדה · (ג) מצעדי
דני׳ יא גבר · כ׳ וכושים במצעדיו · **ב** עדי לזרוע או לרגל ·
ש״ב א ב׳ מ״ל (א) ואצעדה אשר על זרועו · (ב)
ישעי׳ ג הפארים והצעדות :
שם כח **צעה** גלות וטלטול ב׳ ב״ל קל עומד · מהר צועה
להפתח · פי׳ מהר הגולה להיות ניתר ממאסרו ·
ירמי׳ מח והיוצא בקל ופיעל · ושלחתי לו צועים וצעהו · פי׳
מגלים יגלוהו :
ישעי׳ לג **צען** העתקה בנינו קל עומד · אהל בל יצען :
ראשי׳ לח **צעף** עיטוף של נשים · ותכס בצעיף · כ׳
שם ותסר צעיפה :
מ״ב ח **צעק** זעקה ד׳ ב״ל קל עומד · לצעק אל המלך ·
שם ו שם ג ויצעק ויאמר · ונפעל ויצעקו מכל חוגר
שם ב ש״א י חגורה · ופיעל מצעק אבי אבי · והפעיל ויצעק
שמו׳ יא שם ג שמואל · ומשקלו צעקה גדולה · ס׳ צעקת בני
שם ישראל · כ׳ ואת צעקתם שמעתי :
איו׳ יד **צער** מיעוט וקוטן בנינו קל עומד · ויצערו ולא יבין ·
שם לב ה׳ מ״ל (א) תאר לזכר · צעיר אני לימים · כ׳
מ״א יו איו׳ ל ובשגוב צעירו · ר׳ צעירים ממני לימים · ס׳
ירמי׳ מט שם יד צעירי הצאן · ב׳ שלחו צעיריהם · (ב) תאר לנקבה ·
ש״א ט ראשי׳ מג ומשפחתי הצעירה · כ׳ מקרה · והצעיר כצעירתו ·
זכר׳ יג (ג) תאר · והשיבותי ידי על הצערים · (ד) מקרה ·
איו׳ ח ד״ה כ כד והיה ראשיתך מצער · ס׳ במצער אנשים · (ה) תאר ·
דני׳ ח קרן אחת מצעירה · פי׳ קטנה והדגש לתפארת :
איכ׳ ד **צפד** דביקות בנינו קל עומד · צפד עורם :
ראשי׳ לא **צפה** ד׳ הו״ל **א** הבטה ב׳ ב״ל קל · יצף יי׳ ·
ישעי׳ כא ופיעל העמד המצפה · ד׳ מ״ל (א) תאר · צפה
שם יחז׳ לב הצפית · פי׳ הצופה · (ב) ארץ צפתך מרמך · פי׳
מקומות הגבוהים הנשקפי׳ מרחוק · ועיי׳ שורש צוף ·
(ג) תאר למקום גבוה · ויקרא אריה על מצפה · ס׳
ש״א כב ראש׳ לא מצפה מואב · שם מקום · (ד) מקרה · והמצפה אשר
איכ׳ ד אמר · **ב** תוחלת בנינו פיעל · ומשקלו בצפיתנו
שמו׳ לח צפינו · **ג** כסוי בנינו פיעל · ויצף אותם נחושת ·
שם ד״ה כג ומשקלו וצפוי ראשיהם · **ד** כותרת · והצפת
אשר על ראשו :
מ״א יז **צפח** ב׳ הו״ל **א** צלוחית · ומעט שמן בצפחת ·
שם ס׳ וצפחת השמן · **ב** רקיק מטוגן ·
שמו׳ יו כצפיחת בדבש :

צפן כ׳ הו״ל **א** סתר והצנע ג׳ ב״ל קל יוצא ·
משלי ב יצפן לישרים תושיה · עיי׳ בהערה לשורש
איו׳ טו שם יד יש · ונפעל נצפנו לעריץ · והפעיל בשאול תצפינני ·
תלי׳ יז ב׳ מ״ל (א) וצפונך תמלא בטנם · פי׳ טובך · ר׳ ויתיעצו
שם כג על צפוניך · פי׳ ישראל הנסתרים בצל כנפיו ית׳ · (ב)
עובד׳ א נבעו מצפניו · פי׳ אוצרותיו · **ב** פאת צפון · ד׳ מ״ל
יהוש׳ יו שם יא (א) המכמתת מצפון · (ב) מצפון בהר · (ג) אל
יחז׳ ח יוא׳ לב הצפונה · (ד) ואת הצפוני ארחיק מעליכם · פי׳ הארבה
ראשי׳ מא הבא מצפון · ושם פרטי צפנת פענח · ת״א דמטמרין :
צפע ג׳ הו״ל **א** מין נחש מה · ב׳ מ״ל (א) משורש
ישעי׳ יד שם יא נחש יצא צפע · (ב) מאורת צפעוני · ר׳
ירמ׳ ח יחז׳ ד נחשים צפענים · **ב** גללים צפיעי הבקר · **ג** בנות
ישע׳ כב הצאצאים והצפיעות · וי״ת בניא ובני בניא :
צפר ה׳ הו״ל **א** השכמה ובקר בנינו קל עומד ·
שופ׳ ז ישוב ויצפר פי׳ ישכים בבקר · ומשקלו באת
יחז׳ ז׳ שופ׳ ז הצפירה · **ב** סיבוב בנינו קל עומד · ישוב ויצפר ·
יחז׳ ז פי׳ קצת יסוב לביתו · ומשקלו יצאה הצפירה · ס׳
ישע׳ כח ראש׳ ז ולצפירת תפארה · **ג** שם כלל למין העוף · כל צפור
תל׳ קמח שם קד כל כנף · ס׳ רמש וצפור כנף · ר׳ שם צפרים יקננו ·
דני׳ ח שם **ד** שעיר עזים · והצפיר קרן חזות · ס׳ וצפיר העזים
עזר׳ ח ירמי׳ יז הגדיל · ר׳ צפירי חטאת · **ה** יתד וצפורן · בצפרן
דברי׳ כא שמיר · ר׳ ועשתה את צפרניה · צפת בשורש צפה :
מ״ב ד **צקל** לבוש · וכרמל בצקלונו :
במד׳ לג **צרר** ג׳ הו״ל **א** דוחק ולחץ בנינו קל · וצררו אתכם ·
אסת׳ ז׳ ירמ׳ ד ג׳ מ״ל (א) צר ואויב · (ב) צרה כמבכירה ·
תלי׳ קיח (ג) מן המצר · עיי׳ שורש צור נטיתם כי אין הכרע אם
שרשם צור או צרר · **ב** קשירה ב׳ ב״ל קל יוצא · מי
משלי ל יהוש׳ ט צרר מים · ופיעל מבוקעים ומצררים · ומשקלו
חגי א ראש׳ מב שם צרור נקוב · ס׳ צרור כספו · ר׳ צררות כספיהם ·
עמו׳ ט משלי כו **ג** גוש אבן · ולא יפול צרור ארץ · ס׳ כצרור אבן :
יחז׳ כא **צרב** שריפה בנינו נפעל · ונצרבו בה כל פנים ·
משלי יו ויק׳ יג ומשקלו כאש צרבת · ס׳ צרבת המכוה :
ראשי׳ לז **צרה** נטף · ב׳ מ״ל (א) נכארת וצרי · (ב) מעט
שם מג יחז׳ כז צרי · ובהפסק ושמן וצרי ·
צפני׳ א **צרח** ב׳ הו״ל **א** צעקה ב׳ ב״ל קל עומד · מר צורח ·
ישעי׳ מב והפעיל יריע אף יצריח · **ב** מגדל · וישימו
שופ׳ ט ש״א יג על הצריח · ס׳ צריח בית אל · ר׳ ובצריחים ובבורות :
ד״ה כב **צרך** הכרח · ככל צרכך · ידוע מרז״ל :
ויק׳ יג **צרע** נגע · ה׳ מ״ל (א) תאר · איש צרוע הוא ·
שם יד מ״ב ו (ב) ג״כ תאר לזכר · תורת המצרע · ר׳ המצרעים
במד׳ יב האלה · (ג) תאר לנקבה · והנה מרים מצרעת · (ד)
ויק׳ יג מ״ב ה מקרה · נגע צרעת הוא · ס׳ וצרעת נעמן · כ׳
שם שמו׳ כג ואספתו מצרעתו · (ה) ושלחתי את הצרעה ·
מין חולי מה · וחז״ל פי׳ שהוא שרץ עוף מה הטור
עינים ומטלה ארס וממיתה :
זכר׳ יג **צרף** התוך וזקוק ג׳ ב״ל קל יוצא · וצרפתים
דני׳ יב כצרף את הכסף · ונפעל ויתלבנו ויצרפו ·
מלא׳ ג משלי כז ופיעל כאש מצרף · ומשקלו מצרף לכסף ·
הוא שם הכלי שמתיכין בו :

צנצן

צנף אומקעהרן · אומדרעהן · (ב) דער בונד : **צנק** איינע ארט פעסלן : **צנר** דיא ריננע : **צעד** שרייטן · גיהן · (ב) דער שריטט · (ג) איין גוויסר שמוק : **צעה** דער פערטריבנע · אויסוואנדרנדע · (ב) פערטרייבן : **צען** פעריקן : **צעף** דער שלייער : **צעק** שרייען · וועהקלאגן · (ב) דאס געשרייא : **צער** אבנעהמן · זיך פערמינדרן · (ב) קליין · גרינגע · (ג) דער קליינרע · גרינגרע : **צפד** אנהעננן · קלעבן : **צפה** שויען · זעהן · (ב) דער זעהר · (ג) דיא אנהעהע · (ד) דיא אויסזיכט · האפפנונג · (ה) האפפען · (ו) בלעגן · (ז) דיא קראנע · אכרי פערצירונג : **צפח** דער קרוג · (ב) דער קוכן : **צפן** פערבערגן · (ב) דאס פערבארגנע · (ג) דיא מיטטערנעכטליגע זייטע : **צפע** איינע ארט שלאנגע · (ב) דער אונפלאהט · (ג) דיא נאכקאממן : **צפר** זיך פריהאויפמאכן · (ב) אומעהרן · (ג) דער בונד · (ד) דער פאגעל · (ה) דער ציגנבאק · (ו) דער נאגעל : **צקל** דאס קלייד · דער מאנטעל : **צרר** בעדריקן · (ב) דער פיינדי אונטרדריקר · (ג) דיא ענגע · בעדריקונג · (ד) איינבינדן · (ה) דער ביטעל · בונד · (ו) דער קלאאס · דאס ברוכשטיק : **צרב** פערברענן · (ב) דער בראנד : **צרה** דער באזאם : **צרח** שרייען · רופן · (ב) דער טהורם · דיא פעסטונג : **צרך** דאס בעדירפניס : **צרע** אויסזעטציג · (ב) דער אויסזאטץ · (ג) איינע געוויסע קראנקהייט · ולד״א דיא האֹרניס · איין שטעכנדעס אינזעקט : **צרף** שמעלצן · לייטרן · (ב) דער שמעלצטיגל :

זכרי' יד פעמונים · על מְצִלּוֹת הסוס · (ג) כלי נחשת ידועים
ש"ב ו שמקישים בם לשיר · ובמנענעים ובְצִלְצְלִים · ס'
תל' קן ד"ה א טו בְּצִלְצְלֵי תרועה · פי' בחצוצרות · (ד) בִּמְצִלְתַּיִם
שמו' טו כתמ' יג נחושה · ג שקיעה בנינו קל · צָלְלוּ כעופרת · צָלְלוּ
שערי ירושלים · פי' שקעו כשערי המבצרים שמשקיעין
איו' מ אותן מן הגובה אל הנמוך · ד כלי ציד לדגים · ובְצִלְצַל
דברי' כח דגים ראשו · ה מין ארבה מרה · יירש הַצְּלָצַל :
ישעי' מד **צלה** צלי אש בנינו קל · יִצְלֶה צלי · ב' מ"ל (א)
שם שמו' יב יצלה צָלִי · ס' צְלִי אש · (ב) שם עוגה
שופ' ז הנאפת בגחלים צְלִיל לחם שעורי' · ת"י חרר והוא
ע"מ הגיגי מן הגה :
צלח ג' הו"ל א בוא התכלית הטוב בלי מונע ב' ב"ל
ירמי' יב קל עומר · דרך רשעים צָלֵחָה · והפעיל
שם ח רין יתום וַיַּצְלִיחוּ · ב בקיעה דריכה והעברה בנינו
ש"ב יט קל וְצָלְחוּ הירדן · פי' בקעו המים להעביר את המלך ·
ש"א י וְצָלְחָה עליך רוח ה' · פי' תעבור מאת ה' · ג צנצנת
או קדירה או בית יד העשוי על תמונתן · ב' מ"ל (א)
מ"ב ב שם קח צְלֹחִית חדשה · (ב) קדירה · כאשר ימחה את הַצַּלַּחַת ·
משלי יט טמן עצל ידו בַּצַּלָּחַת · פי' בית יד העשוי בקדירה ·
ויתכן היותו מטעם הצלחה שהעצל יעזוב עסקו על
ההצלחה כאמרו שהכל בגזירה וההצלחה מוכרחת לבוא
ד"ה ב לה עכ"פ · (ג) ובדודים ובַצֵּלָחוֹת :
צלם ב' הו"ל א תאר וצור' או צור' מיגית משקלו · אך
תל' לט ראשי' א בְּצֶלֶם יתהלך איש · ס' בְּצֶלֶם אלהים · פי'
בצורה השכלית שהיא צורת השכלים הנבדלים בני
שם ש"א ו האלהים · כ' בְּצַלְמֵנוּ כדמותנו · ר' צַלְמֵי טחוריכם ·
מ"ב יא תלי' לט כ' ואת צְלָמָיו שברו · ב חושך · ג' מ"ל (א) אך בְּצֶלֶם
יתהלך איש · פי' קצת באפילה · ר"ל לא ידע מה
שם סח יקרהו · (ב) תשלג בְּצַלְמוֹן · פי' תלבין ותניח החושך
שם קז בלובן כנפיה · (ג) יושבי חשך וְצַלְמָוֶת* · וי"מ אותו
ב' מלות צל המות · פי' צל וחשך הבלתי מתנועע כמת
ונשאר חשוך לעולם :
צלע ב' הו"ל א חגרות ושבר בנינו קל · והוא
ראשי' לב תלי' לח צֹלֵעַ על ירכו · ומשקלו כי אני לְצֶלַע נכון ·
שם לה כ' וּבְצַלְעִי שמחו ונאספו · פי' בשברי · ב צד ורוח
או התאים שבצדי הבית או הנסרים שבצדי הכתלים ·
יחז' מא שמו' כו צֵלָע אל צֵלָע · פי' תאים · ס' וּלְצֶלַע המשכן · פי'
לצד · קצתם הצ"די בצירי ומלרע וקצתם בסגל ומלעיל ·
שם כה מ"א ו כ' על צַלְעוֹ האחת · ר' שני צְלָעִים הדלת · וב"ות
שם שם ויעש צְלָעוֹת סביב · פי' תאים · ס' בְּצַלְעוֹת ארזים ·
הם נסרים אחוזים בצדי הכתלים · כ' ויקח אחת
ראשי' ב מִצַּלְעֹתָיו · פי' מצדדיו :
צמם ב' הו"ל א מסוה או מחלפות שער · מבעד

שיר ד לְצַמָּתֵךְ · ב לסטים מגדלי שער · ושאף
איו' ה צַמִּים חילם :
סופ' ד **צמא** צמאון בנינו קל עומר · מעט מים פי צָמֵאתִי ·
רות ב וע"ד נ"ל ה' · וְצָמִית והלכת · ה' מ"ל (א)
ש"ב יז תלי' קז תאר · צָמֵא במדבר · ר' רעבים גם צְמֵאִים · (ב)
עמו' ח תלי' סט מקרה · והמתיה בַּצָּמָא · כ' וְלִצְמָאִי ישקוני חומץ ·
שם קז (ג) ג"כ מקרה · ומוצאי מים לְצִמָּאוֹן · (ד) ג"כ מקרה ·
דברי' כט למען ספות הרוה את הַצְּמֵאָה · פי' במרה שיקצרה
להשביע את המתאוה יסבב להצמיאו כאמרם ז"ל אבר
ירמי' ב אחד יש באדם משביעו רעב · (ה) וגרונך מִצִּמְאָה :
תלי' קו **צמד** ג' הו"ל א חיבור ודיבוק ג' ב"ל נפעל · וַיִּצָּמְדוּ
ש"ב כ לבעל פעור · ופיעל חגור חרב מְצֻמֶּדֶת ·
תלי' נ והפעיל ולשונך תַּצְמִיד מרמה · ב שם העדי הדבוק
במד' לא ביד או חתי' בגד הדבוק על הכלי · אצעדה וְצָמִיד ·
שם יט ראשי' כד אשר אין צָמִיד פתיל עליו · ר' וְהַצְּמִידִים על ידיה ·
ש"א יא ש"ב יו ג זוג בע"ה ח' · צֶמֶד בקר · וְצֶמֶד חמורים · כ' אכר
יר' נא מ"ב ט יש' ה וְצֹמְדָיו · ר' רוכבים צְמָדִים · ס' כי עשרת צִמְדֵי כרם :
שם מב **צמח** צמיחה וגידול ג' ב"ל קל עומ' · בטרם תִּצְמַחְנָה ·
קהל' ב והיוצא יער צוֹמֵחַ עצים · ופיעל עומד ושערך
יחז' יו דט הוש' ח צִמֵּחַ · והפעיל אַצְמִיחַ קרן · ומשקלו יִצְמַח בלי
יחז' יו שם יו יעשה קמח · ס' כְּצֶמַח השדה · כ' טרפי צִמְחָהּ :
צמק יובש · ב' מ"ל (א) תאר לדדים יבשים · ושדים
הוש' ט צֹמְקִים · (ב) תאר לענבים יבשים ·
ש"א כה ומאה צִמֻּקִים :
יחז' יז **צמר** ב' הו"ל א הסעיף הגבוה מהעץ · צַמֶּרֶת
שם לא הארז · כ' ויתן צַמַּרְתּוֹ · ב שער כשבים ·
שם לד הוש' ב ואת הַצֶּמֶר תלבשו · כ' צַמְרִי ופשתי :
איכ' ג **צמת** כריתה ד' ב"ל קל יוצא · צָמְתוּ בבור חיי ·
איו' כג תלי' פח ונפעל כי לא נִצְמַתִּי · ופיעל ביעותיך צִמְּתֻתוּנִי ·
שם לד ויק' כה והפעיל הִצְמִיתֵם יי' · ומשקלו לא תמכר לִצְמִיתֻת :
משלי כב **צנן** ד' הו"ל א קור · ב' מ"ל (א) צִנִּים פחים ·
שם כה (ב) כְּצִנַּת שלג · ב קוצים · ג' מ"ל (א)
שם כב במד' לג צִנִּים פחים · עיי' שורש עקש ביאורו · (ב) וְלִצְנִינִים
איו' ה בצדיכם · (ג) ואל מִצִּנִּים יקחהו · פי' יקח קצירו מבין
ד"ה א יב החוחים בעבור מעוטם · ג מגן ועמהם בְּצִנָּה
שם יח וחנית · ר' צִנּוֹת ורמחים · ד ספינה קטנה · ונשא
עמו' ד אתכם בְּצִנּוֹת :
שופ' א **צנח** הפלה עם נעיצה בארץ בנינו קל · וַתִּצְנַח מעל
שם ד החמור · וַתִּצְנַח בארץ :
ראשי' מא **צנם** יובש · צְנֻמוֹת דקות :
צנע הסתר המעלות והראות השפלות והענוה
מיכ' ו בנינו הפעיל · וְהַצְנֵעַ לכת · ומשקלו ואת
משלי יא צְנוּעִים חכמה :

צנף

(ו) דיא שעללע · (ז) איין מוזיקאליסעס אינסטרומענט · (ח) פרזינקען · (ט) דאס פישנעטץ · (י) איינע ארט הייאשרעקע : **צלה** בראטען : **צלח** גליקען · פאן שטאטטן געהן · (ב) הינאיבערגעהן · דורכגעהן · (ג) דיא שאללע · פלאשע : **צלם** דיא פארם · געשטאלט · (ב) דיא פינסטערניס : *(הערה כאום המעיר · היטר והנכון שצלמות הוא מטעם כסף וערב כמו אין חושך ואין צלמות · שהוא כפל הענין במלות שונות · וכמו שהכסף נקרא ערב על שם עירוב הגוונים לעין הרואה שהוא הפך הבוקר הנק' ככה ע"ש ביקור הגוונים · ככה נקרא ג"כ צלמות ע"ש עירוב הצלמים לפני עין כל רואה · והוא שא"כ צלמות ולא סדרים (איו' י) · ר"ל שארץ החשיכה הנזכרת היא ארץ עירוב הגוונים הפך הסידור · ומזה הענין יאמר הכתוב על דרך השירי תשלג בצלמון · ורומז אל ויאמר את הלילה · כי אם תשכבון בין שפתים רומז אל חנייתם על שפת הים ונחפה בכסף רומז לביזת הים כאמרם ז"ל · והנה הוא"ו והתי"ו והנו"ן הם אותיות הנוספות פעמי' ינועו כמו כפתות ופעמים ינוחו כמו פעמון · ויתכן שגם יובן התמונה אשר בזה השורש הוא מטעם חושך · וזה כי סבת הראות כל תמונה לעין הרואה הוא חשכת העצם ועכירותו אשר אפס מקום לקרני האור היושר לפלש בם ומוכרחים להכפל אחור ובזה יורגש צלמו לעין רואו · ולכן עצם האויר בהיותו זך בלי שום עכירות כלל ר"ל שכל נקבי הפארים שלו ישרים לכן לא יעצור באור מעבור בו ולא יוכפל ממנו שום אור חוזר כי אין בו נקבי' עקומי' כלל כמו בשאר הגשמים הזכים שיש בהם שנוי נקבים עקומים הגורמים חשכת ועכירות מעט עד יראה להם צלם ודמות לפי האור החוזר והנכפל מהם · משא"כ עצם האויר שלא יוכפל ממנו שום אור לכן לא יורגש לו צלם כלל · והמבין בחכמת המראה אופ"טיק בלעז יבין זה · וכמו שהתבנית והתאר המבדיל בין איש לאיש נק' צלם ככה הצורה המבדלת בין מין למין נק' ג"כ צלם ככתוב נעשה אדם בצלמנו פי' בעל צורה שכלית כמונו ובה יבדל מכל חי) : **צלע** פינקען · (ב) דאס ליידן · דער ברוך · (ג) דיא זייטע · וואנד : **צמם** דער האארצאפף · (ב) דער כאנון געוויסר רייבר : **צמא** דורסטען · (ב) דער דורסטיגע · (ג) דער דורסט : **צמד** אנהענגן · (ב) דער ארמבאנד · (ג) איין שטיק ליינ · (ד) דאס געשפאן : **צמח** וואקסן · (ב) דאס גוועקס : **צמק** פרדאררטע פרטראקנעט : **צמר** דער הערפארראגענדע · הויפט · צווייג · (ב) דיא וואללע : **צמת** פרגעהן · פרניכטען · (ב) אונווידרבריגגליך · אויף עוויג : **צנן** קאלט · (ב) דיא קעלט · (ג) דער דארן · (ד) דאס שילד · (ה) איינע ארט שיפפע : **צנח** הערונטערפאלן : **צנם** פרא טראקנעט · **צנע** בעשיידן · דעהמיטיג זיין :

איו' לו טו תלי' דה — מוצק · (ה) צר ומצוקה · ר' ממצוקותי הוציאני ·
איו' דט — ב התכה בנינו קל · וצור יצוק עמדי · ג העמדה
יהוש' ז — בנינו הפעיל ויציקם לפני יי' · פי' העמידום · ומשקלו
ש"א יד שם ב — מצוק מצפון · ר' מצוקי ארץ · פי' עמודי ארץ ·
ועיי' שורש יצק :

צור י"ב הו"ל א הקפת כרקום לצור על עיר ג' ב"ל
דברי' כ יחז' ד — קל יוצא · אל תצרם · וצרת עליה · ונפעל
שם ו דבר' דח — והנצור ברעב ימות · והפעיל והצר לך · ב' מ"ל (א)
שם יחז' ד — במצור ובמצוק · ס' ואל מצור ירושלים · כ' כלותך
שם נחו' ב — ימי מצורך · (ב) נצור מצורה · ר' והקמותי עליך
ישעי' דט שם דח — מצרת · ב דוחק ב' ב"ל קל עומר · והמסכה יצרה
שם יא — כהתכנם · והיוצא ויהודה לא יצר את אפרים · ועיי'
נחמי' ט — שרשי יצר וצרר · והפעיל ויצרו להם · ג' מ"ל (א)
תלי' ד — תאר לעת או מקום או אויב · בצר הרחבת לי · ויעמוד
במד' דכ ס"י איו' יו — במקום צר · על יהצר הצורר אתכם · כ' צרי ילטוש
איכ' א ישע' ט — עיניו · ר' ראות צרים · ס' צרי רצין · כ' הוי אנחם
שם א שם — מצרי · (ב) מקרה רעה · צרה וצוקה · ס' ראינו
רא' מב לח תל' עא — צרת נפשו · כ' ביום צרתי · ר' צרות רבות ורעות ·
שם דה שם לד — ס' צרות לבבי · כ' ומכל צרותיו הושיעו · (ג) מן
שם קיח איכ' א תל' — המצר · ר' בין המצרים · ס' ומצרי שאול · ועיי'
קיו — שרשי יצר ומצר וצרר · ג חוזק ומבצר או סלע וכינוי
יחז' ג — לש"ית · ד' מ"ל (א) כשמיר חזק מצר · הוא האבן
ש"א כ דברי' ח — הקשה · (ב) ואין צור כאלהינו · ס' מצור החלמיש ·
שם לב ש"ב כב — כ' כי לא כצורנו צורם · חלקת הצרים · ובו"ת
איו' דח ירמי' ו — בצורות יאורים בקע (ג) מבצר יושבת בבמצור · כל
מ"ב יט — יאורי מצור · פי' נחלים עמוקים או נרפשים בטיט
ד"ה ב יד — שהם כמו חומה ומצור לעיר · (ד) ויבן ערי מצורה ·
שם יא — ר' ויחזק את המצורות · ד כאב וציר בנינו הפעיל ·
שמ"א ישע' דא — טוה צרותי לאדם · ומשקלו · צירים אחזוני כצירי
ש"א ד — יולדה · כ' נהפכו עליה ציריה · ה תאר האשה אל
חברותיה מהנשים הנשואות לאיש אחד · וכעסתה
ש"א א דברי' יד — צרתה · ו קשירה וגניזה בנינו קל יוצא · וצרת
יהוש' ט — הכסף · ז שליחות בנינו התפעל · וילכו ויצטירו ·
משלי דה — פי' עשו עצמם כשלוחים · ומשקלו ציר נאמן
שם יג ישע' יח — לשולחיו · ס' וציר אמונים · ר' השולחבים צירים ·
שם נז — כ' ותשלחי ציריך · ח רגל הדלת שהיא סובבת עליו ·
משלי דו — הדלת תסוב על צירה · ט חידוד וחרב · ב' מ"ל (א)
שמו' ד תלי' פט — והקח צפורה צר · פי' חרב · (ב) צור חרבו · פי'
יהוש' ה — חידוד חרבו · ר' חרבות צרים · י ציור בנינו קל ·
שמו' לב יחז' מג — ויצר אותו בחרט · ב' מ"ל (א) צורת הבית · כ'
שם ישעי' מה — וישמרו את כל צורתו · (ב) חרשי צירים · פי' אומני
ישעי' ח — צורות פסילי ע"ז · יא צוואר · ב' מ"ל (א) עד צואר
ירמי' דח שם דו — יגיע · ס' מעל צואר ירמיה · כ' ונתתם על צוארך ·
ראשי' מה שם דו — ר' על צוארי בנימין · כ' חלקת צואריו · ובו"ת לא
איכ' ב שיר ד — תמישו משם צואריתכם · (ב) באחר ענק מצורניך ·

יב שמש וירח כצר ואור חושך בעריפיה · ויש לפרשו — ישעי' ה
מטעם הוראה הא' והנה חושך של צר ואויב :

צחח ב' הו"ל א צמאון ויובש · ה' מ"ל (א) רוח
צח שפיים · פי' רוח יבש · (ב) תאר לצמא · — ירמי' ד
והמונו צחה צמא · (ג) תאר ליובש שבגובהי הסלעים · — ישעי' ה
צחיח סלע · ר' מאחרי לחומה בצחיחים · (ד) תאר — יחז' דד נחמי' ד
למקום היובש · שכנו צחיחה · (ה) תאר לעת היובש · — תלי' סח
והשביע בצחצחות נפשך · ב זכות ובהירות בנינו — ישעי' נח
קל · צחו מחלב · ומשקלו כחום צח · ר' לדבר צחות : — איכ' ד ישע' יח לב

צחן ריח רע · ותעל צחנתו : — יואל ב

צחק לעג או שמחה והוללות ב' ב"ל קל עומר · לא
כי צחקת · פי' לעגת · ויפול אברהם על — ראשי' יח
פניו ויצחק · ת"א וחדי · ופיעל כמצחק בעיני חתניו · — שם יז שם יט
פי' כמתהולל ומתעתע · ומשקלו צחק עשה לי אלהים* : — שם דא

צחר לובן ב' מ"ל (א) צמר צחר · (ב) אתונות צחורות : — יחז' דז שופ' ה

ציה ג' הו"ל א ספינה משקלו · אוצי אדיר · ר' וצים — ישע' לג במד' דד
מיד כתים · בהעדר היו"ד השרש פי' ספינות ·
לעם לציים · פי' ספנים · ב מדבר שממה · ב' מ"ל — תלי' עד
(א) למרות עליון בציה · ר' הלכו בציות נהר · פי' — שם עח שם קה
הלכו מי הסלע במדבר כמו נהר · (ב) כחורב בציון · — ישע' דב
ג חיתו מדבר או עם שוכני מדבר · ופגשו ציים את — שם לד
איים · לפניו יכרעו ציים : — תלי' עב

צין סימן · ובנה אצלו ציון · ר' הציבי לך ציונים : — יחז' לט ירמ' לא

ציץ ד' הו"ל א צמיחת הנצנים והראות הפרחים
ב' ב"ל קל עומר · וצץ המטה · והפעיל יציץ — יחז' ז ישעי' דז
ופרח ישראל · ב' מ"ל (א) נבל ציץ · ס' כציץ השדה · — שם מ שם
(ב) ציצת נובל · ועניננו כמו וציץ נובל · ב גילוי — שם דח שם
והיראות בנינו הפעיל · מציץ מן החרכים · פי' נשקף — שיר ב
ונראה · ג טס זהב בנינו הפעיל · ועליו יציץ נזרו · — תלי' קלב
ומשקלו ציץ זהב · ד כנף בע"ח או שער הראש ופתילי — שמו' דח
כנפי הבגד · ב' מ"ל (א) תנו ציץ למואב · פי' כנף — ירמי' מח
לעוף · (ב) ועשו להם ציצת · ס' ויקחני בציצת — במד' טו יחז' ח
ראשי · פי' בשערי · ציר שליח בשורש צור :

צית הבערה בנינו הפעיל · אציתנה יחד — ישעי' דז
ועיי' שורש יצת :

צלל ה' הו"ל א צל ב' ב"ל קל · כאשר צללו שערי — נחמי' יג
ירושלים · פי' עשו צל בסגירתן לעת ערב ·
והפעיל וחורש מצל · פי' הענף העושה צל · ג' מ"ל — יחז' לא
(א) יסכוהו צאלים צללו · ר' ונסו הצללים · ס' צללי — איו' מ שי"ב ירמ' ו
ערב · (ב) צל מחורב · ס' צל המעלות · כ' ורגררה — ישע' דה שם לח
בצלה · (ג) ארץ צלצל כנפים · פי' רבוי צללי מלכיה · — שם לד שם יח
והפכו סר צלם מעליהם · וכנף הוא מטע' מחסה או כנופיא
בדר"זל ב רער ורעש ג' ב"ל קל · לקול צללו שפתי · — חבק' ג
ונפעל תצלנה אזניו · ופיעל תצלנה שתי אזניו · ד' — ירמ' יט ש"א ג
מ"ל (א) יצליל להם שעורים · פי' רעש הפיכתו · (ב) — שופ' ז
פעמונים

(ג) ניסן · שטרעמן · (ד) היכסטעללן · פארסטעללן :
צור בעלאגרען · ול"א פיינדזעליג בהאנדלן · (ב) דיא בלאגרונג ·
(ג) ענג · בדרענגט · (ד) בדרענגן · ענגסטן · (ה) דיא אנגסט ·
(ו) דער טיראנן · בעדריקר · (ז) דער פעלס · (ח) דיא פעסטונג ·
(ט) שמערצן לופינג · (י) דער שמערטץ · (יא) דער בייאמן דען איינע פרויא
איינס מאננס מעהרר וויבר געגן דיא אנדריפיהרט · (יב) איינבינדן · לוי
זאמענבעהמן · (יג) זיך אלס באטי פרשטעללן · (יד) דער באטי
אבגזאנדט · (טו) דיא אנגעל · (טז) דאס מעסר אונד איברהויפט יעדס
שניידנדי דינג · (יז) ניסן · פארמן · (יח) דאס בילד · דיא פארם ·
(יט) דער האלס · (כ) דיא זאכני : **צחח** טראקן · דירדי · (ב) דורסטיג ·
פרלינגט · (ג) דיא דירדי · (ד) ריין · גלענצנד : **צחן** דער איבלי גערוך :
צחק שפאטטען · לאכען · שערטץ טרייבן : *(הערה נדר הצחוק
והבדלו מלשון לעג · הוא כי לעג ענינו עקימת מבטא שפתים
כמו לקלון הנלעג עיי' בשרשו · אך הצחוק הוא הראות דבר שאינו כשו
הוא יש כמו מי שמצחק והתלוצצות ירים ידו על רעהו להכותו ומשפילה
בנחת · וכן המתעתעים לעשות בערמה מעשים שאינם כאלו הם יש ·
וכן המדבר דברי התלוצצות שאינם משמעותם בלב המדבר כפי משמעותם
בלב השומע · יכונה זה בשם צחוק · ובזה תבין איכות ההכחשה שבין
המלאך לשרה ככתוב לא כי צחקת · וזה כי כשמעה אמרי פיו הנה בן
לשרה · אז פיה פתחה במענה סובלת פי שנים כמובן · אחרי בלותי
היתה לי עדנה ואדוני זקן בלבה כמצחקת כאלו דבר תדבר על האין
שהוא יש · ועל שפתה כאלו אמונת אומן אתה אך רעמה פנים על
אדוניה שלא בשר המלאך שישוב גם הוא לימי עלומיו · וזה דבר ההכחשה
כי המענה סובלת ב' המובנים גם יחד · והוכיח המלאך מדעתו ספים
פתחה בצחוק וכבר כתבנו זה בס' המדות בשני לשמיני יעוין שם ·
וע"פ זה הנגדר תבין מקראי קודש רבים אשר המה בכתובי' עיקעליהם :
צחר וויס : **ציה** דאס שיף · (ב) דיא וויסטעניא · דירדי · (ג)
דער וויסטענבוואהנר · **צין** דאס ציכן · דענקמאל :
ציץ בליהען · אויסשלאגן · (ב) דיא בלומי · בליהט · (ג) זעהן ·
שויען · (ד) דאס בלעך · (ה) דער פליגעל · (ו) דער
פאדן · (ז) דאס האאר : **צית** אנצינדן : **צלל** שאטטען ווערפן · (ב)
דער שאטטען · (ג) בעבן · (ד) געללן · (ה) דאס גערייש · דער שאלל ·

במדב׳ ה שם וצבתה בטנה · והפעיל לצבות בטן · משפטו להצבות ·
שם ומשקלו ואת בטנך צבה · ב מין חיה ידועה · ב׳ מ״ל
דברי׳ יד ש״ב ב (א) לזכר · איל וצבי ויחמור · ר׳ כאחד הצבים ·
ד״ה א ב ובאל״ף נחה וכצבאים על ההרים למהר · ובו״ר״ת
שיר ב בצבאות או באילות השדה · (ב) לנקבה תאומי
שם ד דני׳ ח צביה · ג הדר וחפץ · אל המזרח ואל החצבי · בארץ
שם יא ישעי׳ יג הצבי · ס׳ בבל צבי ממלכות :

רות ב **צבט** הושטה בנינו קל · ויצבט לה קלי · ויתכן
לפרשו מטעם חבישה וטבילה בחומץ מטעם
אמרם ז״ל צופרן בחומץ · והוא בחילוף אתוון כמנהג׳ ז״ל :

ירמי׳ יב **צבע** ג׳ הו״ל א גוון וצבע בנינו קל · העיט הצבוע
נחלתי לי · הוא עוף משוני הגוונים · ומשקלו
שופ׳ ה שם יצבע רקמתים · ר׳ שלל צבעים · ב שם חיה מרה ·
ש״א יג ישעי׳ כח על גיא הצבעים · ג אצבע · שלח אצבע · ס׳
שמו׳ ח ויק׳ ד אצבע אלהים · כ׳ ולקח מדמה באצבעו · ר׳ ועביו ארבע
יר׳ נב ש״ב דא תל׳ אצבעות · ס׳ ואצבעות ידיו · כ׳ מעשה אצבעותיך :
ח שמו׳ ח **צבר** שפיכת תל וחומר בנינו קל יוצא · ויצברו
מ״ב י אותם חמרים · ומשקלו שני צברים :
רות ב **צבת** אגודה ועומר · תשלו לה מן הצבתים :
ישעי׳ סו ש״א ך **צדד** עבר וצלע · על צד תנשאו · ס׳ מצד שאול ·
שם ו שופ׳ ב כ׳ בארגז מצדו · ר׳ והיו לכם לצדים · פי׳
יהיו לכם מכל עבריכם לחרוף אתכם עד״הכ בצד ובכתף
שמו׳ כו שם ל תהדופו · ס׳ על צדי המשכן · כ׳ על שני צדיו :
שם כא **צדה** ב׳ הו״ל א כוונה בנינו קל · ואשר לא צדה ·
במד׳ לה ומשקלו בלא צדיה · ב שממון בנינו נפעל ·
צפני׳ ג נצדו עריהם :
צדק יושר וצדק ה׳ ב״ל קל עומד · משפטי יי׳ אמת
תלי׳ יט דני׳ ח צדקו יחדו * · ונפעל ונצדק קודש · ופיעל
יחז׳ יו איו׳ דו ותצדקי את אחותך · והפעיל אם אצדיק אתכם ·
ראשי׳ מד והתפעל ומה נצטדק · ג׳ מ״ל (א) תאר · נח איש
שם יו שם יח תל׳ צדיק · ר׳ חמשים צדיקם · (ב) מקרה · זבחי צדק ·
ד שם קיט שם ס׳ צדק עדותיך לעולם · כ׳ ולאמרות צדקה · (ג) ג״ב
שם לג ישע׳ ה מקרה · אוהב צדקה ומשפט · ס׳ וצדקת צדיקים ·
שם נז מה שופ׳ ה כ׳ אני אגיד צדקתך · ר׳ צדקות ועוז · ס׳ צדקת
דני׳ ט פרזונו · כ׳ ככל צדקתיך :
צהב צבע זהבי וכרכומי בנינו הפעיל · וכלי נחשת
עז״א ויק׳ יג מצהב · ומשקלו שער צהב :
אסת׳ ח **צהל** עליזות ושמחה ב׳ ב״ל קל עומד · צהלה
ישעי׳ י ושמחה · ויוצא צהלי קולך · והפעיל
תלי׳ קד להצהיל פנים · ענינו פנים שוחקות ועליזות על דרך
חכמת אדם תאיר פניו שפי׳ תשמח · ומשקלו
ירמי׳ ח שם יג מצהלות אביריו · כ׳ נאופיך ומצהלותיך :
ראשי׳ ו **צהר** ב׳ הו״ל א אורה או חלון · צהר תעשה
שם מג לתיבה · ר׳ יאכלו האנשים בצהרים · נקרא
העת שקודם חצות היום · עיי׳ בהערה לשורש ערב ·
ב שמן זית ועצ״הש מלך וכהן בנינו הפעיל · בין
איו׳ כד שורותם יצהירו · פי׳ ידרכו שמן · ומשקלו דגן ותירוש
דברי׳ דא זכר׳ ד ויצהר · שני בני היצהר · כינוי לכהן ומלך

דברי׳ יא הנמשחי׳ בשמן המשחה · כ׳ ותירשך ויצהרך · צוא
טינוף בשורש יצא :
צוד ב׳ הו״ל א צירה ומוקש ב׳ ב״ל קל יוצא ·
איכ׳ ג יחז׳ יג צוד צדוני כצפור · ומרובע הנפשות תצודדנה
ראשי׳ י שם כז לעמי · ז׳ מ״ל (א) גבור ציד · ס׳ ואכלה מציד בני ·
שם ירמי׳ יו כ׳ שבה ואכלה מצידי · (ב) תאר · לרבים צידים ·
שופ׳ ך (ג) ג״כ תאר · והיו לכם לצדים · פי׳ קצרת לצירים
והדגש תמורת ע״פ הנח ועיי׳ שורש צר · (ד) שם
איו׳ יט משלי יב המלכור · ומצודו עלי חקיף · (ה) מצוד רעים ·
קהל׳ ט יחז׳ יג (ו) שנאחזים במצודה · (ז) בידכן למצדה · כ׳ ונתפש
שם יב במצודתי · ב סיפוק המזון בנינו התפעל · חם
יהוש׳ ט שם א הצטידנו · ב׳ מ״ל (א) הכינו לכם צדה · ס׳ ויקחו
שופ׳ ז נחמי׳ יג את צדה העם בידם · (ב) ביום מכרם ציד · כ׳ וכל
יהוש׳ ט לחם צדם :
שם א **צוה** פקודה וצוואה ב׳ ב״ל פיעל · ויצו יהושע ·
ויק׳ ז שם ח ביום צותו · ופועל כי כן צויתי · ב׳ מ״ל (א)
יש׳ דח מ״ב יז שם ח צו לצו · (ב) והמצוה אשר צוה יי׳ · ס׳ מצות המלך
במד׳ טו ויק׳ דו היא · כ׳ ואת מצותו הפר · ר׳ את כל המצות האלה ·
שם ד שמו׳ טו ס׳ אחת ממצות יי׳ · כ׳ והאזנת למצותיו :
צוח צעקה מהשגת מקרה רעה בנינו קל עומד ·
ישעי׳ מב שם כד מראש הרים יצוחו · ומשקלו יצוחה על
ירמי׳ יד היין בחוצות · ס׳ וצוחת ירושלים עלתה · כ׳
שם מו וצוחתך מלאה הארץ :
צול רבוי המים ועמקם ועצ״הש בבל העומדת על
תלי׳ סט מים רבי׳ · ג׳ מ״ל (א) ביון מצולה · ר׳
שם קז שם פח אשיב ממצלות ים · (ב) במחשכים במצולות · (ג)
ישעי׳ מד האומר לצולה חרבי · כינוי לבבל :
צום תענית וקיבוץ העם בבית ה׳ בנינו קל עומד ·
זכרי׳ ז הצום צמתני אני · פי׳ האם צמתם בעבור
שם ח שאני צויתיכם · ומשקלו וצום העשירי יהיה לבית
יהודה לששון · כלומר אין חפצי בצומכם ומי יתן יהיו
לכם לששון רק אהבו האמת ברעות והשלום במדות ·
ששתי אלה לבד מתאימות בשלימות האדם ככתוב
ישע׳ נח אסת׳ ט ראשית חכמ׳ יראת יי׳ · כ׳ ביום צמכם · ר׳ דברי הצומות :
צון שם כלל לבהמה דקה כבשים ועזים · ג׳ מ״ל (א)
ראש׳ ו שם דט שם רועה צאן · ס׳ צאן לבן · כ׳ מבכורות צאנו ·
תלי׳ ח כלם באל״ף נחה · (ב) צנה ואלפים כלם · (ג)
במד׳ לב וגדרות לצנאכם :
איכ׳ ג **צוף** ב׳ הו״ל א הצפת מים ב׳ ב״ל קל עומד · צפו
יחז׳ לב מים על ראשי · והיוצא והשקיתי ארץ צפתך
מדמך על ההרים · פי׳ מלת צפתך היא עבר לנסתרת
כלומר הארץ הציפה והשיטה אותך על ההרים מרבוי
מ״ב ו דמך והוא דרך גוזמא · והפעיל ויצף הברזל · פי׳
משלי יו הנביא הציפו אל שפת המים · ב חלות דבש נצוף
תלי׳ יט דבש · ר׳ ונופת צופים :
צוק ג׳ הו״ל א צרה וצוקה בנינו הפעיל · אשר
דברי׳ דח דני׳ ט יציק לך אויביך · ה׳ מ״ל (א) ובצוק העתים ·
ישע׳ ח דבר׳ דח (ב) מעוף צוקה · (ג) במצור ובמצוק · (ד) רחב לא
מוצק

צבה אויפשוועללן · (ב) דאס רעה · (ג) דיא צירדי · פראכט :
צבט רייכען : צבע פיל פארביג · (ב) דיא פארבי · (ג) דער נאמי
איינס טהירס · (ד) דער פינגר :
צבר אויפשיטטן · הייפען : צבת דיא גארבי · דער הויפן :
צדד דיא זייטי : צדה אבזיכטליך נאכשטעללן · (ב) פרוויסטעט זיין :
צדק גרעכט זיין · (ב) דער גרעכטי · (ג) גרעכט · (ד) דיא גרעכטיגקייט :
*(הערה פי׳ אין סתירה בין משפט למשפט לכן יתארו באמת כי הסותרים
אינם אמת · וה׳ במשפט יעמיד ארץ והוא בחכמה יסדה ועל אמת
יכוננה · לכן אפס מקום לסותרים לא כן כב״י ולא כיצוריו וזה שאמר הכתוב וה׳
אלהים אמת · והבוערים בעם יומרוהו למזמה בשקר · וזמה שאמר הכתוב
קרוב ה׳ לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת · ידענו כי שוא לא ישמע אל) :

צהב גאלדגעלב געפערבט : צהל יויכצען · (ב) דאס יויכצען :
צהר דיא בעלייכטונג · דאס פענסטר · (ב) דער פארמיטטאג
ול״יא דער מיטטאג · (ג) עהל פרעסן · (ד) דאס עהל :
צוד פאנגען · (ב) פאללען לעגן · (ג) דיא יאגט · (ד) דאס ווילד־
פרעט · (ה) דיא פאללי · דאס נעטץ · (ו) מיט שפייזי
פרזארגען · (ז) דער פארראהט :
צוה בפעהלן · אנארדנן · (ב) דער בפעהל :
צוח שרייען · וועהקלאגן · (ב) דאס קלאגגעשרייא · וועהקלאגן :
צול דיא טיפי · פלוהט : צום פאסטען קאסטייען :
צון דאס קליינפיה : צוף איברשטרעמן · שווימן · (ב) דער האניגזיים
צוק אין דיא ענגי טרייבן · בדרענגן · (ב) דיא אנגסט · בעדריקונג :

פשע ב׳ הו״ל א צעד ופסיעה בנינו קל עומר ·
אֶפְשְׂעָה בה · ומשקלו יִפְשַׂע ביני ובין ישעי׳ כז ש״א כ
המות · פי׳ כמו פסיעה קלה · ב כינוי לערוה ·
עד הַמִּפְשָׂעָה : ד״ה א׳ יט
פשק פתיחה והרחבה ב׳ ב״ל קל · פֹּשֵׂק שפתיו · משלי יג
ופיעל וַתְּפַשְּׂקִי את רגליך : יחז׳ טז
פשר פתרון וביאור · ומי יודע פֵּשֶׁר דבר : קהל׳ ח
פשת צמח ידוע · וּפִשְׁתָּה כהה · כ׳ צמרי וּפִשְׁתִּי ישע׳ מב הוש׳ ב
ר׳ בבגד פִּשְׁתִּים · ס׳ בְּפִשְׁתֵּי העץ : ויק׳ יג יהוש׳ ב
פתת פרוסה וחתיכת לחם בנינו קל יוצא · פָּתוֹת ויק׳ ב
אותה פתים · ב׳ מ״ל (א) טוב פַּת חרבה · משלי יז
ס׳ ועל פַּת לחם · כ׳ פִּתְּךָ אכלת · ר׳ מנחת שם כח שם כג
פִּתִּים · (ב) וּבְפְתוֹתֵי לחם : ויק׳ ו יחז׳ יג
פתה ג׳ הו״ל א הסתה ופתוי בלי השכל לבחון
האמת ה׳ ב״ל קל עומר · פן יִפְתֶּה לבבכם · דברי׳ יא
ונפעל ופיעל פִּתִּיתַנִי ה׳ וָאֶפָּת · ופועל באורך אפים ירמי׳ כ
יְפֻתֶּה קצין · ומורכב מפיעל והפעיל · וַהֲפִתִּית משלי כה שם כד
בשפתיך · פי׳ בהעידך עדות שקר תפתה השופט
להצדיק רשע · ב׳ מ״ל (א) מקרה · פְּתַיּוּת ובל שם ט
ידעה מה · (ב) תאר לנפתה בסכלו להאמין דבר כזב ·
פֶּתִי יאמין לכל דבר · ר׳ פְּתָיִם תאהבו פתי · ובאל״ף שם יד שם א
נוהה לתת לִפְתָאִים ערמה · ב בוא הדבר בהסח שם
הדעת · בפתע פִּתְאֹם · ג הרחבה ב׳ ב״ל קל · במד׳ ו
וּלְפֹתֶה שפתיו לא תתערב · פי׳ למרחיב לשון לדבר משלי כ
ברע עושק · והפעיל יַפְתְּ אלהים ליפת : ראשי׳ ט
פתח ד׳ הו״ל א פתיחה שכנגד הסגירה ג׳ ב״ל קל
יוצא · אֶפְתַּח את פיך · בְּפִתְחִי את קברותיכם · יחז׳ ג שם לז
ונפעל נִפְתְּחוּ השמים · ופיעל וּפִתְּחוּ שעריך תמיד · שם א ישע׳ ס
ה׳ מ״ל (א) תאר, לחלל שלפני הדלת הוצה · וכתפורת
הַפֶּתַח · ס׳ וּפֶתַח הצלע · כ׳ ולשכה וּפִתְחָהּ · ר׳ יחז׳ מא שם שם מ
וכל הַפְּתָחִים והמזוזות · ס׳ וּבְפִתְחֵי הבתים · כ׳ ואבלו מ״א ז יחז׳ לג
פְּתָחֶיהָ · (ב) תאר ההתחלה · פֵּתַח דברך יאיר · ישע׳ ג תלי׳ קיט
(ג) תאר לפותחות המנעול · ויקחו את הַמַּפְתֵּחַ · ס׳ שופ׳ ג
מַפְתֵּחַ בית דוד · (ד) מקרה · פִּתְחוֹן פה · (ה) מקרה · ישע׳ כב יחז׳ טז
מִפְתַּח שפתי מישרים · ב התרת המאסר ד׳ ב״ל קל · משלי ח
אסיריו לא פָתַח ביתה · ונפעל יסגיר על איש ולא ישעי׳ יד
יִפָּתֵחַ · ופיעל מוסר מלכים פִּתֵּחַ · והתפעל הִתְפַּתְּחִי איו׳ יב שם ישע׳ נב
מוסרי צוארך, · ג חקיקה בנינו פיעל · ומשקלו
וּלְפַתֵּחַ כל פִּתּוּחַ · כ׳ הנני מפתח פִּתֻּחָהּ · ר׳ ויודע ד״ה ב ב זכר׳ ג
לפתח פִּתּוּחִים · ס׳ פִּתּוּחֵי חותם · כ׳ ועתה ד״ה ב ב שמו׳ כח
פִּתּוּחֶיהָ יחד · ד חרבות ולטישתן בנינו קל · חרב תלי׳ עד
פָּתְחוּ רשעים · פי׳ לטשו והדרו · ב׳ מ״ל (א) והמה שם לז
פְּתִחוֹת · (ב) ואת ארץ נמרוד בִּפְתָחֶיהָ : שם כה מיכ׳ ה
פתל ב׳ הו״ל א עוות והפוך ב׳ ב״ל נפעל · נִפְתָּל משלי ח
ועקש · והתפעל ועם עקש תִּתְפַּתָּל · ועם תלי׳ יח
עקש תִּתַּפָּל · בא הפוך כמו כבש כשב ומשפטו תתפתל · ש״ב כב
ב׳ מ״ל (א) מקרה · נַפְתּוּלֵי אלהים נפתלתי · פי׳ ראשי׳ ל
הדבר שרוצה להגדילו סומך אותו אל השם · כהררי אל ·
והנה תאמר עוות והפיכות אלהיות כלומר גדולות
נהפכתי עם אחותי ואוכל לה · (ב) תאר · דור עקש
וּפְתַלְתֹּל · ב בגד או חוטים שזורי׳ · צמיד פָּתִיל · דבר׳ לב במד׳ יט
פי׳ חתי׳ בגד · ס׳ פְּתִיל תכלת · פי׳ חוט שזור · כ׳ שם טו
חותמך וּפְתִילֶךָ · הוא הארדת שסביב הצואר · ר׳ ראשי׳ לח
למי החותמת וְהַפְּתִילִים : שם
פתן ב׳ הו״ל א מין נחש · כמו פֶּתֶן חרש · ר׳ תלי׳ נח
ראש פְּתָנִים יינק · ב אסקופה · כרותות אל איו׳ כ
הַמִּפְתָּן · ס׳ על מִפְתַּן דגון : ש״א ה שם
פתע הסח הדעת ופתאום · פֶּתַע ישבר : משלי ו
פתר ביאור החלום בנינו קל · וַיִּפְתָּר לנו · ומשקלו ראשי׳ מא
כְּפִתְרוֹן חלומו · כ׳ זה פִּתְרוֹנוֹ · ר׳ לאלהים שם שם מ
פִּתְרֹנִים : שם

בני יתרה

פלגש האמה המיוחדת למשכב לאדוניה בלי כתובה
וקדושין · ותמנע היתה פִּילֶגֶשׁ לאליפז · שם לו
ס׳ פִּלֶגֶשׁ שאול · כ׳ ואוחז בְּפִילַגְשִׁי · ר׳ עשר נשים ש״ב כא שופ׳ כ
פִּלַגְשִׁים · ס׳ אל פִּלַגְשֵׁי אביו · כ׳ ונפש פִּלַגְשֶׁיךָ : ש״ב טו שם יו יט
פענח תאר למגלה נעלמות · צפנת פַּעְנֵחַ : ראשי׳ מא
פרדס גן מועצי מאכל · שומר הַפַּרְדֵּס · ס׳ פַּרְדֵּס נחמי׳ ב שיר ד
רמונים · ר׳ גנות וּפַרְדֵּסִים : קהל׳ ב
פרור מגרשי הערים · הסרים אשר בַּפַּרְוָרִים : מ״ב כג
פרבר מפנימה וביתה · שנים לַפַּרְבָּר : ד״ה א כו
פרעש מין כינה ידועה · אחרי פַּרְעֹשׁ אחד : ש״א כד
פרשד שם מקום או פרש וזבל · ויצא הַפַּרְשְׁדֹנָה : שופ׳ ג
פרשז שטיחה כמו פָּרַשׂ · פַּרְשֵׁז עליו עננו · איו׳ כו
פרתם בשורש פרת :
פתגל לבוש או חגורה כבודה · ותחת פְּתִיגִיל מחגור׳ שק ישעי׳ ג
פתגם דבר · פִּתְגָם מעשה הרע : קהל׳ ח
פתשגן טופס הכתב · פַּתְשֶׁגֶן הכתב · ובריי״ש אסת׳ ג
פַּרְשֶׁגֶן הנשתון · פי׳ טופס הכתב · משנה עזר׳ ז
תורה ת״א פתשגן או פרשגן :

נשלמה אות הפ״א

אות הצד״י

צאל מין עצים או צמחים גדלים על כל מים · תחת
צֶאֱלִים ישכב · פי׳ התחת צאלים ישכב : איו׳ מ
צב ב׳ הו״ל א עגלות מכוסות · שש עגלות צָב · במד׳ ז
ת״א כר מחפין · ר׳ וּבַצַּבִּים ובפרדים · ב מין ישעי׳ סו
שרץ מה · וְהַצָּב למינהו ; ויק׳ יא
צבא ב׳ הו״ל א חיל ועם ב׳ ב״ל קל עומד · וַיִּצְבְּאוּ במד׳ לא
על מדין · ובלי אל״ף וכל צֹבֶיהָ ומצודתה · ישע׳ כט
והפעיל הַמַּצְבִּא את עם הארץ · ומשקלו או אל שר מ״ב כה
הַצָּבָא · ס׳ לכל צְבָא השמים · כ׳ ועל צְבָאוֹ · ר׳ שם ד שם יו במד׳ י
ברכו ה׳ כל צְבָאָיו · ובו״ת ה׳ צְבָאוֹת עמנו · ס׳ יצאו תלי׳ קג שם מו
כל צִבְאוֹת ה׳ · כ׳ והוצאתי את צִבְאֹתַי · ב קץ וזמן · שמו׳ יב שם ו
הלא צָבָא לאנוש · כ׳ כל ימי צְבָאִי איחל : איו׳ ז שם יד
צבה ג׳ הו״ל א נפיחה בשר ב׳ ב״ל קל עומד ·
וצבתה

פשע טרייטן · (ב) דער טריטט · גאנג · (ג) דיא טאאמטהייל :
פשק עפנן · אויפספעררן : **פשר** דיא אויסלעגונג · ערקלערונג :
פשת דער פלאקס : **פתת** צרברעכן · (ב) דאס שטיק · דער ביסן :
פתה הינטרגעהן · פרפיהרן · (ב) טהעריכט · (ג) דער טהאר
(ד) אונפרנונהטעט · פלעטצליך · (ה) עפנן · אויסברייטן :
פתח עפנן · (ב) דער איינגאנג · דיא טהירי · (ג) דער שליסעל ·
(ד) אויפלעזן · בעפרייאן · (ה) איינגראבן (ו) דאס איינגעז
גראבני · (ז) לדה״מ וועטצן · (ח) דאס שווערדט :
פתל פרקעהרט · פרדרעהט · (ב) פרקעהרט זיין : (ג) דיא
בעקליידונג : בדעקונג · (ד) דיא שנור :
פתן דיא אטטר · (ב) דיא שוועלל : **פתע** פלעטצליך :
פתר אויסלעגן · דייטן · (ב) דיא דייטונג : **פלגש** דאס קעבס
וויב : **פענח** אויפלעזן · ענטרעלן : **פרדס** דער פרוכט
גארטן : **פרור** דיא פארשטדאט : **פרבד** איינווערטס :
פרעש דער פלאה : **פרשד** דער מיסט · אדר דער נאמן איינס ארטס :
פרשז אויסברייטן : **פתגל** איין גוויסעס פרעכטיגס קלייד :
פתגם דאס ווארט · דער אויסספרוך : **פתשגן** דער איכהאלט :
צאל איינע געוויסע פלאנצי : **צב** בדעקט · (ב) איין גוויסעס
קריכענדס טהיר : **צבא** זיך פרזאממלן · צום קריג ציהן ·
(ב) דאס העער · (ג) דיא בעסטימטע צייט :

פרז עיר בלתי מוקפת חומה · ב׳ מ״ל (א) מקרה ·
חדלו פרזון בישראל · כ׳ צדקת פרזונו — שופ׳ ה סס
בישראל · (ב) תאר לעיר · כופר הפרזי · ר׳ בערי — ש״א ו
הפרזות · ובי״ם והוא תאר לשוכני פרזות · היהודים — אסת׳ ט
הפרזים · כ׳ ראש פרזיו : — סס חבק׳ ג

פרח ד׳ הו״ל **א** הגלות הנצנים והראותם ב׳ ב״ל קל
עומד · מטהו יפרח · והפעיל עומד מריח — במד׳ יז
מים יפריח · והיוצא והפרחתי עץ יבש : ומשקלו — איו׳ יד יחז׳ יז
ויוצא פרח · ס׳ ופרח לבנון אומלל · כ׳ ופרחם — במד׳ יז נחו׳ א ישע׳
כאבק יעלה · ר׳ כפתוריה ופרחיה · **ב** הגלות — ה שמות כה
והתפשטות הנגע בנינו קל עומד ואם פרוח תפרח — ויק׳ יג
הצרעת · **ג** קטני בני אדם ועופות · ב׳ מ״ל (א) ימין
יפרחח יקומו · פי׳ נערים קטנים · (ב) אפרחים או — איוב ל דברי׳ כב
בצים · כ׳ אפרחו יעלעו דם · **ד** עופפות את — איו׳ לט
נפשים לפרחת : — יחז׳ יג

פרט ב׳ הו״ל **א** נגינה בנינו קל · הפרטים על פי — עמו׳ ו
נבל · פי׳ ימששו פרטי הנימין לפי ערך
המוזיק לחבר מפרטיהם כלל הניגון · **ב** גרגרי
הענבים היחידים מן הכלל כלו · ופרט כרמך : — ויק׳ יט

פרך ב׳ הו״ל **א** קושי השעבוד והעבודות · עבדו
בהם בפרך · לא ירדנו בפרך · **ב** מסך · את — שמו׳ א ויק׳ כה
פני הפרכת · ס׳ פרכת הקודש : — סס ד סס

פרם קריעת הבגד במקום התפירה בנינו קל ·
ובגדיו לא יפרם : — סס כא

פרס ג׳ הו״ל **א** חתיכה ובציעה בנינו קל · הלא
פרס לרעב לחמך · ועיי׳ שורש פרש · **ב** — ישעי׳ נח
מגעלי הבהמה הנראים כפרוסות חוברות לרגליה
בנינו הפעיל עומד · ומשקלו ומפריסי הפרסה — ויק׳ יא
ר׳ ושוסעת שסע שתי פרסות · פי׳ שהמנעל בקוע לב׳ — סס
פרוסות · כ׳ פרסות סוסיו · כ׳ ופרסותיך אשים — ישעי׳ ה מיכ׳ ד
נחושה · ובי״ם ופרסיהן יפרק · **ג** עוף מה · והפרס — זכרי׳ יא דברי׳ יד
והעזניה · ועיי׳ שורש פרש :

פרע ג׳ הו״ל **א** נסיגת אחור ולמפרע אומרי וריחוק
וביטול ג׳ ב״ל קל יוצא · פרעהו אל תעבור — משלי ד
בו · ותפרעו כל עצתי · ונפעל באין חזון יפרע עם · — סס א סס כט
והפעיל תפריעו העם ממעשיו · **ב** גילוי בנינו קל — שמו׳ ה
יוצא · כי פרעה אהרן · **ג** נקמה ב׳ ב״ל קל בפרוע — סס לב שופ׳ ה
פרעות בישראל · והפעיל כי הפריע ביהודה · — ד״ה ב כח
ומשקלו בפרוע פרעות · ס׳ מראש פרעות אויב : — שופ׳ ה דברי׳ לב

פרץ ב׳ הו״ל **א** הריסה ונתיצה ועצ״הש רבוי
הדבר ופריצת גבול מנהגו ד׳ ב״ל קל יוצא ·
למה פרצת גדריה · ונחתנו פרצתנו · כן ירבה — תלי׳ פ סס ס
וכן יפרץ · פי׳ הרס גבול המנהג הטבעי ברבוי · — שמו׳ א
ונפעל אין חזון נפרץ · פי׳ לא רבתה הנבואה בעת — ש״א ג
ההיא · ופיעל וחומת ירושלים מפרצת · והתפעל — נחמי׳ א
עבדים המתפרצים · ג׳ מ״ל (א) מקרה · פרץ ה׳ — ש״א כה
פרץ בעוזה · ס׳ פרץ עוזה · ר׳ ופרצים תצאנה · — ש״ב ו סס עמו׳ ד
כ׳ וגדרתי את פרציהן · ובו״ת לא עליתם בפרצות · — סס ט יחז׳ יג
(ב) ג״כ מקרה · ועל מפרציו ישכון · פי׳ לשמור עריו — שופ׳ ה
הפרוצות · (ג) תאר · לאיש פורץ גדר היושר · ארחות
פריץ · ס׳ ופריץ חיות · ר׳ המערת פריצים · ס׳ ובני — תל׳ יז יס׳ לה ירמ׳
פריצי עמך · ויתכן היותם מ״א · **ב** רבוי הרצוי בנינו — ז דני׳ יא
קל · ויפרצו בו עבריו · והוא ההפך משורש פצר : — ש״א כח

פרק ג׳ הו״ל **א** שבר והפרשה ג׳ ב״ל קל יוצא ·
ופרקת עלו · ופיעל מפרק הרים · ופרסיהן — ראשי׳ כז מ״א יט
יפרק · והתפעל למי זהב התפרקו · ומשקלו כחש — זכרי׳ יא שמו׳ לב
פרק · פי׳ שבירה וריצוץ · **ב** ישועה בנינו קל יוצא · — נחו׳ ג
ויפרקנו מצרינו · **ג** עצם הצוואר · ותשבר מפרקתו : — תלי׳ קלו ש״א ד

פרש ד׳ הו״ל **א** פירוד בנינו נפעל · בהוך צאנו
נפרשות · **ב** ביאור ופירוש ג׳ ב״ל קל · — יחז׳ לד
לפרש להם על פי ה׳ · ופיעל בתורת האלהים מפרש · — ויק׳ כד נחמי׳ ח
ופועל כי לא פרש מה יעשה לו · ומשקלו פרשת — במד׳ טו אסת׳ ד
הכסף · **ג** נשיכה ועקיצה בנינו הפעיל · וכצפעוני
יפריש · ומשקלו פרש ורומה קשת · נקרא רוכב — משלי כג ירמ׳ ד
הסוס בן על שם עקיצתו את הסוס בעגילים חדים שעל
עקביו · ובפתח מקול פרש ונלגל · ר׳ פרשים רוכבי — יחז׳ כו סס כג
סוסים · כ׳ ברכבו ובפרשיו · **ד** צואת הבהמה · וזריתי — שמו׳ יד
פרש · ס׳ פרש חגיכם · כ׳ וקרבו ופרשו : — מלא׳ ב סס ויק׳ ד

פרש ג׳ הו״ל **א** שטיחה והתפשטות ב׳ ב״ל קל יוצא ·
ופרשו השמלה · ויפרש כפיו · ופיעל — דברי׳ כב מ״א ח
תפרש כפיה · ומשקלו שש ברקמה היה מפרשך · — ירמי׳ ד יחז׳ כז
ר׳ מפרשי עב · **ב** בציעה וחתיכת פרוסה ב׳ ב״ל קל — איו׳ לו
יוצא · ופרשו כאשר בסיר · פי׳ כמו שמנתחין — מיכ׳ ג
לקדרה פרוסות קטנות · ופיעל פרשה ציון בידיה אין — איכ׳ א
להמנחם · פי׳ היא עצמה בצעה לחם הבראה שלא
כדרך האבלים שהמנחמים בוצעים להם · וזה בעבור
שאין לה מנחם · וי״ל מטעם מפרסת פרסה שענינו
בקוע ר״ל ששילבה אצבעות הידים ועשתם כפרוסות
כדרך האבל והמצטער · **ג** פיזור עם שטיחה ב׳ ב״ל
נפעל · והנשארים לכל רוח יפרשו · ופיעל כארבע — יחז׳ יז
רוחות השמים פרשתי אתכם : — זכרי׳ ב

פרת שם נהר והפחות היושבים על עבריו · ב׳ מ״ל
(א) שם הנהר · והנהר הרביעי הוא פרת · — ראשי׳ ב
(ב) תאר לפחות · משרי המלך הפרתמים : — אסת׳ א

פשה רבוי הנגע והתפשטות׳ בנינו קל · פשה הנגע · — ויק׳ יד

פשח שסיעה ובקיעה בנינו פיעל · ויפשחני — איכ׳ ג
שמני שומם :

פשט ב׳ הו״ל **א** הסרת הבגד או עור הבשר ד׳ ב״ל
קל יוצא · ופשט את בגדיו · ופיעל לפשט — ויק׳ ו ש״א לא
את החללים · והפעיל ויפשיטו את כליו · והתפעל — סס לט
ויתפשט יהונתן · **ב** הפשטת אנשי המלחמה על — סס יח
המקום לשלול שלל בנינו קל · כי פשטו פלשתים : — סס כג

פשע מרד ב׳ ב״ל קל עומד · על פת לחם יפשע — משלי כח
גבר · ונפעל את נפשע · ומשקלו מכסה — סס יח
פשע · ס׳ בפשע שפתים · כ׳ והגד לעמי פשעם · ר׳ — סס יז יב ישעי׳ יב
ועל כל פשעים תכסה אהבה · כ׳ מכסה פשעיו : — משלי י סס כח

פשע

פרז אפני שטעדט · פלעקן : **פרח** בליהן · (ב) דיא בליטה · קנאספי · (ג) אויסשלאגן · (ד) דער ק.אבי · (ה) דאם קיכליין · (ו) פליגען :
פרט אויס איינצעלנן טענן איינר הארמאנישי מוזיק מאכן · (ב) דיא איינצלנן קערנר : **פרך** דיא שטרענגי · גרויזאמקייט · (ב) דיא דעקי : **פרם** אויפרייסן :
פרס אבברעכן · (ב) געשפאלטן זיין · (ג) דיא קלויאי · דער הוף · (ד) דער נאמי איינס פאגלס · דער בייננברעכר :
פרע אבוויישען · צוריקגעהן · (ב) אבהאלטן · (ג) ענטבלעסן · ולנ״א פרווילדרן · (ד) רעכן · (ה) דיא ראכי :
פרץ איינרייסן · איברהאנדנעהמן · אויסברייטן · (ב) איינגעריסן · (ג) דער ברוך · (ד) דריננן · נעהטיגן :
פרק צרברעכן · (ב) נעפרייען · ערלעזן : (ד) דאם האלסביין :
פרש צרשטרייט · (ב) ערקלערן · (ג) שטעכן · בייסן · (ד) דער רייטר · (ה) דיא רייטעריי · (ו) דער מיסט :
פרש אויסברייטן · (ב) אבברעכן · (ג) צרשטרייען :
פרת דער נאמן איינס פלוסס · (ב) דער פירסט :
פשה זיך אויסברייטן ; **פשח** ערשטיקן :
פשט אויסציהען · ענטקליידן · (ב) זיך אויסברייטן :
פשע זיך פרגעהן · (ב) דאס פרגעהן :

סופ׳ יג ב כתיחה והכאה ג׳ ב״ל פיעל · ותחל רוח יי׳ לפעמו ·
פי׳ קצת לכתתו ולשברו כטעם היתה עלי יד יי׳ · ונפעל
דני׳ ב שם ותפעם רוחו · והתפעל ותתפעם רוחו · ב׳ מ״ל (א)
ישע׳ מא שמו׳ לט את הולם פעם · פי׳ המכה בקורנס · (ב) פעמון ורמון ·
שם קח שם לט שם ס׳ פעמון זהב · ר׳ ויתנו את הפעמונים · ס׳ פעמוני
זהב · נקרא הזוג ככה ע״ש הכאת הענבל שבתוכו ·
ישעי׳ נו שם לז ג צעד ופסיעה · פעמי דלים · כ׳ בכף פעמי ·
שמו׳ כה ד זוית על ארבע פעמותיו :
ישעי׳ ה **פער** הרחבת פתיחת הפה בנינו קל · ופערה פיה ·
במד׳ כה ושם ע״ז מה · לבעל פעור :
תלי׳ כב **פצה** ב׳ הו״ל א פתיחת הפה בנינו קל · פצו עלי
שם קמד פיהם · ב הצלה ופריון בנינו קל פצני והצילני :
שם נח **פצח** ב׳ הו״ל א הרמת קול שמחה בנינו קל · פצחו
ורננו · והוא מקושר עם רנה לעולם · ב שבירת
מיכ׳ ג עצמות בנינו פיעל · ואת עצמותיהם פצחו :
פצל הסרת הקליפה מעץ הלח בנינו פיעל ומשקלו ·
בראשי׳ ל ויפצל בהן פצלות :
תהלי׳ ס **פצם** בקיעה בנינו קל · הרעשת ארץ פצמתה :
שיר ה **פצע** בקיעת בשר החי בנינו קל · הכוני פצעוני ·
שמו׳ כא ומשקלו פצע תחת פצע · כ׳ כי איש הרגתי
בראשי׳ ד משלי כג שם לפצעי · ר׳ למי פצעים חנם · ס׳ נאמנים פצעי
כז איו׳ ט אוהב · כ׳ והרבה פצעי חנם :
מ״ב ב **פצר** רבוי הרצוי בב״ל קל עומד · ויפצרו בו · והפעיל
ש״א טו כי חטא׳ קסם מרי ואון ותרפי׳ הפצר · * ומשקלו
שם יג והיתה הפצירה פים · פי׳ כלי ברזל רב הפיות :
פקד ו׳ הו״ל א זכרון והשגחה ד׳ ב״ל קל יוצא ·
שם כ שם יד אם פקד יפקדני אביך · פקדו וראו · ונפעל
שם כ ירמי׳ ו ונפקדת כי יפקד מושבך · והפעל העיר הפקד כלה ·
שופ׳ כא ירמי׳ כ והתפע׳ העם ויתפקד ב׳ מ״ל (א) יושבי פקד · פי׳ יושבי
הוש׳ ט בבל שנפקד עונה עליה · (ב) באו ימי הפקדה · ס׳
במד׳ יו ירמ׳ מח ופקדת כל האדם · כ׳ שנת פקדתם · ר׳ קרבו
יחז׳ ט פקדות העיר · ב חסרון ג׳ ב״ל קל עומד · ולא
ש״א כה שם כ יפקדנו מאומה · ונפעל כי יפקד מושבך · ופועל
ישעי׳ לח פקדתי יתר שנותי · ג מנין ומספר ד׳ ב״ל קל יוצא ·
ש״א יא ישעי׳ יג ויפקדם בבזק · ופיעל מפקד צבא מלחמה · ופועל
שמו׳ לח אשר פקד על פי משה · והתפעל ואיש ישראל
שופ׳ כ במד׳ א התפקדו · ומורכב מהפעל והתפעל לא התפקדו
ש״ב כד בתוכם · ומשקלו את מספר מפקד העם · ד צווי
עזרא א ויק׳ כו ב׳ ב״ל קל · והוא יפקד עלי · והפעיל והפקדתי עליכם
תלי׳ יט בהלה · פי׳ רש״י וצויתי · ג׳ מ״ל (א) פקודי יי׳
ד״ה כד איו׳ י ישרים · (ב) אל פקדת המלך · כ׳ ופקדתך שמרה
ד״ה ב לא רוחי · (ג) במפקד יחזקיהו המלך · ה גניזה והנחה
מ״ב ה ג׳ ב״ל קל יוצא · ויקח מידם ויפקד בבית · והפעיל

למכמש יפקיד כליו · והפעל אשר הפקד אתו · ישעי׳ י ויק׳ ה
ומשקלו את הפקדון · ו מינוי וגזברות ג׳ ב״ל קל שם
יוצא · ופקדו שרי צבאות · ונפעל ויפקדו השוערים · דברי׳ כ נחמי׳ יב
והפעיל והפקיד את השליש · ד׳ מ״ל (א) תאר · אשר מ״ב ז
הוא פקיד · ס׳ ופקיד כהן הראש · כ׳ וזבול שם כה שם כד
פקידו · ר׳ פקדים בית יי׳ · (ב) ג״כ תאר לנגיד שופ׳ ט ירמי׳ כט
ומצורה פקד ושוע · (ג) לפקדה אחת · ס׳ יחז׳ כג ד״ה כג
ופקדת אלעזר · כ׳ פקדתו יקח אחר · פי׳ רכושו במד׳ ד תלי׳ קט
ואשתו שהוא פקיד נגיד עליהם · ר׳ ויתנהו בית
הפקדת · (ד) מקרה · ושם בעל פקדת : ירמי׳ נב שם לז
פקח פתיחת עיני ואזני בשר או הבחינה · או המאסר
ב׳ ב״ל קל יוצא · אשר עיניו פקחות · פקח שם לב ישעי׳ מב
אזנים · ונפעל ונפקחו עיניכם · ב׳ מ״ל (א) פקח או בראשי׳ ג שמו׳ ד
עור · ר׳ השוחד יעור פקחים · (ב) ולאסורים פקח שם כג ישעי׳ סא
קוח · פי׳ פתוח המאסר והעי״ן והלמ״ד כפולים :
פקע ב׳ הו״ל א פרי מה · פקעת שדה · ב ציור מ״ב ד
מה · פקעים ופטורי צצים : מ״א ו
פר שורים ב׳ מ״ל (א) לזכר · מדם הפר · ס׳ פר ויק׳ ד שם
החטאת · ר׳ בפרים שלשה · כ׳ חרבו כל ש״א א
פריה · (ב) לנקבה · כפרה סוררה · כ׳ תפלט פרתו · ירמ׳ נ הוש׳ ד איו׳
ר׳ פרות עלות · ס׳ פרות הבשן : כא ש״א ו עמו׳ ד
פרר יורה שמבשלין בה · ובשלו בפרור · במד׳ יא
פארור בשורש פאר :
פרא ב׳ הו״ל א עשות פרי בנינו הפעיל · בין אחים
יפריא · ב חמור הבר פרא בודד · ס׳ הוש׳ יג שם ח
פרא אדם · פי׳ אדם מדברי · ר׳ פראים במדבר : בראשי׳ יו איו׳ כד
פרד ב׳ הו״ל א פרישה והבדלה ה׳ ב״ל קל ·
וכנפיהם פרדות · ונפעל ממעיך יפרדו · יחז׳ א בראשי׳ כה
ופיעל מפוזר ומפרד · והפעיל ויפרידו בין שניהם · אסת׳ ג מ״ב ב
והתפעל ובני לביא יתפרדו · ומשקלו עבשו פרדות · איו׳ ד יואל א
פי׳ נתעפשו גרגרי הזרע הנפזרות תחת גושי העפר ·
ב בעילה הבלתי עושה פרי ושם הפרד הבא מסוס
וחמור הבלתי מוליד בנינו פיעל · עם הזונות יפרדו · הוש׳ ד
פי׳ יזנו באופן שלא יולידו כפרד · ב׳ מ״ל (א) ונחירה
סוס ופרד · ר׳ סוסים ופרדים · כ׳ פרדיהם מאתים · מ״א יח שם עזר׳
(ב) על הפרדה אשר לי · ס׳ פרדת המלך * : מ״א א שם
פרה ב׳ הו״ל א עשות פרי ב׳ ב״ל קל · גפן פוריה · ישעי׳ לב
בן פרת יוסף · ופרינו בארץ · והפעיל בראשי׳ מט שם כו
והפריתי אותו · ויפר את עמו מאד · ומשקלו אך שם יז תלי׳ קה
פרי לצדיק · כ׳ מפרי מעשיך · כ׳ אשר פריו יתן · שם נח שם קד שם
ובסגל הפ״א ופריכם תשאו · ובשוא הפ״א ואכלו את א יחז׳ לו
פריהן · ב מטה שנושאין בה הכלות אפריון עשה ירמי׳ כט שיר ג
לו המלך שלמה :

פרז

(ג) טרייבן · ענגסטיגען · (ד) דיא שעללי · (ה) דער שריטט · פוס ·
(ו) דיא עקי : **פער** אויפשפעררן · (ב) דער נאמן אייכס געטצן :
פצה אויפשפעררן · (ב) בעפרייען · עררעטטן : **פצח** יויכצען ·
(ב) צרברעכן : **פצל** אבשעלן · (ב) דאס אבגשעלטי :
פצם צרשפרענגן · שפאלטן : **פצע** פרוואונדן · (ב) דיא וואונד :
פצר דרינגען · (ב) דיא ווידרשפענסטיגקייט · (ג) איין פילשניידיגס
אינסטרומענט · *(הערה חטאת קסם · פי׳ חטאת עומד במקום
שנים והטעם שגגת קסם על שפתי מלך והעברת מצותו עולה זדון · ושגגת
האון והתרפים הוא הרבוי והתוספת על מצותם · ויותר מזה למרי יחשב התוספת
על מצות המלך ה׳ צבאות ורבוי הרצוי להחיות כאן למען זכות לה׳) :
פקד בדענקן · היימזוכן · (ב) דיא היימזוכונג · דאס פרהענגניס · (ג)
פעהלן · מאנגלן · (ד) צעהלן · מוסטרן · (ה) דיא אנצאהל ·
זממי · (ו) בפעהלן · לוס בפעהלסהאבער זעטצן · (ז) דר בפעהל ·
(ח) אנבפעהלן · אנפרטרויען · (ט) דאס אנפערטרויטי · (י) מוסטערן ·
(יא) בשטעללן · (יב) איברגזעצט · (יג) דער בפעהלסהאבער · איבר=
געזעצטי · (יד) דאס אמט · דיא פרוואלטונג : **פקח** געעפנט · (ב)
עפנן : **פקע** איינע געוויסי פרוכט · (ב) בילדר פאן ערהאבנר ארבייט :
פר דער שטיר · (ב) דיא קוה : **פרר** דער טאפף : **פרא** לדה״מ
פריכטי טראגען · ולד״א פרווילדרן · (ב) דער ווילדי :

פרד געטרעננט · (ב) אונפרוכטבארן בייאשלאף טרייבן ·
(ג) דאס מוילטהיר :
*(הערה ההבדל שבין לשון הבדלה ללשון פרידה הוא שכל ב׳ דברים
אשר באחד מהם סימן ושינוי עצמי מרעהו יכנהו בלשון הבדלה
ויבדל אלהים בין האור ובין החושך · ויבדל אהרן להקדישו ושסע אותו בכנפיו
ולא יבדיל · כי כאשר יבדילם יהיה שם בכל צד סימן משונה מרעהו זה צד ימין
וזה צד שמאל לכן יצדק בו לשון הבדלה · אולם כל ב׳ דברי׳ הדומים ודבר חוץ
משניהם מפריד ביניהם יכנהו בשם פרידה · הפרד נא מעלי שהוא פירוד מקומי ·
והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם · כי המות יפריד ביני וביניכו · להיות כל
אחת שוכנת במקום אשר תמות · וההבדל שבין פיזור ופירוד הוא שפיזור יאמר
על פיזור הדברי׳ הראוים להיות חוברי׳ מצד טבעם · כפזרו עצמיכו · פזרת
אויביך · ופירוד יאמר על פירוד המחוברים שאין מטבעם החברה · הפרד נא
מעלי · ממעיך יפרדו · ואל תשיבני מאמרו והתפרדו כל עצמותי כי אחר
שאמר לפניו כמים נשפכתי הנה אין עוד מטבעם החיבור · וככה מפוזר ומפורד
בין העמים · כי מטבע אנשי העם להיות חוברים והנה כפזרו פיזור מקומי ולא
היו עוד חוברי׳ בטבע כי עמי הארץ שחוץ מהם נכנסו במקומות הפיזור ויפרידו
בין איש יהודי לרעהו · ועיי׳ עליו לבאר על פיו יתר הכתובי׳ · כי נכון הוא עכ״ה :
פרה שפראסענד · פרוכטבאר · (ב) פרמעהרן · פרוכטבאר זיין ·
(ג) דיא פרוכט · (ד) איינע זענפטע :

איו׳ יו סס לט ובוקע · ופיעל יפלח כליותי · ילדיהן תפלחנה · פי׳
סס מא תבקענה הרחם בלדתן · ומשקלו יפלח תחתית ·
ש״ב יא פי׳ אבן השוכב מהרחים שהוא בקע מהכל · יפלח רכב
ש״א ל הוא חלק העליון מהרחים שהוא הבקע הב׳ · יפלח
דבלה · הוא חתיכת תאנים הנבקע מכל :

יחז׳ ז **פלט** ג׳ הו״ל **א** הצלה ג׳ ב״ל קל עומד · ופלטו
תלי׳ יח פליטיהם · ופיעל ימפלטי מאויבי · והפעיל
ישעי׳ ה ויפליט ואין מציל · פי׳ יכבוש הפליטה הנשארת · ג׳
ירמי׳ מב סס כ מ״ל (א) תאר · שריד ופליט · ר׳ קול נסים ופלטים ·
סס מד יחז׳ ז ס׳ ופליטי חרב ישובון · כ׳ ופלטו פליטיהם · (ב)
ישעי׳ לז סס ד מקרה · ופליטה מהר ציון · ס׳ לפליטת ישראל · (ג)
תלי׳ נה אחישה מפלט לי · **ב** השלכה ולידה ב׳ב״ל פיעל
מיכ׳ ו והפעיל · ותסג ולא יתפליט ואשר תפלט להרב אתן ·
שופ׳ יב **ג** פחותי המעלה · כי אמרו יפליטי אפרים :

נחמי׳ ג **פלך** ג׳ הו״ל **א** גליל ומחוז · שר חצי יפלך קעילה
ש״ב ג לפלכו · **ב** משענת · ומחזיק יבפלך · **ג** קנה
משלי לא חטויה · וכפיה תמכו יפלך :

פלס היישרה והכרעה במאזני הבחינה בנינו פיעל ·
סס ה אורח חיים פן יתפלס נעו מעגלותיה לא תדע ·
פי׳ שמא תאמר שתשקול ארחות חיים בדרכיה ליישרם ·
זה שקר כי הנה נעו מעגלי הפלס ר״ל הצד האחד
מהפלס עולה מעלה והב׳ יורד מטה ולא ידע
סס יו להיישירם · ומשקלו יפלס ומאזני משפט :

פלץ אימה ורעדה ופסילי האימים וע״ז בנינו התפעל ·
איו׳ ט ישעי׳ כא ועמודיה יתפלצון · ג׳ מ״ל (א) יפלצות
מ״א טו בעתתני · (ב) אשר עשתה ימפלצת · כ׳ ויכרת אסא
סס ירמי׳ מט את מפלצתה · פי׳ צלם אחד מהאימים · (ג) תפלצתך
השיא אותך :

פלש גלגול וכסוי בעפר ואפר בנינו התפעל ·
סס ו והתפלשו באפר :

איוב לז **פלש** פריסה והתפשטות · ימפלשי עב :

משלי ז סס כא **פן** זווית · ואצל כל יפנה תארוב · ס׳ פנת גג ·
איו׳ לח זכרי׳ י כ׳ מי ירה אבן פנתה · ר׳ ועל הפנות הגבוהות ·
ש״א יד פי׳ המגדלים העומדי׳ בקרני החומה · ס׳ כל יפנות העם ·
פי׳ שרי הצבא העומדים על הקרנות ועש״ז נקראו ג״כ
שמו׳ כז קרנות ככתוב והנה ארבע קרנות · כ׳ על ארבע פנתיו* ·
זכרי׳ יד ושם פרטי עד שער הפנים :

איכה ד **פנן** אבן יקרה מח · אדמו עצם ימפנינים :

יחז׳ כז **פנג** שם מקום או שמן אפרסמון · בחטי מנית ופנג :

פנה ו׳ הו״ל **א** פני כל דבר שכנגד אחוריו והצד
דברי׳ לא אשר למולו ונטותו אליו ג׳ ב״ל קל יופנה אל
סס כג אלהים אחרי׳ · והיה לפנות ערב · פי׳ כעת יפן השמש
סס כ שופט׳ ו פניו אל עבר המערבי · ויפן ונעבור · ויפן אליו יי׳ ·
סס טו ירמי׳ מז והפעיל ויפן זנב אל זנב · לא הפנו אבות אל בנים ·
סס מט והפעל נוסו הפנו · פי׳ כאשר הראו להם אות ניסה כן
סס כ הפנו פניהם לנוס · ומשקלו עורף ולא יפנים · פנים

בפנים דבר יי׳ עמכם · פי׳ מעבר אל עבר ר״ל בלי דברי׳ ה
אמצעות משה ולהפסיק העבר · ס׳ ילפני העם · כ׳ סס ג
הגוים האלה מלפניכם · פי׳ מהעבר אשר נגד פניכם · סס י״א
ב מציאו׳ · על יפניו ישלם לו · פי׳ במציאותו בחייו · סס ז
ג קדימה וראשית האימים ילפנים ישבו בה* · וראית סס ב
את אחורי ופני לא יראו · **ד** כעס או רצון · יפני יי׳ שמו׳ לג תלי׳ לד
בעושי רע · לא יהיה לך אלהים אחרים על פני · פי׳ שמו׳ ך
על כעסי כטעם כעסוני בהבליהם · וי״מ במציאותי ·
יאר יי׳ פניו אליך · פי׳ ירצך בשמחה · כטעם באור במד׳ ו
פני מלך חיים שענינו שמחה · כמו ליהודים היתה אורה ·
ה תוך שכנגדו החוץ ח׳ מ״ל (א) הוא ההיכל ילפני · מ״א ו
(ב) ופטורי צצים מלפנים · (ג) וארז אל הבית פנימה · סס סס
(ד) תאר · בתוך הבית הפנימי · ר׳ וחדריו הפנימים · סס ד״ה א כח
(ה) תאר לנקבה · החצר הפנימית · ר׳ דלתותיו מ״א ו
הפנימיות · **ו** פנוי וריקות בנינו פיעל · יפניתי הבית : ד״ה כ ד ראשי׳ כד

פנק עידון ותענוג בנינו פיעל · ימפנק מנוער עבדו : משלי כט

פס חלק וחתיכה ב׳ מ״ל (א) כתונת יפסים · פי׳ ראשי׳ לז
שהיו חלקיו צבועים בצבעים שונים · ולפי תרגום
עקילוס הוא חלוקא דרבנן שהגיע לו עד פסא דרגלא ·
ועיי׳ שפה אחת שורש מעל מ״ש שם · (ב) יהי פסת תלים עב
בר · עיי׳ שורש ברה ביאורו :

פסס העדר ואפס בנינו קל עומד · כי יפסו אמונים : סס יב

פסג גבעה בנינו פיעל · יפסגו ארמנותיה · פי׳ סס מח
הגביהו כעין גבעה · ומשקלו ראש יהפסגה : במד׳ כא

פסח דילוג והנגרות ג׳ ב״ל קל עומד · ופסח יי׳ על שמו׳ יב
הפתח · ונפעל ויפול ויפסח · ופיעל ויפסחו ש״ב ד מ״א יח
על המזבח · יתכן שהי׳ מנהגם לדלג ככל הדולג על
המפתן · **ב** מ״ל (א) תאר לקרבן הפסח · לא עשו
יכפסח ההוא · ר׳ על שחיטת הפסחים · (ב) תאר ד״ה ב לה סס ל
לחגר · עור ופסח · ר׳ הסירך העורים והפסחים : ש״ב ה סס

פסל חציבת עצים ואבנים בנינו קל יוצא · כי יפסלו חבק׳ ב
יוצרו · ב׳ מ״ל (א) מורה הועיל פסל · כ׳ סס
הנושאים את עץ פסלם · (ב) ותהלתי לפסילים · ישעי׳ מה סס מב
ס׳ וכל פסילי אלהיה · כ׳ האליל ופסיליהם · ועיי׳ סס כא סס י
שורש מון החברל שבין פסל לתמונה :

פעה זעקת שבר בנינו קל · כיולדה אפעה · סס מב
ועיי׳ שורש אפע :

פעל פעולה ומעשה בנינו קל יוצא · אף יפעל סס מד
ב · ד׳ מ״ל (א) יפעל פעלת בימיהם · ס׳ תלים מד
פעל אלהים ומעשהו · כ׳ הוד והדר פעלו · ר׳ רב סס סד סס קיא
פעלים · (ב) פעלת שוטני · ופעלתו לפניו · (ג) קדם ש״כ כג תל׳ קט יש׳
מפעליו מאז · (ד) מפעלות אלהים : מ משלי ח תל׳ סו

פעם ד׳ הו״ל **א** כמות הדבר באחדות ורבוי בנינו
פיעל · והחל רוח יי׳ ילפעמו · פי׳ לבוא אליו שופ׳ יג
כפעם בפעם · ומשקלו אצא יכפעם בפעם · ר׳ שלש סס יו
פעמים התלת בי · ר׳ השנים · ויעקבני זה פעמים · סס ראשי׳ כז
כתיתה ·

גראבן · (ב) דער אונטרי מיהלשטיין · (ג) דער אברי מיהלשטיין · (ד)
איין שטיק · אבשניטט : פלט ענטרינן : (ב) דיא נופלוכט · (ג) דער
פליכטלינג · (ד) גבעהרן · ווערפן · (ה) פרוואפטי · נידריגי מענשן :
פלך דיא פראווינץ · דער קרייז · (ב) דיא קריקי · (ג) דיא שפינדל :
פלס אבוועגן · ערוועגן · (ב) דיא וואגי : פליץ ציטטרען · (ב) דער
שרעקן · דאס ציטטרן · (ג) דאס געטצנבילד :
פליש וועלצן : פלש דאס אויסברייטן : פן דיא עקי · דער ווינקל ·
(ב) דיא אנפיהרער : *(הערה ההבדל שבין פנה וזוית הוא שפנה
הוראתה על קיבוץ ב׳ הצלעות מבחוץ כמו עובר בשוק אצל פנה · וזוית
הוראתה על קיבוץ ב׳ הצלעות מבפנים מזויכו מלאים · עיי׳ ביאורו בשורש
פוק · כזוית מזבח פי׳ מקום כיסוך היין מפנימה למזבח והיין מלא ולק
עליו · עיי׳ פי׳ רש״י שם :
פנן דער נאמי איינס עדעלשטיינס :
פנג איין געוויסר בלזאם : פנה זיך ווענדן · (ב) דאס אנגזיכט ·

(ג) פאר · (ד) דיא געגנווארט · (ה) פארמאלס · (ו) דער צארן ·
(ז) דאס איננרי · (ח) רייטען · לעער מאכן :
*(הערה פי׳ וראית את אחורי תבין שלימות מציאותי מבחינת שלימות
הנבראים אשר בראתי אחרי המצאי מקדם · אך מבלעדי
בחינתם לא תבין דבר משלימות ראשיתי · וכן ת״א ותחזי ית דבתרי
ודקדמי לא יתחזון ובזה הלשון בעצמו יכונו בלשון רומי פוסט״ריארי ·
פרי״ארי ובזהר קדם דאתברי עלמא לא אשתמודע כלל כו׳ · ואלה
האחורים יכנה בשם תמונה ככתוב ותמונת יי׳ יביט · עיי׳ שורש מון ביאורו) :
פנק פערטליך זיין : פס בונט ול׳״א דער בים אן דיא פערזי רייכט :
פסס וועג · דאהין זיין : פסג ערהעבן · (ב) דיא אנהעהי :
פסח איבערשרייטן · (ב) לאהם ווערדן · (ג) דאס איבערשרייטונגס אפפר ·
(ד) דער לאהמי : פסל דאס בילד · געטצנבילד :
פעה שרייען · וועהקלאגן : פעל מאכן · הערפארברינגן · (ב)
דיא טהאט · דאס ווערק : פעם אפטמאלס · (ב) מאל ·

איו׳ יו תלי׳ עד — וַיְפַרְפְּרֵנִי · ומרובע אתה פּוֹרַרְתָּ בעזך ים · התפעל
ישעי׳ כד — הִתְפּוֹרְרָה ארץ · ומזה קראו ז״ל לשברי לחם פרורים ·
שם ב — ומשקלו לחפור פֵּרוֹת · פי׳ לחפירות שמשליכים שברי
שם סג — כלים · ג גת יפּוּרָה דרכתי לבדי · ד גורל · הפיל
אסת׳ ג שם ט — פּוּר הוא הגורל · ר׳ וימי הַפּוּרִים :

חבק׳ א מלא׳ ג — **פוש** רבוי ב׳ ב״ל קל עומד · ופָשׁוּ פרשיו · וּפִשְׁתֶּם
כעגלי מרבק · פי׳ תרבו בשר ושומן והפ״א
כתו׳ ג — ראויה להיות פתוחה · ונפעל נָפֹשׁוּ עמך · וי״מ כמו
איוב לה — נפוצו · ומשקלו ולא ידע בַּפַּשׁ מאד · פי׳ רב הוא
אשר לא ידע * :

פות בית ציר׳ הדלתות וכניסתם ועצ״הש בית הרחם ·
מ״א ז ישעי׳ ג — וְהַפֹּתוֹת לדלתות · כ׳ ויי׳ פָּתְהֵן יערה ·
פי׳ יגלה ערותן ע״ד והראיתי גוים מערך · וחז״ל פי׳
מטעם ותער כדה · ועיי׳ שורש פאה :

ראשי׳ מט — **פזז** ב׳ הו״ל **א** התחזקות ב׳ ב״ל קל עומד · וַיָּפֹזּוּ
ש״ב ו — זרועי ידיו · ופיעל מְפַזֵּז ומכרכר · פי׳ מחזק
אזור מתניו ורוקד · **ב** זהב מזוקק ויתכן שזאת הוראה
ראשי׳ מט — אחת לכל אשר המה בכתובים ג׳ ב״ל קל · וַיָּפֹזּוּ זרועי
ידיו · פי׳ קצת שהוא רומז לנתיגרת טבעת על ידו ·
ש״ב ו — ופיעל מְפַזֵּז ומכרכר · פי׳ חגר מתניו בכתם אופז ·
מ״א י — והפעל זהב מוּפָז · פי׳ מזוקק · ב׳ מ״ל (א) עטרת
תלי׳ כא דני׳ י — פָּז · (ב) ומתניו חגורים בכתם אוּפָז :
ירמי׳ נ — **פזר** פירוד ופיזור ג׳ ב״ל קל · שה פְזוּרָה ישראל ·
תלי׳ קמא שם כב — ונפעל נִפְזְרוּ עצמינו · ופיעל פִּזַּר עצמות
שם קיב — חונך · ומשקלו פִּזַּר נתן לאביונים · יתכן היותו תאר
לצדקה ע״מ אכר כבר והפתח מקום קמץ :

פחד ב׳ הו״ל **א** דאגה ופחידה ועצ״הש אסיפה ג׳
דברי׳ כח הוש׳ ג — ב״ל קל עומד · וּפָחַדְתָּ לילה ויומם · וּפָחֲדוּ
אל יי׳ ואל טובו · פי׳ יתאספו פתאום · כמו יחרדו בנים
משלי כח — מים · עיי׳ שורש חרד · ופיעל אשרי אדם מְפַחֵד
איוב ד — תמיד · והפעיל ורוב עצמותי הִפְחִיד · ב׳ מ״ל (א) כי
שם ג תלי׳ לו — פַּחַד פחדתי · ס׳ אין פַּחַד אלהים · כ׳ כי נפל
שם קה איו׳ טו ירמי׳ — פַּחְדָּם · ר׳ קול פְּחָדִים באזניו · (ב) ולא פַחְדָּתִי אליך ·
ב׳ איו׳ מ ויק׳ כא — **ב** גידי פַּחֲדָו ישורגו · מרות אשך ת״א מרים פחדין :
נחמי׳ יב שם י — **פחה** נגיד · נחמיה הַפֶּחָה · ס׳ פַּחַת מואב · כ׳
שם ה — להיות פֶּחָם · משפטו פחהם · וככה נמצא
מלא׳ א נחמי׳ ה — הקריבהו נא לְפֶחָתֶךָ · ר׳ וְהַפַּחוֹת הראשונים · ס׳
שם ב ירמי׳ כח — פַּחֲוֹת עבר הנהר · הוא״ו מקום הה״א · כ׳ פַּחוֹתֶיהָ וסגניה :

פחז מהירות וקלות הדעת ג׳ מ״ל (א) מקרה
ראשי׳ מט ירמי׳ כג — פַּחַז כמים · (ב) בשקריהם וּבְפַחֲזוּתָם ·
צפני׳ ג — (ג) תאר · נביאיה פּוֹחֲזִים :

משלי כו — **פחם** גחלים · פֶּחָם לגחלים :

ש״ב יח — **פחת** ב׳ הו״ל **א** חפירה ושוחה · אל הַפַּחַת
שם יז — הגדול · ר׳ באחת הַפְּחָתִים · **ב** שם נגע מה ·
ויק׳ יג — פַּחַתַּת היא · י״מ מלשון פחות שענינו חסרון בדרז״ל :

שמו׳ כח איו׳ כח — **פטד** אבן יקרה מה · אודם פִּטְדָה · ס׳ פִּטְדַת כוש :

פטר פתיחה ושלוח ב׳ ב״ל קל עומד · וַיִּפְטַר מפני — ש״א יט
שאול · והיוצא כי לא פָטַר יהוידע · פי׳ לא — ד״ה ב כג
שלחם · והפעיל יַפְטִירוּ בשפה · פי׳ יפתחו פה לשלח — תלי׳ כב
דברי׳ · ג׳ מ״ל (א) פֶּטֶר רחם · (ב) פִּטְרַת כל — במד׳ ג שם ח
רחם · פי׳ פתיחת הרחם ראשונה · (ג) וּפְטוּרֵי צצים · — מ״א ו
פי׳ כמו פתוחי :

פטש מקבת · מחליק פַּטִּישׁ : — ישעי׳ מא

פיד איד ושבר · אל פִּיד בוז · עיי׳ שורש עשרת — איו׳ יב
ביאורו · ס׳ בְּפִיד משנאי · כ׳ אם בְּפִידוֹ להן — שם לא שם ל
שוע · עיי׳ שורש בעה ביאורו :

פים קמטים מרוב השומן · ויעש פִּימָה עלי כסל : — שם טו

פכה נביעה והרקה בנינו פיעל · והנה מים
מְפַכִּים · ומשקלו פַּךְ השמן : — יחז׳ מז ש״א י

פלל ב׳ הו״ל **א** משפט נ׳ ב״ל נפעל · וְנִפְלַל חלל פי׳ — שם כח
תהיה נשפטת משפט הרל והריגה · ועיי׳ שורש
גפל · ופיעל אשר פִּלַּלְתְּ לאחותך · והתפעל מי — שם יז
יִתְפַּלֶּל לו · פי׳ מי יהי׳ נשפט בעדו · ד׳ מ״ל (א) — ש״א ב
מקרה · עשי פְלִילָה · פי׳ משפט אמת · (ב) פקו — ישעי׳ יז
פְּלִילִיָּה · פי׳ כשלו משפטיה · (ג) תאר · ואויבינו — שם כח
פְּלִילִים * · (ד) עון פְּלִילִי · פי׳ ראוי להיות נשפט — דברי׳ לב איו׳ לא
עליו · **ב** בקשה ותפלה ליי׳ בנינו התפעל · ומשקלו
לְהִתְפַּלֵּל אליך את הַתְּפִלָּה הזאת · ס׳ אל תְּפִלַּת — ש״כ ז מ״א ח
עבדך · כ׳ שמעתי את תְּפִלָּתֶךָ · ר׳ כלו תְּפִלּוֹת דוד : — שם ט׳ תלי׳ עב

פלא ב׳ הו״ל **א** פליאה והפרשה מהמנהג המאוי ·
ג׳ ב״ל נפעל · היא נִפְלָאת בעינינו · שיחו — שם קיח
בכל נִפְלְאֹתָיו · פי׳ בכל יצוריו איך יסדם בחכמה כי יי׳ — שם קה
עושה פלא · והפעיל כי הִפְלִיא חסדו לי · והתפעל — שם לא
ותשב הִתְפַּלָּא בי · ו׳ מ״ל (א) עושה פֶלֶא · כ׳ מקדם — איו׳ י תלי׳ עז
פִּלְאֶךָ · ר׳ פְּלָאוֹת עדותיך · ועיי׳ שורש עוד ביאורו · — שם שם קיט
ובי״מ והדר פְּלָאִים · (ב) והוא פִּלְאִי · פי׳ נפלא — איכ׳ א שופ׳ יג
להודיע · (ג) פְּלִיאָה דעת · (ד) פְּלוֹנִי אלמוני · (ה) — תלי׳ קלט ש״כ ו
לַפַּלְמוֹנִי המדבר · (ו) מִפְלְאוֹת תמים דעים · **ב** — דני׳ ח איו׳ לז
הפרשה ב׳ ב״ל פיעל · לְפַלֵּא נדר · והפעיל כי — במד׳ טו
יַפְלִיא לנדור · ועיי׳ שורש פלה : — שם ו

פלג חלוקה ושטף מים ההולך לחלוק בארץ ב׳ ב״ל
נפעל · בימיו נִפְלְגָה הארץ · ופיעל פַּלַּג — ראשי׳ י תלי׳ נה
לשונם · ד׳ מ״ל (א) פֶּלֶג אלהים מלא מים · ר׳ פְּלָגִים — שם סה ישע׳ ל
יבלי מים · ס׳ כְּפַלְגֵי מים בציון · כ׳ נהר פְּלָגָיו · (ב) — שם לב שם מו
בִּפְלַגּוֹת נהרי נחלי דבש · לִפְלַגּוֹת ראובן · פי׳ — איו׳ כ שופ׳ ה
במחלקות · (ג) לִפְלֻגּוֹת בית האבות · (ד) לתתם — ד״ה כ כה
לְמִפְלַגּוֹת · פי׳ למחלקות ולכתות : — שם

פלד לפיד אש · באש פְּלָדוֹת הרכב : — נחו׳ ב

פלה הפרשה ב׳ ב״ל נפעל · וְנִפְלֵינוּ אני ועמך · — שמו׳ לג
והפעיל אשר יַפְלֶה יי׳ בין מצרים · ושם פרתי — שם יא
לאנשי צבא מה · והכריתי וְהִפְלֵתִי · ועיי׳ שורש פלא : — ש״כ ט

פלח בקוע וחתיכה ב׳ ב״ל קל יוצא · כמו פֹלֵחַ — תלי׳ קמא
ובוקע

(ג) דיא טראטטי · קעלטר · (ד) דאס לאאס : **פוש** פרמעהרן ·
לונעהמן · (ב) איס איברפלוס :
*(הערה והבדל שבין פוש ורבה כתב רש״י ז״ל שפוש ענינה התפשטות
מטעם פשה הנגע והשי״ן והסין אחד לו כמו שפי׳ בפ׳ מיודעי
מאסך · ולי נראה שפוש הוא מטעם פרי · פרו ורבו ת״א פושו ולכן
יורה שעניות שהוא עשות פרי בשר והולדה בדומה) : **פות** דיא
אכגעלי · (ב) דיא שאאמטהייל דער טהירי : **פזז** שטארק ·
גלעכקינט זיין · (ב) געלירט מיט פייכס גאלד · (ג) פייך · געלייטערט :
פזר צרשטרייט · (ב) פיגירליך · דאס אללמאזען : **פחד** זיך
פירכטען · ציטטרען · (ב) דיא פורכט :
פחה דער פירשט · אכפיהרער : **פחז** דיא איברייילונג · איילפערטיג
קייט : **פחם** דיא קאהל :
פחת דיא גרובי · דער גראבן · (ב) דיא לעקרונג : **פטד** איין
געוויסער עדלשטיין : **פטר** זוועגרייסן · עעגגעהן · (ב)

וואס צו ערסט הערויסקוממט · (ג) איינגעגראבן :
פטש דער האממער : **פיד** דער אונפאלל · דאס אונגליק :
פים רונצלען פאן איברעסיגס פעטט : **פכה** אויסשטרעמן · (ב) דער
קרוג : **פלל** געריכטעט · (ב) דאס געריכט · אורטהייל · (ג)
בעטן · (ד) דאס גבעט : *(הערה פי׳ לו אכמו או ידעו כי המשפט
לאלהים הוא וגורם מכרם ביד צר כי לא כצורם צורנו לשפוט מישרים
אבל אויבינו שופטים בדבר כי לא ה׳ פעל כל זאת כי אם ידינו רמה ·
ובעבור כבוד המקום הקדים צורנו וגם השמיט משפטם אשר לא כדת
כמו כה יתן ה׳ וכה יוסיף · ולא פי׳ מפני הקללה · כי מגפן סדום
קוסב על אויבינו האמור ר״ל כופרים בה׳ ובהשגחה כאנשי סדום) :
פלא וואונדרבאר · (ב) דאס וואונדר · (ג) זיך אבזאנדרן · הערפארר
טהון : **פלג** טהיילען · (ב) דער באך · דיא קוועללי · (ג) דיא
טרעננונג · דער שטרייט · (ד) דיא אבטהיילונג : **פלד** דיא פלאממי :
פלה אונטערשיידען · (ב) דער נאמי איינר נאטיאן : **פלח** דורכוויהלען :

מ"א ל **פגר** הריסת הנוצב והסדר וגוף המת הנהרס מבנינו
במותו בנינו פיעל · אשר יְפַגְּרוּ מלכת · פי'
הרסו מערכת אנשי המלחמה · פן יהרסו ת"א דלמא
יפגרון וככה כל הריסה מתורגם בלשון פגירה · ומשקלו
כתו'ג ש"א יז ישע' וכובד יפֶגֶר · ס' פֶּגֶר מחנה פלשתים · ר' כלם פְּגָרִים
לו שם סו במד'יד מתים · ס' בְּפִגְרֵי האנשים · כ' וּפִגְרֵיכֶם אתם ·
משפטו להיות הפוך ואתם פגריכם כלומר הבנים יבואו
לארץ אבל אתם פגריכם יפלו במדבר הזה :
פגש פגישת ב' מתנועעים מתנגדים ג' ב"ל קל יוצא ·
ראש'לב משלי דכ כי יִפְגָּשְׁךָ עשו · ונפעל עשיר ורש נִפְגָּשׁוּ ·
איוב ה ופיעל יומם יְפַגְּשׁוּ חושך · ועיי' בהערה לשורש פגע :
שם **פדה** פדיון וגאולה ד' ב"ל קל יוצא · ברעב יִפְדְּךָ
שמו' דא ממות * · והפעיל אשר לא יעדה וְהֶפְדָּהּ ·
ויק' יט והפעל ונפעל וְהָפְדֵּה לא נִפְדָּתָה · ג' מ"ל (א) והרבה
תל'קל מט במד'ג עמו יפְדוּת · (ב) ויקר פִּדְיוֹן נפשם · (ג) כסף הַפִּדְיוֹם :
דני' יא **פדן** ב' הו"ל א ארמון · ויטע אהלי אַפַּדְנוֹ · את
שפרירו ת"י אפדניה · ב שם זוג ערים ידועים ·
ראשי' לג בבואו מִפַּדַּן ארם · צמד בקר ת"י פדן :
איוב לג **פדע** פרות בנינו קל · פְּדָעֵהוּ מרדת שחת :
ויק' א שם **פדר** חלב · את הראש ואת הַפָּדֶר · כ' ואת פִּדְרוֹ :
פה ג' הו"ל א פי' כלי חי או עצה ודבר שפתים ·
ועצ"הש פתחי הבורות ובית הצוואר של הבגד
שמו' ד יהוש' ט וחידודי כלי ברז"ל · כבד פֶּה · ועם ישראל פֶּה אחד ·
ראשי' מה פי' בעצה אחת · ס' עגלות על פי פרעה · פי' בדבר
שם דט תלי' קיט פרעה · על פִּי הבאר · כ' מדבש לְפִי · בהעדר יו"ד
שם סט כט שמו' לט השורש · באר פִּיהָ · חטאת פִּימוֹ · שפה לְפִיו ·
ש"א יג הוא בית הצוואר · ר' הפצירה פִּים · הוא כלי ברזל
משלי ה דב החידודים הכורת ברזל · ובו"ת חרב כחרב פִּיּוֹת ·
תל'קמט ויק' דה ובכפל הפ"א וחרב פִּיפִיּוֹת · ב שיעור · לְפִי מעט
שם השנים · כ' לְפִיהֶן ישיב גאולתו · ג כטעם הֵנָּה · עד
איו' לח שם יפה תבוא · ובאל"ף ופא ישית בגאון גליך · ובוא"ו
יחז' מ לאלים מפה וּמִפּוֹ · איפה בשורש איף :
ראשי' מה **פוג** רפיון וחלישות ב' ב"ל קל עומד · וַיָּפָג לבו כי
לא האמין · פי' רפתה רפיקת לבו ההוה ממרוצת
הדם אשר נחלשה כעת מעצבון שקרה לו כהזכירו את
יוסף אחר שלא האמין בחייו · ועיי' שורש דלף · והרמב"ן
ז"ל פי' שקרה לו זה החלישות מרוב השמחה
הפתאומית · והנה הכתוב מכחישו שאומר כי לא האמין ·
ונפעל נְפוּגֹתִי ונדכיתי · ב' מ"ל (א) אל תתני יפוּגַת · תלי' לח איכ' ב
(ב) מאין הֲפֻגוֹת : שם ג
פוח ר' הו"ל א נפיחה ודיבור בנינו הפעיל ·
הָפִיחִי גני · וְיָפִיחַ כזבים · פי' ידבר · כל שיר ד משלי יד
צורריו יָפִיחַ בהם · פי' יחשבו כדבר קל שעולה בנפיחה · תלי' י
ב רמץ ואפר · יָפִיחַ כבשן · ג מחבוא ומוקש ב' ב"ל שמו' ט
קל · עד שֶׁיָּפוּחַ היום · פי' עד שיחבא אור היום שיר ב
וכטעם ועין נואף שמרה נשף · והפעיל הָפֵחַ בחורים ישעי' מב
כלם · פי' ילכדו ויהיו נחבאים בחורי בית הסוהר ·
ומשקלו יִלְפַּח ולמוקש · ר' צנים פַּחִים · עיי' שורש שם ח משלי דכ
עקש ביאורו · ד טסים · רקועי פַּחִים · ס' פַּחֵי הזהב : במד' יז שמו' לט
פוך ב' הו"ל א כחול לצבוע העין · ותשם בַּפּוּךְ מ"ב ט
עיניה · ב אבן מה · מרביץ בַּפּוּךְ אבניך : ישעי' נד
פול מין קטנית מה · וּפוֹל ועדשים : ש"ב יז
פון אולי ושמא בניגו קל · נשאתי אמיך אָפוּגָה · תלי' פח
פי' אני חושש תמיד פן יקרני רע מה · ומלה
אחת פֶּן ישלח ידו · פי' שמא · וכטעם שלא פֶּן תמותון * : ראשי' ג שם
פוץ פיזור ג' ב"ל קל עומד · * פן נָפוּץ · ונפעל שם יא
נָפֹצוּ משפחות הכנעני · ופיעל ואחז בערפי שם י
טִיפַּצְפְּצֵנִי · והוא כפול הפ"א והלמ"ד · ומרובע וכפטיש איו' יו
יְפֹצֵץ סלע · פי' ישברהו ויפזר חלקיו · והפעיל ירמי' דג
וַהֲפִיצוֹתִים בגוים · והתפעל וַיִּתְפֹּצְצוּ הררי עד · שם ט חבק' ג
ומשקלו יתְפוֹצוֹתִיכֶם ונפלתם · עתרי בת פוּצִי · ירמי' דה צפני' ג
הוא שם אומה · ועיי' שורש נפץ :
פוק ב' הו"ל א מכשול ב' ב"ל קל עומד · פָּקוּ ישעי' דח
פליליה · פי' כשלו משפטיה על דרך כשלה
ברחוב אמת · והפעיל יחזקום ולא יָפִיק · ב' מ"ל (א) ירמי' י
פִּיק ברכים · (ב) ולא תהיה זאת לך לְפוּקָה · ש"א דה
ב הוצאה בנינו הפעיל · זממו אל תָּפֵק · פי' אל תלי' קמ
תוציא מחשבתו לפועל · מְפִיקִים מזן אל זן · פי' רבוי שם קמד
התבואות פרצו הזויות ונתערבו מין בשאינו מינו :
פור ר' הו"ל א ביטול ב' ב"ל הפעיל · הֵפֵר ברית · ישעי' לב
והפעל עוצו עצה וְתֻפָר · ב ריצון ושבר ד' שם ח
ב"ל קל יפור התפוררה ארץ · ופיעל שלו הייתי שם דד
ויפרפרני

הוא המתנועע ופוגע במקום אחר · ולזה שימשו בו ג"כ ענין הכאה שהסוס
או החרב מתנועע בכח מניעו ופוגע במוכה העומד נכח · והבקשה או העתירה
יפגעון ג"כ בעומד נכח אשר לא שימשו בכיוצא בם במלת פגישה דוק בכתובים :
עוד ראיתי כי טוב לבאר מקרא פגעת את שש ועושה צדק בדרכיך יזכרוך הן
אתה קצפת ונחטא בהם עולם ונושע (ישעי' סד) · יען שהפרשה כלה
מקשה חתרו מפרשי ישראל והעמים לשוב אל הפשט ולא יכולו · וטרם אענה
שמקרא מסורס הוא והראוי בדרכיך יזכרוך ונושע בהם עולם הן אתה קצפת
ונחטא · וטעם וא"ו ונחטא כאשר חטאנו כמו אם לא ישבעו וילינו (תלי' נט) ·
או כטעם כבר · והנה אומר דרך כלל שהנביא התרעם על הסתר פני ה' מעמו
ואמר היינו מעולם וגו' (שם סוף סג) · פי' נהיינו עתה כעם אשר לא משלת
בם מעולם וכאלו לא ירדת בעבורם כאש מן השמים להשמיעם קולך ולמען
הודיע שמך בעמים · בעשותך נוראות · אשר בעת ההיא עשית נוראות לא
נקוה חושב באפשרותן : ומעולם · עשית נוראות אשר לא נשמע ולא נראה
מעולם שיעשה איזה אלהים לעמו · זולתך לבדך עשית לעמך המקוים אליך :
פגעת את שש · אז רצית את השמח בך כטעם ישמח לב מבקשי ה'. ועושה צדק
(ורומז לחכמים ויראים) אשר יקראוך באמת על פי תארי פעולותיך אל רחום
וחנון וגו' ורומז לתפלת משה ואהרן · והיינו נושעים בהם תשועת עולמים ·
אך אתה קצפת כאשר חטאנו : וכהי' · והיינו כטמא מעולם וכל צדקותינו
מתועבי' לפניו כבגד מלוכלך במוכה טריה · ויתר הדברי' ה"ה מבוארי' עכ"ה) :
פגר לדה"מ אוים דער ארדנונג געריסן · ולד"א מידי · טרעגי זיין · (ב) דער
לייכנאם : פגש בגעגנן : פדה ערלעזן · לאסקויפען · (ב) דיא ערלעזונג :
*(הערה ההבדל שבין גאולה ופדות הוא שגאולה בקרובים ופדות ברחוקים ·
וגאל את ממכר אחיו · כי אמכם גואל אתה · ואת פדויי
העודפי' · והפדה לא נפדתה · ואל תשיבני מאמרו בכור בניך תפדה ·
כי הי' זה בעבור שנשתעבד לכהן בשעת הולדו שאין עוד רחמי הקרובי' עליו
עד שלשים · ויש עוד הבדל ביניהם והוא שהגאולה תאמר על פדיון
שערכו ידוע עד"הכ כפי שניו ישיב את גאולתו · גואל הדם נפש בעד
נפש · ופדיון יאמר על ערך שיקלב בעת הפדיון · ויקר פדיון נפשם ·
ובעבור שעונש העון בלתי נודע ערכו בעה"כ לכן לא נאמר לשון גאולה
בעון כי אם לשון פדיון והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו עכ"ה) :
פדן דער פאללאסט · (ב) לדה"מ דער נאמי צווייער ערטר :
פדע זא וויא פדה : פדר דאס פעטט : פה דער מונד · דיא מינדונג ·
עפנונג · אונד פיגירליך · דיא געזינונג · מיינונג · (ב) צוויא
שניידיג · (ג) יע נאך דעם · (ד) היר : פוג שוואך זיין · ערמאטטן · (ב) דיא
ערמאטטונג : פוח וועהן · (ב) רעדן · אויסשטאסען · (ג) דער רום ·
שטויב · (ד) פרבערגן · (ה) פרשטריקען · (ו) דער פאללשטריק ·
(ז) דאס בלעך : פוך דיא שמינקי · (ב) איין געוויסער עדלשטיין :
פול דיא באהני : פון פרצווייפלען · (ב) פילייכט :
*(הערה ומזה הטעם הוא מלת פן האמורה בשני כתובים המכחישים
זא"ז והם אל תען כסיל כאולתו פן תשוה לו גם אתה · ענה
כסיל כאולתו פן יהיה חכם בעיניו · וזה כי תנאי היה דבריו על איזה
אופן יענהו ומלת פן היא נושא התנאי וטעמה כטעם שלא · ר"ל א'
תנאי היה דבריו שיענהו כאולתו כי לא יחפוץ כסיל בתבונה · ב' אף גם
זאת אל תהי תשובתך באופן שלא תשוה לו ר"ל שתתן מקום לדבריו ·
אלא ענהו שלא יהיה חכם בעיניו כלל ר"ל אך שתוכיח שדבריך יותר
נכונים מדבריו) : פוץ צרשטריית ווערדן · (ב) צרשטרייען ·
אומהערווערפען · (ג) דאס אומהערגווארפני · (ד) דער נאמן איינס פאלקס :
*(הערה ההבדל שבין פוץ ופזר הוא שפזר מורה פירוק המחובר · כפזרו
עצמינו · מפוזר ומפורד פי' מפורק מחברתם · אולם פוץ
מורה התפשטות המצומצם מהאמצע אל המקיף ויפץ יי' אותם משם ע"פ
כל הארץ · ואפיצם בישראל פי' שהצלוים היו ראוים להיות באמצע מחנה
ישראל כמו שהיו במדבר · ולזה יורה ג"כ טוב כמו עוד תפוצינה ערי
מטוב פי' ירב הטוב ויצטרכו למקום רחב ידים ויתפשטו מהאמצע אל
העברים מסא"כ מלת פור) : פוק גלייטען · שטרויכלען · (ב) דאס
וואנקען · ציטערען · (ג) דער אנשטאס · (ד) הערפארבריכגן :
פור צרשטערן : איברערטן · (ב) צרטרענן : שפאלטען :

ירמי׳ ה ורשן בנינו קל · שמנו יָעֶשְׁתוּ · ג׳ מ״ל (א) ברזל
יחז׳ כז שיר ה עָשׁוֹת · פי׳ כלי ברזל לטושים וצחים · (ב) מעיו עֶשֶׁת
איוב יב שֵׁן · (ג) לפיד בוז לְעַשְׁתּוּת שאנן · עת בשורש עות :
משלי כד **עתד** ב׳ הו״ל **א** הזמנה ב׳ ב״ל פיעל · וְעַתְּדָהּ
איו׳ טו בשדה לך · והתפעל אשר הִתְעַתְּדוּ לגלים ·
שם ב׳ מ״ל (א) תאר · כמלך עָתִיד לכידור · ועיי׳ שורש
שם ג כדר ביאורו · ר׳ הָעֲתִידִים עורר לויתן · ובוית וחש
דברי׳ לב ישעי׳ עֲתִדֹת למו · (ב) וַעֲתוּדֹתֵיהֶם שוסיתי · פי׳ אוצרותיהם
המזומני׳ להם **ב** זכרי העזים הנקראי׳ תישים ועצ״הש
במד׳ ז ישעי׳ יד נגידי העם · עַתּוּדִים חמשה · ס׳ הקים כל עַתּוּדֵי
ארץ · פי׳ מושלים ונגידי ארץ :
שם ט **עתם** חשיכה בנינו נפעל · נֶעְתַּם ארץ :
עתק ג׳ הו״ל **א** עובי וחוזקאו רבוי בנינו קל עומד ·
איו׳ כא עָתְקוּ גם גברו חיל · ג׳ מ״ל (א) מקרה · יצא
ש״א ב משלי ח עָתָק מפיכם · (ב) תאר · הון עָתֵק · (ג) ולמכסה
ישעי׳ כג עָתִיק · פי׳ עב והשוב · **ב** עקירה והעתקה ב׳ ב״ל קל
איו׳ יד שם ט עומד · וצור יֶעְתַּק ממקומו · והפעיל הַמַּעְתִּיק
משלי כה הרים · הֶעְתִּיקוּ אנשי חזקיה · פי׳ כתבו מספר וכאלו
עקרו המכתב מספר אל ספר · ומשקלו והדברים
ד״ה א ד עַתִּיקִים · פי׳ כל היחוס שספר הוא מעותק מספר קדום ·
ישעי׳ כח ס׳ עַתִּיקֵי משדים · פי׳ נעקרו ונגמלו · **ג** ישן בנינו
תלי׳ ו קל עומד · עָתְקָה בכל צוררי · פי׳ נתישן תארי
ד״ה א ד כזקן · ומשקלו והדברים עַתִּיקִים · פי׳ קצרת ישנים
מימיו קדמונים :
ראשי׳ כה **עתר** ב׳ הו״ל **א** רצוי ותפלה ג׳ ב״ל קל · וַיֶּעְתַּר
ישע׳ יט ד״ה ה יצחק · ונפעל וְנֶעְתַּר להם ורפאם · וְנַעְתּוֹר
שמו׳ ח ירמי׳ לג להם · והפעיל הַעְתִּירוּ בעדי · ומשקלו עֲתֶרֶת שלום ·
ב עובי ורבוי ב׳ ב״ל נפעל · נאמנים פצעי אוהב
משלי כז וְנַעְתָּרוֹת נשיקות שונא · פי׳ נאמנים הוא מטעם נאום
שפי׳ מליצה עיי׳ שורש נאם והנה יאמר שמכות האוהב
הם מליצי מוסר כי הוא מלמדך להועיל · אך נשיקות
השונא הם עובי כי בשנאתו הוא מייפה בעיניך מעשיך
יחז׳ לה הרעים ומרגילך להתנהג ברע · והפעיל וְהַעְתַּרְתֶּם
שם ח עלי דבריכ׳ · ומשקלו וַעֲתַר ענן הקטור׳ · פי׳ העשן עב :

בני רבעים

חבק׳ ב **עבטט** ומכביד על עַבְטִיט · ובשורש טיט :
עטלף עכבר בעל כנפים המעופף בלילה · והדוכיפת
דבר׳ יד ישעי׳ ב וְהָעֲטַלֵּף · ר׳ להפור פרות וְלָעֲטַלֵּפִים :
שם סו ש״א ו **עכבר** שרץ ידוע · השקץ וְהָעַכְבָּר · ר׳ וְעַכְבְּרֵי
שם הזהב · כ׳ וצלמי עַכְבְּרֵיכֶם :
עכבש שרץ ידוע טווה הרשתות על כל פינה ללכוד
ישעי׳ כט הזבובים · וקורי עַכָּבִישׁ יארוגו :

עכשב מין נחש · חמת עַכְשׁוּב : תלי׳ קמ
עקרב ב׳ הו״ל **א** מין זוחלי עפר · נחש שרף
וְעַקְרָב · ר׳ ואל עַקְרַבִּים אתה יושב · דברי׳ ח יחז׳ ב
ב קוצים · ואני איסר אתכם בָּעַקְרַבִּים : מ״א יב
ערער עץ מדברי ב׳ מ״ל (א) כְּעַרְעָר בערבה · ירמי׳ יז
כַּעֲרוֹעֵר במדבר · ועיי׳ שורש ערר : שם מח
ערפל אופל · חשך ענן וַעֲרָפֶל : דבר׳ ד
עשתר ג׳ הו״ל **א** נקבות הצאן וְעַשְׁתְּרוֹת צאנך · שם ז
ב צלם ע״ז · ב׳ מ״ל (א) בית עַשְׁתָּרוֹת · ש״א לא
(ב) עַשְׁתֹּרֶת אלהי צדונים · **ג** שם עיר בְּעַשְׁתָּרוֹת מ״א א דברי׳ א
ובאדרעי · ס׳ בְּעַשְׁתְּרוֹת קרנים : ראשי׳ יד

נשלמה אות העי״ן

אות הפ״א

פאה קץ וצד בנינו הפעיל · אמרתי אַפְאֵיהֶם · דברי׳ לב
פי׳ אפזרם בכל פאה · ב׳ מ״ל (א) לִפְאַת שמו׳ כו
האחת · ס׳ לִפְאַת נגבה · כ׳ ווי׳ פְּתָחֶן יערה · הפ״א שם כו ישע׳ ג
קמוצה בדטלרת התנועה והטעם שערות ראשם
המסולסלות תהיינה מעורות ודבוקות כעין לבדין · ר׳
על ארבע הַפֵּאוֹת · (ב) ומחץ פַּאֲתֵי מואב · רומז שם כה במד׳ כד
אל וימרד שני חבלים להמית : ש״ב ח
פאר ב׳ הו״ל **א** יופי ושלימיות ב׳ ב״ל פיעל · ובית
תפארתי אֲפָאֵר · והתפעל מעשה ידי לְהִתְפָּאֵר · ישעי׳ ס שם
ר׳ מ״ל (א) יכהן פְּאֵר · פי׳ פְּאֵרְךָ חבוש עליך · ר׳ שם סא יחז׳ כד
הַפְּאֵרִים והצעדות · ס׳ פַּאֲרֵי פשתים · כ׳ וּפַאֲרֵיכֶם ישע׳ ג יחז׳ מד כד
על ראשיכם · (ב) ולצפירה תִּפְאָרָה · (ג) עטרת ישעי׳ כח
תִּפְאֶרֶת · ס׳ תִּפְאֶרֶת העכסים · כ׳ ובית תִּפְאַרְתִּי · שם סב שם ג שם ס
(ד) כל פנים קבצו פָּארוּר · מפניו יחילו עמים כל פנים
קבצו פָּארוּר* · **ב** ענפים בנינו פיעל · לא תְפָאֵר יואל ב׳ דבר׳ כד
אחריך · פי׳ לא תשוב ללקוט הנשאר בפארות · ב׳
מ״ל (א) מסעף פֻּארָה · (ב) ותשלח פארת · כ׳ ישע׳ י יחז׳ יז
לא היו כְּפֹארֹתָיו : שם לא
פג תאנה שלא נגמרה · התאנה חנטה פַגֶּיהָ : שיר ב
פגל בשר נתעב שנתרחק מזמן שהיטתו בפועל · או
במחשבה בקדשים · פִּגּוּל יהיה · ר׳ ומרק פִּגֻּלִים : ויקר׳ ישעי׳ סה
פגע ד׳ הו״ל **א** פגישה בנינו קל · וּפָגְעָה חבל ש״א י
נביאים* · **ב** הכאה ומקרה רעה · ב׳ ב״ל קל
יוצא · פן יִפְגָּעֵנוּ בדבר · והפעיל ולפושעים יַפְגִּיעַ · שמו׳ ה ישע׳ נג
פי׳ יענוש · ב׳ מ״ל (א) ואין פֶּגַע רע · (ב) למטרה מ״א ה
שמתני לְמִפְגָּע לך · **ג** בקשה ותחינה ב׳ ב״ל קל · איו׳ ז
ופגעו לי · והפעיל הִפְגִּעוּ במלך · **ד** רצוי והעתר ראשי׳ כג ירמ׳ לו
בנינו קל · פָּגַעְתָּ את שש : ישעי׳ סד

(ד) גלענכן · פעטט זיין · *(הערה כפי׳ עשתי עשר · ככר רבו הפי׳ בזאת המלה ואשר יראה לי שהיא מטעם מחשבה וחשבון האומר כי אחר שנשלם סדר מספר הקטן בעשר עוד יחשוב החושב והמונה אחת לעשר למצוא חשבון חדש · ומזה הוא טעם לעשתות שאנן פי׳ בעלי רעיונים שאננים · שהתרעם על רוע ההנהגה אשר במציאות כי בהיותו נכון לפיד ושבר · אז בוז יבוזו לו שאנני הרעיון ר״ל עשירי עם ובעלי זרוע בבטחם כי לא יגע בהם רע כאלו הפיד והרע איננו נכון ומזומן כי אם למועדי רגל ר״ל לקשי היום · והוא כלל שאחריו פרט ישלו אהלים לשודדים וגו׳) :
עתד בריטען · בשטיממען · (ב) בשטיממט · בערייט · (ג) דער בֿאק · (ד) דער רעגענט · פירסט : **עתם** פינסטער ווערדן :
עתק לוכעהמן · שטארק ווערדן · (ב) דאס הארטי · שטארקי · (ג) שטארק · (ד) ווענגריקן · (ה) אלטערן · (ו) אלט זיין :
עתר פלעהן · בעטן · (ב) אונדורכזיכטיג · דיק · (ג) דער דיקי רויך :
עבטט זיהי · שורש טיט : **עטלף** דיא פלעדרמויס ול״א דיא שוואלבי :
עכבר דיא מויס : **עכבש** דיא שפינני : **עכשב** דיא אטטער :
עקרב דיא שקארפיאן · (ב) דער דארן : **ערער** דער נאמי איינס בוימס : **ערפל** דיא פינסטערניס : **עשתר** דיא העערד · (ב) דער געטצי : (ג) דער נאמן איינר קרטט :

פאה ברשטרייען אין אללי עקן · (ב) דיא עקי : **פאר** צירען · פרעכטיג מאכן · (ב) דיא פראכטי שעהייט · (ג) איין געוויסער שמוק · (ד) נאכפאליקען · (ה) דער צווייג · שפרעסלינג :
*(הערה פארור כדקדקו המפרשי׳ בפירושו ולי נראה שהוא מטעם פאר בכפל העי״ן וזה כי פאר הפנים ויפיו הוא האדמימות עד״הכ אדמוני עם יפה עינים והנה החיל והחרדה קבצו הדם והפאר פתאום אל תוכם כאמרם ז״ל חרדה מסלקת הדמים · ועיי׳ שורש חרד) :
פג דיא ערשטי קלייני פריכטי : **פגל** פרווארפן · עקעלהאפט :
פגע בגעגנן · אנטרעפן · (ב) איברקאממען · אנפאללן · (ג) דיא היכדרנים · דער אנשטאס · (ד) ביטטען · (ה) נבעדיג זין :
*(הערה ההבדל שבין פגיעה ופגישה הוא שפגישה תורה על בגישת ב׳ מתנועעים מתנגדים זה בא מהעבר מזה וזה בא מהעבר שכנגדו · משא״כ פגיעה שהפוגע מתנועע בדרכו ופוגע בנפגע העומד כח · ומזה תבין מה שלא שמשו במקרא במלת פגישה כ״א על ב׳ דברי׳ שיש בם רוח חיים או מתנועעים עכ״פ כי יפגשך עשו · ופגש נייס את חיים · (ואל תשאלנו מכתוב יומם יפגשו חושך · כי החשך הוא העדר האור מתנועע בתנועת המעדיר ופוגש בהולך נגדו) משא״כ פגיעה שימשו בן ג״כ על דבר שאין בו רוח חיים : ופגע בירחו : כי קו המדה לבחן בוא

ישעי׳ ה ואור חשך בַּעֲרִיפֶיהָ · פי׳ קצת בהריסותיה · ג אחורי
דברי׳ דא הראש שכנגד הפנים וכריתתו בנינו קל יוצא · וְעָרְפוּ
שם שם את העגלה · על העגלה יְהָעֲרוּפָה · הוא כריתה
הצוואר מאחוריו אשר מול העורף · ומשקלו כי עם קשה
שם ט יעֹרֶף אתה · פי׳ כמי שצווארו קשה ואינו יכול להגיע
מ״ב יז ראשו לפנות למי שקוראהו · ס׳ כְּעֹרֶף אבותם ·
שם כ׳ ויקשו את עָרְפָּם :

ערץ ב׳ הו״ל א שבר וחתת ב׳ ב״ל קל עומד · אל
יהוש׳ א ישעי׳ כ יתַּעֲרֹץ ואל תחת : והיוצא כקומו לַעֲרֹץ הארץ ·
שם ח איו׳ ל והפעיל עומד ולא תַעֲרִיצוּ · ב׳ מ״ל (א) יבַּעֲרוּץ
ישעי׳ ו נחלים · (ב) מסעף פארה בְּמַעֲרָצָה · פי׳ יסיר הענף
בשבר חזק · ב התחזקות ג׳ ב״ל קל עומד · אולי
שם מז תלי׳ פט יתַּעֲרוֹצִי · ונפעל אל נַעֲרָץ · פי׳ חזק ותקיף · והפעיל
ישעי׳ דט שם ואת אלהי ישראל יַעֲרִיצוּ · (ב) מ״ל (א) כי אפס יעָרִיץ ·
שם יג יחז׳ דח ר׳ וגאות עָרִיצִים אשפיל · ס׳ עָרִיצֵי גוים · (ב)
ישעי׳ ח והוא מַעֲרִיצְכֶם :

איוב ל ערק מרוצה וניסה בנינו קל : יהָעֹרְקִים ציה ·
שם ומשקלו וְעֹרְקַי לא ישכבון · הם הגידים
מובילי הדם במרוצתו :

עמו׳ ג דברי׳ ג ערש מטה ובדמשק יעָרֶשׂ · כ׳ וס׳ הנה עַרְשׂוֹ עֶרֶשׂ ·
עמו׳ ו ברזל · ר׳ וסרוחים על עַרְשׂתָם :

עשש בלוי הבגדים מתולעת האוכלת אותם בנינו
תלי׳ לא ישעי׳ נ קל · ועצמו יעָשֵׁשׁוּ · ומשקלו עָשׁ יאכלם ·
ועיי׳ שורש עוש :

ראשי׳ א שם ב עשב צמחים · יעֵשֶׂב מזריע זרע · ס׳ וכל עֵשֶׂב
ישעי׳ מב השדה · כ׳ וכל עֶשְׂבָּם אוביש · ר׳ ונאספו
משלי׳ כז עִשְׂבוֹת הרים :

עשה ב׳ הו״ל א הפעלות פעולה חרשה וממנו תיקון
דברי׳ כא או קנין ואסיפה ב׳ ב״ל קל יוצא · הוא יעָשְׂךָ
שם כא ויכוננך · יוְעָשְׂתָה את צפרניה · פי׳ תקצצם ותתקנם ·
וי״מ תגדלם והנה הגידול הוא פעולה חרשה אשר היא
שם ח עושה אותה בטבעה · יעָשָׂה לִי את החיל הזה · פי׳ קנה
ואסף · וקרוב לשמוע מתת הכסילים זבח · כי אינם
קהל׳ ד יודעים לַעֲשׂוֹת רע · פי׳ קצת להקן הרע שעשו ויותר
נראה שהוא שב על הישרים המובן בכתוב והטעם
שהש״י קרוב לשמוע תפלת הישרי׳ מלקבל זבח החוטאי׳
כי הישרים אינם יודעי׳ לעשות רע כמו אלה החוטאים ·
שם א ונפעל ומה שֶׁנַּעֲשָׂה הוא שֶׁיֵּעָשֶׂה · ומשקלו כי רע עלי
שם ב שם ז ש״א דה יהַמַּעֲשֶׂה · ס׳ את מַעֲשֵׂה האלהים · כ׳ וּמַעֲשֵׂהוּ
שם ח ישעי׳ כט בכרמל · ר׳ הַמַּעֲשִׂים אשר עשה · כ׳ וס׳ מַעֲשֵׂיהֶם
יחז׳ כג מַעֲשֵׂי און · ב סחיטה וכתישה ג׳ ב״ל קל · יבַּעֲשׂוֹת
שם ממצרים דדיך · ופיעל עִשּׂוּ דדי בתוליהן · ופועל
תלי׳ קלט אשר עֻשֵּׂיתִי בסתר · כינוי לסחיטת הזרע :

עשן איד ועשן העולה משריפת אש ועצ״הש חרון
שם קד שם פ אף בנינו קל · יגע בהרים יוְיֶעֱשָׁנוּ · יעָשַׁנְתָּ
בתפלת עמך · פי׳ חרה אפך · ג׳ מ״ל (א) תאר · ואת
שמו׳ ך ישעי׳ ז ההר עָשֵׁן · ר׳ האודים הָעֲשֵׁנִים · (ב) והבית ימלא
שם ו יהוש׳ ח שמו׳ נעָשָׁן · ס׳ עלה עֲשַׁן העיר · כ׳ ויעל עֲשָׁנוֹ · (ג)
כְּעֶשֶׁן הכבשן :

עשק לקיחה וכבישת דבר שאינו שלו ב׳ ב״ל קל יוצא ·
ואשור באפס עֲשָׁקוֹ · יעָשְׁקָה לי ערבני :* ישעי׳ נב שם לח
הן יַעֲשֹׁק נהר · פי׳ לא ישאיר אחרי שתייתו מים איוב מ
בנהר וכאלו גוזל את הרגילים לשתות ממנו · ופיעל
הַמְעֻשָּׁקָה בתולת בת צידון · ג׳ מ״ל (א) תאר · והצילו ישעי׳ כג
גזול מידי יעָשׁוֹק · פי׳ כמו עושק · (ב) מקרה · כי ירמי׳ כב
יהָעֹשֶׁק יהולל חכם · פי׳ העושק והמרוצה הנעשה קהל׳ ז
בנמצאים שבע״הת טורפים זה את זה והאדם יותר מכלם
זה יערבב על החכם אמונת הנהגת היושר והשגחתו ית׳
ככתוב והנה דמעת העשוקים · ס׳ פדני מֵעֹשֶׁק אדם · תלי׳ קיט
(ג) ורב מַעֲשַׁקּוֹת : משלי׳ כח

עשק טירדה ותרעור בנינו התפעל ומשקלו · עֵשֶׂק
כי יהִתְעַשְּׂקוּ עמו · ובדר״זל הוא בסמ״ך : ראשי׳ כו
עשר רבוי הון ג׳ ב״ל קל עומד · לא ייֶעְשַׁר ולא יקום איו׳ טו
חילו · והפעיל עומד · אל תיגע לְהַעֲשִׁיר : משלי׳ כג
ויוצא ברכת יי׳ היא תַעֲשִׁיר · והתפעל יש מִתְעַשֵּׁר · שם י שם יג
ב׳ מ״ל (א) מקרה · בשמאלה יעֹשֶׁר וכבוד · ס׳ עֹשֶׁר שם ג אסת׳ א
כבוד מלכותו · כ׳ כבוד עָשְׁרוֹ · (ב) תאר · אל תקלל
יעָשִׁיר · ר׳ וַעֲשִׁירִים בשפל ישבו · ס׳ עֲשִׁירֵי עם · קהל׳ י שם תל׳ מה
כ׳ עֲשִׁירֶיהָ מלאו חמס : מיכ׳ ו
עשר מספר עשרה ג׳ ב״ל קל · צאנכם יַעְשֹׂר · פי׳ ש״א ח
יקח העשירי · ופיעל עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לך · דברי׳ יד
והפעיל כי תכלה לַעְשֵׂר · משפטו לְהַעְשֵׂר · י״ג מ״ל שם כו
(א) תאר לעשירי · הניתן לכהן יַמַּעֲשֵׂר מן המעשר · במד׳ יח
ס׳ מַעֲשַׂר בני ישראל · כ׳ איש מִמַּעַשְׂרוֹ · ר׳ לראשית שם ויק׳ כז
וְלַמַּעְשְׂרוֹת · כ׳ מכל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם · (ב) שם מספר נחמ׳ יב במד׳ יח
הזכרים הנמנים · יעֲשָׂרָה זהב משקלם · (ג) בהתחברו ראשי׳ יח
למספר קטן · ואת אחד עָשָׂר ילדיו · שנים עשר וכו׳ עד שם לב
עשרים · (ד) פ׳ והוא מספר הזכר המופשט מה המנוי
עֲשֶׂרֶת מונים · (ה) שם המספר לנקבות הנמנות · וְעֶשֶׂר שם לא שם מה
אתונות · (ו) בהתחברו למספר קטן · שתים עֶשְׂרֵה שם ה
שנה · וכן כלם עד עשרים · (ז) זוג עשרות ואילים
יעֶשְׂרִים · אתונות עֶשְׂרִים · שוה לז״וג · משפטו עֶשְׂרַיִם שם לב
ברבוי הזוגות כמו אַלְפַּיִם · (ח) תאר למורכב מעשרת
מנויים · ימים או עָשׂוֹר · (ט) תאר לזכר המנוי אחרי שם כד
התשעה · עד החדש יהָעֲשִׂירִי · (י) לנקבה · ועודבה שם ח
עֲשִׂירִיָּה · (יא) תאר לנקבה הנמנית אחרי התשע · ישעי׳ ו
בשנה הָעֲשִׂירִית · הסמיכות הוא תאר לחלק עשירי יחז׳ כט
מכל · וַעֲשִׂירִית החומר האיפה · (יב) שם מדת היבש שם מה
שמדתו מג׳ בצים וחומש ביצה והוא העומר ועשירית
האיפה · וְעִשָּׂרוֹן עִשָּׂרֹן סולת · (יג) ושני עֶשְׂרֹנִים סלת : במד׳ כח שם
עשת ג׳ הו״ל א מחשבה ורצון בנינו התפעל · אולי
יִתְעַשֵּׁת האלהים · פי׳ יחשוב מחשבת רצון · יונ׳ א
ג׳ מ״ל (א) ביום ההוא אבדו יעֶשְׁתֹּנֹתָיו · (ב) לְעַשְׁתּוֹת תלי׳ קמו איו׳ יב
שאנן · פי׳ המפרשי׳ לבעלי מחשבות שאננים ושקטים :
(ג) מספר האחד עשר או האחת עשרה · יבְּעַשְׁתֵּי עשר דברי׳ א
חודש* · עַשְׁתֵּי עשרה שנה · ב זכות ועצ״הש שמן מ״ב כה
ודשן

(ג) דאס גניק אבהויען · (ד) דער נאקן · דאס גניק : ערץ זיך פירכטן · ניטטרן · (ב) דער ברוך · דיא העהלונג · (ג) שטארק זיין · (ד) דער שטארקי : ערק פליהען : ערש דאס בעטט · דיא בעטשטעלל : עשש פרגעהן · פאן ווירמערן גפרעסן ווערדן : עשב דאס קרויט · גראס : עשה מאכן · טהוען · (ב) בשניידען · (ג) אנשאפפען · (ד) דיא האנדלונג · טהאט · (ה) דריקען :
עשן רויכען · (ב) פאן צארן ענטברענן · (ג) דער רויך :
עשק בעדריקען · איברוועלטיגען · (ב) בערויבען · (ג) דער גוואלט טהעטיגי · (ד) דיא וואלטטהעטיג ·
*הערה בפי׳ הכתוב עשקה לי ערבני · ידמה כאלו הוא חייב מיתה והנושה בא לקחת את נפשו ממנו · והנה הוא מתפלל שיכנוס ה׳ נפשו לו ר״ל בעבורו ויהיה ערב בעד החוב שיפרענו · זה ראיתי נכון בפי׳ זה הכתוב ורבי׳ פי׳ באופנים אחרי׳ אינם מעין הוראת מלת עשק אף כי מלת ערבני איננה יוצאת כי אם בהוראת הערבות והמשכון כמו׳ אנכי אערבנו · אך בהוראת הגשימות כפי מה שחשבו המפרשים עומד הוא כמו יערב עליו שיחי · לכן הנכון זה״שכ) :
עשק זאנקען : עשר רייך זיין · (ב) דער רייכטהום · (ג) דער רייכי : עשר פרצעהנדן (ב) דער צעהנטי טהייל · (ג) צעהן · (ד) צוואנציג · (ה) דער צעהנטי :
עשת בדענקן · (ב) דיא גדאנקן · (ג) אין פרבינדונג מיט עשר · איילף ·

ויהי בוקר • ר' בין הָעַרְבָּיִם * א • (ב) שם פאת השקיעה • שמו' יב
ומפיעדב אקבצך • (ג) ממזרח שמש וּמִמַּעֲרָבָה • ג ישעי' מג שם מה
עוף ידוע • וינשוף וְעֹרֵב • ר' ואת הָעֹרְבִים צויתי • שם לב מ"א יז
ויתכן חיותם אצילים או סוחרים העיר ה' את רוחם
לכלכלו • ס' עֹרְבֵי נחל • ד מדבר ושוכניו • ה' מ"ל תהלי' ל
(א) שם המדבר • ותגל וַעֲרָבָה • כ' וְעַרְבָתָהּ כגן יי' • ישעי' לה שם כח
ובתו' ה"א וירד הָעֲרָבָתָה • ר' זאב עֲרָבוֹת • ס' יהוש' יח ירמי' ה
בְּעַרְבוֹת יריחו • (ב) כל מלכי הָעֶרֶב השוכנים במדבר • שם לט שם קה
(ג) וכל מלכי עֲרָב • משא בַּעְרָב • הבי"ת מקום על ד"הב ט ישעי' דא
כמו אשר אני רוכב בה • (ד) ולא יהל שם עֲרָבִי • (ה) שם יג
אסופי חיתו ערבה • ויבא יָעָרֹב כבד * ו' ה נעימות שמו' ח
וכשרון בנינו קל עומר • יֶעֱרַב עליו שיחי • ולא יֶעֶרְבוּ תהלי' קד יהוש' ט
לו זבחיהם • והיוצא עשקה לי עָרְבֵנִי • ב' מ"ל (א) כי ישעי' לח
קולך עָרֵב • (ב) ואת עֲרֻבָּתָם תקח • ו שמים • סולו שיר ב מ"א יז
לרוכב בָּעֲרָבוֹת • נקראו ככה על שם לכתם לפאת מערב תהלי' סח
כאלו הרוכב מנהיגם למערב • ז אצילים • בני
הָעֲרֻבּוֹת • נקראים ככה ע"ש היותם בנעימים • ח מ"ב יד
ערבות ומשכון ב' ב"ל קל • אנכי אֶעֶרְבֶנּוּ • והתפעל ראשי' מג
ועתה הִתְעָרֶב נא • ג' מ"ל (א) עֹרֵב עֲרֻבָּה לפני מ"ב יח תהלי' יט
רעהו • פי' מכניס עצמו בערבות ומשכון בעד רעהו •
כ' ואת עֲרֻבָּתָם תקח • פי' רד"ק תפרע הלואתם ש"א יז
והקח משכונם שמשכנו כדרך אנשי הצבא • (ב) אם
תתן עֵרָבוֹן • (ג) בני הַתַּעֲרֻבוֹת • פי' קצת בני השרים ראשי' לח
הנותני' בניהם ערבון לבל ימרדו • ט מסחר בנינו קל •
ומשקלו לַעֲרוֹב מַעֲרָבֵךְ • ר' ברוב הונך מַעֲרָבָיִךְ • יחז' כז שם
י חוטי הבגד המתערבים עם השתי • או בשתי או
בָעֵרֶב • יא אילן ידוע • בַּעֲרָבִים על יבלי מים • ויק' יג ישעי' סד
ס' וְעַרְבֵי נחל : ויק' דג

ערג ב' הו"ל א שאגת האיל בנינו קל עומד • כאיל
תַּעֲרֹג • ב תלמי הזרעים • כַּעֲרוּגַת הבושם • תהלי' מב שיר ה
ר' לַעֲרוּגַת הבושם : שם ו

ערד פרא וחמור חבר • ומוסרות עָרוֹד מי פתח : איוב לט

ערה ד' הו"ל א גילוי ד' ב"ל נפעל • עד יֵעָרֶה ישעי' לב
עלינו רוח ממרום • ופיעל פתהן יְעָרֶה • פי' שם ג
יגלה ערותן • עָרוֹת יסוד עד צואר • פי' מגולות שוליהן • חבק' ג
והפעיל את מקורה הֶעֱרָה • והתפעל תשכרי וְתִתְעָרִי • ויק' ך איכ' ד
ג' מ"ל (א) עֶרְיָה תעור קשתך • פי' גילוי הרחם • חבק' ג
(ב) תאר לאברי ההולדה בבני אדם ונקראים בלשון גילוי
לחיותם מגולים בטבעם משא"כ בבע"הח שהזכר מכניסו
בגופו והנקבה תכסהו בזנבה • עיי' שפה אחרת שורש
עור • לגלות עֶרְוָה • ס' עֶרְוַת אביך • כ' לא תגלה ויק' יח שם
עֶרְוָתָהּ • (ג) כְּמַעַר איש ולויות • פי' כזכרות הזכר שם מ"א ז
והוברות כותלי בית הרחם • כ' והראיתי גוים מַעְרֵךְ • נחו' ג
ועיי' הוראה ד' לשורש עור • ב שפיכה ד' ב"ל נפעל •

ישעי' לב עד יֵעָרֶה עלינו רוח • פי' קצת מטעם אשפוך את
ראשי' דך ישעי' נג רוחי • ופיעל וַתְּעַר כדה • והפעיל הֶעֱרָה למות נפשו •
איכ' ד והתפעל תשכרי וְתִתְעָרִי • פי' קצת תקיא • ג ליחות
תהלי' לז בנינו התפעל • וּמִתְעָרֶה כאזרח רענן • ב' מ"ל (א)
ישעי' יט שמו' כה תאר לדשאי' הלחות • עָרוֹת על יאר • (ב) מִמַּעֲרֵה
גבע • פי' ממקום גידולי הדשאים הלחים הסמוך לגבע •
ישעי' דכ ד דיבוק בנינו פיעל • וקיר עֵרָה מגן • ת"י דבקו תריסין •
מ"א ז ומשקלו כְּמַעַר איש • פי' ז"ל כדביקות איש בלויה שלו :

ויק' דך ערך ב' הו"ל א סדר בנינו קל • יַעַרְכֶנּוּ לפני יי'
שמו' מ תמיד • ד' מ"ל (א) עֵרֶךְ לחם • כ' וערכת את
שם משלי יז עֶרְכּוֹ • (ב) לאדם מַעַרְכֵי לב • פי' סדר הרעיונים •
שם שמו' לט ויק' דך ש"א (ג) נרות הַמַּעֲרָכָה • (ד) שש הַמַּעֲרָכֶת • ס' מַעֲרֶכֶת
יז ישראל • פי' סדר מצב אנשי המלחמה • ר' שתים
ויק' דך ש"א יז מַעֲרָכוֹת • ס' את מַעַרְכוֹת ישראל • ב שווה ודמיון
איו' דח ויק' כז ב' ב"ל קל • לא יַעַרְכֶנָּה זהב • והפעיל יַעֲרִיכֶנּוּ
שם הכהן • ומשקלו כְּעֶרְכְּךָ הכהן :

שם יט ערל כבידות הכמות או האיכות ב' ב"ל קל • וַעֲרַלְתֶּם
ערלתו • פי' יכבד עליו פריו ולא תלקטנו לאכלה •
חבק' ב ונפעל שתה גם אתה וְהֵעָרֵל • פי' תגלה ערלתך • ר'
ראשי' יז מ"ל (א) יִעָרֵל זכר • פי' שעור הערלה כבדה על
שמות ו האבר • ס' ואני עֲרַל שפתים • פי' כבד לשון • ככתוב
ירמי' ט כי כבד פה וכבד לשון אנכי • ר' כל הגוים עֲרֵלִים • ס'
שם עַרְלֵי לב • פי' כבדי הבנת הלב • (ב) תאר לנקבה •
שם יחז' מד עֲרֵלָה אזנם • פי' כבדה משמוע • (ג) עֲרֵל לב •
ראשי' לד דברי' י (ד) אשר לו עָרְלָה • ס' עָרְלַת לבבכם • כ' בשר
ויק' יט יהוש' ה ש"א יח עָרְלָתוֹ • ר' גבעת הָעֲרָלוֹת • ס' עָרְלוֹת פלשתים •
יח שם כ' את עָרְלוֹתֵיהֶם :

ערם ד' הו"ל א מופשט מבגדיו • ד' מ"ל (א) ויפול
שם יז ראשי' ב עָרֹם • ר' ויהיו שניהם עֲרוּמִּים • בנח עם
שם ג שם חרגש • (ב) כי עֵירֹם אנכי • ר' וידעו כי עֵירֻמִּים הם •
הוש' ב דה"ב כח (ג) פן אפשיטנה עֲרֻמָּה • (ד) וכל מַעֲרֻמֵּיהֶם הלבישו •
ש"א דנ ב תחבולה ב' ב"ל קל והפעיל • כי עָרוֹם יַעְרִים הוא •
משלי יד שם ב' מ"ל (א) תאר • וְעָרוּם יבין לאשורו • ר' וַעֲרוּמִים
שם ח יכתירו דעת • (ב) מקרה • לתת לפתאים עָרְמָה •
איו' ה כ' לוכד חכמים בְּעָרְמָם • משפטו בערמתם • ועיי' בהערה
שמו' טו לשורש חכם: ג נד וצבור בנינו נפעל • נֶעֶרְמוּ מים •
רות ג שיר ז ומשקלו בקצה הָעֲרֵמָה • ס' בטנך עֲרֵמַת חטים • ר'
נחמי' יג שם ג ומביאים הָעֲרֵמוֹת • ס' מֵעֲרֵמוֹת העפר • ד אילן מה •
ראשי' ל יחז' לא ולוז וְעַרְמוֹן • ר' וַעֲרְמֹנִים לא היו כפראתיו :

שם מד ערס בצק • וראשית עֲרִיסוֹתֵיכֶם :

דברי' לב ערף ג' הו"ל א נזילה בנינו קל • יַעֲרֹף כמטר
ישעי' ה לקחי • ומשקלו ואור חשך בַּעֲרִיפֶיהָ • פי' אור
השמש חשך ברסיסי אידי הארץ • ויי"מ בשמיה הנוזלים
הוש' י טל • ב הריסה בנינו קל • יַעֲרֹף מזבחותם • ומשקלו
ואור

(ד) דיא אבענדזייטי • (ה) דער ראבי • (ו) דיא וויסטעניא • אייכעל •
(ז) דאס געווילד • (ח) אנגנעהם • ליבליך זיין • (ט) אנגנעהם • (י)
דיא הימעל • (יא) דיא עדלן • אדעליגי • (יב) בירגי זיין • (יג) דיא
בירגשאפט • (יד) דאס פפאנד • (טו) האנדלן • (טז) דיא וואארי •
(יז) דער אייכעלאב • (יח) דיא ווידי :

*(הערה א הכועס והתענג נקרא בשם ערבות מטעם ערבוב • יען שהנפש
תתענג מדשן עירוב דבר והפכו • המטעמים המעורבים עירוב
בערך ממתיקות וחמיצות יערבו לחיך • רשמי הציור המעורבים מיושר ועוקם
כערכי הציור ימתקו לעין • הקולות הנערכים מחליפות וחוזק לפי ערך
המו"זיק יערבו לאוזן • וככה יתר החושים • וגם השכל יתענג על עירוב
הקדמות שונות בהזדווגם יחד להוליד תולדות שכליות ולקח את ערובתם כמו
ינקת הנפש המתאוה ערובת הזיווג החמרי בצאת הטיפה הזרעית מעורכת
לכל כחות האברים • והנה הלשון הוא עט סופר לתולדות השכליים ואבר
המוליד לתולדות החמריים • וכל אחד הוא ברית עולם לקיים איש האדם
לפליטה כאמית על שתי צלעותיו חמרו וצורתו האי כדאיתי' והאי כדאיתיה זה
באמרו וזה בצורתו • והוא הדבר שבעל ספר יצירה שווה ומשוה ברית
בלשון עם ברית המעור • ועל שניהם הוא אומר בזוהר ווי למאן דזריק

ניצוצין לבר כי אין התענוג שווה בנוק הצער בצאת מעשיהם לבטלה כמכוון
ביצירה • ורמז לדבר באוני כסיל אל תדבר עכ"ה) :
*(הערה ב עת התחלת עלות השמש מהאופק המזרחי עד בואו אל עיגול
חצי היום נקרא צהרים מטעם צהר וחלון הנעשים בנגבה
הבית למען הרבות אור • ועל שם ב' קצוות ההתחלה והסוף נקרא צהרים
בלשון שנים • ונקרא ג"כ בקר ושחר לאיתה עת ההכרה וביקור הצורות
הבלתי נכרי' לפניה • ועת רדת השמש מחצי היום עד מבוא באופק
המערבי נקרא ערב מטעם עירבוב הצורות וע"ש ב' קצות הירידה
ראשיתה וסופה נקרא ערבים בלשון שנים :

ערג שרייען • (ב) דאס בעעט : ערד איין ווילדעס טיהר :
ערה אפפענבארען • ענטדעקן • (ב) דיא בלעסי • שאמטהיילי • (ג)
אויסשיטטען • ערגיסען • (ד) פריש • פייכט זיין • (ה) אנהענגן :
ערך אורדענטליך מאכן • ארדנן • (ב) דיא ארדנונג • (ג) שעטצן •
אכטען : ערל בשווערן • שווער מאכן • (ב) ענטבלעסן • (ג)
אונבשניטטען • (ד) שווער • (ה) דיא פארהויט : ערם נאקט • (ב)
היכטרליסטיג זיין • (ג) דיא ליסט • (ד) טירמן • הייפן • (ה) דער הויפן •
(ו) קאסטאניענבאלטן : ערס דער טייג : ערף טריפען • (ב) איינרייסען :

משלי יו **עצה** ב׳ הו״ל **א** סתימת עין בניגו קל · עֹצֶה עיניו
לחשוב תהפוכות · **ב** חלק ידוע מהשדרה :
ויק׳ ג לעומת ׳הֶעָצֶה יסירנה :
עצל התרשלות שהוא הפך הזריזות בנינו נפעל ·
שופ׳ יח משלי י אל ׳תֵּעָצְלוּ · ד׳ מ״ל (א) תאר · כן ׳הֶעָצֵל
שם יט לשולחיו · (ב) מקרה · ׳עַצְלָה תפיל תרדמה · (ג)
שם לא קהל׳ י ולחם עַצְלוּת · (ד) בַּעֲצַלְתַּיִם ימך המקרה :
עצם ג׳ הו״ל **א** תוקף או רבוי ב׳ ב״ל קל עומד :
תלי׳ לח שמו׳ א ואויבי חיים ׳עָצֵמוּ · רב וְעָצוּם ממנו · וירבו
שם משלי יח וַיַּעַצְמוּ · ובין עֲצוּמִים יפריד · פי׳ בין המתחזקי׳
תלי׳ קה בריב · והפעיל וַיַּעֲצִמֵהוּ מצריו · ו׳ מ״ל (א) מקרה ·
איו׳ דא זה ימות ׳בְּעֶצֶם תומו · פי׳ בתוקף שלמותו · (ב)
שם ל תלי׳ קלט בְּעֹצֶם ידך תשטמני · כ׳ לא נכחד עָצְמִי ממך · (ג)
ישעי׳ מ שם מז עָצְמָה ירבה · ס׳ בְּעָצְמַת חבריך · (ד) הגישו
שם י תלי׳ י עֲצֻמוֹתֵיכֶם · פי׳ תוקף ריבכם · (ה) ונפל בַּעֲצוּמָיו
חלכאים · פי׳ בתוקף ריביו ומלחמותיו · (ו) עוז
שם סח וְתַעֲצֻמוֹת · **ב** עצמות כל בע״ח וגוף כל דבר ומהותו
ירמי׳ כ בנינו פיעל · וזה האחרון ׳עִצְּמוֹ פי׳ שבר עצמותיו :
יחז׳ לו שם כ ב׳ מ״ל (א) ׳עֶצֶם אל עַצְמוֹ · ס׳ עד עֶצֶם היום הזה :
שם דד פי׳ גוף היום ר״ל מהותו · ר׳ דור הָעֲצָמִים · כ׳ גם
שם שם לז בשלו עֲצָמֶיהָ · ובו״ת התחייגה הָעֲצָמוֹת · ס׳
מ״א יג וְעַצְמוֹת אדם · כ׳ הניחו את עַצְמוֹתָי · (ב) לא נכחד
תלי׳ קלט עָצְמִי ממך · פי׳ גופי ומהותי · **ג** סתימת העין ב׳
ישעי׳ לג שם דט ב״ל קל · ׳עֹצֵם עיניו · ופיעל וַיְעַצֵּם את עיניכם :
ראשי׳ יו **עצר** ה׳ הו״ל **א** מניעה או עיכוב ב׳ ב״ל קל ׳עֲצָרַנִי
יי׳ מלדת · פי׳ מנע ממני פרי בטן · ולא
מ״א יח ׳יַעַצְרְכָה הגשם · פי׳ לא יעכבך · ועיי׳ שורש עזב
במד׳ יז ביאור ואפס עצור ועזוב · ונפעל והמגפה נֶעֱצָרָה · פי׳
ש״א דא נמנעה · נֶעְצָר לפני יי׳ · פי׳ מעוכב · ג׳ מ״ל (א)
ישעי׳ נג ׳מֵעֹצֶר וממשפט לוקח · פי׳ נגאלו מעיכוב הגלות ·
ש״א יד משלי כה (ב) כי אין ליי׳ ׳מַעְצוֹר · (ג) אשר אין מַעְצָר לרוחו ·
ש״א ט **ב** מלכות וממשלה בנינו קל · זה ׳יַעְצוֹר בעמי · ב׳
שופ׳ יח ירמי׳ ט מ״ל (א) יורש ׳עֶצֶר · (ב) עֲצֶרֶת בוגדי׳ · פי׳ מלכות
מ״ב י בוגדי׳ · **ג** אסיפה · ב׳ מ״ל (א) קדשו ׳עֲצָרָה לבעל ·
ירמי׳ ט (ב) עֲצֶרֶת בוגדים · פי׳ רבי׳ אסיפת בוגדי׳ · **ד** חג ·
ויק׳ דג עמו׳ ה ׳עֲצֶרֶת הוא · **ה** קרבן · ולא אריח ׳בְּעַצְּרֹתֵיכֶם :
ראשי׳ דז **עקב** ה׳ הו״ל **א** ערמה בנינו קל · ׳וַיַּעְקְבֵנִי זה
ירמי׳ יז פעמים · ד׳ מ״ל (א) תאר לזכר · ׳עָקֹב הלב
הוש׳ ו ׳מכל · (ב) תאר לנקבה · עֲקֻבָּה מדם · (ג) תאר
יהוש׳ ח לאורב העושה במרמה · ואת עֲקֵבוֹ מים · (ד) מקרה ·
מ״ב י ישעי׳ מ עשה ׳בְּעָקְבָה · **ב** עוות והיה ׳הֶעָקֹב למישור :
ראשי׳ ג שם דה **ג** סוף ואחורי הרגל · תשופנו ׳עָקֵב · ס׳ בַּעֲקֵב עשו ·
יהוש׳ ח שיר א כ׳ ואת עֲקֵבוֹ מים · פי׳ קצת סוף המחנה · ר׳ בְּעִקְּבֵי

הַצֹּאן · כ׳ עֲקֵבַי ישמרו · ובו״ת עִקְּבוֹת משיחך · כ׳ תלי׳ נו שם פט
וְעִקְּבוֹתֶיךָ לא נודעו · **ד** איחור ועיכוב בנינו פיעל · שם עז
ולא ׳יְעַקְּבֵם · כי ישמע קולם · פי׳ לא יאחר הרעם איוב לז
אחר הברק ובארמי והרז״ל בכ״ף ויתמהמה ת״א
ואתעכב · **ה** שכר ובטעם יען · ׳עֵקֶב רב · פי׳ שכר תלי׳ יט
רב · ׳עֵקֶב אשר שמע אברהם · ועיי׳ שורש יען ראשי׳ דו
מש״כ בביאור הכתוב יען וביען :
עקד קשירת בע״ח יד ברגל בנינו קל · ׳וַיַּעֲקֹד את שם דב
יצחק בנו · ב׳ מ״ל (א) פני הצאן אל ׳עָקֹד · שם ל
הוא תאר לצאן שיש להם כתמים ברגלים מקום שעוקדין
אותם · ר׳ התישים הָעֲקֻדִּים · (ב) ׳עֵקֶד הרועים · פי׳ שם מ״ב י
מקום קשירת הצאן לעת הגזיזה וי״ת בית כנישת
רעיא · וידמה ללשון רומי שבית אסיפת התלמידים
נקרא עקא״דמי :
עקה בנין לשמירה סביב הגג · ועשית ׳מַעֲקֶה : דבר׳ דב
עקל עוות בנינו פיעל · משפט ׳מְעֻקָּל · ב׳ מ״ל חבק׳ א
(א) נחש עֲקַלָּתוֹן · פי׳ כפוף הקומה מרוב
גדלו והוא משל על מלכי העמים אשר מדינותיהם
יסובבו היקף רב מהישוב · (ב) ארחות עֲקַלְקַלּוֹת · שופ׳ ה
כ׳ והמטים עֲקַלְקַלּוֹתָם : תלי׳ קכה
עקר עקירת הדבר ותלישתו מעיקרו ושרשו ג׳ ב״ל
קל · עת ׳לַעֲקוֹר נטוע · ונפעל ועקרון קהל׳ ג
הֵעָקֵר · ופיעל ׳עִקְּרוּ שור · פי׳ תלישת הבהמה צפנ׳ ב ראשי׳ מט
מטלפיה שהם שרשה · ד׳ מ״ל (א ב) תאר לזכר ולנקבה
הבלתי מולידים וכאלו נתלשו משרשם עד״ה״כ ונצר
משרשיו יפרה · לא יהי׳ בך ׳עָקָר וַעֲקָרָה · (ג) מושיבי דברי׳ ז
עֲקֶרֶת הבית · (ד) או לְעֵקֶר משפחת גר · פי׳ ז״ל תלי׳ קיג ויק׳ כה
הנמכר לע״ז עצמה · וטעם לעקר להיות נעקר משרשו
אשר בתושבי היהודים ולהיות ממשפחת גרים עובד ע״ז :
עקש עוות ג׳ ב״ל קל · תם אני ׳וַיַּעְקְשֵׁנִי · ונפעל איו׳ ט
וְנֶעְקַשׁ דרכים · ופיעל וּמְעַקֵּשׁ דרכיו · ג׳ משלי דח שם י
מ״ל (א) תאר · צנים פחים בדרך עִקֵּשׁ · פי׳ בדרך שם כב
המעוות ימצאו קוצים מכאיבים והוא משל על הסוררים
מדרך הישר שישיגם מכשולים בדרכם המעוות · ס׳
׳עִקֶּשׁ לב · ר׳ אשר ארחותיהם עִקְּשִׁים · ס׳ עִקְּשֵׁי לב · שם יז שם ב שם יא
(ב) מקרה · עִקְּשׁוּת פה · (ג) וּמַעֲקַשִּׁים למישור : שם ד ישעי׳ מב
ערר יחידי בלי בנים · ואנכי הולך ׳עֲרִירִי · ר׳ ראשי׳ טו
עֲרִירִים ימותו · ויתכן היות מזה כְּעַרְעָר ויק׳ כ ירמי׳ יז
בערבה · פי׳ עץ יחידי ונכפלה בו הפ״א :
ערב י״א הו״ל **א** עירבוב בנינו התפעל ׳וַיִּתְעָרְבוּ תלי׳ קו
בגוים · ומשקלו וגם עֵרֶב רב · **ב** שקיעת שמו׳ יב
החמה ב׳ ב״ל קל · רפה היום ׳לַעֲרוֹב · והפעיל השכם שופ׳ יט
וְהַעֲרֵב · ג׳ מ״ל (א) תאר לעת השקיעה · ויהי ׳עֶרֶב ש״א יז ראשי׳ א

ויהי

פנים ובראיו המכונים בשם אחור ונאמר וראית את אחורי ופני לא יראו · לכן ישמחו מבקשי ה׳ ככתוב ישמח לב מבקשי ה׳ ובעבור שעובדי פסילים ידרשו לאלהיהם בסגלות כמרגלא בפיהם לומר שאמונתם נעלה מאוד מחכמה · לכן יתעצב לב מבקשי העצבים · ועל שם זה נקראו עצבים מטעם העצבון המושג לבעליהם · וגם נקרא עצב ע״ש העמל אשר העובד יגר עמל עלי חוק הפך הש״ית שיגר את עובדיו · וראוי שתדע שהיגון עצמו נקרא עצבות על שם עצבים וגידים וזה כי בעת העצבות יתעצב הדם ויתאסף מעור הבשר אל העורקים הפך עת השמחה שיתפשט בעור הבשר כמו שנראה שילבינו פני הנעצב ויאדימו פני השמח · וזה האודם להיותו דומה לאש לכן יכונה בשם אור כמ״שכ ליהודים הייה אורה · חכמת אדם תאיר פניו והעצבון יכונה בשם חושך וקדרות ככתוב וכי הלכנו קדורנית :

עצב איין געוויסעם אינסטרומענט : **עצה** פרשליסען · (ב) דער ריקגראד : **עצל** טרעגי · לעסיג זיין · (ב) דער טרעגי · פוילי · (ג) דיא טרעגהייט :

עצם מעכטיג · שטארק זיין · (ב) דיא שטערקי · (ג) דיא קנאכען גרברעכן · (ד) דיא קנאכן · געביינע · דאס וועזענטליכי אייגס דינגס · (ה) פרשליסען :

עצר פרשליסען · צוריקהאלטען · (ב) דיא צוריקהאלטונג · (ג) דער אבהאלט · (ד) רעגירן · הערשען · (ה) דאס רייך · דיא רעגירונג · (ו) לדה״מ דיא פרזאממלונג · (ז) דאס פעסט · (ח) דאס אפפער : **עקב** היגטרגעהן · איברליסטען · (ב) היגטרליסטיג · (ג) דיא קרימונג · פרדרעהונג · (ד) דאס אונטרי איינס דינגס · דיא פערזי · (ה) צוריק האלטן · (ו) דער לאהן · (ז) דיא וויל :

עקד בינדן · (ב) דאס פוסגעבייכנט · (ג) לדה״מ ווא דיא שאאפי געבונדן ווערדן : **עקה** דאס געלענדר : **עקל** געקרימט :

עקר אויסוואורצלן · אויסרייסן · (ב) לעהמן · (ג) דער אונפרוכטבארי : **עקש** קרימען · פרדרעהן · (ב) געקררימט · פרדרעהט : **ערר** קינדרלאס :

ערב פרמישען · (ב) אבענד ווערדן · (ג) דער אבענד

איו' לא ענד קשירה בנינו קל · אענדנו עטרות לי :
ענה ח' הו"ל א תשובה ג' ב"ל קל · תקרא ואנכי
איו' יד שס יט אענך · ונפעל אצעק חמס ולא אענה ·
שס ד והפעיל ורוח מבינתי יענני · פי' יכריחני לענות ·
שס לב משלי טז ומשקלו אשר לא מצאו מענה · ומיי' מענה לשון ·
איוב ג ב התחלת הדיבור בנינו קל · ויען איוב · והראשון
ג ערות בנינו קל עומד · כי אבן מקיר תזעק וכפים
חבק' ב מעץ יעננה · פי' יעיד עמה · ד הרמת קול וצעקה
שמות טו בשיר או באבל ב' ב"ל קל עומד · ותען להם מרים ·
ישעי' יג וענה איים באלמנותיו · פי' יקוננו ויצעקו מרה ·
שס כז שמו' לב ופיעל כרם חמר ענו לה · קול ענות אנכי שומע ·
ראשי' יז פי' קול צעקה · ד' מ"ל (א) כי שמע יי' אל עניך ·
ש"ב כב תלי' יח פי' צעקתך · (ב) וענתך תרבני · (ג) וענותך תרבני ·
פי' גערתך באויב תגדלני כטעם מגערתך אלהי יעקב
תלים כב נרדם ורכב וסוס · (ד) ולא שקץ ענות עני · פי' תפלתו
וצעקתו · ה כניעה ועינוי נפש · ה' ב"ל קל עומד ·
שס קיט טרם אענה אני שוגג · פי' טרם הכנעי מפני ה' שגיתי
שס מאד · ונפעל נעניתי עד מאד · ופיעל שמחנו כימות
שס ל שס קיט עניתנו · ופועל טוב לי כי עניתי · והתפעל וכי
מ"א ב במד' יב התענית · ט' מ"ל (א) תאר · והאיש משה ענו
מאד · פי' ענו וגדרו הוא השם אל לבו רבי השלימיות
אשר עדן לא השיגם לכן יחזיק את עצמו לעני בדעת ·
והפכו הוא הגיא המתנשא בשלימיותיו אשר השיגם
ואיננו נותן לב על הרב אשר עדן לא השיגם והוא באמת
תלי' י שס עו דל גאה · ר' אל תשכח ענוים · ס' להושיע כל ענוי
שס י שס יב ארץ · (ב) תאר לדל · ידלק עני · ר' משוד עניים ·
שס עב שס ס' ישפוט עניי עם · כ' ועניך במשפט · (ג) תאר
ישע' כד דבר' טז לדלה · עניה סוערה · (ד) מקרה · לחם עוני ·
פי' לחם המצה הוא רז ודל בכמותו בערכו אל לחם
אשר כשיעורו שהוא נופח ועולה בכמותו · וכבר כינה
הכתוב הרזון בשם דל כמו דלות ורעות תאר · ובק"ת
תלי' קז שמו' ג העי"ן אסירי עני וברזל · ס' מעני מצרים · כ' וכי
שס ד שס כב ראה את ענים · (ה) ולא שקץ ענות עני · (ו)
ש"ב כב וענתך תרבני · פי' הכנעתך את אויבי היא תגדלני ·
משלי טו תלי' מה (ז) ולפני כבוד ענוה · (ח) וענוה צדק · כ'
שס יח עזר' ט וענותך תרבני · (ט) קמתי מתעניתי · ו עסק בנינו
קהלת ג קל · לענות בו · פי' לעסוק · ב' מ"ל (א) כי בא
שס ה שס ד החלום ברוב ענין · ס' ענין רע · פי' עסק איש רע ·
ויתכן לפרש היות רע מענין רעיון ומחשבה פי' כל
נעשה במציאות הוא ענין רעיוני ר"ל שיכול החושב
שס ב לחשוב בו מחשבות שונות · כ' וכעס ענינו · (ב) כל
משלי יו פעל יי' למענהו · פי' עסקו הנרצה לו לפי החכמה ·
ש"א יד ז מדת החרישה · ב' מ"ל (א) כבחצי מענה צמד
תלי' קכט שדה · (ב) האריכו למעניתם · ח ממלכות · באסרם
הוש' י לשתי עונתם · פי' מלכות יהודה ואפרים ·
ועיי' שורש מען :
יחז' לא ויק' כג ענף בר וסעיף · ג' מ"ל (א) יפה ענף · ס' וענף
תלי' פ יחז' לו עץ עבות · ר' וענפיה ארזי אל · (ב) ענפכם

שס יט תתנו · (ג) תאר · פוריה וענפה :
ענק ב' הו"ל א ערי והרוזי הצוואר ב' ב"ל קל · לכן
תלי' עג ענקתמו גאוה · פי' יתפאר בגאותו כמו בעדי
דברי' טו הצוואר · והפעיל העניק תעניק לו · פי' תן לו מתנת
שיר ד משלי א שיתהלל בו · ומשקלו באחד ענק · ר' וענקים לגרגרותיך ·
שופ' ח ובו"ת ולבד מן הענקות · ב בני אדם גדולי הקומה
יהוש' יא ידועי' היו מאז · ב' מ"ל (א) אבי הענוק · (ב) אבי
שס טו שס יד הענק · ר' האדם הגדול בענקים :
ענש גמול רע לעושה רע ב' ב"ל קל יוצא · ונפעל
שמו' יא מ"ב כג ענוש יענש · ומשקלו ויתן ענש על הארץ :
עסס דריכה וכתישה ושם המשקה היוצא ע"י דריכה
מלא' ג בנינו קל יוצא · ועסותם רשעים · ומשקלו
יואל ד שיר ח יטפו ההרים עסיס · ס' מעסיס רמוני :
תלי' קד עפא ענפים או עלים · מבין עפאים יתנו קול ·
ועיי' שורש עוף :
חבק' ב עפל גובה ב' ב"ל פועל · הנה עפלה לא ישרה
נפשו בו · פי' מי זה יאמר שמלכות בבל גבהה
מאד ואין יי' יכול להשפילה · אין לו נפש ישרה אך
במד' יד הצדיק יאמין בנבואה זו · והפעיל ויעפילו לעלות ·
פי' גבה לבם לעלות או גבהו עלייתם · ומשקלו ויבא
מ"ב ה אל העפל · פי' מגדל גבוה :
עפר ג' הו"ל א ארץ וכל דבר שהוא כעין אבק
ש"ב טז ושחק בנינו פיעל · ומשקלו ועפר בעפר ·
במד' יט פי' זרק צרורות עפר אחריו · ס' מעפר שריפת
דברי' ט משלי ח החטאת · כ' ואשליך את עפרו · ר' וראש עפרות
יחז' כב תבל · ב מתכת ידוע · וברזל עופרת · ג נור האיל
שיר ב שס ד או הצבי · לעפר האילים · ר' כשני עפרים :
דבר' יט שס כ עץ עצים · לכרת העץ · ס' כי האדם עץ השדה ·
שס פי' שמא הוא אדם · כ' לא תשחית את עצה
שס ט מ"א ה טו ר' לחטוב עצים · ס' עצי ארזים · כ' ואת עציה :
עצב ג' הו"ל א כעס ודאגה ח' ב"ל קל · ולא
מ"א א ש"א כ עצבו אביו מימיו · ונפעל כי נעצב אל דוד ·
ישעי' סג ופיעל מרו ועצבו · פי' הכעיסו את יי' · והפעיל
תלי' עח ראש' לב יעציבוהו בישימון · והתפעל ויתעצבו האנשים · ג'
משלי טו מ"ל (א) מקרה · ודבר עצב יעלה אף · (ב) קורץ
שסי שס טו עין יתן עצבת · ס' ובעצבת לב · ר' ירבו עצבותם ·
ישעי' נ (ג) למעצבה תשכבון · ב עמל ב' ב"ל נפעל · מסיע
קהל' י איו' י אבנים יעצב בהם · ופיעל ידיך עצבוני · פי' עמלו
בי · וי"מ אותו מטעם עצבים וגידים פי' ידיך עשו
משלי יד עורקי וגידי · ג' מ"ל (א) בכל עצב יהיה מותר · ר'
תלי' קכז משלי ה אוכלי לחם העצבים · כ' ועצביך בבית נכרי ·
ד"ה א ד ישע' יד (ב) כי ילדתי בעצב · כ' מעצבך ומרגזך · (ג)
ראשי' ג שס ה בעצבון תאכלנה · ס' ומעצבון ידינו · כ' ארבה
שס ג עצבונך : ג פסילי ע"ז בנינו הפעיל · עשינו לה כוונים
ירמי' מד שס קכ להעציבה · פי' לעשות פסל ועצב · ג' מ"ל (א) העצב
ישע' מח הוש' ד גבוה · (ב) עצבי עשם · (ג) חבור עצבים אפרים ·
תלי' קו ישע' י ס' לעצבי כנען · כ' לירושלים ולעצביה * :
שס מד עצד כלי אומנות מה · חרש ברזל מעצד :

עצה

ענד אומבינדן : ענה אנטוואָרטען · (ב) דיא אנטוואָרט · (ג) אנהעבן · (ד) בייא שטיממען · (ה) דיא שטיממע ערהעבן · שרייען · (ו) דאס געשרייא · (ז) גדעהמיטיגט · גנקוועלט ווערדן · (ח) דעהמיטיג · ולד"א גנלאסען · (ט) דער אָרמע · עלענדע · (י) דיא אָרמוהט · דאס עלענד · (יא) דיא דעמוהט · (יב) בשעפטיגען · (יג) דיא בשעפטיגונג · (יד) דיא פורכע · (טו) דאס רייך · דיא רעגירונג : ענף דער צווייג · (ב) שפראָסענד · צווייגען טראָגענד : ענק דיא האלסבינדע · (ב) איין געוויססעס ריזענגשלעכט : ענש שטראָפען · (ב) דיא שטראָפע · אויפלאגע : עסס אויסדריקען · (ב) דער זאפט : עפא דאס לויב · דער צווייג : עפל האָך · ערהאבען · (ב) זיך ערהעבן · (ג) דער טהורם · דיא

(ג) אנהעהע : עפר שטויב ווערפן · (ב) דער שטויב · דיא ערדע · (ג) דאס בלייא · (ד) דאס יונגע רעה : עץ דאס האָלץ · דער בוים : עצב ערגרן · בטריבען · (ב) קרענקענד · (ג) דיא קרענקונג · דער פרדרוס · (ד) ארבייטען · זיך במיהען · (ה) דיא ארבייט · (ו) געטצענבילדער מאכן · (ז) דאס בילד · געטצנבילד ·

*(הערה וכחנת ותדע מזה שכבר העירותי בגדק שהחכמה תתן שמחה לבעליה והסכלות תתן עצבות ככתוב חכמת אדם תאיר פניו פי' תשמח · ונאמר כעס בחיק כסילים ינוח · פי' עצבון · עיי' בהערה לשורש חיה · ועיי' בהערה לשורש כעס · ואחר שהש"ית נדרש למבקשיו על פי הבחינה בחכמה אשר ימד בפועל כפיו כי החכמה תורה על בעל החכמה ואפס זולתה לדרוש את ה' אחר שאין בעולם זולתי הוא המכונה בשם

פנים

ראשי' לח ותתכס בצעיף ויתעלף · ומשקלו וכל עצי השדה
יחזק' לא עליו עלפה* :
משלי יא **עלץ** שמוהה בנינו קל עומד · יתעלץ קריה · ומשקלו
חבקק ג עליצתם · כמו לאכל עני · ודעת היום כי
שרשי עלז עלס עלץ שלשתם משתוים במובנם
בעבור שיווי המבטא :
עלק תולעת המים השחורה במראיתה המוצצת
משלי ל הדם · לעלוקה שתי בנות :
ראשי' לא **עם** מלת הטעם משמשת בה' לשונות · א' חיבור יעם
שם אשר תמצא את אלהיך · כ' לעשות עמכם רע ·
שם דה ב' כטעם בית השימוש · עם באר לחי רואי · פי' בבאר
שופ' יט לחי · ג' כטעם סמוך · הם עם יבוס · ד' כטעם וא"ו
ש"א יו השימוש אדמוני עם יפה עינים · פי' כמו ויפה · ה'
ש"ב ו כטעם את · וישאוהו מבית אבינדב אשר בגבעה עם
ארון האלהים · פי' את ארון :
עמם ב' הו"ל **א** כסוי והעלם ב' ב"ל קל יוצא
יחזק' לא ארזים לא עממוהו · פי' היית גבוה מכלם עד
שלא יכלו להסתירך בעמדם לפניך · ופועל איכה
איכ' ד יועם זהב · **ב** קהל ואסיפת בע"ח · ב' מ"ל (א)
משלי ל ראשי' כג שפנים עם לא עצום · ס' לפני עם הארץ · כ' דן
שם מט דברי' לג ידין עמו · ר' יעברוך עמים · ס' וראו כל עמי
שם כח נחמי' ט הארץ · כ' ונאספת אל עמיך · (ב) ממלכות ועממים ·
שם שופ' ה ס' ואת עממי הארץ · כ' אחריך בנימין בעממיך :
עמד ב' הו"ל **א** קימה או קיום והתחזקות או הפסק
שם ד ג' ב"ל קל עומד · יעמד פתח האהל · למען
ירמי' לב מ"כ יעמדו ימים רבים · פי' יתקיימו · ויעמד השמן · פי'
שם ח פסק · והפעיל ויעמד את פניו · פי' התחזק להתאפק ·
ויק' יד מ"א דכ והפעל יעמד חי · פי' יתקיים · והמלך היה מעמד ·
ירמי' כב פי' התחזק · ג' מ"ל (א) קומת יהעמוד האחד · ס'
שם א ד"ה כ כג ולעמוד ברזל · כ' עומד על עמודו · ר' על ראש
שם ג שמו' לח דז העמודים · והאדנים לעמודים · ס' כל עמודי החצר ·
שם מ מיכ' א כי ויקם את עמודיו · (ב) יקח מכם עמדתו · (ג)
ע"ה ישעי' כב ומעמד משרתיו · כ' וממעמדך יהרסך · **ב** מלה
איוב דט כטעם עם · בעוד שדי עמדי · לעולם בחיבור כינוי מ"ב :
עמל ב' הו"ל **א** יגיעה וטורח בנינו קל · שלא
קהל' ב שם א עמל בו · בכל עמלו שיעמול · ב' מ"ל (א)
שם ד שם ו מקרה · עמל ורעות רוח · ס' כל עמל האדם · כ'
שם א שם ד בכל עמלו שיעמול · (ב) תאר · ולמי אני עמל · ר'
שופ' ה תלי' י להלמות עמלים · **ב** עול תחת לשונו עמל ואון :

ראשי' מד **עמס** טעינה ומשא ב' ב"ל קל ויעמס איש על
נחמי' ד חמורו · ובסי"ן והנושאים בסבל עמשים ·
מ"א יב זכרי' יב והפעיל אבי העמים עליכם · ומשקלו אבן מעמסה :
עמק עומק · שהוא הפך הרום ועצ"הש ענין קשה
תלי' צב ההשגה ב' ב"ל קל · מאד עמקו מחשבותיך ·
ישעי' לא פי' קשים להשיג · והפעיל העמיקו סרה · פי' שפלו
לירד אל קצה הסרה מתחת · ה' מ"ל (א) אשר בעבר
ש"א לא יז ירמי' מט העמק · ס' ויחנו בעמק האלה · כ' זב עמקך · ר'
מ"א ך ישעי' לג ולא אלהי עמקים הוא · ס' עמקי שפה · פי' קשי
שם דכ ההבנה · כ' ויהי מבחר עמקיך · (ב) תאר · ומראה
ויק' יג קהל' ז הנגע עמק · ועמק עמק מי ימצאנו · פי' קשה
משלי ך מהשיג · ר' מים עמקים עצה · (ג) תאר לנקבה ·
איוב יא שם יב עמקה משאול מה תדע · ר' מגלה עמקות מני חושך ·
משלי דה תלי' קל (ד) מקרה · וארץ לעמק · (ה) ממעמקים קראתיך ·
שם סט ס' וממעמקי מים :
עמר ג' הו"ל **א** שימוש ועבודת בנינו התפעל ·
דברי' כד והתעמר בו מכרו · פי' יעבוד בו · **ב** אגודות
תלי' קכט בנינו פיעל · וחצנו מעמר · ב' מ"ל (א) ושכחת
דברי' כד רות ב עמר בשדה · ר' ואספתי בעמרים · (ב) המלאה
עמו' ב שמו' יו לה עמיר · **ג** מדה ידועה · והעמר עשירית
האיפה · עיי' שורש איף :
ויק' יח **עמת** כ' הו"ל **א** ריע וחבר · ואל אשת עמיתך ·
יחז' ג **ב** נוכח · ב' מ"ל (א) לעמת מוצחם · כ'
שם י שם מח והאופנים לעמתם · (ב) לעמות אחד החלקים :
ענן ב' הו"ל **א** אידים העבים בנינו פיעל · והיה
ראשי' ט במד' י בעננו ענן · ב' מ"ל (א) בענני יפנן · ס' וענן
שם יד ירמי' ד יי' עליהם · כ' ועננך עומד עליהם · ר' כעננים יעלה ·
איוב ג (ב) תשכון עליו עננה · **ב** מין קסם מה בנינו מרובע ·
ויק' יט דברי' יח ולא תעוננו · מעונן ומנחש · ב' מ"ל (א) תאר לזכר ·
ישעי' ב ירמי' כז ועננים כפלשתים · ר' ואל ענניכם · (ב) תאר
ישעי' נז לנקבה · בני עננה* :
דברי' לב **ענב** פרי גפן · ודם ענב תשתה חמר · ר' ואכלת
שם כג שם לב ענבים כנפשך · כ' וס' ענבימו ענבי רוש :
ענג רבוי הטוב וערובתו ב' ב"ל פיעל · הגוה
ירמי' ישעי' נח והמעננה · והתפעל אז תתענג על יי' * ·
דברי' כח ד' מ"ל (א) תאר לזכר · הרך בך והענג · (ב) תאר
שם ישעי' נח לנקבה · הרכה בך והענגה · (ג) וקראת לשבת ענג ·
משלי יט (ד) מקרה · לא נאוה לכסיל תענוג · ר' אהבה
שי' ז מי' א קהל' ב בתענוגים · כ' על בני תענוגיך · ובו"ת ותענגות
בני אדם : ענד

(ג) זיך בדעקן · *(הערה א פי' כל ען ר"ל כל עם התעטף באכל על
פעלתו · ובחכמת ותדע שזה השורש ושורש עטף משמשים במובן אחד
שהוא עטיפה כי גם העליפות והרפיון הוא איחור מרוצת הדם בהתעטפו
בלב · ועיי' מ"שכ שם) : **עלץ** זיך פרייען · יויכצען :
עלק דער איגעל : **עם** מיט · ביא : **עמם** פרדאהלען · פרבארגען ·
זיין · (ב) דאס פאלק · דיא נאציאן : **עמד** שטעהן · פעסט-
שטעהן · (ב) זיך ערכסט שטעללן · (ג) געשטעללט · פעסטגעשטעללט ·
(ד) דיא זיילי · (ה) דער שטאנד · דיא שטעללי · (ו) דיא זעלבי בעדייטונג
וויא עם : **עמל** זיך בעמיהען · (ב) דיא מיהי · ארבייט · (ג)
דער ארבייטזאמי · ארבייטענדי · (ד) דער בעטרוג :
עמס אויפלאדען · (ב) דיא לאסט : **עמק** טיף · אונערגרינדליך זיין ·
(ב) דאס שהאל · דיא טיפי · (ג) טיף · (ד) דיא טיפי :
עמר דינען · (ב) דער גארבענבינדר · (ג) דיא גארבי · (ד) איין
געוויסעס מאאס : **עמת** דער נעכסטי · פרוואנדטי · (ב) גגען
איבר : **ענן** וועלקיגט מאכן · בוועלקן · (ב) דיא וואלקי · (ג) צויברען :
*(הערה מעונן י"א שהוא אוחז העינים וי"א מחשב העתים לומר עת
זו יפה להתחיל וזו עת רעה · וי"א רואה בעבים ושופט בעתיד
לפי דמיון הצורות הנראי' להם וזה קרוב לאמת והוא מהוראה הראשונה לפי זה) :
ענב דיא טרויבי : **ענג** דיא אנגעהמליכי · (ב) זיך פרגניגען ·
(ג) דאס פרגניגען · דיא אנגעהמליכקייט ·
*(הערה כאום המעיר ראוי להתעורר בביאור אלה שני הכתובים הבאים
כאחד וקראת לשבת עונג · אז תתענג על ה' · ובא הכתוב
השלישי והכריע שכרן כאמרו והאכלתיך נחלת יעקב · אשר כבר התעוררו
ז"ל עליהם באמרם אז תתענג כו' עונג זה איני יודע מהו כשהוא אומר
וקראת לשבת עונג הוי אומר זה עונג שבת · ואמרו עוד כל המענג
את השבת נותני' לו נחלה בלי מצרים שנאמר והאכלתיך נחלת יעקב ·
וכל זה אין תבונה בו · לכן תדע ובחכמת שהעונג פי שכים לו · גשמי
הנמשך מרב טוב השגת החושים המוחשה · ורוחני הנמשך מרב טוב השגת
השכל במושכלות · וכבר ביארנו זה פעמים שהשכלת השלימיות אשר בפועל
כפו ית' הוא עצם השכלת שלימותו ית' כי שלימות הנברא יורה על
שלימות בוראו ואפס זולתו לדעת אותו ית' ככתוב וראית את אחורי ונאמר
השכל וידוע אותי כי אני ה' עושה חסד וגו' · ושם נאמר שהתענוג
הנמשך מזאת ההשגה הוא עצם עו"הב והוא אין לו תכלית להיות ההשגה
בב"ת כי לתבונתו אין מספר · ואמרו ז"ל צדיקים אין להם מנוחה בעו"הב
כי הולכי' מחיל אל חיל בהשגה כטעם מבין דבר מתוך דבר · והנה
בהיות זה היום תכלית מ"ב ושלימיות פועלו ית' · לכן צונו לנוח ממעשינו
ומעצבון ידינו · וזה כי האדם לעמל יולד בטבע ומתענג בעמלו וכאשר
ינוח מעמל הגשמי ומתענוגו לא יוכל לשבת בטל ובהכרח יצא לפועל
ההשכלה באמיתתו לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכל קדשו שלימות בוראיו
ולהתענג על ה' בהשגתם כטעם כי שמחתני בפעליך · ולבשר תהלת ה'
מעין השגתו כטעם יודוך ה' כל מעשיך · דור לדור ישבח מעשיך כי
שבח מעשיו הוא תהלתו כטעם במעשה ידיך ארנן והוא שא"הכ מזמור
שיר ליום השבת טוב להודות לה' · והוא הדבר שלמדו ז"ל בב' הכתובים
כי בא זה ולימד על זה שבעונג רוחני הכתוב מדבר שהוא התכלית ועיקר
המעשה של עונג הגשמי שאיננו רק הכנה אליו למען שמח הנפש בהגיע
לה מרגוע ומעצבה אז תצא לפעלה לחזות בנועם ה' ולנחול נחלת עו"הב
הבב"ת שאין לו מצרים ר"ל גבול ותכלית כאמור דע זה והבינהו ויתן
מעדנים לנפשך) :

מ"א יח יהוש' ז **עכר** השחתה ב' ב"ל קל יוצא · אעכר ישראל · יעכרך
תלי' לט יהוש' ז יי' · ונפעל וכאבי נעכר · ומשקלו עמק יעכור :
עלל ה' הו"ל **א** נערים ד' מ"ל (א) שפך על
ירמי' ו איכ' ד אעולל בחוץ · ר' עוללים שאלו לחם · כ'
שם א שם ב תלי' עולליה הלכו שבי · (ב) עולל ויונק · ר' מפי עוללים
ח איכ' ב ישע' יג ויונקים · ס' עללי טפוחים · כ' ועולליהם ירטשו ·
שם ג שם (ג) נוגשיו מעולל · (ד) ותעלולים ימשלו בם · **ב**
מעשים נפלאים וסבות הפעולות אם בגנות או בשבח ·
איכ' א ב' ב"ל מרובע · עולל למו · פי' עשה להם · והתפעל
ש"א לא והתעללו בי · פי' יפליאו לעשות עמי בוז וגנות ·
תלי' קמא להתעולל עלילות · וכן כל הפעלים הנבני' בב' אלה
הבניני' הוראתם רבוי פועל הגנות והבוז : ד' מ"ל (א)
ירמי' לב תלי' סו ורב העליליה · (ב) נורא עלילה · ר' ולו נתכנו
ש"א ב דבר' כב עלילות · פי' סבות פעולה · ס' עלילות דברים · כ'
תל' לט ש"א ד ה תל' ונוקם על עלילותם · (ג) ורע מעללים · ס' מעללי
עז ירמי' יז יה · כ' כפרי מעלליו · (ד) גם אני אבחר
ישעי' סו איו' יז בתעלליהם · **ג** רוממות בנינו מרובע · ועוללתי
בעפר קרני · פי' הרימותי עפר על ראשי · ד' מ"ל
נחמי' ח (א) במועל ידיהם · פי' בהרמת ידיהם · (ב) גלות
יהוש' טו תלי' סו עליות · פי' העליונות · (ג) נורא עלילה · פי' ר"י
שם יב נורא עליון · (ד) בעליל לארץ · פי' בעליון ר"ל
במשובח שבמין עפר · ועיי' שורש בעל · **ד** לקיטה
ירמי' ו בנינו מרובע · עולל יעוללו כגפן · ומשקלו ולא
שם מט מיכ' ז ישאירו עוללות · ס' כעללות בציר · **ה** עול · יחדו
ירמ' ו שם דק שם כ שברו עול · ס' עול מלך בבל · כ' שברתי עלך :
ישעי' לב **עלג** לעג · ולשון עלגים · לעג ועלג הם
כמו כבש כשב :
עלה ח' הו"ל **א** עליה וגובה וגידול ומדריגה ה'
שם לז ב"ל קל עומד · ויעל בית יי' · ופריץ חיות
שם לה יחז' לו בל יעלנה · פי' בל יעלה עליה · ונפעל והעלו על
שם יז שם קד שפת לשון · והפעיל והעלו עליך קהל להעלות
שם יט חמה · ותעל אחד מגוריה · פי' רבתה · וגיד לה ·
נחו' ב ירמי' כא והפעל והוצב גולתה העלתה · והתפעל ואל יתעל
ש"ב דג בסריוני · ח' מ"ל (א) תאר · הוקם על · פי' עליון ·
שם כמד' דח (ב) תאר לקרבן · מהעלות העולה · ס' עלת תמיד ·
שם דג מ"א ג ישע' כ' התיצב על עלתך · ר' אלף עלות יעלה · ס' עלות
א יחז' מ אילים · כ' ומעלות שבעה יעלוהו · פי' מדריגת
מ"א יז ש"ב יט עליותיו · (ג) ויעלהו אל העליה · ס' עלית השער ·
ד"ה כט פי' בית שע"ג בית · כ' ועליתו אשר יעלה · פי'
ירמי' דכ מעלה ומדריגה · ר' ועליות מרוחים · כ' המקרה במים
תלי' קד מ"ב טו עליותיו · (ד) תאר · שער בית יי' העליון · (ה)
שם יח יחז' מכ לנקבה · הברכה העליונה · ר' והלשכות העליונות ·
ש"א ט עזר' ז (ו) במעלה העיר · (ז) הוא יסוד המעלה · ר'
יחז' מ שם יא ושמנה מעלות מעליו · פי' מדריגות · ס' ומעלות
רוחכם · פי' המחשבות העולות על הלב · כ' ויעל
שם מ שם א במעלתיו · (ח) ומפעל לרקיע · **ב** סילוק והפסקה
ראשי' לה שם לב ג' ב"ל קל עומד · ויעל מעליו אלהי' · עד עלות
השחר · פי' עד שנסתלק שחרות הלילה · ונפעל
שמו' מ תלי' קכ ובהעלות הענן · והפעיל אל תעלני בחצי ימי :

ג אמות המים · את הברכה ואת התעלה · ס' בתעלת מ"ב ך שם יח
הברכה · ר' תעלתיה שלחה · **ד** רפואה ב' ב"ל קל · יחז' לא
לא עלתה ארוכת בת עמי · והפעיל הנני מעלה ירמי' ח שם לג
לה ארוכה · ומשקלו רפואות תעלה · **ה** יד המכתש · שם מו
בתוך הריפות בעלי · פי' ביד הבוכנא העבה שכותשין משלי כז
בה · **ו** כלי קטן ששואבין בו יין · והעלות וכפורת · ד"ה כ כד
ז טרפי האילן · קול עלה נדף · ס' עלה תאנה · ויק' כו ראשי' ג
כ' ועלהו לתרופה · ר' ועלי עץ שמן · כ' כאלה יחז' מז נחמ' ח
נובלת עלה · **ח** מלה משמשת בו' לשונות א' מעלה · ישעי' א
יעל השמינית · ר' עלי עשור ועלי נבל · כ' את תלי' ו שם צב
השוק והעליה · פי' והירך אשר עליה · ב' כטעם עם ש"א ט ישעי' ז
נחה ארם על אפרים · ג' כטעם סמוך חונים על הים · שמו' יד
ד' כטעם אל · ותתפלל על יי' · ה' כטעם בי"ת ש"א א
תשימוש · ונתת אותם על סל אחד · פי' בסל אחד · שמו' כט
ו' כטעם עד ינהגנו על מות · פי' עד מות : תלי' מח
עלז ב' הו"ל **א** שמחה בנינו קל עומד · כי רעתיכי
אז תעלזי · כבר כתבנו בס' המדור ירמי' יא
שהשמחה שאחר החטא תעיד על האפיקורסות כי כל
עושה רע מפני שיצרו תוקפו יעצב אחר החטא כטעם
בעצבון תאכלנה · ועל זאת ישוב יתפלא לאמר לשמחה
מה זו עושה · ועלזו בכל לב · ועלזו לפניו · ג' מ"ל צפני' ג תלי' סח
(א) תאר לזכר · ועלז בה · (ב) תאר לנקבה · קריה ישעי' ה
עליזה · (ג) ג"כ תאר · חדל שאון עליזים · **ב** רערה שם כב שם כד
בנינו קל · והשכרתים למען יעלוזו · ב' מ"ל (א) ועלז ירמי' נא ישעי' ה
בה · פי' הרועד מרפיון והלישות כחו · (ב) קריה עליזה : ישעי' כב
עלט אופל · ועלטה היה : ראשי' טו
עלם ג' הו"ל **א** סתר והעלם ג' ב"ל נפעל · ונעלם ויק' ד
דבר · והפעיל ואם העלם יעלימו · והתפ' והתעלמת שם ך דברי' כב
מהם · ג' מ"ל (א) תאר · עלמנו למאור פניך · פי' תלי' צ
תשים נגדך השגיונות הנעלמים מידיעתנו · (ב)
ותעלמה יוציא אור · ר' תעלמות חכמה · (ג) על איו' כח שם יא
עלמות שיר · פי' מצפון השיר ותעלומו · ינהגנו תלי' מו
עלמות איננו מזה השורש כי הוא ב' מלין לפי המסורה ·
ב ימי נעורים ד' מ"ל (א) תאר · לנער בן מי זה
העלם · (ב) תאר לנערה · ודרך גבר בעלמה · ר' ש"א יז משלי ל
עלמות תופפות · (ג) מקרה · הקצרת ימי עלומיו · תלי' סח שם פט
(ד) תאר לעושה מעשה נעורים · ועם נעלמים לא תלי' כו
אבא · **ג** אורך זמן מה או שם המציאות בכלל · ב' מ"ל
(א) ועברו לעלם · פי' עד סוף היובל · יי' ימלוך שמו' כא
לעלם ועד · ר' מכון לשבתך עולמים · ס' עד שם טו מ"א ח
עולמי עד · (ב) אשים את שמי לעילום · וחז"ל פי' ישע' מה ד"ה כ לב
קצתם שהם שם לכל המציאות כלו :
עלס שמחה ג' ב"ל קל · כחיל תמורתו ולא יעלס · איו' כ
ונפעל כנף רננים נעלסה · והתפעל שם לט
נתעלסה באהבים : משלי ז
עלף ב' הו"ל **א** חלישות ורפיון הכח מגודל הבהלת
והיגיעה עד כמעט תעדר ההרגשה · ב' ב"ל
פועל · בניך עלפו · והתפעל התעלפנה הבתולות · ישעי' נא עמו' ח
ב עטיפה ב' ב"ל פיעל · מעלפת ספירים · והתפעל שיר ה
ותתכם

עכר פרווירען · אירדי מאכן · בעטריבן · (ב) דער נאמען אייבעם
טהאלעם : **עלל** דאס קינד · דער זייגלינג : (ב) מאכען ·
אויף אייני וואונדרבארי ארט פראבסטאלטען · (ג) זעהר פרעוועלהאפט
האנדלן · (ד) דאס טוהן · שאלטען · (ה) דיא טהאט ·
דאס ווערק · (ו) דיא איבעלטהאטען · (ז) ערהעבן · (ח) דאס אויפ
העבן · (ט) דאס אבערי · ערהאבן · בעסטי · (י) נאכלעזי האלטען ·
(יא) דיא נאכלעזי · (יב) דאס יאך : **עלג** דער שפעטטר :
עלה הינאויפשטייגען · הינאויפגעהן · (ב) הינוועגגפיהרט · (ג)
זיך גראס מאכען · ערהעבן · (ד) האך · ערהאבען · (ה) דאס
אפפער · (ו) דיא שטופען · (ז) דער זאאל · אדער ערקנר · (ח)

דאס אבערי · ערהאבני · (ט) דיא אויפשטייגענדי נעדאנקען · (י)
זיך הינוועגגעבן · וויכען · (יא) דיא גרובי · דער גראבען · (יב) י
היילען · (יג) דיא היילונג · (יד) דער שטעמפעל · (טו) דיא שאאלי ·
(טז) דאס בלאטט · (יז) אויף · איבער : **עלז** זיך פרייען יויכצען ·
(ב) דער פריידיגי · (ג) פריידיג · (ד) ציטטרען :
עלט דיא פינסטערנים : **עלם** פרהעהלען · פרבערגן · (ב) דאס
פרבארגני · (ג) לד"א דער נאמי אייבעם מוזיקאלישען אינש
טרומענט : (ד) דער קנאבי · (ה) דאס מעדכן · (ו) לדה"ת דער
קינדישי · (ז) אימממער · עווינ : **עלס** זיך פרייען · היפפען :
עלף אהנמעכטיג ווערדן · ערמאטטען · (ב) בעדעקט :

ידוע ואת יהעזניה : ויק׳ יא

עזב ד׳ הו״ל **א** הנחה ג׳ ב״ל קל · ברגע קטן
יעזבתיך · ונפעל תעזב האדמה · ופועל ישעי׳ כד סס ז
המון עיר יעזב · ומשקלו ורבה יהעזובה בקרב הארץ · סס לב
ב סחורה · הונך יועזבוניך · **ג** בנין וחיזוק בנינו קל · יחז׳ דנ
יויעזבו ירושלים · ואפס עצור ועזוב · פי׳ אין איש בחמי׳ג דברי׳לב
הבליעל נמנע מעשות רע מעוצר ומושל בו ואין העשוק
נעזר ומתחזק מהעוצר כי אין עוצר · והטעם אין מושל
בישראל להציל עשוק מיד עושקו · **ד** טעינת משא
בנינו קל · יעזוב תעזוב עמו : שמות דג

עזק חפירה או בנין גדר סביב בנינו פיעל ·
יויעזקהו ויסקלהו : ישעי׳ ה

עזר ב׳ הו״ל **א** ישועה ועזר ג׳ ב״ל קל · ווי׳ יעזרו · ד״ה ב׳ יח
ושלום לעזריך · ויעזרהו האלהים · ונפעל סס יב סס דו
כי הפליא להעזר · והפעיל הם מעזרים אותם · משפטו סס סס דח
מעזירים · ב׳ מ״ל (א) מקרה · שויתי געזר על גבור · תלים פט
כ׳ ישלח עזרך מקודש · (ב) ג״כ מקרה · עזרה סס סס מו
בצרות · ובתי״ו עזרת מצר · ובתי״ו וה״א קומה סס ס
עזרתה לנו · ס׳ עזרת פועלי און · כ׳ עזרתי ומפלטי · סס מד ישע׳ לא תל׳
ב חצר המקדש · ודלתות ילעזרה : מ ד״ה ב ד

עט קולמס · לשקר עשה יעט · ס׳ כתובה בעט ברזל · ירמי׳ ח סס יז

עטה ב׳ הו״ל **א** עטיפה ג׳ ב״ל קל · כאשר יעטה · סס מג
הרועה · שלמה אהיה כעטיה*· ופיעל שיר א
מעטה לטבח · והפעיל העטית עליו בושה · יחז׳ דא תלי׳ פט
ומשקלו מעטה תהלה · **ב** נטיה בנינו קל · ניעט ישע׳ סא ש״א יד
העם אל השלל :

עטן שם כלי מה · יעטיניו מלאו חלב : איו׳ דא

עטף ב׳ הו״ל **א** מעטה ועטיפה בנינו קל · ועמקים
יעטפו בר · פי׳ כאלו יעטו וילבשו פרי תלי׳ סה
תבואה · ומשקלו והמחלצות יוהמעטפות · **ב** איחור ישעי׳ ג
והתמהמהות ד׳ ב״ל קל עומד · תפלה לעני כי יעטף · תלים קב
פי׳ כי יתאחר מרוצת דמו ונשימתו מרוב חלישותו
ברעב · ויתכן היותו מטעם הוראה הא׳ כלומר כי יעטה
אדר הכניעה בעת יתפלל עד״הכ ילבשו בושת · וכוסה
כמס · ונפעל בעטף עולל ויונק · משפטו בהעטף · איכה ב
והפעיל יובהעטיף הצאן · פי׳ בלדתם באחרונה · ראשי׳ ל
והתפעל נפשם בהם תתעטף · ומשקלו והיו תלים קז
יהעטפים ללבן : ראשי׳ לב

עטר עטרה וסיבוב ג׳ ב״ל קל · יעטרים אל דוד · ש״א דג
ופיעל וכבוד והדר תעטרהו · והפעיל צור תלים ה
המעטירה · פי׳ הנותנת כתר מלכים למלכי ארץ · ב׳ ישעי׳ דג
מ״ל (א) והרים יהעטרה · (ב) ועטרת תפארת · ר׳ יחז׳ דא סס יו
ועשית עטרות : זכרי׳ ו

עטש עטישת האף · עטישותיו תהל אור : איוב מא

עיב ענן ועצ״הש חשיכה בנינו הפעיל · איכה יעיב איכ׳ ב
באפו · פי׳ יחשיך · ומשקלו על במתי יעב · ישעי׳ יד
ס׳ כעב טל · ר׳ ועל העבים אצוה מהמטיר · ס׳ סס יח סס ה
עבי שחקים · כ׳ עביו עברו · ובו״ת זורמו מים עבות · תל׳ יח סס סס עז

עיה גלים חרבים · ב׳ מ״ל (א) ילעי השדה · ר׳ מיכ׳ א
וירושלים עיין תהיה · ס׳ בעיי העברים · סס ג במד׳ דא
(ב) מעי מפלה · ועיי׳ שורש בעה פי׳ הפ׳ אך לא ישעי׳ יז
בעי ישלח יד :

עיז ניסה ואסיפה לעיר בנינו הפעיל · יושבי
הגבים יהעיזו : סס י

עיט עופפות והפרחה בנינו קל · יויעט בהם · פי׳ ש״א דה
דחה אותם והפריחם · ומשקלו קורא ממזרח
כעיט · ס׳ לעיט הרים : ישעי׳ מו סס יח

עים חוזק · יבעים רוחו : סס יא

עין ג׳ הו״ל **א** עין הרואה ועצ״הש השגחה ותוחלת ·
וגילוי ופרהסיא בנינו קל עומד · ויהי שאול יעוין ש״א יח
את דוד · פי׳ השגיח אולי ימצא מקום להרגו · ב׳ מ״ל
(א) יעין תחת עין · ס׳ כי לי״י עין אדם · פי׳ תוחלתו · ויק׳ דד זכרי׳ ט
כ׳ ואשימה עיני עליו · אולי יראה י״י בעיני · וי״מ ראשי׳ מד ש״ב טז
כמו בעניי או בעניני · ר׳ הקדשה היא יבעינים · פי׳ ראשי׳ לח
בגלוי ופרהסיא · ס׳ ותפקחנה עיני שניהם · כ׳ ואשא סס ג
עיני וארא · (ב) כל מעיני בך · פי׳ כל השגחתי בך · סס לא תלי׳ פז
ב מראה · יועינו כעין הבדולח · ר׳ הנגע עמד במד׳ יא
בעיניו · **ג** מעין מים · ב׳ מ״ל (א) החוצה אל יהעין · ויק׳ יג ראשי׳ כד
ס׳ על עין המים · ר׳ עינות ותהומות · ס׳ בעזוז סס דברי׳ ח
עינות תהום · (ב) מעין נרפש · ס׳ מעין גנים · משלי ח דה שיר ד
כ׳ ויחרב מעינו · ר׳ המשלח מעינים בנחלים · ס׳ הוש׳ יג תלי׳ קד
ממעיני הישועה · ובו״ת ובתוך בקעות מעינות · ס׳ ישעי׳ יב סס מא
מעינות תהום רבה · כ׳ יפוצו מעינתיך חוצה : ראשי׳ ז משלי ה

עיף יגיעה ועיפות בנינו קל עומד · יויעף דוד ש״ב דא
ב׳ מ״ל (א) רעב ועיף · ר׳ וכל העם אשר אתו סס יז
עיפים · (ב) תאר לנקבה · משא לעיפה : סס יו ישעי׳ מו

עיק צרה בנינו הפעיל יוצא ועומד · הנה אנכי ימעיק עמו׳ ב
תחתיכם כאשר תעיק העגלה · ב׳ מ״ל (א)
מפני עקת רשע · (ב) שמת מועקה במתנינו : תלי׳ נה סס סו

עיר ב׳ הו״ל **א** עיר מושב ארבעים ושתים יעיר · במד׳ לה
ס׳ אל עיר מקלטו · כ׳ ושלחו זקני עירו · ר׳ סס דברי׳ יט
ערים גדולות ובצורות · ס׳ ערי המישור · כ׳ ונלכוד סס א סס ב
את כל עריו · ובהראות היו״ד ושלשים עירים להם · סס ב שופ׳ י
ב חמור או פרא קטן · יעיר בן אתונות · ועיר פרא · זכרי׳ ט איו׳ יא
כ׳ אוסרי לגפן עירו · ר׳ ועירים עשרה · עיש בשור׳ עוש : ראשי׳ מט סס לב

עכס עדי או כבל המקשש בנינו פיעל · וברגליהם
יתעכסנה · ומשקלו יוכעכס אל מוסר אויל · פי׳ ישעי׳ ג משלי ז
כבל ונחושתים המקשקשות · ר׳ את תפארת העכסים* : ישעי׳ ג

עכר

(ד) דער טוואַרצי אַדלער : **עזב** פרלאַסען · צוריקלאַסען · (ב) פרי
לאַסען · (ג) דיא פרלאַסענהייט · עדהייט · (ד) דיא וואַארי · דאַס
גוט · (ה) ערבוויען · בפעסטיגען · (ו) אויפלאַדען ול״א אבלאַדען :
עזק אומגראַבען · אומצייכען : **עזר** העלפן · (ב) דיא הילפי · (ג)
דער פאָרהאָף : **עט** דיא פעדר : **עטה** בדעקן · איינהיללן ·
(ב) דיא בדעקונג · היללי · (ג) זיך ניינען · כעהרן ·
*(הערה פי׳ אלך עטופה לבקשך בין עדר הרועים · כי כן הי׳ מנהג
החשוקות מקדם ללכת מכוסות הפנים לחושקיהן · וראיה
לדבר הנה היא לך כסות עינים · עיי׳ ביאורו שורש כסה · ותקח הצעיף
ותתכס · כי כסתה פניה · וזכר לדבר היכומת הכלות ביום חתונתן) :
עטן איין נפעס : **עטף** בדעקן · (ב) דער שלייער · (ג) ערמאַטטען ·
אהנמעכטיג ווערדן ול״א אין זיך געהיללט זיין · (ד) ספעטלייפיג
זיין · (ה) דאַס ספעטלייפיגי : **עטר** אומגעבן · קרענן · (ב) דיא קראַני :
עטש דאַס ניסען : **עיב** בוועלקן · פרפינסטערן · (ב) דיא וואָלקי :
עיה דיא וויסטעניא : **עיז** זיך פרזאַמלען · פליכטען : **עיט** וועגפליהען ·
וועגשייכען · (ב) דער פאָגעל : **עים** דיא שטערקי : **עין** אויפלויערן ·
בעאַבאַכטען · (ב) דאַס אויגי · (ג) פאַר אַללער אויגען · עפנטליך ·
(ד) דאַס אַנזעהן · דער שיין · (ה) דיא קוועלי · דער שטראָם :
עיף ערמידען · מידי זיין : **עיק** דריקען · דרענגן : **עיר** דיא
שטאַדט · (ב) דאַס עזעלפיללען : **עכס** שעללן · (ב) דיא
גלאָקי · שעללי · *(הערה כעכס · י״ל שהוראת זה השורש כעס · שעניני
עלבון על התאוה הבלתי מושגת עיי׳ שורש כעס · ויהיה כעס ועכס
משרשים ההפוכים כמו כבש כשב · וכן ת״י ברגליהם תכעסנה · מרגזן
פי׳ מביאין תאוה ועלבון בלב חושקיהם · ולפ״ז יהיה טעם כעכס אל
מוסר אויל שעלבון תאות המשגל והכעס אשר בחיק הכסיל יגות כאמור ·
יביאהו לידי יסורין שיתיסר בחלי העלבון עד״הכ ונתן ה׳ לך שם לב
רגז וכליון עינים ודאבון נפש (דברי׳ דח) · שעניגם חלי העלבון כי רגז
וכעס משמשים במובן אחד ושניהם מורים ג״כ עלבון · ועלבון השגת
התאוה הוא חלי רע ילך הלוך וגבר על האויל המרגיל א״ע בה ככתוב
למען ספות הרוה וגו׳ עיי׳ שורש צמא ביאורו · ושני כפי׳ הדמיון
כשור כעכס · הם כקונה כמוכר וזולתם · וכבר נתקשו בביאור זה
הכתוב משכילי בני עמנו ואשר יראה לי כתבתי :

ש"כד יחז' דא והפעיל ואנכי העויתי · ג' מ"ל (א) עוה עוה עוה
ישעי' יט שם ה אשימנה · (ב) רוח עועים · (ג) מושכי העון · ס'
שם יד שם מ איו' כעון אבותם · כ' נרצה עונה · ר' כמה לי עונות ·
יג שם שם קכ ס' ותורישני עונות נעורי · כ' ואין קץ לעונותיך · ב
תלי' סט עונש תנה עון על עונם · פי' עונש על חטאם ·
ויק' ה ונשא עונו · וכן כל הנטיה שוה לעון הקודם :

עול ב' הו"ל א יונקים או מניקות · ג' מ"ל (א)
איוב יט גם עוילים מאסו בי · כ' ישלחו כצאן
שם דא ישע' סה שם עויליהם · (ב) עול ימים · כ' התשכח אשה עולה ·
מט שם מ ב' אלה המשקלי' יורו על היונק · (ג) עלות ינהל ·
פי' מיניקות ועיי' שורש עלל · ב תרמית ואון ועוות
שם נו בנינו פיעל · בארץ נכוחות יעול · ז' מ"ל (א) לא
ויק' יט יחז' דח שם תעשו עול · (ב) בעול רכולתך · כ' בעולו אשר
יח תלי' מג קה עשה · (ג) מאיש מרמה ועולה · (ד) בעולתה ידיהם ·
איו' ה תלי' סד (ה) ועלתה קפצה פיה · ר' יחפשו עולות · (ו) תאר ·
איו' יו שם נז יסגירני אל אל עויל · (ז) ומתקוממי כעול :

עון ב' הו"ל א בית דירה · ג' מ"ל (א) יי' מעון
תלים צ אתה היית לנו · פי' כמו בית דירה שדור הולך
שם נו ודור בא והמעון קיים לעולם · ס' מעון ביתך · כ' עליון
שם לא ד"ה א ז שמת מעונך · (ב) את אהליהם ואת המעונים · פי'
דברי' לג השוכנים באהלים · (ג) מענה אלהי קדם · פי' ישורון
האמור הוא מעון לאלהים עד"הכ ונתתי משכני בתוכם ·
תלי' עו איו' לח כ' ומעונתו בציון · ר' כי ישוחו במעונות · ס'
שיר ד נחו' ב ממעונות אריות · כ' ומעונתיו טריפה · ב ערת
שמו' דא הזיווג · שארה כסותה ועונתה · ועיי' שורש ענן :

עוף ד' הו"ל א פריחה ועופפות ג' ב"ל קל · מי
ישעי' ס שם ו אלה כעב תעופינה · ומרובע ובשתים יעופף ·
הוש' ט ראשי' א והתפעל כעוף יתעופף כבודם · ב' מ"ל (א) והעוף
שם תלי' קד ירב בארץ · ס' ולכל עוף השמים · (ב) מבין עפאים
יתנו קול · האל"ף נחה פי' המיה יתנו קול המון בין
העופות השוכני' על גרותם וב' עדים לזה הפי' א' אין
זכר לאילן בזה ב' אחר שאמר על העופות ישכון בל"י
הי' ראוי לומר יתן בל"י ג"כ · ועיי' שורש עפא · ב
איוב יא חושך ב' ב"ל קל · תעפה כבקר תהיה · פי' החשך
ישעי' ח עתה ואת"ז תאיר כאור בקר · והפעיל כי לא מועף · ג'
שם עמו' ד מ"ל (א) מעוף צוקה · (ב) עושה שחר עיפה · (ג)
איוב י ארץ עיפתה כמו אופל · ג כפילה ב' ב"ל קל · והנה
זכרי' ה משלי' כג מגלה עפה · וכפלת ת"א ותעיף · והפעיל התעיף
עיניך בו ואיננו · פי' אם תכפול עפעפי עיניך בסגירה
איוב יא מועטת · ד בריקת אור ג' ב"ל קל · תעפה כבקר ·
יחזקאל לב פי' קצת תברק כלומר תאיר · ומרובע בעופפי חרבי ·
משלי' כג איו' ג והפעיל התעיף עיניך בו · ומשקלו בעפעפי שחר ·
שם יו פי' נוגה השחר · כ' ועל עפעפי צלמות · פי' עיני ·
וכל זה הוא מטעם ההוראה הא' שענינה מהירות
העופפות והתנועה · ועיי' שורש עיף :

עור ו' הו"ל א יקיצה ו' ב"ל קל עומד · עורה
תלי' מד למה תישן · והיוצא לא אכזר כי יעורנו ·
איוב מא ונפעל ולא יערו משנתם · ומרובע עורר לך רפאים ·
שם יד ישעי' יד ובכפל הפ"א זעקת שבר יעערו · ופיעל ערער תתערער ·
שם טו ירמי' נא

פי' חומת בבל התעורר לגוע ולנפול · והפעיל הנני
מעיר על בבל · והתפעל ערער התערער · ונקי על | שם שם
הנה יתעורר · ג' מ"ל (א) עיר ובהלות · פי' הערות | איו' יז ירמי' טו
של המיה · (ב) ולבי ער · (ג) פנה אל תפלת הערער · | שיר ה תלי' קב
פי' המעורר תפלתו · ב שבירה ג' ב"ל מרובע ·
עוררו ארמנותיה · ובכפל הפ"א זעקת שבר יעערו · | ישעי' כג שם טו
ופיעל והתפעל ערער התערער · ומשקלו יעיר | ירמי' נא שם טו
ובהלות · אלה כלם פי' קצתם מלשון שבר · ג איבה ·
ויי' סר מעליך ויהי עריך · ר' ומלאו פני תבל ערים · | ש"א דח ישעי' יד
ס' והכרתי ערי ארצך · כ' והשמדתי עריך · ויי"מ | מיכ' ה שם
מזה עיר ובהלות · ד גילוי ב' ב"ל קל · פשוטה | ירמי' טו
תעורה · ונפעל עריה תעור קשתך · ומשקלו למען | ישעי' לב חבק' ג
הביט אל מעוריהם · ועיי' הוראה א' לשורש ערה · | שם ב
ה עור ואת הבשר ואת העור · ס' מעור בשרו · כ' | ויק' ט שם יג
בשר כי יהיה בעורו · ר' ערת תחשים · כ' את | שם שמו' כו
ערתם ואת בשרם · ו עורון וסימוי העינים בנינו פיעל · | ויק' יו
כי השוחד יעור · ג' מ"ל (א) תאר · או פקח או | שמו' כג
עור · ר' והולכתי עורים · ובו"ת לפקוח עינים | שם ד ישעי' מב
עורות · (ב) מקרה · עורת או שבור · (ג) ג"כ | שם ויק' כב
מקרה · בשגעון ובעורון : | דברי' כח

עוש אסיפה בנינו קל · עושו ובואו כל הגוים · פי' | יואל ד
האספו · ב' מ"ל (א) ועיש על בניה תנחם · | איו' לח
הוא קיבוץ כוכבי זנב טלה · (ב) ידכאום לפני עש · | שם ד
פי' ישברם כל הימים כימי שמים על הארץ כמו
לפני שמש שמו ינון :

עות ב' הו"ל א עול ועוות ב' ב"ל פיעל · את אשר
עותו · והתפעל והתעותו אנשי החיל · | קהל' ז שם יב
ומשקלו ראית יי' עותתי · ועיי' שורש עוה · ב זימון | איכה ג
וזמן בנינו קל · לעות את יעף דבר · פי' לזמן דבר יי' | ישעי' נ
בעתו לכל צמא לשמעו · ג' מ"ל (א) כי עת לחננה · | תלי' קב
ס' לך יי' עת רצון · כ' אשר פריו יתן בעתו · ר' לעתות | שם סט שם א שם י
בצרה · כ' בידך עתותי · ובי"ם לעתים מזומנים · | שם לא נחמי' י
ובל"נ רבות עתים · (ב) תאר למזומן לשעתו · איש | שם ט
עתי · (ג) תאר לעת הקרובה לעת שידובר בה · | ויק' יו
ועתה נרע לך מהם : | ראשי' יט

עז ב' הו"ל א בהמה דקה ידועה · ועז משולשת · | שם טו
ר' ונקוד בעזים · כ' ועזיך לא שכלו · ב | שם ל שם לא
תאר להר ידוע · וגורל אחד לעזאזל : | ויק' יו

עזז ב' הו"ל א תוקף ב' ב"ל קל · יעז בהותו · | תלי' נב
ובהשלומו בעזוז עינות תהום · והפעיל העזה | משלי' ח שם ז
פניה · הנה תמורת הדגש · ז' מ"ל (א) מקרה · יסדת
עוז · ס' ועז מלך · כ' עזי וזמרת יה · ובשורק תנה | תל' ח שם צט שם
עוזך לעבדך · (ב) לצור מעוז · ס' יי' מעוז חיי · כ' | קיח פו לא שם כז
כי אתה מעוזי · ר' ולאלה מעזים · ס' למעוזי ארצו · | שם לא דני' יא שם
(ג) תאר לזכר · מלך עז פנים · ר' ובמים עזים | שם ח ישעי' מג
נתיבה · ס' והכלבים עזי נפש · (ד) תאר לנקבה · | שם נו
חמה עזה · ר' ועשיר יענה עזות · פי' תשובות עזות · | משלי' כא שם יח
(ה) ג"כ תאר · יי' עזוז וגבור · (ו) ועזוז נוראותיך · | תלי' כד שם קמה
כ' ועזוז ונפלאותיו · (ז) לשמיד מעזניה · ב עוף | שם עח ישעי' כג
ידוע

עול דער זייגלינג · דאס קינד · (ב) דיא זייגאממי · (ג) אונרעכט
טהון · פרווועלהאפט האנדלן · (ד) דאס אונרעכטי · דיא פרע־
וועלטהאט · (ה) דער בעזעוויכט · פרעוולער : **עון** דער וואהנזיטץ · (ב) דיא
אין צעלטן וואהנען · ולד"א דיא צעלטן · (ג) דיא לייט צום הייראטהען ·
ול"א דיא וואהנונג : **עוף** פליגען · (ב) דאס געפליגעל · דיא פעגל ·
(ג) פינסטר זיין · (ד) דיא פינסטערניס · (ה) פינסטער · (ו) צו
זאממען געראללט · איבראייגאנדער געשלאגען · (ז) לייכטען · שטראהלען,
(ח) דיא דעממרונג · דער שטראהל · (ט) דיא אויגען :
עור ערוועקן · אויפוואכען · (ב) דאס געשרייא · (ג) וואך זיין :

(ד) דער ערוועקנד בעט · (ה) צרשטערן · צרריטטען · (ו) דיא
צריטטונג · (ז) דער פיינד · ווידערזאכער · (ח) ענטבלעסן · (ט) דיא
בלעסי · (י) דיא הויט · דאס פעלל · (יא) בלינד מאכען · (יב) בלינד ·
(יג) דיא בלינדהייט : **עוש** זיך פרזאממלען · (ב) איין געוויסעס
געשטירן : **עות** קרוממ · פרדרעהט מאכען · (ב) דיא קריממונג :
(ג) בשטיממען · פרקינדן · (ד) דיא צייט · (ה) דער בעשטיממט
איסט · (ו) יעצט · באלד :
עז דיא ציגי · (ב) דער נאמי איינעס בערגעס : **עזז** שטערקן ·
פעסטיגען · (ב) דיא שטערק · מאכט · (ג) שטארק · פעסט :

ב כלי שיר מה חמעורר התשוקה להוציא לפועל כל
איוב דא פעולה שהאדם מכין עצמו אליה · וישמחו לקול עוגב ·
שם ל כ׳ ועגבי לקול בוכים :
רות א **עגה** איחור ועיכוב בנינו נפעל · הלהן תעגנה
ויתכן להיות שרשו ענן :
מ״א ז **עגל** ה׳ הו״ל א עיגול וסיבוב · ופיה עגל · ר׳
שם מרובעות לא עגלות · ב עדי האוזן · טבעת
במד׳ לא יחז׳ יו עגיל וכומז · ר׳ ועגילים על אזניך · ג עגלה ·
ישעי׳ דח שם ואופן עגלה על כמון יוסב · כ׳ והכום גלגל עגלתו ·
במד׳ ז שם ר׳ את שתי העגלות · ס׳ שש עגלות צב · ד דרך ·
תלי׳ קמ משלי ד פרשו רשת ליד מעגל · ס׳ פלס מעגל רגלך · ר׳
שם שם ה במעגלי יושר · ובו״ת וכל מעגלותיו מפלס · ה עגל
שמו׳ לב שם בן בקר ב׳ מ״ל (א) וירא את העגל · ס׳ עגל מסכה ·
מ״א יב שם ירמ׳ ר׳ לזבוח לעגלים · ס׳ שני עגלי זהב · (ב) עגלה
מו שם מח יפה פיה · ס׳ עגלת שלישיה · כ׳ לולי חרשתם
שופ׳ יד הוש׳ י בעגלתי · ר׳ לעגלות בית און :
איוב ל **עגם** דאבה בנינו קל עומד · עגמה נפשי לאביון :
ישעי׳ לח **עגר** שם עוף מה · כסוס עגור · משפטו ועגור :
עד ב׳ הו״ל א מכה טריה ובלאי בגדים אשר הוקצו
שם סד לקינות · וכבגד עדים · פי׳ סמרטוט המוכן
איוב י לקנח בו כל מכה טריה ודמי נדה · כ׳ תחדש עדיך
פי׳ נגעיך · ספחת ת״א עריתא · והנח תמורת הרגש ·
ב מלה משמשת בה׳ לשונות א׳ יורה הגבול אשר
שם קה במד׳ דד ממנו אל מה שאליו הן עד ירח · ס׳ ואחריהו עדי
איוב ד אובר · כ׳ תגע עדיך ותבהל · ובתו׳ נו״ן או נון הא ·
קהל׳ ד שם אשר עדן לא היה · אשר המה חיים עדנה · ב׳
איוב א כטעם עוד · עד זה מדבר · ג׳ כטעם על · אשר
במד׳ דא שמו׳ ח עד מירבה · ובבי״ת העתירו בעדי · ד׳ כטעם מן ·
מ״כ א ויפול אחזיה בעד השבכה · ה׳ כטעם למ״ד
ישעי׳ לכ השימוש · עופל ובחן היה בעד מערות · פי׳ למערות ·
ועיי׳ שורש עוה :
תלי׳ קמח **עדד** תקומה והתרוממות ב׳ ב״ל מרובע מעודד
שם ך ענוים ה׳ · והתפעל קמנו ונתעודד :
עדה ג׳ הו״ל א פאר וקישוט בנינו קל עומר ·
יחז׳ דג שם יו ותעד נזמה · והיוצא ואעדך עדי · ב׳ מ״ל
שם שם שם ז (א) ואעדך עדי · ס׳ בעדי עדים · כ׳ וצבי עדיו ·
שם יו מ״כ א ר׳ בעדי עדים · (ב) את הנזר ואת העדות · ב העברה
איוב דח והסרה ב׳ ב״ל קל · לא יעדה עליו שחל · והפעיל
משלי דה מעדה בגד ביום קרה · ג פה ודיבור · ב׳ מ״ל (א)
תלי׳ קג איו׳ לב המשביע בטוב עדיך · פי׳ פיך · (ב) יועדיכם
אתבונן · פי׳ דבריכם :
עדן ב׳ הו״ל א עונג בנינו התפעל · וישמינו
נחמי׳ ט ראשי׳ ג ויתעדנו · ד׳ מ״ל (א) וישכן מקדם לגן עדן · *
ש״ב א תלי׳ לו ר׳ שני עם עדנים · כ׳ ונחל עדניך · (ב) היתה לי
ראש׳ יח משלי דט עדנה · (ג) ויתן מעדנים לנפשך · ס׳ מעדני מלך ·
ראשי׳ מט ש״א טו ובו״ת וילך אליו אגג מעדנות · פי׳ בעונג כי נבחר לו

ישעי׳ מז מורת מחיים · (ד) שמעי זאת עדינה · ב קשירה ·
איו׳ לח התקשר מעדנת כימה :
שמות דו **עדף** יתרון ב׳ ב״ל קל · והאמה מזה העודף · היריעה
שם שם יו העודפת · והפעיל ולא העדיף המרבה :
עדר ג׳ הו״ל א חסרון ב׳ ב״ל נפעל · עד אחד לא
ש״ב יז מ״א ד נעדר · ופיעל לא יעדרו דבר · ב מערכות
ד״ה א יב בע״הח בנינו קל · ולעדר בלא לב ולב · פי׳ לערוך
ירמי׳ לא מלחמה בלב אחד שלם · ומשקלו ונסעו בעדר · ס׳ כי
שם יג שם לא נשבה עדר יי׳ · כ׳ ושמרו כרועה עדרו · ר׳ ישקו
ראשי׳ דט שם העדרים · ס׳ שלשה עדרי צאן · כ׳ יבאו רועים
ירמי׳ ו ועדריהם · ג הפירה ועבודת הכרם בנינו נפעל · ומשקלו
ישעי׳ ז וכל ההרים אשר במעדר יעדרון :
ראשי׳ דה **עדש** מין קטניות ידוע · לחם ונזיד עדשים :
יחזקא׳ ד **עוג** לישה או אפית העוגות בנינו קל · תעוגנה
לעיניהם · פי׳ תאפינה הנשים בהיסק צפיעי
מ״א יז שם יט הבקר · ב׳ מ״ל (א) עוגה קטנה · ס׳ עגת רצפים ·
ראשי׳ יח מ״א יז ר׳ לושי ועשי עגות · (ב) אם יש לי מעוג אחד
לעני מעוג פירשתי בשורש לענ :
עוד ג׳ הו״ל א בו ושלל בנינו פיעל · חבלי רשעים
תלי׳ קיט ישע׳ לג עוותני · ומשקלו אז חלק עד שלל · משפטו
עד ושלל · ב עדות והזהרה ותורה ב׳ ב״ל הפעיל ·
מ״א דא שם ב ויעדהו לאמר ברכת יי׳ · פי׳ יעידו בו עדות · ויאעד
שמות דא בך לאמר · פי׳ הזהרתיך · והפעל והועד בבעליו ·
שמות ך ד׳ מ״ל (א) מקרה · לא תענה ברעיך עד שקר · פי׳
ישעי׳ נה עדות · ס׳ עד לאומים נתתיו · פי׳ מזהיר · והוא
איו׳ יו רות ד תאר · כ׳ הנה בשמים עדי · ר׳ עדים אתם היום ·
תל׳ קז יס׳ מג ראש׳ ס׳ עדי שקר · כ׳ אתם עדי · (ב) ועדה המצבה · ר׳
לא דברי׳ ו שם מה העדות והחקים · כ׳ ועדותיו וחקיו · (ג) ויקם
תלי׳ עח שם יט עדות ביעקב · פי׳ תורת · ס׳ עדות יי׳ נאמנה · פי׳
שלימיות הנבראים אשר יעידו על שלימות בוראם
וממציאם קיימים לעולם כטעם פועל אמת שפעולתו
שם קלב אמת · וכטעם מימיו נאמנים שענינו קיום · כ׳ ועדתי
שם קיט זו אלמדם · ר׳ פלאות עדותיך · פי׳ השלימיות האמורים
הם נפלאים מאד לכן נשמרים בכח הזוכר כטעם תרי
תמיהי מרכר רכירי · וי״ל שלא נתגלו טעמי המצות לכן
נשמרים הפך שלש מצות שנתגלו טעמן ועבר עליהם
ישעי׳ ח החכם מב״א · (ד) לתורה ולתעודה · פי׳ חק ·
ג מלה משמשת בד׳ לשונות א׳ התמדת הזמן או
ש״כ יג ראשי׳ מח המקום · ג׳ מ״ל (א) בעוד הילד חי · בעוד כברת
הארץ · פי׳ בהתמדת אורך הדרך · (ב) להשמדם
תלי׳ נב שם קד עדי עד · (ג) עולם ועד · ב׳ יתרון ויבך על צואריו
שם מו שם קט עוד · פי׳ יותר · ג׳ עדיין עוד היום גדול · ד׳ מקודם
במד׳ דכ זמן · ב׳ מ״ל (א) מעודך עד היום הזה · (ב) הזאת
איוב ך ידעתי מני עד :
אסת׳ א **עוה** ב׳ הו״ל א עוות ד׳ ב״ל קל · עותה ושתי ·
ישעי׳ דא שם דד ונפעל נעויתי משמוע · ופיעל ועוה פניה
והפעיל

(נ) איין געוויסעס מוזיקאלישעס איכסטרומענט : **עגה** אויפהאלטן ·
וואַרטן : **עגל** רונד · (ב) איין געוויסר שמוק · (ג) דער וואגען ·
(ד) דער וועג · דיא באהן · (ה) דאס קאלב : **עגם** קוממער האבן :
עגר דער נאמי אייגש פאגעלש : **עד** דיא אייטרכדי וואונד · (ב) ביס ·
(ג) אויף עווינ · (ד) ביס יעצט · נאך ; **עדד** אויפריכטען · ער־
היבען : **עדה** זיך שמיקען · פוטצען · (ב) דער פוטץ · שמוק · (ג)
הערוויסנעהן · (ד) אבלעגן · (ה) לה״מ דער מונד · (ו) דיא ווארטי :
עדן זיך פרגניגען · בעלוסטיגען · (ב) דיא לוסט · (ג) קעסטליכי
דינגי · (ד) דיא באנדי : *(הערה פי׳ ידמה החכמה האלהיות
הנחמדת להשכיל אשר אנות מושכלותיה תמיד · לגן אשר זרועיה תמיד ·
ונחמדת למראה עין · וכבר דמו ז״ל הכחות המושכלות האלהיות לנטיעות
באמרם ז״ל אחר קצץ בנטיעות וכן כתוב לאמר דברי חכמים כדרבונות
וכמסמרות נטועות · וקדם עיניו קודם וטרם · וכרובים פי׳ צורות ימו

כרובים מעשה חושב · והטעם טרם יבוא המשכיל אל הקודש פנימה
צריך לעבור מעבר השכלת גבולי הצורות · ומעבר השכלת אישי ההויה
וההפסד אשר ילהטו כברקים לשעה קלה ואחר חרוב יחרבו ויאבדו ·
וכמ״ר המתהפכת · שהם מתהפכי׳ פעמי׳ אנשים פעמי׳ נשים · רומז
להוי׳ והפסד בסוד הגילגול והתמורה כאמור) : **עדף** דאס איבערמאאם ·
(ב) מעהר אלס נעהטיג · איבריג : **עדר** פעהלן · (ב) אורדנען · אין
רייהע אונד גלידער שטעללן · (ג) דיא העערדי · (ד) יעטן · אומארבייטן :
עדש לינזען : **עוג** קנעטן · צוברייטן · (ב) דער קוכען :
עוד בערויבען · פליגדרן · (ב) דיא בייטי · (ג) צייגען · זאגן ·
(ד) ווארנען · (ה) דאס צייגניס · (ו) דיא ווארנונג · (ז) דער
צייגע · (ח) דאס געזעטץ · צייגניס · (ט) נאך · (י) פאן יעהער :
עוה זינדיגען · אונרעכט האנדלן · פרדרעהן · (ב) דיא פרקעהרטהייט ·
(ג) דיא זינדי · (ד) דיא שטראפי :

שיר ב **סתו** ימות החורף · כי הנה הסתו עבר :

סתם סתימות והעלם ג׳ ב״ל קל יוצא · וכל מעיני מים

מ״ב ג. דני׳ ח התסתמו · יסתם החזון · פי׳ העלם · ובסי״ן

איכ׳ ג. כתוו׳ ד שתם תפלתי · ונפעל כי החלו הפרוצים להסתם ·

ראשי׳ דו ופיעל סתמום פלשתים :

ישעי׳ מ **סתר** סתר והעלם ד׳ ב״ל נפעל · נסתרה דרכי

שם יג מיי׳ · ופיעל אסתרי נדחים · והפעיל באשפתו

תהלים שם מה הסתירני · והתפעל אל מסתתר · ד׳ מ״ל (א) מואב

שם ים קכ תל׳ הוי סתר למו · ס׳ ויורדת בסתר הדר · כ׳ יסתרי

קיט ישעי׳ טז כ׳ לב ומגני · ד׳ לחם סתרים ינעם · (ב) יהי עליכם סתרה ·

תלי׳ י שם (ג) יארוב במסתר · ר׳ במסתרים יהרוג נקי · כ׳

ירמי׳ מט ישע׳ ג גליתי את מסתריו · (ד) ולמחסה ולמסתור :

בני רביעים

סכסך בלבול ועירבוב בנינו פיעל · ואת אויביו

ישעי׳ ט יסכסך · סלסל בשורש סל :

ויק׳ יא **סלעם** מין ארבה · ואת הסלעם למינהו :

שיר ז **סמדר** הענבים אחר פריחתם מיד · פתח הסמדר · וטרם גמר בישולם נק׳ בוסר :

שם **סנסן** ענפים · אחזה בסנסניו :

ראשי׳ יט **סנור** עורון הלב · הכו בסנורים :

ויק׳ יא **סנפר** כנפי הדגים · סנפיר וקשקשת :

עובדי׳ א **ספרד** מדינת אספניא · אשר בספרד :

יחז׳ לא **סרעף** ענפים · ותרבינה סרעפותיו :

ישעי׳ נה **סרפד** מין צמח · ותחת הסרפד יעלה הדס :

נשלמה אות הסמ״ך

אות העי״ן

מ״א ז **עב** מריש וקורת התקרה · ב׳ מ״ל (א) ועב על

יחז׳ מא שם פניהם · ס׳ ועב עץ · (ב) וצלעות הבית והעבים :

עבד עירות ועבודה ד׳ ב״ל קל יוצא לשני · כי גר

ראשי׳ טו יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום * · והיוצא

דברי׳ טו לשלישי מקושר בבי״ת לעולם · לא תעבד בבכור שורך ·

שם טז פי׳ לא תעביד בכור שורך · ונפעל אשר לא יעבד

שם שמו׳ א בו · ופועל אשר לא עבד בה · והפעיל ויעבידו

שם דא מצרים · ה׳ מ״ל (א) תאר · יעבד עברי · ס׳ וכל

שם יב שם יד ית עבד איש · כ׳ ובמשה עבדו · ר׳ מבית עבדים · ס׳

שם י שם ה ויאמרו עבדי פרעה · כ׳ עבדיך מוכים · (ב) מקרה ·

שם א שם ל ובכל עבדה בשדה · ס׳ עבדת אהל מועד · כ׳ אין

שם ח עזר׳ ט נגרע מעבדתכם · (ג) ובעבדתנו לא עזבנו · (ד)

איוב א שם לד ועבדה רבה · (ה) יכיר מעבדיהם :

דברי׳ לב **עבה** עובי בנינו קל עומד · שמנת עבית · ה׳ מ״ל

שמות יט (א) בעב הענן · פי׳ בעובי הענן · (ב) באו

ירמי׳ ד איו׳ טו בעבים · פי׳ ביערים המסובכים להחבא · (ג) בעבי

מ״א ז שם גבי מגניו · (ד) ועביו טפח · (ה) במעבה האדמה ·

פי׳ ברפוס עב מאדמת עפר :

עבט ג׳ הו״ל א משכון והלואה עליו ב׳ ב״ל קל

והפעיל · והעבטת גוים רבים ואתה לא דברי׳ טו

תעבט · ומשקלו יוציא אליך את העבוט · כ׳ לעבוט שם דד

עבטו · ב עיכוב או עיוות בנינו פיעל · ולא יעבטון שם יואל ב

ארחותם · ג רבוי הון · ומכביד עליו עבטיט : חבק׳ ב

עבר ו׳ הו״ל א העברה ר״ל סור הדבר מהצד שממנו

אל מה שאליו ג׳ ב״ל קל עומד · אינני עובר את דברי׳ ד

הירדן · לעברו בריתו · פי׳ להפר הברית ולעבור שם יז

במעשה מהפך אל הפכו · ובקישור הבי״ת לעברך שם כט

בברית · פי׳ קיום הברית לעבור מצד אל צד בין בתרי

החי כמנהג׳ מקד׳ ויוצ׳ · וצי אדיר לא יעברנו · ונפעל נחל ישעי׳ לג

אשר לא יעבר · והפעיל ויעבירני מי מתנים · ו׳ מ״ל יחז׳ מז שם

(א) אתם תהיו לעבר אחד · ס׳ ואשר בעבר הירדן · ש״א יד שם לא

כ׳ איש לעברו תעו · ר׳ וצעקי מעברים · ס׳ בעברי ישע׳ מז יר׳ כב שם

פי פחת · כ׳ מכל עבריו אביא · (ב) תאר לזכר · מח שם מט

מכה איש עברי · ר׳ שני אנשים עברים נצים · (ג) שמו׳ ב שם

תאר לנקבה · העברי או העבריה · ר׳ למילדות דברי׳ טו

העבריות · שניהם תאר לשוכני עבר הנהר או לבני עבר שמות א

בן שלח ר״ל המתהלכי׳ באמנתו · (ד) שם הספינה

העוברת בנהר · ועברה העברה · (ה) אל מעבר ש״ב יט שם יט

מכמש · (ו) עברו מעברה · ר׳ מעברות לירדן · ס׳ ישעי׳ י שם יג

את מעברות הירדן · ב בריחים בנינו פיעל · ויעבר יהוש׳ ג מ״א ו

ברתוקות זהב · פי׳ העביר והבריח · ג קצף ועברה

ב׳ ב״ל קל והתפעל · מחזיק באזני כלב עבר מתעבר משלי כו

על ריב לא לו · פי׳ המתגרה ומתחרר ריב לא לו היא

כמו המגרה את הכלב ומשסהו להשמעות אזניו ·

ומשקלו תקות רשעים עברה · ס׳ עושה בעברת שם יא שם כא

זדון · כ׳ ושבט עברתו · ר׳ ליום עברות · ס׳ הפץ שם כב איו׳ כא

עברות אפך · ובפתח הנשא בעברות צוררי · ד הריון שם מ תלי׳ ז

בנינו פיעל · שורו עבר · פי׳ נתן עיבור לנקבתו · איוב כא

ה תבואה · ויאכלו ממעבור הארץ · ו מלת משמשת יהוש׳ ה

בב׳ לשונות · (א) בגלל או למען · לבעבור סבב ש״ב יד

(ב) בעוד · בעבור הילד חי צמת : שם יב

עבש עיפוש בנינו קל עומד · עבשו פרודות · פי׳ יואל א

נתעפשו גרעיני הזרע תחת גושי העפר מבלי מטר :

עבת משולש אם חבל והוט המשולש או ענף המשולש

בעלים · או קשר המשולש באנשים בנינו פיעל ·

הות נפשו הוא ויעבתוה · פי׳ שילשו הקשר משר מיכ׳ ז

ושופט וגדול כאמור לפניו · ב׳ מ״ל (א) וענף עץ עבת · ויק׳ כג

פי׳ משולש בעלים בקן אחד · ס׳ וכעבות העגלה ישעי׳ ה

חטאה · פי׳ חבל משולש החוטים · ר׳ נתנו עליך

עבותים · ובין עבתים היתה צמרתו · כ׳ ונשליכה יחז׳ ג שם לא

ממנו עבתימו · ובו״ת שרשרות העבתת · ס׳ בעבתות תל׳ ב שמו׳ כח הוש׳

אהבה · (ב) תחת כל אלה עבתה · פי׳ מרובה בעלין : יחזקאל ו

עגב ב׳ הו״ל א חשק ותשוקת המשגל בנינו קל ·

ותעגבה עליהם · ב׳ מ״ל (א) ותשחרת שם כג

עגבתה מזונה · (ב) כשיר עגבים · פי׳ שירי חשק · שם שם לג

כלי

סתו דער ווינטער : **סתם** פרשטאפפען · (ב) פרבערגן : **סתר** פרבארגן · (ב) פרבערגן · (ג) דער שוטץ · (ד) פרבערגונג · דאס פרבארגני · דער הינטרהאלט : **סכסך** פרמישען · פרווירען : **סלעם** איינע ארט הייאשרעקי : **סמדר** דיא קליינען טרויבן דעם וויינשטאקס גלייך נאך דעם בליטה : **סנסן** דער צווייג : **סנור** דיא בלינדהייט : **סנפר** דיא פלאססעדר : **ספרד** שפאניען : **סרעף** דער צוויג : **סרפד** איינע ארט דארן : **עב** דער באלקען : **עבד** ארבייטען · דינען · *(הערה מדטיג׳ קרא רישא בעתיד · יהיה זרעך · וסיפא בעבר המהופך לעתיד · ועבדום ס״מ שאינם עולים במנגון אחד כי הגירות גזירה והעבדות ידיעה עתידה הבלתי מוכרחת עכ״פ (עיין ברכות דף א׳ ע״ב תו׳ ד״ה א״כ לימא קרא ניטהר) לכן קבלו שכר על הגירות שקיימו מצות הש״ית · ככתוב לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו · וקענסן על העבדות · וקוה יותרן ספיקות גדולות העירו המפרשים כזה דוק עליהם · ועיי׳ ביאורנו על הגדה של פסח הנק׳ שיח יצחק) · (ב) דער דינר · קנעכט · (ג) דיא ארבייט · דער דינסט : **עבה** דיק · פייסט זיין (ב) דאס דיקי · דיכטי · (ג) דיא דיקי : **עבט** לייהען · (ב) דאס פפאנד · (ג) קרימען · פרדרעהן · (ד) להה״מ גראפי טעטני : **עבר** היגאיבערגעהן · (ב) איבערטרעטן · (ג) היגאיבר פיהרן · (ד) דיא זייטי · (ה) איין העבראער · (ו) איינע העבראערין · (ז) איין שיף · דיא פעהרי · (ח) דיא היגאיבערפוהרט · (ט) רינגלען · (י) ערצירנען · (יא) דער צארן · גרימם · (יב) דען אקסען צור קוה צולאססען · (יג) דאס קארן · געטרייד · (יד) דיאווייל : **עבש** פרטראקנען · פרדאררען : **עבת** להה״מ דרייא פאך פרבינדן · (ב) להה״מ דער דרייא בלעטטר האט · (ג) להה״מ דער דרייאפאכע שטריק · (ד) דיא קעטטן · פעסלן : **עגב** הערטיג ליבען · בעגירדי האבן · (ב) דיא העפטיגי בעגירדי :

וידיה על יהסף · פי' על האסקופה · ס' סף השער · סוף' יט יחז' מ
כ' בתתם ספם ארת ספי · ר' הספים והחלונים · שם מג שם מא
ג מחסרה בנינו התפעל · יהסתופף בבית אלהי : תלי' פד

ספא שם כלל לכל מאכל בהמה זולתי התבן · וירק
תבן ומספוא : ראשי' כד

ספד מספד ואבל ב' ב"ל קל עומד · ספדו והילילו · ירמי' ד
ונפעל לא יספדו ולא יקברו · ומשקלו שם יו
וברחבתיו כלה ימספד · ס' מספד תמרורים · כ' שם מח שם ו
הפכת מספדי למחול לי : תלי' ל

ספה ב' הו"ל א כליון ג' ב"ל קל עומד · ספו תמו שם עג
והיוצא · מבקשי נפשי לספותה · ונפעל גם שם מ
מולכנם תספו · והפעיל אספה עלימו רעות · פי' ש"א יב דברי' לב
עד"הכ חצי אכלה בם · ב תוספת ב' ב"ל קל יוצא ·
למען ספות הרוה ארת הצמארה · פי' מרה שירות שם כט
תאותו יהיה סבה להוסיף תאוה וצמאון ע"ד אמרם ז"ל
אבר אחד יש באדם משביעו רעב כו' · ספו שנה על ישעי' כט
שנה · ונפעל וכל הנספה יפול בחרב · פי' מי מהפרוזים שם יג
יתוסף על אנשי העיר הבצורה יפול עמהם בחרב :

ספח ד' הו"ל א קיבוץ ודביקות הדבר אל זולתו ·
ב"ל קל · ספחני נא אל אחת הכהונות · ש"א ב
ונפעל ונספחו על בית יעקב · ופיעל מספח חמתך · ישעי' יד חבקו' ב
ופועל תחת חרול יספחו · והתפעל מהסתפח בנחלת איו' ל ש"א כו
יי' · ב נגע צרעת בנינו פיעל · ושפח יי' קדקוד בנות ישעי' ג
ציון · ג' מ"ל (א) למשפט · והנה משפח · פי' והנה שם ה
ריב ונגע · (ב) שאת או ספחת · (ג) פשתה המספחת · ויק' יג שם
ג מטפחות ועושות המספחות · כ' וקרעתי ארת יחז' יג
מספחותיכם · ד תבואה הצומחת מנפילת גרעיני שם
התבואה שנקצרה בשנה שעברה · אכול השנה ספיח · מ"ב יט
ס' את ספיח קצירך · ד' ולא תקצרו ארת ספיחיה : ויק' כה שם

ספל כוס כעין מזרק או קערה · מלא הספל מים · שופ' ו
ס' בספל אדירים : שם ה

ספן ב' הו"ל א קירוי וכסוי בנינו קל יוצא · ויספן מ"א ו
את הבית גבים · ובסי"ן ושפוני טמוני חול · דברי' לג
פי' דברי' נחמדים המכוסי' בחול · ומשקלו ער קירות
הספון · ב אניה · ירכתי הספינה : מ"א ו יונה א

ספק ג' הו"ל א הכאה בנינו קל · תחת רשעים
ספקם · ובסי"ן ישפק עלימו כפימו · ב די איו' לד שם כו
הספק ב' ב"ל קל · יספק וירב אמריו · פי' יהבה יורה שם לד
מרי · ובסי"ן אם ישפק עפר שומרון · והפעיל ובילדי מ"א כ
נכרים ישפיקו · ומשקלו פן יסיתך בשפק · פי' פן איוב לו
יפתה לבבך ברבוי הונך · כ' במלאות ספקו יצר לו · שם ך
ג התגוללות בנינו קל · יוספק מואב בקיאו : ירמי' מח

ספר ג' הו"ל א מנין ומספר ג' ב"ל קל · אחרי
הספר אשר ספרם דוד · ונפעל אשר לא ד"ה ב ב
יספרו · ופיעל עצמו מספר · ג' מ"ל (א) אחרי יהספר שם ה תלי' מ ד"ה ב
ר' בינותי בספרים · עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג דני' ט קהל' יב
הרבה יגיעת בשר · *(הערה א) (ב) כי לא ידעתי ספורות · תלים עא
(ג) במספר יביאום · ס' ואלה מספר הגבורים · כ' ד"ה א ט שם יא
מספרם בימי דוד · ר' מספרי ראשי החלוץ · ב הגדה שם ו שם יב
וסיפור ב' ב"ל פיעל · וזה חיורתי ואספרה · ופועל איוב טו
היספר לו כי אדבר · ומשקלו את המספר החלום · *(הער' ב) שם לז שופ' ז
ג כתיבה וספר ב' ב"ל קל · יי' יספר בכתוב עמים · תלי' פז
ופיעל אז ראה ויספרה · פי' כתבה עלילות הנמצאים איוב כח
כטעם כלם בחכמה עשית כי ספר יי' הוא המציאות בכלל
אשר עליו יכתוב כל הנמצאים בהויתם והפסדם הוא
מחייתם כטעם מחני נא מספרך אשר כתבת · ד' מ"ל
(א) תאר לכותב · שפן הסופר · ס' ובא סופר המלך · ד"ה ב לד שם כד
ר' ספרים ושוטרים · ס' ספרי המלך · (ב) ולנקבה · שם לד אסת' ג
בני הספרת · (ג) שם המכתב כתוב זאת זכרון בספר · עזר' ב שמו' יז
כלם בחמש נקודות · ס' ויקח ספר הברית · כ' מחני שם כד
נא מספרך · פי' אמותה ואהי' נמחה מהמציאות כאמור · שם לב
ר' ותשלח ספרים · (ה) הלא בספרתך · ד מין אבן מ"א כא תלי' נו
יקרה · ספיר גזרתם · ר' מעולפת ספירים : איכ' ד שיר ה

סקל ב' הו"ל א רמיסה וצבירת אבנים ד' ב"ל קל ·
עוד מעט וסקלני · ונפעל כי סקול יסקל · שמו' יז שם יט
ופיעל ויסקל באבנים לעומתו · ופועל סקל גבות וימות · ש"ב טז מ"א כא
ב חסרת האבנים בנינו פיעל · סקלו מאבן · וי"מ גם ישעי' סב
זה מהוראה הא' לעשות מסלה גבוה מאבנים · סרר
בהוראה הב' לשורש סור :

סרב מיאון · סרבים וסלונים · פי' ממאנים לשמוע : יחז' ב

סרה לבוש מקליעות ברזל · ואל יתעל בסריונו · ירמי' נא
ר' לבשו הסרינות : שם מו

סרח ב' הו"ל א יתרון והתפשטות בנינו קל · ומשקלו
וסרח העודף · הסרח על אחורי המשכן · שמו' כו
ב ביאוש והפסד בנינו נפעל · נסרחה חכמתם : ירמי' מט

סרן ב' הו"ל למשקל אחד שרים או לוחות · להמשת
הסרנים · ס' וסרני פלשתים · כ' לכלם ש"א ו שם
ולסרניכם · וסרני נחשת · פי' לוחות וכן ת"י נסרין : שם מ"א ז

סרס שרים וגדולים או נשחת הבצים · ב' מ"ל (א)
סרים אחד · פי' שר · ואל יאמר הסרים · שם כב ישעי' נו
פי' נפסד הבצים · ר' שבעת הסריסים · ס' מסריסי אסת' א שם ד
המלך · כ' נערות אסתר וסריסיה · (ב) הגא סרים שם שם ב
המלך · ר' סריסי פרעה : ראשי' מ

סרף אחי האם · ונשאו דודו ומסרפו : עמוס ו

סתו

(ב) דער פפאסטען · (ג) זיך שיטצען · ול"א אויף דער שוועללי שטעהן :
ספא דאס פוטטער : ספד קלאגען · טרויהען · (ב) דיא טרויער :
ספה אויפהערן · ענדיגן · (ב) הייפען · פרמעהרן · היכצוטהוען · (ג)
דער פרמעהרטי · היכצוגעטהאני : ספח האפטען · היכצוטרעטען :
אנהענגן · (ב) גריכדיגט מאכן · (ג) שטרייט · נאגק · (ד) דער גריכד ·
שאדען · (ה) דער שלייער · (ו) דער נאכוואקס : ספל דיא שאלי :
ספן בדעקן · (ב) בדעקט · פרבארגען · (ג) דיא דעקי · (ד) דאס
שיף : ספק צוזאממענשלאגען · ווערפן · (ב) צורייכען ·
גענוג זיין · (ג) דאס צורייכענדי · גענוגי · (ד) זיך הערומוועלצן :
ספר צעהלן · (ב) דיא צעהלונגסארט · *(הערה א פי' כל כבהל להון
העושה מקנה וקנין חשבונות הרבה לא ישיג קץ ותכלית למעשהו · וכל
ימי חייו ייגע בו יען אין אדם מת וחצי תוכתו בידו ולהג. הנמיל מקום
הקוף להג שענינו אסיפה וקיבוץ כמו להקת הנביאים · והטעם רבוי
קיבוץ ההון יסבב יגיעת בשר לבעליו זהו פשוטו של מקרא והוא מוכרח
בעבור מלת עשות שלא תסבול כתיבה · ככתוב וכתב לה ספר כריתות
ולא כאמר ועשה · והדרשה תדרש) · (ג) דיא צאהל · (ד) ערצעהלן ·
(ה) דיא ערצעהלונג · *(הערה ב מי חכם יבין דעת ענין שלשת הספרי'
שנפתחו בנו"ב זכרם בעל ספר יצירה · בספר וספר וספור · שהם שלשת
וכמי זה השורש שבהם הוסד העולם כי ספר ענינו מנין
כמו אחרי הספר אשר ספרם דוד · ורומז אל המרכבה אשר במספר
המורכבים שיצאה לחלק בין השכל הפשוט בתכלית ובין כל יצוריו
שאין בהם פשוט ואחד כמוהו בסוד כל אמרת אלוה צרופה · כי אפי'
השכליים הנבדלים בהיותם נבוראי כח להשכיל לכן מהותם צרוף ומורכב
מתלת קטרי ההשכלה שכל ומשכיל ומושכל · משא"כ הוא ית' אשר שכלו
ומשכלו עמו באחדות ובפועל מעולם ועד עולם כי בהשכלת עצמו ידע
כל לכן הוא פשוט בתכלית ונבדל בפשיטותו זה מכל נבראיו אשר אל זה
ירמוז מלת ספר · וספר רומז אל המציאות בכלל שכל הנמצאים נחקקים
בו בהויתם והפסדם ככתיבת הכתב ומחייתו בספר · וסיפור
רומז לחכמות אשר בחוצות המציאות תרוכה בנאון ה' ויספרו כבוד תהלתו
לשמע פתוח אזני הבינה ופקוח עיני הבחינה לראות את פועל יי' בהשכל
ודעת שלימותם למען יבשר תהלת שלימות פועלם על פיהם כטעם יודוך
יי' כל מעשיך · וכל נפש השלם באדם לה שם בשלשת הספרים הנזכרים ·
ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין שלימות · (ו) אויפשרייבן ·
אויפצייכנען · (ז) דער שרייבער · (ח) דאס בוך · דיא שריפט · (ט)
איין געווישער עדעלשטיין : סקל שטייניגען · (ב) היגוועגטוהן · רייניגן :
סרב דער ווידערשפענסטיגי : סרה דער פאנצער · הארניש : סרח
דאס איברמאאס · (ב) הערואב הענגען : סרן דער פירסט · (ב) דיא טאפעל :
סרס דער פירסט · (ב) דער פרשניטטני : סרף דער מוטטערברודער :

קצת שומרת האוצרות למען לא ירגישו בשכבו עמה ׃
(ג) ערי המסכנות ׃ ס׳ מסכנות ערי נפתלי ׃ ג — פס ט ד״ה כ״ו
חימום בנינו נפעל ׃ בוקע עצים יסכן בם ׃ ומשקלו — קהלת י
ותהי למלך סכנת ׃ פי׳ קצרת מחממרת ׃ ד סכנה — מ״א א
בנינו נפעל ׃ בוקע עצים יסכן בם ׃ פי׳ קצת סכנה — קהלת י
ומכשול עד״הב ונערי׳ בעץ כשלו ׃ עיי׳ שורש טחן ׃
ה הרגל ב׳ ב״ל קל ׃ הלאל יסכן גבר ׃ פי׳ קצרת — איוב טו
ירגילהו וילמדהו באורת משפט ׃ והפעיל ההסכן — במד׳ כב
הסכנתי ׃ ו עוניג׳ מ״ל (א) תאר ׃ ילד מסכן ׃ (ב) — קהלת ד
ג״ב תאר ׃ המסכן תרומה ׃ פי׳ העני ופריש עץ — ישעי׳ מ
לפסלו ׃ (ג) מקרה ׃ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם ׃ — דברי׳ ח
סכר ב׳ הו״ל א סתימה בנינו נפעל ׃ ויסכרו מעינות — בראשי׳ ח
תהום ׃ ומשקלו כל עושה שכר ׃ פי׳ סתימת — ישעי׳ יט
המים לצור הדגים ׃ ב מסירה בנינו פיעל ׃
וסכרתי את מצרים ׃ — פס
סכת האזנה בנינו הפעיל ׃ הסכת ושמע ישראל ׃ — דברי׳ כז
ושם פרטי ׃ את סכות מלככם ׃ — עמוס ה
סל ב׳ הו״ל א כלי עשוי מקליעות שבטים ׃ ב׳ מ״ל
(א) והקרבת אותם בסל ׃ ס׳ מסל המצות ׃ — שמות כט פס
ר׳ שלשת הסלים ׃ ס׳ סלי חורי ׃ (ב) כבוצר על — בראשי׳ מ פס
סלסלות ׃ ב זמן ארוך העל עמך ברכתך סלה ׃ — ירמי׳ ו תלי׳ ג
ועיי׳ עוד ביאורו בשורש שאח״ג ׃
סלל ד׳ הו״ל א הרמה והגבהה ג׳ ב״ל קל ׃
סלו לרוכב בערבות ׃ פי׳ רוממו ׃ סלו סלו — פס סח ישעי׳ סב
המסלה ׃ פי׳ הגביהו אותה באבנים למען יזובו המים
הנה והנה כמשפט המסלות המתוקנות ׃ ופיעל
סלסלה ותרוממך ׃ והוא בכפל הפ״א ׃ והתפעל עודך — משלי ד
מסתולל בעמי ׃ פי׳ מתרומם כחק הארון על עבדו — שמות ט
ב׳ מ״ל (א) תאר ׃ לשביל ונתיב הגבוה משטח הארץ ׃
סולו סולו המסלה ׃ ס׳ במסלת שדה כובס ׃ ב׳ גבר — ישעי׳ סב פס לו
במסלתו ילכון ׃ ר׳ מסלות לבית יי׳ ׃ פי׳ מעלות או — יואל ב ד״ה ב טו
מסעדים או תקרה שהיא בגובה הבירת ׃ כ׳ ומסלתי — ישעי׳ מט
ירומון ׃ (ב) והיה שם מסלול ׃ ב גובה מילוי עפר — פס לה
שעושים בעלי המלחמה להלחם משם ממעל לחומרת
העיר ׃ לשפוך סללה ׃ ר׳ הסללות באו העיר — יחז׳ דא ירמי׳ לב
ג הרמת קול באחרית הניגון עד״הכ במשוך היובל המה
יעלו בהר ׃ באלהים סלה ׃ ד קוץ בנינו קל ׃ ויסלו — תלי׳ ג איו׳ יט
עלי דרכם ׃ פי׳ הרימו קוצים על הדרך ׃ ב׳ מ״ל (א)
סלון ממאיר ׃ (ב) סרבים ׃ וסלונים ׃ — יחז׳ דך פס ך
סלא ערך ושווה בנינו פיעל ׃ המסלאים בפז ׃ — איכ׳ ד
סלד חימום וכויה בנינו פועל ׃ ואסלדה בחילה ׃ — איוב ו
סלה ב׳ הו״ל א ערך ושוה בנינו פועל ׃ לא
תסלה בכתם אופיר ׃ ב מרמס בנינו פיעל ׃ — פס דח
סלה כל אבירי ׃ — איכ׳ א
סלח נשיאת עון ב׳ ב״ל קל ׃ אתה לא סלחת ׃ — פס ג
ונפעל ונסלח להם ׃ ב׳ מ״ל (א) תאר לסולח ׃ — ויק׳ ד
טוב וסלח ׃ (ב) מקרה ׃ כי עמך הסליחה ׃ — תלי׳ פו פס קל
ר׳ אלוה סליחות ׃ — נחמי׳ ט

סלם מדריגה ׃ סלם מוצב ארצה ׃ סלון בשורש סלל ׃ — ראשי׳ כח
סלע אבן ועצ״הש מבצר ותוקף ׃ ודברתם אל הסלע ׃ — במד׳ כ
ושים בסלע קנך ׃ פי׳ במבצר ׃ ס׳ סלע המחלקות ׃ — פס כד ש״א כג
כ׳ יי׳ סלעי ׃ פי׳ תקפי ׃ ר׳ סלעים מחסה לשפנים ׃ — תלי׳ יח פס קד
סלף עוות בנינו פיעל ׃ ויסלף דברי בוגד ׃ ומשקלו — משלי יג
וסלף בה שבר ברוח ׃ ס׳ וסלף בוגדים ישדם ׃ — פס טו פס יא
סלת קמח הטחון טחינה גסה כעין גריסין ׃ ועשרון
סלת ׃ ס׳ סלת חטים ׃ כ׳ מסלתה ומשמנה ׃ — שמות כט פס ויק׳ ב
סם בושם וסממנים ׃ קטרת סמים דקה ׃ — פס ל
סמך ב׳ הו״ל א משען ועזר ב׳ ב״ל קל ׃ וצדקתו
היא סמכתהו ׃ ונפעל ועל אלהיו ישראל — ישעי׳ נט
נסמכו ׃ ב קירוב וסיבוב ב׳ ב״ל קל ׃ סמכו ׃ והו׳ סמך — פס מח ויק׳ א יחז׳
מלך בבל ׃ ופיעל סמכוני באשישות ׃ — כד שיר ב
סמל פסל ותבנית ׃ תבנית כל סמל ׃ ס׳ סמל הקנאה ׃ — דברי׳ ד יחז׳ ח
סמן סימון וגבול בנינו נפעל ׃ ושעורה נסמן ׃ — ישעי׳ כח
סמר ב׳ הו״ל א מסמר ויתד ׃ ויחזקהו במסמרים ׃ — פס מא
ובו״ת וכמשמרות נטועים ׃ והוא בסי״ן ׃ — קהלת יב
ובחירק וברזל לרוב למסמרים ׃ ובו״ת ומשקל למסמרות ׃ — ד״ה א כב פס ג
ב רעדה ושמור השער ב׳ ב״ל קל ׃ סמר מפחדך — תלי׳ קיט
בשרי ׃ ופיעל הסמר שערת בשרי ׃ — איוב ד
סנה מין קוץ ׃ ורצון שוכני סנה ׃ פי׳ רצוי של — דברי׳ לג
השי״ת ששם שכינתו תחלה בסנה ׃ ויתכן היותו
תאר לחר סיני שנקרא ככה על שם האבנים הנמצאים
עליו שצורת הסנה בתוכם ואם תשבר האבן לחלקים רבים
תהיה צורת הסנה בכל חלק ממנה ׃
סעד סמך ׃ סעדני ואושעה ׃ בואה אתי הביתה — תלי׳ קיט
וסעדה ׃ ומשקלו ימסעד לבירת יי׳ ׃ ויתכן — מ״א י פס י
היותם עמודים שהבית נכון עליהם ׃
סעה נסיעה ׃ מרוח סעה מסער ׃ פי׳ מרוח נוסעה ׃ — תלי׳ נה
סעף ב׳ הו״ל א ענפים וכריתתם בנינו פיעל ׃ מסעף — ישעי׳ י
פארה ׃ פי׳ כורת הענפים ׃ ב׳ מ״ל (א) וכלה
סעפיה ׃ (ב) בסעפותיו קננו ׃ ב שיני הסלעים או — פס דו יחז׳ לא
בדי ציורי הרעיונים והמחשבות הדומים לבדי האילן
וענפיו עיי׳ בהערה לשורש חלם ׃ ב׳ מ״ל (א) בסעיף — שופ׳ טו
סלע עיטם ׃ ר׳ בשעפים מחזיונות לילה ׃ פי׳ — איוב ד
בהרהורים ׃ ס׳ תחת סעפי הסלעים ׃ כ׳ לכן שעפי — ישעי׳ נז איוב כ
ישיבוני ׃ פי׳ רעיוני ׃ (ב) סעפים שנאתי ׃ פי׳ — תלי׳ קיט
רעיונים כוזבים ׃
סער תנועה בזעף ורעש ה׳ ב״ל קל עומד ׃ כי הים
הולך וסער ׃ יסערו להפיצני ׃ ונפעל — יונ׳ א חבק׳ ג
ויסער לב מלך ארם ׃ ופיעל וישערהו ממקומו ׃ ופועל — מ״ב ו איו׳ כז
כמוץ יסער מגרן ׃ והתפעל וישתער עליו מלך הצפון ׃ — הוש׳ יג דני׳ יא
ב׳ מ״ל (א) ויהי סער גדול בים ׃ כ׳ כן תרדפם בסערך ׃ — יונ׳ א תלי׳ פג
(ב) יקם סערה לדממה ׃ ס׳ סערת יי׳ חמה יצאה ׃ — פס קז ירמי׳ ל
ר׳ רוח סערות ׃ ס׳ והלך בסערות תימן ׃ — יחז׳ יג זכר׳ ט
ספף ג׳ הו״ל א כלי היין או כדים ׃ מן הדם אשר
בסף ׃ ס׳ סף רעל ׃ ר׳ משכב וספות ׃ — שמו׳ יב זכר׳ יב ש״ב
ובחירק ספות כסף ׃ ב מזוזות השער והאסקופה ׃ — יז מ״ב יב
וידיה

(ד) דער שאטן ׃ פארראהט ׃ (ה) ווערמן ׃ (ו) אין געפאהר קאממען ׃
(ז) געוועהנן ׃ (ח) געוואהנט זיין ׃ (ט) ארם ׃ (י) דיא ארמוהט ׃
סכר פרשטאפפט ׃ פרשלאסען זיין ׃ (ב) דיא פרשטאפפונג ׃ (ג)
אוכרגעבן ׃ **סכת** אויפמערקן ׃ הערן ׃ (ב) דער נאמי אייכש
בילדעס ׃ **סל** דער קארב ׃ (ב) עוויג ׃ **סלל** ערהעהן ׃ ערהעבן ׃
(ב) דיא באהן ׃ (ג) דער באלקען ׃ דיא שטיטצי ׃ (ד) דאס באללווערק
דער וואלל ׃ (ה) איינע גוועהנליכע ענדיגונג דער געדיכטע ׃ (ו) באהכען
עבנן ׃ (ז) דער דארן ׃ **סלא** גשעטצט ׃ גאכטעט ׃ **סלד** ווארם
הייס זיין ׃ **סלה** גשעטצט ׃ גלייך גאכטעט ׃ (ב) צרטרעטן ׃
סלח פרגעבן ׃ פרציהען ׃ (ב) דער פרציהענט ׃ פרגיבט ׃ (ג) דיא
פרגעבונג ׃ **סלם** דיא לייטער ׃ **סלע** דער פעלס ׃ פעסטער
ארט ׃ (ב) פינירליך דיא צופלוכט ׃ רעטטונג ׃ **סלף** פרדרעהן ׃
פרקעהרן ׃ (ב) דיא פרקעהרטהייט ׃ **סלת** גשראטענעס מעהל ולד״ע
פייכעס מעהל ׃ **סם** שפעצעריא ׃ **סמך** שטיטצען ׃ זיך פרלאסען ׃
(ב) דארויקלענן ׃ זיך נעהרן ׃ **סמל** דאס בילד ׃ דיא געשטאלט ׃ **סמן**
בעצייכנעט ׃ בגרענצט ׃ **סמר** נעגל ׃ (ב) דיא האארי צו בערגי שטעהן ׃ **סנה**
דער דארנבוש ׃ **סעד** אונטערשטיטצן ׃ ערהאלטן ׃ (ב) דיא שטיטצי ׃ **סעה**
שטירמיש ׃ רייסענד ׃ **סעף** דיא צווייגי אבהויען ׃ (ב) דער צווייג ׃ (ג)
דיא שטייכקלופט ׃ (ד) געדאנקן ׃ טרוימבילדער ׃ **סער** שטירמען ׃ אין
אויפרוהר זיין ׃ (ב) דער שטורם ׃ אויפרוהר ׃ **ספף** דש בעקן ׃ דיא שאלע ׃

פ"ב א ישעי' נט קשת יהונתן לא נשוג אחור · והפעל והסג אחור
שיר ז משפט · ב גדר · סוגה בשושנים :
סוד ב' הו"ל א עצה ודבר סתר בנינו הפעל ·
ד"ה כ ג יהוסד שלמה לבנות · ומשקלו אשר יחדו
תלי' בה סס נמתיק סוד · פי' נתיעץ · ס' סוד יי' ליראיו · כ'
איוב יט סס יג תעבוני כל מתי סודי · ב כבל · ותשם בסד רגלי :
שמות לד סוה צעיף · ויתן על פניו מסוה :
רבי"ל י סוך ב' הו"ל א משיחה וסיכה ב' ב"ל קל · יוסוך
יחז' ט לא סכתי · ואסכך בשמן · והפעיל וירחץ
ש"ב יב יחז' דח ויסך · ב' מ"ל (א) תאר לשמן הנמשח · ממשח הסוכך
מ"ב ד (ב) כי אם אסוך שמן · פי' פך שמן · ב הפנאה
ש"א כד לנהולים בנינו הפעיל להסך את רגליו :
סוס ב' הו"ל א סוס לרכוב ועצ"הש ענגים · ב' מ"ל
שמו' טו סס (א) סוס ורוכבו · ס' סוס פרעה · ר' חמשה
מ"ב ז סס ב סס ג מן הסוסים · ס' וסוסי אש · כ' בסוסי בסוסיך · (ב)
שיר א לסוסתי ברכבי פרעה · ב שם עוף מה · ב' מ"ל (א)
ירמי' ח ישעי' לח סוסים ועגור · (ב) כסוס עגור :
סס סו סוף ג' הו"ל א כליון וקץ ב' ב"ל קל · יחדו יסופו
ירמי' ח נאום יי' · והפעיל אסוף אסיפם נאום יי' ב'
קהל' ג סס יב יואל ב ומשקלו מראש ועד סוף · ס' סוף דבר · כ' וסופו אל
ישעי' ח הים האחרון · ב רוח חזק · וגלגליו כסופה · ובתוספת
הוש' ח תלי' פג תי"ו וסופתה יקצורו · כ' ובסופתך תבהלם · ר'
ישעי' דא סס יט כסופות בנגב · ג גומא · קנה וסוף קמלו · ויגער
תלי' קו בים סוף :
סור ג' הו"ל א סור הדבר ממקומו שהוא בו ג' ב"ל
סס יא קל עומד · וסרה קנאת אפרים · ובפי'
הוש' ט מ"א דכ סס בשורי מהם · ויסורו עליו להלחם · והפעיל והסירותי
ב ויק' ד רמי חנם · והפעל כאשר יוסר חלב · ב' מ"ל (א)
מ"ב יח ירמ' ב סס בשער סוד · ר' סורי הגפן נכריה · כ' וסורי בארץ
יו ישעי' מט יכתבו · (ב) גולה וסורה · ב שינוי ועיוות ג' ב"ל
הוש' ז איכ' ג קל · יסורו בי : ומרובע דרכי סורר · והפעיל הי אל
איוב דז מ"א ך הסיר משפטי · ה' מ"ל (א) סר וזעף · (ב) מורה זרה
סס ירמ' ו דבר' דא רוחך סרה · ר' כלם סרי סוררים · (ג) בן סורר
הוש' ד זכרי' ז ומורה · (ד) בפרה סוררה · (ה) כתף סוררת · ג ביאוש
הוש' ד משלי יא וסרחון בנינו קל · יסר סבאם · ומשקלו וסרת טעם :
ראשי' מט סות כסות · וברם ענבים סותו :
ירמי' מט סחב משיכה וגרירה בנינו קל · יסחבום צעירי
סס לח הצאן · ומשקלו בלואי הסחבות · פי' רקבי
בגדים הנגררים באשפה סחוב והשלך :
יחז' כו סחה גרירה והתכבדות בנינו פיעל · וסחיתי
איכה ג עפרה ממנה · ומשקלו סחי ומאום :
סחף גריפה והדפת הנהרף מזולתו ב' ב"ל קל · מטר
משלי דח ירמ' מו סוחף · ונפעל מדוע נסחף אביריך :
סחר ד' הו"ל א סיבוב וסחורה המטלטלת ממקום
סס יד למקום למכור בנינו קל · סחרו אל ארץ לא

ידעו · פי' סבבו והלכו · שבו וסחרוה · ו' מ"ל (א) ראשי' לד
שקל כסף עובר לסוחר * · ר' סוחרים בעמים · ס' סס דג יחז' דח
וסוחרי ידך · כ' בם סוחריך · (ב) תרשיש סוחרתך · סס סס לם
(ג) סחורת ידך · (ד) כי טוב סחרה · (ה) מסחר כסף · סס משלי ג סס
(ו) ומסחר הרוכלים · ב עירבוב השכל · לבי סחרחר · מ"א י תלי' לח
ג שם מגן · צנה וסוחרה אמתו · פי' האמונה והבטחון סס נא
ביי' הוא כמו מגן במלחמה · ד שם אבן יקרה מה ·
ודר וסוחרת : אסתר א
סחש תבואה הגדולה מנפלי הספיח · או התוטר
היוצא מגזע האילן · ובשנה השנית סחיש : מ"ב יט
סיג הפסולת הנשאר אחרי זקוק הכסף · היו לי בית
ישראל לסיג · ר' סיגים כספך היו · כ' ואצרוף יחז' דכ סס
כבור סיגיך : ישעי' א
סיר ב' הו"ל א קדרה ועצ"הש ספינה קטנה · שפות
הסיר · ס' סיר הנזיד · ר' ראת הסירות ואת מ"ב ד סס סס ז
היעים · ס' בסירות דוגה · כ' בטרם יבינו סירותיכם עמו' ד תלי' נח
אטד · פי' בטרם יחמו מאש הקוצים · ב קוצים עלתה
ארמנותיה סירים : ישעי' לד
סית פתוי להשתנות מדעת טובה לדעה בנינו הפעיל ·
כי יסיתך אחיך · אשר הסתה אותו אזבל · דבר' יג מ"א דא
והסיתהו לשאול מאת אביה השדה · זה לבדו יצא מן יהוש' טו
הכלל להסית לטוב · ועכ"ז דעה היא בעיני הניסת והעד
שלא שמע אליה עד שהוכרחה לשאול בעצמה :
סכך ב' הו"ל א קירוי או מחיצה ד' ב"ל קל · וסכותי שמות לג
כפי עליך · פי' כסוי וקירוי · וסכת על סס מ
הארון · פי' תעשה מחיצה בפרוכת · ומרובע ובעצמות
וגידים תשוככני · והפעיל יסך אלוה בעדו · והפעל איוב י סס ג
אשר יסך בהן · ה' מ"ל (א) ויהמום כגן ישבו · עיי' שמו' דה איכ' ב
שורש חמס ביאורו · (ב) כסכה בכרם · ס' סכת דוד · ישעי' א עמו' ט
כ' תשואות סכתו · ר' בסכות תשבו · (ג) פרוכת איו' לו ויק' דג
המסך · ס' מסך הפתח · (ד) מוסך השבת · פי' שמו' לה סס מ"ב ב
בית דירה לאנשי המשמר · או גג עשוי לשבת בצלו
בשבת · (ה) כל אבן יקרה מסכתך · ב מנין · כי יחזקאל דח
אעבור בסך · פי' במנין הנקהלים לעלות לרגל : תלים מב
סכל סכלות ג' ב"ל נפעל · כי נסכלתי מאד · ופיעל ש"א דד
ודעתם יסכל · והפעיל הסכלת עשו · ג' מ"ל ישע' מד ראש' לא
(א) תאר · ואל תהי סכל הרבה למה תמות בלא עתך · קהל' ז
פי' רשע כסל תמית את בעלי' הפך החכמה תחיה
בעלי' · וכן אמרו ז"ל רשעי' בחייהם קרואי' מתים כו' ·
ר' בנים סכלים המה · (ב) נתן הסכל במרומים · (ג) ירמי' ד קהל' י
והוללות וסכלות · ובסי"ן ודעת הוללות ושכלות : סס ב סס א
סכן ו' הו"ל א תועלת ב' ב"ל קל · הלאל יסכן איוב טו
גבר · והפעיל הסכן נא עמו ושלם · ומשקלו סס דכ
ותהי למלך סוכנת · פי' תועלת · ב אוצר ג' מ"ל (א) מ"א א
בוא אל הסוכן הזה · (ב) ותהי למלך סוכנת · פי' ישעי' דכ מ"א א
קצת

(ב) אומגעבן · אומזיינטי : סוד בעראטשלאגען · (ב) דער ראטט · דיא בעראטשלאגונג · (ג) דיא פעסלן : סוה דיא דעקי · דער שלייער : סוך זאלבען · (ב) דאם זאלבעהל · (ג) דער קרוג · (ד) זייני כאטדורפט פרריכטען : סוס דאס פפערד · (ב) איין געוויסער פאגעל : סוף ענדיגן · אויפהערן · (ב) דאס ענדי · (ג) דער שטורמווינד · (ד) דאס שילף : סור אבווייכען · וועגגעהן · (ב) אבזאנדרן · (ג) דער אבגעוויכני · אויסגעארטעטי · (ד) פרעגדרן · קרייממען · (ה) דער פאן אללעס אבווייכט · בעזעוויכט · (ו) איבעל ריכן : סות דאס קלייד : סחב שלעפפן · ציהען · (ב) אומהערגעשלעפט · גרריסן : סחה אבקראטצן · (ב) אויסקעהריג · שוטט · סחף וועגרייסענד : סחר אומהערציהען · האנדלן :
*(הערה. פי' בימים ההם היה כל מקנה קניניס לאשר בעריס · כחליפי גדיי עזים יען הנה הפחות שבשוויים והיו יכולים להוסיף במקח עד יתרצה המוכר · וראיה לדבר גדי עזים ששלח יהודה · ומזה קשיטה שנתן יעקב בעד חלקת השדה · ת"א חורפן דען · והיה להסג"ב גרוטאות של כסף כעין נרגרים עגולים ככתוב עשרים גרה השקל · ת"א מעין שהוא מטעם ולאלאי מעיך כמעותיו · ת"י כפרידוהי ר"ל פרידות אבני החול בעגולים · והיה להם זה הכסף לקנות בעדם קנין שעלה למחיר רב כשדה עפרון · או בלכת הסוחר למרחקים לסחור שלא היה יכול לשאת גדיים הרבה · או שקלו גרוטאות כסף במשקל והוא הדבר שאמר בזה עובר לסוחר · יען גלה דעתו שאין לו חפץ במחיר גדיים פי' אם בכסף העובר לסוחר · כאשר דבר ארץ ארבע מאות שקל כסף וגו') ·
(ב) פרווירט · טוימלענד · (ג) דאס שילד · דער הארניש · (ד) איין געוויסער עדעלשטיין : סחש וואס פאן זעלבסט וועקסט : סיג דיא שלאקען : סיר דער טאפף · (ב) דערנר : סית אנרייטצען · פרפיהרען : סכך דאהוויף לעגען · בדעקן · (ב) אייפי שיידיוואנד מאכען · (ג) דיא בדעקונג · היטטי · (ד) דיא דעקי אדער אבשיידונג · (ה) דיא פרזאממלונג · מענגי : סכל טהעריכט האנדלן · (ב) טהעריכט מאכען · (ג) דער טהאר · (ד) דיא טהארהייט : סכן ניטצען · העלפן · (ב) דיא הילפי · פפלעגי · (ג) דער שאטצמייסטער ·

שמו' דק ויק' דג מתְּנוּרַת קרשיהם · כ' ומלבד מַתְּנוֹתֵיכֶם :
איוב ל **נתס** הריסה בנינו קל · אָנָתְסוּ נתיבתי :
ויק' יד **נתץ** שבירה והריסה ה' ב"ל קל יוצא · אָוְנָתַץ את
ירמי' א איוב יט הבית · לנתוש וְלִנְתוֹץ · יִתְּצֵנִי סביב ואלך ·
נחו' א דברי' יב ונפעל והצורים נִתְּצוּ ממנו · ופיעל וְנִתַּצְתֶּם את
שופ' ו מזבחותם · ופועל והנה נֻתַּץ מזבח הבעל · והפעל
ויק' יא תנור וכירים יֻתָּץ :
נתק ג' הו"ל **א** העתקה ועקירה ה' ב"ל קל יוצא ·
שם דכ אָוְנָתוּק וכרות · פי' מי שבציו תלושים ·
שופ' ך אָוּנְתַקְּנוּהוּ מן העיר · פי' נעתיקם ונדגשה הקוף
שם יו לתפארת · ונפעל כאשר יִנָּתֵק פתיל הנעורת · ופיעל
שם יהוש' ח וַיְנַתֵּק את היתרים · והפעיל עד הַתִּיקֵנוּ אותם :
שופ' ך והפעל הָנְתְּקוּ מן העיר · **ב** מנן נגע מראה · נרפא
ק' יג יחז' מב יְהַנֶּתֶק · **ג** לשכה · אַתִּיק על פני יאַהַתִּיק · ר' כי יוכלו
שם שם מא אַהַתִּיקִים מהנה · כ' וְאַהַתִּיקֶיהָ מפו ומפו :
נתר ג' הו"ל **א** חסרת הקשר והמאסר בנינו הפעיל ·
תלי' קה שלח מלך אָוַיַּתִּירֵהוּ · **ב** סור הדבר ממקומו
ויק' יא ברילוג ב' ב"ל פיעל · יְלְנַתֵּר בהם על הארץ · ת"א
חבק' ג לקפצא · והפעיל ראה וַיַּתֵּר גוים · **ג** עפר ידוע
ירמי' ב המסיר הכתם · אם תכבסי יְבַּנֶּתֶר :
נתש עקירה וקצתם מענין עזיבה ג' ב"ל קל יוצא ·
שם יב אָוּנְתַשְׁתִּי את הגוי ההוא נָתוֹשׁ ואבד · בירת
שם שם דג יהודה אֶתּוֹשׁ מתוכם · ובטי"ת וְנָטַשְׁתִּי אתכם · ועיי'
שם לא שם יח שורש נטש · ונפעל לא יִנָּתֵשׁ ולא יהרס · אם יִנָּתְשׁוּ
יחז' יט מים זרים · פי' אם יעזבו · ופועל וַתֻּתַּשׁ בחימה :

נשלמה אות הנו"ן

אות סמ"ך

ישעי' נא **סס** תולע אוכל בגדי צמר · וכצמר יאכלם סָס :
סאה מדת היבש והיא שלישית האיפה ג' מ"ל (א)
מ"ב ז רלשי' יח אָסְאָה סלת בשקל · ר' שלש סְאִים קמח ·
מ"ב ז שם (ב) וּסְאָה סולת בשקל · ר' השנים וְסָאתַיִם שעורים ·
ישעי' כז (ג) בְּסַאסְּאָה בשלחה :
שם ט **סאן** מלחמה בנינו קל ומשקלו · כי כל אָסְאוֹן
סֹאֵן ברעש · פי' כל בעל מלחמה לוחם ברעש
ופה מלחמה ליי' בשתיקה בשריפת אש :
תלי' קיח **סבב** הקפה וסיבוב ו' ב"ל קל יוצא · אָסַבּוּנִי גם
שם קיד יחז' א סְבָבוּנִי · הירדן יִסֹּב לאחור · ונפעל לא יִסַּבּוּ
שם כו שם מא בלכתן · נָסַבָּה אלי · ורחבה וְנָסְבָה למעלה · הוקלה
ש"ב יד הבית · ופיעל לבעבור סַבֵּב את פני הדבר · ומרובע
דברי' לב ש"א ה יְסוֹבְבֶנְהוּ יבוננהו · והפעיל וַיַּסֵּבּוּ את ארון ברית יי' ·
שם ישעי' דח ויהי אחרי הֵסַבּוּ אותו · והפעל על כמון יוּסַּב · ח'
שם מט עמו' ג מ"ל (א) שאי סָבִיב עיניך · ס' צר וּסְבִיב הארץ ·
ירמי' י שם מט ר' וּבִסְבִיבֵי ירושלים · כ' כי אכלה חרב סְבִיבֶיךָ ·
יחז' ו שם ה ובו"ת סְבִיבוֹת מזבחותיכם · כ' בחרב יפלו סְבִיבוֹתָיִךְ ·
מ"א יב שם ו (ב) כי היתה יִסִבָּה מעם יי' · (ג) מֵסַב קלע · (ד) עד
שיר א מ"ב דג תלי' שהמלך בִּמְסִבּוֹ · ר' וּמְסִבֵּי ירושלים · כ' ראש מְסִבָּי ·

ובו"ת והוא מְסִבּוֹת מתהפך · (ה) כי היתה נְסִבָּה : איו' לז ד"ה ב י
סבא ב' הו"ל **א** שכרות בנינו קל עומד · זולל אָוְסֹבֵא · דברי' דא
יִנְסְבְּאָה שכר · ב' מ"ל (א) תאר ליין · יסָבְאֵךְ ישעי' כו שם א
מהול במים · (ב) תאר השותים · מובאים יסְבָאִים · יחז' דג
ב שם אומה · יוּסְבָאִים אנשי מרה : ישעי' מה
סבך הסתבכות בענפי העץ ב' ב"ל קל · עד סירים
אסְבֻכִים · ופועל על גל שרשיו יְסֻבָּכוּ · ד' מ"ל כחו' א איו' ית
(א) נאחז יבַּסְבַךְ בקרניו · ר' ונקף סִבְכֵי היער · (ב) רלשי' דכ ישעי' י
בִּסְבָךְ עץ קרדומות · (ג) תחת שׂוֹבֶךְ האלה · כ' עלה תלי' עד ש"ב ית
אריה מִסֻּבְּכוֹ · (ד) ועל יִשְׂבָכָה יתהלך · פי' רשת ירמי' ד איו' ית
של קליעת שתי וערב · ר' לשתי הַשְּׂבָכוֹת · ובי"ם מ"א ז
שְׂבָכִים מעשה שבכה : שם
סבל עומס וסבל ג' ב"ל קל יוצא · ויט שכמו אלִסְבֹּל · רלשי' מט
ומכאובינו סְבָלָם · ופיעל אלופנו יִמְסֻבָּלִים · ישעי' נג תלי' קמד
פי' שוורינו רבים עד היותם למשא ומבל עלינו · והתפעל
וַיִּסְתַּבֵּל החגב · פי' אף אם חגב קל ישב עליו יהיה קהלת יב
עליו למשא וסבל · ד' מ"ל (א) בַּסֵּבֶל עומשים · ס' נחמי' ד
לכל יסֵבֶל בירת יוסף · (ב) נושא סַבָּל · ר' ועל מ"א יא שם ה
הַסַּבָּלִים ומנצחים · (ג) עול סֻבֳּלוֹ · (ד) סִבְלוֹת ד"ה ב לד יש' ט שמו'
מצרים · כ' וירא בְּסִבְלֹתָם : ו שם א
סגד השתחות בנינו קל עומד · לבול עץ אֶאֶסְגּוֹד : ישעי' מד
סגל אוצר נחמד · יש לי אסְגֻלָּה זהב וכסף · ס' ד"ה א' דט
וּסְגֻלַּת מלכים · כ' ישראל לִסְגֻלָּתוֹ : קהל' ב תלי' קלה
סגן שר וגדול · פחות אוּסְגָנִים · כ' פחותיה וּסְגָנֶיהָ : ירמי' נא שם
סגר ה' הו"ל **א** סגירה ונעילה בפני הנסגר ה' ב"ל
קל יוצא · אוְסָגַר את השער · ונפעל הִסָּגֵר יחז' מו שם ב
בתוך ביתך · ופיעל סוגרת יוּמְסֻגֶּרֶת · פי' היא סגרה יהוש' ו
על עצמה לבל יבא זר בה · ונסגרה מבני ישראל לבל
יצא ממנה איש · ופועל וְסֻגְּרוּ על מסגר · והפעיל ישעי' דד
וְהִסְגִּירוֹ הכהן · ד' מ"ל (א) ויתנהו יבַּסּוּגַר · פי' ויק' יג יחז' יט
בכבלים · (ב) ואקרע סְגוֹר לבם · (ג) וסוגרו על הושע יג
מַסְגֵּר · (ד) ועשית לו ימִסְגֶּרֶת · כ' זר זהב לְמִסְגַּרְתּוֹ · ישע' דד שמו' דה שם
הוא לבזבז שתחת השלחן הסוגר רגלי השלחן יחד · ר'
וּמִסְגְּרוֹת בין השלבים · ב' ידותיה וּמִסְגְּרֹתֶיהָ · **ב** מ"א ז שם
מסירה ב' ב"ל פיעל · יסִגֶּרְךָ יי' בידי · והפעיל ולא ש"א דד
הִסְגַּרְתַּנִי ביד אויב · **ג** תאר לזהב הנקי · ב' מ"ל (א) שם דג
ויצפהו זהב סָגוּר · (ב) לא יותן סְגוֹר תחתיה · **ד** מ"א ו איו' דח
שם משפחה מה · החרש יְוְהַמַּסְגֵּר · **ה** יום מטר · מ"ב דד
דלף טורד ביום יסַגְרִיר : משלי דז
סדן בגד פשתים · אסָדִין עשתה ותמכור · ר' שם לא
וְהַסְּדִינִים והצניפות : ישעי' ג
סדר ב' הו"ל **א** ערך מסודר צלמות ולא אסְדָרִים · איוב י
ב אכסדרה שלפני הבירה · ויצא אהוד
יהַמִּסְדְּרוֹנָה · ועיי' שורש שדר : שופט' ג
סהר ב' הו"ל **א** מאסר · בירת אהַסֹּהַר · **ב** מזרק רלשי' מ
עגול · שררך אגן יהַסַּהַר · ועיי' שורש שהר : שיר ז
סוג ב' הו"ל **א** התאחרות והתנכרות ג' ב"ל קל ·
כלו אסָג · ונפעל יִסֹּגוּ אחור ויכלמו · ובסי"ן תלי' נג שם מ

קשת

נתס צרשטערן : נתץ איינרייסן : נתק אבגעריסען · (ב) הינוועגל
רייסן · (ג) דער גריכד · (ד) דיא קאממער · דאס נעבנצימער ·
נתר דיא פעסלן אויפלעזן · (ב) היפפען · (ג) דיא קרייד :
נתש אויסוואורצלן · אויסרייסען : סס דיא מאטטי :
סאה איין געוויסעס מאאס : סאן דער קריגער :
סבב העהומקעהרן · דרעהן · (ב) אומהער · רינגסהערוס ·
(ג) גענוואנדט · פראנסטאלטעט · פראורזאכט :
סבא טרונקען · (ב) זויפען · (ג) דאס געטרענק · (ד) דער זייפער ·
טרונקענבאלד · (ה) דער נאמי איינס פאלקס :
סבך זיך פרוויקלען · (ב) דיא פרוויקלונג · דער דיכטי פלאטן
דעס בושעס · (ג) גיטטערווערק :
סבל טראגען · דולדען · (ב) איבערלעסטיג ולד"א פייסט · (ג) דיא
לאסט · ארבייט : סגד נידערקניען · אנבעטן :
סגל קעסטליכר שאטץ : סגן איין פירסט · אנפיהרער :
סגר פרשליסען · (ב) פרשלאסען · (ג) דיא קעטטן · פעסלן · דאס
געפעננים (ד) דיא ביכדי · דער באכד · (ה) איבערגעבן ·
(ו) געלייטערט · (ז) דער נאמי איינר פאמילי · ולד"א דער שמיד · (ח)
דער פלאטץ רעגן : סדן דאס לייננע קלייד · העמד :
סדר דיא ארדנונג · (ב) פארהאף אדער פארזאאל :
סהר דאס געפעננגניס · (ב) רונד : סוג צוריק טרעטן · אבווייכען :

עון אשמה · פי׳ יתנו עליהם עונש · ג׳ מ״ל (א) תאר
ט״ביט ירמי׳ א לקותנה · אם נשאת נשא לנו · (ב) ארוחה ומשאת ·
עמו׳ ה׳ ראשי׳ מג (ג) ומשאת בר תקחו · ר׳ וישא ט׳משאת מאת פניו ·
שם יחז׳ ך ס׳ ממשאת כלם · כ׳ ואת ראשית משאתיכם · פי׳
מתנותיכם · ה שבועה וקללה או נבואה לרעה בנינו
מ״א ח מ״ב ט קל · י׳ונשא בו אלה להאלותו · ווי׳ נשא עליו את
ישעי׳ ג המשא הזה · ישא ביום ההוא לאמר · פי׳ ישבע בקללה
שכל שבועה קללה כאמרם ז״ל בספרי · ומשקלו הירה
שם יד שם יג איכ׳ ב י׳התמשא הזה · ס׳ משא בבל · ר׳ משאות שוא ומדוחים ·
ומהאמור תבין שכל נבואה שנאמר בה משא · הוא חזות
קשה ורעה עיין עליו · ן מחילה ונשיאת פנים בנינו
ראשי׳ יח קל · י׳ונשאתי לכל המקום בעבורם · גדול עוני
שם ד שם לב מנשוא · אולי ישא פני · ב׳ מ״ל (א) הלא אם תטיב
שם ד׳ ה׳ בט שאת · (ב) ומשוא פנים :
ישעי׳ יט נשא ב׳ הו״ל א הסתה ב׳ ב״ל נפעל · א׳נשאו שרי
שם לו נוף · והפעיל אל ישיאך אלהיך · ב חרבה
ישעי׳ לז ושממה בנינו הפעיל · י׳להשאות גלים · ועיי׳ שורש
איכה ג שאה · ג׳ מ״ל (א) מקרה · י׳השארת והשבר · (ב)
תלי׳ עג משלי׳ כו הפלתם למשואות · (ג) תכסה שנאה במשאון * :
ישעי׳ מ נשב הפרחה וריחוף ב׳ ב״ל קל · רוח יי׳ א׳נשבה בו ·
ראשית טו והפעיל י׳וישב אותם אברם :
שם לא נשג הדבקה והגעה בנינו הפעיל · א׳וישג לבן את
מ״א יח יעקב · ומשקלו וכי שיג לו :
נשה ב׳ הו״ל א שכחה ועצ״הש עזיבת המקום ג׳
איכ׳ ג דברי׳ לב ב״ל קל · א׳נשיתי טובה · צור ילדך תשי ·
ישעי׳ מד משפטו תנשה · ונפעל אתה ישראל לא תנשני ·
איוב לט והפעיל כי השה אלוה חכמה · ב׳ מ״ל (א) וצדקתך
תלי׳ פח ראש׳ לב בארץ נשיה · (ב) גיד י׳הנשה · פי׳ שעזב מקומו
מ״א ח כאלו שכח אותו · ב חוב ב׳ ב״ל קל · ונשא בו אלה ·
פי׳ יחייבנו שבועה · כן הוא בשי״ן בק״ס וכן הביאו
הרד״ק אך ברוב הס׳ הוא בסי״ן ונמסר עליו י״ז בקריאה
ונמנה עם אותם שהם בסי״ן · וכבר הבאתיו בשורש נשא
מ״כ ד דברי׳ כד בסי״ן · י׳והנשה בא לקחת · והפעיל כי תשה
ישעי׳ ג ברעיך · ה׳ מ״ל (א) תאר · עמי נשים משלו בו ·
נחמי׳ ה ת״י מרי חובא · (ב) מקרה · ימשא איש באחיו ·
דבר׳ כד משלי׳ כב (ג) משאת מאומה · ר׳ בעורבים משאות · (ד) כל
דברי׳ טו מ״כ ד בעל משה ידו · (ה) ושלמו את נשייך · ועיי׳ שרשי
אנש ישם נשה :
נשך ב׳ הו״ל א נשיכת שינים או רבית ג׳ ב״ל קל ·
שם נג קהל׳ י כל דבר אשר א׳ישך · ישכנו נחש · ופיעל
במד׳ כא דברי׳ כג וינשכו את העם · והפעיל לנכרי תשיך · ומשקלו
יחז׳ יח דברי׳ כג י׳כמשך נותן · ס׳ נשך כסף · נשך אוכל · ב שם
נחמי׳ יב שם ג לחדר · לעשות לו נשכה · כ׳ נגד נשכתו · ר׳
שם יב אנשים על הנשכות :
דברי׳ יט נשל הסרה והשלכה ב׳ ב״ל קל עומד · א׳ונשל
הברזל מן העץ · זהו דברי חכמים · ולדעת
שם ז רבי גם הוא יוצא (מכות ו׳ ע״ב) והיוצא · י׳ונשל גוים רבים ·

ופיעל וינשל את היהודים · ועיי׳ שורש שלה · מ״כ יו
נשם ב׳ הו״ל א נשמת כל חי · נותן א׳נשמה לעם שם ה׳ י׳
עליה · ס׳ ימנשמת אל ירתן קרח · פי׳ איוב לו
מנשימת רוחו הקר יתהוה הקרח · כ׳ כי כל עוד
נשמתי בי · ר׳ ונשמות אני עשיתי · ב שם עוף או שם כז ישעי׳ נו
שרץ מה · ואת י׳התנשמת · והחומט והתנשמת : ויק׳ יא שם
נשף ג׳ הו״ל א נפיחה בנינו קל · א׳נשפת ברוחך · שמות טו
ב ערב או בוקר · קדמתי י׳בנשף · מאחרי תלי׳ קיט
בנשף · כ׳ כוכבי נשפו · ג עוף ידוע הפורח בלילה · ישעי׳ ה איוב ג
ואת י׳התנשוף והתנשמת : דברי׳ יד
נשק ב׳ הו״ל א נשיקת הפה ועצ״הש התחברות ג׳
ב״ל קל עומד · א׳וישקו איש את רעהו · צדק ש״א ך
ושלום י׳נשקו · פי׳ נתחברו · ופיעל נשקו בר · וינשק תל׳ פה שם כ ראש׳
לכל אחיו · והפעיל משיקות אשה אל אחותה · פי׳ מה יחז׳ ג
חוברות · ומשקלו י׳מנשיקות פיהו · ב זיון בנינו שיר א
קל · ינושקי רומי קשת · ומשקלו ביום נשק · ס׳ אל תלי׳ עח שם קמ
נשק בירת היער : ישעי׳ כב
נשק הבערה ב׳ ב״ל נפעל · ואש א׳נשקה ביעקב · תלי׳ עח
והפעיל ובערו י׳והשיקו : יחז׳ לט
נשר שם עוף ידוע · ופני א׳נשר לארבעתן · ר׳ שם א
מנשרים קלו · ס׳ מנשרי שמים : ש״ב א איכ׳ ד
נשר מגרה שכורתים בה נסרים בנינו קל · א׳וישר ד״ה א ך
במגרה · משפטו ויישר ובא הנה תמורת
הדגש · ומשקלו אם יתגדל י׳המשור · וע״ש מלאכתו ישעי׳ י
בנסרים נקרא משור בערבי מנשאר :
נשת הפסקת הדבר ובטולו ב׳ ב״ל קל עומד · א׳נשתה ירמי׳ נא
גבורתם · ונפעל ונשתו מים מהים : ישעי׳ מט
נתב מסלול ודרך בלי מרחב ב׳ מ״ל (א) יפלס א׳נתיב תלי׳ עח
לאפו · ס׳ בנתיב מצותיך · (ב) ובמים עזים שם קיט
נתיבה · כ׳ נתסו נתיבתי · ר׳ והולכי נתיבות · ס׳ ישע׳ יונ איו׳ ל שופ׳
נתיבות ביתו · כ׳ ולא ישבו בנתיבתיו : ה איו׳ לח שם כד
נתח אבר בנינו פיעל · א׳וינתחה לעצמיה · ומשקלו שופ׳ יט
כל י׳נתח טוב · ר׳ את הנתחים את הראש · יחז׳ כד ויק׳ א
כ׳ ונתח אותו לנתחיו : שם
נתך יציקה והרקה ד׳ ב״ל קל · א׳ויתכו כמים איוב ג
שאגותי · ונפעל עד נתך מים עליהם · ופועל ש״ב כא
כן תתכו בתוכה · והפעיל והתכתי אתכם · ומשקלו יחז׳ כב שם
י׳כהתוך כסף : שם
נתן נתינה ג׳ ב״ל קל יוצא · א׳ונתתי לרעיך · ש״ב יב
ובחסרון הנו״ן ואויבי תתה לי עורף · ונתנוך · שם כב שופ׳ טו
בירם · נתן אשה לבנימין · ויאמרו גרן נתן · לתתך שם כא שם ח טו
ביד פלשתים · לתתן שם את ארון ברית יי׳ · ונפעל מ״א ו
ולא תנתן ירושלים · ופועל יתן נא לעבדך · ד׳ מ״ל מ״ב יט שם ה
(א) י׳הנתינים בני ציחא · (ב) איש מתהלל במתת עזר׳ ב משלי׳ כה
שקר · (ג) ימתן בסתר · ס׳ מתן אדם ירחיב לו · שם כא שם יח
כ׳ תרומות מתנם · (ד) עבודת מתנה · ס׳ איש במדבר יח שם
כמתנת ידו · ר׳ ומתנות לאביונים · ס׳ לכל דברי׳ יו אסת׳ ט
מתנות

(טז) דער אנטהייל · דאס געשענק · (יז) פלוכען · שווערען · בעזעם
פראפהעצייען · (יח) דיא בעזי פראפהעציאונג · (יט) פרצייהען :
נשא בעטריגען · הינטערגעהן · (ב) פרוויסטען · עדי מאכן ·
(ג) דיא פרוויסטונג · *(הערה ובע״ק הסמיט הפן הכ׳ והביאם
בשורש שאה וגם שם לא הביא רק להשאות (דישעי׳ לז) והשמיט להשות
(דמ״ב יט) וכל זה טעות כי כלם הם מזה השורש זולתי להשות
דמ״ב בקצת ספרים נקוד להשות ע״מ לעשות · ולפיכן יתכן היות זה
לבדו משורש שאה · והוא השמיט העיקר והביא ההפך במקומו) :
נשב בלאזען · ב) וועגבלאסען · פרטייבען : נשג ערדייכען
פרפאלגען : נשה פרגעסען · (ב) דיא פרגעסענהייט · (ג) דיא
איהרען פלאטץ פרענדרט · איברגעשפרונגני · שפאננאדער · (ד)
דער גלייביגער · שולדהערר · (ה) לעהנען · (ו) דיא דארלעהן :

נשך בייסען · פינירליך איברמעסיגי ציזען נעהמן · (ב) ציזען ·
(ג) דיא קאממער · נשל אבפאללען · (ב) וועגטרייבן :
נשם דער גייסט · דיא זעעלי · (ב) דער הויך · (ג) דיא פלעדרמויס
אדער דער מוילוואורף : נשף בלאזען · (ב) דיא מארגען
אדער אבענדדעמרונג · (ג) דיא נאכטאיילי : נשק קיסען · (ב) זיך פרי
בינדען · פעראייכן · (ג) דער קוס · (ד) דיא וואפפען · דאס געשיטן :
נשק אנגעצינדעט · (ב) אנצינדן · אנברענן : נשר דער אדלער ·
נשר זעגן · (ב) דיא זעגי : נשת פרגעהן · אויפהערן :
נתב דיא באהן · דער וועג : נתח צרשניידען · צרשטיקען · (ב) דאס
שטיק · גליד : נתך אויסגיסען · אויסשיטטען · (ב) דער גוס ·
דאס אויסגיסען : נתן געבן · איברגעבן · (ב) געוויסי מענשן דערן
געלעגט צו שקלאווען בעשטיממט ווער · (ג) דאס געשענק · דיא גאבי :

נצל ב׳ הו״ל א הפרשה והסרה ג׳ ב״ל פיעל ·
שמו׳ ג ונצלתם את מצרים · פי׳ הסירו טובם ·
ראשי׳ לא שמו לו והפעיל אשר הציל אלהים · והתפעל ויתנצלו בני
ישראל · ב פליטה והמלטה ב׳ ב״ל נפעל · ואתה
מ״ב יט שם תנצל · והפעיל ההצילו אותם אלהי הגוים ·
אסת׳ ד ומשקלו רוח והצלה :

נצר ג׳ הו״ל א שמירה בנינו קל יוצא · ממגדל
מ״ב יז נצרים · המגדל שעליו יעמדו הצופי׳ לשמור ·
תלי׳ לב שם סא מצר תצרני · חסד ואמת מן ינצרוהו · פי׳ מנה ופקד
ישעי׳ א שישמרו אותו · ב חרבה ב׳ מ״ל (א) כעיר נצורה ·
שם סה שם מט (ב) ובנצורים ילינו · ס׳ ונצורי ישראל להשיב · ג
שם יא שם ס ענף ונצר משרשיו יפרה · ס׳ נצר מטעי :

ירמי׳ יב שם ו נקק חור ונקב · בנקיק הסלע · ר׳ ומנקיקי הסלעי׳ :

ראשי׳ ל נקב ב׳ הו״ל א פרישה ב׳ ב״ל קל · נקבה שכרך ·
במד׳ כג גם קב לא תקבנו · פי׳ לא תפרש שמם לקללם ·
שם א ונפעל אשר נקבו בשמות · ב נקב בנינו קל · ובא
מ״ב יח איו׳ מ שם בכפו ונקבה · ובחוח תקב לחיו · במוקשים ינקב
יחז׳ כח אף · ג׳ מ״ל (א) מלאכת תופיך ונקביך · (ב) תאר
ויק׳ ג לנקבת כל בע״ח · אם זכר אם נקבה · (ג) שם הפטיש
שופטי׳ ד שנוקבין בו אבנים · ותשם את המקבת בידה · ס׳ ואל
ישעי׳ כא שם מד מקבת בור נוקרתם · ר׳ ובמקבות יצרהו :

נקד כתמים מנומרים קטני הרושם ד׳ מ״ל (א) כל
ראשי׳ ל שם שה נקד וטלוא · (ב) עקודים נקדים · ובו״ת
שם יהוש׳ ט הנקדות והטלאות · (ג) יבש היה נקדים · פי׳ מנומר
בעיפוש · ויתכן היות פי׳ שנפרכו ונעשו פרורין קטנים
כעין נקודות · (ד) תאר לרועה ע״ש שרוב
מ״ב ג הבהמות הם מנומרים · ומישע מלך מואב היה נקד ·
עמוס א ר׳ בנקדים מתקוע :

נקה נקיון וריקות ג׳ ב״ל קל · ונפעל ואתה הוא
ירמי׳ מט שם ל נקה תנקה · ופיעל ונקה לא אנקך · פי׳ לא
אכחד אותך עד שיהיה העולם נקיא וריק ממך · ג׳ מ״ל
תלי׳ י שם כד (א) תאר במסתרים · יהרוג נקי · ס׳ נקי כפים · ר׳
ירמי׳ יט תלי׳ כו דם נקיים · (ב) מקרה · ארחץ בנקיון כפי · ס׳
ראשי׳ כ במד׳ ד בנקיון כפי · (ג) ואת המנקיות · כ׳ וקשותיו
שמות כה ומנקיותיו · פי׳ קצתם שהם הקנים שבין לחם ללחם
המנקין אותו מעיפוש :

נקם נקימה ר״ל השבת גמול רע לעושה רע ה׳ ב״ל
ש״א כד דברי׳ לב קל · ונקמני יי׳ ממך · דם עבריו יקום ·
יחז׳ כה שם כה ירמי׳ לנקם נקם · ונפעל ויתנקמו נקם · ופיעל ונקמתי את
נא ראשי׳ ד נקמתך · ופועל כי שבעתים יקם קין · והתפעל לא
שם ה תלי׳ כח תתנקם נפשי · ב׳ מ״ל (א) כי חזה נקם · ס׳
ויק׳ כו ירמ׳ מו שם נ נקם ברית · (ב) יום נקמה · ס׳ כי נקמת יי׳ היא · כ׳
שם נא יחז׳ כה ונקמתי את נקמתך · ר׳ ועשיתי בם נקמות :

ישעי׳ כט נקף כריתה ושבידה ב׳ ב״ל קל · חגים ינקפו ·
פי׳ ישחטו ויכרתו ראשי הקרבנות · ופיעל
שם י שם יז ונקף סבכי היער · ב׳ מ״ל (א) תאר · כנקף זית ·
פי׳ קוטף ושובר הזיתים מענפים · (ב) ותחת חגורה
שם ג נקפה · פי׳ כריתה ר״ל חבורות פצע · ועיי׳ שורש יקף :

נקר ניקור הנשם ממקומו עד שישאר מקומו פנוי
והלול אחריו ג׳ ב״ל קל · יקרוה עורבי נחל · משלי ל
בנקור לכם כל עין ימין · ופיעל ויקרו את עיניו · ופועל ש״א יא שופ׳ יו
ואל מקבת בור נקרתם · ומשקלו כנקרת הצור · ר׳ ישעי׳ נא שמו׳ לג
בנקרות הצורים · פי׳ במערות ומטעם זה נקראים ישעי׳ ב
מסירי החלב וגידי הדם מהבשר · בשם מנקרים :

נקש מוקש ולכד ד׳ ב״ל קל יוצא · בפועל כפיו נוקש תלי׳ ט
רשע · פי׳ הקב״ה לוכד את הרשע בשחת עשהי
ונפעל פן תנקש אחריו · ופיעל ינקש נושה · פי׳ דברי׳ יב תלי׳ קט
ישום עלילות דברי׳ ללכוד כל יגיעו · והתפעל מתנקש ש״א כח
בנפשי · ועיי׳ שורש יקש :

נרד מין בושם מה · נרד וכרכום · כ׳ נרדי נתן שיר ז שם א
ריחו · ר׳ כפרים עם נרדים : שם ד

נשש שכחה בנינו פיעל · כי נשני אלהים : ראשי׳ מא

נשא ו׳ הו״ל א סבל ועומס נ׳ ב״ל קל יוצא לשני
ונשאו עונם · פי׳ יסבלו ענשם · ונשו ארת יחז׳ יד, שם לט
כלימתם · משפטו ונשאו · והיוצא לשלישי לא חמור
אחר מהם נשאתי · פי׳ העמסתי עליו עומס ויתכן במד׳ יו
היותו מטעם לקיחה אשר נזכיר אח״ז · נשאי המשכן · שם י
לשאת חטא · נלאתי נשא · ורוח תשאם · ונפעל שם יח ישע׳ א שם
על צר תנשאו · ופיעל ונשא אתכם בצנות · ג׳ מ״ל מא שם סו עמו׳ ד
(א) לעבור ולמשא · ס׳ משא בני קהרת · כ׳ על במד׳ ד שם
עבודתו ועל משאו · (ב) וכובד משאה · (ג) משארת שם ישע׳ ל צפני׳ ג
עליה חרפה · ב רוממות ה׳ ב״ל קל יוצא · נשאו ישעי׳ כב
קול · כנשא נס הרים · ובשאת הכרובים · בשוא שם יח יחז׳ י תלי׳
גליו · ובסמ״ך נסה עלינו אור פניך · ישאו נהרות פט שם ד שם נג
דכים · ונפעל הנשא בעברות צוררי · ופיעל ורעם שם ז
ונשאם · והפעיל והשיאו כל ישראל · פי׳ ירימו חבלים שם כב ש״ב יו
עד העיר · והתפעל לבלתי התנשא · ד׳ מ״ל (א) יחזקאל יז
תאר למושל · ובבוא הנשיא · ס׳ נשיא ראש משך · שם מו שם לח
ר׳ מעלה נשיאים · פי׳ עבים המתרוממים ע״פ רקיע תלי׳ קלה
השמים · ויקריבו הנשיאים · ס׳ נשיאי מטות · כ׳ במד׳ ז שם א
מאת כל נשיאהם · (ב) אם יעלה לשמים ישיאו · שם יז איוב כ
פי׳ רום גאותו · (ג) יתר שאת · כ׳ משתו יגורו אלים · ראשי׳ מט איו׳ מא
משפט משאתו · (ד) שארת או ספחת · פי׳ נגע ויק׳ יג
הגבוה כמראיתה כמראה הצל הגבורה ממראה
החמה · ג לקיחה ולקיחת מנין או שריפה עד״ה ואש
מתלקחת ושם נגע שורפת בנינו קל יוצא · וישאום ד״ה א כג
בני קיש · כי תשא את ראש בני ישראל · לא תשא שמו׳ ל שם כג
שמע שוא · ת״א לא תקבל · וישאם דוד · פי׳ שרפם ש״ב ה
ד׳ מ״ל (א) שאת או ספחת · פי׳ קצתם נגע שורפת ויק׳ יג
כטעם צרבת המכוה · (ב) והמשאת החלה לעלות · שופטי׳ כ
פי׳ להב אש · (ג) למשאות אותה משרשיה · פי׳ יחז׳ יז
לעקרה וללקחה משרשיה · (ד) משאת משה · פי׳ ד״ה ב כד
לקיחת השקלים · ד נתינה נתינת נ׳ ב״ל קל · וישא ראשי׳ מג
משאות מאת פניו · פי׳ מחלק המנות נתן להם מנותיהם
מן המנות אשר לפניו · ופיעל אם נשאת נשא לנו · ש״ב יט
פי׳ האם נתן לנו איזה מתנה · והפעיל והשיאו אותם ויק׳ כב

עון

נצל היכוועגנעהמן · אויסלעזערן · (ב) ערדעטט ווערדן · (ג) ערר
רעטן · (ד) רעטטונג : נצר דער וועכטר · (ב) בעוואהרען ·
(ג) עדי · וויסטי · (ד) דער צווייג · סעמלינג :
נקק דיא פעלזכריטלי · כעהלי : נקב בעשטיממען · (ב) פלוכען ·
(ג) בעשטיממט · בעכעכט · (ד) דורכבאהרען · דורכלעכרן ·
(ה) דאס וויבליכי געשלעכט · (ו) דער האממער :
נקד קליין געצייכנעט · (ב) פרשיממעלט · (ג) דער הירט :
נקה רייניגען · שולדלאס מאכען · (ב) דער רייני · אונשולדיגי ·
(ג) רייכהייט · אונשולד · (ד) רייניגונגספפעם :
נקם רעכן · (ב) דיא ראכי : נקף אבשלאכטען · אבהויען · (ב) דאס
אבפפליקען · (ג) דיא וואונדי · דער שאדען :
נקר אויסגראבען · אויסשטעכן · (ב) דיא העהלי :
נקש פרשטריקן · פאנגען :
נרד אייני ארט געווירץ :
נשש פרגעסן מאכן : נשא טראגען · אויף זיך נעהמן · ווענטראגן ·
(ב) דיא לאסט · (ג) ערהעבן · (ד) דער פירסט · (ה) דיא
וואלקען · (ו) דיא העהי · דער שטאלטץ · (ז) ערהאבען · ערהעהעט
(ח) נעהמן · הייראטהען · (ט) אויפנעהמן · צעהלן · (י) אנצעהמן
(יא) לדה״מ פרברענן · (יב) לד״א היטצינ · ברעננענד · (יג) דיא פייער
פלאממי · (יד) דאס אויפגנאממני · ערהאבני · (טו) שענקן ·

נפח ב׳ הו״ל א נפיחת רוח ג׳ ב״ל קל· ׳וַיִּפַּח באפיו· רא״שי׳ כ
לָפַחַת עליו אש · סיר ׳נָפוּחַ · פי׳ מעלה יחז׳ דכ ירמי׳ א
נפיחת הרתיחה · ופועל אש לא ׳נֻפָּח · והפעיל איוב ך
וְהִפַּחְתֶּם אותו · פי׳ כל כך קרבנכם רז עד שיעלה מלא׳ א
בנפיחה · ומשקלו נחר ׳מַפּוּחַ · ב ראבון ודאגה ב׳ ירמי׳ ו
ב״ל קל · ׳נָפְחָה נפשה · והפעיל ונפש בעליה סם טו
הִפָּחְתִּי · ומשקלו ותקותם מַפַּח נפש : איוב לא סם יא

נפך שם אבן יקרה מה · ׳נֹפֶךְ ספיר ויהלום : שמות דח

נפל ב׳ הו״ל א נפילה וירידה ופאיתות או התחברות
נ׳ ב״ל קל עומד · על פני השדה ׳תִּפּוֹל · יחז׳ דט
בִּנְפֹל חלל במצרים ; ובנפל הלמ״ד וְנָפַל חלל בתוכה · סם ל סם דח
לא ׳נֹפֵל אנכי מכם · פי׳ פחות · אל הכשדים אתה איוב יב
׳נֹפֵל · פי׳ מתחבר · והפעיל וַיַּפֵּל עליו וימרת · ירמי׳ לז כמד׳ לה
וְלַנְפִּיל ירך · והתפעל וּלְהִתְנַפֵּל עלינו · ה׳ מ״ל (א) סם ה רא״שי׳ מג
׳כְּנֵפֶל טמון · (ב) ׳וּמַפַּל בר נשביר · ר׳ ׳מַפְּלֵי איו׳ג עמו׳ח איו׳
בשרו דבקו · (ג) מעי ׳מַפָּלָה · (ד) שמה לְמַפֵּלָה · מא ישע׳יז סם דג
(ה) ׳מַפֶּלֶת האריה · כ׳ ביום מַפַּלְתֵּךְ · ב גוברה סופ׳ יד יחז׳ דו
ב׳ מ״ל (א) הַנְּפִלִים היו בארץ · פי׳ גבוהי הקומה · רא״שי׳ דה
(ב) הר ׳נֹפֵל יבול · פי׳ כנבול ר״ל כנפול הר גבוה אשר לא איו׳ יד רא״שי׳ ו
יקום אחרי נפלו כן מות האדם וכבר אמרו ז״ל שכפר בתחי׳

נפץ פיזור בלי שבירה או עם שבירה ורצוץ ב׳ ב״ל
קל · כי ׳נָפַץ העם מעלי · ׳וְנָפוֹץ הכדים · ס״א יג סופ׳ ז
ופיעל וְנִפַּצְתִּי בך גוים · ככלי יוצר תְּנַפְּצֵם · ד׳ מ״ל ירמי׳ כא תלי׳ ב
(א) נֶפֶץ וזרם ואבן ברד · (ב) ׳מַפֵּץ אתה לי · שם הקורנס ישעי׳ ל ירמי׳ כא
העשוי לנפץ אבני׳ · (ג) ותהי שם המלחמה נָפֹצֶת · ס״ב יח
(ד) העצב נבורה נָפוּץ : ירמי׳ דב

נפש מנוחה ושם נפש כל חי מרגיש · ועצ״הש רצון
או הגוף בנינו נפעל · שבת ׳וַיִּנָּפַשׁ · וַיִּנָּפֵשׁ שמו׳ לא סם דו
בן אמתך · ומזה אמרו ז״ל עמד לָפוּשׁ (מגי׳ ה ע״ב) · פי׳
לנוח וההמון קוראים לָפוּשׁ בשיבוש · ומשקלו ׳נֶפֶשׁ סם דא
תחת נָפֶשׁ · ס׳ נֶפֶשׁ הגר · כ׳ ותקע נַפְשִׁי מעליה · סם קנ יחז׳ ד
פי׳ רצוני · בגועל ׳נַפְשֵׁךְ · פי׳ גופך · ר׳ לצודד סם יו
נְפָשׁוֹת · וביו״ד מ״ם מצודדות את נְפָשִׁים · ס׳ סם יג סם
נַפְשׁוֹת ביתו · כ׳ את דמכם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם * : רא״שי׳ לו סם ס

ניץ עוף ידוע שצודין ע״י עופות · ואת ׳הַנֵּץ למינהו : ויק׳ יא

נצב ד׳ הו״ל מטעם אחד א עמידה והתיצבות
בנינו הפעיל · ׳וּלְהַצִּיב ההרבן · ב תל · ס״א יג
ותהי נְצִיב מלח · ג יד הכלי : ויבוא גם ׳הַנִּצָּב אחרי רא״שי׳ יט סופ׳ג
הלהב · ד ממשלה · ב׳ מ״ל (א) ׳נִצָּב מלך · פי׳ מ״א דכ
המושל הוא המלך · ר׳ לבד משרי הַנִּצָּבִים · (ב) נְצִיב סם ה ס״א יג
פלשתים · ר׳ נְצִיבִים באדום · ס׳ נְצִיבֵי פלשתים : ס״ב ח ס״א י
נצה ג׳ הו״ל א נוצה ועופפות בנינו קל · כי ׳נָצֹא ירמי׳ מח
תֵּצֵא · הראוי נָצֹה תֵּצֵה · והטעם הפרוש
אבר ונוצה לעוף וללכת גולה · ומשקלו מלא ׳הַנּוֹצָה · יחז׳ יז
כ׳ והסיר את מוראתו בְּנֹצָתָהּ · פי׳ יסיר הזפק עם ויק׳ יא
הנוצה שלה · ב מריבה ב׳ ב״ל נפעל · ׳וַיִּנָּצוּ במחנה · סם דד
והפעיל בְּהַצֹּתָם על יי׳ · ב׳ מ״ל (א) לריב ׳וּמַצָּה במד׳ דו ישעי׳ כח
תצומו · (ב) אנשי מַצֻּתֶךָ · ג שממה וחרבה בנינו סם מא
נפעל · עריך ׳תִּצֶּינָה · ומשקלו גלים נִצִּים : ירמי׳ ד מ״ב יט

נצח ב׳ הו״ל א חוזק ב׳ ב״ל נפעל · משובה ׳נִצַּחַת · ירמי׳ ח
פי׳ חזקה · ופיעל ׳לַמְנַצֵּחַ בנגינות · פי׳ תלי׳ ד
להזק ותקיף שבמשוררים ר״ל השר והמושל בהם ·
ומשקלו למה היה כאבי נֶצַח · פי׳ חזק · ובצירי ירמי׳ טו
התפארת והַנֵּצַח · ס׳ נֵצַח ישראל · כ׳ ויז ד״ה א דט ס״א טו
׳נִצְחָם · פי׳ דמם שהוא חוזק האדם ותקפו · ב זמן ארוך · ישעי׳ סג
לא תשב ׳לָנֶצַח · ס׳ ור׳ תחרב לְנֵצַח נְצָחִים : סם יג סם לד
נצל

נפח בלאזען · (ב) בלאזען שלאגענד · זידענד · (ג) אנגעבלאזען ·
(ד) דער בלאזעבאלג · (ה) קרעכקן · קוממער מאכן :

נפך איין געוויסער עדעלשטיין : נפל פאללען · (ב) טיפער · גרינגר
זיין · (ג) צו פאללען · זיך פרנזעללשאפטען · (ד) דיא אונלייטיני
געבורט · (ה) דאס אבגעפאללני · פרוואורפני · (ו) דיא גלידמאאסען ·
(ז) דער פאלל · איינשטורטן · (ח) דאס אאס · (ט) זיך ערהעבן ·
(י) גראס · האך : נפץ צרשטרייען · (ב) צרברעכן · (ג) דאס אונוהער־
טרייבן · (ד) דער האממער · מייסעל :

*(הערה הנפש הזאת אשר עשה לנו אהים לה שם בחמשה ·
נפש רוח נשמה חיה יחידה והמה בכתובי׳ · מוסיף עליו
אמרו ז״ל שכל שובתי השבת ישיגו תוספת נשמה בשבת · וכל זה אין
מבין מה ראו על ככה אשר יבאו לחלק תארי הנפש בשמות חמשה ·
ומה הגיע אליהם לשום עליה נוספות בשבת · ואם אמרנו נבוא עד
תכונתה לדעת מהות הנפש ואופן קישורה עם הגוף ואיך תפעל בגוף עד
שיעשה תפלה כפי העולה על הרעיון · ואיך יפעל הגוף בה עד שתשיג
המוחשים הגשמיים · יקשה עלינו זה עד מאד בשכבר מבואר שעצמי
הגשמיים לא יפעלו זה בזה כי אם בפגישה ומישוש בעצמם או ע״י אמצעיים ·
אשר בעצם רוחני כ:פש לא יצויר מהות הפגישה · וכבר נלאו בזה המחקרי׳
שלימי׳ וכן רבים · וכן כתוב לאמר רופא כל בשר ומפליא לעשות · וכתבו
האחרוני׳ כפי׳ הפלאה זו שאין מי יודע מהות הנפש וקישורה עם הגוף · והדין
נותן זה שלא תושג לנו מאומות מה מעצמי הרוחניים · יען כל ידיעותינו
מסובבי׳ מרגשת חמשת החושים העולים על הרעיון אחרי העלמם מן
החוש ואשר לא יושג בחוש לא יצויר ברעיון · אשר על כן חסרי חוש הראות
בבריאה לא יצויר להם מהות הגוונים · ואחרי שאנחנו חסרי׳ בבריאה חוש
הרוחני · איך נציירם ברעיונינו · והוא הדבר שדמו ז״ל הנפש ליוצרה
להיות כי העלם אחד לשניהם לא יושגו בחיוב · אולם התורה הגידתנו כי
הנפש היא הדם · וזה אמת שאין בו מדחה כי מרוצת הדם בסיבוב (הנקרא
צער״קלאציאן) בגוף כל חי מרגיש הוא סבת חיותו הרגשי ותנועת ליאותו
(הנק׳ נער״ון זאפ״ט) היא סבת רעיוניו כמ״שכ בהערה לשורש חלם עיי״ש
והסי׳ והחיות רצוא ושוב · כי זאת התנועה לא פסקה ולא תפסוק מאבות
אל בנים באישי בע״הא כל הימים אשר הם חיים · כי גם הטיפה הזרעית
בגיתה לרחם תתנועע תנועת ההעתקה וסבובית מעצמה אל עצמה כל ימי
ההריון עד עת יולדה ילדה ומיום הולדו עד יום המות ירוץ הדם ויסובב
בלי הפסק · אך במותו יעמוד הדם מזעפו ויקרש ונקרא אז בשם נפש
מת · ככתוב ועל כל נפשות מת לא יבוא · הן זאת תורת הנפש לפי
גדר התורה · אשר כנגע ההריסה יראה בו אם לא יוכן על כריו כי
יחויב מזה שתכלה הנפש בכלות הדם ובמות האדם תמות נפשו עמו ולא
יהי׳ לו שריד ופליט אחרי מותו וזה בסך יסודי התורה והקבלה · זאת

ועוד אחרת אם הנפש הוא הדם למה קרא לה שם בלשון מנוחה הפך
טבעו · לכן תדע ובחכמת שכל עצם רוחני לא יושג לנו באמת כי אם ע״י
פעולותיו · המורגשות לנו · והן בהיות כי תנועת הדם ומרוצתו היא סבת
החיים בכל חי עכ״ז איננה הסבה הראשונה והעד שאין התנועה טבעית
בדם · שהרי בצאתו מהגוף או בצאת רוח החיים ממנו יקרש ויקפא ושב
שקט ושאנן אבל הסבה הראשונה בתנועת הדם הוא עצם רוחני פשוט אשר
אין הפסד למו בהיותו בלתי מורכב כי כל הפסד איננו בלתי אם פירוד אלקיו
וזה העצם הוא הנפש ובהיותו רוחני לא יודע לנו בלתי אם מפעולותיו אשר
על פיהן נקרא לו שם · והנה כלל פעלות הנפש נחלקות לחמשת מחלקות ·
א׳ מנוחה ושינה · ב׳ אכילה ושתיה · ג׳ תנועה והרגשה בחמשת החושים ·
ד׳ תכונות ומדות כמו כעס ורצון אהבה שנאה · ה׳ חכמה ותבונה לדעת
הענין הנעלם מההרגשה ולשפוט בעתיד · ועל שם חמשת הפעולות האמורו׳
נקראת בחמשת השמות האמורי׳ · א׳ ע״ש פועל השינה והמנוחה נקראת
נפש שעניינה מנוחה והדם אשר מטבעו הקפאון והמנוחה הוא מרכבה לזה
הפועל · הדם עצמו נק׳ ע״ש טבעו מטעם יקם סערה לדממה · עורה לאכן
דומם · וזו היא הנפש הדוממות מנפשות דצח״מ אשר באדם כי האדם חי
בה חיי הדומם אשר נוטבעו המנוחה · ב׳ ע״ש האכילה והשתיה הבא להשלים
חלקי הגוף הנתכים ברוח אשר כמוהו גם הצמחי׳ יונקים ליחות הארץ
להשלי׳ חלקיהם הנתכי׳ ברוח · נק׳ רוח ונפש הצומחת · כי האדם חי
בה חיי הצמח · ג׳ ע״ש הנשימה המולדת תנועה בדם בהתקררו בריאה
וילך ברגש לכלי החושים · נקרא נשמה ונפש המרגשת · כי האדם חי בה
חיי בע״ח מרגיש כל אשר נשמת רוח חיים באפיו · ד׳ ע״ש קיבוץ המדות
ההפוכות בכל אישי בני אדם הצריכי׳ לקיום והנהגה אחת לכל ירעו ושחיתו
זה את זה · נקראת חיה שענינו קיבוץ כמו חיתך ישבו בה · והאדם חי
בה חיי המדבר ר״ל חיי ההנהגה ושרה כטעם ידבר עמים תחתנו · ה׳ החכמה אשר
בנפש היא השכלת המשפט המתחייב בכל דרוש ומחקר מצירוף ערך הקדמותיו ·
וכבר התבאר שערך ההצטרפות לא יושג כי אם בנושא אחד פשוט לכן יורה פעל
החכמה שהנפש היא עצם אחד בלי הרכבה וע״שז נק׳ יחידה אף כי היא בלי אומנות
ליחידו ס״ע ככתוב ה׳ בחכמה יסד ארץ · והנה כל ימות החול האדם חי
בחיי דצח״מ שהם שינה · ואכילה · והרגשה · וטוב המדות להעזר איש
מרעהו · אך בשבת שהוא יום מנוחת מלאכה · עת לעשות לה׳ ר״ל להשכיל
באמיתתו וחי בו חיי ההתבוננות נוסף על ארבעת מיני החיים אשר בחול
הוא סוד נשמה יתירה האמור׳) : נפש רוהען · זעעלי: ניץ דער שפערבר :
נצב שטעללן · (ב) דיא זייל · (ג) דאס העפט · (ד) אמטלייטי · אברי :
נצה דיא פליגעל אויסברייטען · וועגפליגען · (ב) דיא פעדרן ·
(ג) שטרייטען · צאנקען · (ד) דער צאנק · (ה) פרוויסטען :
נצח זינגענד · שטארק · (ב) דער אין אירגענד איינעם פאכי זיך הערפארטהוט
ול׳זה״מ דער איבר דיא וועננר גזעצט איסט · (ב) לזה״מ דאס בלוט · (ד) עוויג :

נסג שוב הדבר ממקומו לאחוריו ג׳ ב״ל קל · לא יטיפו
מיכה ב לֹאֵלֶּה לא יִסַּג כלמות · פי׳ אל תנבאו להם
למען לא יסוגו אחור מהם הכלימות אשר יכלמו
דברי׳ יט מדרכיהם · והפעיל לא תַסִּיג גבול · פי׳ לא תרחיב
איוב כד גבולך ותשיב אחור גבול רעיך · ובסי״ן גבולות יַשִּׂיגוּ ·
ישעי׳ נט והפעל וְהֻסַּג אחור משפט · ועיי׳ שרשי נשג וסוג :
שמות טו נסה בחינה בנינו פיעל · ושם נִסָּהוּ · לבעבור
שם כ נַסּוֹת אתכם בא האלהים · ומשקלו נסיתם
דבר׳ ו איו׳ ט שם ז בַּמַּסָּה · ס׳ לְמַסַּת נקיים ילעג · ר׳ הַמַּסּוֹת הגדולות *:
נסח הריסה והעתק ב׳ ב״ל קל עומד · ובוגדים
משלי ב תלי׳ נב יִסְּחוּ ממנה · ויוצא וְיִסָּחֲךָ מאהל · ונפעל
דברי׳ כח וְנִסַּחְתֶּם מעל האדמה · ומשקלו את משמרת הבית
מ״ב יא מַסָּח · פי׳ העתק משומר לשומר :
נסך ג׳ הו״ל א יציקה והתכה ג׳ ב״ל קל · מי יצר
ישעי׳ מד שמו׳ ל אל ופסל נָסָךְ · ונסך לא תִסְּכוּ עליו ·
ד״ה א יא במד׳ כח ופיעל וַיְנַסֵּךְ אותם ליי׳ · והפעיל הַסֵּךְ נסך ליי׳ ·
שם טו ג׳ מ״ל (א) הסך יֶסֶךְ · כ׳ ומנחתו וְנִסְכּוֹ · ופסלי
ישעי׳ מח ויק׳ כג וְנִסְכֵּי צום · פי׳ צלמי הנתוך · ר׳ זבח וּנְסָכִים · כ׳
במד׳ כט שם ו מנחתה וְנִסְכָּהּ · ומנחתם וְנִסְכֵּיהֶם · (ב) ישתו יין
דבר׳ לב שם ט ישע׳ נְסִיכָם · (ג) עשו להם מַסֵּכָה · ס׳ אפודת מַסֵּכַת
ל מ״א יד זהבך · ר׳ אלהי׳ אחרים וּמַסֵּכוֹת · כ׳ ואת כל צלמי
במד׳ לג מַסֵּכֹתָם · ב כסוי והסתר ועצ״הש עצה ב׳ ב״ל קל ·
ישעי׳ כט שמו׳ כה כי נָסַךְ עליכם יי׳ רוח תרדמה · ופועל אשר יֻסַּךְ בהן ·
הם חצאי קנים המושמי׳ על הלחם בין לחם ללחם כעין
כסוי לתת ריוח לרוח לעבור כדי שלא יתעפשו · ג׳ מ״ל
שם לז ישעי׳ כה (א) קשות הַנָּסֶךְ · (ב) וְהַמַּסֵּכָה הנסוכה · פי׳ העצה
שם כח הנסתרה · וְהַמַּסֵּכָה צרה כהתכנס · הוא הסדין שעל
שם ל המטה · ס׳ אפודת מַסֵּכַת זהבך · פי׳ האפוד המכסה
על צלם הזהב כאמור לפניו צפוי פסילי כספך · (ג) יתד
שופ׳ יו הארג ואת הַמַּסֶּכֶת · פי׳ שהי׳ כרוך עליו הסדין
ומכסה האריג · ג נסיכות וממשלה ג׳ ב״ל קל ·
תלי׳ ב משלי ח ואני נָסַכְתִּי מלכי · ונפעל מעולם נִסַּכְתִּי מראש ·
יחז׳ לב דני׳ יא ב׳ מ״ל (א) נְסִיכֵי צפון · כ׳ אלהיהם עם נְסִיכֵיהֶם ·
ישעי׳ ל (ב) ולנסוך מַסֵּכָה · פי׳ למשוה נגיד בלי רשיוני :
נסע ב׳ הו״ל א נסיעה ויציאה ממקום למקום ג׳ ב״ל
במד׳ לג שם י קל עומד · וַיִּסְעוּ מסכות · בִּנְסֹעַ הארון ·
שם שם יד שופ׳ יז נֹסְעִים אנחנו · פנו וּסְעוּ · ויוצא · וַיַּסַּע עם הברית ·
איוב ד מ״א ו ונפעל הלא נִסַּע יתרם בם · והפעיל וַיַּסִּעוּ אבנים
גדולות · פי׳ הוציאו · ב׳ מ״ל (א) תאר · מרוח
תלי׳ נה מ״א ו סֹעָה · פי׳ כמו נוסעה · (ב) אבן שלמה מַסָּע · ר׳
במד׳ י שם מַסְּעֵי בני ישראל · כ׳ יתעקו לְמַסְּעֵיהֶם · ב שם
איוב מא תאר לכלי זיין מה · חנית מַסָּע :
תלי׳ קלט נסק עליה בנינו קל · אם אֶסַּק שמים :

נעל ב׳ הו״ל א סגירה בנינו קל · וְנָעַל הדלת ש״ב יג
אחריה · ג׳ מ״ל (א) על אדום אשליך נַעֲלִי · תלי׳ ס
פי׳ כבלי ומסגרי ר״ל שיהי׳ כבוש ת״י · (ב) על כפות
הַמַּנְעוּל · הוא המסגר · ר׳ וּמַנְעֻלָיו ובריחיו · (ג) שיר ד נחמי׳ ג
ברזל ונחשת מִנְעָלֶךָ · כינוי לעריו הבצורות · ב דברי׳ לג
מנעלי הרגלים או מדרך הרגלים ב׳ ב״ל קל · וָאֶנְעָלֵךְ יחז׳ יו
תחש · והפעיל וילבישום וַיַּנְעִלוּם · ב׳ מ״ל (א) שרוך ד״ה ב כח
נַעַל · כ׳ וְנַעַלְךָ תחלוץ · ר׳ והדריך בַּנְּעָלִים · כ׳ בראש׳ יד ישע׳ ך שם
שרוך נְעָלָיו · ובו״ת וּנְעָלוֹת בלות · וברבוי השנים יא שם ה יהוש׳ ט
ואביון בעבור נַעֲלָיִם · (ב) ברזל ונחשת מִנְעָלֶךָ · פי׳ עמו׳ ב דברי׳ לג
קצתם מדרך נעלך היא ארץ מכונה יצא ברזל ונחשת :
נעם נעימות וערבות בנינו קל עומד · ושמעו אמרי
כי נָעֵמוּ · ד׳ מ״ל (א) כנור נָעִים · ס׳ תלי׳ קמא שם פא
וּנְעִים זמירות ישראל · ר׳ הנאהבים וְהַנְּעִימִים · ובו״ת ש״ב כג שם א
נְעִימוֹת בימינך נצח · ופי׳ הפ׳ תודיעני או״הוגו׳ · תלי׳ יו
ר״ל שביעת השמחה אשר אשבע עת אחזה פניך
בהשכלת אמיתתך כטעם ישמח לב מבקשי יי׳ · היא
תודיעני הנעימה הנצחית בעו״הב כי החלק יעיד על
הכל · (ב) דרכי נֹעַם · ס׳ לחזות בְּנֹעַם יי׳ · פי׳ משלי ג תלי׳ כז
להשכיל בפעולותיו אשר יתנו הנעימות למשכיל ככתוב
כי שמחתני יי׳ בפעליך · (ג) נטעי נַעֲמָנִים · (ד) ובל ישעי׳ יז
אלחם בְּמַנְעַמֵּיהֶם · פי׳ לא אוכל להם נעימתם : תלי׳ קמא
נעץ שם אילן פחות או קוץ מה · תחת הַנַּעֲצוּץ · ישעי׳ נה
ר׳ ובכל הַנַּעֲצוּצִים : שם ז
נער ג׳ הו״ל א השלכה והרקה ד׳ ב״ל קל יוצא ·
גם חצני נָעַרְתִּי · נָעוּר וריק · ונפעל נחמי׳ ה שם
נִנְעַרְתִּי כארבה · פי׳ השלכתי מארצי כמו הארבה תלי׳ קט
שהרוח ישליכהו ככתוב רוח ים חזק מאד וישא את שמות י
הארבה · ופיעל וַיְנַעֵר יי׳ את מצרים · והתפעל שם יד
הִתְנַעֲרִי מעפר · פי׳ התנפצי והשליכי האבק מבגדיך · ישעי׳ נב
ב׳ מ״ל (א) תמות בַּנֹּעַר נפשם · פי׳ במיתה קשה איוב לו
כניפוץ והשלכה · (ב) והיה החסון לִנְעֹרֶת · פי׳ ישעי׳ א
כקסמין המנוערי׳ מהפשתן הנותי׳ להשרף · ב שאגה
בנינו קל · נָעֲרוּ כגורי אריות · ומשקלו נֵעוֹר ממעון ירמי׳ נא זכר׳ ב
קדשו · ג בחרות ועצ״הש שירות ד׳ מ״ל (א) מקרה ·
וגוע מִנֹּעַר · (ב) ג״כ מקרה · בני הַנְּעוּרִים · כ׳ תלי׳ פח שם קכז
חטאות נְעוּרַי · ובו״ת עושים הרע בעיני מִנְּעֻרֹתֵיהֶם · שם כה ירמי׳ לב
(ג) תאר לצעיר השנים או המשרת · ויאמר דוד אל
הַנַּעַר · ס׳ ציבא נַעַר שאול · פי׳ משרתו · כ׳ את ש״ב ט שם ט
שאול ואת נְעָרוֹ · ר׳ ויסובו עשרה נְעָרִים · ס׳ נַעֲרֵי שם שם יח שם יג
אבשלום · כ׳ שאל את נְעָרֶיךָ · (ד) תאר לנקבה ש״א כה
צעירת השני׳ · ותיסב הַנַּעֲרָה · ר׳ נְעָרוֹת בתולות · אסתר ב שם
ס׳ נַעֲרוֹת אסתר · כ׳ אני וְנַעֲרֹתַי : שם ד שם

נפח

נסג צוריק טרעטן · וויכן · (ב) ריקען : נסה פריפען : *(הערה
מבואר הוא שכאשר יצוה הש״ית את הנביא שיעשה איזה מצוה אין הקב״ה
חוזר מדבריו ע״י נביא אחר ולכן כשנכנס הנביא אשר עבר על נבואתו
ויאכל לחם בבית הנביא המכחש · והוא הדבר שאמר לבעבור נסות אתכם
ר״ל השמיענו מפי עצמו אנכי ולא יהיה לך והיו כל עם ה׳ נביאים בדבר
הזה למען יוכל לנסותם בעתיד ע״י נביא שקר אשר יתן אות או מופת
ללכת לעבוד ע״ז אפי׳ בהוראת שעה ככתוב ובא האות והמופת לא תאבה
ולא תשמע וגו׳ : כי מנסה יי׳ (דברי׳ יג) · כי לולי אמר ה׳ הי׳ מוכרח
שיהיו כל עם ה׳ נביאים בתורה כאו במצוה עצמה · והעד ע״ז הביאור
שבשאר מצות זולת ע״ז יכול הנביא לבטל בהוראת שעה כאשר יתן אות
או מופת ככתוב ולא יהיה הדבר ולא יבוא וגו׳ (דברי׳ יח) · וכי תאמר
בלבבך אם יש דעה בעליון לדעת העתידות טרם נאתן לפעל כחק
שלימותו הנב״ת · למה א״כ ינסה ויבחן את הצדיק · התשובה שידיעתו
ית׳ נופיה הליכות בית הבחירה במה זה תבחר ותקרב ומתעלמת מהבחירה
ר״ל הבחירה העתידה היא סבת הידיעה · וטרם צאת הבחירה לפועל
תקרא ידיעה על שם העתיד ואם אין בחירה בפועל אפס מקום לידיעה
ע״ש העתיד · וזהו שאמר הכתוב עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה
(ראשי׳ כב) · פי׳ עתה כצאת הבחירה לפועל התעצמה בעבר הידיעה
ע״ש העתיד · די״ז זה והכיכהו החזיקו בו מקובלים גדולי׳ חקרי לב · עכ״ה) :
נסח הערוים העבן · פרטילגן · (ב) דאס אבלעזן דער וואכי ·
נסך שמעלצן · גיסען · (ב) אויסגיסען · אפפרען · (ג) דער
אפפערוויין · דאס טראנקאפפער · (ד) איין נעגאסנעם בילדי ·
(ה) בדעקן · איברשיטטען · (ו) דער ראהט · (ז) דיא דעקי · (ח)
לוס טהראן ערהעבן · זאלבן · (ט) דיא פירסטען · רעגענטן :
נסע אויפברעכן · וועגרייזען · וועגגעהן · (ב) אויסברעכן · (ג)
דיא רייהע · (ד) דער פפייל : נסק היגאויפשטייגען :
נעל פרשליסען · (ב) דער ריגעל · דאס שלאס · (ג) דיא פעסטונגען ·
(ד) שוהי אנציהען · (ה) דער שוה :
נעם אנגענעהם · ליבליך : נעץ אייני ארט הֶלטן :
נער אויסווערפן · (ב) אויסגעווארפן · (ג) ערהעבן · (ד) דיא
ברשמעטטרונג · געגגליכי ברשטערונג · (ה) דאס ווערג ·
(ו) שרייען · (ז) דיא יוגענד · (ח) דער קנאבי · (ט) דאס מעדכן :

במד׳ כד ירמי׳ י | כנחלים נטיו · פי׳ נמתחו והראוי ננטיו · כי ינטו צללי
שס ה׳ ש״ב כא | ערב · והפעיל ולא הטיתם את אזנכם · ויטהו לה על
| הצור · פי׳ מתחת אהלה · ומשקלו והעיר מלאה
יחז׳ ט ישעי׳ א | מטה · ר׳ מטות כנפיו · ב שבט ומשפחה או
במד׳ א | משענת · איש איש למטה · פי׳ לשבט · קח את
שס ך ויק׳ כו | המטה · פי׳ המשענת · ס׳ בשברי לכם מטה לחם ·
שס א | פי׳ משען לחם · אך את מטה לוי · כי הכתוב על
שס יז שס ז שס א | מטהו · ר׳ נשיאי המטות · ס׳ נשיאי מטות אבותם ·
שמו ז | כ׳ מטה אהרן בתוך מטותם · וביו״ד מ״ם נקבת
חבק׳ ג מ״כ ד | במטיו · ג ערש ימטה ושלחן וכסא · ס׳ על
שס שס | מטת איש האלהים · כ׳ מושכב על מטתו · ר׳
שס יא | בחדר המטות :
ישעי׳ מ | **נטל** משאב׳ ב״ל קל · הן איים כדק יטול · פי׳
שס סג | ישא כקרום הדק קל חמשא · ופיעל וינטלם
משלי כז צפני׳ א | וינשאם · ב׳ מ״ל (א) ונטל החול · (ב) כל נטילי
| כסף · רומז אל העשירים נושאי הכסף :
| **נטע** נטיעה · ועצ״הש ישוב הארץ מיושביה ב׳ ב״ל
שס א ש״ב ז | קל · ונטעו כרמי׳ · ונטעתיו ושכן תחתיו ·
| פי׳ היושבים הם פרי הארץ ונטיעיה יעויין שורש בר ·
קהל׳ ג ישעי׳ כא | פי׳ הכתוב יהי פסת בר בארץ · עת לטעת · לנטע
שס מ | שמים · ונפעל אף בל נטעו · ד׳ מ״ל (א) ועשה קציר
איו׳ יד ישע׳ ה ד״ה א | כמו נטע · ס׳ נטע שעשועיו · ר׳ ויושבי נטעים ·
ד ישע׳ יז תל׳ קמד | ס׳ נטעי נעמנים · (ב) אשר בנינו כנטיעים · (ג)
ישע׳ ע יחז׳ לד ישע׳ | ביום נטעך תשגשגי · (ד) מטע לשם · ס׳ מטע יי׳
סא יחז׳ יז מיכ׳ א | להתפאר · כ׳ מערוגת מטעה · ר׳ למטעי כרם ·
ישעי׳ ס | כ׳ נצר מטעי :
| **נטף** ג׳ הו״ל א נזילה והתכה · ועצ״הש דיבור ב׳
שיר ה איו׳ כט | ב״ל קל · וידי נטפו מור · ועלימו תטוף
| מלתי · פי׳ תדבר ע״ד תזל כטל אמרתי · והפעיל
עמו׳ ט יחז׳ כא | והטיפו ההרים עסים · והטף אל דרום · פי׳ דבר ·
איו׳ לו שמו׳ ל | ומשקלו נטפי מים · ב שרף אילן מה · נטף ושחלת ·
ישעי׳ ג | ג עדי מה · הנטיפות והשרות :
| **נטר** ב׳ הו״ל א שמירה בנינו קל · ומאתים
שיר א ירמ׳ ג שס | לנטרים · הינטור לעולם · לא אטור לעולם ·
שס לב | ב בית האסור · בחצר המטרה · כלם נקשרים עם
| מלת חצר · ג רושם מוצב ליריית החצים · לשלח
ש״א כ איכ׳ ג | לי למטרה · כמטרא לחץ :
תלי׳ כז | **נטש** ג׳ הו״ל א עזיבה ג׳ ב״ל קל · אל תטשני
ישעי׳ לג | ואל תעזבני · ונפעל נטשו חבליך · ופועל
שס לב במד׳ יא | כי ארמון נטש · ב פשיטה ב׳ ב״ל קל · ויטש על
שופט׳ טו | המחנה · ונפעל וינטשו בלחי · ג פאורות ואת
ישעי׳ יח ירמי׳ ה | הנטישות הסיר · כ׳ הסירו נטישותיה · ועיי׳ שור׳ נתש :
תלי׳ עב | **נין** בנים בנינו נפעל · ינון שמו · פי׳ יוליד בני
ישעי׳ יד | שם · ב׳ מ״ל (א) נין ונכד · כ׳ אם תשקור לי
ראש׳ כא משלי כט | ולניני · (ב) ואחריתו יהיה מנון · פי׳ העבד המפיק
| יהיה בסוף כמו הבן ולא יאבה לשרת · ועיי׳ שורש ינה :
שמות ב | **ניק** יניקה בנינו הפעיל · הילד ותניקהו ·
| עיי׳ שורש ינק :

נכד בן הבן · ולא נכד בעמו · כ׳ ולניני ולנכדי : | איו׳ יח ראשי׳ כא
נכה ב׳ הו״ל א הכאה ד׳ ב״ל נפעל · ונכה ומת · | ש״ב יא
ופועל והשעורה נכתה · והפעיל והכית | שמו׳ ט שס יז
בצור · בהכתי בארץ מצרים · למה תכה רעיך · ויך | שס יב שס ב שס
את המצרי · והפעל ויכו שוטרי בני ישראל · ומשקלו | שס ה
ומכה טריה · ס׳ כמכת מדין · כ׳ ומחץ מכתו ירפא · | ישע׳ א שס י שס ל
ר׳ מכות גדולות · ס׳ את מכות הארץ · כ׳ והפלא יי׳ | דברי׳ כח שס כט
את מכתך · והוא ברבוי הנקבות לבד · ב שבירה ג׳ | שס כח
מ״ל (א) בן נכה רגלים · פי׳ שבור הרגלים · עני | ש״ב ד
ונכה רוח · פי׳ רוח נשברה : (ב) תהגו אך נכאים · | ישעי׳ סו שס יו
פי׳ שבורי לב · (ג) נאספו עלי נכים : | תלי׳ לג
נכח ב׳ הו״ל א יושר · ג׳ מ״ל (א) עיניך לנכח | משלי ד
יביטו · (ב) עשות נכחה · ר׳ בארץ נכחות | עמו׳ ג ישעי׳ כו
יעול · (ג) הולך נכחו · פי׳ הולך ביושרו · ר׳ כלם | שס כז
נכחים למבין · ב נגד ועומת ב׳ מ״ל (א) נכח השולחן · | משלי ח שמו׳ כו
(ב) נכחו תחנו על הים : | שס יד
נכל מחשבה ערמומית ג׳ ב״ל קל · וארור נוכל | מלא׳ א
ופיעל אשר נכלו לכם · והתפעל ויתנכלו | במד׳ כה ראשי׳ לז
אותו להמיתו · ומשקלו בנכליהם אשר נכלו לכם : | במד׳ כה
נכס רכוש · עושר ונכסים : | קהלת ה
נכר ג׳ הו״ל א הכרה ג׳ ב״ל נפעל · ולא נכר | איוב לד
שוע לפני דל · והפעיל לא הכירו דרכיו · | שס כד
והתפעל גם במעלליו יתנכר נער · ב׳ מ״ל (א) מקרה · | משלי ך
הכרת פניהם · (ב) תאר · איש מארת נכרו · ב | ישעי׳ ג מ״כ יב
התנכרות · ר״ל זרות ד׳ ב״ל קל · ביום נכרו · ונפעל | עובדי׳ א
בשפתיו ינכר שונא · ופיעל פן ינכרו צרימו · | משלי כו דברי׳ לב
והתפעל והיא מתנכרה · ד׳ מ״ל (א) מקרה · ונכר | מ״א יד איו׳ לא
לפועלי און · (ב) תאר · אל נכר · ס׳ אלהי נכר | דבר׳ לב שס לא
הארץ · (ג) ג״כ תאר · איש נכרי · ר׳ בתינו לנכרים · | שס יז איכ׳ ה
(ד) תאר לנקבה · ואנכי נכריה · ר׳ אהב נשים נכריות · | רות ב מ״א יא
ג מסירה והסגר בנינו פיעל · ינכר אותו אלהים בידי : | ש״א כג
נכת ב׳ הו״ל א אוצר נחמד · ויראם את כל בית
נכותו · ב שעוה או מרקחת מיני בושם · | מ״ב כ
נכאת וצרי ולוט · ועיי׳ שורש כתת : | ראשית לז
נלה השלמה ותכלית בנינו הפעיל · כנלתך לבגוד · | ישעי׳ לג
הראוי כהגלותך · ומשקלו ולא יטה לארץ
מנלם · פי׳ לא יושג תכליתם : | איוב טו
נמל ב׳ הו״ל א כריתה ב׳ ב״ל קל עומר · וממעל
ימל קצירו · ויוצא ונמלתם את בשר ערלתכם · | שס יח ראשי׳ יז
ונפעל נמלו אתו · ומשקלו כאשר הם נמולים : | שס שס לד
נמר שם חיה ידועה בעלת כתמים · ונמר | ירמי׳ יג
חברברותיו · ר׳ מהררי נמרים : | שיר ד
נסס התרוממות ב׳ ב״ל קל · רוח יי׳ נוססה בו · | ישעי׳ נט
והתפעל אבני נזר מתנוססות · פי׳ החשמונאי׳ | זכרי׳ ט
בעלי הנזר מתרוממים · ומשקלו ונשא נס לגוים · פי׳ | ישעי׳ ה
דגל המורם על הקנה · בל פרשו נס · הוא הוילון | שס לג
המורם על התורן · ס׳ לנס עמים · כ׳ ואל עמים | שס יא
ארים נסי : | שס מט

נסנ

(ג) אויסגעברייטעט · געשטרעקט · (ד) פרקערטהייט · פרדרעהונג ·
(ה דער שטאמם · (ו) דער שטאב · דיא שטיטצי · (ז) דאס בעטטי
לאגער : **נטל** ווערפן · העבן · (ב) דיא לאסט :
נטע פפלאנצן · (ב) פעסטזעטצן · (ג) דיא פפלאנצי :
נטף פליסען · טריפען · (ב) ספרעכן · (ג) בלאזאם · (ד) איין
געוויסער שמוק : **נטר** דער וועכטר · (ב) בעאבאכטען ·
בוואהרען · (ג) דאס געפענגנים · (ד) דאס ציל :
נטש פרלאסען · (ב) נאכלאסען · (ג) פרלאסען · עדי · (ד) אויס·
ברייטן · אויסשטרייען · (ה) דיא צווייגי :
נין נאכקאממען בעקאממן · ול״א פרנעהן · אונטרדריקען · (ב) דער
נאכקעמלינג ול״א דיא בערויבונג · אונטרדריקונג :
ניק זייגען : **נכד** דער ענקעל : **נכה** געשלאגען ווערדן · (ב) צרשלאגן ·
(ג) שלאגען · (ד) דער שלאג · דיא וואונדי · פלאגי · (ה)
צרבראכן · צרשלאגן · (ו) דער נידערגעשלאגני · געדריקטי :
נכח גראדי · (ב) רעכטי · דאס רעכט · (ג) געגנאיבר :
נכל מיט היכטרליסט נאכשטעללן : **נכס** גיטער : **נכר** ערקענן ·
ערקענט ווערדן · (ב) דאס ערקענן · בעטראכטען · (ג) דער בעקאנטי ·
(ד) אונערקאנט זיין · (ה) זיך פרעמד שטעללן · (ו) פרקענן ·
(ז פרעמדר · (ח) דער פרעמדי · (ט) איבערגעבן : **נכת** דער שאטץ ·
(ב) דאס וואקס אדער געווירטץ : **נלה** ענדיגען · (ב) דאס ציל · ענדי :
נמל בעשניטטען ווערדן · (ב) בעשנידען : **נמר** דער לעאפארד :
נסס זיך ערהעבן · (ב) דאס פאניר · דיא פאהני :

לראות באור תורת יי׳ וחכמתו כטעם ראשית חכמה
שם ך יראת יי׳ והם כמו נר לאור · כ׳ ירעך נרו · ר׳ בהטיבו
שמו׳ לט שם ל את הנרות · כ׳ וס׳ נרתיה נרת המערכה · (ג) שם
שם דה כלי שעליו יעמדו הנרות · מקשה תיעשה המנורה ·
שם ד״ה כ ד שם ס׳ מנרת זהב · ר׳ ואת המנרות · ס׳ ומנרות הזהב ·
ירמי׳ ד ב חרישה בנינו הפעיל · ומשקלו נירו לכם ניר ·
משלי יג ס׳ ניר ראשים · נוש בשורש אנש :
ראשי׳ דה **נזד** תבשיל בנינו הפעיל · ומשקלו ויזד יעקב נזיד ·
שם דה הראוי ויזד והנח תמורת הרגש · ס׳ ונזיד עדשים :
ויק׳ ו **נזה** הזאה ועצ״הש דיבור ב׳ ב״ל קל · ואשר יזה
ישעי׳ סג מ״כ ט מדמה · ויז נצחם · ויז מדמה · והפעיל
ויק׳ ח ישעי׳ כב ויז ממנו על המזבח · כן יזה גוים רבים · פי׳ ידבר אותם :
ישעי׳ סג **נזל** ב׳ הו״ל א הגרה ב׳ ב״ל קל עומד · הרים נזלו ·
שם מה פי׳ נגרו · והיוצא ושחקים יזלו צדק · והפעיל
שם מח מים מצור הזיל למו · ב שם כוכבים · לשמש
מ״ב דג ולירח ולמזלות :
ראשי׳ דד **נזם** עדי זהב יושם באף ובאוזן · את הנזם ואת
שם הוש׳ ב הצמידים · ס׳ נזם זהב · פ׳ ותעד נזמה · ר׳
ראשי׳ לה ישע׳ ג ואת הנזמים אשר באזניהם · ס׳ ונזמי האף :
אסת׳ ז **נזק** הפסד · בנזק המלך :
יחז׳ יד **נזר** ג׳ הו״ל א פרישות ג׳ ב״ל קל · אשר ינזרו מעלי ·
שם במד׳ ו ונפעל וינזר מאחרי · והפעיל מיין ושכר יזיר ·
שם שופ׳ יג ב׳ מ״ל (א) נדר נזיר · ס׳ נזיר אלהים · ר׳ ומבחוריכם
עמו׳ ב ויק׳ דה לנזירים · כ׳ ענבי נזירך · פי׳ הענבים המופרשים
במד׳ ו ירמי׳ ז מעבודה · (ב) כל ימי נזרו · גזי נזרך · פי׳ שער
שהופרש מתגלחת · ב כתר ונזר או שרים הראוים
שמו׳ דט במד׳ ו לנזר · ג׳ מ״ל (א) נזר הקודש · ס׳ נזר אלהיו ·
תלי׳ פט ראש׳ מט כ׳ חללת לארץ נזרו · (ב) ולקדקד נזיר אחיו · פי׳
נחו׳ ג מושל בם · (ג) מנזריך כארבה פי׳ שריך · ג שמות
איוב לח כוכבים · התוציא מזרות בעתו · ועיי׳ שורש מזר :
תלי׳ ס **נחה** הנהגה והולכה ב׳ ב״ל קל יוצא · מי נחני עד
שם סג שמו׳ יג ארום · והפעיל המה ינחוני · לנחותם
הדרך · משפטו להנחותם :
נחל ג׳ הו״ל א ירושת נחלה ד׳ ב״ל קל יוצא לשני ·
שם לד ולחטאתנו ונחלתנו · פי׳ תירש אותנו לך
יהוש׳ יג לנחלה · ופיעל יוצא לשלישי · אשר נחל משה ·
שם א ויק׳ דה והפעיל כי אתה תנחיל את העם · והתפעל והתנחלתם
במד׳ לג אותם · פי׳ תתנחלו מהם · וכבר והתנחלתם את
הארץ · פי׳ מן הארץ · כי טעם מלת את בנפרד וכינוי
הוא לפעמים כטעם מן · כמו כצאתי את העיר ·
שם יח שם יו ומשקלו לא ינחלו נחלה · ס׳ נחלת שדה וכרם · כ׳
שם לב ישעי׳ מט כי באה נחלתנו · ר׳ נחלות שוממות · ב שם נהר
שם כז ועמק · בחלקי נחל חלקך · פי׳ בעמק · ס׳ עד
שם דו שם יא נחל מצרים · ר׳ והכהו לשבעה נחלים · ר׳ השנים

יחז׳ מז ישעי׳ ז אשר יבוא שמה נחלים · ס׳ בנחלי הבתות · כ׳ ונהפכו
שם לד תלי׳ לה נחליה לזפת · ג שם ניגון מה · למנצח אל הנחילות ·
נחם ב׳ הו״ל א נחמה ורצוי שאחר העצבון ד׳ ב״ל
שם עז ראשי׳ דד נפעל · מאנה הנחם נפשי · וינחם יצחק
ישעי׳ סו אחר אמו · ופיעל כן אנכי אנחמכם · ופועל ובירושלים
שם ראש לז הוש׳ תנחמו · והתפעל וימאן להתנחם · ר׳ מ״ל (א) נחם
יג זכרי׳ א יסתר מעיני · (ב) דברים נחמים · (ג) ותהי עוד
איו׳ ו ירמ׳ יו ישע׳ נחמתי · (ד) כוס תנחומים · כ׳ משוש תנחמיה ·
סו איו׳ טו שם דא ובו״ת תנחומות אל · כ׳ ותהי זאת תנחומתיכם · ב
תלי׳ קי חרטה ב׳ ב״ל נפעל · נשבע יי׳ ולא ינחם · והתפעל
שם קלה הוש׳ יא ועל עבדיו יתנחם · ומשקלו יחד נכמרו נחומי · פי׳
כמו הכמרת רחמים וחרטה · עיי׳ שפה אחת שורש כמר :
ש״א דא **נחץ** מהירות · כי היה דבר המלך נחוץ :
איוב מא **נחר** נקבי האף ועטישתם · ג׳ מ״ל (א) מנחיריו
שם לט יצא עשן · (ב) הוד נחרו אימה · פי׳ עטישתו ·
ירמי׳ ח (ג) נחרת סוסיו :
נחש ה׳ הו״ל א שם ב׳ מיני מתכות הנחושת הארום
שם כב והברזל הקשה ד׳ מ״ל (א) ואת ים הנחשת ·
שם טו ברזל מצפון ונחשת · הוא הברזל החזק וע שים מהם
שם כב חידודי כלי הברזליים · כ׳ לא היה משקל לנחשתם ·
איוב ו שם ך (ב) אם בשרי נחוש · (ג) קשת נחושה · (ד) ויקרא
מ״ב יח איכ׳ ג לו נחשתן · ב כבלי ברזל · הכביד נחשתי · ר׳
מ״ב דה ויאסרהו בנחשתים · ג שולי הכלי או האדם ותחתית ·
יחז׳ דד שם יו וחרה נחשתה · יען השפך נחשתך · פי׳ גלית
ישעי׳ דז עגבותיך · ד תניני היבשה והים · לויתן נחש בריח ·
הוא התנין אשר בים המבריח אורך רב · והיה אם נשך
במד׳ דא שם שם הנחש · ס׳ נחש נחושת · ר׳ הנחשים השרפים ·
ראשי׳ מד ה מין קסם מה * בנינו פיעל · והוא נחש ינחש בו · פי׳
מ״ב יז רואה בליטושו ענינים מופלאי׳ · ויקסמו קסמים וינחשו ·
במד׳ דג שם דל ומשקלו כי לא נחש ביעקב · ר׳ לקראת נחשים * :
ירמי׳ דא **נחת** ירידה וחניה ד׳ ב״ל קל · מי יחת עלינו · פי׳
מי ירד ויחנה עלינו והצירי הוא תשלום הדגש ·
תלי׳ לח ותנחת עלי ידך · פי׳ ירדה מכתך עלי · ונפעל כי
שם שם מה חציך נחתו בי · הראוי ננחתו · ופיעל נחת גדודיה ·
פי׳ הוריד המטר בגדודי צמחיה והוא צווי ובקשה כמו
יואל ד רוה · והפעיל שמה הנחת יי׳ גבוריך · פי׳ הוריד
משמים גבורי כח להלחם בעבוריך · ב׳ מ״ל (א) מקרה ·
ישעי׳ ל מ״כ י ונחת זרועו יראה · (ב) תאר · כי שם ארם נחתים ·
פי׳ חונים :
נטה ג׳ הו״ל א נטיה ועוקם או פשיטה ומתיחה ג׳
ש״א ח ב״ל קל עומד · ויטו אחרי הבצע · כצל
תלי׳ קט ישע׳ מב כנטותו · בורא השמים ונוטיהם · פי׳ בורא השמים עם
מניעיהם המטים אותם ולכן באה מלת ונוטיהם בלשון
ראשי׳ דו רבים · והיוצא ויט שם אהלו · פי׳ מתח · ונפעל
כנחלים

(ג) דאס ליכט · (ד) דער לייכטער · (ה) פפלינגען · (ו) דאס פפלינגען :
נזד קאכען · צובערייטען · (ב) דאס געריכט : **נזה** ספריטצן · ב
ל״ה״ח רעדען : **נזל** פליסען · צרפליסען · (ב) הערפארקוועללען ·
פליסען מאכען · (ג) דיא שטערני : **נזם** דער נאזענרינג : **נזק** דער
שאדען : **נזר** זיך אבזאנדערן · צוריקטרעטען · (ב) זיך ענטהאלטען · (ג) דיא
ענטהאלטזאמקייט · (ד) דער ענטהאלטזאמע · (ה) אבגעשידען יל״ח
אונגעשניטטען · (ו) אבגעשארני האארי · (ז) דיא קראני · (ח) דער
געקרעגטע · רעגענט · (ט) דיא שטערני : **נחה** פיהרען :
נחל ערבען · זום אייגענטהום אננעהמען · (ב) ערבען לאסען · איינגעהמען
לאסען · (ג) דער ערבטהייל · בעזיטץ · (ד) דאס טהאל · דיא
טיפי · (ה) דער שטראם · (ו) איין מוזיקאלישעס אינסטרומענט :
נחם זיך טרעסטען · (ב) דער טראסט · (ג) טרעסטענד · (ד) רייאן ·
(ה) דיא רייאי : **נחץ** איילענד · דרינגענד : **נחר** דיא נאזענלעכר ·
(ב) דאס וויהערן : **נחש** קופפער אדער הארטעם אייזען · (ב) דיא
קעטטען · פעסלען · (ג) דאס אינגרי · דער באדן · (ד) דער וואללפיש ·
(ה) דיא שלאנגע · *הערה וידמה שם סופטי העתיד מדמיוני הצורות
הנראים ע״פ נחשת קלל המלוטש או על שאר מיני מתכות שהיו עושים
מקדם מהם אספקלריות כמו שהיה הכיור הנחשת ממראות הצובאות ·
ודרז ל ידועי׳) · (ו) צויבערן · אויספארשען · (ז) דיא צויבערייא ·
*(הערה ועתה אתה המעיין ברוך ה׳ אם בעל נפש משכלת אתה בין
תבין מהאמור ענין נחש הקדמוני ומהותו כי ככחו אז כחו עתה
לדמות הצורה למוחשת כדמיוני מראות הנחשת סר על שם שיתוף הפעולה
נקרא׳ בשיתוף השם · והוא זה אין לו רגלים לדבר ידיעת הסבות כי
לא בכחו יגבר לדעת סבת כל דבר כמו הכח השכלי · עיי׳ מ״של בגדר
החכמה בשורש חכם · אף כי יגר נעדו ללכת מחיל אל חיל בהיקשים
השכליים כמוהו · וממקומו לא ימיש להרגיש המוחשים אשר אוצה לו כמו
החושים · כי הוא העומד בין השכל והחוש והולך על גחונו לצוד ציד
המורגשות לעשות מהם מטעמי ההקדמות לשכל שעליו · ומכין חידות
השכל להכניע החושים על משכנות החפץ והבחירה החפשית · דע זה
והבינהו ויגלו לך ענינים מופלאים במ״כ שהגלוי והחתום בו אמת במ״של
הרמב״ן ז״ל עכ״ה) : **נחת** הינאבשטייגען · רוהען · (ב) דאס הינאבטרע
קאממען · (ג) געלאגערט : **נטה** ביוגען · (ב) אויסברייטען · אויספלאנזען ·

ירמי' לא נהר ד' הו"ל א מרוצה בנינו קל עומד · ונהרו
אל טוב יי' ב שם מרוצת נחלי מים נפרד וס'
דברי' יא שם כג מן הנהר נהר פרת · ר' השנים ארם נהרים לקללך ·
ישעי' לג איו' כ ר' י"ם מקום נהרים יארים · ס' נהרי נחלי דבש
שם כח מ"ב ה והמאה · ובו"ת מבכי נהרות חבש · ס' נהרות דמשק ·
ישעי' מד כ' ונהרותיך אוביש · ג אור · ואל תופע עליו
איו' ג שופ' ו נהרה · ד מערה · המנהרות אשר בהרים :
נוא ביטול הדברי' והפרות המחשבות בנינו הפעיל ·
במד' ל שם לב כי הניא אביה אותה · ולמה תניאון · ומשקלו
איו' לג במד' יד הן תנואות עלי ימצא · כ' וידעתם את תנואתי :
נוב ב' הו"ל א פרי תבואת הארץ · ועצ"הש רבוי
תלי' סב העושר בנינו קל · חיל כי ינוב · פי' כי יפרה
ישעי' כז וירבה העושר · ומשקלו ומלאו פני תבל תנובה · ס'
דב' לב שופ' ט איכ' תנובת שדי · כ' ואת תנובתי הטובה · ר' מתנובות
ד משלי י שדי · ב דבור ב' ב"ל קל · פי צדיק ינוב חכמה ·
זכר' ט ישעי' נז ומרובע ותירוש ינובב בתולות · ומשקלו בורא ניב
מלא' א שפתים · כ' וניבו נבזה אכלו :
נוד ג' הו"ל א נענוע הראש לנחמת אבלים ג' ב"ל
איוב ב קל · לנוד לו ולנחמו · מנהג המנחמים להניע
שם טז ראש עד"הכ ואניעה עליכם במו ראשי · וניד שפתי
ירמי' יח יחשוך · והפעיל ישום ויניד בראשו · והתפעל
שם לא אפרים מתנודד · פי' מנענע ראשו בהתנחמו על רעתו
שם מח וכן בענין השחוק · כי מדי דבריך בו תתנודד · פי'
איוב טז תתנועע מהתלוצצות ורבוי השחוק · ג' מ"ל (א) וניד
שפתי יחשוך · פי' תנועת שפתי בדברי תנחומין ימנע
איכה א הכאב · (ב) לנידה היתה · פי' לתנועה של לעג
תלי' מד וצחוק · (ג) מנוד ראש בלאומים · ב תנועה וטלטול
שם יא ממקום למקום ב' ב"ל קל · נודו הרכם צפור · והפעיל
שם לו בר' ד ויד רשעים אל תנידני · ומשקלו וישב בארץ נוד :
תלי' נו שם קיט כ' נדי ספרתה · ג כלי משקה מעור · כנאד
ש"א טז תלי' נו בקיטור · פ' ונאד יין · כ' שימה דמעתי בנאדך :
יהוש' ט ר' ונאדות יין :
חבקוק ב נוה השכנה ומשכן ב' ב"ל קל · גבר יהיר ולא ינוה ·
שמות טו והפעיל זה אלי ואנוהו · פי' אשכינהו במשכן
ישעי' לג שם לד אשר אעשה לו · ב' מ"ל (א) נוה שאנן · ס' נוה
ירמי' י צפני' ב תנים · כ' ואת נוהו השמו · ר' נות כרות רועים ·
הם אהלי הרועים · ובאל"ף תמורת הוא"ו · ירעפו
תלי' סה ירמי' ו נאות מדבר · (ב) תאר לאשה היושבת בית · הנוה
תלים סח והמעונגה · ס' ונות בית :
נוח מנוחה וחניה שהם הפך היגיעה והתנועה ג' ב"ל
שם קכה קל עומד · לא ינוח שבט הרשע · פי' לא
ד"ה ב כ שם יד יחנה · והיוצא וינח לו אלהיו · והפעיל כי הניח ה'
יחז' מד שם ה לו · להניח ברכה אל ביתך · פי' להשכין · והניחתי
איכה ה חמתי · והפעל יגענו ולא הונח לנו · ז' מ"ל (א) קומה
ד"ה ב ו יי' לנוחך · פי' לבית מנוחתך · (ב) טוב מלא כף
קהל' ד איכ' א נחת · ועיי' שורש נחת · (ג) ולא מצאה מנוח · ס'

ד"ה א ו תלי' קטז ממנוח הארון · (ד) שובי נפשי למנוחיכי · (ה) ואת
ישעי' יא שם יא המנוחה · כ' והיתה מנחתו כבוד · פי' מנוחתו
ממלחמה יהיה לכבוד לו הפך מדת המלכים · וזה בעבור
שם לב ראותם כי ה' נלחם לו · ר' ובמנוחות שאננות · (ו)
אסת' ב במד' טו והנחה למדינות עשה · (ז) ריח ניחוח ליי' · כ' ריח
שם כח יחז' כ ניחוחי תשמרו · ר' וישימו שם ריח ניחוחיהם :
ועיי' שורש ינח :
תלי' צט נוט נטיה כמו מוט בנינו קל · תנוט הארץ :
שם עו נום תנומה ושינה בנינו קל · נמו שנתם · ב' מ"ל
משלי כג שם ו (א) וקרעים תלביש נומה · (ב) תנומה
שם לעפעפיך · ר' מעט תנומות · התנומה היא שינה
חלושה · והשינה יותר חזקה ממנה · והתרדמה היא יותר
חזקה מכלם ככתוב כי תרדמת ה' נפלה עליהם :
נוס מהירות המרוצה מפני רודף · ג' ב"ל קל עומד ·
שמו' יד שם ט אנוסה מפני ישראל · והפעיל הניס את
ישעי' י עבדיו · ומרובע כמסוס נוסס · פי' כמו שימס לבב
ירמי' כה הנס מן המלחמה · ג' מ"ל (א) מקרה · ואבד מנוס ·
שם טז ישעי' נב (ב) ומנוסי ביום צרה · (ג) ובמנוסה לא תלכון ·
ויק' כו ס' מנוסת חרב * :
נוע ב' הו"ל א תנועה ג' ב"ל קל עומד · וירא העם
שמו' כ עמו' ט וינעו · ונפעל כאשר ינוע בכברה · והפעיל
שם והניעותי בכל הגוים · ב שם כלי זמר מוה ·
ש"ב ו במנענעים ובצלצלים :
נוף ג' הו"ל א הזלה וזילוף משקים עריבי הטעם
משלי ז והריח והזלת גשמי ברכה ב' ב"ל קל · נפתי
תלי' סח משכבי מור · והפעיל גשם נדבות תניף אלהים · ומשקלו
משלי כד תלי' יט נופת מתוק · ס' ונפת צופים · ב הרמה בתנועת
ישעי' י הולכה והבאה ג' ב"ל מרובע · ינופף ידו · והפעיל
איוב לא שמו' כט אם הניפותי על יתום ידי · והנפת אותם תנופה ·
שם ישעי' ל והפעל אשר הונף · ב' מ"ל (א) בנפת שוא · (ב)
שמו' כט שם לה והניף אותם תנופה · ס' תנופת זהב · ג גליל ואיקלים ·
תלי' מח מ"א ד ד' מ"ל (א) יפה נוף · (ב) כל נפת דאר · (ג)
יהוש' יז שם יא שלשת הנפת · (ד) ובנפות דור :
נוץ ב' הו"ל א פרח ונצנים · ועצ"הש שיבה ב' ב"ל
קהלת יב פיעל · וינאץ השקד · פי' יגמול פרחי נצני
שיר ו לבנת השיבה · והפעיל הנצו הרמונים · ב' מ"ל (א)
ישעי' יח איו' טו ובוסר גומל יהיה נצה · כ' וישלך כזית נצתו · ובלי
ראשי' מ שיר ב ת"ו · עלתה נצה · (ב) הנצנים נראו בארץ · ב
ישעי' א רשפי הבריקה ב' מ"ל (א) ופועלו לניצוץ · (ב)
יחז' א ונוצצים כעין נחושת :
מ"א יא נור ב' הו"ל א אור נר ג' מ"ל (א) למען היות ניר
לדוד · שהו' כמו ולא תכבה את נר ישראל · ר"ל מלכות
במד' כא ישראל · כ' ונירם אבד חשבון · פי' אבד מלכם והוא
יהוש' ד משלי ו בב' ידיעות כמו בתוך האהלי · (ב) כי נר מצוה ותורה
אור · פעמי' יכנה בו הפתילה הדולקת ופעמי יכנה בו
הכלי אשר עליו תדלק והנה כל המצוות הם הכנות
לראות

נהר פרייווילליג געהן · (ב) דער שטראם · (ג) דער שטראהל ·
גלאנץ · (ד) דיא קלופט : נוא פרווערט · אבנהאלטן · (ב)
אבוועגדיג מאכן · (ג) דיא אבוועגדונג : נוב הינגו פליסען אין איבר־
פלוס · (ב) דיא פרוכט · (ג) רעדן · (ד) רעדן מאכן · (ה) דיא רעדע :
נוד בעקלאגן · (ב) שיטטלען · (ג) דיא טראסטרעדן · (ד) דער
שפאטט · (ה) פליהען · וואנגעהן · (ו) פליהען מאכן · (ז)
דיא פלוכט · אויסוואנדרונג · (ח) דער שלויך אדער טאפף :
נוה וואהנען · (ב) איינן וואהנזיטץ בפעסטיגען וג"א ערהעבן · (ג)
דיא וואהנונג · דער אויפענטהאלט · (ד) דיא הויסבעוואהנערין :
נוח וואהנען · רוהען · (ב) בעזענפטיגען · (ג) רוהען לאסן · (ד)
דיא רוהע · (ה) רוהיגי פרידזעליגי פלעטצי · (ו)
בעזענפטיגענד · אננגעהם : נוט שוואנקען : נום שלוממערן · (ב)
דאס שלוממערן · (ג) דער שלוממער :

נוס פליהען · פליכטען · (ב) דיא פלוכט · רעטטונג · (ג) דאס
פליכטען · ענטפליהען · (ד) דער פליכטלינג · ענטפלאהני · *(הערה
וההבדל שבין ניסה לבריחה הוא שכל הליכה שהיא בהעלם וגניבת דעת מי
שמפניו בורח יפול עליה לשון בריחה כמו למה נחבאת לברוח (בראשית
לא) · כי ברח העם (שמו' יד) · ומזה הטעם יכנה הליכת הבד בהעלם
וסתר נקבי הכתלים בלשון בריחה כמו לברוח בתוך הקרשים (שם לו) ·
וכל הליכה ומרוצה שהיא לעיני מי שמפניו בורח בלי העלם וגניבת דעתו
יכנה בלשון ניסה · וינס משה מפניו (שם ד) דוק בכתובים) :
נוע בוועגן · ערבעבן · ציטטרען · (ב) אומהער שיטטלען · (ג)
איין געוויסעס מוזיקאלישעס אינסטרומענט : נוף בעשפרענגן ·
אויסגיסען · (ב) האנינגזיים · (ג) וועבן · (ד) דיא וועבונג · (ה) דער שטריך
לאנדס וג"א דער צווייג : נוץ בליהען · קנאספען שלאגן · דיא בליטה ·
(ג) פייערפונקען : נור דאס ליכט · דיא לייכטי · (ב) וג"א דער רעגענט ·

תלי׳ סח ש״א יו ינגנים · ופיעל מנגן בידו · ב׳ מ״ל (א) למנצח על
תלי׳ סח שם עז נגינת · כ׳ אזכרה נגינתי בלילה · ר׳ למנצח
שם ד שם סט ישע׳ בנגינות · ס׳ ונגינות שותי שכר · כ׳ ונגינותי ננגן ·
לח איכ׳ ג (ב) אני מנגינתם :

נגע ב׳ הו״ל א נגיעה והשגה ועצ״הש הרע ב׳ ב״ל
ראשי׳ כו קל · כאשר לא נגענוך · פי׳ לא הרענו לך ·
שם לב שם כח ויגע בכף ירך יעקב · והפעיל עומד · וראשו מגיע
יחז׳ יג השמימה · והיוצא והגעתיהו אל הארץ · ואם לא
ויק׳ ה תגיע ידו די שה · פי׳ לא תשיג · ב נגיפה והכאה
ישעי׳ נג יהוש׳ ח ד׳ ב״ל קל · נגוע מוכה אלהים · ונפעל וינגעו יהושע ·
מ״ב טו תלי׳ עג ופיעל וינגע יי׳ את המלך · ופועל ועם אדם לא ינגעו ·
ויק׳ יג שם ומשקלו ומראה הנגע · ס׳ נגע צרעת הוא · כ׳ בראשו
שם תל׳ פט ש״ב ז נגעו · ר׳ ובנגעים עונו · ס׳ ובנגעי בני אדם :

נגף דחיפה והכאה שיש בה מיתה או שאין בה מיתה ·
ישעי׳ יט ש״א כו ג׳ ב״ל קל יוצא · ונגף ורפוא · כי אם יי׳ יגפנו ·
ש״א ז ירמי׳ יג ונפעל וינגפו לפני ישראל · והתפעל ובטרם יתנגפו
במד׳ יז רגליכם · ב׳ מ״ל (א) החל הנגף · (ב) ותעצר
שם זכר׳ יד שמו׳ ט המגפה · ס׳ מגפת הסוס · ר׳ את כל מגפתי :

נגר התכה והזלת הדבר מגובה לנמוך והתמדת בוא
הדבר בזה אחר זה · ב׳ ב״ל נפעל · וכמים
ש״ב יד תלי׳ עז הנגרים ארצה · ידי לילה נגרה · פי׳ באה מכתו בזה
שם סג מיכ׳ א אח״ז · והפעיל יגירהו על ידי חרב · כמים מגרים
איוב כח במורד · ומשקלו פרץ נחל מעם גר · פי׳ העמק פרץ
וגבר בעומק מסבת המים המוגרים בו תמיד ויגררו
עפר גרותם עמם עד שהדרכים אשר גבהו על צדם
געו ונשכחו מני רגל אדם :

נגש קריבה מן הצד שממנו אל מה שאליו ד׳ ב״ל קל ·
שמו׳ לד שם כד ויראו מגשת אליו · והם לא יגשו · ונפעל
שם כד שם כח ונגש משה לבדו · והפעיל והגישו את הרלת · והתפעל
ישעי׳ מה התנגשו יחדו פליטי הגוים * :

נגש לחץ ב׳ ב״ל קל · לא יגוש את רעהו · ורדו
ישעי׳ יד שם נח בנגשיהם · וכל עצביכם תנגשו · ונפעל
שם נג נגש והוא נענה :

שמו׳ טו ישעי׳ יז נד קיבוץ וגדיש · נצבו כמו נד נוזלים · ס׳ נד קציר :

נדד ריחוק ותנועה ממה שממנו ד׳ ב״ל קל עומד ·
תלי׳ לא ישעי׳ י רואי בחוץ נדדו ממני · והיוצא נדד כנף ·
ראשי׳ לא כתו׳ ג ותדד שנתי מעיני · פי׳ רחקה · כל רואיך ידוד ממך ·
שם איוב יח ומרובע שמש זרחה ונודד · והפעיל ומתבל ינדהו ·
שם כ במד׳ יט והפעל ויודד כחזיון לילה · ג׳ מ״ל (א) מי נדה · פי׳
ויק׳ יח מים הנזרקים על המרוחקים מן הקודש · ס׳ כנדת
שם טו טומאתה · ת״א בריחוק סאובתה · כ׳ והדוה בנדתה ·
איוב ז שם (ב) ושבעתי נדדים · (ג) וכמהר ערב · ועיי׳ שורש נוד :

נדב נדיבות ותרנות ועצ״הש ממשלה ונפש המושלת
שמות כה במדת הכילות ב׳ ב״ל קל · אשר ידבנו לבו ·
ד״ה א כט והתפעל ביושר לבבי התנדבתי · ג׳ מ״ל (א) תואר
שם כח שם כט לגבר · לכל נדיב בחכמה · ס׳ נדיב לב · ר׳ מבטות
נדיבים · ס׳ נדיבי עמו · כ׳ שיתמו נדיבמו · כלם תלי׳ קיח קיג פג
ענינם כמו שרים · (ב) לנקבה ורוח נדיבה תסמכני · שם נא
כ׳ תרדוף כרוח נדיבתי · הוא תואר לנפש העוצרת איוב ל
במתאוה · ר׳ ונדיב נדיבות יעץ · (ג) נדבה אשר ישעי׳ לב דברי׳ יו
דברת · ס׳ מסת נדבת ידיך · ר׳ עמך נדבות · פי׳ דבר׳ יו תלי׳ קי
התנדבו ללחום מרחמתך עד״הכ בהתנדב עם · ס׳ נדבות שם קיט
פי רצה · כ׳ ולכל נדבותם : ויק׳ כב

נדה ב׳ הו״ל א ריחוק בניגו פיעל · שנאיכם
מנדיכם · ומשקלו נדה היא · וכבר כתבנוהו ישעי׳ סו ויק׳ כ
בשורש נדד · ב אתנן זונה ב׳ מ״ל · לכל זונות יתנו
נדה ואת נתת את נדניך : יחז׳ יו

נדח דחיה ד׳ ב״ל קל · לנדח עליו גרזן · ונפעל דברי׳ ד
ונדחה ידו בגרזן · ונדחת והשתחוית · ופיעל שם יט שם ד
ואפילה מנדח · והפעיל והיה כצבי מדח · להדיחך יש׳ ח שם יג דבר׳
מן הדרך · ומשקלו משאות שוא ומדוחים · ועיי׳ יג איכ׳ ב
שורש דחה ודוח :

נדן נרתק ותער החרב · וישב חרבו אל נדנה : ד״ה א כא

נדף דחיפה ג׳ ב״ל קל · אל ידפנו לא איש · איוב לב
ונפעל העלה נדף תערוץ · והפעיל כהנדף שם יג תלי׳ סח
עשן תנדוף :

נדר מקבל על עצמו לעבוד את יי׳ באיזה עבודה
מעבודת הש״ית · בנינו קל עומד · אשר תשיג
יד המדיר · לנדר נדר · אשר ידר קרבנו · ב׳ מ״ל ויק׳ כז במד׳ ו שם
(א) כל נדר וכל שבעת אסר · ס׳ ונדר אלמנה · (ב) ו שם ל שם
בו״נ וידור ישראל נדר · ס׳ נדר נזיר · כ׳ כפי נדרו שם כא שם ו שם
אשר ידור · ר׳ ואחר נדרים לבקר · כ׳ היום שלמתי נדרי : משלי ך שם ז

נהה ב׳ הו״ל א קינה ואבל ב׳ ב״ל קל עומד · נהה יחז׳ לב
על המון מצרים · ונפעל וינהו כל בית ישראל · ש״א ז
פי׳ התאבלו על מעשיהם הרעים ושבו אחרי יי׳ · ה׳
מ״ל (א) כי קול נהי · (ב) אשא בכי ונהי · (ג) ולא ירמי׳ ט שם
נה בהם · פי׳ לא נשאר מי שיקונן עליהם · (ד) ונשאו יחז׳ ז
עליך בניהם קינה · (ה) נהי נהיה · ב אסיפה שם כז מיכ׳ ב
וקיבוץ בניגו נפעל · וינהו כל בית ישראל · י״מ אורתו ש״א ז
מטעם ונקוו אליה כל הגוים · ת״י ויתנהון · ומשקלו ולא ירמי׳ ג
נה בהם · פי׳ אין בהם אסיפה וקיבוץ ללכת אחרי יי׳ : יחז׳ ז

נהג מנהג ב׳ ב״ל קל יוצא · אנהגך אביאך · שיר ח
ופיעל וינהגהו בכבדות · ומשקלו נפרד וס׳ שמות יד
והמנהג כמנהג יהוא : מ״ב ט

נהל ב׳ הו״ל א נהיגה ב׳ ב״ל פיעל · וינהלם ראשי׳ מז
בלחם · פי׳ הנהיג מקניהם מרשותם לרשותו
בעד לחם שנתן להם · והתפעל ואני אתנהלה לאטי · ראשי׳ לג
ב שם עץ טה · ובכל הנהללים : ישעי׳ ז

נהם שאגה בנינו קל עומד · ונהמת באחריתך · משלי ה
ארי נהם · ב׳ מ״ל (א) נהם ככפיר · (ב) שם כח שם יט
מנהמת לבי : תלי׳ לח

נהק צעקה והמירה בנינו קל · הינהק פרא : איוב ו
נחר

נגן דער זאיטענשפילער · (ב) דאס זאיטענשפיל : נגע בריהרען · (ב)
זוריכען · (ג) געפלאגט · פרואונדעט · (ד) געפלאגט ווערדן ·
(ה) פלאגען · (ו) דער שאדען · דיא וואונדי · פלאגי :
נגף פלאגן · (ב) דיא זייכי · פלאגי : נגר הינפליסען · פאללען ·
(ב) איברפליסענד : נגש הינצוטרעטן · נעהרן ·
*(הערה ובאמת ויתדע ההבדל שבין נגישה וקריבה הוא שנגישה יותר
קרוב אל מה שממנו · וקריבה הוא יותר קרוב אל מה שאליו ·
ואב לכלם הגשה בקרן דרומית מערבית של מזבח · והקרבה בראשו של
מזבח והוא הדבר שכינה הכתוב בעולת בעל בקריבה יותר מבנגישה ·
ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב (ויק׳ יח) ומעלה יתירה עשו במ״ת
והוא הדבר שת״א אל תגשו אל אשה (שמות יט) · לגד איתתא מה שלא
כתב מלת גד באחר קריבת ערוה · ותקרב אסתר ותגע (אסתר ה) ·
זולתם דוק בכתובים) : נגש דריקען · דרענגן · (ב) דער אנטער·
דריקער · (ג) בדרענגט · בעדריקט : נד דער הויפען :
נדד אבווייכען · זיך בוועגן · ענטפערנן · פליהען · (ב) שפרענגא
וואסר אוס רייניגען · (ג) דיא אונרייניגקייט · (ד) דאס הין
אונד הער בוועגן : נדב פרייאווילליג בוועגן · (ב) פרייאווילליג שענקן ·
(ג) פרייאווילליג · פרייגעביג · (ד) דער פירסט · (ה) דיא פרייא
ווילליגע גאבי : נדה אונטרדריקר · פרסטאסער · (ב) דער הורענלאהן :
נדח שטאסען · הויען · (ב) אנגעטריבן · פרלייטעט ווערדן · (ג)
פרשטאסען · אומהער טרייבן : נדן דיא שיידי :
נדף פרשטאסען · אומהער טרייבן : נדר דער געלאבענד · (ב) דאס
געליבדי : נהה קלאגן · וויינען · (ב) דאס קלאגן · וויינען ·
(ג) זיך פרזאממלען · (ד) דיא פרזאממלונג : נהג פיהרען · (ב) דער
צוג · דאס פיהרען : נחל היכוועג פיהרן ולד״א אונטרהאלטן · (ב) ליין
ארט האלטן : נהם זייפצן · פרייען · (ב) דאס געשרייא : נהק שרייען :

כואם צלי אש · שהוא בישול גמור ומהיר · ב מלה
משמשת בב׳ לשונות (א) כטעם עתה · (ב) יורה הבקשה
ראשי׳ נ והוא בתוספת אל״ף אנא שא נא פשע אחיך ;
נאם מבטא ומליצה צחה בנינו קל הלוקחים לשונם ·
ירמי׳ כג וינאמו נאום · פי׳ לומדים לשונם לדבר צחות
כנביאי יי׳ דוברי צחות בהגבאותה ולכן נאמר נאום יי׳
סס ס ברובי נבואתם · ב׳ מ״ל (א) מקרה · וינאמו נאם ·
במד׳ כד ונאם הגבר שתום העין · (ב) תאר לבעלי הצחות ·
איוב יב מסיר שפה לנאמנים :
משלי ו נאף זנות ב׳ ב״ל קל עומד · נואף אשה · לא
שמו׳ כ יחז׳ כג תנאף · ופיעל ואת גלוליהן נאפו · האשה
סס יו סס כג ירמי׳ המנאפת · ב׳ מ״ל (א) לבלה נאפים · כ׳ ונאפיך
יג הוש׳ ב ומצהלותיך · (ב) ונאפופיה מבין שדיה :
משלי א נאץ ב׳ הו״ל א מיאוס בנינו קל יוצא · ונאצו כל
ירמי׳ לג תוכחתי · ואר״ עמי ינאצון · ב״מ״ל (א)
נחמ׳ ט יחז׳ לה ויעשו נאצות גדולות · (ב) שמעתי את כל נאצותיך ·
ישעי׳ א ב כעס ב׳ ב״ל פיעל · נאצו את קדוש ישראל ·
סס נב ומורכב מהתפעל ופיעל או פועל · שמי מנאץ ·
סס לז ומשקלו ותוכחה ונאצה · ויתכן שגם נאצות
נאצותיך הם מזאת ההוראה :
יחז׳ ל נאק צעקה בנינו קל · ונאק נאקות חלל · מעיר
איו׳ כד שמו׳ ו מתים ינאקו · ומשקלו נאקת בני ישראל ·
סס ב יחז׳ ל כ׳ וישמע אלהים את נאקתם · ר׳ נאקות חלל :
איכה ב נאר ריחוק ושכחה בנינו פיעל · נאר מקדשו ·
תלים פט נארת ברית עבדך · וי״מ אותו מטעם השחתה
סס עו מלאכי ג ושמים בזה · נאור אתה · במארה אתם נארים · וכבר
כתבנום בשרשי אור וארר · נבב בשורש ביב :
נבא אמירה ונאום בשליחות הש״ית או בשם הבעל
ימ״ש · ועצ״הש שטות או מופרים ג׳ ב״ל פיעל ·
יחז׳ ד סס יא ונבאת עליה · ונפעל הנבא בן אדם · והתפעל
סס יג ש״א יח המתנבאות מלבהן · ויתנבא בתוך הבית · ת״י ואשתטי ·
יחז׳ ז ג׳ מ״ל (א) תאר לזכר · ובקשו חזון מנביא · כ׳ ואהרן
שמו׳ ז אחיך יהיה נביאך · ת״א מתורגמנך ושאר נביא תרגם
ש״א י נביא · ר׳ הגם שאול בנביאים · ת״י בספריא · ס׳
מ״א יח סס יט ונביאי האשרה · כ׳ ואת נביאיך הרגו · (ב) תאר
ד״ה ב לד סס טו לנקבה · חולדה הנביאה · (ג) מקרה · והנבואה
סס ט עודד הנביא · ס׳ נבואת אחיה :
ישעי׳ נו נבח צעקת כלב בנינו קל · לא יוכלו לנבח :
סס ה נבט ראיה והשגחת הלב · ב׳ ב״ל נפעל · ונבט
סס סג לארץ · הבט משמים וראה · ב״מ״ל (א) הנה
סס ך זכרי׳ ט כה מבטנו · (ב) כי הוביש מבטה :
נבל ו׳ הו״ל א נפילה וירידה ופחיתות ב׳ ב״ל קל
ישעי׳ מ סס לד עומר · נבל ציץ · כנבל עלה מתאנה ·
סס א כאלה נבלת עליה · תאר לעץ האלה שעליה נופלים ·
סס כד ונפעל ונבל כעלה כלנו · משפטו ונבל · ב׳ מ״ל (א)

סס לב תאר · לא יקרא עוד לנבל נדיב · פי׳ לפחות לא יקרא
ש״ב יג שר · ר׳ כאחד הנבלים בישראל · (ב) אל תעשה את
סס הנבלה הזאת · ר׳ כדבר אחת הנבלות · כלם ענינם
פחיתות · ב גשם הנופל ויורד מן השמים · ב׳ מ״ל
איוב לח (א) ונבלי שמים מי ישכיב · פי׳ מי יוריד לארץ מטר
ראשי׳ ז גשם נפלי שמים · (ב) מפני מי המבול · ג גנות וביעור
נחו׳ ג דברי׳ לב בנינו פיעל · ונבלתיך ושמתיך כרואי · וינבל צור
ישועתו · פי׳ גינה אותו עד״הכ כי דבר ה׳ בזה · ב׳ מ״ל
איוב מב (א) לבלתי עשות עמכם נבלה · פי׳ דבר מגונה · אגלה
הוש׳ ב את נבלותה · ומזה קראו ז״ל מבטא שפתי׳ בגנות ודבר
ערוה בשם ניבול פה כאמרם ז״ל כל המנבל את פיו כו׳ ·
ויק׳ ז סס ה ד פגר ונבלה · וחלב נבלה · ס׳ בנבלת חיה טמאה ·
סס יא ישעי׳ כו כ׳ הנוגע בנבלתה · ובצירי נבלתי יקומון · וגם זה
נקרא ע״ש נפילת הפגר במותו כמו מפלת הראיה · ה
ירמי׳ יג ש״ב יז כלי חרס ידוע · כל נבל ימלא יין · ס׳ קמח ונבל
איכ׳ ד ירמי׳ מח יין · ר׳ לנבלי חרש · כ׳ ונבליהם ינפצו · ו שם כלי
תלי׳ כו סס קמד זמר · עורה הנבל וכנור · ס׳ בנבל עשור אזמרה
מ״א י ישעי׳ יד לך · ר׳ ונבלים לשרים · כ׳ המית נבליך :
נבע נביעת מים ממקורם · ועצ״הש התמדת
התחדשות מציאות מה בזה את״ז · ב׳ ב״ל קל ·
משלי יח סס א נחל נובע מקור חכמה · והפעיל אביעה לכם רוחי ·
תלי׳ קיט תבענה שפתי תהלה · פי׳ תדברנה בהתמדה · ומשקלו
קהל׳ יב ותשבר כד על המבוע · כינוי לנביעת הליחות באדם ·
ישעי׳ לה ר׳ למבועי מים :
ש״א יד נגב פאת דרום או ארץ יבשה · ב׳ מ״ל (א) מנגב
תלי׳ קכו מול גבע · כאפיקים בנגב · פי׳ בארץ יבשה ·
ש״א כז יחז׳ מח ס׳ ועל נגב הקני · פי׳ מדבר קני · (ב) וכאת נגבה :
נגד ג׳ הו״ל א סיפור והגדה ב׳ ב״ל הפעיל עומד ·
דברי׳ לב שאל אביך ויגדך · פי׳ ויגד לך · והפעל
סס יז והגד לך ושמעת · ב מלה כטעם נוכח · ואתה
ש״ב יח סס יב התיצב מנגד · ס׳ ונגד השמש · כ׳ כל משפטו
סס כב תלי׳ קיח לנגדי · (ב) נגדה לכל עמו · ג נגידות וממשלה ·
ד״ה ב לא סס לח ועליהם נגיד כנניהו · ס׳ עזריקם נגיד הבית · ר׳
סס יא סס לה ויתן בהם נגידים · ס׳ נגידי בית האלהים :
נגה הארה קטנה וזהר אור החוזר ב׳ ב״ל קל · ועל
איו׳ כב סס יח דרכיך נגה אור · ולא יגה שביב אשו · והפעיל
ישעי׳ יג סס נ וירח לא יגיה אורו · ב׳ מ״ל (א) ואין נגה לו · ס׳
סס ד יואל ב ונגה אש להבה · כ׳ וכוכבים אספו נגהם · (ב)
ישעי׳ נט לנגהות באפלות נהלך * · ועיי׳ שורש אפל מ״ש שם
בהבדל שבין חושך ואופל :
שמו׳ כא נגח הדיפה והכאה בקרן ג׳ ב״ל קל · וכי יגח שור
דניאל ח את איש · ופיעל ראיתי את האיל מנגח ·
סס יא והתפעל יתנגח עמו מלך הנגב · ומשקלו ואם שור
שמות כא נגח הוא · נגל בשורש מגל :
נגן נגינה בכלי זמר ב׳ ב״ל קל · קדמו שרים אחר
נגנים

(ב) איין פארטיקעל וועלכר צור פערשטערקונג איינר ביטטי געברויכט ווירד :
נאם רעדן , אונד איין בזאנדרן פעללן פליסענד רעדן · (ב) דער וואהל־
רעדנר : נאף עהיברעכן · (ב) דיא עהיברעכרין · (ג) דער
עהיברוך : נאץ פראכטען · גרינג שעטזן · (ב) בעשימפפונגן · (ג)
רייזן · אויפברינגן · (ד) דער צארן : נאק זייפצן · שרייען · (ב)
דער זייפצער · דאס געשריי :
נאר פרלאסן · ול״א צערשטערן :
נבא פראפהעצייען · (ב) דער פראפהעט · (ג) דיא פראפהעצייאונג :
נבח בעללן : נבט שויען · זעהן · (ב) דער אויגענמערק · דיא
ריקזיכט · צופלוכט : נבל פרוועלקן אבפאללען · (ב) דער
נידריגע פעבל · אדר טהאר · (ג) נידריגי · פרעוועלט האט · (ד) דער
וואסערגוס · (ה) פראכטען · בעשימפפן · (ו) דאס אאס · נפאללנעם
טהיר · (ז) דער קרוג אדר שלויך · (ח) איין געוויסעס מוזיקאלישעס
אינסטרומענט : נבע הערויס פליסען · דאס ענטשפריגנן איינס פלוסעס ·

(ב) דיא קוועללע · דער ענטשפרונג איינס פלוסעס :
נגב דאס מיטטעגליכע לאנד · אונד דאהער אויך דירדעס וויסטעס לאנד :
נגד זאגען · (ב) געגען · (ג) דער פירשט · אבערסטע :
נגה גלענצן · (ב) דער גלאנץ · *(הערה לפי מש״כ פה תבין
ההבדל שבין אור ונוגה הוא שאור יורה על אור גדול אך נוגה
מורה על אור קטן כשלהבת הקשורה בגחלת ככתוב ולא יגה שביב אשו ·
או אור החוזר מהגשם העכור המואר ע״י אור השופע עליו מהמאיר
בעצמו כמו לנוגה ברק חניתך (חבקוק ג) · והנה מהאמור בזה ושם · תבין
טוב טעם ודעת שני כתובים הבאים כאחד בהפכיהם · כתוב אחד אומר
הוא חושך ולא אור · וכ״א אומר לנגהות באפילות נהלך · כי מהמבואר
הלא כדאיתי׳ והאי כדאיתי׳ החושך הוא הפך האור · והאופל הוא הפך
הנוגה · ובזה תבין ביאור כתובים רבים שים עין בחיכתך עליהם כי
אין להאריך עכ״ה) :
נגח שטאסען מיט דען הערנרן · (ב) שטרייטען · קריגען · (ג) שטעסיג :

יחז׳ ה — והפעיל ותמר את משפטי לרשעה · פי׳ ותחלף ·
ישעי׳ ג — למרות עיני כבודו · כמו להמרות ה׳ מ״ל (א) תאר ·
שם ל במד׳ יז — כי עם מרי הוא · (ב) לאות לבני מרי · כ׳ ידעתי
דברי׳ לא נחמ׳ ט — את מריך · ובחירק לשוב לעבודתם במרים · (ג)
ראשי׳ כו — ותהיין מרת רוח · פי׳ כל אחת שינתה רצונם · (ד)
מ״ב יד — את עני ישראל מרה מאד · פי׳ הולך ומשתנה · (ה)
ירמי׳ נ — ארץ מרתים · פי׳ ארץ אנשים ממרים · ב תער ·
שופ׳ יג — ומורה לא יעלה על ראשו · ונקרא ככה על שם הסירו
מחלפות הראש וכמו ששימשו בשורש הלף בב׳ הוראות
חילוף וכריתה ככה שימשו בזה השורש תמורה וכריתה :

ישעי׳ לח — **מרח** חבישה ומעיכה בנינו קל · וימרחו על השחין ·
ויק׳ כא — ומשקלו מרוח אשך · פי׳ מעוך אשכים :

מרט ב׳ הו״ל **א** נפילת השער או עור הבשר או
עזרא ט — עקירתם ג׳ ב״ל קל · ואמרטה משער ראשי ·
ויק׳ יג ישעי׳ יח — ונפעל כי ימרט ראשו · ופועל ממושך ומורט · **ב**
מריקת המתכות ולטישתו ג׳ ב״ל קל · ויתן אותה
יחז׳ כא מ״א ז — למרטה · ופיעל נחשת ממרט · ופועל למען היה
יחז׳ כא — לה ברק מרטה · ועל שם בריקת עור הבשר שנשר
שערו נקרא בשם מריטה :

מיכ׳ ב — **מרץ** חוזק ב׳ ב״ל נפעל · וחבל נמרץ · והפעיל
איוב יו — מה ימריצך כי תענה :

מרק ב׳ הו״ל **א** נקוי אם בשטיפה או בלטישה ב׳ ב״ל
ירמי׳ מו ויק׳ ו — קל · מרקו הרמחים · ופועל ומורק ושוטף
אסתר ב — במים · ב׳ מ״ל (א) תמרוק ברע · ר׳ ובתמרוקי
שם שם — הנשים · כ׳ ויבהל את תמרוקיה · (ב) ימי מרוקיהן ·
שופ׳ ו — **ב** רוטב שהוא ג״כ נקוי וזוהמת הבשר · ואת המרק
ישעי׳ סה — שפוך · ס׳ ומרק פגולים כליהם :

ראשי׳ כז — **משש** מישוש ב׳ ב״ל קל · אולי ימשני אבי ·
שם לא — ופיעל כי מששת את כל כלי · ועיי׳ הוראה
הב׳ לשורש מוש ·

משה ב׳ הו״ל **א** משיכה ב׳ ב״ל קל · מן המים
שמו׳ ב ש״ב כב — משיתיהו · והפעיל ימשני ממים רבים ·
יחז׳ יו — **ב** מטוה תולעים ידועים · ואכסף משי :

משח משיחת שמן וכל מינוי כהנים נביאים ומלכים
ש״א יו — אף בלי משיחת שמן ב׳ ב״ל קל · קום משחהו ·
ויק׳ ו — ונפעל ביום המשח אותו · ד׳ מ״ל (א) תאר · יכרת
דני׳ ט ש״א כד — משיח · ס׳ כי משיח יי׳ הוא · כ׳ והתהלך לפני
שם ב תלי׳ קה — משיחי · ר׳ אל תגעו במשיחי · (ב) תאר ·
ירמי׳ כב שמו׳ כה — ממשח בששר · (ג) מקרה · בשמים לשמן המשחה ·
שם ל שם מ — ס׳ שמן משחת קודש · כ׳ לחיות להם משחתם ·
יחז׳ כח — (ד) את כרוב ממשח הסוכך :

משך משיכה וגרירה או אריכת זמן ומקום ג׳ ב״ל קל
שם לב שמו׳ יב — יוצא · משכו אותה · ובחירק משכו וקחו
נחמי׳ ט — לכם צאן · ותמשך עליהם שני׳ רבות · פי׳ הארכת
ישעי׳ יג — אפך להם · ונפעל ווימיה לא ימשכו · ופיעל גוי
שם יח — ממושך ומורט · פי׳ ישראל שנמשכו בגלות ושבי ·
תלי׳ קך שם קכו — ומשקלו כי גרתי משך הוא שם אומה · נושא משך
הזרע · הוא כלי בעל השנים שנוררים בה גרעיני
איוב כח — הזריעה תחת מגרפותיהם · ומשך חכמה מפנינים ·
פי׳ יוקר החכמה הוא רחוק אורך רב מיוקר אבני יקר ·
ער״הכ רחוק מפנינים מכרה :

משל ב׳ הו״ל **א** ממשלה ב׳ ב״ל קל · אם משול — ראשי׳ לז
תמשל בנו · והפעיל תמשילהו במעשי — תלי׳ ח
ידיך · ג׳ מ״ל (א) מקרה · ומושל ממשל רב · ר׳ תאר · — דני׳ יא
המושלים לבית אביהם · (ב) מקרה · הממשלה — ד״ה א כו מיכ׳ ד
הראשונה · (ג) לממשלת ביום · ס׳ לממשלת היום · — תלי׳ קלו ראשי׳ א
כ׳ מקומות ממשלתו · ר׳ לממשלות בלילה · כ׳ ישראל — תלי׳ קג שם קלו
ממשלותיו · **ב** משל ודמיון ה׳ ב״ל קל עומד · כל — שם קיד
המושל עליך ימשל · ונפעל אלינו נמשלת · ופיעל — יחז׳ יו ישעי׳ יד
הלא ממשל משלים הוא · והפעיל ותמשילני ונדמה · — יחז׳ כא שם מו
והתפעל ואתמשל בעפר ואפר · ומשקלו על כן היתה — איוב ל
למשל · ס׳ משל הקדמוני · כ׳ וישא משלו · ר׳ — ש״א י שם כד במד׳
תקן משלים · ס׳ משלי שלמה : — כג קהל׳ יב משלי א

משק עזיבה ב׳ מ״ל (א) ובן משק ביתי · פי׳ — ראשי׳ טו
שביתי נעזב עליו · (ב) ממשק החרול · — צפני׳ ב
פי׳ מקום נעזב לחרולים · ועיי׳ שורש שקק :

מתג ב׳ הו״ל **א** רסן או דרבן · במתג ורסן עדיו — תלי׳ לב
לבלום · ומתג לחמור · הוא הדרבן המקירה — משלי כו
למהרו בהליכה · כ׳ ומתגי בשפתיך · **ב** מטרפולין של — מ״ב יט
פלשתים · מתג האמה · ולדר״זל הוא מטעם ההורא׳ הא׳ : — ש״ב ח

מתה אנשים · ונחרים את כל עיר מתים · ס׳ מתי — דברי׳ ב שם ד
מספר · כ׳ ויהי מתיו מספר : — שם לג

מתח ב׳ הו״ל **א** משיכה ופרישה בנינו קל · וימתחם — ישעי׳ מ
כאהל לשבת · **ב** שק הנמתח לעת המילוי ·
באמתחת בנימין · כ׳ ויפתחו איש אמתחתו · ר׳ — ראשי׳ מד שם
אמתחות האנשים · כ׳ בפי אמתחתינו : — שם שם

מתי שאלה על גבול זמן העתיד · עד מתי אעתיר : — שמות ח
מתן שם החלצים מקום החגירה · ממתנים ועד ירכים · — שם כח
ס׳ מתני אבי · כ׳ בחגורתו אשר במתניו : — מ״א יב שם ב

מתק מתיקות ועריבות ב׳ ב״ל קל עומד · וימתקו — שמות טו
המים · מתקו רמה · פי׳ ערב לו הרמה · — איוב כד
והפעיל עומד אם תמתיק בפיו רעה · ויוצא · נמתיק — שם כ תלי׳ נה
סוד · פי׳ נערב עצה · ד׳ מ״ל (א) תאר · מתוק אל — משלי כד
חיך · (ב) מקרה · ומתק שפתים · (ג) החדלתי את — שם יו
מתקי · (ד) ושתו ממתקים : — שופ׳ ט נחמי׳ ח

בן ארבע אותיות

מהמה איחור ועיכוב בנינו התפעל · חשתי
ולא התמהמהתי : — תלי׳ קיט

נשלמה אות המ״ם

אות נ״ון

נא ב׳ הו״ל **א** שם בשר הבלתי מבושל כל צרכו ·
אל תאכלו ממנו נא · פי׳ אולי תאמרו אחר — שמות יב
שהפסח נאכל בחפזון אמהר לאכלו נא לכך נאמר אל
תאכלו ממנו נא · ושמא תאמר אחר שלא הקפידה
התורה בחפזון בבישול א״כ אבשלהו במים · לכך נאמר
כי

זיין · (ב) פרדרעבן · פרעגדרן · (ג) אונגעהארזאם · ווידרשפענסטיג ·
(ד) רעבע לר · ווידרשפענסטיגי לייטי · (ה) דאס שטארמעסר :
מרח פרכימן · דריקן · (ב) צרדריקט : מרט דיא האארי אויסרויפן ·
(ב) דיא האארי אויספאללן · (ג) איינה האארי אבגערופפט ·
(ד) שלייפען · שאלירען · (ה) גלעננן · בליטצען : מרץ שטארק :
מרק אבשלייפען · (ב) אבשייערן · (ג) דיא רייניגונג · (ד) דיא בריהע :
משש בעטאסטן · בעפיהלען :
משה הערויסציהען · (ב) דיא זיידי :
משח זאלבען · (ב) דער געזאלבטי · (ג) אנגעשטריכען · (ד) דיא
זאלבונג : משך ציהען · האלטען · שלעפפן · (ב) זייגן נארן
היכליהען · לאנגוויהטיג זיין · (ג) געצאגען · (ד) לי״א דער נאמן
איינס ארטס · (ה) דיא עגגי ולי״א דיא לאסט · (ו) ווייט ענטפערנט ·
ולי״א דיא ערוועדבונג : משל בעהערשן · (ב) הערשן מאכן · (ג) דיא
רעגירונג · דאס רייך · (ד) גלייכניסרעדנר · דיכטר · (ה) פרגליכן
ווערדן · (ו) דאס גלייכניס · דאס ספריכווארט : משק דער פרוואלטר ·
(ב) פרוואקזען : מתג דער צויס · דאס נעבים · (ב) דער ספארן ·
(ג) דיא הויפטשטאדט · רעזידענץ : מתה דיא מענער · מאננשאפט :
מתח אויסברייטן · (ב) דער זאק : מתי ווען · צו וועלכר צייט :
מתן דיא לענדן : מתק פרזיסען · אנגנעהם מאכן · (ב) זים · (ג)
דיא זיסיגקייט · מהמה פרווילען · זיימען : נא האלבגאר ·

פס ונפעל ויִמָסרו מאלפי ישראל :

מעד דחי והשמטה בחלקלקות ב׳ ב״ל קל עומד · לא
תלי׳ לז תִמעַד אשוריו · והפעיל ומתניהם תמיד
פס סט משלי כה הַמְעַד · ורגל מועדת :

מעה שם כלל לאברים הפנימים ובפרט ללב · ב׳ מ״ל
יונ׳ ב תלי׳ מ (א) ממעי הדגה · כ׳ ותורתך בתוך מעי ·
ישעי׳ מח פי׳ בתוך לבי · (ב) וצאצאי מעיך כמעותיו · פי׳ ירבו
כמעי הדגה אשר בים · וי״מ גרגרי החול · עשרים גרה
שמות ל השקל · ת״א עסרין מעין · והטעם ירבו כחול הים :

מעט חסרון וקוצר ג׳ ב״ל קל עומד · והרביתים ולא
ירמי׳ ל קהל׳ יב ימעטו · ונפעל ובטלו הטוחנות כי מעטו ·
שמות יו והפעיל המרבה והממעיט · ומשקלו להושיע ברב או
ש״א יד פס תלי׳ קט במעט · ס׳ מעט דבש הזה · ר׳ יהיו ימיו מעטים :

מעך ב׳ הו״ל **א** כתישה כעין סחיטה ב׳ ב״ל קל ·
ויק׳ כב ומעוך וכתות · פי׳ שנכתשו בציו ביד ·
יחזקאל כג ופועל שמה מעכו שדיהן · **ב** תקיעה בנינו קל ·
ש״א כו וחניתו מעוכה בארץ :

מעל ב׳ הו״ל **א** פשיעה בנינו קל עומר · ומשקלו ·
במד׳ ה עזר׳ ט ומעלה מעל באישה · ס׳ על מעל הגולה ·
דניאל ט כ׳ במעלם אשר מעלו · **ב** שם הכתונת שעל הבגדים ·
ישעי׳ נט פס סא ויעט כמעיל קנאה · ס׳ מעיל צדקה · כ׳ את כנף
ש״א כד ש״ב יג מעילך · ר׳ בנות המלך הבתולות מעילים · כ׳
יחזקאל כו והסירו את מעיליהם :

מען מלה כטעם בעבור המורה התכלית והמסובב ·
ראשי׳ יב למען ייטב לי בעבורך · ס׳ וכ׳ למעני
ישעי׳ לז ולמען דוד עבדי :

מער חפירה חלולה מתחת לארץ · ושאול קם
ש״א כד פס כב מהמערה · ס׳ אל מערת עדולם · ר׳
פס יג שס כ במערות ובחוחים · ס׳ במערות צורים :

מץ שם עוגה שלא נחמצה · ורקיק מצה · ר׳
במד׳ ו ורקיקי מצות :
פס

מצץ מציצה בנינו קל · למען תמצו · ועיי׳ שור׳ מוץ :
ישעי׳ סו

מצא השגה או הזמנה ג׳ ב״ל קל יוצא · ומצא כדי
ויק׳ כה גאולתו · שדי לא מצאנוהו · פי׳ לא השגנוהו ·
איוב לז ש״כ יח ולך אין בשורה מצאת · פי׳ מזומנת · ונפעל
איו׳ כח פס לד והחכמה מאין תמצא · והפעיל וכאורח איש ימציאנו ·
ש״כ ג וע״ר בעלי הה״א · ולא המציתיך :

מצד סלע או מגדל גבוה · ד׳ מ״ל (א) וישב דוד
ד״הא יא ש״א כג פס במצד · ר׳ במדבר במצדות · ס׳ במצדות
פס כד ש״ב ה עין גדי · (ב) עלו אל המצודה · ס׳ מצדת ציון ·
כב משלי יב קהל׳ ט כ׳ יי׳ סלעי ומצדתי · (ג) מצוד רעים · ר׳ מצודים
ישעי׳ כט יחז׳ יט גדולים · (ד) וכל צוביה ומצדתה · ר׳ יביאהו במצדות :

מצה מציצה וסחיטה ב׳ ג״ל קל · שתית ומצית ·
ישעי׳ נא וימץ טל מן הגזה · ונפעל ונמצה דמו :
שופ׳ ו ויק׳ א

מצח חלק מפני הראש החלק בלי שער · ב׳ מ״ל (א)
יחז׳ ג שמו׳ כח חזקי מצח · ס׳ על מצח אהרן · כ׳ על
פס כח יחז׳ ט ש״א מצחו תמיד · ר׳ מצחות האנשים · (ב) ומצחת
יז נחשת · שם עשוי כמין עדי שעל המצח :

מצר גדר וגבול · מן המצר קראתי יה · ועיי׳ תלי׳ קיח
הוראה ה׳ לשורש יצר · ר׳ השיגוה בין
איכ׳ א תלי׳ קיו המצרים · ס׳ ומצרי שאול מצאוני :

מקק רקב והשחתה ב׳ ב״ל נפעל · נמקו חבורותי · פס לח
זכרי׳ יד פס ועיניו תמקנה · והפעיל המק בשרו ·
ישעי׳ ה ומשקלו שרשם כמק יהיה :

מקל משענת ליד · ויך את האתון במקל · ס׳ כמד׳ כב
ירמי׳ א ראשי׳ ל מקל שקד · ובפתח מקל לבנה · כ׳ כי
פס לב פס ל במקלי עברתי · ר׳ ליחמנה במקלות · ויתכן היות
שורש זו המלה נקל :

מר טפה · כמר מדלי · ועיי׳ מ״שב שורש מור : ישעי׳ מ

מרר ד׳ הו״ל · **א** מרירות הטעם · או הזמן לאיש
פס כד מחסור די ספקו · ג׳ ב״ל נפעל · ימר שכר
פס כד רות א לשותיו · ופיעל אמרר בבכי · והפעיל כי המר שדי
פס לי · ד׳ מ״ל (א) מקרה · כי מר לי מאד · ס׳ אכן סר
ש״א טו במד׳ ה מר המות · ר׳ והוא תאר · מי המרים · ס׳ והחיים
איוב ג משלי ה למרי נפש · (ב) תאר לנקבה · מרה כלענה ס׳
פס יד איו׳ כ מרת נפשו · (ג) מרורת פתנים · פי׳ ארס של נחשים ·
פס כ׳ ממרורתו יהלוך עליו אמים · פי׳ ממרירות · הברק
פס יג יפחד · ר׳ כי תכתוב עלי מררות · וביו״ד מ״ם השביעני
איכ׳ ג יחז׳ כא במרורים · (ד) ובמרירות תאנח לעיניהם · (ה) וקטב
דברי׳ לב מרירי · פי׳ כריתה של אויר מר לשואפו ר״ל ארסי ·
איו׳ ג ר׳ כמרירי יום · פי׳ כחום היום או כקשי היום · (ו)
פס יו ישפוך לארץ מררתי · הוא שם ליחות המרה הירוקה ·
פס ט ירמי׳ ו (ז) כי ישביעני ממררים · (ח) מספד תמרורים · פי׳
מספד מר · **ב** תמורה וחילוף ב׳ ב״ל נפעל · וריחו לא
פס מח שמו׳ כג נמר · והפעיל אל תמר בו · פי׳ ז״ל אל תמירני בו ·
ישעי׳ מ ב׳ מ״ל (א) כמר מדלי · פי׳ כמרכז הדלי המחליף
תנועותיו ההפכיות : ועיי׳ מ״שב בשורש מיר · ס׳ על
פס לח מר נפשי · פי׳ אדדה עד בית אלהי׳ כל הימים על
החליפו את נפשו ממות לחיים · (ב) הכעים אפרים
הוש׳ יב תמרורים · פי׳ בתמרורים שהמיר משפט אהיו לרשעה ·
דניאל ח **ג** רוממות וגובה בנינו התפעל · ויתמרמר אליו · פי׳
ירמי׳ לא נגבה והתרומם נגדו · ומשקלו שימי לך תמרורים · פי׳
ציונים גבוהים · **ד** מרי ומרד בנינו הפעיל · אל
שמו׳ כג משלי יז תמר בו · ת״א לא תסרב בידה · ומשקלו וממר
ליולדתו · פי׳ וממרה להורתו :

מרא ב׳ הו״ל **א** הגבהה בנינו הפעיל · כעת במרום
איוב לט תמריא · **ב** מין בקר גדולים או מפוטמים ·
יש׳ יא פס א״מ לא וכפיר ומריא · ר׳ וחלב מריאים · ס׳ מריאי בשן
עמוס ה ושלם מריאיכם :

מרג כלי דישה · למורג חרוץ · ר׳ והמורגים לעצים :
ישע׳ מא ד״ה א כא

מרד ב׳ הו״ל **א** פשיעה ומרד בנינו קל · וביי׳ אל
יהוש׳ כב פס תמרדו · ב׳ מ״ל (א) אם במרד ואם במעל ·
ש״א כ (ב) בן נעות המרדות · **ב** דלות ושפלות · זכר עניי
איכ׳ ג יש׳ נח איכ׳ א ומרודי · ר׳ ועניים מרודים · כ׳ ימי עניה ומרודיה ·

מרה ב׳ הו״ל **א** מרי שהוא חילוף ושינוי רצון נגיד
פס ומצוה · ב׳ ב״ל קל עומד · כי מרו מריתי
והפעיל

(ב) אויסהעבן : **מעד** גליטען · וואנקן : **מעה** דאס איננרי · דיא איינגעווייד · דאס הערטץ : **מעט** אבנעהמן · ווענינר ווערדן · (ב) דאס וועניגי · (ג) וועניג : **מעך** צערדריקט · צערקוועטשט · (ב) איינגעסטעקט : **מעל** זיך פרגעהן · זינדיגן · (ב) דאס פרגעהן · דיא זינדי · (ג) דער מאנטעל · דאס אבערקלייד : **מען** איין פארטיקעל, וועלכר דיא פרבינדונג איינס דינגס מיט זיינר אורזאכי אנצייגט :
מער דיא העהלי : **מץ** אונגזייערט : **מצץ** זויגען : **מצא** פינדן · (ב) צום פינדן בעשטימטי · (ג) געפונדן ווערדן :
מצד דיא בורג · פעסטי · (ב) דאס באללווערק · **מצה** אויסדריקן · אויסזויגן : **מצח** דיא שטירן · (ב) איין בלעך אין דער שטרס

אייגם שטירנס : **מצר** דיא ענגי · אנגסט · (ב) דער ענגי וועג :
מקק פוילען · אייטרען · (ב) דיא פיילנים : **מקל** דער שטאק · דער שטאב : **מר** דער טראפפען · אונד זיהי שורש מור :
מרר ביטטער ווערדן · (ב) בעטריבן · (ג) בעטריבט · (ד) דיא ביטטרקייט · (ה) ביטטער · (ו) פרגיפטעט · (ז) דיא גאללע · (ח) פרענדרן · (ט) לד״א ווידערשפענסטיג זיין · (י) דיא פרוועקסלונג · (יא) ווידרזעטצן · ערהעבן · (ב) האך · ערהאבן (יג) ווידרשפענסטיג זיין : **מרא** זיך ערהעבן · (ב) אייני ארט גראסר ריגדר : **מרג** דער דרעשפלעגל : **מרד** אבטריננינ · ווידרשפענסטיג זיין · (ב) דיא אבטריננינקייט · (ג) דיא נידריגקייט · דאס עלענד : **מרה** אונגעהארזאם

סס קו חצור · (ו) מַמְלְכוּת יהויקים · ב שמות אלילים ·
סס לב ד׳ מ״ל (א) ואת בנותיהם יַלְכּוֹלֶךְ · בספרי המיטע״לאני ·
שהיו עושין מנחשת צורת אדם חלול וראשו כראש שור
והיו ממלאין הצלם נחלי אש והיו נותנין התינוק על ידיו
והכומרים משמיעים קול גדול בתופים למען לא ישמע
סס ז האב צעקת התינוק בהשרפו · (ב) כונים לַמְלֶכֶת
השמים · יתכן היותו פסל השמש או הירח אשר לפי
מ״א יא ראות הארם הם המושלים בצבא מרום · (ג) מִלְכֹּם
סס יב תועבת בני עמון · (ד) עטרת מַלְכָּם פי׳ חז״ל שהוא
נחמי׳ ה שם אליל · ג עצה בנינו נפעל · וַיִּמָּלֵךְ לבי עלי ·
ואחשוב כי ע״ש העצה נקרא המושל הגדול בשם מלך
יען עצתו תקום ע״ד אמרם ז״ל אי אמר מלכא עקרנא
טורא עקר טורא · וזהו אשר יסד הפייטן אשר מלך
בטרם כל יציר נברא · פי׳ יען לברוא את העולם ·
וזה הפי׳ מוכרח כי אין מלך בלי עם כחק שם המצטרף
אב אדון וזולתם :

תלי׳ קיט **מליץ** מתק דברים בנינו נפעל · מה נִּמְלְצוּ לחכי ·
משלי א ב׳ מ״ל (א) להבין משל וּמְלִיצָה · המשל
הוא דמיון הסתום עם המפורסם כמו כאשר יאמר משל
ש״א כד הקדמוני מרשעים יצא רשע וידי לא תהיה בך · והמליצה
הוא מתק דברי׳ ויפוין כמו הנשר הגדול גדל הכנפים
יחזקאל יז ארך האבר מלא הנוצה אשר לו הרקמה וגו׳ · (ב)
ד״ה ב לב איו׳ יו בִּמְלִיצֵי שרי בבל · כ׳ מְלִיצַי רעי · ועיי׳ שורש לוץ
כי גם שם ביתם :

מלק הסרת ראש העוף בצפורן ממול ערפו בנינו
ויק׳ א קל וּמָלַק את ראשו :

תלי׳ קן **מן** ב׳ הו״ל א שם כלי נגון · בְּמִנִּים ועוגב · וי״מ
במיני כלי זמר · ב מלה משמשת בי״ב לשונות ·
(א) הפרש הדבר והבדלו ממה שממנו והוא כלל
ראשי׳ ב ההוראות כלם · ג׳ מ״ל (א) ואיד יעלה מִן הארץ ·
סס ג ישע׳ל סופ׳ה הֲמִן העץ · (ב) סורו מִנֵּי דרך · (ג) מִנִּי אפרים ·
איו׳ד סס יא סס יו כ׳ שמץ מֶנְהוּ · ומנוס אבד מִנְּהֶם · מה מִנִּי יהלוך ·
ועל הרוב באו המכונים בתוספת מ״ם מִמְּךָ מִמֵּנּוּ ·
והנדברים והנסתרים באים בתוספת נו״ן דגושה מִמֶּנִּי
מִמֶּנּוּ מִמֶּנָּה · דגש הנו״ן לרבליע הה״א הראויה
להתוסף אחר נו״ן הכינוי · כמו יְסֹבְבֶנְהוּ יְבוֹנְנֵהוּ
דברי׳ לב סס לא יִצְּרֶנְהוּ · ובהעדרה תדגש הנו״ן · בְּטֶרֶם אֲבִיאֶנּוּ ·
סס באהל מועד וַאֲצַוֶּנּוּ · ודגש המ״ם להורות על חסרון
נו״ן מן וברוב תתחבר המ״ם עם השם או הפעל והמלה
סס לג ותדגש האות שאחריה לחסרון הנו״ן · יי׳ מִסִּינַי בא ·
סס קח סס לג מִתֵּת לאחר מֵהֶם · (ב) כטעם אשר · ומשנאיו מִן
רות א יקומון · (ג) יורה הסבה · כי מר לי מאד מִכֶּם · פי׳
ראשי׳ מט מסבתכם · מֵאֵל אביך · ונקרא זה בשם מ״ם הסבה ·
יחזקאל מד (ד) כטעם קצת · מִכֹּהֵן יקחו · פי׳ קצת הכהנים והם
ההדיוטות מותרי׳ לקחת אלמנות · ונקרא זה בשם מ״ם
החלקי · (ה) כטעם יותר ונקרא מ״ם היתרון · הנחמדים
תלי׳ יט מִזָּהָב · (ו) כטעם פחות ונק׳ מ״ם הגרעון · ויצא גבול בני
יהוש׳ יט דן מֵהֶם · פי׳ שהיה פחות מצרכם · (ז) כטעם בירת
ויק׳ יט השימוש · ביום זבחכם יאכל וּמִמָּחֳרָת · (ח) כטעם שלא
מִהְיוֹת על מטר · (ט) כטעם מהיות · וימאסך ישעי׳ ה
מִמֶּלֶךְ · פי׳ מהיות מלך · (י) כטעם זולת · אין לו ש״א ט
מִמֶּנּוּ בנאו בת · פי׳ אין לו זולתה · (יא) כטעם עצם טופ׳ יא
ונקרא מ״ם העצם · וּמִן התכלת והארגמן וגו׳ עשו בגדי שמות לט
שרד · (יב) מ״ם ההתחלה · וּמִיּוֹם השמיני והלאה · ויקרא כב
ותתחבר עמה הלמ״ד השמושית לפניה או לאחריה ·
ויצא קין מִלִּפְנֵי יי׳ · לְמִבָּרִאשׁוֹנָה לא אתם · המ״ם ראשי׳ד ד״ה א טו
בפתח תמורת החירק :

מנה ד׳ הו״ל א מספר ב׳ ב״ל קל · יִמְנֶה את ישרא׳ · ש״ב כד
ונפעל גם זרעך יִמָּנֶה · ג׳ מ״ל (א) עשרת ראשי׳ לא
מוֹנִים · פי׳ פעמים · (ב) שם משקל של ששים שקלים · סס לא
וְהַמָּנֶה יהיה לכם · ר׳ שלשת מָנִים זהב · (ג) הממלאי׳ יחז׳ מה מ״א י
לַמְנִי ממסך : כינוי לע״ז כי כל זולתו הוא מורכב ויש ישעי׳ סה
לו מנין כפי מספר הפשוטים שהורכב מהם משא״כ הוא
ית׳ שהוא אחד פשוט ואינו נכנס תחת גדר המנין לכן
גדר הע״ז בשם מני · שענינו מנין להבדילו ממנו ית׳
שאין בו מנין כלל · והפך זה נקרא הוא ית׳ בשם אחד ·
ב הכנה בנינו פיעל · יְמַן ינצרוהו · ע״מ צו והטעם תלי׳ סא
הכן · וַיְמַן יי׳ דג · ג חלק ומנה · ג׳ מ״ל (א) יָמַן יונ׳ ב שמו׳ א
הוא · כ׳ וַיִּמַּנַּע לא מנעת מפיהם · (ב) תנה את הַמָּנָה · נחמי׳ ט ש״א ט
ס׳ מְנַת מדיך · ובקמין מְנָת כוסם · ר׳ ומשלוח ירמי׳ יג תלי׳ יא
מָנוֹת · כ׳ ואת מְנוֹתֶיהָ לתת לה · (ג) מְנָאוֹת התורה · אסת׳ ט סס ב נחמ׳
וביו״ד מְנָיוֹת המשוררים · ד מינוי ופקידות בנינו יב סס
פיעל · אשר מִנָּה שר הסריסים · פי׳ הפקיד · דני׳ א
ומשקלו מְמֻנִּים על הכלים · ויתכן היות תמונה מזה ד״ה א ט
השורש · עיי׳ שורש מון :

מנח דורן וקרבן · מפרי האדמה מִנְחָה ליי׳ · ראשי׳ ד
מִנְחָה לעשו אחיו · ס׳ עולת הבקר ואת מִנְחַת סס לב מ״ב יו
הערב · קרא לתמיד של בין הערבים בשם מנחה כי כל
קרבן נקרא מנחה ודורן · כ׳ את עולתו ואת מִנְחָתוֹ · סס
ר׳ יזכור כל מִנְחֹתֶיךָ : תלי׳ ך

מנע עצירה ומניעה ב׳ ב״ל קל יוצא · והנה מְנָעֲךָ במד׳ כד
יי׳ מכבוד · ונפעל אל נא תִמָּנַע מהלוך אלי : סס כב

מנר העץ שהאורג כורך עליו האריג · כִּמְנוֹר אורגים · ש״א יז

מסס ג׳ הו״ל א מסיסה ורפיון ג׳ ב״ל קל · כִּמְסֹס ישעי׳ י
נוסס · ועיי׳ שורש נוס · ונפעל וְנָמַסּוּ הרים סס לד
מורמס · וכל לבב אנוש יִמַּס · והפעיל אחינו הֵמַסּוּ סס יג דברי׳ א
את לבבנו · ג׳ מ״ל (א) ובחוריו לָמַס יהיו · (ב) תָּמַס ישעי׳ לא תלי׳ כח
יהלוך · (ג) כקדוח אש הֲמָסִים · הנה מקום חדגש · ישעי׳ סד
ופי׳ דונג ושומן ושאר דברי׳ הנמסים באש · ב שכר
גירות בארץ נכריה · והיו לך לָמַס · ר׳ שרי מִסִּים · דברי׳ ך שמו׳ א
ג די הסיפוק · מִסַּת נדבת ידך : דברי׳ יו

מסה מסיסה והתכה בנינו הפעיל · הִמְסִיו את לב יהוש׳ יד
העם · ויצא ע״ד הארמי · אַשְׂחֶה במסתי הכורא · דני׳ ה
ישלח דברו וְיַמְסֵם : תלי׳ קמז

מסך ערבוב ומזיגה בנינו קל יוצא · מָסַךְ בקרבה ישעי׳ יט
רוח עועים · מָסְכָה יינה · ב׳ מ״ל (א) לחקור משלי ט
בְּמִמְסָךְ · (ב) ויין חמר מלא מֶסֶךְ : סס כג תלי׳ עה

מסר נתינה ומסירה ב׳ ב״ל קל · לִמְסָר מעל ביי׳ · במד׳ לא
ונפעל

(ז) איין נעטץ · דער מאלאך · (ח) בעראטשלאגן :
מליץ זים · קעמטליך · (ב) · אנגנעהממי · זיסי ווארטי · (ג) וואהלרעדנר : מלק אבקנייפען : מן איין זייטענאינסטרומענד ·
(ב) איין פארטיקעל דעסן איינענטליכי בעדייטונג פאן · דער אויך דיא פרנלייכונג דאס קאמפראטיפס מיט זיינס פאזיטיפי אויסדריקט :
מנה צשהלן · (ב) גלעהלט ווערדן · (ג) צעהן מאהל · צעהן פאך
(ד) איין געוויסעס געוויכט · (ה) דער נאמי איינעס געטצן ·
(ו) אנאורדנען · בפעהלן · (ז) נשענקי · אנטהייל · ולד״א אימט דיוס
איין פארטיקעל דער דיא בעדייטונג פון מה מיט זיך פיהרט · (ח) יעמאנדן איבער עטוואס בעשטאללן · (ט) דער דאריבער גועטצטי · בעשטאללט :
מנח גשענק · אפפער : מנע אבהאלטן : פרוויינרען :
מנר דער בוים דעס וועברש : מסס צערפליסען · שלאף ווערדן ·
(ב) פערצאגט ווערדן · (ג) אס פייער צערפליסענדי דינג ·
אלס וואקס · (ד) דער ציגס · טריבוט · (ה) נאך מאאסגאבי
היכרייכענד : מסה פערצאגט מאכן : (ב) שמעלצן : מסך גיסען ·
מישען · (ב) דיא מישונג : מסר אבפאללען · אבטריננינ ווערדן ·

מכך שפלות ועוני ג׳ ב״ל קל · וימכו בעונם · — תלי׳ קו
ונפעל בעצלתים ימך המקרה · והפעל — קהלת י
והמכו ככל יקפצון : — איו׳ כד

מכר ב׳ הו״ל **א** ממכר ג׳ ב״ל קל יוצא · והתעמר בו
ומכרו · ונפעל כי ימכר לך אחיך · והתפעל — דברי׳ כד סס טו
ויתמכרו לעשות הרע · פי׳ כאלו נמכרו ליצרם הרע — מ״ב יז
לעבור עבודה עבר נכריה עבודתו · ג׳ מ״ל (א) מביאים
דאג וכל ימכר · כ׳ ונתתי ימכרם · (ב) וכי תמכרו — נחמי׳ יג במד׳ ך
ימוכר · ס׳ את ממכר אחיו · כ׳ שני ממכרו · ר׳ לבר — ויק׳ כה סס סס
ממכריו על האבות · פי׳ ז״ל לבר נחלת אבותיו במשמרו — דברי׳ יח
שהוא ג״כ מכירת שבוע בשבוע אחר · (ג) ממכרת עבד · — ויק׳ כה
ב גירות · ג׳ מ״ל (א) על ארץ מכורתם · פי׳ כמו — יחז׳ כט
מגורתם · ויתכן היות הכ״ף תמורת הגימ״ל בחילוף
ג״כק · ר׳ בארץ מכרותיך · (ב) מכרתיך ומולדותיך · — אס כא סס יו
(ג) כלי חמס מכרתיהם · פי׳ יו״ד כלי הוא מקום — ראשי׳ מט
ה״א כלה אתה עושה · ונאמר בסמיכות כלה חמס — יחז׳ יא
ע״מ בחלב אמו · או יהיה הנפרד ממנו כלה ע״מ חוה — שמות לד
שנאמר בסמיכות חוה התנופה · והטעם כלה של — סס כט
חמס עשו בארץ מגורתם · והוא ביאור נכון לא שערוהו
המפרשים · ועיי׳ שורש כור :

מלל ב׳ הו״ל **א** דיבור ומבטא בנינו פיעל · מי
ימלל גבורות יי׳ ישמיע כל תהלתו · פי׳ מי — תלי׳ קו
זה יספר גבורותיו ית׳ הוא זה יבשר תהלתו · כטעם
הללוהו בגבורותיו · וטעם כל כטעם קצת ומאומה כמו
לא תעשה כל מלאכה · ב׳ מ״ל (א) ואחי להם למלה · — איוב ל
כ׳ שמעו שמוע מלתי · ר׳ כי מלתי מלים · ובנו״ן — סס יג סס לב
קנצי למלין · כ׳ כושל יקימון מליך · (ב) קול — סס יח סס ד
המולה · פי׳ קול הדיבור ועיי׳ שורש המל · **ב** שבלים — יחזק׳ א
וקטפת מלילות בידיך · ונקראו השבלים כן ע״ש — דברי׳ כג
השמעת קולם בנקישתן זו את זו כטעם יתרועעו אף
ישירו · מולל ברגליו בשורש מול · :

מלא ב׳ הו״ל **א** מילוי המקום הפנוי בקיבוץ המאוסף
אל תוכו · ומעין זה השלמת הדבר ותומו אם
בזמן בקיבוץ כל חלקי הזמן ההוא ואם בפועל מה בקיבוץ
כל חלקי הפעולה המשמשים אל שלימות הפועל ההוא ·
ד׳ ב״ל קל עומר · ודין רשע מלאת · כי מלתי מלים · — איו׳ לו סס לב
בא ע״ד בעלי הה״א וכן כל העוברי׳ לנסתרי׳ הם לגזרת
פעל בצירי הע״ן וכן הבינונים מלא מלאים סלה · — במד׳ ז
והיוצא מלאו ידכם היום ליי׳ · פי׳ השלימו · כי — שמות לב
מלאו ימיך · ונפעל ימלא ברזל · וגם הנפש לא — ש״ב ז סס כג
תמלא · פי׳ לא תושלם · ופיעל מלא אותם חכמת — קהל׳ ו שמו׳ לה
לב · למלא את ידם · פי׳ להשלים · מלא שבוע — סס כט ראשי׳ כט
זאת · והתפעל יחד עלי יתמלאון · פי׳ יתאספו · — איוב יו
ג׳ מ״ל (א) רוח מלא · פי׳ רוח שלם ר״ל חזק · קראו — ירמי׳ ד
אחריך מלא · פי׳ קראו קיבוץ ואסיפה לרדוף אחריך · — סס יב
ס׳ זקן עם מלא ימים · ר׳ וס׳ כמשפט הבינוני לגזרת — סס ו
פעל · (ב) מלא כל הארץ כבודו * · כ׳ תשמע הארץ — ישעי׳ ו
ומלאה · (ג) בנה את המלוא · פי׳ מקום פנוי היה — סס לד מ״א יא
שהיו מתאספים שם לאיזה צרכים וימלאהו שלמה בבנין ·
(ד) מלאת אבן · ר׳ משבצות זהב במלואתם · וביו״ד — שמו׳ כח סס לט
מ״ם ואבני מלאים · איל המלאים · כ׳ ימי מלאיכם · — סס כה ויק׳ ח סס
(ה) יושבת על מלאת · ענין כלם שלימיות · (ו) והוא — שיר ה
ממלא על כל גדותיו · **ב** כריתה וקציר תבואה ג׳ ב״ל — ד״ה א יב
קל · תמלאמו נפשי · פי׳ תכריתנו · ונפעל בלא — שמות טו
יומו תמלא · ופיעל התמלא בשכות עורו · ומשקלו — איו׳ טו סס מ
וכמלאה מן היקב · מלאתך ודמעך · ופי׳ בצירך וקצירך : — במד׳ יח שמו׳ כב

מלח ה׳ הו״ל **א** מלח לבישול ב׳ ב״ל קל · במלח
תמלח · והפעל והמלח לא המלחת · ומשקלו — ויק׳ ב יחז׳ יו
כבמלח תמלח · **ב** שם עשב מה · הקוטפים מלוח · — ויק׳ ב איו׳ ל
ג השחתה בנינו נפעל · שמים כעשן נמלחו · ג׳ מ״ל — ישעי׳ נא
(א) תאר לארץ נשחתה · ארץ מלחה · פי׳ ארץ — ירמי׳ יז
גזירה וכרותה כלומר נשחתה · (ב) תאר לבגדים
נשחתים · ובלוי מלחים · (ג) ברית מלח עולם · — סס לח במד׳ יח
פי׳ ברית גזור וכרות לקיום נצחי · **ד** עירוב בנינו פיעל ·
ממולח טהור קודש · **ה** שם מנהיגי האניה בלב ים · — שמות ל
מלחים כל חובלי הים · כ׳ מלחיך וחובליך : — יחז׳ כז סס

מלט ג׳ הו״ל **א** הצלה ד׳ ב״ל נפעל · נמלטו ארץ — ישעי׳ לז
אררט · ופיעל אסבול ואמלט · והפעיל פסוח — סס מו
והמליט · והתפעל ואתמלטה בעור שני · **ב** השלכה — סס לא איו׳ יט
ושגר בהמה ר״ל לידת כל חי נ׳ ב״ל פיעל · קיננה קפוז
ותמלט · והפעיל והמליטה זכר · והתפעל בידודי — ישעי׳ לד סס סו
אש יתמלטו כלם לשון השלכה אם השלכת האש — איוב מא
מהפה או השלכת הוולד מהרחם · **ג** חמר וטיט או
נקב שבקיר במלט במלבן : — ירמי׳ מג

מלך ג׳ הו״ל **א** מלכות נ׳ ב״ל קל עומד · ומלך — סס כג
מלך והשכיל · וימלך מלך צדקיה · והפעיל — סס לז
לא נמליך איש · והפעל אשר המלך על מלכות · ו׳ — מ״ב דני׳ ט
מ״ל (א) אל ארוני המלך · ס׳ בת תלמי מלך גשור · — ש״ב ג סס
כ׳ מגדיל ישועות מלכו · ר׳ ויראו כל המלכים · ס׳ — סס כב סס י
מלכי מדי ופרס · כ׳ אל מלכינו שרינו · (ב) גם ושתי — דני׳ ח סס ט
המלכה · ס׳ ותרא מלכת שבא · ר׳ ששים המה — אסת׳ א מ״א י
מלכות · (ג) הדר מלכות · ס׳ ושר מלכות פרס · — שיר ו דני׳ יא סס י
כ׳ אשר בכל מלכותו · ר׳ ארבע מלכיות · מנהג — סס א סס ח
התי״ו להתחלף ביו״ד ברבוי · כמו מן שאול תחתיות · — דברי׳ לב
נאמר בתחתיות הארץ · וככה נהגו ז״ל לומר מן עדות — תלי׳ סג
עדיות · גלות גליות · (ד) כי ליי׳ המלוכה · (ה) — סס כב
בעיר הממלכה עמך · ס׳ ממלכת ישראל · כ׳ ממלכתך — ש״א כז סס כד יג
לא תקום · ר׳ כל הממלכות הלוחצים · ס׳ ולממלכות — סס י ירמי׳ מט
חצור

מאליו ומטה למזרח · והמרכז או הקוטב הוא תכלית התמורה לכן נקרא מר
ע״מ עב ועביכה חילוף התנועה וכן כדרז״ל מרקילום פי׳ חילוף השבח ·
וכן נקרא שחק על שם שהתנועה שוחקת עליו · ומהמבואר שמרכז כל תנועה
סבובית אין לו כמות כלל כאשר יוקח בהשערה כי לא יתכן שיתקבצו בנושא אחד
ב׳ תנועות מתנגדות בעת אחת וכמעט שהוא אפס והעדר · לכן ידמה בו אפיסת
הגוים הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזנים · מאפס ותוהו נחשבו · והשחק הוא
המרכז שבד המאזנים סובב עליו והוא מטעם שחיקת התנועה כאמור ועש״ז
נקראי׳ ג״כ השמים שחקים בעבור שחיקתם בתנועתם באויר הסמוך להם עד
שובו גשם אם דקה מן הדקה ומשם יפרד והיה לנהר דינור היוצא מזיעת החיות ·
והכן זה הפי׳ כי לא שערוהו המפרשי׳ · ועיי׳ שורש מור ומרר) :

מכך ערנידריגט · (ב) זינקן : **מכר** פרקויפען · (ב) זיך ערגעבן ·
לאכהעבנגן · (ג) דיא וואארי · (ד) דער פרייס · (ה) דער פר=
קויף · (ו) דיא אויסוואכדרונג · (ז) דער ארט דעס אויפענטהאלטס ולד״א
דיא פרוואנדשאפט :

מלל שפרעכן · אויסשפרעכן · (ב) דאסווארט · דיא רעדי ·
אונד היר גוס געגנשטאנד דעס געפרעכס גוס שפאטט · (ג)
דאס רעדן · (ד) דיא אעהרי : **מלא** ערפיללען · (ב) פאלל זיין ·
(ג) פאלל · (ד) פאללקאממען מאכן ולד״א זיך ווידמען · (ה) גו עגדי
זיין · (ו) גועגדי בריגגן · (ז) זיך פרזאממלן · (ח) והעפטינג · שטארק ·
(ט) דיא ראטטי · פרזאממלונג · *(הערה פי׳ מלא כל הארץ כל הברואים
הם כבודו כטעם לכבודי בראתים כי המלך ה׳ צבאות אין רואים אותו ערום
מבגדיו · כי הם מלבושי כבוד שלו ע״ד ר״י קארי למאני מכבדותא · והוא
הדבר שכאשר שאל משה הראני נא את כבודך נענה אני אעביר כל טובי על פניך ·
וראית את אחורי · פי׳ העביר על פני בחינתו כל הברואים האמור בהם כי
טוב כמ״כ להבין מהם כח יוצרם וממציאם אך לא מעצם מעצמיו ית׳ ככתוב
וראית את אחורי ופני לא יראו ת״א ותחזי ית דבתרי ודקדמי לא יתחזון) ·
(י) אנפיללען · (יא) דער איברפלוס :

מלח זאלצען · (ב) דאס זאלץ · (ג) איין געווישעס קרויט · (ד) פר=
געהן · (ה) וויסטי · אונפרוכטבאר · (ו) צרריסני קליידר ·
(ז) אונפרווועסליך · (ח) פרמישטי · (ט) דער שיפפער · מאטראזי :

מלט ענטפליהען · ענטריכן · זיך רעטטן · (ב) געבערן · ווערפן ·
(ג) ווערפן · פייערפונקן ספריהען (ד) לייס · קאלק :

מלך רעגירען · (ב) רעגירען מאכן · (ג) דער קעניג · רעגענט ·
(ד) דיא קעניגין · (ה) קעניגליך · (ו) דיא רעגירונג · דאס רייך :

משלי ט כ׳ ומופית לרשע מומש :

דברי׳ ד תמו׳ יב **מון** דמות · כי לא ראיתם כל תמונה · ס׳ ותמנת
תלי׳ יז יו׳ יביט · כ׳ אשבעה בהקיץ תמונתך * :

מוץ התבן הדק וקליפי החיצוני׳ של גרעיני הדגן ·
איוב דא וכמוץ גנבתו סופה :

שיר ה שם **מור** מין בושם מה · מור עובר · כ׳ אריתי מורי :
זכרי׳ יד **מוש** כ׳ הו״ל **א** הסרה ב׳ ב״ל קל עומר · וּמָש
שם ג חצי ההר · ויוצא וּמַשְׁתִּי את עון הארץ ·
ירמי׳ יז והפעיל עומר ולא יָמִישׁ מעשות פרי · והיוצא לא
שמות יג שם י יָמִישׁ עמוד הענן · ויתכן היותו עומר · וְיָמֵשׁ חושך ·
ת״א בתר דיעדא קבל ליליא · **ב** מישוש בנינו הפעיל
וימֵשׁ חושך י״מ שיהא לו ממשות · לרוב עובי האויר ·
תלי׳ קטו ידיהם ולא יְמִישׁוּן :

מות מיתה ועצ״הש נגע והולי ד׳ ב״ל קל עומר · כי
ש״א יז שם קה מֵת גבורם · וכן כלם לגזרת פָּעֵל · וַיָּמָת
לבו · פי׳ חלה מחלת לב כי כמו שתקרא הרפואה בשם
ישעי׳ לח חיים · כמו ויטרחו על השחין ויחי · כן יקרא החולי
שם ו בשם מיתה וכמוהו · בשנת מות המלך עזיה פי׳ ז״ל
ש״א ד שנצטרע · ובשורק המקור וכעת מותה · ומרובע עמוד
ש״ב א שם ד נא עלי וּמוֹתְתֵנִי · והפעיל ויכהו וַיְמִיתֵהוּ · והפעל
שם דא ותם הֻמְתוּ בימי קציר חטים · ו׳ מ״ל (א) תאר · הכלב
שם ט ראש׳ דנ ישע׳ הַמֵּת · כ׳ מקבור מֵתֶךָ · ר׳ מֵתִים בל יחיו · ס׳
דו שם קנ שם קולח מְתֵי מלחמה · כ׳ יחיו מֵתֶיךָ · (ב) יָמֻות יהללך ·
תלי׳ קיו יחז׳ דה (ג) הַמָּוְתָה לחסידיו · (ד) מותי ערלים תמות · כ׳
ישעי׳ מג תלי׳ פט וארת עשיר בְּמֹתָיו · (ה) הותר בני תְמוּתָה · (ו)
יחז׳ דה ומתה בְּמוֹתֵי חלל :

שיר ז **מזג** מסך · אל יחסר הַמָּזֶג :

דברי׳ לב **מזה** חום ושריפה · מְזֵי רעב :

ישעי׳ דג **מזח** ב׳ הו״ל **א** תוקף · ב׳ מ״ל (א) אין מֵזַח עוד ·
איוב יג (ב) וּמְזִיחַ אפיקי׳ רפה · **ב** חגורה ·
תלי׳ קט וּלְמֵזַח תמיד יחגרה :

מזר ב׳ הו״ל **א** בן שנולד בזנות מחייבי כריתות
ומיתות ב״ד · ועצ״הש איש נכרי · לא יבוא
דברי׳ דג זכרי׳ ט מַמְזֵר בקהל יי׳ · וישב מַמְזֵר באשדוד · ת״י בני ישראל
דהוו בית נכראין · **ב** שם אחד הכוכבים · ב׳ מ״ל
איוב לז שם לח (א) וּמִמְּזָרִים קרה · (ב) התוציא מַזָּרוֹת :

מחה ג׳ הו״ל **א** הסרה והשחתה או קינוח ג׳ ב״ל קל
שמות לב יוצא · אֶמְחֵנוּ מספרי · עיי׳ מש״כ בשורש
ראשי׳ ז כתב · ונפעל וַיִּמָּחוּ מן הארץ · והפעיל ודרכיך
משלי לא לַמְחוֹת מלכין · פי׳ להשחית דרכי המלכים · **ב** הכאה
יחז׳ דה שם ו בנינו קל · יען מַחְאֲךָ יד · ומשקלו מְחִי קבלו יתן ·
ישעי׳ דה **ג** דשן ושמן בנינו פיעל · שמנים מְמֻחָיִם :

מחץ ב׳ הו״ל **א** חתיכה ובקיעת בשר ועצ״הש
בקיעת הים בנינו קל יוצא · מָחַץ וידיו איוב ה
תרפינה · ובתבונתו מָחַץ רהב · פי׳ בקע הים · שם דו
ומשקלו וּמַחַץ מכתו ירפא · **ב** התאדמות בנינו קל · ישעי׳ ל
למען תִּמְחַץ רגלך בדם · והוא הפוך מן חמוץ תלי׳ פח
כמו כבש כשב :

מחק הסרה בנינו קל · מָחֲקָה ראשו : שופ׳

מחר ב׳ הו״ל **א** יום בוא אחר יום המדובר בו מיד או
אחר זמן רב ב׳ מ״ל (א) כי מָחָר כעת יהוש׳ יא
הזאת · כי ישאלון בניכם מָחָר · פי׳ אחר זמן רב · (ב) שם ד
וישבות המן מִמָּחֳרָת · ס׳ מִמָּחֳרַת הפסח · כ׳ מהנשף שם ה שם
ועד הערב לְמָחֳרָתָם · **ב** חלף הדבר ושויו למדה זרה ש״א ל
מְחִיר ביד כסיל · ס׳ וּמְחִיר שדה עתודים · ב׳ ולא משלי יז שם דו
ישקל כסף מְחִירָהּ · ר׳ ולא רבית בִּמְחִירֵיהֶם : איוב דח תלי׳ מו

מטט תחתית ואתה תרד מַטָּה מָטָּה · ועי׳ שור׳ נטה : דברי׳ דח

מטל שבט או נושא · גרמיו כִּמְטִיל ברזל : איוב מ

מטר גשם ב׳ ב״ל נפעל · חלקה אחת תִּמָּטֵר · והפעיל עמו׳ ד
אשר לא תַמְטִיר עליה · ומשקלו שלו מיי׳ מָטָר · שם זכרי׳ י
ס׳ וּמְטַר גשם · כמו אדמת עפר · ר׳ וגשם מִטְרוֹת עזו : שם איוב לו

מי ב׳ הו״ל **א** מים ועצ״הש מקור · ושם פרטי
לאיש · סבאך מהול בְּמָיִם · בא ברבוי השנים ישעי׳ א
כי זוג המה עליונים ותחתונים · ולא יתפרדו לעולם · ס׳
וּמִמֵּי יהודה יצאו · פי׳ ממקורו · בת מֵי זהב · הוא שם מח ראשי׳ א
שם אדם ובכפל המ״ם · על מֵימֵי מצרים · כ׳ את לחמך שמו׳ ז
ואת מֵימֶיךָ · וכנה בכל הכנויים המ״ם כפולה : **ב** מלה שם קנ
משמשת בב׳ לשונות של שאלה (א) שאלה על איש
חי מדבר להיות נודע בשמו · בת מִי את · מִי שמך · ראשי׳ דד שופ׳ יב
פי׳ כמו מי אתה כי האדם נודע בשמו · (ב) יורת הפלגה
הגבה למעלה או העמק שפלה · מִי עלה שמים · היא משלי ל
הפלגת המעלה · מִי אבימלך וּמִי שכם · ומי אביהם · שופ׳ א ש״א י
יורו הפלגת השפלות · ועיי׳ שורש מה :

מין הדברי׳ המשותפים בצור׳ אחת · עושה פרי לְמִינוֹ · ראשי׳ א

מיץ מציצה · ב׳ מ״ל (א) תאר לליחות הרשנות ·
כי אפס הַמֵּץ · (ב) מִיץ חלב יוציא חמאה · ישעי׳ ז משלי ל
פי׳ ליחות החלב תתן החמאה · ויתכן היות המלה הזאת
מטעם תמצית ברדז״ל שעניגה סוף הדבר ותכליתו ·
והנה יאמר שתמצית החלב חמאה ותמצית ליחות האף
הוא הדם ותמצית החרון ר״ל תכליתו הוא המריבה :

מיק מסיסה בנינו הפעיל · יָמִיקוּ וידברו ברע · תלי׳ ענ
פי׳ ימסו לבב רעיהם · ועיי׳ שורש מקק :

מיר חילוף בנינו הפעיל · ולא יְמִירֶנּוּ · ב׳ מ״ל ויק׳ דו
(א) יְמַר מרלי · הוא המרכז ר״ל הנקודה ישעי׳ ט
האמצעית מקיטבי מגיעי הדלי * · (ב) על הגאולה
ועל הַתְּמוּרָה · כ׳ והיה הוא וּתְמוּרָתוֹ : רות ד חק׳ דו

מכך

מון דיא פיגור : געשטאלט · *(הערה ההבדל שבין פסל לתמונה הוא כי פסל הוא מטעם פסל לך ומורה על צורה נפסלת כתבנית איזה כמאה בשמים ממעל או על הארץ מתחת מבלי שתרמוז על פעולת הנמצא ההוא · אבל תמונה הוא מטעם ממונים על הכלים (ד״ה א ט) · (אע״פ שאיננו משרשו הנה רפי׳ מבעלי כ״לה וכ״ע שוים במובניהם) המורה על פקודת פועל מה · והנה תהיה הוראת התמונה על צורה אשר בתבניתה תרמוז אל איזה פעולה שוקדת במציאות כמו שנהגו לרמוז היושר השוקד במציאות בתמונת אשה מכוסת העינים בידה אחת מאזני משקל וידה השנית מחזקת השלח וכיוצא בזה כנודע למשוררי העמים · ובזה תבין טוב טעם ודעת בביאור ותמונת יי׳ יביט · ר״ל שראה והבין כחות פעולותיו ית׳ הפועלים במציאות (הפך ואת פועל ה׳ לא יביטו) · כמו שיעדו הס״ית וראית את אחורי ת״א ית דבתרי שפי׳ הפעולות המשכות אחריו פוסט״רעיארי בלע״ז דע זה והבינהו כי נכון הוא · ויהיה טעם אשבעה בהקיץ תמונתך · כטעם שבענו בבקר חסדך · פי׳ כשבע שביעת מדע והשכל חסדך אשר אתה עושה עם כל נוצר אשר הוא הדעת אותו ית׳ ככתוב השכל וידוע אותי כי אני יי׳ עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ) : **מוץ** דער שפרייא : **מור** מיררהען : **מוש** צוריקווייכען · (ב) היכוועגנעהמן · (ג) אבז לאסן · אויפהערן · (ד) פיהלען · געפיהלט ווערדן : **מות** גשטארבן · (ב) ערשטאררען · ערקראנקען · (ג) טעדען · (ד) דער טאדטי געשטארבני · (ה) דער טאדט : **מזג** איינגשענקט · פלוסיגקייט : **מזה** פרדארדט · אויסגעצעהרט : **מזח** פעסטינקייט · קראפט · (ב) דער בוכד · (ג) דער גירטעל : **מזר** איין אונעהליכעס קינד אוכד פרגלייכונגסווייזע איין פרעמדר · אויסלענדר · (ב) דער נאמי איינעס שטערנס : **מחה** אויסלעשן · פרניכטען · (ב) צוזאממענשלאגן · (ג) דער ווידדער · איינו מאשיגי : (ד) פייסט : **מחץ** פרוואונדן · (ב) שפאלטן · (ג) דיא וואנד · (ד) ראהט מאכן : **מחק** דורכבאהרט : **מחר** מארגן · (ב) דעראייכסט · אין דער צוקונפט · (ג) דעס מארגענס דרויף · (ד) דערוועהרס · דאס געלד : **מטט** היכאונטר : **מטל** דיא שטאנגי · אדר לאסט : **מטר** בּרעגנט ווערדן · (ב) רעגנן · (ג) דער רעגן : **מי** דאס וואסר · (ב) דיא הערקונפט · דער אורשפרונג · (ג) דער נאמי איינס מאננס · (ד) וועסן · (ה) ווער : **מין** דיא ארט : **מיץ** דיא פעטטיגקייט ולד״א דער אונטרדריקר · (ב) לד״א שטאסען · דריקען : **מיק** קרענקן · דאס הערץ פרלעצען : **מיר** פרוועקסלן · פרטוישן · (ב) דיא אנגעלן ווארויף זיך איינע זאכי דרעהט * · (ג) דער טויש · (ד) דאס נעטויסטי · (הערה בעבור שכל תנועה סבובית תמיר ותחליף במרכזה פני תנועתה אל עבר אחר ד״מ אופן העגלה המתנועע על קוטבו מאציו ומעלה לפאת מערב בהכרח יתנועע מאציו

ראשי' ו **מאה** שם מספר ידוע · ב' מ"ל (א) והיו ימיו מאה
פסוק' שסה ועשרים · ס' מאת שנה · ר' תשע מאות
פס יא · קהל' ח שנה · ר' הזונות מאתים שנה · (ב) עושה רע מאת ·
ויתכן שהוא חסר הנסמך והראוי מאת פעמים :

מאם כל שהוא ודבר מה · ב' מ"ל (א) ולא ידבק
דברי' יג איו' לא בידך מאומה · (ב) ובכפי דבק מאום :

ירמי' ה · **מאן** מיאון הפך החפץ · בנינו פיעל עומד · מאנו
שם לח לשוב · ב' מ"ל (א) ואם מאן אתה לצאת ·
שם יג (ב) המאנים לשמוע :

מאס מיאוס וגיעול ב' ב"ל קל יוצא · בחר יי' בהם
שם לג שם ותל' נח ויימאסם · ונפעל כסף נמאס · ימאסו כמו
מים יתהלכו למו :

יחז' כח **מאר** הכאבה בנינו הפעיל · סלון ממאיר · צרעת
ויק' יג ממארת · פי' מכאיב מכאבת :

מגד שם כל דבר המשובח במינו כפי מה שהוא · ב'
דברי' לג מ"ל (א) ממגד שמים · פי' מגשמי ברכה
שיר ד היותר נבחרים · ר' עם פרי מגדים · כ' ויאכל פרי
שם ראשי' כד מגדיו · (ב) ומגדנות נתן לאחיה · פי' דברי' מעולים :
יואל ד **מגל** חרמש · שלחו מגל · ויתכן ששרשו נגל :
הוש' יא **מגן** נתינה ומסירה בנינו פיעל · אמגנך ישראל :
תלי' פט **מגר** הפלה בנינו פיעל · וכסאו לארץ מגרתה :
ויק' ו **מד** לבוש · ב' מ"ל (א) מדו בד · ר' על פי
תלי' קלג מדותיו · פי' על בית הצוואר של הלבושים ·
שם קט ש"א ד (ב) וילבש קללה כמדו · ר' ומדיו קרועים :

מרד מרידה ח' ב"ל קל יוצא · עלהים הקרמוני
יחז' מז שם מב יתמדו · וע"ד השלמים ומדדו סביב · ונפעל
ירמי' לא ש"ב ח אם ימדו שמים ממעל · ופיעל וימדדם בחבל ·
חבק' ג ומרובע עמד וימודד ארץ · ומרובע מהתפעל ·
מ"א יז איו' יח ויתמודד על הילד · ד' מ"ל (א) ארוכה מארץ מדה ·
יחז' יג יחז' מ שם ר' מנת מדיך · (ב) מדה אחת לשלשתן · ס' כמדת
שם שם מב השער · ר' במדות האלה · ס' מדות הבירה · כ'
שם מח איו' לה ואלה מדותיה · (ג) מי שם ממדיה · (ד) ויהי איש
ש"ב כא מדון · פי' איש מדה גדולה והנה תמורת הדגש ·
ועיי' שורש דון :

מדן ב' הו"ל א שם עיר או דרך ידוע · יושבי על
שופ' ה אסתי' א מדין · ב גליל מדינה ומדינה · ר' ושרי
שם א שם א המדינות לפניו · ס' בכל מדינות המלך :
במד' יו **מדע** שאלה על תכלית כל פעולה · ומדוע תתנשאו
על קהל יי' · ונראה שהוא מורכב ממלת מה
ישעי' ג ומלת דעה וה"א מובלעת ברגש · כמו מלכם תדכאו עמי ·
והטעם מה דעה כלומר מה כוונת תכלית זו הפעולה :

מה מלת השאלה משמשת בה' לשונות (א) שאלה
ישעי' מ על המהות · ומה דמות תערכו לו · (ב) כטעם
תלי' ד מלת מתי עד מה כבודי לכלמה · פי' עד מתי · (ג)
כטעם מדוע שהיא שאלה על התכלית והוא קשור עם
ש"א א הלמ"ד לעולם · למה תבכי ולמה לא תאכלי · והמ"ם
דגושה · (ד) יפליג הדבר מעלה מעלה · או ישפילנה מטה
תלי' לו שם ח מטה · מה יקר חסדך אלהי' · מה אנוש כי תזכרנו ·
ראשית יז (ה) שאלה על הכמות והוא בכ"ף לעולם · כמה
ימי שני חייך :

ישעי' א **מהל** מזיגה · סבאך מהול במים :

מהר ג' הו"ל א זריזות ב' ב"ל קל עומד · ירבו
תלי' יו עצבותם אחר מהרו · פי' מהרו לשפוך דם
זבחים אוללכת אחר אל אחר · וכן ת"י מוהן · ופיעל
שם קו עומד · מהרו שכחו מעשיו · לא נשלם הרגש
שם עט שם לא כבלם · ג' מ"ל (א) ימהר יקדמונו רחמיך · (ב) מהרה
שם מה ישעי' יו הצילני · (ג) עט סופר מהיר · ס' ומהיר צדק ·
ב פתיות ומהירות הפך המתינות בנינו נפעל · ולבב
שם לב שם לם נמהרים · לנמהרי לב · ג' מתן הבתולה מן התנה
שמות כב ביום חתונתו בנינו קל · מהר ימהרנה לו לאשה ·
ראשי' לד שמו' כב ומשקלו מהר ומתן · ס' כמהר הבתולות · וגם זה
מטעם זריזות הקודם ע"ד אמרם ז"ל פן יקדמנו אחר :

ישעי' סד **מוג** מסיסה ד' ב"ל קל · ותמוגנו ביד עונינו ·
תלי' מו שם עה והעומד תמוג הארץ · ונפעל נמוגים ארץ ·
איוב ל ומרובע ותמוגגני תושיה · פי' תמס תלך ממני ·
עמו' ט והתפעל וכל הגבעות תתמוגגנה :

איוב כא **מוח** דשן ושמן · ב' מ"ל (א) ומוח עצמותיו ישוקה ·
תלי' סו (ב) עולות מחים · ועיי' שורש מחה :

שם מו **מוט** ב' הו"ל א נטיה ומעידה ד' ב"ל קל · מטו
שם יז ממלכות · ונפעל בל נמוטו פעמי · תבל בל
שם נג שם נה תמוט · והפעיל כי ימיטו עלי און · והתפעל מוט
ישעי' כד ותלי' כה התמוטטה ארץ · ב' מ"ל (א) מוט לצדיק · (ב) אם
ישעי' נח תסיר מתוכך מוטה · פי' רשע וסרה הנוטה מדרך
הישר · ב בד ובריח המוטה שלא כדרך גדילתו או עול
במד' ד נחו' א ב' מ"ל (א) ונתנו על המוט · כ' אשבור מוטהו ·
ירמי' כח פי' מוטות עולו · (ב) ויקח חנניה הנביא את המוטה
שם ר' מוטות עץ שברת · מך בשורש מכך :

ראשי' יז **מול** ב' הו"ל א כריתה ה' ב"ל קל יוצא · ונמלתם את
שם בשר ערלתכם · ונפעל המול לכם כל זכר ·
תלי' צ ומרובע לערב ימולל ויבש · פי' דמה חיי בני האדם
להציר אשר בבוקר יפרח ולערב יכרת וייבש · קורץ
משלי ו בעיניו מולל ברגליו · פי' כורת הרע ברמזיו וכפל
הענין במ"ש כי קורץ ענינו ג"כ כריתה קרץ מצפון ·
שם קיח והפעיל בשם יי' כי אמילם · והתפעל ידרוך חציו כמו
שם נח יתמוללו · פי' לא יעופו למרחוק כי אם יפלו במקומם
כמו עשב הנכרת שנופל במקומו כן יורה הרשע חציו
ללא יועיל · כלומר יה"ר שלא יהא הזיקו מצוי · ומשקלו
שמות ד חתן דמים למולות · ב מלת הטעם כטעם נגד ונוכח
במד' ח שם כב ב' מ"ל (א) אל מול פני המנורה · כ' והוא יושב ממלי ·
נחמי' יב (ב) מול סוף · ובאל"ף נחה ההולכת למאל :

ויק' כב **מום** אבר נשחת · משחתם בהם מום בם · ובאל"ף
נחה ובכפי דבק מאום עיי' שורש מאם :

נ'

מאה הונדרט · (ב) צווייא הונדרט : **מאם** דאס גרינגסטי :
מאן זיך וויינרען : **מאס** פראכטען · גרינג שעצן · (ב) פראכטעט ·
(ג) צערגעהן · *(הערה פי' כמו מים אשר יתהלכו למו מרוח חזק
או משאר תנועה כמו הילוך בע"ה אשר השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט
ויוסיפו לשתות הפך ומשקע ניס תשתו · וי"נ שהאל"ף תמורת הכפל והטעם
ימססו · וההבדל שבין מיאוס וגיעול פי שכים לנו · (א) לשון מיאוס יאמר
גם על הדבר שלא היה נאהב מעולם · כמו סחי ומאום (איכה ג) · מואסת
כל עץ (יחזקאל דא) · משא"כ לשון גיעול שלא יאמר רק על הנאהב שכתגעל ·
(ב) גיעול עליכו הפלגה שורו עיבר ולא יגעיל (איוב דא) · ומשמעתה
פליטת אהבת הנאהב מכל וכל · משא"כ מיאוס שאיננו רק לשעתו · ככתוב ואשת
נעורים כי תמאס (ישעי' כד) · דוק בכתובי') : **מאר** שמערצענד
שטעכענד · (ב) שמערצהאפט · פערדערבליך : **מגד** פארציגליך ·
פרוכטבאר · (ב) קאסטבארקייט : **מגל** דיא זיכעל :

מגן געבן · איבערליפרן : **מגר** שטירצן : **מד** דאס קלייד :
מדד אויסמעסן · (ב) דאס מאאס · דיא אויסמעסונג · (ג) לאנג ·
מדן דער נאמי איינס לאנדס · (ב) דאס לאנד : **מדע** ווארום :
מה וועלכי · (ב) בים ווען · וויא לאנג · (ג) ווארום · (ד) וויא
וועניג אדער וויא פיל · (ה) וויא פיל : **מהל** געמישט :
מהר איילען · (ב) איילענדס · באלד · (ג) געשווינד , אונד היר
וויל עס זיך אויף איינן טרייבער בעציהעט · פארטרעפליך · (ד)
איבעראיילטי טהעריכט · (ה) זיך דורך געשענקי ערווערבן · (ו) דיא
מארגענגאבי : **מוג** פרגעהן · פרניכטען : **מוח** דאס מארק · פעטטי ·
פעטט · פייסט : **מוט** זיך ביינגן · פאללען · (ב) וואנקען · (ג)
געוועלבן · (ד) דיא אונגרעכטינקייט · (ה) דיא טראגי · שטאנגי · (ו)
דאס יאך : **מול** בעשניידען · (ב) אבגעשניטטען · (ג) דיא
בעשניידונג · (ד) געגנאיבר : **מום** דער פעהלר · טאדעל :

יִלְמְדוּ · ד׳ מ״ל (א) פרה יִלְמָד מדבר · ר׳ לשון שם לח שם ב
לִמּוּדִים · ס׳ לִמּוּדֵי יי׳ · כ׳ חתום תורה בְּלִמֻּדָי · ישע׳ נ שם כד שם ח
(ב) אשור כְּלַמֵּד רוכלתך · סמיכות מן כְּלַמֵּד ורגיל יחז׳ כז
להביא סחורתך · (ג) מבין עם תַּלְמִיד · (ד) בְּמַלְמַד ד״ה א כה שופ׳ ג
הבקר · הוא הדרבן התקוע המיישר הבקר בחרישה :

לעב לעג בנינו הפעיל · ויהיו מַלְעִבִים במלאכי אלהי׳ : ד״ה ב לו

לעג שחוק ולעג בעקימת מבטא בלי תבונה להתדמות לכבד פה וערל שפה לבוז ולקלון מי שמלעיגין בו · ג׳ ב״ל קל עומד · בזה לך לָעֲגָה ישעי׳ לז
לך · ונפעל נִלְעַג לשון אין בינה · והפעיל כל רואי שם לג
יַלְעִיגוּ לי · ומשקלו לַעַג וקלס לסביבותינו · ס׳ תלי׳ כב שם עט
בְּלַעֲגֵי לשון אין בינה · פי׳ המבטא בלעג איננו מובן כמו ישעי׳ לג
שקרם בגדרו · כ׳ זו לַעְגָּם בארץ מצרים · ס׳ בחנפי הוש׳ ז
לַעֲגֵי מעוג · פי׳ כלעג אוכלי העוגות לשחוק ער״ה ב תלי׳ לה
לשחוק עושים להם · וזכר לדבר ויאכלו וישתו ויקומו
לצחק · והנכון שחרקו שיניהם בלעג והתדמות לחרוקת
שינים של אוכלי עוגת רצפים היבשה :

לעז בעלי שפה איננה עברית · מעם לֹעֵז : תלי׳ קיד

לעט אכילה בנינו הפעיל · הַלְעִיטֵנִי נא : ראשי׳ כה

לען שם עשב מר · לַעֲנָה וראש : איכ׳ ג

לפד אבוקה או החומר המוכן לצאת ללהב ואבוקה · ויעש לַפִּיד אחד · פי׳ טיהה מזפת ופשתן שופטי׳ טו
המוכן להיות אבוקה · ס׳ וְלַפִּיד אש · ר׳ כמראה ראשי׳ טו
הַלַּפִּידִים · ס׳ ועיניו כְּלַפִּידֵי אש · ובו״ת אשת יחז׳ א דניאל י
לַפִּידוֹת · שם תאר לברק כי הברק והלפיד הוא עצם שופטי׳ ד
אחר מאיר ומבהיק :

לפת נטיה ועיוות ב׳ ב״ל קל · וַיִּלְפֹּת שמשון · שם יו
ונפעל יִלָּפְתוּ ארחות דרכם : איוב ו

לצר תאר לנושא המנות לבעליו · ויהי הַמֶּלְצַר נושא : דניא׳ א

לקק שתיה בלשון או בכף היד ב׳ ב״ל קל · כאשר יָלֹק הכלב · ופיעל ויהי מספר הַמְלַקְקִים : שופ׳ ז שם

לקח ז׳ הו״ל א לקיחת הדבר ממה שממנו אל מה שאליו ג׳ ב״ל קל יוצא · אילי הארץ לָקָח · יחז׳ יז
קָח על מים רבים פי׳ לקח · הצווי והעתיד חסרים שם יז
הלמ״ד · קַח בלבבך · ורוח נשאתני וַתִּקָּחֵנִי · ובלמ״ד שם ג שם
וְלַקַח עץ אחד · המקור לָקַחַת מקנה וקנין · ביום שם לז שם לח
קַחְתִּי מהם · ונפעל הוא בעונו נִלְקָח · ופועל שם כד שם לג
הֻלַּקָּח ממנו עץ · ומשקלו וּמִקַּח שוחד · ב התלהבות שם טו ד״ה ב יט
בנינו התפעל · ואש מִתְלַקַּחַת וזה כי האש ניקח שמו׳ ט
לדבר הנשרף כמו שנראה בנר המעשן תחת נר הדלוק ·
ג שם הצבת לקחת דבר מלובן באש וְהַמֶּלְקָחַיִם זהב · מ״א ז
כ׳ וּמַלְקָחֶיהָ ומחתותיה · בפתח המ״ם · ד סחורה שמו׳ כה
ומקנה וקנין · המביאים את הַמַּקָּחוֹת · ה שלל · נחמי׳ י
היקח מגבור מַלְקוֹחַ · ס׳ וּמַלְקוֹחַ עריץ ימלט · ישעי׳ מט שם
ו שם החיך ובשר הלחי שתחת הלשון · ולשוני מֻדְבָּק
מַלְקוֹחָי · נקראו׳ ככה ע״ש לקיחתם המאכל בלעיסה · תלי׳ כב
ז מתק דברים ומדע בנינו קל · וַיִּקַּח קרח · פי׳ המתיק במד׳ יו
דברי ריבו וטענותיו · הַלּוֹקְחִים לשונם וינאמו נאום · ירמי׳ כג
פי׳ ממתיקי׳ ומחליקים לשונם ומשקלו ויוסף לֶקַח · משלי א
כ׳ הטתו ברוב לִקְחָהּ · יערוף כמטר לִקְחִי * : שם ז דברי׳ לב

לקט לקיטת המפוזר מעט הנה ומעט הנה · ד׳ ב״ל קל יוצא · ששת ימים תִּלְקְטֻהוּ · ופיעל שמות יו
כִּמְלַקֵּט שבלים · ופועל ואתם תְּלֻקְּטוּ לאחד אחד · ישעי׳ יז שם כז
והתפעל וַיִּתְלַקְּטוּ אל יפתח · ב׳ מ״ל (א) מקרה · שופ׳ יא
לֶקֶט קצירך · (ב) בכלי הרועים אשר לו וּבַיַּלְקוּט · ויק׳ יט ש״א יז
הוא כלי בית קיבול ישים בו הרועה מה שילקוט מאבני
קלע נצנים ופרחים וצידה :

לקש ב׳ הו״ל א פרי מאוחר בנינו פיעל · וכרם רשע יְלַקֵּשׁוּ · פי׳ יבצרו הלקש · ומשקלו איוב כד
והנה לֶקֶשׁ אחר גזי המלך · ב גשם מאוחר · יורה עמוס ז
וּמַלְקוֹשׁ · פי׳ הגשם המוקדם והמאוחר : דברי׳ יא

לשד ליחות ודשן · כטעם לְשַׁד השמן · כ׳ נהפך לְשַׁדִּי · ועיי׳ שורש שדד : במד׳ יא תלי׳ לב

לשך חדר · לִשְׁכָּה גדולה · ס׳ בְּלִשְׁכַּת בית אלהינו · נחמי׳ יג שם
ר׳ ויטהרו הַלְּשָׁכוֹת · ס׳ לְשָׁכוֹת בית אלהינו : שם שם י

לשם אבן יקרה מה · לֶשֶׁם שבו ואחלמה : שמות כח

לשן ב׳ הו״ל א שם אבר הלשון ופעולתה ד״ל המבטא ועצ״הש כל דבר ארוך ומעט הרוחב ·
וכבד לָשׁוֹן אנכי · ס׳ לְשׁוֹן הזהב · לְשׁוֹן ים המלח · שמו׳ ד יהוש׳ ז שם
כ׳ דברה לְשׁוֹנִי בחכי · רובם בלשון נקבה · וקצת באו יח איוב לג
בלשון זכר ולְשׁוֹנִי אם יהגה רמיה · לְשׁוֹנָם יחליקון · שם כז תלי׳ ה
ר׳ מריב לְשֹׁנוֹת · ס׳ מכל לְשֹׁנוֹת הגוים · כ׳ שם לא זכר׳ ח
למשפחותם לִלְשֹׁנֹתָם · ב רכילות ול״הר ב׳ ב״ל מרובע · ראשית י
מְלָשְׁנִי בסתר רעהו · והפעיל אל תַּלְשֵׁן עבד אל אדוניו : תלי׳ קא משלי ל

לתח מקום או תיבה לשמירת הבגדים · על המֶּלְתָּחָה : מ״ב י

לתך מדת ט״ו סאה והוא חצי החומר · וְלֶתֶךְ שעורים : הוש׳ ג

לתע שנים או עקירתם בנינו נפעל · ושני כפירים נִתָּעוּ · משפטו נלתעו ופי׳ נעקרו כמו מסעף איוב ד
פאורה · ומשקלו מַלְתְּעוֹת כפירים · מתלהלה בשור׳ להה : תלי׳ כח

נשלמה אות הלמ״ד

אות מ״ם

מאד רבוי · והרביתי אותו בִּמְאֹד מְאֹד · פי׳ ראשית יז
ארבהו ברבוי עצום · כ׳ בכל לבבך ובכל
נפשך ובכל מְאֹדֶךָ * : דברי׳ ו

מאה

(ג) אבריכטן · (ד) געוואהנט · (ה) געלעהרט · (ו) דער טילער · (ז) דער שטאכעל : **לעב** שפאטטען : **לעג** שפאטטען · העהנן :

לעז בארבארען · אויסלענדישי שפראכי : **לעט** קאסטען איין גריכט :

לען ווערמוהט : **לפד** פלאממי · פאקעל : **לפת** ערשיטטערן · ביינען · (ב) אבווייכן : **לצר** הויסהאפמייסטער : **לקק** לעקן :

לקח נעהמן · בריננן · (ב) פלאממענד . ברעננענד · (ג) דיא צאנגי · (ד) וואארי · (ה) דיא כייטי · (ו) דער גוימן · (ז) נעטענינן ·

(ח) שמייכעלהאפט מאכן · (ט) רעדן · ווארטי · *(הערה דמה התורה למטר כי כמו ה׳ זטר מצמיח הצמחים כפי מה שנטעו או זורעו חטים או שעורי׳ וקוץ ודרדר ענבים ובאושים · ככה התורה תצמיח הרעיונים הנטועות במחשבת בני האדם כפי העולה על רוח איש איש · טוב או רע עד שכל איש כוב ימצא לו עזר בכתובי׳ לחזק בו דעתו אשר הרה עמל וילד שקר כאשר שמענו כן ראינו שמקום האחדות שמה הרבוי · ובמקום שאתה מוצא אחדותו שם אתה מוצא מרביתו · ככתוב יי׳ אלהינו יי׳ אחד · ואיש מבעל טליסים דרוש ידרשנה כמין חומר אשר לו שם בשלשה · לכן עיקר הכל ותכליתו החכמה והמדע אשר הבדל יבדילו בין האמת והשקר ואם אין דעה הבדלה מנין) :

לקט זאממלען · (ב) דיא לעזי · (ג) דיא טאשי · דער זאק :

לקש דיא לעזי האטן · (ב) שפעטרעגן : **לשד** פיכטינקייט · (ב) זעפטי :

לשך קאממער · שטובי : **לשם** איין געוויסער עדעלשטיין :

לשן דיא צונגי · דיא שפראכי · (ב) איין שמאלער שטרייף דעם מעערס · (ג) פרליימדען · פערראהטען : **לתח** איין צימער צור בוואהרונג דער קליידער : **לתך** איין געוויסעם מאאס :

לתע אויסגעווארצעלט · (ב) דיא צעהני :

מאר גארזעהר · אויסערארדענטליך · (ב) פרמעגן · קראפטע

*(הערה פי הלב הוא כינוי לשכל כמו אנשי לבב · ונפש הוא כינוי לחפץ ותאוה כמו אין נפשי אל העם הזה · פי׳ חפצי ותאותי · ומאד הוא כינוי לרבוים כלומר רבוי הקנינים השכליים · או רבוי הקנינים החפציים · והכונה יאמר שאהבתו ית׳ ישנה תמיד וכל מרבית קניניו שכליים וחמריים יהיה תכליתם רק למען דעת אותו ית׳ על פי פעלו ולאהבה אותו באהבת הרוממות הבאה אחר רבוי השכלת המתבונן בדרכי ה׳ אשר יסד בפעולותיו וכל הקנינים החמריים הם לבד הגעה אל המושכלות · והרי זה בא ללמד וכמצא למד שבכל קנינך קנה בינה לדעת את ה׳ · כמד״א וכל מעשיך יהיו לש״ש · והוא כלל גדול בתורת האהבה אשר צופיה היא הליכות התכלית כי הוא הנאהב לפועלן בכל חפציו עכ״ה) :

בעושק נלוז · הוא תאר לדבר נלוז · ס׳ ונלוז דרכיו · ישעי׳ ל משלי יד
הוא תאר לאיש הנלוז והנוטה מדרכי היושר · ועיי׳
שורש לזה · ב שם מין עץ מרה ויי״מ עץ שקדים
לוז וערמון : ראשי׳ ל

לוח ב׳ הו״ל א שטח חלק · בוא כתבה על
לוח אתם · ס׳ לוח ארז · ר׳ לחת כתובים · ישע׳ ל שיר ח׳ שמו׳
ס׳ לחת העדות · ועוד נוסף עליו רבוי השנים את כל לב סס לא
לחתים · ב ליחות · ב׳ מ״ל (א) הובשתי עץ לח · יחז׳ יז סס יז
ר׳ וענבי׳ לחים · (ב) ולא נס לחה : במד׳ ו דברי׳ לד

לוט ב׳ הו״ל א סתר וכסוי ב׳ ב״ל קל · ילאט את ש״ב יט
פניו · פני הלוט הלוט · הא׳ שם והב׳ פעול · ישעי׳ כה
והפעיל וילט פניו באדרתו · ב׳ מ״ל (א) פני הלוט מ״א יט ישעי׳ כה
הלוט · (ב) דברו אל דוד בלט · ר׳ החרטמים ש״א יח
בלטיהם · ב שרף אילן מה · וצרי ולט : שמו׳ ח ראשי׳ לו

לול ג׳ הו״ל א מדריגה לעלות או ארובה ·
ובלולים יעלו · ב בתי אחיזה לקרסים · מ״א ו
וחמשים ללאת · ס׳ ללאת תכלת · ג מלה מורכבי שמו׳ כו סס
מן לו לא כי לולא דברת · פי׳ אם לא דברת עתה ש״ב ב
אז האריכה המלחמה עד אור הבקר · וביו״ד לולי דברי׳ לב
כעס אויב אגור :

לון ב׳ הו״ל א לינת לילה ועצ״הש שקידה והתמדה
ג׳ ב״ל קל עומד · ולנו בגבעה · משפטו ולננו שופ׳ יט
כלומר נלין · מדוע אתם לנים · ע״מ מתה אנכי · נחמי׳ יג
ובהמרותם תלן עיני · פי׳ תתמיד עיני להשגיח מריים איוב יז
מקום ללון · והפעיל עומד ברחוב נלין · והיוצא ערום ראשי׳ כד סס יט
ילינו · פי׳ העשוקים ילינו את העשוקים · והתפעל איוב כד
סלע ישכון ויתלונן · ב׳ מ״ל (א) מלון לנו · ס׳ סס לט ישעי׳ י
מלון קצה · (ב) כמלונה במקשה · פי׳ מקום לינת מ״ב יט ישעי׳ א
שומר הקשואים · ב תרעומת ב׳ ב״ל נפעל וילנו שמו׳ טו
העם · והפעיל אשר אתם מלינים עלי · חלמ״ד דגושה סס
ברוב בנינו · וילן העם על משה · ומשקלו תלונת סס יז סס
בני ישראל · כ׳ לא עלינו תלנתיכם : סס יז

לוע בליעה והשחתה ג׳ ב״ל קל · ושתו ולעו · עובדי׳ א
פי׳ יבלעו · על כן דברי לעו · פי׳ נשחתו · איוב ו
ומרובע ואפרוחיו יעלעו דם · משפטו ילועעו ובא סס לט
הפוך שלא יכבד על הלשון · והפעיל ילע קודש · משלי כ
פי׳ יצר לב האדם הוא מוקש לו וישחית הור קדשו ואחריו
ידור נדרי׳ לשוב אל יי׳ · ומשקלו ושמת שכין בלעך · סס כג
פי׳ שים בליעתך סכין ואל תראה רעבתנות בנפשך :

לוץ ב׳ הו״ל א המתקת דברי הבאי והתלוצצות
ד׳ ב״ל קל עומד · ולצת לבדך תשא · והפעיל סס ט
אם ללצים הוא יליץ · ומרובע משך ידו את לוצצים · סס ג הוש׳ ז
והתפעל ועתה אל תתלוצצו · ב׳ מ״ל (א) מקרה : ישעי׳ כח
לצון חמדו · (ב) תאר · אל תוכח לץ · ר׳ ולצים משל׳ א סס ט סס א
לצון חמדו · ב המתקת דברים מעולים בנינו הפעיל ·
כי המליץ בינותם · ומשקלו להבין משל ומליצה · ראש׳ מב משלי א
ויתכן היות זאת הוראה השנית משורש מלץ שנאמר
ממנו · מה נמלצו לחכי · פי׳ מה מתקו ; תלי׳ קיט

לוש לישה בנינו קל · ותלש ותופהו מצות : ש״א כח

לז הורעת הנוכח זכר או נקבה · הנער הלז · זכרי׳ ב
השונמית הלז · ובתו׳ ה״א או וא״ו האיש הלזה · מ״ב ד ראשי׳ כד
הארץ הלזו · כלם טעמם כמו זה או זאת : יחזקא׳ לו

לזה עקימות שפתים ודבר סרה · ולזות שפתים ; משלי ד

לחה שם אבר הלחי · וישלך הלחי מידו · ס׳ שופ׳ טו
בלחי החמור · ובהעמדה רמת לחי · כ׳ ובהוה סס סס
תקוב לחיו · ר׳ הזרוע והלחיים ס׳ על לחיי עמים · איו׳ מ דבר׳ יח ישע׳
כ׳ ולחיי למורטים : ל סס נ

לחך אכילה ב׳ ב״ל קל יוצא · כלחך השור · ופיעל במד׳ כב
עתה ילחכו הקהל : סס

לחם ב׳ הו״ל א כל מאכל אשר יאכל לכל חי בנינו
קל יוצא · אל תלחם את לחם רע עין · ב׳ משלי כג
מ״ל (א) עד ככר לחם · ס׳ לחם רשע · כ׳ תכין בקיץ סס ו סס ד
לחמה · (ב) ולחמם כגללים · פי׳ בשרם שהוא מאכל סס ו צפני׳ א
לעוף השמים · ר׳ ולחמי רשף · פי׳ אכולי העופות · דברי׳ לב
ב מלחמה שהיא מאכל חרב חנית וחצים ב׳ ב״ל קל ·
לחם את לוחמי · ונפעל וילחמוני חנם · פי׳ נלחמו תלי׳ לה סס קט
בי · ג׳ מ״ל (א) מלמד ידי למלחמה · (ב) והיה ביום סס יח
מלחמת · כ׳ כלי מלחמתו · ר׳ כי איש מלחמות ש״א יג ח ד״ה א כח
אתה · ס׳ ומלחמות רחבעם וירבעם · כ׳ וכל סס יב
מלחמתיו ודרכיו · (ג) אז לחם שערים · או יהיה עבר סס כז שופ׳ ה
מן הקל והסגל מקום צירי · ושם היחס לעיר בית לחם ·
בית הלחמי : ש״ב כא

לחץ דוחק ב׳ ב״ל קל יוצא · לוחם ילחצני · ונפעל תלי׳ נו
ותלחץ אל הקיר · משקלו לחם ילחץ · פ׳ במד׳ כב מ״א כב
בלחץ אויב · כ׳ ענינו ולחצנו : תלי׳ מב סס מד

לחש ב׳ הו״ל א מבטא דממה וחשאי ג׳ ב״ל קל ·
שלום בן הלוחש · פי׳ בן נבון לחש · ופיעל נחמי׳ ג
לקול מלחשים · והתפעל יתלחשו כל שונאי · ומשקלו תלי׳ נח סס מא
צקון לחש · פי׳ שפכו תפלה הנאמרת בחשאי · ישעי׳ כו
ב חלי ועדי האוזן · ובתי הנפש והלחשים · ירצבן סס ג
שהם על דמות פעמונים משמיעי קול דממה :

לטא מין שרץ נוה · והכח והלטאה : ויק׳ יא

לטש חידוד ב׳ ב״ל קל · ילטוש עיניו לי · פי׳ יחדד איוב טז
ראותו · חרבו ילטוש · ופיעל כתער מלטש ; תלי׳ ז סס נב

ליל ב׳ הו״ל א לילה · ב׳ מ״ל (א) שירתי כליל ישעי׳ טו
צלך · ס׳ שומר מה מליל · והוא חסר הנסמך · סס כא
ליל שמורי׳ · ר׳ אנכי נצב כל הלילות · (ב) שומר מה שמו׳ יב ישעי׳ כא
מלילה · ב שם חיה מה שמה הרגיעה לילית : סס סס לד

ליש אריה הגדול לביא וליש : סס ל

לכד תפישה וכיבוש ועצירה · ג׳ ב״ל קל · וילחם
באשדוד וילכדה · ונפעל ונוקשו ונלכדו · סס כ סס ח
והתפעל ופני תהום יתלכדו · ב׳ מ״ל (א) מקרה : איו׳ לח
ושמר רגלך מלכד · (ב) שם המוקש ולמלכדתו עלי נתיב : משלי ג איוב יח

למג מין עץ מה · עצי אלמגים · ועיי׳ שורש לגם ; מ״א י

למד הוראה והרגל ג׳ ב״ל קל עומד · אם ילמד ילמדו · ירמי׳ יב
ופיעל אשר למדום אבותם · ופועל כעגל לא סס ט
למוד

(ג) דאם אבווייכען · אונרעכט · (ד) נוסנוימהאלטן : **לוח** דיא טאפעל · (ב) פריש · פייכט · (ג) דער זאפט · פייכטיגקייט : **לוט** פרבערגן · פרהיללען (ב) דיא הילליי · (ג) אינם געהייס · (ד) פרבארגני קינסט · (ה) איין געוויסעם געווירץ · לאטום : **לול** איינע טרעפפי אדער פענסטער · (ב) שלייפען · (ג) וועןניכט · : **לון** איברנאכטען · (ב) הערבערגי · (ג) וועכטרהיטעטי · (ד) ארדען · (ה) דיא קלאגי : **לוע** שלוקען · פרדארבען געהן · (ב) ענטווייהען : **לוץ** שפאטטען · (ב) דער שפעטטער · (ג) דער איינן גוטען פארטראג האט ול״א דער דאלמעטשער · (ד) דער גוטי פארטראג : **לוש** קנעטן :
לז דיזר · דיזי · דיזס : **לזה** פאלשהייט :
לחה דער קינבאקען : **לחך** אבפרעסן : **לחם** עסען · (ב) בראדט · יעדי שפייזי · (ג) שטרייטען · (ד) דער קריג · (ה) דער נאמי איינר פאמיליע : **לחץ** בעענגסטיגען · דריקען · (ב) עלענד · דראנגזאל : **לחש** געהיימניסקונדיגער · (ב) געהיים רעדן · (ג) געהיים · לייזי · (ד) איין געוויסר שמוק : **לטא** דיא איידעקסי : **לטש** שארפן בליק ווערפן · (ב) וועטצן : **ליל** דיא נאכט · (ב) איין געוויסעם ווילדעם טהיר : **ליש** דער לעווי : **לכד** ערא֗ברען · בעצווינגען · (ב) צוזאממענפרירען · (ג) דיא שלינגי : **למג** ענגהאלטן : **למד** לערנן · (ב) לעהרן ·

יא כ׳ ב״ל נפעל · ואיש נבוב ילבב · פי׳ איש
שיר ד נעור וריק יקנה לב ר״ל שכל · ופיעל לבבתני אחותי
כלה · פי׳ נעשית כחותם על לבי · ד׳ מ״ל (א) ובישרת
מ״א ג שם יא ח לבב · ס׳ כלבב דוד אביו · כ׳ להטות לבבנו אליו ·
ד״ה א דח כתו׳ ב ר׳ כל לבבות דורש יי׳ · ובי״ם מתופפות על לבבהן ·
תלי׳ ז שם מה (ב) מושיע ישרי לב · ס׳ בלב אויבי המלך · כ׳ צרפה
שם קו שם ז מש׳ טו כליותי ולבי · ר׳ ובוחן לבות · ס׳ אף כי לבות בני
ישעי׳ מד יחז׳ יז אדם · כ׳ מהשכיל לבותם · (ג) מה אמולה לבתך ·
שמות ג (ד) בלבת אש · פי׳ בלב האש ותוכו · ב בצק
שבלילתו רכה בנינו פיעל ומשקלו · ותלבב לעיני
ש״ב יג שתי לביבות :
ישעי׳ ל **לבא** ארי ד׳ מ״ל (א) שם הזכר לביא וליש · (ב)
יחז׳ יט שם הנקבה מה אמך לביא · (ג) נפשי בתוך
תלי׳ נו נחו׳ ב לבאים · (ד) ומחנק ללבאתיו :
לבט כשלון או עיות או מהירות או פסיעת המספק ·
משלי י בנינו נפעל · ואויל שפתים ילבט · ועם לא
הוש׳ ד יבין ילבט :
לבן ה׳ הו״ל **א** מלאכת אבן הלבנה בנינו קל ·
ראשי׳ יא שם נלבנה לבנים · ב׳ מ״ל (א) ותהי להם הלבנה
שמות כד לאבן · ס׳ כמעשה לבנת הספיר · פי׳ אבן הלבינה
שם ה ירמי׳ מג לדעת חז״ל · ר׳ ללבון הלבנים · (ב) במלט במלבן ·
הוא שם הכבשן ששורפין בו הלבנים · **ב** צבע הלבן
יואל א ושם הירח ב׳ ב״ל הפעיל עומד · הלבינו שריגיה ·
דניאל יא שם ויוצא ולברר וללבן · משפטו ולהלבן · והתפעל יתבררו
יב ראש׳ ל שם מט ויתלבנו · ב׳ מ״ל (א) מחשוף הלבן · ס׳ ולבן שנים
קהל׳ ט מחלב · ר׳ יהיו בגדיך לבנים · (ב) תאר לנקבה ·
ויק׳ יג שמו׳ כד בהרת לבנה · ס׳ כמעשה לבנת הספיר · פי׳ כמעשה
לובן ולהט אבן הספיר המלוטשת אשר יוצץ ויעלם
במהירות · ורומז לעולם ההויה וההפסד שהוא תחת
רגלי כסא כבודו ית׳ כטעם השמים כסאי · ועיי׳ מש״כ
ויק׳ יג בשורש להט בהערה · ר׳ בהרות לבנות · ושם הירח
ישעי׳ כד שם יד והפרה הלבנה · **ג** שם יער ארזי הלבנון · **ד** שם
ראשי׳ ל מין עץ מה · מקל לבנה · **ה** שם שרף ידוע ונרגן
ויק׳ כ שם עליה לבנה · כ׳ על כל לבנתה · ושם מקום
שופ׳ כא מנגב ללבונה :
ויק׳ ו שם **לבש** לבישה ג׳ ב״ל קל יוצא · ולבש הכהן · ובצירי
יו מ״א כב ד״ה כה ולבשם · לבש בגדיך : ופיעל מלבשים
שם כח בוץ · והפעיל הלבישו מן השלל · ב׳ מ״ל (א) ונתון
אסת׳ ו שם הלבוש והסוס · ס׳ לבוש מלכות · כ׳ זה הדור
יש׳ סג יח׳ כג איכ׳ בלבושו · ר׳ לבושי מכלול · כ׳ יגעו בלבושיהם ·
ד איו׳ כז צפני׳ א (ב) וכחומר יכין מלבוש · ס׳ מלבוש נכרי · כ׳
יחז׳ יז ד״ה ב ט ומלבושך שש ומשי · ר׳ משרתיו ומלבושיהם :
לגם שם מין עץ מה · (או עץ שצובעי׳ בו ארום) ·
שם עצי אלגומים · ועיי׳ שורש למג :

להה שגעון או ליאות ב׳ ב״ל קל · ותלה ארץ ראשי׳ מז
מצרים · והתפעל כמתלהלה היורה זקים : משלי כו
להב ב׳ הו״ל **א** אש להבה ב׳ מ״ל (א) בעלות
הלהב · ס׳ בלהב המזבח · ר׳ פני להבים שופ׳ יג שם ישע׳ יג
פניהם · ס׳ וגערתו בלהבי אש · (ב) אש להבה תהלים פג שם ד
לילה · ס׳ להבת שלהבת · ר׳ אש להבות בארצם · יחז׳ כ תלי׳ קה
ס׳ חוצב להבות אש · **ב** שם ברזל חרב וחנית · ב׳ שם כט
מ״ל (א) להב חנית וכידון · ולהב חרב · (ב) ולהבת איו׳ לט נחו׳ ג ש״א
חניתו · נקראי׳ כן בעבור הברק : יז
להג לימוד בלי הבנה · ולהג הרבה * : קהל׳ יב
להט ג׳ הו״ל **א** שריפה בנינו פיעל · להבה
תלהט רשעי׳ · **ב** ברק ברזל מלוטש · ולהט תלי׳ קו ראשי׳ ג
החרב המתהפכת * · **ג** מין קסם מה · חרטומי
מצרים בלהטיהם : שמות ז
להם חלקות · בנינו התפ׳ דברי נרגן כמתלהמים · ויתכן משלי יח
היותו הפוך מן הלמוני בל׳ ידעתי ע״ד כבש
כשב · שענינו כתיתה ושבר · שכל נרגן ומתלונן מראה
בעצמו כאלו הוא שבור וכתות :
להק קהלה · להקת הנביאים · הפוך מן קהל : ש״א יט
לו מלה משמשת בה׳ לשונו ת (א) במשיכת האל״ף
תורה שלילה והעדר · כי לא המטיר · ובהתחברו ראשי׳ ב
עם האי״ן יורה המצוה ול״ת לא תאכל ממנו · ויתחבר שם
עם הה״א או וא״ו התמיה הלא אם תיטיב שאת · פי׳ שם ד
ישיב כמתפלא לאמר הלא תהיה נשיאת עון אם תיטיב ·
ולא ילך נא אתנו אמנון · פי׳ הלא ילך אמנון · ועיי׳ ש״ב יג
שורש אין · (ב) בהתחברו עם הכנויים תפול האל״ף ·
ויורה הקנין אומה שאליו שהוא הפך ההעדר האמור
בהוראה הקודמת · וכל אשר לו · יהי לך אשר לך · שם יב שם לג
פי׳ שלו שלך · ויאמר לו איכה · פי׳ אליו · (ג) אם שם ג
הוא במלאפום יורה הספק כטעם שמא לו ישטמני שם נ
יוסף · (ד) כטעם ולואי לו יהי כדברך · (ה) כטעם שם ל
אם · לו הקשבת למצוותי : ישעי׳ מח
לוג מדה מחזקת ו׳ בצים והיא אחד מכ״ד בסאה ·
ואת לוג השמן : ויק׳ יד
לוה ד׳ הו״ל **א** הלואה ע״מ להוציא ב׳ ב״ל קל
עומד והפעיל יוצא · והלוית גוים רבים ואתה דברי׳ כח
לא תלוה · **ב** דביקות והתחברות ב׳ ב״ל קל יוצא ·
והוא ילונו בעמלו · ונפעל ילוה אישי אלי · ב׳ מ״ל קהל׳ ח ראשי׳ כט
(א) לוית מעשה מורד · פי׳ חוברות · (ב) לוית חן · מ״א ז משלי א
ג שם התנינים הגדולים אשר בים · המשוך לויתן איוב מ
בחכה · **ד** אבל · העתידים עורר לויתן : שם ג
לוז ב׳ הו״ל **א** הסרה ונטיה ג׳ ב״ל קל עומד · אל
ילוזו מעיניך · פי׳ אל יסורו · ונפעל ונלוזים משלי ג שם ב
במעגלותם · והפעיל אל יליזו מעיניך · ומשקלו שם ד
בעושק

לבב פרשטענדיג ווערדן · (ב) איכם הערטץ פרענגן ול״א דאס הערטץ
בנעהמן · (ג) דאס הערטץ · (ד) דיא מיטטי · (ה) קוכען :
לבא דער לעווי · (ב) דיא לעווין : **לבט** פרווירדט · פרקעהרט זיין ·
צווייפלען ול״א גשלאגען ווערדן : **לבן** ציגעל שטרייכען · (ב)
דער ציגעל · (ג) דער ברענאפען · (ד) וויים ווערדן · (ה) דאס וויימי ·
(ו) וויים · (ז) דער מאנד · (ח) דער נאמי איינעס וואלדעס · (ט) איינע ארט
האלטץ · (י) שפעגרייא · ווייהרויך · (יא) דער נאמי איינעס ארטעס :
לבש בעקליידן · (ב) בעקליידעט · (ג) דאס קלייד : **לגם** עבענהאלטץ :
להה וואהנזיננינג זיין ול״א פרשמאכטען · (ב) דער וואהנזינניגי :
להב דיא פלאמי · (ב) דיא קלינגי : **להג** לערי ווארט ·
*(הערה ולי נראה שהגימל היא תמורת הקו״ף ניכ״ק · והטעם שענינו
אסיפה כמו להקת הנביאים · וספרים הוא מטעם אחרי הספר
אשר ספרם דוד שענינו מספר וחשבון והנה יאמר שיזהר מעשות חשבונות
רבים ר״ל מקנה וקנין המותרות אשר אין לו קץ כי אין אדם מת וחצי טובתו בידו
וכל אסיפה רבה היא יגיעת בשר לבעלין · זה נ״ל נכון לפי המשך הכתובי׳ והעד
אמרו עשות שהוא נופל על עושה מקנה וקנין · אך על ספר ומכתב היה ראוי
לומר כתוב כמו וכתב לה ספר כריתות · וספר כתב איש ריבי ולא יפול לשון
עשיה על ספר כמו כלעו) : **להט** פרברענן · (ב) דער בליטץ דעס
שווערדטס · *(הערה להט החרב רומז להויה והפסד שכל הויה דומה
לברק ולהט החרב וכלה מהר · וכרובים הם צורות ותמונות בעלות גבול ·
ונ״ע הוא דעת אלהים והשכלת אמיתתו אשר בעליו נהנים מזיו השגתם
ומתענגים על ה׳ לחזות בנועמו · והנה יאמר וישכן מקדם לג״ע פי׳ טרם יבא
להתענג על ה׳ באלהות מוכרח לעבור מעבר הכרובי׳ ומעבר הלהט · כי
מבלעדיהם אפס מקום להשכיל באמתתו ככתוב וראית את אחורי ת״א ית
דבתרי ר״ל היצורים · והשכלת הנהגתו ומשפטו את יצוריו היא הדעת אותו
ככתוב השכל וידוע אותי כי אני ה׳ עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ · וכמ״ר ז״ל
המתהפכת שהם מתהפכים פעמים אנשים פעמים נשים כו׳ ד״א מקדם לג״ע
מקודם לג״ע) · (ג) פרבלענדענדי קינסטי דער צויברער :
להם שמייכלען : **להק** פרזאממלונג : **לו** ניכט · (ב) איסט עס
ניכט · (ג) זיין · (ד) דיר · (ה) צו איהם · (ו) פיללייכט ·
(ז) עס זייא : **לוג** איין געוויסעס מאאס : **לוה** לייהען · (ב) לעהנן ·
(ג) האפטען · געבונדן זיין · (ד) פרבונדן זיין ·
(ה) צירדי · סמוק · (ו) דער וואללפיש אדר קראקאדיל · (ז) דיא
טרויריגקייט : **לוז** וויכען · (ב) אבגעוויכען ·

משלי לא מִמִסגרותיהם · (ר) ידיה שלחה יבכישור הוא כלי
מיישר טוית המטוה :

יואל ד **כתת** כתישה וריצוץ ושבר ד׳ ב״ל קל יוצא · אכתו
ישעי׳ ב אתיכם לחרבות · ופיעל וכתתו חרבותם
שם נד לאתים · ופועל ושאיה יֻכַּת שער : והפעיל ויכום
במד׳ יד שמו׳ כז וַיַּכְּתוּם · ב׳ מ״ל (א) תאר · נכתית למאור · פי׳
ישעי׳ ל כתוש ולא טחון · (ב) מקרה · ולא ימצא במכתתו :

דברי׳ ד **כתב** רשימה ג׳ ב״ל קל · ויכתבם על שני לוחות :
תלי׳ קלט ונפעל ועל ספרך כלם יכתבו · פי׳ ירשם עצם
ישעי׳ י מעצמם במציאות · ופיעל ומכתבים עמל כתבו · ג׳
אסת׳ ג שם ד מ״ל (א) פתשגן הכתב · ס׳ כתב הדת · כ׳
שם ח ויק׳ יט בכתבם וכלשונם · (ב) וכתבת קעקע · (ג) נפרד וס׳
שמו׳ לב והמכתב מכתב אלהים :*

שיר ב **כתל** קיר · הנה זה עומד אחר כתלנו :

ירמי׳ ב **כתם** ג׳ הו״ל א רושם בנינו נפעל · נכתם עונך ·
תלי׳ מה ב זהב בכתם אופיר · ג שם נועם פיוט ·
שם טז מכתם לדוד · וי״מ אותו מטעם חשיבות כזהב :

כתן שם כתונת הדבק לבשר או המעיל אשר מעל
שמו׳ כח לבגדים · ג׳ מ״ל (א) ושבצת הכתנת שש :
ש״ב יג ס׳ וכתנת הפסים אשר עליה קרעה · הוא המעיל ·
ראשי׳ לז שם (ב) ויטבלו את הכתנת · כ׳ את יוסף את כתנתו ·
ויק׳ ח שם י ר׳ וילבישם כתנת · כ׳ וישאום בכתנתם · (ג) ויעשו
שמו׳ לט ראשי׳ ג את הכתנת שש · ס׳ כתנות עור :

כתף אבר הכתף ועצ״הש צד · ב׳ מ״ל (א) ירך
יחז׳ כד שם מ וכתף · ואל הכתף מחוצה · פי׳ צד · ס׳
ישעי׳ יא איו׳ לא בכתף פלשתים · ב׳ כתפי משכמה תפול · ר׳ שרתי
שמו׳ כח שם יכתפות חוברות · ס׳ על כתפות האפוד · כ׳ על שתי
שם מ״א ז כתפיו · מן המכונה כתפיה · פי׳ צדיה · (ב) נותן
שם מכתף חבי׳ · משקל זה בא סמוך בכל הכתובי׳ ומורה צד :

כתר ב׳ הו״ל א היקף ועטרה ב׳ ב״ל פיעל · אבירי
תלי׳ כב בשן כתרוני · פי׳ סבבוני · והפעיל בי
שם קמב יכתירו צדיקים · פי׳ יעשוני כתר לראשם · ב׳ מ״ל
אסת׳ א מ״א ז (א) בכתר מלכות · (ב) קומת הכתרת · ר׳ ושתי
שם איו׳ לו כתרת עשה · ב המתנה ב׳ ב״ל פיעל כתר לי זער ·
חבק׳ א והפעיל רשע מכתיר את הצדיק · פי׳ ממתין למצוא
מקום לנקום נקם משופטו :

כתש כתישה ושחיקה בנינו קל · ומשקלו אם
משלי כז תכתוש את האויל במכתש :

בני רבעים

ישעי׳ נד **כדכד** שם אבן יקרה מה · ושמתי כדכד שמשותיך ·
כלכל בשורש כול :

זכרי׳ ז **כסלו** שם חודש · לחודש התשיעי בכסלו :

כפתר תפוח ממתכות או משקוף כפתר ופרח · שמו׳ כה
הך הכפתור · פי׳ המשקוף · ר׳ כפתוריה עמו׳ ט שמו׳ כה
ופרחיה : בכפתוריה ילינו · פי׳ בספיה : צפני׳ ב

כרבל עטיפה בנינו פיעל · ודוד מכרבל במעיל · ד״ה א טו
פי׳ מעוטף :

כרכב שם סובב המזבח כרכב המזבח · כ׳ תחת כרכבו : שמו׳ כז שם לה

כרכם שם פרח ירקרק ידוע · נרד וכרכם : שיר ד

כרכר ב׳ הו״ל א ריקוד בנינו פיעל · ודוד מכרכר · ש״ב ו
ב שם בהמות קלי המרוצה · ובפרדים ובכרכרות · ישעי׳ סו

כרמל ג׳ הו״ל א שבולת רכה ומלאה או מקום זרע
אילנות וצמחים · ולחם וקלי וכרמל · ונאסף ויק׳ כג
שמחה וגיל מן הכרמל · פי׳ מן השדות · כ׳ יער ישעי׳ טז
כרמלו · ב צבע אדום · ב׳ מ״ל (א) ראשך עליך שם לז
ככרמל · (ב) ובארגון וכרמיל · ג שם מקום או הר · שיר ז ד״ה ב ב
בא שאול הכרמלה · אל הר הכרמל : ש״א טו מ״א יח

כרסם אכילה ושביעה בנינו פיעל · יכרסמנה תלי׳ פ
חזיר מיער :

כרפס צבע ירוק · חור כרפס ותכלת : אסתר א

נשלמה אות הכ״ף

אות למ״ד

לאב צמאון בארץ תלאבות : הוש׳ יג

לאה יגיעה והעדר היכולת ג׳ ב״ל קל עומד · וילאו ראשי׳ יט
למצוא הפתח · ונפעל נלאיתי נשוא · והפעיל ישעי׳ א
הלאות אנשים · ב׳ מ״ל (א) את כל התלאה · (ב) שם ז שמו׳ יח
הנה מתלאה · לאט בשורש לוט : מלא׳ א

לאך ב׳ הו״ל א שליחות · ב׳ מ״ל (א) תאר לשליח ·
ומלאך באאל שאול · ס׳ כמלאך האלהים · ש״א כג שם כט
כ׳ הוא ישלח מלאכו · ר׳ וישלח יעקב מלאכים · ס׳ ראשי׳ כד שם לב
והנה מלאכי אלהים · כ׳ ברכו יי׳ מלאכיו · (ב) שם שם כח תלי׳ קג
השליחות במלאכות יי׳ · ב שם מלאכת מעשה חגי א
ורכוש · ב׳ מ״ל (א) לעשות את המלאכה · (ב) בני ד״ה כ ד
אהרן והלוים במלאכת · ס׳ ותכון כל מלאכת שלמה · שם יג שם ח
במלאכת רעהו · פי׳ ברכוש רעהו אשר עשה · ובחסרון שמו׳ כב
האל״ף למלכת השמים · פי׳ צלם העשוי במלאכה ירמי׳ ז
כדמות צבא מרום במרום · כ׳ במלאכתו ישבו שם · ר׳ ד״ה א ד
כל מלאכות התבנית · כ׳ לספר כל מלאכותיך · פי׳ שם כח תלי׳ עג
בזה יתקרב לאלהים בספרו לבני אדם מלאכתו ית׳
ועלילותיו בשמים ובארץ :

לאם קהל עם · ולאם מלאם יאמץ · כ׳ ולאומי אלי ראשי׳ כה ישע׳ נא
האזינו · בנח עם הדגש · ר׳ ושאון לאמים : שם יז

לבב ב׳ הו״ל א לב כל חי ועצ״הש אמצע כל דבר ·
ב׳

(ה) דער ראקען דעם וועברס ; כתת צרברעכן · (ב) צרשטאסען :
כתב שרייבן · (ב) דיא שריפט · *(העדה המכתב האשורי המקובל
באומתנו כהיום · נכרא בכח במ״ב כע״ש כה״ש כאמרם ז״ל בפ״ה
מאבות · והיה מן אז בכח עד יצא לפעלו ביום מ״ת · ומטרם זה לא היה שום
מכתב בעולם זולתי הירוגלופין השתמשו בם כומרי המצריים שהיו מלאכת ציור
וחושב לידע ולהודיע בם סיפור כללי כציורי המשוררים אשר מה גם היום · אך
לא להבין שפת לשון כאותיות המכתב אשר כעת · ואל פליאת זה החידוש עם
יתר הפליאות שזכרו ז״ל רומז אמרו והמכתב מכתב אלהים הוא · והעד על זה
שאין אתנו קורות ד״ה משום אומה ולשון מקודם מ״ת זולתי קצת וייפנים הקדימו
זמן ונכתבם בשקר כמ״ש הרב המורה בכ״ט לשלישי · וכל העמים ממנו ראו
וכן עשו אותיות ללשונותם · וקצתם כמו היונים וזולתם קראו בשמותם כשמות
אשר קראו להם העבריים אלפא ביתא וכו׳ · והעד שהם לקוחות מאתנו שאין
לשמות מובן בלשונם כמו בלשוננו שכל אות וציורה כאה לשמה · ד״מ האל״ף
שהיא ראש לאותיות נקראת על שם ראשית הלימוד אלף מטעם ואאלפך חכמה ·
וציורה כ׳ יודין וא״ו באמצע · רומז להיקש השכלי שהוא יסוד כל דבר חכמת
בינה ללמוד הסתום מן המפורש בהיקש שכלי המורכב מב׳ קצוות · קטן וגדול
וגבול אמצעי ביניהם · בית נקראת ככה ע״ש בחכמה יבנה בית · וציורה כעין
ב׳ כתלי הבית והרביעית פתוחה לרוחה לגמול דלים ולהיות ענויים בב׳ ·
והוא במעיר ובא על תכלית וסוף הלימוד בתחלתו לתת לנער דעת ומזמה
שבכל קניני יקנהו חכמה וראשיתה כטעם ראשית חכמה יראת ה׳ · וכן יתר
האותיות הוראת כל אחת וציורה כאים לשמה ולא רחוקה היא ידיעתם מלב
המבין · ועיי׳ פ׳ כ״ח לאמרי בינה ממאור עינים) :
כתל דיא וואנד : כתם אנגעצייכנעט · (ב) גאלדנער שמוק · גאלד ·
(ג) קליינאד · ול״א איינע ארט גבעט : כתן דער ראק ·
לייבראק : כתף דיא שולטער · (ב) דיא זייט · (ג) שולטערשטיק :
כתר אומריגנען · (ב) קרענן · (ג) דיא קראני · (ד) ווארטען :
כתש צרשטאסען · (ב) דער מערזעל : כדכד איין קאסטבארער
שטיין : כסלו דער נאמי איינעס מאנאטס · נאוועמבר :
כפתר איין מעטאללנר קנאפף · (ב) דיא אבערשוועללי · (ג) דיא שוועלל :
כרבל איינגעהיללט : כרכב דיא אויסלאדונג : כרכם זאפפראן :
כרכר טאנצען · (ב) איין געוויסעס שנעללפיסיגעס טהיר :
כרמל גריני קערנר · (ב) דאס פעלד · דיא וויזי · (ג) ראהט ·
(ד) דער נאמי איינס ארטעס :
כרסם צעטטינגען ול״א דורכוויהלען : כרפס גרין :
לאב אויסגעטראקענט · פרדארדט : לאה ערמידען · (ב) בשווערליכקייט : לאך דער באטי · (ב) דער געטטליכי באטי ·
ענגעל · (ג) דיא געזאנדשאפט · (ד) דיא ארבייט · דאס ווערק ·
(ה) דער ערווערב · איינגעטהוס ; לאם דיא נאציאן ;

בכתובי׳ ענינו מכסה וא״צ להביא קצתם בהוראת התסרה
או פריון כפי מה שחשבו המפרשי׳ אשר קדמוני ·
ש״א ו יהוש׳ יח ד כפרים ד׳ מ״ל (א) ועד כֹּפֶר הפרזי · (ב) וּכְפַר
שיר ז נחמי׳ ו העמוני · (ג) נלינה בַּכְּפָרִים · (ד) בַּכְּפִרִים בבקעת
כתוס ב אונו · כ׳ וּכְפִירַיִךְ תאכל חרב · ר״י וכפרנהא ·
ד״ה א׳ דת שם ה מזרק או כף במשקל לִכְפוֹר וכפור · ר׳ וְלִכְפוֹרֵי
שמות יו הזהב · ו שלג · רק יְכֻפַּר על הארץ · ז בושם מה
שיר א׳ שם ד ב׳ מ״ל (א) אשכל הַכֹּפֶר · (ב) כְּפָרִים עם נרדים ·
תלי׳ יו ח גורי חיות הרעות וּכְכְפִיר יושב במסתרים ·
שופ״ יד יחז׳ יט ס׳ כְּפִיר אריות · ר׳ בתוך כְּפִירִים רבתה גוריה ·
שם לח כ׳ תרשיש וכל כְּפִירֶיהָ · פי׳ שריה ואנשי חילה
הדומים לכפירי אריות :

כפש עטיה ועטיפה או הפיכה בנינו הפעיל
איכה ג הִכְפִּישַׁנִי באפר :

כר ה׳ הו״ל וכלם עולים בקנה משקל אחר · (א)
כבשים · (ב) אילי הברזל שמנגחים בהם
החומות להפילן · (ג) עצ״הש נגידי העם · (ד) מקום
ישעי׳ יז מרעה הצאן · (ה) הרצים בכרכרות · שלחו כַּר מושל
ארץ · רבו בו הפי׳ י״מ שישיב הצאן שהיה רגיל לשלות
מס למלך ישראל ואני אומר שפי׳ רץ ושליח לקחת עצה
או עזר ממלך ישראל והוא מטעם בכרכרות ורבויו
מ״ב א ישעי׳ ל לַכָּרִי ולרצים · משפטו לכרים ביום ההוא יִכַּר נרחב ·
תלי׳ סה פי׳ מרעה · ר׳ לבשו כָרִים הצאן · פי׳ מקום המורעה
שם לז מכוסה בצאן הרועי׳ עליו · כיקר כָּרִים · פי׳ כחלב
ישעי׳ לד כבשים · מרם כָּרִים ועתודים · פי׳ שרי הצבא ·
יחז׳ ד ושים עליה כָרִים · פי׳ אילי הברזל :

בראשי׳ לא כרר בסת לשבת עליו והוא מרדעת הגמל · בְּכַר הגמל :

כרב צורת תבנית עוף בנף · ולרז״ל גם צורת
היונק מבני אדם · ולדעה קצת צורת כל
שמו׳ כה תמונה בכלל · כְּרוּב אחד מקצה מזה · וירכב על
ש״ב כב כְּרוּב ויעף · כינוי לענן הנראה לעולם כצורת תמונת
מה · והטעם כטעם הנה יי׳ רוכב על עב קל · ר׳ וירומו
יחז׳ י הַכְּרוּבִים · והוא שם לדמיוני התמונות אשר ראה במראה
הנבואה כטעם וביד הנביאים אדמה :

במד׳ כא כרה ג׳ הו״ל א חפירה ב׳ ב״ל קל יוצא · כָּרוּהָ
תלי׳ צד נריבי העם · ונפעל עד יִכָּרֶה לרשע שחת ·
צפני׳ ב שם ב׳ מ״ל (א) נות כְּרֹת רועים · (ב) וּמִכְרֵה מלח · פי׳
הושע ג לחפור מלח מתחת לארץ · ב קנין בנינו קל · וָאֶכְּרֶהָ
משלי לא לי · ומשקלו ורחוק מפנינים מִכְרָהּ · והוא ע״מ מקנך
מן קנה פי׳ קנינה · ומובן המכירה שהוא הפך הקנין
בשורש מכר · ג ארוחה ואכילה בנינו קל · ומשקלו
מ״ב ו וַיִּכְרֶה להם כֵּרָה גדולה :

אסתר ח כרך טלית · וְתַכְרִיךְ בוץ :

כרם ידוע · ב׳ מ״ל (א) שם מקום נטיעות אילני
דברי׳ כח שופ׳ טו זיתים וענבים · כֶּרֶם תטע · ס׳ ועד כֶּרֶם
ישעי׳ ה שם יו זית · כ׳ שירת דודי לְכַרְמוֹ · ר׳ וּבַכְּרָמִים לא ירונן ·
שיר א הוש׳ ב ס׳ בְּכַרְמֵי עין גדי · כ׳ ונתתי לה את כְּרָמֶיהָ · (ב)
יואל א ישעי׳ סא תאר לעובדי הכרם הלילו כֹּרְמִים · כ׳ אכריכם וְכֹרְמֵיכֶם :

כרע כריעה על הברכים כפי הצורך · או להראות
הכנעה לנגד מי שגדול ממנו כאלו קטנות הקומה ורמוז
על קטנות המעלה והמדרגה · ב׳ ב״ל קל עומד · בין
רגליה כָּרַע נפל · אשר לא כָרְעוּ לבעל · והפעיל שופ׳ ה שם ו
הכרע תַּכְרִיעֵנִי · הכינוי שב על המדבר כמו לי אור שם יא
ואני עשיתיני · והטעם פציתי פי ליי׳ בכרעי לפניו יחז׳ כט
בתפלה ולא אוכל לשוב · תַּכְרִיעַ קמי תחתני · כלומר ש״ב כב
יפלו תחת רגלי עדה״כ המה כרעו ונפלו · ומשקלו
והקרב וְהַכְּרָעַיִם · כ׳ וקרבו וּכְרָעָיו : ויק׳ א שם

כרש ידוע · מלא כְּרֵשׂוֹ מעדני · בדרז״ל נקרא ירמי׳ נא
כרס בסמ״ך :

כרת ב׳ הו״ל א כריתה וחתיכת עצם מה עד שלא
ישאר אחריו שארית עיי׳ שורש גוז · ה׳ ב״ל
קל · כי עץ מיער כְּרָתוֹ · העגל אשר כָּרְתוּ לשנים · ירמי׳ י שם לד
וע״ש זאת הכריתה נקרא כריתת ברית · ונפעל אחרית
רשעים נִכְרָתָה · וזרע רשעי׳ נִכְרָת · אלה הכתובים תלי׳ לז שם
וכיוצא בם המה יעידו על ביאור הכרת האמור בתורה
שהוא כריתת שאר ונין ונכד מבלי השאיר זכר למו כטעם
ערירים ימותו · ופועל לא כָרַּת שרך · והאשרה אשר יחז׳ יו
עליו כֹּרָתָה · והפעיל וְהִכְרַתִּי אותה מקרב עמה · שופ׳ ו ויק׳ יז
והפעל הָכְרַת מנחה ונסך · ב׳ מ״ל (א) וכתב לה ספר יואל א
כְּרִיתֻת · כ׳ ספר כְּרִיתֻתֶיהָ · (ב) כְּרֻתוֹת ארזים · דבר׳ כד ירמ׳ ג מ״א
ב שם משפחה בישראל או עם פלשתים וְהַכְּרֵתִי ו שם א
והפלתי · נגב הַכְּרֵתִי · פי׳ פלשתים ר׳ והכרתי ש״א ל
את כְּרֵתִים : יחז׳ כה

כשב כבשים ב׳ מ״ל (א) שם הזכר פחות מבן שנה ·
שור או כֶשֶׂב · ר׳ בבקר וּבַכְּשָׂבִים · ואשר הוא ויק׳ יז שם כב
מבן שנה ומעלה נקרא איל · (ב) שם הנקבה מהכבשים
כִּשְׂבָּה או שעירת עזים : שם ה

כשה כסוי בנינו קל עומד · שמנת עבית כָּשִׂיתָ : דברי׳ לב

כשל ב׳ הו״ל א חלישות כח הגבורה מהגבור או
נגיפת הגוף ג׳ ב״ל קל עומד · וְכָשַׁל עוזר ונפל ישעי׳ לא
עזור · כָּשַׁלְנוּ בצהרים · הוא נגיפת הגוף באיזה שם נט
מכשול כמו אבן נגף על כן דמהו לעור ממשש בצהרים ·
ונפעל וּבְהִכָּשְׁלָם יעזרו עזר מעט · פי׳ חלושות הגבורה דני׳ יא
מהגבור · יִכָּשְׁלוּ בגויתם · והפעיל הִכְשַׁלְתֶּם רבים נחו׳ ג מלא׳ ב
בתורה · הִכְשִׁיל כחי · ג׳ מ״ל (א) ולפני כִּשָּׁלוֹן גובה איכ׳ א משלי יו
רוח · (ב) ונתתי מִכְשׁוֹל לפניו · ס׳ לְמִכְשׁוֹל עון · ר׳ יחז׳ ג שם יח
והרבה הַמִּכְשֹׁלִים · (ג) וְהַמַּכְשֵׁלָה הזאת תחת ידיך · שם כא ישעי׳ ג
ר׳ וְהַמַּכְשֵׁלוֹת את הרשעי׳ · ב שם הולם פעם צפני׳ א
שנוגפים בו אבני׳ · בְּכַשִּׁיל וכילפות יהלומון : תלי׳ עד

כשף מין קסם מרה בנינו פיעל · ונחש וְכִשֵּׁף · ד״ה ב לג
מנחש וּמְכַשֵּׁף · ב׳ מ״ל (א) מקרה · בעלת דברי׳ יח
כְּשָׁפִים · כ׳ ומשפחות בִּכְשָׁפֶיהָ · (ב) תאר · ואל נחו׳ ג שם
עוננים ואל כַּשָּׁפֵיכֶם : ירמי׳ כז

כשר יושר ב׳ ב״ל קל · איזה יִכְשַׁר · והפעיל קהלת יא
ויתרון הַכְשֵׁיר חכמה · ד׳ מ״ל (א) וברעת שם י
וּבְכִשְׁרוֹן · ס׳ כִּשְׁרוֹן המעשה · (ב) תאר · וְכָשֵׁר שם ב שם ד אסת׳ ח
הדבר לפני המלך · (ג) מוציא אסירים בַּכּוֹשָׁרוֹת · פי׳ תלי׳ סח
מוציא האסורים מכבליהם ללכת יושר הפך ויחגרו
ממסגרותיהם

(ז) פליגקן · דערפר · (ח) דאם כעקן · דיא טאלי · (ט) דער רייף ·
(י) איין געווים עם געווירץ · (יא) איין יונגר לעווי · (יב) פיגירליך ·
דיא טרופפען : כפש בדעקן : כר דער באהטי · לייפער ול״א דיא
שאפפירדי · (ב) דיא ווידי · (ג) דאם לאמם אדר דער ווידער · (ד) דער
העערפיהרר · (ה) דער ווידדער · אייני מאססיני וואמיט מאן פארלייטען
דיא מיירען בעשטירמט האט : כרר דאם קיסען :
כרב דיא פיגור אייכעס פאגעלס ול״א אייכעס קינדעס ול״א אייני
יעדי פיגור : כרה גראבען · (ב) דיא גרובי · (ג) קויפען ·
(ד) דער וועהרט · (ה) בערייטען · (ו) דיא מאהלצייט :
כרך דער מאנטעל : כרם דער ווייבערג אדער שהלבערג · (ב)
(ג) דעמיטיגען · (ב) ביינגען · כרע קניען : ווייכפלאכנער
דאם פוסטיק : כרש דער מאגען : כרת אבהויען · פערניכטען ·
אוכד אייכען בוכד שטיפטען , וייל מאן פארלייטען דאבייא טהירע גשלאכטעט
האט · (ב) שיידונג · (ג) דער נאמי אייכר פאמיליע אדער אייגער נאציאן :
כשב דאם לאמם · (ב) דאם וויבליכי לאמם : כשה פעטט · בעלייבט :
כשל שטרויכלען · ערמאטטען · (ב) שטרויכלען מאכן · פאלש אוכטר ·
ווייזען · (ג) דער פאלל · (ד) דער אנשטאם · (ה) דיא נעררישונג ·
(ו) מייסעל · ביל : כשף צויברען · (ב) דער צויברער · (ג) דיא
צויבערייא : כשר רעכט זיין · גראטהען · (ב) רעכט מאכען · פרבעסרן ·
(ג) דיא פרבעסרונג · דער פארטהייל · (ד) דיא פעסלן ול״א אויפרעכט געהן :

כנר שם כלי זמר ידוע · ישאו ברוף וכנור · כ׳ — פס ד״א
ויהי לאבל כנורי · ר׳ וכנרות ונבלים לשרים · — פס ל׳ מ״א י
כ׳ תלינו כנורותינו · ואחד ביו״ד מ״ם וקול כנוריך : — תל׳ קלז יחז׳ כו

כסס מנין בנינו קל · תכסו על השה · ב׳ מ״ל (א) — שמות יב
מקרה · במכסת נפשות · (ב) תאר ויהי — פס
המכס ליי׳ · כ׳ ומכסם ליי׳ : — במד׳ לא פס

כסא שם כסא לישיבת המלכי׳ ב׳ מ״ל (א) ואת מלכים
לכסא · ובה״א מאחז פני כסה · פי׳ מאחז — איוב לו פס כו
הוא מטעם קירוי · כמו ויאחז את הבית · והנה יאמר — מ״א ו
שהוא ית׳ מקרה בעבים פני השמים כסאו עד״הכ המקרה
במים עליותיו · ס׳ על כסא המלוכה · כ׳ וישב על — פס א
כסאי ר׳ כסאות למשפט · כ׳ הקים מכסאותם · — פס תל׳ קכב ישע׳
(ב) כי יד על כס יה : — יד שמות יז

כסה כסוי והעלם ה׳ ב״ל קל יוצא · וכסה קלון — משלי יב
ערום · פי׳ מעלים · ונפעל לבלתי הכסות · — יחז׳ כד
ופיעל יכסך אבקם · ופועל ויכסו כל ההרים · והתפעל — פס כו ראשי׳ ז
ותקח הצעיף ותתכס · ותהיה מנהג קדמוני שהרעיות — פס כד
המוכנות להתחבר עם דודיהן היו מכסות פניהן · וזכר
לדבר הנימוא שמכסין פני הכלות ביום חתונתן · וראיה
לדבר · שלמה אהיה כעוטיה על עדרי חבריך · ויחשבה
לזונה כי כסתה פניה · ה׳ מ״ל (א) כסוי עור תחש · — במד׳ ד
(ב) ואין כסות לאברון · עיי׳ שפה אחת שורש שאל — איוב כו
מש״כ בביאורו · ס׳ כסות עינים · חסר מלת שכר כי — פס כ
הראוי הנה הוא לך שכר כסות עינים ר״ל בעד מה שכסתה
פניה בלכתה אל אבימלך כאחת הזונות כאמור והיתה
מתבוששת מכל יודעה ומכירה אשר אתה בעירה · כ׳
שארה כסותה · (ג) ולמכסה עתיק · (ד) ועשית — שמו׳ כא ישעי׳ כג
מכסה לאהל · ס׳ ומכסה עורות · (ה) בכסא ליום — שמו׳ כו פס לט תלי׳
חגנו · פי׳ ז״ל החג שהחודש מתכסה בו · ובאל״ף ליום — פא
הכסא יבוא ביתו · פי׳ ליום הנעלם ומכוסה — משלי ז
ואיננו מוגבל עדנה :

כסח כריתה בנינו קל · קוצים כסוחים · ומשקלו — ישעי׳ לג
ותהי נבלתם כסוחה · פי׳ נכרתת : — פס ה

כסל ד׳ הו״ל א סכלות בנינו קל · ובאחת יבערו
ויכסלו · ד׳ מ״ל (א) מקרה · כסל למו · — ירמי׳ י תלי׳ מט
(ב) ג״כ מקרה ואל ישובו לכסלה · (ג) אשת כסילות · — פס פה משלי ט
(ד) תאר כשחוק לכסיל · פי׳ כמו שיגדל שחוק הכסיל — פס י
ושמחתו בהתלוצצותו ותרמיתו · כן ירב ויגדל שמחת
הנבון בחכמתו · ר׳ ושלות כסילים · ב בטחון ג׳ מ״ל — פס א
(א) תאר · מעיקש שפתיו והוא כסיל · פי׳ רס״ג — פס יט
בוטח בעשרו · (ב) מקרה · כי יי׳ יהיה בכסלך · (ג) — פס ג
הלא יראתך כסלתך · ג שם כוכב או קיבוץ כוכבים — איוב ד
מה כסיל וכימה · ר׳ כוכבי השמים וכסיליהם · — פס ט ישעי׳ יג
ד שם מקום מן המתנים ממעל לכליות · ויעש פימה
עלי כסל · ר׳ אשר על הכסלים · כ׳ כסלי מלאו נקלה : — איו׳ טו ויק׳ יג תל׳

כסם ב׳ הו״ל א גלוח בנינו קל · כסום יכסמו — לח יחז׳ מד
את ראשיהם · ב דגן והחטה והכסמת · — שמות ט
ר׳ ודוחן וכסמים : — יחז׳ ד

כסף ב׳ הו״ל א תאוה ב׳ ב״ל קל · ותכסוף לטרף · — תלי׳ יז
ונפעל כי נכסף נכספת · ב שם מתכות — ראשי׳ לא
ידוע נתתי אלף כסף לאחיך · ס׳ נתתי כסף השדה · — פס כ פס כג
כ׳ כספכם בא אלי · ר׳ ולהשיב כספיהם : — פס מג פס מב

כסת כר למתפרות · כסתות · כ׳ הנני אל כסתותיכנה : — יחז׳ יג פס

כעס אף וקצף או עצבות המביא לאף ככתוב ודבר
עצב יעלה אף · ג׳ ב״ל קל עומד · ושקטתי — ז
ולא אכעס עוד · ופיעל וכעסתה צרתה · והפעיל — פס יו ש״א א
כן הכעסנה · ומשקלו טוב כעס משחוק · פי׳ עצבות — פס קהל׳ ז
שהוא הפך השחוק · ובסי״ן כי לאויל יהרוג כעש · ס׳ — איו׳ ה
לולי כעס אויב · כ׳ כי מרוב שיחי וכעסי · פי׳ — דברי׳ לב ש״א א
עצבוני · ר׳ על כל הכעסים : — מ״ב כג

כפף ה׳ הו״ל וכלם מטעם עוקם א כפיפה ב׳ ב״ל
קל · כפף נפשי · ונפעל אכף לאלהי מרום · — תלי׳ נ מיכ׳ ו
ב ענן ושכותי כפי עליך · פי׳ אסכך בענן ר׳ על — שמו׳ לג
כפים כסה אור · נקראו׳ העבים כף בעבור שנראים — איוב לו
עגולים ככפה · ג שם הבוך כף אחת עשרה זהב · — במד׳ ז
ר׳ זהב הכפות · ס׳ כפות זהב · כ׳ קערותיו וכפתיו · — פס פס שמו׳ כה
ד כף היד והרגל והירך · והך כף אל כף · ס׳ ותקע כף — יחז׳ כא ראשי׳ לב
ירך · מנוח לכף רגלה · כ׳ ובנקיון כפי · ר׳ נקי — פס ח פס כ
כפים · ס׳ על כפי הנזיר · כ׳ ונתן על כפיה · ובו״ת — תל׳ כד במד׳ ו פס
תחת כפות רגליו · ה ענפי עץ · ב׳ מ״ל (א) ימהאו — ה מ״א ה
כף · ר׳ כפות תמרי׳ · (ב) כפה ואגמון · כ׳ — ישע׳ נה ויק׳ כג יש׳
וכפתו לא רעננה : — ט איוב טו

כפה שכוך והנחה בנינו קל · מתן בסתר יכפה אף — משלי כא

כפל שנוי פעמים או שלש ב׳ ב״ל קל · וכפלת את — שמו׳ כו
היריעה · ונפעל ותכפל חרב · ג׳ מ״ל (א) — יחז׳ כא
בכפל רסנו · (ב) כי כפלים לתושיה · (ג) מערת — איוב מא פס יא
המכפלה : — ראשי׳ כג

כפן ב׳ הו״ל א אסיפה בנינו קל יוצא · כפנה — יחז׳ יז
שרשיה עליו · ובדרז״ל הפוך כנופיא · ב רעבון
בחסר ובכפן : — איוב ל

כפס חתיכת קורה וכפיס מעץ יעננה : — חבק׳ ב

כפר ח׳ הו״ל א מכסה ועשית כפרת זהב ב — שמות כה
טיח בנינו קל · ומשקלו וכפרת אותה מבית — ראשי׳ ו
ומחוץ בכפר · ג הסרה ופדיון או מכסה ג׳ ב״ל פיעל
לכפר על נפשותיכם · אולי אכפרה בעד חטאתכם · — שמו׳ ל פס לב
פי׳ אכסה כטעם כסוי חטאה וקשר מלת עליו המקושר
על הרוב עם לשון כפרה מורה שענינו מכסה כי אין נכון
לומר אסיר עליו או אסיר בעד · אכפרה פניו · פי׳ — ראשי׳ לב
אכסה ואעלים כעסו בהראותי אהבתי לו למען יעלים
כעסו כי יבוש להרע לאוהב דבק מאח כמוני · ופועל
וחטאתך תכפר · וכפר בריתכם את מות · פי׳ יכוסה — ישעי׳ ו פס כח
ויעלם הפך וראיתיה לזכר ברית עולם · והתפעל אם
יתכפר עון בית עלי · ומורכב מנפעל והתפעל — ש״א ג
ונכפר להם הדם · ב׳ מ״ל (א) מקרה · לא ישא פני כל — דברי׳ כא
כפר · ס׳ כפר נפש איש עשרו · כ׳ נתתי כפרך מצרים · — משלי ו פס יג ישע׳
(ב) ביום הכפרים · כל יודע מבין שכל לשון כפרה הבאה — מג ויק׳ כה
בכתובי׳

כנר דיא הארפי : **כסס** צעהלן · (ב) דיא אנצאהל · (ג) דער טריבוט :
כסא דער שטוהל · טראהן : **כסה** פרברגן · בעדעקן · (ב) דיא
דעקי · (ג) דיא בדעקונג · קליידונג · (ד) דיא דעקי · (ה) דער
ניימאנד ולד״א דיא בעשטימטי צייט · (ו) אונגעווים :
כסח אבגשניטען · צררייסען : **כסל** טהעריכט זיין · (ב) דיא טהאר=
הייט · (ג) דער טהאר · (ד) דער זיך אויף זיינן רייכטהום פער=
לעסט · (ה) דיא צופערזיכט · (ו) דער נאמי איינעס שטערנס אדר
געשטירנס · (ז) דיא לענדן : **כסם** שעערן · (ב) דער דינקעל ·
כסף בעגיריג זיין · (ב) דאס זילבער : **כסת** דאס קיסען :

כעס צירנען · (ב) בעטריבען · (ג) דיא טרויריגקייט · דער צארן ·
(ד) דיא קרענקונג : **כפף** ביינען · קרימטען · (ב) דיא וואלקי ·
(ג) דער לעפפל · דיא שאאלי · (ד) דער באללען · אונד איננערין
דיא האנד · (ה) דער צווייג :
כפה בזענפטיגען : **כפל** איברשלאגען · דאפפעלט נעהמן · (ב)
דאפפעלט : **כפן** צוזאממענבריגגען · הייפען · (ב) דער
הונגר : **כפס** דער שפאן : **כפר** דער דעקל · (ב) בעשטרייכען ·
(ג) דאס פעך · (ד) בעדעקן · אונד פיגירליך · פערזעהנן · (ה) פער=
ניכטען · (ו) דיא פערזעהנונג · דאס לעזיגעלד ·

תלי' סח ירמי' ה לשון כלביך · ב סל יכלוב מלא עוף · ס' והנה
עמוס ח ס"א דה כלוב קיץ · ג שם היחס לכלב בן יפונה · והוא הכלבי :

כלה ו' הו"ל א השחתה וכליון · ב' ב"ל קל עומד ·
איוב יט כלו כליותי בחקי : ופיעל תם ורשע הוא
שם ט דני' ט מכלה : ובאל"ף לכלא הפשע · ב' מ"ל שניהם מקריים ·
ישע' י ראשי' מט (א) כי כלה ונחרצה : ס' כלי חמס מכרותיהם :
דברי' דח ועיי' שורש מכר ביאורו · ר' והוא תאר וכלות אליהם ·
ישעי' י (ב) כליון חרוץ · ב תשוקה ותוחלת ממושכה מחלת
תלי' קיט הלב · ב' ב"ל קל עומד · כלתה לתשועתך נפשי ·
ש"ב יג ופיעל ותכל דוד המלך לצאת · ג' מ"ל (א) תאר
דברי' דח שם ג וכלות אליהם · (ב) מקרה וכליון עינים · (ג) לכל
תלי' קיט תכלה ראיתי קץ · * ג השלמה וסוף ג' ב"ל קל עומד ·
מ"א ו שם ח ותכל הבית לכל דבריו · ופיעל ויהי ככלות שלמה ·
תלי' עב ראשי' ב ופועל כלו תפלות דוד · ויכלו השמים · ג' מ"ל (א)
שמו' יא איו' דח כלה גרש יגרש · ת"א גמירא · (ב) ולכל תכלית
תלי' קלט ד"הב ד הוא חוקר · ס' תכלית שנאה שנאתים · (ג) מכלות
זהב · פי' ז"ל זהב טהור אשר ספו תמו סיגיו ע"י זיקוק
באש · ד מניעה ועיצור ב' ב"ל קל יוצא · אשר
ש"א כה תלי' קיט כליתני היום הזה מבוא בדמים · ובא"ף כלאתי רגלי ·
שם עד ופיעל וימינך מקרב חיקך כלה · פי' מנע ימינך
מבטלה כי אם תוציאה מחיקך ולחם את לוחמיך
ה כלי תשמיש שיש להם תוך · או תכשיטים ובגדים
ירמי' מח וכלי זיין ב' מ"ל (א) ולא הורק מכלי אל כלי · כ' ואל
דברי' דג יחז' ד כליך לא תתן · (ב) ונתתם אותם בכלי אחד · ס'
שם ט שם מ שם יב כלי משחתו · ר' ויניחו את הכלים · ס' כלי גולה ·
ראשי' דז ש"א לא כ' שא נא כליך · פי' כלי זיין · ויפשיטו את כליו ·
ישעי' סא פי' בגדיו · וככלה תעדה כליה · פי' תכשיטיה ·
ד"הב ד (ב) מכלות זהב · פי' קצת כלי זהב · ו אבר הכליות ·
ויק' ח זכר' לב ואת שתי הכליות · ס' חלב כליות חטה · כ'
איוב יו יפלח כליותי :

כלח שם ה זוקן · עלימו אבד כלח :

כלם ירמי' ג בושה ג' ב"ל נפעל מאנת הכלם · והפעיל
שם ו שם יד גם הכלים לא ידעו · והפעל בושו והכלמו ·
שם כא שם ך ומשקלו כסתה כלמה פנינו · ס' כלמת עולם ·
שם ג מיכ' ב כיגון ותכסנו כלמתנו · ר' לא יסג כלמות · סמיכות
ירמי' דג וכלמות עולם : *

כלף שם כלי שמשברין בה אבנים · בכשיל
וכילפות יהלומון : תלי' עד

כמה חשק בנינו קל · כמה לך בשרי : שם סג

כמז שם עדי מה · וטבעת וכומז : שמות לה

כמן ב' הו"ל א שם זרע מרה על כמן יוסב · ישעי' דח
ב שם מטמון ומשל במכמני זהב : דני' יא

כמס גניזה הלא הוא כמס עמדי : דברי' לב

כמר ג' הו"ל א המיה או שחרות בנינו נפעל · כי
נכמרו רחמיו אל אחיו · עורנו כתנור נכמרו · ראשי' מג איכ' ה
ב שם כהני עכו"ם והשבית את הכמרים · כ' וכמריו מ"ב דג הוש' י
עליו יגילו · ג רשת ומצודה ג' מ"ל (א) כתוא מכמר · ישעי' נא
(ב) יפלו במכמריו רשעים · (ג) ופורשי מכמורת · תלי' קמא ישע' יט
כ' ויאספהו במכמרתו : חבק' א

כן שם מין שרץ ידוע ב' מ"ל (א) והיה לכנם · (ב) שמו' ח
ותהי הכנם · מלת כן וכנה נטעה ימינך בשורש כון : שם

כנה כפוי והעלם שם פרטי בשם נכבד בנינו פיעל ·
אכנך ולא ידעתני · פי' קראתיך בשם ישעי' מה
מולך שהוא שם נכבד :

כנס אסיפה ג' ב"ל קל יוצא · לאסוף ולכנוס · קהלת ב
ופיעל וכנסתי אתכם · והתפעל והמסכה יחז' דכ
צרה כהתכנס · ומשקלו ומכנסי בד ילבש : ישעי' דח ויק' ו

כנע ב' הו"ל א שפלות ב' ב"ל נפעל · או אז יכנע ויק' דו
לבבם · והפעיל והוא יכניעם · ומשקלו אספי דברי' ט
מארץ כנעתך · פי' אל תוסף עוד להכניע גויי הארצות ירמי' י
תחת ידך · ב סחורה ג' מ"ל (א) תאר לסוחר · כנען הושע יב
בידו מאזני מרמה · (ב) ולא יהיה עוד כנעני בבית יי' : זכרי' יד
פי' ירבו הנדבות לבית יי' עד שלא יצטרכו לקנות כלום
מהסוחרי' · ר' יחצוהו בין כנענים · כ' כנעניה נכבדי איו' מ ישעי' דג
ארץ · (ג) שם הסחורה אספי מארץ כנעתך · פי' ירמיה י
סחורתך כלומר לא תוסיפי לסחור :

כנף רנפי בע"ח או קצוות הארץ והבגדים ועצ"הש
מחסה והסתופפות · בנינו נפעל ולא יכנף ישעי' ל
עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך * · ומשקלו נודד
כנף · ס' מכנף הארץ · פי' מקצה הארץ · כנף שם י שם דד דבר'
אביו · פי' סתר אביו והוא מטעם מחסה ומסתור האמור · דג
כ' ונגע בכנפו · פי' בקצה בגדו · ר' וס' ולהנה חגי ב
כנפים ככנפי החסידה · כ' יפרוש כנפו לתימן · זכרי' ה איו' לט
ובו"ת לאחוז בכנפות הארץ : שם לח

כנר

(ב) דער שטייג · קעפיך · (ג) דער קארב · (ד) פאס שטאממי כלב :
כלה פרצעהרן · צו גרונדי ריכטן · (ב) אויסגמאכט · בשלאסען ·
(ג) דער אונטרגאנג · (ד) האפפען · שמאכטען · (ה) דיא
בענירדי · *(הערה פי' כל כוסף ואהבה מזרית היא בעלת תכלית להיותה
כתלית כאומר הכ"ת אך מצות ואהבת שעניכה האהבה הרוממה הבאה מהשכלת
פועל כפיו ית' היא רחבה מאד ר"ל כב"ת בהיות כי לתבונתו אין מספר · ויהיה
תכלה ע"מ תגרה תאוה · וזה הפי' כאות להמשך המאמר המדבר באהבה ולזה
באה רחבה מנותק בלשון יחיד · וכל המפרשי' אשר קדמוני כלאו בפירושו כי
חשבוהו מטעם השלמה ולפירושם יהיה הכושא עצם הכשות כאלו יאמר לכל קץ
ראיתי קץ לכן הנכון נ"ל) · (ו) נעענדיגט · פערטיג · (ז) דאם ענדי ·
דיא גרעכצי · (ח) נעליטערט · (ט) אבהאלטן · וועהרן · (י) ענטליהן ·
(יא) דאם גפעם · (יב) קריגעסגעראטה · (יג) דיא קליידר · (יד) דער
שמוק · (טו) דיא נירען : **כלח** דאם אלטער : **כלם** עררעהטן · זיך
שעהמן · (ב) דיא שאנד · *(הערה להבין דעת ההבדל שבין לשונות
המשמשים בושת והשבוש אור חפר כלם כפל · מה ראה מניח הלשון על ככה
לשמש בשינוי המובני' האלה · ומה הגיע אליו להקדים מלת בושת בהתחברה
עם כלימה בכתוב אחד · בושתי ונכלמתי · יבושו ויכלמו וזולתם · למען דעת
כ"ז ראוי לתת לב על פליאת פועל הנפש במקרה הבושת מה זו נשבה שהדמים
מודיעים הבושה ר"ל שיאדימו פני המתביים ואח"כ אזיל סומקא ואתי חיורא ·
כי אם אין דעת סבות אלה הפעולות הבדלה מכין בשינוי הלשונות · לכן תדע
ונחנת שהנפש הוא הדם רצוא ושוב כל הימים בעלבים ובעורקים ובין עור לבשר
ונקראת זאת המרוצה בער"קלאפין · והנה בעת תרגיש הנפש פתאום נגות
בעצמה תחרד מרואיה ותתלש ויקרה להמרוצה עיכוב ואלישה פתאומית כי הנפש
הוא הדם ונקרא זה העיכוב בשם בוש שעניכו עיכוב והתמהמהות כמו כי בושש
משה · ומאפס מקום להתפשטות הדמים במרוצתם המורגלת ינרשו חומר
הזיעה הכנוס בנקבי השערים · ע"פ העור חוצה ויכנס דם במקום מים וזה סבת
אודם פני המתבושש וזיעתו · ונקרא זה בשם כלימה שעניכו עלית הדם ובמ"ר
כפ' החודש הזה לכם ז"ל ראה השמש וכלימך פי' מעלות השמש בל"י · ולכן תבוא
הכלימה מאוחרת להבושה הבאה עמה בכתובים · ואז יתור לחפש מענה להצדיק
כפשו לעין רואיו · ונקראת עפ"ז בשם חפירה מטעם חיפוש המענה כמו
ויחפרו לכו את הארץ · וכאשר לא ימצא מענה יתעצב ויפול דמו אל תוך העצבים
וכפשו כם תתעטף וע"ש נקרא ג"כ היגון עצבון מלשון ידיך עצבוני · ונקרא זה
בשם נפילה כאמור בקין ויפלו פניו ובנפול דמיו בו יחורו פניו ונקרא זה
בשם הלבנות פנים ככתוב לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו ולהיות שהבושת
והעצבות הם אחד בפועל הנפש כאמור לכן נדקו מניחי הלשון בקראם לפסילי
כו"ם בשם עצבים ובושת ככתוב והבושת אכלה את יגיע אבותינו · וזה כי כל
עובדיהם יבושו בושת כאשר לא ישלימו תוחלתם ואז יעצבו גם ויעויין בהערה
לשורש עצב · הן זה סדר פעולות הנפש לעת תשא כלמתה לעין רואיה · ואלה
שמותיה' אשר קרא להם מניח הלשון כשמות הנאותי' לפעולותיהן · ובחנת ותדע
שבילי הזכר כק' מבושים ע"ש התמהמהו' הטיפה הזרעי' שם בבישול בגיחה לרחם ·
ועתה המעין התפלא מפלאו' תמים דעי' מניחי לשון העברי' איך ירדו בזכות עיונם
אל עומק הבנת פעולות הנפש · וזה מש"רל לא שזפתו עין מפרש עדנה עכ"ה) :
כלף האממער · מייסעל : **כמה** זיך זעהנן : **כמז** איין גווישעם געשמייד :
כמן איינ' ארט זאאמען · (ב) דער פרבארגני שאטץ · **כמס** פרבארגן :
כמר ענטברענן · (ב) פריסטער דער געטצענדינר · (ג) דאם נעטץ :
כן דאם אונגעציפער · **כנה** בנעננן : **כנס** זאממלען · (ב) בייכקליידר :
כנע דעמיהטיגען · (ב) דיא דעמיהטיגונג · (ג) דער קויפמאן : (ד) דיא
וואאר : **כנף** זיך שיטצען · *(הערה פי' לא תחסה עוד בצל כנפי
מלך מצרים כאמור בראש הפ' ומצרים הבל וריק יעזורו · ומוריך רומז לחזקיהו
ושריו ואמר כי לא יראו עיניך ר"ל לא תבטח רק על חזקי' לבדו כאמור במ"א
מלך ביפיו תחזינה עיניך (שם לג) · עיי' פי' רד"ק שם · זהו הנכון לפי המשך
הכתובי' ולפי הורחת השורש וכל המפרשים אשר קדמוני ביארוהו ע"ד רחוקה
שלא כעניכו) · (ב) דער פליגל · (ג) דאם ענדי · (ד) דאם היימליכי ·
(ה) דערצי פפעל :

רא״שי׳ מ שם תל׳ קג הכוס · ס׳ וכוס פרעה בידי · כ׳ כוסי רויה · ר׳
ירמי׳ לה גביעים מלאים יין וכסות · ב גורל וחלק · יי׳ מנת חלקי
תל׳ יו ויק׳ יא וכוסי · ג שם עוף טמא מה · ואת הכוס ואת השלך ·
תל׳ קב ס׳ הייתי ככוס חרבות ·

משלי יז **כור** ג׳ הו״ל א כלי ההתכה · וכור לזהב · ס׳
יחז׳ כב כור סיגים כסף · ב שם מדה בת שלשים סאה
שם מה ד״ה ב׳ ב מעשר הבת מן הכור · ר׳ כרים עשרים אלף ·
יחז׳ יג ג גרות מכרתיך ומולדותיך · ובקיבוץ הכף בארץ
שם כא מכרתיך · ועיי׳ שורש מכר :

איוב כח **כוש** שם אומה הכושית ג׳ מ״ל (א) פטרת כוש ·
ירמי׳ יג (ב) תאר לזכר היהפוך כושי עורו · (ג) תאר
במד׳ יב עמו׳ ט לנקבה האשה הכשית · ר׳ כבני כושיים :

תל׳ קיו **כזב** כחש וכזב ר׳ ב״ל קל · כל האדם כזב · ונפעל
איו׳ מא הן תוחלתו נכזבה · ופיעל ועל פניכם אם
שם נ׳ שם כד אכזב · והפעיל מי יכזיבני · ב׳ מ״ל (א) מקרה · וטוב
משלי יט שם ו רש מאיש כזב · ר׳ יפיח כזבים · כ׳ ויתעום
עמו׳ ב ירמי׳ טו כזביהם · (ב) תאר תהיה לי כמו אכזב :

כזר אכזריות הפך הרחמים · ג׳ מ״ל (א) בת עמי
איכ׳ ד משלי ה לאכזר · (ב) ושנותיך לאכזרי · שניהם
שם כז תארים · (ג) מקרה אכזריות חימה :

כחד ב׳ הו״ל א העלם ג׳ ב״ל נפעל · וכל דבר לא
ש״ב יח שם יב נכחד מן המלך · ופיעל אל נא תכחדי ·
איוב כ והפעיל יכחידנה תחת לשונו · ב כריתה ב׳ ב״ל נפעל
איו׳ טו תה׳ מ״א יג ערים נכחדות · והפעיל ולהכחיד ולהשמיד :

יחז׳ כג **כחל** תיקון העין בכחול בנינו קל · כחלת עיניך :

דברי׳ לג **כחש** ב׳ הו״ל א כזב ג׳ ב״ל נפעל ויכחשו אויביך
לך · פי׳ מיראתך יכחשו לך לומר שהם דורשי
רא״שי׳ יח חבק׳ ג שלומך · ופיעל ויתכחש שרה · כחש מעשה זית ·
פי׳ פסק ונכזבה תוחלת המיחלים למעשהו והפכו אשר
ש״ב כב לא יכזבו מימיו · והתפעל בני נכר יתכחשו לי · ב׳ מ״ל
הוש׳ יב שם ז (א) מקרה סבבוני בכחש אפרים · ר׳ ובכחשיהם
ישעי׳ ל שרים · (ב) תאר בנים כחשים · ב רזון ג׳ ב״ל קל ·
תל׳ קט דברי׳ לג ובשרי כחש משמן · ונפעל ויכחשו אויביך לך ·
ש״ב כב והתפעל בני נכר יתכחשו לי · פי׳ קצרת שהוא כינוי
איו׳ יו לעוני והכנעה · ומשקלו ויקם בי כחשי :

כי מלת הטעם משמשת בו׳ לשונות (א) כטעם לפי
שמו׳ יג סוף׳ ח כי קרוב הוא · (ב) כטעם אשר כי נתן לצבאך
דברי׳ ד לחם · (ג) כטעם אם כי תוליד בנים · (ד) כטעם
שם ו ש״א יד זולת כי אם אל המקום · (ה) כטעם אף כי אם ישנו
שמות יג ביונתן בני · (ו) י״מ כטעם אף על פי כי קרוב הוא ·
רא״שי׳ כט ותבוא עליה הה״א אם לתמיה והכי אחי אתה · או
שם כז לאמרת הכי קרא שמו יעקב :

איו׳ כא **כיד** ג׳ הו״ל א איד ידאו עיניו כידו · ב רומח
שם לט ש״א יז להב חנית וכידון · ג מגן לכתפים וכידון נחושת
בין כתפיו · כיל כילי וצר עין בהוראה הג׳ לשורש כיל :

כים שם איזה כוכב או איזה קיבוץ כוכבים ·
איוב ט עש כסיל וכימה :

ישעי׳ מו דבר׳ כה **כיס** ידוע · הזלים זהב מכיס · כ׳ לא יהיה לך בכיסך :

כיף סלע · חורי עפר וכפים : איוב ל

כיר ג׳ הו״ל א שם כלי שרוחצין ממנה לידים · או
בשר לקדרה · את הכיור ואת כנו · ס׳ כיור שמות ל שם
נחושת · ר׳ ויעש כיורים עשרה · הם היו לרחוץ בשר ד״ה כד
הקרבן · ובו״ת ויעש חירום את הכירות · ס׳ כירות מ״א ז שם
נחושת · ב לפיד אש · ככיור אש בעצים : ג מקום זכרי׳ יב
שפיתת ב׳ קדרות לבשל · תנור וכירים : ויק׳ יא

כבב שם כוכבי אור ועצ״הש מלך · דרך כוכב במד׳ כד
מיעקב · רומז לדוד המלך · ס׳ כוכב אלהיכם · עמוס ה
ר׳ וספור הכוכבים · ס׳ ככוכבי השמים · כ׳ והקדרתי רא״שי׳ טו שם כב
את כוכביהם : יחז׳ לב

ככר ג׳ הו״ל א משקל ידוע · ככר לאדן · ס׳ ככר שמו׳ לח שם כה
זהב טהור · ר׳ ככרים שש מאות · ס׳ עשר עזרא ח
ככרי כסף · ר׳ הזוגות הואל קח ככרים · וע״ד הסמיכות מ״ב ה שם
ויצר ככרים כסף · ב ככר לחם · לאגורת כסף שם
וככר לחם · ר׳ שלשת ככרות לחם · ג גליל ארץ ש״א ב שם י
בערי הככר · ס׳ ככר הירדן : רא״שי׳ יט שם

כלל קיבוץ חלקי הדבר בכלל אחד · כ׳ ב״ל קל יוצא
בוניך כללו יפיך · ופיעל בכפל הפ״א התפקדו יחז׳ כז
וכלכלו · פי׳ נמנו ונמצאו כלם לא נעדר מהם איש מ״א ד
במלחמה · ז׳ מ״ל (א) תאר כליל תקטר · פי׳ כלו · ויק׳ ו
ס׳ כליל תכלת · פי׳ כלו תכלת · כליל העיר · פי׳ שמו׳ כח סוף׳ כ
עלה עשן כל העיר · (ב) תאר לנקבה כלילת יופי · יחז׳ כז
(ג) מקרה אהבת כלולותיך · פי׳ שנכללתם עמי ירמי׳ ב
להיותכם כלכם לי לעם · (ד) תאר מציון מכלל יופי · תלים נ
(ה) לבושי מכלול · (ו) תאר לכלל מיני בגדים · המה יחז׳ כג
רוכליך במכללים · (ז) תאר לנקבה המוכנת להכלל עם שם כז
דודה להיות לבשר אחד · אתי מלבנון כלה · כ׳ ותאמר שיר ד
נעמי לכלתה · ר׳ ושתי כלתיה עמה · ומלה משמשת רות ב שם א
בג׳ לשונות (א) הוראת הכלל כלו · כל פעל יי׳ למענהו · משלי יו
(ב) רבוי וכל הארץ באו מצרימה · פי׳ רוב אנשי רא״שית מא
הארץ · (ג) כל שהוא ולרש אין כל · פי׳ אין מאומה : ש״ב יב
לא תעשה כל מלאכה · כ׳ ויבאו כלם אל המלך · שמו׳ כ ש״א כב
ובתו׳ ה״א בקוץ מונד כלהם : ש״ב כג

כלא ב׳ הו״ל א מניעה ועיצור ב׳ ב״ל קל · אשר
כלאו צדקיהו · פי׳ נתנו בירת האסור ומנעו ירמי׳ לב
מצאת אנה ואנה · ונפעל ויכלא הגשם · ג׳ מ״ל (א) רא״שי׳ ח
אסור ויאסרהו בית כלא · כ׳ ושנא את בגדי כלאו · ר׳ מ״ב יז שם כה
ובבתי כלאים החבאו · (ב) בית הכלוא · פי׳ אסור · ישעי׳ מב ירמ׳ לז
(ג) שם מקום שנעצרין הצאן גזר ממכלה צאן · ר׳ חבק׳ ג
ויקחהו ממכלאות צאן · כ׳ ממכלאותיך עתודים · תלי׳ עח שם נ
ב עירוב מין באינו מינו · צומח או חי · לא תרביע
כלאים · כלאים שעטנז · כרמך כלאים · ומהמבואר ויק׳ יט שם דב׳ כב
שכל פרי צמח או חי כמו פרידה הבאה מסוס וחמור ·
נמנעים ונעצרי׳ מעשות פרי ותולדה · לכן נקראים בשם
כלאים · שענינו מניעה ועיצור כמו שקדם :

כלב ג׳ הו״ל א שם חיה ידועה ומחיר כלב · ר׳ דברי׳ כג
כי סבבוני כלבים · ס׳ כלבי צאני · כ׳ ברם תלי׳ כב איו׳ ל
לשון

כוס דר בעכר · (ב) לאס · טהייל · (ג) דער אוהו : כור דער
שמעלצטיגעל · (ב) איין געוויסעס מאס · (ג) אויסוואנדרונג :
כוש עטיאפיען · (ב) איין מאן אוים דיזס לאנד · (ג) איינע פראו אוים
דיזס לאנד : כזב פרגענגליך · אונגעוויס · (ב) ליגען ·
(ג) ליגען שטראפן · (ד) ליגענהאפט : כזר טיראנן · גרויזאמער ·
(ב) דער צארן · דיא גרויזאמקייט : כחד פרהעהלן · פרבערגן ·
(ב) צרשטערט · פרווישטעט · (ג) צרשטערן · פרווישטען :
כחל שמינקען : כחש שמייכלען · (ב) לייגנען · (ג) פעהלשלאגן ·
(ד) פאלשהייט · (ה) פאלש · (ו) מאגער · (ז) דיא מאגערהייט :
כי ווייל · (ב) דאס · (ג) ווען · (ד) זאנדרן · (ה) וועגגלייך :
(ו) איסט עטוואס : כיד פרדערבן · אונגליק · (ב) דיא לאנצי ·
(ג) דאס שילד : כים דער נאמי איינעס שטערנס אדער געשטירנס :
כיס דער בייטעל · דיא טאשי : כיף דיא שטיינריטצי :
כיר דאס בעקן · דער קעסל · (ב) פייער בראנד · (ג) דער העערד :
ככב דער שטערן : ככר איין געוויסעס געוויכט · (ב) איין שטיק ·
(ג) דער קרייס : כלל פרפאללקאממנען · (ב) פאללענדען ·
(ג) נאכן · פעללינ · (ד) פאללקאממען · (ה) פאללשטענדיגס קלייד ·
(ו) דיא בראוט · (ז) דיא שוויגרטאכטר · (ח) אללעס · (ט) דאס גרינגסטי ·
(י) אללי : כלא איינשפערן · (ב) אויפהערן · (ג) דאס געפענגניס ·
(ד) דער שטאלל · דיא הירדי · (ה) דאס פרמישטי : כלב דער הונד :

וְכוֹבַע נחושת · ר׳ והתיצבו בְּכוֹבָעִים : ס״א יז ירמי׳ מו
כבר ה׳ הו״ל א עוצם ורבוי בנינו הפעיל ׳בלי דעת
מלין ׳יַכְבִּיר · ב׳ מ״ל (א) ורוח ׳כַּבִּיר אמרי איו׳ לה שם ח
פיך · ר׳ ירוע ׳כַּבִּירִים · (ב) מקרה יתן אוכל ׳לְמַכְבִּיר · שם לד שם לו
פי׳ לרוב · ב נפה ב׳ מ״ל (א) כאשר ינוע ׳בַּכְּבָרָה · עמוס ט
(ב) ועשית לו ׳מִכְבָּר · ס׳ מִכְבַּר הנחשת · ג כר שמות דז שם לה
ב׳ מ״ל (א) ׳כְּבִיר העזים · (ב) ויקח ׳הַמַּכְבֵּר ויטבול · ש״א יט מ״ב ח
ד שם מדת מרחק מה, ׳כִּבְרַת הארץ · ועיי׳ שורש ראשי׳ לה
ברה · ה שם זמן העבר ׳כְּבָר היה : קהלת ד
כבש ג׳ הו״ל א תפישה וממשלה ג׳ ב״ל קל יוצא
ומלאו את הארץ ׳וְכִבְשֻׁהָ · ונפעל וְנִכְבְּשָׁה · ראשי׳ א במד׳ לב
הארץ לפני יי׳ · ופיעל מכל הגוים אשר כִּבֵּשׁ · ש״ב ה
ב שם מעלה שפועה בלי מדריגות ׳וְכֶבֶשׁ בזהב · ד״ה ב ט
ג תנור · פיח ׳כִּבְשָׁן : שמו׳ ט
כבש שם בהמה דקה ידועה ב׳ מ״ל (א) את ׳הַכֶּבֶשׂ שם דט
האחד · ר׳ כְּבָשִׂים בני שנה · כ׳ ומגז כְּבָשַׂי שם איו׳ לא
יתחמם · (ב) ׳וְכַבְשָׂה אחת · (ג) כִּבְשָׂה אחת קטנה · ויק׳ יד ש״ב יב
ס׳ ויקח את כִּבְשַׂת האיש · ר׳ שבע כְּבָשֹׂת האלה · שם ראשי׳ דא
ס׳ כִּבְשֹׂת הצאן · בן שנה נק׳ כבש ומב״ש ומעלה נק׳ איל : שם
כדד ב׳ הו״ל א ניצוץ ׳כִּידוֹדֵי אש יתמלטו · איוב מ״א
ב שם כלי חרס ידוע ועצ״הש אברי כלי הליחות
אשר באדם ׳כַּד הקמח לא תכלה · ותשבר כַּד על מ״א יז קהל׳ יב
המבוע · כינוי לניסת הליחות בימי הזקנה הפך ולא נס
ליחו · כ׳ הטי נא כַדֵּךְ · ר׳ וְכַדִּים ריקים : ראשי׳ דד שופ׳ ז
כדר סיבוב ב׳ מ״ל (א) כמלך עתיד ׳לַכִּידוֹר · פי׳ איוב טו
תתחזק עליו המצוקה כמו שיתחזק המלך
במלחמה עת יכין את עצמו לסבוב אויבו ככדור מכל צד ·
(ב) צנוף יצנפך ׳כַּדּוּר אל ארץ רחבת ידים · פי׳ ישעי׳ דכ
יסובבך כצניף סביב ארץ רחבה כלומר תהיה נע
ונד בגלות :
כהה חלישות ורפיון ב׳ ב״ל קל עומד · לא ׳כָהֲתָה דברי׳ לד
עינו · פי׳ לא נחלש מאור עיניו · לא ׳יִכְהֶה ישעי׳ מב
ולא ירוץ · פי׳ לא ירף ולא ישבר עד עשותו משפט ·
ופיעל ולא ׳כִהָה בם · פי׳ לא הרפה את רוחם במוסר · ש״א ג
ומשקלו והיא ׳כֵהָה · ר׳ בהרות כֵּהוֹת · כלם ויק׳ יג שם
פירושם רפיון הפשיון ומראה הלובן :
כהן גדולה ושירות לאלהים · וכל עובד בגדולה
כמו ראשי העם בנינו פיעל כחתן ׳יְכַהֵן פאר · ישעי׳ סא
פי׳ יגדיל עדייו · ׳וַיְכַהֵן אלעזר · פי׳ שרת לאלהי׳ · במד׳ ג
ב׳ מ״ל (א) תאר או בינוני · לאהרן ׳הַכֹּהֵן · ס׳ ׳כֹּהֵן שמו׳ לא שם ג
מדין · פי׳ שר וגדול למדין · ר׳ ממלכת כֹּהֲנִים · ס׳ שם יט
כֹּהֲנֵי דגון · כ׳ ומיודעיו וְכֹהֲנָיו · פי׳ שריו וגדוליו · ש״א ה מ״ב י
(ב) מקרה ובקשתם גם ׳כְּהֻנָּה · ס׳ ברית כְּהֻנַּת עולם · במד׳ יו שם כה
כ׳ ושמרו את כְּהֻנַּתְכֶם · ר׳ אל אחת הַכְּהֻנּוֹת : שם ג ש״א ב
כה מלת הטעם משמשת בארבע לשונות (א) דמיון
׳כֹּה תאמר לבית יעקב · פי׳ כמו שאני דובר שמו׳ יט
אליך · (ב) כטעם עתה והנה לא שמעת עד ׳כֹּה · שם ז
(ג) כטעם הֵנָּה · נלכה עד ׳כֹּה · (ד) איחור ועיכוב ראשי׳ כב
ויהי עד ׳כֹּה ועד כֹּה · פי׳ בין כך ובין כך בהתעכבם מ״א יח
שם בא הגשם · ובכפל הכ״ף וְכָכָה תאכלו אותו · שמות יב
ויתכן היות שרשו כך :
כוה כויה בנינו נפעל · במו אש לא ׳תִכָּוֶה · ג׳ מ״ל ישעי׳ מג
(א) ׳כִי תחת יופי · לדרז״ל מכוה · (ב) כְּוִיָּה שם ג שמו׳ דא
תחת כויה · (ג) צרבת ׳הַמִּכְוָה · ס׳ מִכְוַת אש : ויק׳ יג שם
כוח ב׳ הו״ל א עוצם · ושם ינוחו יגיעי ׳כֹחַ : ס׳ איוב ג
וכ׳ אם כֹּחַ אבנים כֹּחִי · ב שם שרץ מה שם ו
׳וְהַכֹּחַ והלטאה : ויק׳ יא
כול ג׳ הו״ל א סיפוק וסבל כניסת הגשם במקום
וממנו מדידה ג׳ ב״ל קל · ׳וְכָל בשליש עפר ישעי׳ מ
הארץ · פי׳ מדד כדור הארץ לשלשת מחלקות ישוב
מדבר מים · ופיעל השמים לא ׳יְכַלְכְּלוּךָ · פי׳ לא מ״א ח
יסבולך והוא כפול הפ״א והלמ״ד · והפעיל אלפים בת
יָכִיל · פי׳ מחזיק וסובל מקום מדתם · נורא מאד ומי שם ז
יְכִילֶנּוּ · פי׳ מי יסבלנו · ב סיפוק וסבל פרנסה או יואל ב
הספקת היושר בדברים · בנינו פיעל ׳וְאִכַלְכְּלֵם לחם מ״א יח
ומים · ׳יְכַלְכֵּל דבריו במשפט · ונלאיתי כַּלְכֵּל · פי׳ תלי׳ קיב ירמי׳ כ
לסבול · ועיקרו הוראת הסבל על מינים שונים · ג תאר
לאיש רע עין מקמץ סבלן ומחזיק טובה כל הימים על
מעט היתור אשר יוותר לזולתו · והוא הפך השוע
והנדיב המוותר הרבה ואינו מחזיק טובה לעצמו מזולתו ·
ג׳ מ״ל (א) וּלְכִילַי לא יאמר שוע · (ב ג) וְכֵלַי כֵּלָיו רעים · ישעי׳ לב כג שם
פי׳ הקמצן החזקת טובותיו הם רעות כטעם אל תלחם
את לחם רע עין :
כון ה׳ הו״ל א הכנה וזימון ז׳ ב״ל קל · ׳וַיְכֻנֶנּוּ איוב לא
ברחם אחד · ונפעל ׳נָכוֹנוּ ללצים שפטים · משלי יט
ומרובע מפיעל כּוֹנֵן שמים בתבונה · ומרובע מפועל שם ג
מיי׳ מצעדי גבר ׳כּוֹנָנוּ · והפעיל ולו הֵכִין כלי מות · תלי׳ לז שם ז
והפעל וְהֻכַן הסכך · והתפעל ובתבונה יִתְכּוֹנָן · כתו׳ ב משלי דד
ומשקלו ואין קצה ׳לַהְתְּכוּנָה · פי׳ להון שתכין מלך כתו׳ ב
נינוה · כ׳ אבוא עד ׳תְּכוּנָתוֹ · פי׳ עד מושבו שהוא איוב דג
מוכן שם · ב אמת וישר בנינו נפעל בא שאול אל ׳נָכוֹן · ש״א דו
פי׳ באמת · והנה אמת נָכוֹן הדבר · ומשקלו לא יִכֵּן דברי׳ יג מ״ב ז
אנחנו עושים · פי׳ לא טוב וישר · ר׳ ׳כֵּנִים אנחנו · ראשי׳ מב
פי׳ ישרים ואמתיים · ג מושב או בסיס ח׳ מ״ל (א) ועל
השלבים ׳כֵּן · כ׳ והשיבך על ׳כַּנֶּךָ · הדגש מקום הנח : מ״א ז ראשי׳ מ
(ב) ׳וְכַנָּה אשר נטעה ימינך · (ג) ׳מָכוֹן לשבתך · תלי׳ פ מ״א ח
ס׳ מְכוֹן שבתך · כ׳ ואביטה בִּמְכוֹנִי · ר׳ יסד ארץ על שם ישעי׳ יח
׳מְכוֹנֶיהָ · (ד) והניחה שם על ׳מְכֻנָתָהּ · (ה) ׳אורך תלי׳ קד זכר׳ ה
׳הַמְּכוֹנָה · ר׳ ויעש את הַמְּכֹנוֹת · כ׳ מזבח על מ״א ז שם
מְכוֹנֹתָו · ד שם מין מאפל לע״ז · ב׳ מ״ל (א) ׳כִּיּוּן עזר׳ ג עמוס ה
צלמיכם · (ב) לעשות ׳כַּוָּנִים · ה מלת הטעם משמשת ירמי׳ ז
בג׳ לשונות (א) דמיון והשואה אם ׳כֵּן למה זה אנכי · ראשי׳ כה
(ב) כטעם בעבור כי על ׳כֵּן לא נתתיה לשלה בני · שם לח
ותבוא עליו הלמ״ד לָכֵן ישכב עמך הלילה · (ג) כטעם שם ל
אז וקשור עם הבי״ת ׳וּבְכֵן אבוא אל המלך : אסתר ד
כוס ג׳ הו״ל א כלי שתיה קטן מגביע · ואתן את
הכוס

כבר הייפען · (ב) שטאלטן · פערמעסן · (ג) דער גראסי · שטאלצי ·
(ד) צו הויפען · (ה) דאס זיב · (ו) דאס זיבווערק · (ז) דאס
קיסען · (ח) דיא דעקי · (ט) איינע שטרעקי · (י) ברייטס :
כבש בעצווינגען · (ב) איינע ערהעהונג · (ג) דער ברענאפען :
כבש דאס שאף · (ב) איין ווייבליכעס שאף : כדד פונקען ·
(ב) דער קרוג · דער אייםער : כדר דער קרייס דעס
העערס · (ב) דער באלל · קגויל : כהה שוואך · דונקל ווערדן ·
(ב) אבלאסן · ערמאטטען · (ג) פרוויזען · איינע בעזיכניגי מאכן ·
(ד) דונקעל : כהן פרעכטיג קליידען · (ב) דאס פריסטעראמט
פערוואלטען · (ג) דער פירסטע · (ד) דער פריסטער · (ה) דאס
פריסטערטהום : כה זא · (ב) בים הער · (ג) בים דאהין · (ד)
אוכטרדעסן : בוה ברענן · (ב) בראנד · (ג) בראנדגעשוויר :
כוח קראפט · מאכט · שטערקי · (ב) איין געוויסעס אינזעקט :
כול אויסמעסן · (ב) פאסען · ענטהאלטן · (ג) פרנזארגען ·
(ד) איינריכטען : כון בערייטען · (ב) בערייט זיין · (ג) בעפעסטיגען ·
(ד) דער שאטן · (ה) דער זיטן · (ו) געוויס · וואהרהאפטיג · (ז)
רעכט · (ח) עהרליכע לייטי · (ט) דאס אמט · (י) ערהאלטן · עמפארע
בריגגן · ולד״א דער ווייכבערג · (יא) וואהנזיטץ · (יב) דער גרונד ·
(יג) דאס געשטעללי · (יד) איינע אפפרשפייזע פיר דיא געטצן · (טו) וועג
דעסוועגען · (טז) וויל · (יז) אויף דיזע ווייזע :

ובחירק ובמות הישמנה · ב' מ"ל (א) בית טס ו
הישימות · הוא מדבר וישימון כמו שכתב הראב"ע · טס דה במד' לג
(ב) בצערך בישימון : תלי' כח
ישן כ' הו"ל א תנומה ב' ב"ל קל · וישנו ביערים · יחז' לד
בינוני לגזרת פעל ואמתך ישנה · איננו מניח לו מ"א ג
לישון · אשכבה ואישן · ופיעל ותישנהו על קהל' ה תל' ד שופ'
ברכיה · ומשקלו ישנה בעיניו איננו רואה · ס' מתוקה יו קהל' ח
שנת העובד · ובלי סמיכות אם אתן שנת לעיני · כ' טס ה תלי' קלב
גמו שנתם · ר' מעט שנות · פי' אם תישן מעט טס עו משלי ו
ותתנמנם מעט ותחבק ידים מעט אזי יסבב זה העצלות
שיבוא לך העוני עכ"פ כאורח אשר בזמנו בא · ב זוקן
בנינו נפעל ונושנתם בארץ · ב' מ"ל (א) תאכלו דברי' ד
ישן · ר' חרשים גם ישנים · (ב) למי הבדכת חישנה : ויק' דה שי' ז ישע'
ישע עזר ב' ב"ל נפעל פנו אלי והושעו · והפעיל דכ טס מה
יבוא ויושיעכם · ה' מ"ל (א) ויפרו יישע · טס לה טס מה
כ' יצא ישעי ' (ב) אשירת בישע · ס' ישע ימינו · טס כא תלי' יב טסך
כ' וישעך תתן לנו · (ג) ליי' הישועה · ובתוספת טס פה טס ג
תי"ו אין ישועתה לו · ס' את ישועת אלהינו · טס טס לח
כ' ואראהו בישועתי · ר' כוס ישועות אשא · ס' טס לא טס קיו
ישועות פניו · (ד) שאין לו תשועה · ס' ושוא טס מכ טס קמו
תשועת אדם · כ' אוהבי תשועתך · (ה) אל למושעות : טס ס טס מ טס סח
ישפה שם אבן יקרה מה תרשיש ושהם וישפה : שמו' דח
ישר יושר חפך העוקם ג' ב"ל קל עומד · ותשרנה ש"א ו
הפרות · מלה מורכב' מרבים ורבות · ופיעל
ויישרם למטה מערבה · והפעיל ועפעפיך יישירו ד"ה כ לב משלי ד
נגדך · ו' מ"ל (א) תאר וזך ישר פעלו · ס' ישר טס דא טס קט
דרך · ר' ואת ישרים סודו · ס' ולישרי לב שמחה · טס ג תלי' כז
(ב) וידריכם בדרך ישרה · ס' ובישרת לבב · ר' טס קז מ"א ג
כנפיהם ישרות · (ג) מקרה · בתום לבב ובישר · ס' יחז' א טס ט
ישר לבי אמרי · כ' להגיד לאדם ישרו · (ד) ידין איו' לג טס
עמים במישרים · (ה) ונחני באורח מישור · (ו) תחת תלי' נו טס דז
כל חשמים ישרהו · פי' אורו ההולך על קו הישר · איו' לז
וכן ת"י תריצותיה ועיי' שורש שרה :
יתד שם יתד העשוי לתקוע בארץ או בקיר · והיתד שופ' ד
ברקתו · ס' את יתד האהל · ר' וכל היתדות טס שמו' לח
למשכן · ס' וכל יתדות החצר · כ' וכל יתרתיו : טסדו טס
יתם שם יתום · שפטו יתום · ר' ואת יתומים ישעי' א טסי
יבוזו · כ' יתמיו ואת אלמנותיו : טס ט
יתר ד' הו"ל א השארות ב' ב"ל נפעל ונותרה טס א
בת ציון · והפעיל הותיר לנו שריד · ג' מ"ל טס
(א) פקדתי יתר שנותי · כ' ויתרו לתועבה אעשה · טס לא טס מד
(ב) ואת היותר החרמנו · (ג) מה יתרון לאדם · ש"א טו קהל' א
פי' מה ישאר לו לנצח מכל עמלו · ב תוספת בנינו
פועל פחז כמים אל תותר · פי' לא יהיה לך יתרון ראשי' מט
מעלה והחולם מקום מלאפום · ו' מ"ל (א) יתר שאת · טס
כ' הלא נסע יתרם בם · פי' שכלם שהוא מותר האדם איו' ד
מן הבהמה חלף הלך לו · (ב) על כן יתרה עשה · ישעי' טו
(ג) יתרת עשה אבדו · פי' הון ורכוש שעשו שהוא ירמי' מח
יתרון מעלה לקונו · (ד) ואל התחכם יותר · (ה) קהל' ז
ויתרון ארץ בכל היא · (ו) בכל עצב יהיה מותר · טס ה משלי יד
ס' · ומותר האדם · ג חבלים · ב' מ"ל (א) כוננו קהל' ג
חצם על יתר · כ' כי יתרי פתח · ר' יתרים לחים · תל' יא איו' ל שופ'
(ב) את מיתריו ויתדותיה · ד חצר הכבד ואת יו שמו' לט
היתרת על הכבד · ס' ואת יתרת הכבד : טסקט טס

נשלמה אות הי"וד

אות כ"ף

כאב חלי ומכאוב או השחתה ב' ב"ל קל · כהיותם
כאבים · אך בשרו עליו יכאב · פי' ישחת · ראשי' לד איו' יד
והפעיל כי הוא יכאיב ויחבש · תכאיבו באבנים · טס ה מ"ב ג
פי' תשחיתו · ב' מ"ל (א) כי גדול הכאב מאד · ס' טס ב
מכאב לב · כ' לא יחשך כאבי · (ב) אם יש מכאוב ישע' דה איו' יו איכ' א
כמכאובי · ר' רבים מכאובים לרשע · כ' ומכאבינו תלי' לב ישע' נג
סבלם · ובוא"ו תי"ו איש מכאבות : טס
כאה חלישות וכאב ב' ב"ל נפעל ובאו בו ציים כתים
ונכאה · פי' יחלש מרוב החיל הבא · והפעיל דני' יא
הכאות לב צדיק · ד' מ"ל (א) ונכאה לבב למותת · יחז' יג תלי' קט
(ב) רוח נכאה · (ג) תהגו אך נכאים · (ד) ונפל משלי טו ישע' יו
בעצומיו חלכאים · פי' חיל אנשים חלושים : תלי' י
כבד ד' הו"ל א כובד ורבוי ה' ב"ל קל · כמשא
כבד יכבדו ממני · יכבדו בניו · פי' ירבו · טס לח איו' יד
ונפעל נכבדי מים · פי' רבוי מים · ופיעל ולמה משלי ח
תכבדו את לבבכם · והפעיל הכביד נחשתי · ש"א ו איכה ג
והכבדתים ולא יצערו · והתפעל התכבד כילק · ה' ירמי' ל נחו' ג
מ"ל (א) תאר ערוב יכבד · ס' כבד פה · ר' וידי משה שמו' ח טס ד
כבדים · ס' וכבדי לשון · (ב) כבד עון · (ג) מקרה טס יח יח' ג יש' א
כבד אבן · (ד) ג"כ מקרה וינהגהו בכבדת · (ה) תאר משלי דז שמו' יד
ואת הכבודה לפניהם · בנח עם הרגש · ב ניקוי שופ' יח
וטאטוא בנינו התפעל התכבדי כארבה · ומשקלו טס
כבוד מכל כלי חמדה · ג נכבדות מדובר בו ד' ב"ל קל טס ב
עומד · למען שמי יכבד יי' · ונפעל והנקלה בנכבד · ישעי' סו טס ג
ופיעל בפיו ובשפתיו כבדוני · והתפעל ממתכבד וחסר טסדט משלי יב
לחם · ב' מ"ל (א) מקרח כבוד חכמים ינחלו · ס' טס ג
כבוד אלהים הסתר דבר · כ' וחקר כבדם כבוד · (ב) טס דה טס
תאר על מטה כבודה · ד שם אבר הכבד ראוה יחז' דג
בכבד · כ' נשפך לארץ כבדי : טסדא איכ' ב
כבה כבוי ב' ב"ל קל עומד · ואשם לא תכבה · ישעי' סו
ופיעל ופשתה כהה לא יכבנה : טס מב
כבל ב' הו"ל א נחושתים ענו בכבל רגליו · ר' תלי' קה
בכבלי ברזל · ב ארץ מלחה · ארץ כבול · טס קמט מ"א ט
פי' ד"ל בעלת חול וטיט עד ששקעה הרגל בתוכה :
כבס כיבוס בגדי' ב' ב"ל פיעל וכבס בגדיו · ופועל ויק' יג
וכבס שנית · ומורכב מהפעל והתפעל אחרי טס
הכבס את הנגע · ומשקלו שדה כובס : טס ישעי' ז
כבע שם כלי מגן לראש · מגן וכובע תלובך · ס' יחז' דז
וכובע

(ב) דער נאמי איינר געוויסן וויסטי · (ג) דיא וויסטי · אייכעדי :
ישן שלאפען · (ב) איינשלעפרן · (ג) דער שלאף · (ד) אלט ווערדן ·
פולי יאהרי נו בריגגן · (ה) דס אלטי : ישע געהאלפן ווערדן ·
(ב) העלפן · (ג) הילפי · הייל : ישפה דער נאמי איינס עדעלגעשטיינס :
ישר גראדי געהן · (ב) אבלייטען · (ג) גראדי זעהן · (ד) רעכט
שאפפן · רעכט · (ה) עבן · גראדי · (ו) דיא גרעכטינקייט ·
(ז) דס ליכט · וויל זייני שטראהלען גראדי זינד : יתד דער נאגעל :
יתם דער וואייזי : יתר איבריג בלייבן · (ב) איבריג לאסן · (ג) דער
רעסט · איברבלייבזעל · (ד) דס איברבלייבענדי · דער פאר
טהייל · (ה) איינן פארצוג ערהאלטן · (ו) פארציגליך · (ז) דס ער
איבריגטי · דער רייכטהום · (ח) מעהר · פארטהין · (ט) פארטהייל ·
(י) פארצוג · (יא) דיא זעהני דס זייל · דער שטריק · (יב) דס
נעטץ אן דער לעבר :
כאב שמערצן האבן · (ב) פרדערבן · (ג) פרוואונדן · שמערצן מאכן ·
(ד) דער שמערטץ : כאה שוואך ווערדן · (ב) בעטריבן · (ג)
בעטריבט · (ד) דער שוואכי ולד"א פערלאמכר : כבד שוועהר זיין ·
(ב) גראם · רייך ווערדן · (ג) מעגני וואסר · (ד) פרשטאקען · (ה)
בשוועהרן · (ו) מעכטיג · (ז) מיט שוועהרם צוג · (ח) קאסטבארקייט ·
(ט) ריין · לעער זיין · (י) לעער · (יא) פערעהרט ווערדן ·
(יב) דער געעהרטי · (יג) דיא עהרי · (יד) דער רוהם · (טו) דיא לעבר :
כבה פערלעשן : כבל פעסלן · קעטטן · (ב) זאנדיגט · אונפרוכטבאר :
כבס וואשען · (ב) דער וואלקער : כבע דער העלם :

סס לט יהוש'ד והפעל ויוסף הורד מצרימה · ומשקלו ויכם ׳בְּמוֹרָד ·
סס י שופ'יט ס' בְּמוֹרַד בית חורן · והזרים אשר בזה · והיום ׳יַרַד מאד ·
ירמי' ט איכ'א משפטו ירד · וְתֵרַדְנָה עינינו דמעה · עיני עיני יוֹרְדָה
מים · שניהם עומדים כחבריהם אך כינה העין בירידה
ראשי' מו לרוב הורידת הדמע · אל תירא מֵרְדָה מצרימה ·
ש"א דג משפטו מורדת · אפוד יָרַד בידו · פי' נמצא בין
הבגדי' שהוריד וכאלו ירד מעצמו בלי כוונת המוריד :
במד' דא **ירה** ג' הו"ל **א** השלכה ג' ב"ל קל · ׳וַנִּירָם אבד
חשבון · פי' ירינו חצים עד האבידנו אותה ·
שמו' יט ד"ה כבו והמקור או יָרֹה יירה · ׳לִירוֹא בחצים ·
תל' יא שמו' יט איו' לִירוֹת במו אופל · ונפעל או ירה יִיָּרֶה · והפעיל הוֹרַנִי
ל מ"כ יט לחומר · ולא יוֹרֶה שם חץ · **ב** מטר בנינו הפעיל
ישעי' דה דבר' יא אלהיו ׳יוֹרֶנּוּ · ב' מ"ל (א) ׳יוֹרֶה ומלקוש · (ב)
יואל ב ישעי' ל מוֹרֶה ומלקוש · כ' והיו עיניך רואות את מוֹרֶיךָ ·
תלי' קיט **ג** לימוד בנינו הפעיל כי אתה ׳הוֹרֵתָנִי · ב' מ"ל (א)
סס עט סס יט יוֹתוֹרָה שם בישראל · ס' תּוֹרַת יי' תמימה · כ'
סס עט שמו' יח האזינו עמי תּוֹרָתִי · ר' את החקים ואת הַתּוֹרֹת · כ'
סס שופ' ז ואת תּוֹרֹתָיו · (ב) יתכן היות מזה · מגבעת ׳הַמּוֹרֶה
בעמק · פי' מקום מעמד הצופה · כ' ולא יכנף
ישעי' ל עוד ׳מוֹרֶיךָ · לא יסתר · או לא ירחק ממך להיות
בכנף הארץ המודה אותך בדרך ישרה ורומז לחזקי' :
ישעי' יג **ירח** ב' הו"ל **א** שם כוכב הלבנה ׳וְיָרֵחַ לא יגיה
סס ס אורו · כ' וִירֵחֵךְ לא יאסף · **ב** שם חודש
זכ'יא דבר' דא סס ׳בְּיֶרַח אחד · ס' יֶרַח ימים · ר' וממגר גרש יְרָחִים ·
לג איוב ז ס' יַרְחֵי שוא :
סס יו **ירט** עיוות בנינו קל · ועל ידי רשעים ׳יִרְטֵנִי · כי
במד' דב ׳יָרַט הדרך לנגדי · פי' עיקם מהלכו לנגדי :
ירך ב' הו"ל **א** רגל כל חי או רגלי הכלים · ולנפיל
סס ה שמו' א ׳יְרֵכוֹ · ס' יוצאי יֶרֶךְ יעקב · כ' בתת יי' את
במד' ה סס ת יְרֵכֵךְ נופלת · עד ׳יְרֵכָהּ עד פרחה · ר' ממתנים ועד
שמו' דה שיר ז יְרֵכַיִם יהיו · כ' חמוקי יְרֵכַיִךְ · **ב** פאה וצד ב' מ"ל
סס מ ראשי' מט (א) על ׳יֶרֶךְ המשכן צפונה · (ב) וְיַרְכָתוֹ עד צדון ·
שמו' דו סס ר' לְיַרְכָתַיִם ימה · ס' וּלְיַרְכְּתֵי המשכן :
ירע ב' הו"ל **א** רע הפך הטוב בנינו קל · נפשו
ישעי' טו סס כט ׳יָרְעָה לו · וַיֵּרַע בעיניו · ועיי' שורש רוע ·
שמות דו **ב** יריעה אורך ׳הַיְרִיעָה האחת · ר' תעשה עשר
סס סס לו ירמ' ד יְרִיעֹת · ס' יְרִיעוֹת עזים · כ' רגע יְרִיעוֹתָי :
במד' יב **ירק** ב' הו"ל **א** רקיקה בנינו קל · ואביה ׳יָרֹק
יָרַק בפניה · **ב** ירק עשב או צבע הירוק · ה'
ישעי' טו ראשי' ט מ"ל (א) ׳יֶרֶק לא היה · פ' כְּיֶרֶק עשב · (ב) ואחר
איו' לט דב'כ ישע' כל יָרוֹק ידרוש · (ג) כגן הַיָּרָק · ס' וִירַק דשא ·
לו דבר' דח (ד) שם חולי הירוקה ובשדפון ׳בַּיֵּרָקוֹן · (ה) והירה
ויק' יג תלי' סח ויק' הנגע ׳יְרַקְרַק · ס' בִּירַקְרַק חרוץ · ר' יְרַקְרַקֹּת

או ארמדמות · פי' רב הירקות :
דברי' ד **ירש** ה' הו"ל **א** ירושת נחלה ג' ב"ל קל · ׳וִירִשְׁתָּ
סס ל את הארץ · ובחירק וִירִשְׁתָּהּ והטיבך · והם
סס א סס סס כ יְרֵשׁוּהָ · רֵשׁ כאשר דבר יי' · ובקמץ החל רָשׁ ·
סס לב סס דח והשלם ים ודרום יְרָשָׁה · ופיעל יְיָרֵשׁ הצלצל · ת"א
עזרא ט יחסנינה · והפעיל וְהוֹרַשְׁתֶּם לבניכם . ד' מ"ל (א)
במד' דד דבר' כ והיה אדום יְרֵשָׁה · (ב) כי ׳יְרֻשָּׁה לעשו · ס'
שופ' דא דב' כ ישע' יְרֻשַּׁת · פליטה · כ' לארץ יְרֻשָּׁתוֹ · (ג) לְמוֹרַשׁ
יד עובד' א שמו' ג קפוד · ר' את מוֹרָשֵׁיהֶם · (ד) לכם מוֹרָשָׁה · ס'
מיכ' א מוֹרֶשֶׁת גת · **ב** גרישה ושילוח או השחתה ג' ב"ל קל
דברי' יב ׳לָרֶשֶׁת אותם מפניך · וכן כל לשון ירושה הדבוק עם
סס דח המ"ם מובנה גרישה · ופיעל ׳יְיָרֵשׁ הצלצל · פי'
ישחית · דעת הרד"ק ות"י והראב"ע וקצת המפרשים :
סס ו והפעיל איכה אוכל לְהוֹרִישָׁם · **ג** עוני ד' ב"ל קל
שופ' יד ראשי' מה ׳הַלְיָרְשֵׁנוּ קראת לנו · ונפעל פן תִּוָּרֵשׁ · ופיעל
דברי' דא יְיָרֵשׁ הצלצל · פי' קצת יעשם רש מן הפירות רש"י
ש"א כ איוב ו ור"מ · והפעיל מוֹרִישׁ ומעשיר · **ד** רעיונים ׳מוֹרָשֵׁי לבבי ·
דברי' לג סס ז **ה** יין חדש ארץ דגן ׳וְתִירוֹשׁ · כ' תִּירֹשְׁךָ ויצהרך :
איוב טו **ישש** זקנה · גם שב גם ׳יָשִׁישׁ בנו · ובצירי זקן
ד"ה כ לו איוב יב וְיָשֵׁשׁ · ר' בִּישִׁישִׁים חכמה · מי שנזקן
בחכמה הנקראת יש והתושיה נקרא על שמה ישש :
ישב ישיבה או עיכוב זמן מה במקום אחד · או ישוב
מ"א א הארץ והתמדת הקיום ה' ב"ל קל עומד · ׳וַיֵּשֶׁב
ד"ב איט על כסאי · שְׁבוּ ביריחו עד יצמח זקנכם · פי' התעכבו
סס ד ׳וַיֵּשְׁבוּ שם עד היום הזה · פי' גרו בארץ · ונפעל
יחז' לו ׳וְנוֹשְׁבוּ הערים · כל אשר בזה הבנין ענינם ישוב
סס דה הארץ · ופיעל ׳וְיִשְּׁבוּ טירותיהם בך · והפעיל
סס לו עזרא ו וְהוֹשַׁבְתִּי אתכם ׳הַהוֹשִׁיבוּ נשים נכריות · פי' קיימו ·
ישע' ה תלי' קלב והפעל וְהוּשַׁבְתֶּם לבדכם · ב' מ"ל (א) אוה ׳לְמוֹשָׁב
סס א במד' דד לו · ס' וּבְמוֹשַׁב לצים · כ' איתן מוֹשָׁבֶךָ · ר' ובכל
יחז' לד סס ו מוֹשְׁבֵי הארץ · ובוא"ו ת"י ו בכל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם · (ב) תאר
ויק' דה סס דב ונמכר לגר תּוֹשָׁב · ס' ׳תּוֹשַׁב כהן ושכיר · כ' ולשכירך
סס דה סס מ"א יז וּלְתוֹשָׁבְךָ · ר' וגם מבני ׳הַתּוֹשָׁבִים · ס' מִתֹּשָׁבֵי גלעד :
משלי יא **ישה** ב' הו"ל **א** ישות ומציאות ׳יֵשׁ מפזר ונוסף
ראשי' דו עוד · כ' אם יֶשְׁכֶם עושים · **ב** ידיעת אמיתת
משלי ב הדברים ויושרם לעשותם · יצפון לישרים ׳תּוּשִׁיָּה ·
פי' יצפון לישרי לב החכמה שהיא יש מאין · וכטעם
יהיב חכמה לחכימין * :
מיכ' ו **ישח** הכנעה בנינו קל ׳וְיֶשְׁחֲךָ בקרבך · משפטו
תלי' פה וְיֶשְׁחֲךָ · או הוא שם ע"מ וְיֶשְׁעֲךָ תתן לנו :
אסת' ב **ישט** הושטת יד ושילוחה בנינו הפעיל · ׳וַיּוֹשֶׁט
המלך לאסתר :
יחז' יט **ישם** שממה בנינו קל · ׳וַתֵּשַׁם ארץ ומלואה ·
ובחירק

(ג) דער אכהאגג דעס בערגעס · (ד) דער טאג געהט היכאונטער · דאס
הייסט ערכיימט אב : ירה פפיילי ווערפן · ולי"א דיא הערליכקייט ·
גלאכן · ב) פיסען · ווערפן · (ג) רעגכן מאכן (ד) פריהרעגן ·
(ה) לעהרן · אונטרווייזען · (ו) דס גזעטן · דיא לעהרי · (ז) דיא
וואַרטי · (ח) לעהרער · גזעטגנבער : ירח דער מאכד · (ב) דער
מאכאטה : ירט קוועהלן · (ב) זיך ביינן : ירך דיא היפטי · (ב) דער
שאפט · (ג) דיא זייטי : ירע מיספאללן · (ב) דער טעפפיך :
ירק שפייען · (ב) גריכעם קרויט · (ג) דיא געלבזוכט · (ד) דונקלגרין :
ירש אייכנעהמן : איס בעזיטץ כעהמן · (ב) דער ערבטהייל · (ג) פר=
טרייבן · (ד) פרדערבן · (ה) ארם מאכן · (ו) אבפרעסן ·
(ז) איככרסטי גדאנקן · (ח) מאסט : ישש דער ערפאהרני גרייס :
ישב זיטצן · (ב) וואהכן · (ג) בעוואהכט זיין · (ד) אבלעגן · (ה)
אויפכעהמן · איס הויזי זעטצן · (ו) רעזידענן · וואהכונג · (ז)
דער הויזבעדיכטי · (ח) פרעמדר איינוואהנר · געדולדטר :
ישה איין פארטיקעל · וועלכר דיא ווירקליכקייט אייכס דינגס
אויסדריקט · (ב) טוגענד · ווייסהייט *(הערה) והתושיה האמורה היא
עצם העו"הב הסתום בכתוב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך · כי כלמד הסתום
מן המפורס כצפיכה צפינה · לתת תושיה האמורה ביצפון בטוב האמור בצפנת ·
אך כי השכל יורה שלא יתכן היות עונג עו"הב זולתי עונג התושיה · אחר שאין שם
דבר יקר בעולם יותר ממנה ככתוב יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה א"כ
מה זה התלף והשכר אשר יתכן בעדה · היהי' נגרע מערכו ולזה יהיה בהכרח שכר
תושיה תושיה · ע"ד שכר מצוה מצוה ר"ל שיתענג המשכיל עלה' מנועם השכלת
אמתתו בלכתו מחיל אל חיל בהשגה · כטעם מבין דבר מתוך דבר · ומה
שאמר במ"ב כי טוב · בכל פעולה ישלמנה ית' · למדנו שהישות הוא טוב והעדר
רע · ומומשמע שאמר הכתוב כלם בחכמה עשית · למדנו שכל ישות נעשה
בחכמה · לכן על פי פעלה זה ילדק לה תאר יש ותושיה הנגזר ממנו כי מבלעדה
אפס ואין · וזה שא"הכ להנחיל אוהבי יש · ר"ל החכמה שהוא עצם עו"הב ·
ובטובה כענה משה בעת רצון ככתוב אני אעביר כל טובי על פניך · פי' אשכילך
בדרכי טובי האמור במ"ב וראית את אחורי ודרשו ז"ל זה קשר של תפלין ר"ל
ידיעת קישור העלולים בעילותיהם והפך זה · כי כפלים לתושיה בהשכלת זה
הקישור · א' השכלת הסבה מידיעת המסובב · ב' השכלת המסובב מידיעת
הסבה ששתיהן יחד מתאימות בשלומי אמוני ישראל המשכילים באמתתו כטעם
ומלאכי אלהים עולים ויורדים בו ועוד לאלוה מלין אך אפס מקום להאריך :
ועיי' שורש אמן עכ"ה · יצחק הלוי
ישת נידרגשלאגנהייט · קוממער :
ישט רייכען : ישם וויסטי · לעער זיין :

מים בְּמוּצָק · פי׳ יריק גשם רב עלי ארץ ביציקתו · — סס לז
בצקרת עפר יְלַמּוּצָק * · ס׳ מוּצַק נחשת · (ב) — סס לח מ״א ז
יצוקים יְבִמְצַקְהוּ · (ג) יְמוּצָקוֹת לנרות · (ד) יצוקים — ה״כ בד זכרי׳ ד
בִּיצִיקָתוֹ · (ה) תאר · וצור יָצוּק עמדי פלגי שמן · — מ״א ז איו׳ דט
פי׳ כמו יוצק · ב חוזק ב׳ מ״ל (א) לבו יָצוּק כמו — סס מא
אבן · (ב) והיית מֻצָּק · עיי׳ שורש צוק · וכל יודע — סס יא
מבין שזה הוא עכ״פ מטעם הוראה הא׳ כי המתכורת
הניתוך הוא חזק בעבור דיבוק חלקיו בהתכתו ·
אך הצגנוהו לבד בעבור שלא מצאנו לו בכתובים
בנינים ומשקלים כמו בהוראה הראשונה אשר אין
להוציאם מסברא :

יצר ה׳ הו״ל א התחדשות הוויה מאי׳ או מאדם ד׳
ב״ל קל יְיצַרְתִּיו אף עשיתיו · ובמקבות — ישעי׳ מג
יְיצְרֵהוּ · ונפעל לפני לא נוֹצַר אל · והוא תאר פי׳ — סס מד סס מג
טרם בראתי כל לא נמצא שום יצור במציאות מאיזה אל ·
ופועל ימים יֻצָּרוּ ולא אחד בהם · פי׳ כל אברי נוצרו — תלי׳ קלט
ברחם אמי׳ במספר ימים אחר שלא היו נכרים בטפה
הזרעית אפי׳ אחד מהם · והפעל כל כלי יוּצַר עליך — ישעי׳ כד
לא יצלח · פי׳ כל כלי משחית אשר יעשה במלאכת
חרש ברזל לא יצלח להזיקך · ג׳ מ״ל (א) והנה יוֹצֵר — עמו׳ ז
גובי · פי׳ יצירה מן הארבה · ויתכן היותו בינוני פועל
ד״ל הש״ית בורא ארבה · (ב) יְוִיצֻרַי כצל כלם · פי׳ — איו׳ יז
אברי אשר נוצרו כלים כצל · ויתכן היותו משורש צור
ושם נבארהו * (ג) כי הוא ידע יִצְרֵנוּ · פי׳ יצירתנו · — תלי׳ קג
ב חרסי אדמה ב׳ מ״ל (א) וירדת בית יְהַיּוֹצֵר · ס׳ — ירמי׳ יח
בקבוק יוֹצֵר חרש · כ׳ ויצר אמר לְיֹצְרוֹ · ר׳ כשבר — סס יט ישעי׳ דט
נבל יוֹצְרִים · (ב) יְוִיצֶר אמר ליוצרו · פי׳ הקדירה — סס ל סס דט
תאמר אל הקדר · כ׳ כי בטח יוצר יִצְרוֹ עליו · — חבק׳ ב
ג אסיפה בנינו קל יַוַיִּצֶר יי׳ · ומשקלו יוֹצֵר גובי · — ראשי׳ ב עמו׳ ז
פי׳ קצת · קיבוץ ואסיפת ארבה · ד תאוה וכוסף בנינו
קל יַוַיִּצֶר יי׳ · להו״ל (כ״ל פ׳ יד) ומשקלו וכל יֵצֶר — ראשי׳ ב סס ו
מחשבות לבו · כ׳ כי ידעתי את יִצְרוֹ · ה דוחק בנינו — דברי׳ לא
קל · כי עתה יְתֵצְרִי מיושב · ומשקלו מן — ישעי׳ מט
יְהַמֵּצַר קראתי יה : — תלי׳ קיח

יצת שריפה ג׳ ב״ל קל · ובנותיה באש יְתִצַּתְנָה · — ירמי׳ מט
ונפעל עריו יִנִצְּתוּ · ויתכן לפרשו שממו · — סס ב
והפעיל יְהִצִּית אש עליה : — סס יא

יקב שם מקום דריכת הענבים · גורן יְוָיֶקֶב · — הוש׳ ט
ר׳ יְקָבִים דרכו ויצמאו · ס׳ עד יִקְבֵי המלך · — איו׳ כד זכר׳ יד

כ׳ ותירוש יְקָבֶיךָ יפרוצו : — משלי׳ ג

יקד הבערה ב׳ ב״ל קל · יְוַתִּיקַד עד שאול תחתית · — דברי׳ לב
ובצירי יֵקַד יקוד · והפעל ואש המזבח תּוּקַד — ישעי׳ י ויק׳ ו
בו · ב׳ מ״ל (א) תאר הבערה · יְכְּמוֹקֵד נחרו · כ׳ על — תלי׳ קב
יְמוֹקְדָהּ · ר׳ מוקדי עולם · (ב) תאר למקום שעליו — ויק׳ וישעי׳ לג
יוקדת האש לחתות אש מִיָּקוּד : — סס ל

יקה השמעות לעשות מצות המצוה משקלו ולו יְיִקְּהַת — ראשי׳ מט
עמים · פי׳ עמים רבים יהיו נשמעים לו :

יקע ב׳ הו״ל א תליה בנינו הפעיל יְוְהוֹקַעְנוּם בהר · — ש״ב כא
את עצמות יְהַמּוּקָעִים · ב הסרה ב׳ ב״ל — סס
קל · ונפעל יִתַּקַע נפשי מעליה כאשר נָקְעָה — יחז׳ כג
נפשי מעל אחותה :

יקף הקפה וסיבוב בנינו הפעיל סובו ציון יְוְהַקִּיפוּהָ · — תלי׳ מח
ועיי׳ שורש קוף :

יקץ יקיצה מהשינה בנינו קל · יְוַיִּקַץ כישן יי׳ : — סס עח

יקר כבוד או כובד ב׳ ב״ל קל · יְוַיֵּיקַר דמם בעיניו · — סס עב
ובחירק תִּיקַר נא נפשי · והפעיל יְהֹקַר רגלך · — מ״ב א משלי׳ כה
ב׳ מ״ל (א) תאר כל הון יָקָר נמצא · ס׳ יְקַר רוח · — סס א סס יז
ר׳ בני ציון הַיְקָרִים · (ב) תאר לנקבה ובאבן יְקָרָה · — איכ׳ ד דני׳ יא
ס׳ פנת יִקְרַת מוסד · ר׳ אבנים יְקָרוֹת · פי׳ כבדות — ישעי׳ כח מ״א ה
במשא · כ׳ בנות מלכים בִּיקְּרוֹתֶיךָ · בנח עם הדגש · — תלי׳ מה
(ג) ג״כ תאר · הבן יַקִּיר לי אפרים · (ד) מקרה וששון — ירמי׳ לא אסת׳
וִיקָר · ס׳ יְפִיקַר כרים · כ׳ ואת כל יְקָרָהּ : * — ח תלי׳ לז ירמ׳
כ תלי׳ קמא

יקש לכד ב׳ ב״ל קל · מיד פח יְיָקְשׁוּ לי · ונפעל
בפועל כפיו יִנוֹקֵשׁ רשע · ד׳ מ״ל (א) שם — סס ט
המלכוד · פח יָקוּשׁ · (ב) וכצפור מיד יָקוּשׁ · ר׳ כשך — הוש׳ ט משלי׳ ו
יְקוּשִׁים · (ג) תאר לנלכד · כהם יְיוּקָשִׁים בני האדם · — ירמי׳ ח קהל׳ ט
(ד) מקרה ולשלומים יְלְמוֹקֵשׁ · ר׳ לטמון מוֹקְשִׁים · ס׳ — תלי׳ סט סס סד
מוֹקְשֵׁי מות · ובוא״ו ת״ו ומוקשות פעלי און : — סס יח סס קמא

ירא יראה ג׳ ב״ל קל · כי יְיָרֵא מהביט · וכן כל — שמו׳ ג
העוברי׳ והבינונים לגזרת פעל הַיָּרֵא את דבר — סס ט
יי׳ · העתיד בחירק ארברה ולא אִירָאֶנּוּ · ונפעל למען — איוב ט
יְתִוָּרֵא · ופיעל יְמְיָרְאִים אותי · ב׳ מ״ל (א) מקרה — תלי׳ קל נחמי׳ ו
עברו את יי׳ יְבְּיִרְאָה · ס׳ יִרְאַת יי׳ טהורה · כ׳ — תלי׳ ב סס יט
וּכְיִרְאָתְךָ עברתך · (ב) תאר לב״המ יובילו שי לַמּוֹרָא · — סס צ סס עו
והמקרה ע״מ וּבְמוֹרָא גדול · כ׳ פחדכם ומוֹרַאֲכֶם · — דבר׳ דו סס יא
ר׳ יוּבְמוֹרָאִים גדולים * : — סס ד

ירד תנועה מהגובה אל הנמוך ג׳ ב״ל קל עומד ·
יְוַיֵּרְדוּ אחי יוסף · והפעיל יְהוֹרִידֵהוּ אלי · — ראשי׳ מב סס מד
והפעל

(ג) דער גו זאממענפלוס *(הוא נקודת מרכז הארץ שהוא נקודת הכוכב כי
אלי׳ נספך כל כוכד בארץ · והטעם בראשית הוסד העולם היו המים והעפר
מעורבים זה בזה ונקרא בשם תהום כמ״ש הרמב״ן וברצון הש״ית שקעו חלקי
העפר אל המרכז ונדבקו הרגבים והיו לכדור הארץ · ואלה הרגבי׳ לא נדבקו
עכ״פ דביקות גמור ואטום · אבל נשארו חלולים חלולים בין הרגבים עבור
בם מים או רוח ואש · וכפרוץ הרוח ירעיש הארץ או יקרעה וישקעו יושביה) ·
(ד) דער פארם · גוס · (ה) גפעם · היכאיינגגוסען · (ו) מעטאל=
פארים · האַרט וויא מעטאלל : **יצר** בילדען · (ב) פארמען · (ג)
געשמידעט · (ד) דיא גלידמאאסען *(וההבדל שבין לשון ברא ללשון
יציר׳ הוא שבריא׳ מורה על הויה שהיתה יש מאין או יש מיש כמו בראשי׳ ברא · ויברא
אלהי׳ את האדם · משא״כ לשון יצירה שמורה תמיד על הוית הדבר מחומר ·
ולכן יורה בענם על יוצר חרס העושה מלאכתו בחומר · ומזה הטעם בעצמו
אין נופל לשון בריאה על פעולת האדם באדם) · (ה) דיא בילדונג · (ו) דער
טעפפר · (ז) דער טאפף · (ח) צוזאממענבעהמן · (ט) בעגירדי
איינפלעסן · (י) דיא בעגירדי ולד״א דאס טיכטען · (יא) צו ענג זיין ·
(יב) דיא ענגי · אנגסט : **יצת** פרברענן · (ב) צרשטערט · (ג)
אנגיכדן : **יקב** דיא קעלטר :
יקד ברענן · (ב) דער בראנד · (ג) דיא פייער שטעללי :
יקה פרזאממלען צום געהארכען :
יקע אויפהענגן · (ב) דיא געהענקטי · (ג) אבווייכען · פערדיקט
ווערדן : **יקף** אומריגגען · אומגעבן : **יקץ** ערוואכען :
יקר ווערט האלטן · שעצן · (ב) זעלטן מאכן · זיך ענטציהן ·
(ג) קעסטליך · (ד) פאן טהירען · איהר פעטט *(ובחכמת ותדע
בהפדל שבין יקר וכבוד הוא זה שכבוד ענינו רבוי כמו יכבדו בגין ולא ידע וינערו

ולא יבין למו · והנה מי שאיש רבי המעלות המעולות הוא זה יתואר בשם נכבד
אך לא במעלה אחת יגבר איש להקרא בשם נכבד כי אם בשם יקר המורה על
מעלת עצם מה הבלתי מאודי באישי מינו כמו ודבר ה׳ היה יקר בימים ההם פי׳
שלא התמידה הנבואה בעת ההיא · ונאמר והון אדם יקר חרוץ ר״ל שבשביל
מעלת החריצות יתואר בשם יקר לבד לא בשם נכבד · והוא הדבר שגם דבר
שאין בו רוח חיים יתואר בשם יקר · וכה אבן יקרה · משא״כ מלת כבוד שלא
יתכבדו בו כי אם אלהים ואנשים · לא דבר שאין בו רוח חיים · וזה כי אם
המצא ימצא איזה עצם דוממי יקר המעלה האחת · הנה עכ״פ לא ימצא עם
הרוב בעל רבוי המעלות · משא״כ האדם · ובזה תבין כתובי׳ רבים · ואפס
מקום להאריך) : **יקש** שלינגען לעגן · (ב) זיך פרשטריקען · (ג) דיא
שלינגי · (ד) געפאנגן ווערדן · (ה) דיא שלינגי · פאללשטריק :
ירא פירכטען · (ב) עהרפירכטן · (ג) פורכט מאכן · (ד) דיא עהר=
פורכט · (ה) פורכטבארי טהאטען *(והשגות אל לכבך שני מיני
השיכויים הנמצאי׳ בזה השורש א׳ שקצת מהם פעלים עומדי׳ בקל כמו ויראו
ממך (דברי׳ דח) · וקצתם יוצאים למען ירדאוך (מ״א ח) : ב׳ היוצאי׳ הם
משונים מאחרי שאר לשונות של היראה כמו בעתה חתת שהמפחד הוא הפעול
בם כמו ובעתתו רוח רעה (ש״א יו) · וחתתני בחלומות (איוב ז) · משא״כ
פעל יראה שהירא הוא הפועל ואשר ממנו יירא הוא הנפעל כמו האל הגדול הגבור
והנורא (דברי׳ י) · לכן יראוהו אנשים (איוב לז) · לכן תדע שסבת כל זה
היא ב׳ מיני היראות שהם יראת הרוממות ויראת העונש · כי ביראת העונש
יהיה המעניש הוא הפועל והנענש הירא הוא הנפעל שפעולתו עומדת ·
אולם ביראת הרוממות יהיה המחשב ברוממות המורא הוא הפועל
והנורא הוא הנפעל בפועל מחשבתו · דוק בכתובים כי נכון הוא ואפס מקום
להעזר בראיות) ; **ירד** היגאונטרגעהן · (ב) היגאונטרבריגגן ·

יעף ג׳ הו״ל א יגיעה ועייפות בנינו קל עומד · לא
ישעי׳ מ שם — ייעף ולא ייגע · ומשקלו נותן ליעף כח ·
דני׳ ט — ב עופפות מיעף ביעף נוגע אלי · פי׳ המלאך
שראיתיו בתחלה מעופף בעופפות · הוא זה ראיתיו
איוב כב — נוגע עתה אלי · ג תוקף ועוז וכסף תועפות לך ·
במד׳ כג — ס׳ כתועפות ראם לו :

מ״א א — יעץ עצה ג׳ ב״ל קל · לכי איעצך נא עצה · ונפעל
שם יב תלי׳ פג — ויועץ המלך רחבעם · והתפעל ויתיעצו על
משלי ח שם יט — צפוניך · ב׳ מ״ל (א) לי עצה ותושיה · ס׳ ועצת
שם א ישעי׳ כה — יי׳ היא תקום · כ׳ לא אבו לעצתי · ר׳ עצות מרחוק
שם מז משלי כב — אמונה אומן · כ׳ נלאית ברב עצתיך · (ב) במועצות
שם א — ודעת · כ׳ וממועצותיהם ישבעו :

קהל׳ ב ישעי׳ מד — יער ב׳ הו״ל א יער צומח עצים · היער וכל עץ
שם לז שם י — בו · ס׳ יער כרמלו · כ׳ וכבוד יערו וכרמלו ·
יחז׳ לד תלי׳ כט — ר׳ וישנו ביערים · ובוא״ו ת״ו ויחשוף יערות ·
שיר ה — ב הלות דבש · ב׳ מ״ל (א) יערי עם דבשי · (ב)
ש״א יד — ביערת הדבש :

יחז׳ יג — יפה יופי ד׳ ב״ל קל עומד · ותיפי במאד · ופיעל
ירמי׳ י תלי׳ מה — בכסף ובזהב ייפהו · ופועל יפיפית מבני
אדם · והוא כפול הפ״א והעי״ן · והתפעל לשוא
ירמי׳ ד יחז׳ לא — תתיפי · ה׳ מ״ל (א) תאר לזכר יפה עשיתיו · ס׳
שם ש״ב יג שם יד — יפה ענף · (ב) לנקבה אחות יפה · ס׳ אשת יפת
שיר ב עמו׳ ח — מראה · כ׳ יפתי ולכי לך · ר׳ הבתולות היפות ·
ראש׳ מא יחז׳ כח — ס׳ יפות מראה · (ג) וכליל היפי · כ׳ גבה לבך
שם שם ירמי׳ מו — ביפיך · (ד) על יפי חכמתך · (ה) עגלה יפה פיה
מצרים · כתיב תרין וקרי חד :

תלי׳ כז — יפח צפצוף והגיון ב׳ ב״ל קל ויפח חמס · והתפעל
ירמי׳ ד — תתיפח תפרש כפיה · פי׳ תתהגה ותהמה
אך נכאה :

איוב ג — יפע זריחה וזהר בנינו הפעיל אל תופע עליו
יחז׳ כח — נהרה · ומשקלו וחללו יפעתך · פי׳ זהר פניך :

יפת סימן · או דוגמא להאמין שעתיד לצאת
שם כד — פעולה כיוצא בה · והיית להם למופת · כ׳
שם יב שמו׳ ד — אמר אני מופתכם · ר׳ ראה כל המופתים · כ׳
שם יא — למען רבות מופתי :

יצא יציאה ממנו אל מה שאליו · ג׳ ב״ל קל
שם שם ט — עומד · יצא אתה · כצאתי את העיר · בגפו
שם י שם יג — יצא · והפעיל כי ביד חזקה הוציאך · ועל דרך
ראשי׳ ח יחז׳ לח — השלימים היצא אתך · והפעל והיא מעמים הוצאה ·
איוב כח — ח׳ מ״ל (א) מקרה · כי יש לכסף מוצא · ס׳ ולהצמיח
שם לח תלי׳ יט סה — מוצא דשא · כ׳ מקצה השמים מוצאו · ר׳ מוצאי
מ״ב י — בוקר וערב תרנין · ובוא״ו ת״ו וישימוהו למוצאות ·
כינוי למקום הטינופת לצאת שמה החוצה · כ׳ ומוצאתיו — מיכ׳ ה
מקדם · (ב) תאר לבנים וממוצאי מעיו · (ג) מקרה — ד״ה ב לב
למות תוצאות · ס׳ והיו תוצאות הגבול · כ׳ והיו — תלי׳ סח במד׳ לד
תוצאתיו מנגב · (ד) תאר לבנים או זרעים הצאצאים — שם ישעי׳ כב
והצפיעות · פי׳ בנים ובנות · ס׳ וצאצאי מעיך · כ׳ — שם מח
תבל וכל צאצאיה · פי׳ הצמחי׳ והמוצאות · (ה) — שם לד
כינוי לטינוף יצא תאמר לו · (ו) בגללי צאת האדם · — שם ל יחז׳ ד
כ׳ וכסית את צאתך · (ז) צאת בנות ציון · כ׳ — דברי׳ כג ישעי׳ ד
ומצאתו לא רוחץ · (ח) הבגדים הצאים · כל — משלי ל זכר׳ ג
אלה חסרי׳ היו״ד וענינם לכלוך וטינוף :

יצב עמידה והתיצבות ושם מערכות אנשי המלחמה ·
ואבן או אשה · ג׳ ב״ל נפעל הנצבה לא יכלכל · — שם יא
פי׳ החולה שעמדה מלכת · והפעיל ויצב לו בחייו את — ש״ב יח
מצברת · והתפעל טוב התיצב כה · ו׳ מ״ל (א) — שם
המצב והמשחית חרדו · ת״י איסטרטיג וכן שרי — ש״א יד אסת׳ ג
המלך · ת״י איסטרטגין ולפ״ז יהיה פי׳ המצב שרי
החיל והפרתמים העומדי׳ על הפקודים · ס׳ ממצב — יהוש׳ ד
רגלי הכהנים · כ׳ והדפתיך ממצבך · (ב) ויענו אנשי — ישעי׳ כב
המצבה · (ג) תאר לאבן אשר יוסך עלי׳ נסך לייי׳ או — ש״א יד
לע״ז ויקרא ומצבה · ס׳ ויסר את מצבת הבעל · ר׳ — ראשי׳ לא מ״ב ג
ושבר את המצבות · ס׳ מצבות בית הבעל · כ׳ וארת — שם כג שם י
מצבתם תשברון · ושבר תשבר מצבתיהם · בב׳ מיני — שמו׳ לד שם כג
הרבוי כמשפטו · (ד) תאר לאבן המושם לציון וסימן
ויקרא למצבת על שמו · ס׳ מצבת קבורת רחל · כ׳ — ש״ב יח ראשי׳ לה
זרע קודש מצבתה · פי׳ נצר מטעה ויטע אשל ת״א — ישעי׳ ו
ונצב נצבא וכן ת״י בזה נציבתהון · (ה) שם המלכה
והצב גלתה · (ו) מגדל עץ שבונים הלוחמים נגד — נחו׳ ב
העיר · וצרתי עליך מצב * : — ישעי׳ כט

יצג העמדה ב׳ ב״ל הפעיל והצגתיו לפניך · — שם מג
והפעל רק צאנכם ובקרכם יוצג : — שמו׳ י

יצע ב׳ הו״ל א פרישת המצע לשכב עליו ב׳ ב״ל
הפעיל ושק ואפר יציע · והפעל תחתיך יוצע — ישעי׳ נח שם יד
רמה · ב׳ מ״ל (א) שם הסדין כי קצר המצע · (ב) אז — שם כח
חללת יצועי עלה · ר׳ ובחללו יצועי אביו · כ׳ על — ראש׳ מט ד״ה א ה
ערש יצועי · ב שם התאים היציע התחתונה — תלי׳ קלב מ״א ו
הבנין הנמוך שאצל תבית הגבוה · נראה באלו
הוא מצע מתחתיו :

יצק ב׳ הו״ל א שפיכה והתכה ג׳ ב״ל קל יוצא ·
ויצקו על העולה · פי׳ ישפכו · הכתפות יצקות · — שם יח שם ז
פי׳ מותכות · יצוק בו מים · צק לעם ויאכלו · והעומד — יחז׳ כד מ״ב ד
ויצק דם המכה אל הרכב · והפעיל והיא — מ״א כב
מוצקת · והפעל נהר יוצק יסודם · ה׳ מ״ל (א) ורוחב — מ״ב ד איו׳ כב
מים

(ה) ועקב שוים בטעם היותם מורים על חלף ושכר פרי המעשה וכמו שכתב הראב״ע בטעם עקב שהוא שכר וגמול באחרונה · וכן כתוב לאמר יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך · כי ברך אברכך · ונאמר אחריו והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקולי (ראשי׳ יט) · וזה יורה כי טעם שניהם שוה להורות שכר וגמול המעשה ולכן ת״א שניהם חלף שטעמו שכר כמו חלף עבודתכם · ומהמבואר שטעם בי״ת השימוש הוא לפעמים כטעם עד כמו יי׳ בהשמים חסדך (תלי׳ לו) פי׳ עד שמים · ולפ״ז זכינו לדין היות פי׳ יען וביען כמו עקב בעד עקב ר״ל גמול רע תחת גמול טוב וכמו שת״א ואין כאן יתרון כלל) : יעף ערמידען · (ב) דער מידי · ערמאטעטי · (ג) אים פליגען · פליגענד · (ד) גראסי מעגגי · (ה) מאכט דיא אין דיא העהי שטרעבט : יעץ ראהט געבן · (ב) ראהט האלטן · זיך בעראהטשלאגן · (ג) ראהט · בעראהטשלאגונג · ענטשלוס : יער דער וואלד · (ב) דער האניגזיים : יפה שעהן זיין · (ב) שעהן מאכן · פערצירען · (ג) שעהן · ליבליך · (ד) דיא שעהני · (ה) דיא שעהנהייט : יפח שפרעכן · (ב) זייפצען · קלאגען : יפע שטראהלען · גלענצן · (ב) גלאנץ : יפת צייכען · וואונדרצייכען : יצא געהן · הינאויסגעהן · (ב) הינאויספיהרען · הינאויסציהען · (ג) דער אנפאנג · דיא ענטשטעהונג · אייגען יעדן דינגעס · (ד) געהיימר ארט · (ה) דיא אויס דען איינגעווידן הערקאמען · דיא קינדר · (ו) אויסגאנג · רעטטונג · (ז) דיא געשעפפי · (ח) אונראהט · קאהט · (ט) אונפלעטיג : יצב דאס שטעהנדי · (ב) זעטצן · אויפריכטן · (ג) שטעללן · (ד) דיא אנפיהרער ול״א דס שטעהנדי לאגער · (ה) דיא שטעללי · (ו) דיא בילדזיילי · (ז) דס דענקמאל · (ח) דאס גראבמאל · (ט) דער שטאמם · (י) דער נאמי איינר פרויא · *(וההבדל שבין התיצבות וקימה הוא זה · קימה יאמר בבחינת ראשית העמידה או הזירוז לבד ומורה ג״כ קיום הדבר במציאות קום התהלך בארץ (ראשי׳ יג) · קום נא שבה (שם כז) · יקום אלהים יפוצו אויביו מורים הזירוז על הפעולה שאחריה · ודבר מי יקום ממני ומהם (ירמי׳ מד) מורה הקיום · שבאלה המקומות וכיוצא בם לא יתכן לשמש בפעל התיצבות · אולם התיצבות ישמשו בו בהתמדת הקימה שאחרי ההתחלה והראשית · התיצב כה על עולתיך (במד׳ כג) · פי׳ השאר עומד פה · בשכבר קם שם · כשמודגש מהתיצב · פי׳ אין התקומה מתמדת את הקימה · והנה קמה אלומתי וגם נצבה (ראשי׳ לז) · פי׳ אחר שהיתה שוכבת קמה ונשארה נצבת אשר כן היה כפתרונו שאחרי נפלו קם להיות מושל ונשאר על ממשלתו כל ימי חייו וזולתם כלם יתפרשו הטיב ליודע מבין · ופה אפס מקום להאריך) : יצג הינשטעללן · (ב) שטעהן לאסן : יצע דאס בעטטי אונטרלעגן · (ב) דיא בעטטשטעללי · דאס בעטטי · (ג) דער גאנג אן איינעם הויזי : יצק גיסען · (ב) געגאססען · אונד בווער היר פאסט מעטאלל געבראכט

ישעי' ל | ובאל"ף וכי תאמינו וכי תשמאילו · ג' מ"ל (א) הבט
תלי' קמב שם קמד | ימין וראה · כ' וס' וימינם ימין שקר · פי' כחם שקר ·
ולא לאמונה גברו ר"ל לא יתקיים כחם · ותאר ליד · תשכח
שם קלז | ימיני · פי' תשכח יד ימיני לנגן בכינור · ותדבק לשוני
ותאלם מדבר דברי שיר · (ב) תאר בלשון זכר העמוד
מ"א ז שם ו | הימני · (ג) לנקבה אל כתף הבית הימנית · ב רוח
ראשי' יג | דרום בנינו הפעיל אם השמאל ואימינה * · ג' מ"ל
תלי' פט שם עח | (א) צפון וימין אתה בראתם · (ב) ויפתג בעזו תימן ·
ד"ה א א | (ג) חושם מארץ התימני · ג שם שבט בנימין · ב' מ"ל
ראשי' לה | (א) והקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין · פי' היא
קראתו שם דמשתמע לתרי אפי · א' בן אבלי מטעם לא
אכלתי באוני · ב' בן כחי מטעם כי הוא ראשית אוני ·
אך אביו בירר שמו מטעם כח כטעם ימין ה' רוממה
כאמור בהוראה הא' · (ב) שם היחס לאישי שבטו
אסת' ב | איש ימיני :

ישעי' סא | **ימר** רוממות וגדולה בנינו התפעל ובכבודם תתימרו :
ירמי' מו | **ינה** אונס ואונאה ב' ב"ל קל · מפני חרב היונה ·
תלי' עד | פי' האונסת · נינם יחד · פי' נאנסם · והפעיל
שמות כב | וגר לא תונה · פי' ז"ל אפי' אונאת דברים ·
ועיי' שורש נין :

שם יו | **ינח** הנחה ועזיבה ב' ב"ל הפעיל והנח אותו לפני
זכרי' ה | יי' · והפעל והניחה שם על מכונתה · ב' מ"ל
איוב לו | (א) ונחת שלחנך מלא דשן · פי' המאכלים המונחים
על השולחן יהיו דשנים שמנים · (ב) ורוחב מקום
יחז' מא | המנח · פי' מקום הריק העזוב בלי בנין :

ישעי' סו | **ינק** ב' הו"ל א יניקה ב' ב"ל קל · למען תינקו
שמו' ב | ושבעתם · והפעיל והיניקהו לי · ב נטיעות
ישעי' נג איו' ח | ילדות ג' מ"ל (א) ויעל כיונק לפניו · (ב) יונקתו
יחז' יז | תצא · ר' ונתתי מראש ינקותיו · (ג) ראש
שם | יניקותיו קטף :

יסד ב' הו"ל א יסוד כל בנין ועצ"הש ראשית הדבר
ישעי' כד | או קיומו · ה' ב"ל קל · ויסדתיך בספירים ·
שם כח מד שם טו | וליסד ארץ · ונפעל והיכל תוסד · ופיעל כי יי' יסד
מ"א ו עזרא ג | ציון · ופועל יסד בית יי' · והפעל על הוסד בית יי' ·
תלי' קלז ויק' ד | ה' מ"ל (א) עד היסוד בה · ס' יסוד המזבח · כ'
יחז' יג שם ל | ונגלה יסודו · ר' ונהרסו יסודותיה · וביו"ד מ"ם
מיכ' א עזר' ז | ויסדיתי אגלה · (ב) הוא יסד המעלה מבבל · פי'
תלי' פז | ראשית העליה והתחלתה · כ' יסודתו בהררי קדש ·
פי' העמוד שעליו יקום השיר הוא תהלת קדושה עיר
ישעי' דמ | האלהי' · (ג) מוסד מוסד · האחד שם והב' פעול ·
יחז' מא ירמי' לא | ר' מוסדות הצלעות · (ד) ויחקרו מוסדי ארץ · פי'
שם כא ש"ב כב | קיומה · ובוא"ו תי"ו ואבן למוסדות · ס' מוסדות
מ"א ז | השמים ירגזו · (ה) וממסד עד הטפחות · ב עצה
תלי' ב | ומחשבה ב' ב"ל נפעל ורוזנים נוסדו יחד · והפעל
ד"ה ב ג | ואלה הוסד שלמה · פי' אלה מדות הבית אשר נתיעץ
שלמה לבנות · וכל עצה היא יסוד המעשה :

שמות ל | **יסך** סיכה בנינו קל · על בשר אדם לא ייסך · פי'
הסך לא ייסך · ועיי' שורש סוך :

יסף תוספת ג' ב"ל קל ויספו ענוים ביי' · ונפעל | ישעי' דט
על דמין נוספות · והפעיל ולא תוסיף קום · | שם טו שם קד
ובאל"ף ויאסף שאול לרוא : | ש"א יח

יסר ב' הו"ל א מוסר ותוכחת דברים או תוכחת שבט
והכאה · ג' ב"ל קל · יסר לץ לוקח לו קלון · | משלי ט
פי' מוכיחו בתוכחת דברי' כי לץ תכה לייסרו · ונפעל
הוסרו שופטי ארץ · ופיעל ואל בחמתך תיסרני · | תלי' ב שם ו
ומורכב מנפעל והתפעל ונוסרו כל הנשים · ב' מ"ל | יחז' דג
(א) הרב עם שדי יסור · פי' האם הוא זה דרך מוסר · | איוב מ
(ב) ויגל אזנם למוסר · ס' ומוסר שדי אל תמאס · | שם לו שם ה
כ' צקון לחש מוסרך למו · ב קשירה ומוסרות ב' ב"ל | ישעי' דו
פיעל ואני יסרתי חזקתי זרועותם · והפיעיל אסירם | הוש' ז שם
כשמע לעדתם · ג' מ"ל (א) מוסר מלכים פתח · (ב) | איוב יב
ובמסרם יחתום · (ג) התפתחי מוסרי צוארך · כ' | שם לג ישעי' נב
פתחת למוסרי · ובוא"ו תי"ו נתקו מוסרות · ס' | תלי' קיו ירמי' ה
ומסרות ערוד מי פתח · כ' ומוסרותיך אנתק · באותי | איו' לט ירמי' ל
ואסרם · הוא משורש אסר : | הוש' י

יעד זימון וזמן ובית וועד או וועד והכל הוא מטעם
הזדמנות רבים זה עם זה · ג' ב"ל קל ואם לבנו
ייעדנה · פי' יזמינה · ונפעל אשר איעד לך שמה · | שמו' דא שם ל
פי' אהי' מזומן לדבר עמך · והפעיל מי יועידני · פי' | איוב דג
מי יזמינני לדין · ג' מ"ל (א) תאר לקיבוץ אישים
הנזמנים להיות יחד · ותקהל העדה · ס' והנה עדת | סופ' ך שם יד
דבורים · כ' אתה וכל עדתך · (ב) תאר לבית הוועד או | במד' יו
זמן · או חגים הנעשים בזמניהם כי עת וזמן הוא
מטעם הזמנה עיי' שורש זמן · באהל מועד · ובית | שם א
מועד לכל חי · פי' הקבר המזומן לכל איש במועד | איוב ל
צאתו מן העולם · ס' מועד צאתך ממצרים · כ' שבתה | דברי' יו
וכל מועדה · ר' ובחגים ובמועדים · ס' בכל | הוש' ה יחז' מו
מועדי בית ישראל · כ' בכל מועדי ישמרו · ובוא"ו | שם מה שם מד
תי"ו ולחדשים ולמועדות · (ג) ערי המועדה · פי' | ד"ה ב ח יהוש' כ
ערי הוועד שנתוועדו שם כל מכה נפש בשגגה :

יעה הסרה ונריפה בנינו קל ויעה ברד · ומשקלו | ישעי' דח
את הסירות ואת היעים · כ' ויעיו ומזרקותיו · | שמו' לח שם כז
הם המגריפות לגרוף הדשן :

יעז עוז ותוקף את עם נועז · ויתכן היות הנו"ן | ישעי' לג
מקום למ"ד כמו לשכה ונשכה ר"ל לועז הלשון :

יעט עטיה בנינו קל · מעיל צדקה יעטני · | שם סא
אחר במובן עם שורש עטה :

יעל ב' הו"ל א עזר בנינו הפעיל ואת מעשיך ולא
יועילוך · ב שם תיש חבר יועלת חן · ר' | שם כז משלי ה
על פני צורי היעלים · ס' יעלי סלע : | ש"א דד איו' לט

יען ב' הו"ל א שם עוף מח צועק בקול ילדה ושוכן
בליל ישימון · ב' מ"ל (א) ואבל כבנות
יענה · (ב) כיענים במדבר · ב מלה כטעם בעבור | מיכ' א איכ' ד
יען אשר עשית · ובא כפול* יען וביען במשפטי מאסו : | ראשי' דב ויק' כו

יעף

ימן מיט דער רעכטן זייט · (ב) רעכטס · דיא רעכטי האנד · (ג) צור רעכטן האנד · (ד) צור רעכטן זייטי געהן · *פי' אברהם התנה אהבים להפריד ואמר דרך מוסר שיסורו שניהם ממקומם · ונתן הבחירה ללוט אם להשמאיל לרוח צפון כטעם שמאל בעשותו (איו' דג) או להימין לדרום · וגם לוט עשה דרך מוסר וסר ראשונה והניח את אברם לשבת על מקומו · ככתוב ויסע לוט מקדם · פי' טרם הלך אברהם לנסוע · וכן ת"א ונטל לוט בקדמיתא · ולא תרגם ממדינחא כי הנה היו אז בבית אל כנזכר בפרשה · והנה ההולך מבית אל לסדום הולך מצפון לדרום כמבואר בגבולי הארץ) · (ה) דאס מיטענליכי לאנד · (ו) דער מיטטענליכי ווינד · (ז) דער נאהמי איינס זאהנס יעקבס · אוים בן אונד ימין צוזאממענגזעצט · זאהן דעס אלטערס אדר דער קראפט · (ח) איינר נעוויסי פאמיליע : **ימר** זיך ערהעבן · פראנגען : **ינה** אונטרדריקענד · (ב) אונטרדריקען : **ינח** הינזעטצן · לאזן · (ב) גריכטע ולד"א גיזעטצרוהי · (ג) לערגעלאסען :

ינק זויגען · זייגען · (ב) יונגר שטאמס · זייגלינג : **יסד** גרונד לעגן · פעסטזעטצן · (ב) דער גרונד · (ג) דער גרונד ולד"א דיא פעסטי · (ד פעסטונג · (ה) זיך בעראטשלאגען : **יסך** זאלבען : **יסף** פרמעהרן · פארט פאהרען : **יסר** שטראפען · ניכטינן · שעלטן · בלעהרן · (ב) צוכט · (ג) בינדען · (ד) דיא באנדי · פעסלן : **יעד** בשטיממען · (ב) געמיינדי · פרזאממלונג · (ג) פרזאממלונגסצעלט · ולד"א שטיפטסצעלט · (ד) דיא בשטיממטי צייט · (ה) דאהער אויך פעסטטאג : **יעה** וועגשאררען · (ב) שויפלען : **יעז** מעכטיג : **יעט** איינהיללען : **יעל** העלפן · נוצען · (ב) דשרעה · (ג) דיא געמזי : **יען** דער שטרויס · (ב) וויל · *(כפילה זאת היא נפלאת בעיני המפרשים · אך כי לא ידעו מה הוא זה שת"א לוטין חלף כרפן (ב) איתי עליהון · עיי' ביאור תרגום אשכנזי לר"מד · ואשר יראה לי הוא שיען ויעקב

כנגד אצילי ידיהם :

ישעי׳ יד **יחד** אחדות ב׳ ב״ל קל · לא תחד אתם בקבורה ·
תלי׳ פו ועיי׳ שורש אחד · ופיעל יחד לבבי ליראה
שמך · ובע״ק חשבו לשם כי שגה לקרוא החי״ת בפתח ·
משלי ד ג׳ מ״ל (א) תאר לזכר רך ויחיד · כ׳ את בנך את
ראשי׳ דכ תלי׳ סח יחידך · ר׳ מושיב יחידים ביתה · (ב) תאר לנקבה
סופ׳ יא תלי׳ לה ורק היא יחידה · כ׳ מכפירים יחידתי · נקראת
הנפש יחידה להיותה עצם אחד פשוט בלי הרכבה כלל
כמבואר בחכמת הנפש · יעוין בהערה לשורש נפש ·
שם לא שם יט (ג) בחוסדם יחד עלי · כ׳ צדקו יחדו · פי׳ האחדים
שלו וככה כל יחדו אע״פ שכלם חסרים יו״ד הרבוי :
ראשי׳ ח **יחל** תקוה ותוחלת ג׳ ב״ל נפעל · וייחל עוד שבעת
שם ימים · משפטו ויוחל ופיעל ויחל עוד · משפטו
תלי׳ קיט שם קל וייחל · על אשר יחלתני · והפעיל ולדברו הוחלתי ·
איכ׳ ג משלי יג ב׳ מ״ל (א) טוב ויחיל ודומם · (ב) תוחלת ממושכה ·
שם י איוב מ ס׳ תוחלת צדיקים · כ׳ הן תוחלתו נכזבה :
יחז׳ דד **יחם** ג׳ הו״ל **א** חימום בנינו קל · למען חמם וחרה
ירמי׳ דה נחושתה · ומשקלו כום היין החמרה · ס׳
דברי׳ לב ישע׳ כא חמת תנינים · כ׳ קובעת כוס חמתי · **ב** חימום
ראשי׳ ל ותאות המשגל ג׳ ב״ל קל ויחמנה בבואן לשתות ·
ישעי׳ כז ראשי׳ ל ונפעל הנחמים באלים · ופיעל ליחמנה במקלות ·
דברי׳ יט **ג** חימום וכעס בנינו קל כי יחם לבבו · ומשקלו מפני
שם ט משלי דכ האף והחמה · ס׳ וכ׳ כנ״ל ר׳ ואת איש חמות :
ישעי׳ ך **יחף** הלוין הנעל · ערום ויחף :
יחש ידיעת המשפחה מאבות לבנים · בנינו התפעל
נחמי׳ ז שם כתבם התיחשים · ומשקלו ספר היחש :
יטב טובה וערבות ותיקון הדבר וישרו · ב׳ ב״ל קל
דברי׳ ד שם א אשר ייטב לך ולבניך · ויטב בעיני הדבר ·
מ״ב ט פי׳ ישר הדבר · והפעיל ותיטב את ראשה · פי׳
שמות דכ תיקנה קשוריה · ומשקלו כמיטב שרהו · ועיי׳ שור׳ טוב :
משלי דא שם ד **יין** מיץ ענבים אוהב יין ושמן · ס׳ ויין חמסים ·
פי׳ ישתו יין ארום כי חמסים כמו חמצים ומטעם
שם יט חמוץ בגדים · כ׳ מסכה יינה :
יכח היישרה אם בדברים ויושר הטענות או ביסורים
במעשים מוכיחים · ד׳ ב״ל נפעל משיב דברים
שם דד שם ט ראש׳ נכוחים · והפעיל הוכח לחכם · אותה הוכחת
דד איוב ה לעבדך פי׳ אמתת במעשה הנסיון · אשרי אנוש יוכיחנו
שם לג אלוה · פי׳ ייסרנו והפעל והוכח במכאוב ·
מיכ׳ ו והתפעל ועם ישראל יתוכח · ב׳ מ״ל (א) יום צרה
מ״ב יט תל׳ קמט ותוכחה · ר׳ תוכחות בלאמים · (ב) ועוזב
משלי י שם טו תוכחת מתעה · ס׳ תוכחת חיים · כ׳ נאצו כל
שם א שם דט שם ו תוכחתי · ר׳ איש תוכחות · ס׳ תוכחות מוסר :
יכל ב׳ הו״ל **א** אפשרות ויכולת בנינו קל עומד ·
תלי׳ יג פן יאמר אויבי יכלתיו · פי׳ יכולתי להרע לו
כלם לצורת פעול בעבר · והעתידים כלם במלאפום הנם
שם עח במד׳ יד לחם יוכל תת · ומשקלו מבלתי יכלת יי׳ · **ב** נהר
ש״ב יז במד׳ יד עברו את מיכל המים · ויפתום · עיי׳ בשורש כתת :
ילל נ׳ הו״ל **א** קול יללה ואנחה · בנינו הפעיל
ישעי׳ טו שם כב עומד הילילו שער · והיוצא מושליו יהילילו ·
צפני׳ א ירמי׳ דה ב׳ מ״ל (א) ויללה מן המשנה · ס׳ ויללת אדירי

הצאן · כ׳ עד אגלים יללתה · (ב) יאללי לי · האל״ף ישעי׳ טו מיכ׳ ז
במקום יו״ד · ועיי׳ שורש אלל · **ב** מדבר שממה ·
ובתוהו ילל ישימון · **ג** לידה בנינו קל · הרה יללת · דברי׳ לב ש״א ד
משפטו ללדת כמו לשבת מן ישב ועניינו ללדת ·
ויתכן היות שרשו לתת · ויצא ע״מ לרד לפניו גוים · ישעי׳
ועם הוות זה הלמד בקמץ · ועניינו מזל מדר״זל אכלה
חנב אומר לו משום לתך הוא (ב״מ דף קו) פי׳ רש״י בשביל
מזלך הרע · והטעם מזלה הרע גרם לה המות שחיתה
הרה לעת רעה · והפכו בא גד :
ילד הויה חדשה אם לדת כל חי או התחדשות המקריים
והחקים והמחשבות כלם יתוארו בשרד הלידה ·
כביר כח בשמנה בנינים קל · אם אנכי ילדתיהו · ותלד במד׳ יא שם נ
לעמרם · ונפעל בהולד לו את יצחק · ופיעל ותקח ראשי׳ כא
המילדת · היא האשה העוזרת ללדת · ופועל ולשם שם לה
גם הוא ילד בן · ומרובע הנך הרה וילדת בן · והפעיל שם י שופ׳ יג
תרח הוליד את אברם · על הרוב יאמר על הזכר הוליד ראשי׳ יא
ועל הנקבה ילדה ופעמים יאמר על הזכר ילד ג״כ ועירד
ילד את מחויאל · והפעל יום הלדת את פרעה · שם ד שם מ
והתפעל ויתילדו על משפחותם · פי׳ הראו כתבם במד׳ א
המתיחשים מכוי ומי נולדו · ובענין התחדשות המקריים
כי לא תדע מה ילד יום · בטרם לדת חוק · וחידוש משלי דז צפני׳ ב
מחשבת הרה עמל וילד שקר · ט׳ מ״ל (א) שרה תלים ז
עקרה אין לה ולד · (ב) תאר לזכר וילד לחברתי · ראשי׳ יא שם ד
ר׳ ויחץ את הילדים · ס׳ ילדי פשע · ובפתח היו״ד שם לג ישעי׳ כז
מילדי העברים זה · כ׳ ויצאו ילדיה · (ג) תאר לנקבה שמו׳ ב שם דא
קח לי את הילדה הזאת · ר׳ ילדים וילדות · (ד) כל ראשי׳ לד זכר׳ ח
הבן הילוד לך · ר׳ הילדים לו בירושלים · (ה) ש״כ יב שם ה
יליד בית · ר׳ חניכיו ילידי ביתו · (ו) וכח אין ראשי׳ יז שם יד
ללדה · (ז) מקרהי הילדות והשחרות · כ׳ שמח בחור מ״ב יט קהל׳ יא
בילדותך · (ח) מולדת אביך · ר׳ כשדים ארץ שם ויק׳ יח
מולדתם · ר׳ מכורותיך ומלדתיך · (ט) אלה תולדות יחז׳ דג שם יו ראש׳
השמים · כ׳ בני נח לתולדתם : ב שם י
ילך הליכה וזירוז ב׳ ב״ל קל עומד · ללכת ארצה שם יא
כנען · על גחונך תלך · לך לך · לך נתראה שם ג יב דה״ם דה
פנים · פי׳ הזדרז · חלקי העבר והבינוני אין להם מציאות
בזה כי אם בשורש הלך · והגבעות תלכנה חלב · יואל ד
עומד כחבריו כי לרוב התמדת הליכת החלב מהם יכנה
הגבעות בהליכה · ורבויו לעד · והפעיל יוצא ויולך יי׳ שמו׳ יד
את הים · ואחד בצירי הה״א היליכי את הילד : שם ב
ילפ שם נגע מה או גרב · או ילפת : ויק׳ דא
ילק מין ארבה · הילק והחסיל והגזם : יואל ב
ים ב׳ הו״ל **א** שם מקוה מים ועצ״הש פאת מערבית
נפרד וסמי׳ וימרו על ים בים סוף · ר׳ על תלי׳ קו
ימים יסדה · ושם רוח מערב · בית אל מים · ימה שם דד ראש׳ יב דת
וקדמה · נקרא מערב ים ע״ש הים הגדול שהוא במערב
א״י · וזה לאות כי מניחי לה״ק היו מאנשי הארץ ההיא ·
ב שם פרידה הבא מהסוס והחמור · אשר מצא
את הימים במדבר : שם לו
ימן נ׳ הו״ל **א** צלע הימיני מהאדם ועצ״הש כח
ועצמה · בנינו הפעיל ממימינים וכמשמאילים · ד״ה א יב
ובאלף

יחד פראייניגען • (ב) ווייהען • (ג) דער איינציגע • (ד) איינזאם •
(ה) דיא זעעלי • וויל זיא אייכפאך איזט • (ו) צוזאממען :
יחל וואַרטען • (ב) האפפען • (ג) דיא האפפנונג : יחם היים ווערדן •
ברענן • (ב) זיך ערהיטצן • (ג) דער צארן : יחף באארפוס :
יחש דען שטאמם אנגעבן : יטב וואהלגעהן • (ב) וואהלגפאללן •
(ג) שמיקן • פוטצן • (ד) דש בעסטי : יין וויין :
יכח ריכטיגי • טרעפענדי • (ב) פרוייזען • שטראפען • (ג) בשטיממען •
אנווייזען • (ד) איברפיהרן • (ה) שטראפי • (ו) לעהרן • אונטר
ווייזונגען : יכל קענן • דש פרמעגן • איברווינדן • בייאקאממן • (ב)
דער באך : ילל וועהקלאגן • (ב) דאס געשרייא • דאס וועהקלאגן • (ג) וועהי !
(ד) היילענד ולד״א וויסט • (ה) גבעהרן ולד״א אונגליקליכר ווייזי : ילד צייגען
גבעהרן • (ב) העבאממי • (ג) דאס געלעכט אנגעבן • (ד) הערפארבריגנן •
ערציינן • (ה) דיא געבורט • (ו) דש מעדכן • (ז) ערציינט • (ח) ענטשטעהונגם
געשיכטע • געבורטספאלג : ילך געהן • וואנדרן • (ב) געהי • קאממי •
(ג) פליסען • (ד) פיהרן : ילפ פייכטי קרעטצי : ילק איינע ארט היישר
שרעקי ולד״א איין קעפר : ים דאס מעער • (ב) געגען אבענד • (ג) מויל עזעל :

יד יד הו"ל ופרקי׳ א ידי אדם · ויתן איד · רלשי׳ לח
ס׳ על יד יוסף · כ׳ ההרימותי ידי · ר׳ וס׳ שם מא שם יד
והידים ידי עשו · כ׳ הלבישה על ידיו · ב כח · ולא שם כז שם
היה בהם ידים לנוס · ג רשות · ארץ ממשלת ידו · יהוש׳ ח ירמי׳ לד
ד חיזוק תנה את ידך · פי׳ נתינת יד לחזק דבורו כעין מ"ב י
תקיעת כף שעושין היום · וכמוהו מצרים נתנו יד · איכ׳ ה
פי׳ הושטנו ידינו להם להיות לנו לחיזוק · ה עצה ·
היד יואב אתך · ו עמידה · ופעלך אין ידים לו · ש"ב יד ישעי׳ מה
פי׳ אין לו כח לעמוד · ז מקום · רחבת ידים · ח רלשי׳ לד
סמיכות ידות מזה ומזה · ט ציר הלוח · שתי ידות מ"א י שמו׳ כו
לקרש האחד · ס׳ וידות האופנים · כ׳ ידותם מ"א ז שם
וגביהם · י חלק · חמש ידות · יא כלל הגוף · רלשי׳ מג
וידיו לא שטף · הכוונה על טבילת הגוף כלו כאמרם ויק׳ טו
ז"ל · יב הכאה · הנה יד יי׳ הויה במקנך · יג שמות ט
נבואה ורוה"ק · ותהי עליו שם יד יי׳ · יד שליחות · יחז׳ מ
על ידי דוד מלך ישראל : עזרא ג

ידד אהבה ב׳ מ"ל (א) אידיד יי׳ · כ׳ כן יתן דברי׳ לג
לידידו שינא · ר׳ למען יחלצון ידידיך · ובוא"ו תלי׳ קכז שם
תי"ו שיר ידידות · (ב) את ידדות נפשי : שם מה ירמי׳ יב

ידה ר׳ הו"ל א השלכה · ב׳ ב"ל קל אידו אליה · שם כ
ופיעל לידות את קרנות הגוים · ויד אבן בי · זכרי׳ ב איכ׳ ג
משפטו ויידו · ב תהלה והודאה לפועל חסד או
פליאה · בנינו הפעיל ג׳ודו ליי׳ חסדו ונפלאותיו · תלים קז
ויודוך כי תטיב לך · ב׳ מ"ל (א) מזמור לתודה · ס׳ שם מט שם ק
תודת שלמיו · ר׳ וברתודות ובשיר · * (ב) על ויק׳ ז נחמ׳ יב
ההודות הוא ואחיו · ג וידוי דברי׳ לחוטא אשר לא שם
כגמול השיב למטיב עמו · ב׳ ב"ל הפעיל ומודה משלי כח
ועוזב ירוחם · והתפעל והתודו את עונם · ד עם ויק׳ כו
יהודה בנינו התפעל ורבים מעמי הארץ מתיהדים · אסת׳ ח
ד׳ מ"ל (א) כי יהודה גבר באחיו · ועל שם מלכי ד"ה א ה
בית דוד שהיו מיהודה נקראים עם בני ישראל יהודים ·
וכן ע"ש מלכות ירבעם הראשון במלכי ישראל שהיה
משבט אפרים נקראו אפרים · (ב) תאר לזכר איש
יהודי · ר׳ צדר היהודים · (ג) תאר לנקבה · ואשתו אסתר ב שם ג
היהדיה · (ד) ג"כ תאר · לדבר יהודית : ד"ה א ד נחמי׳ יג

ידע ד׳ הו"ל א ידיעה ר"ל השגת כל מושג בהבדלו
מזולתו · ז׳ ב"ל קל ואדעך למען אמצא חן · שמות לג
היודע דרכי הנהגתו ית׳ וחסדיו עם ברואיו הוא זה היודע
אותו כאמור בפ׳ השכל וידוע אותי וגו׳ · והוא זה
המוצא חן בעיניו ית׳ · כאמור בפ׳ אשגבהו כי ידע
שמי · ונפעל ושמי יי׳ לא נודעתי להם * · ופיעל שם ו
ידעת השחר מקומו · ומרובע ואת הנערי׳ יודעתי · איו׳ לח ש"א כא
והפעיל הודיעני במה נשלחנו · והפעל או הודע שם ו ויק׳ ד
אליו חטאתו · החולם תמורת שורק · והתפעל
בהתודע יוסף · ד׳ מ"ל (א) אשא ידעי למרחוק · רלשי׳ מה איו׳ לו
ר׳ תמים דעים · פי׳ כל דעותיו ית׳ השלימיות יחדו שם לז
יתמו יתלכדו ולא יתפרדו והיו לעצם אחד עמו · (ב)

דעה והשכיל · ר׳ כי אל דעות יי׳ · (ג) נדמו עמי ירמי׳ ג ש"א ב
מבלי דעת · ס׳ ודעת דרכיך יחפצון · כ׳ ודעתם ישע׳ ה שם כח שם
יסכל · (ר) ומביני מדע · כ׳ גם במדעך מלך אל תקלל · מד דני׳ א קהל׳ י
ב קרובים ודודים ב׳ ב"ל קל ויידע קין את אשתו · רלשי׳ ד
יכנה פועל המשגל בלשון נקיה שנתקרב אליה בקרבת
דודים · ופיעל הרחקת מיודעי ממני · פי׳ קרובי תלי׳ פח
וריעי יודעי עניני · ב׳ מ"ל (א) מודע לאישה · (ב) רות ב
הלא בועז מודעתנו · ג קסם מדה ואת הידעני מן שם ג ש"א כח
הארץ · ר׳ ואת הידענים · ד יסורים ושבירה · ג׳ שם
ב"ל קל וידע אלמנותיו · פי׳ שבר והרס ארמנותיהם · יחז׳ יט
ונפעל בלב נבון תנוח החכמה ובקרב כסילים תודע · פי׳ משלי יד
החכמה תמצא מנוחה בלב החכם ובקרב כסילים
תתייסר · כי לא יחפצו בה ויוכיחו את החכם לסור
ממנה · והפעיל ויודע בהם את אנשי סכות · פי׳ יסר שופ׳ ח
אותם בשוטים :

יהב נתינת דבר או נתינת רשות וכח או עצה והכנה ·
בנינו קל אהבו אהבו · פי׳ מושליהם היו רגילים הוש׳ ד
לומר לאנשי העם תנו כלומר מדוד והבא הבאה רבה ·
וזה לבדו בצירי והשאר כלם בקמץ והיו משפטם בשוא ע"מ
דעו · הבי המשפחת · יהבה נתחכמה לו · תנו עצה רות ג שמות א
איך נתחכם לו · הבה נא אבוא אליך · פי׳ תני רשיון · רלשי׳ לח
ועל הרוב הוא שוה לכל · יחיד ורבים יחידה ורבות ·
ומשקלו השלך על יי׳ יהבך · פי׳ מה שראוי לתת לך תלי׳ נה
מבית המלך ה׳ צבאות :

יהר גם רוח העושה רע במזיד · זד איהיר : משלי כא

יום שם זמן מוגבל · ב׳ מ"ל (א) ויקרא אלהים
לאור איום · הוא זמן היות השמש על הארץ · רלשית א
ויהי ערב ויהי בקר יום אחד · הוא זמן יום ולילו עמו · שם
ס׳ ביום נטעך · מורה על גבול עת ושעה לבד · כ׳ ישעי׳ יז
דבר יום ביומו · ר׳ בעוד שלשת ימים · ימים או מ"א ח רלש׳ מ ד
עשור · פי׳ שנה · ובתוספת ה"א מימים ימימה · והוא ש"א א
מורה לעולם על שנה · ס׳ כל ימי חייו · כ׳ ורעה לא שם א
תמצא בך מימיך · וברבוי הזוגות לחם יומים · ובוא"ו שם דה שמו׳ יו
תי"ו זכר ימות עולם · (ב) ובענן יומם · זה המשקל דברי׳ לב שם א
מורה לעולם על עת היות השמש על הארץ :

יון טיט ורקק מטיט היון · כמו ארמת עפר : תלי׳ מ

ינן בנות הוא"ו היונה בעופות · ב׳ מ"ל (א) כנפי
איונה · ס׳ על יונת אלם · כ׳ יונתי בחגוי שם סח נו שיר ב
הסלע · ר׳ עיניו כיונים · פי׳ כעיני יונים · ס׳ שם ה
כיוני הגיאיות : יחז׳ ז

יזם מחשבה בנינו קל · כל אשר איזמו לעשות · רלשי׳ יא
הוא אחד במובן עם זמם :

יזן זיון · סוסים אמיזנים : ירמי׳ ה

יזע זיעה ב׳ מ"ל (א) אבזעת אפיך · פי׳ בעמל רלשי׳ ג
גדול עד שתצא הזיעה על אפך · (ב) לא
יחגרו ביזע · פי׳ במקום שמזיעין כאמרם ז"ל אין יחז׳ מד
חוגרין למטה ממתניהם ולא למעלה מאציליהם אלא
כנגד

יד האנד · (ב) קראפט · מאכט · (ג) רויס · פלאטץ · (ד) לעהני · (ה) לאפפען · (ו) אקסי · (ז) פינפפאך : ידד ליבלינג · (ב) ליבסגזאנג : ידה ווערפן · פיילע ווערפן · (ב) אבעטאטען · (ג) פרייזן · לאבען · (ד) דאנקאפפער · *(זה הקרבן בא על הכרת חסדי המקום וטובותיו ית׳ ולכן נקרא תודה ע"ש יודו ליי׳ חסדו · ובהיות כי עוד אזון למועד לכלא הפשע ולהתם חטאת מבני אדם · ותרבה הדעת וכלם ידעו אותו על פי פועל כפו ר"ל לפי בחינת טובו וחסדו אשר הוא ית׳ עושה עם כל כנזכר בכתוב השכל וידוע אותי כי אני יי׳ עשה חסד ומשפט וצדקה בארץ · א"כ איפה הוא הדבר שאמרו ז"ל כל הקרבנות בטלות לעתיד חוץ מקרבן תודה) · (ה) דאנקלידער · (ו) בקענן · (ז) דיא יידישי רעליגיאן אננעהמן · (ח) דיא יידישי נאטיאן · (ט) איינע פרויא פאן דער יידישען נאציאן : ידע וויסען · ערקענן · *(פי׳ בית באל שדי · עומדת במקום שנים והטעם ובשמי ה׳ · ר"ל לא הוריתי כחי בשינוי הטבע אשר ע"ש זה נקרא שמי יי׳ המורה הויה וחידוש העולם ברצון · אשר ברצוני זה אוכל לשנות כחפצי כמו שנודעתי לך בו בשנותי טבע היצורי׳ על ידך) · (ב) אנווייזן ליגען · (ג) זיך צו ערקענן געבן · (ד) וויסען · קעננטנס · (ה) בייאוואהנען · (ו) ליבן · פערטרויטען · (ז) לייכענדייטלער · (ח) נערסטערן · איינרייסען · (ט) שטראפן · ציכטיגן : יהב געבן · (ב) וואהלאן · (ג) שיקזאל ולד"א לאסט : יהר שטאלטץ · פערמעסן : יום טאג · וויא אויך אים דייטשען · זא וואהלאין זא ווייט עס דר נאכט עכטגעגענגזעצט איזט · אלס דער נאכי רויס פאן פיר אונד צוואנציג שטונדן · (ב) איין יאהר · (ג) אם טאגי : יון זומפף · שלאמם : ינן דיא טויבי : יזם זא וויא זמם פארנעהמן · אים שילדי פיהרן : יזן בעוואפנעט : יזע שוויס · (ב) וואו מאן שוויצט :

איוב לז **טרח** כובד ועמל בנינו הפעיל · אף ברי יטריח עב ·
פי' למען הביא רויה לעולם יטריח האיד לעלות
ישעי' א מן הארץ ולהשקותה · ומשקלו היו עלי לטרח ·
דברי' א כ' טרחכם ומשאכם :

טרם העדר הקודם להויה · ופי' כטעם ב' מלות עוד
ראשי' יט לא · טרם ישכבו · פי' עוד לא שכבו והנה
שמו' ט נסבו אנשי העיר · כי טרם תיראון · פי' עוד לא
יראתם את ה' נכו החטה והשעורה בחטאתכם :

טרף ב' הו"ל **א** שבירה והכאה ושבירת רעבון ·
הוש' ו ד' ב"ל קל יוצא כי הוא טרף וירפאנו · פן
תלי' ז יטרף כאריה · טריפה ושבירה הם ענין אחר כמו ולא
מ"א יג שבר את החמור · וככה מזון כל בע"ח יכונה בשם טרף
ובשם שבר · שבר רעבון פי' טרף רעבון · ויוסף הוא
המשביר · ר"ל המטריף להם חקם · ונפעל כל היוצא
ירמ' ה ראשי' לז מהנה יטרף · ופועל טרוף טרף יוסף · והפעיל
משלי ל שם לא הטריפני לחם חקי · ג' מ"ל (א) ותתן טרף לביתה ·
ישע' לא ראש' לא כ' והכפיר על טרפו · (ב) טרפה לא הבאתי לך · (ג)
שם ח והנה עלה זית טרף בפיה · פי' העלה היה טרוף
לשבר רעבונו · וכן ת"א תביר מטעם לא שבר את
יחז' יז החמור · **ב** עלי עץ · ויבש כל טרפי צמחה ·

בני רבעים

טאטא התכברות ונקוי במכברה של ענפים דקים
שמכברין בה את הבית · בנינו ומשקלו
ישעי' יד וטאטאתיה במטאטא השמד :

ירמי' נא **טפסר** שר וקצין פקדו עליה טפסר · ר'
נחו' ג וטפסריך כגוב גובי :

נשלמה אות הטי"ת

אות היו"ד

תלי' קיט **יאב** תאוה וחשק · בנינו קל כי למצותיך יאבתי :

יאל ג' הו"ל **א** רצון וחפץ להתחיל לעשות איזה
דברי' א פועל · בנינו הפעיל הואיל משה באר · **ב**
ש"א יד שבועה בנינו הפעיל ויאל שאול את העם · תאלה
במד' יב בשורש אלה · **ג** סכלות בנינו נפעל אשר נואלנו ·
ת"א אטפשנא :

יאר שם כל נהר שמתפצל ויוצא ממנו פלגים יבלי
שמות ב מים להשקות שדות · על שפת היאר · אחד
דניא' יב הנה לשפת היאר · הוא חדקל · ובחסרון היו"ד ועלתה
עמו' ח שם יחז' כט כאר כלה · ס' ונשקעה כיאור מצרים · כ' לי יארי ·
ישע' לג מ"ב יט יח' ר' יארים רחבי ידים · ס' יארי מצור · כ' דגת יאריך :

כט **יאש** יאוש ר"ל הפסק היגון על טוב הנעדר מבעליו ·
קהל' ב ש"א כז ב' ב"ל פיעל ליאש את לבי · ונפעל ונואש
ממני שאול · ומשקלו ברוב דרכך יגעת לא אמרת
ישעי' נז נואש · פי' לא אמרת יאוש כלומר אתיאש :

ירמי' י **יאת** הכנה וריצוי בנינו קל · כי לך יאתה · פי'
המלוכה מרוצה ומוכנת לך אחר שאין כמוך ·
ראשי' לד מ"ב יב אך נאותה להם · פי' נתרצה להם · ויאותו הכהני' :

יבב יללה או גנוחי בנינו פיעל ותיבב אם סיסרא : שופ' ה
יבל ה' הו"ל **א** הבאה ב' ב"ל הפעיל מי יובילני תלי' ס
עיר מצור · והפעל הובלנה בשמחות · **ב** שם מה
פלגי מים המובאים למרחוק ב' מ"ל (א) ועל יובל ירמי' יז
ישלח שרשיו · ובאל"ף על אובל אולי · (ב) פלגי' דניא' ח
יבלי מים · **ג** פרי תבואת הארץ או הון ורכוש · ב' ישעי' ל
מ"ל (א) ואין יבול בגפנים · ס' יגל יבול ביתו · פי' חבק' ג איו' ך
תבואת הונו · כ' ונתנה הארץ יבולה · (ב) בול הרים · ויק' כו איוב מ
ויבל לחמורי' בשורש בלל · **ד** לו שם בשלשה ·
א' שופר · ב' שנת החמשים · ג' איל · במשוך
היובל · פי' בהאריך קול השופר · יובל היא שנת שמות יט ויק' כה
החמשים · ר' שופרות היובלים · פי' שופרות של יהוש' ו
קרני אלים · **ה** שם נגע מה או חרוץ או יבלת · תאר ויק' כב
לבהמה שיש בה יבלת :

יבם לקוחי אשת האח בנינו פיעל ויבם אותה · ב' ראשי' לח
מ"ל (א) תאר לזכר מאין יבמי · (ב) ועלתה דברי' כה
יבמתו · הנה שבה יבמתך · תאר לאשת היבם : שם רות א

יבש ב' הו"ל **א** חורב ויבשות ג' ב"ל קל עומד ·
שרשם יבש · ויבוש מקורו · ובחירק מתחת הוש' ט שם יג
שרשיו יבשו · ופיעל יונקתו תיבש שלהבת · גוער איו' יח שם טו
בים ויבשהו · משפטו וייבשהו ונעדרה יו"ד השרשית נחו' א
בהטלת תנועתה אל האי"תן · והפעיל ואגמים אוביש · ישעי' מב
ד' מ"ל (א) תאר · הן אני עץ יבש · ר' לחים ויבשים · שם נו במד' ו
(ב) תאר לנקבה · נפשנו יבשה · ר' העצמות היבשות · שם יא יחז' לז
(ג) מקרה או תאר הפדים ליבשה · (ד) ויבשת ידיו תלי' צה שם לה
יצרו · **ב** בושת וכלמה ב' ב"ל קל · גם בוש לא יבושו · ירמי' ח
והפעיל עומד הובישו כי תועבה עשו · והיוצא הובשת שם ש"ב יט
היום את פני כל עבדיך · ועי' שורש בוש · תובישו יואל א
אכרים · יהוביש דגן · כאלו נכלמו בהמנע פעולתם שם
מהם · וי"מ אותם מטעם הפסקה עצ"הש מן יבשות :

יגב שדה · ב' מ"ל (א) כרמים ויגבים · (ב) תאר ירמי' לט
לעובדי השדה לכורמים וליגבים : שם נג

יגה יגון ג' ב"ל נפעל בתולותיה נוגות · ופיעל איכה א
יוגה בני איש · משפטו וייגה בהעדר השרשית שם ג
והטלת תנועתה על האיתן · והפעיל כי יי' הוגה · עד שם א
אנה תוגיון נפשי · ב' מ"ל (א) לראות עמל ויגון · איו' יט ירמי' ך
כ' ושמחתים מיגונם · (ב) דלפה נפשי מתוגה · פי' שם לא תלי' קיט
כבר ביארנו שבעת היגון ירף מרוצת הדם (הנקרא
צערקלאזיין) · והנה יאמר מגודל יגוני רפתה מרוצת
דמי שהיא נפשי ועמדה כעין דלף טורד לבד · ס'
תוגת אמו : משלי י

יגע יגיעה ועייפות ג' ב"ל קל עומד · לא ייעף ולא
ייגע · ופיעל עמל הכסילים תיגענו · והפעיל ישעי' מ קהלת י
הוגעתני בעונותיך · ה' מ"ל (א) משיב יגע ולא ישעי' מג איו' ך
יבלע · (ב) כי תמאס יגיע כפך · כ' ותעזוב אליו שם י
יגיעך · (ג) ולהג הרבה יגיעת בשר · (ד) תאר שם לט קהל' יב
ואתה עיף ויגע · ר' כל הדברי' יגעים · (ה) תאר דברי' כה קהל' א
נ"כ · יגיעי כח : איוב ג

יגר יראה בנינו קל עומד · ואשר יגרתי יבוא לי : שם

יד

טרח כלעסטיגן · בעמיהן · (ב) צור לאסט : **טרם** בעפאר · (ב) כאך
ניכט : **טרף** רייסען · רויבען · צרברעכן · (ב) צררייסען · (ג)
דער רויב דאהער בייא דען טהירען איהר פוטטער · (ד) צד"א איין בלאטט ·
(ה) בלעטטער אדר צווייגע : **טאטא** אויספעגן · (ב) איין בעזן :
טפסר איין פירסט · אבפיהרר :
יאב אבהעגגן · נאכשטרעבן : **יאל** אנפאנגן · זיך בשטרעבן · (ב)
בשווערען · (ג) טהעריכט האנדלן : **יאר** דער פלוס :
יאש אוים דען זינן שלאגן · (ב) דיא האפפנונג אויפגעבן · אבגועכדן :
יאת גצימען · (ב) צו ווילען זיין : **יבב** וויינען · זייפצן :

יבל פיהרן · (ב) קאנאהל · (ג) דיא פרוכט · (ד) דיא שעטצי · (ה)
דיא טראמפעט · אוים איינעס ווידער האָרן גמאכט · (ו) דאס
פונפצינגסטע יאהר · וועלכם איין פרייאיאהר וואר · (ז) ווארצען :
יבם צור ברודרעהי נעהמן · (ב) דער שוואגר · (ג) דיא שוועגרין :
יבש פרטראקענט · פרדאררט · (ב) טראקן · אוכפרוכטבאר · (ג)
הונגר ליידן · דארבען · (ד) דאס טראקני · פעסטר באדען :
יגב איין פעלד · (ב) אקער בויער : **יגה** טרויריג · (ב) בטריבן ·
עלענד מאכן · (ג) עלענד · (ד) בעטריבנים : **יגע** ערמידען ·
ארבייטן · (ב) מיהי · ארבייט · (ג) מידע : **יגר** פירכטען :

פמו' דח **טור** שורה ונרבך טור אודם פטדה · ר' ארבעה
טס טס לט טורים אבן · ס' ארבעה טורי אבן :
איוב ט **טוש** חיש מהרה בנינו קל כנשר יטוש עלי אוכל ·
טחה שיעור המרחק של מורי החצים עד למטרה ·
ראשי' דא בנינו פיעל הרחק כמטחוי קשת :
טחן כתיתת הגוש לחלקים דקים ועצ"הש משגל או
במד' יא שמו' לב הכאה · בנינו קל וטחנו ברחים · ויטחן עד
איוב לא אשר דק · פי' שף אותו בפצירה פים · תטחן לאחר
ישעי' ג אשתי · כינוי למשגל · ופני עניים תטחנו · פי' תכו ·
איכ' ה ג' מ"ל (א) בחורים טחון נשאו · * (ב) ובטלו
קהלת יב הטחנות · הם השנים טוחני המאכל (ג) בשפל
טס קול הטחנה :
ש"א ה **טחר** בועה וטנרי בפי הטבעת · וישתרו להם טחורים ·
טסו טס ס' טחורי זהב · כ' צלמי טחוריכם :
דברי' ו **טטף** קישור וחבור · והיו לטטפת בין עיניך : *
ישע' מא זכרי' י **טיט** רקק וכמו יוצר ירמוס טיט · ס' כטיט חוצות ·
חבק' ב ומכביד עליו עבטיט · מורכבת מן עב טיט
פי' רבוי החומר :
ישעי' כב **טיל** השלכה ותנועה ג' ב"ל פיעל מטלטלך טלטלה
גבר · פי' יניעך להיות נע ונד · ומטולטל
כאחד הגברים ולא כמושל כאשר תרמה · והפעיל
ירמי' יו טס כב והטלתי אתכם · והפעל הוטלו הוא וזרעו · ומשקלו
ישעי' כב טלטלה גבר :
שיר ח תלי' סט **טיר** ארמון ומגדל טירת כסף · * כ' תהי טירתם
ראשי' כה נשמה · ר' בחצריהם ובטירותם :
נחמי' ג **טלל** ב' הו"ל **א** קירוי בנינו פיעל יבננו ויטללנו ·
ישעי' יו טס כו **ב** טל · כעב טל · ס' וכ' כי טל אורות טלך :
טלא ב' הו"ל **א** כתמים מגווני' שונים ב' ב"ל קל
ראשי' ל נקוד וטלוא · פי' נקוד בכתמי' קטני' ומטולאי'
יהוש' ט בכתמי' גדולים · ופיעל ונעלות בלות ומטלאות · **ב**
ישעי' סה ש"א ז גורי הכבשים זאב וטלה · ס' טלה חלב · ר' ויפקדם
טס טו בטלאים · פי' מנרה הטלאי' שנתן כל אחד ויתכן
היותו שם מקום :
טמא עכירות וליכלוך הפך הטוהר והנקיות · ר' ב"ל
יחז' כג קל עומר · בתזנותם ותטמא בהם · ונפעל
טס טס נטמאת בגלוליהם · ופיעל טמאו את מקדשי ·
טס מד והתפעל לאיש יטמאו · ומורכב מהפעל והתפעל
דברי' כד אחרי אשר הטמאה · ג' מ"ל (א) תאר לזכר בכל דבר
ויק' ה טס כב טס יא טמא · ס' בכל טמא נפש · ר' טמאים הם לכם ·
טס יחז' כב (ב) תאר לנקבה טמאה היא לכם · ס' טמאת השם ·
שופ' יג (ג) מקרה וכל טמאה אל תאכל · פי' ז"ל דברים
האסורי' לנזיר כי כטמאים הם להם אחר שנפשם קצה
ויק' ה טס מהם · ס' בטמאת אדם · כ' לכל טמאתו · ר'
מטמאת בני ישראל · כ' בתוך טמאתם : טס יו טס
טמה סתום השכל בנינו נפעל ונטמיתם בם · פי' טס יא
ז"ל טמטום הלב :
טמן הסתרה וחטמנה · ג' ב"ל קל ואטמנהו בפרת · ירמי' יג
ונפעל והטמן בעפר · והפעיל וילכו ויטמינו · ישעי' ב מ"כ ז
ב' מ"ל (א) נתן לכם מטמון · ר' ויחפרהו ממטמונים · ראשי' מג איו' ג
(ב) ומטמני מסתרים : ישעי' מה
טנא סל ושמת בטנא · כ' ברוך טנאך : דברי' כו טס כח
טנף לכלוך בנינו פיעל · איככה אטנפם : שיר ה
טעה שגגה בנינו הפעיל התעו את עמי · ועיי' יחז' יג
שורש תעה :
טעם נסיון ובחינת המאכל או שכלית בנינו קל · ולא
טעם כל העם לחם · פי' אפי' טעימת מאומת ש"א יד
מה · טעמו וראו כי טוב יי' · פי' בחנו טעמן של כל תלי' לד
פועל יי' ותראו בעין בחינתכם שהכל לתכלית טובה · ב'
מ"ל (א) מקרה אם יש טעם בריר חלמות · עיי' בהערה איוב ו
לשורש חלם ביאורו · ס' וטעם זקנים יקח · פי' יסיר איוב יב
מהם בחינתם השכלית · כ' בשנותו את טעמו · (ב) תלי' לד
תאר למאכל ועשה לי מטעמים · ר' ל תתאו למטעמותיו ראשי' כז משלי' כג
טען עומס או דקירה · ב' ב"ל קל טענו את בעירכם · ראשי' מה
פי' עמסו משאכם על החמורים או דקרו אותם
כדי שימהרו ללכת · ופיעל מטעני חרב · פי' ישעי' יד
מדוקרי חרב :
טפף ילדות בנינו קל הלוך וטפוף תלכנה · פי' טס ג
שהיו מתנהגות במנהגי הילדות והוא כלל לכל
מנהגם כאמור שם · ומשקלו לחם לפי הטף · כ' ראשי' מז
גם טפנו : טס מג
טפח ג' הו"ל **א** שם מדה קטנה בת ד' אצבעות
ועצ"הש קוצר זמן · ב' מ"ל (א) ועביו טפח · ד"ה ב ד
ר' הנה טפחות נתתה ימי · (ב) באמה וטפח · **ב** תלי' לט יחז' מ
היתול ועיטוף בנינו פיעל · אשר טפחתי ורביתי · פי' איכ' ב
אשר התחל החתלתים כמשפט היינקים · ומשקלו הבי
המטפחת · פי' הצעיף והעיטוף שהיא חתולה בו · ר' רות ג
המטפחות והחריטים · פי' הצעיפי' שמתעלפות בהם · ישעי' ג
ומשקלו עוללי טפחים · פי' עוללים קטני מעולפי איכה ב
חתולתם · **ג** דקיעה ושטיחה בנינו פיעל וימיני טפחה ישעי' מח
שמים · ומשקלו ממסד עד הטפחות · פי' עד הקירוי מ"א ז
שהוא רקוע ושטוח : *
טפל חיבור ודיבוק בנינו קל · טפלו עלי שקר · תלי' קיט
ועיי' שורש תפל :
טפש טפשות והשמנת הלב · בנינו קל טפש כחלב לבם טס
טרד טירדה ועסק תמידי · דלף טורד : משלי' כז
טרה ליחות · ומכה טריה · פי' לחה : ישעי' א

טרה

טור רייהע : **טוש** פליגן · הערא בשטירצן : **טחה** איין באגענשוס :
טחן צרמאלמען · צרשטאסן · (ב) בשלאפין אייני מיהלע אדר מאהלען : * (פי'
עבדו בם עבודת שבוים לטחון ולחטוב עצים עד"הכ ויהי טוחן בבית
האסורי' · עד בכור השפחה אשר אחר הרחים · ונאמ' באנשי גבעון ויהיו
חוטבי עצים · והנה הבחורי' סבלו עבודת הטחינה · והנערי' נכשלו בבקיעת
עצים עד"הכ בוקע עצים יסכן בם · פי' יסתכן) · (ג) דיא מאהללעהני :
טחר בלאטטרען : **טטף** פארדערהויפטבינדי · * (פי' שיהיו הפרשיות
מקושרים ומחוברים על הראש על דרך וקשרתם לאות על ידך · וזהו
שת"א ויהון לתפילין · והוא מטעם והמה טחים אותו תפל (יחז' יג) שענינו
דבק וחיבור · וכדרז"ל רוצה אשה בקב ותפלות · פי' חיבור עם
בעלה · וכן העדיים נקראי' קשורים · ככתוב כלה קשוריה · הקשורים ובתי
הנפש · מתורגמים קליתם בשם טוטפות · ואצעדה אשר על זרועו (ש"ב א)
ת"י וטוטפתיה · ומרדכי יצא (אסתר ט) · ת"י טוטפן דמקבען בדהבא ·
וזולתם וכדרז"ל טט בכתפי שתים כו' והוא ג"כ מטעם חיבור הד' פרשיות וכוה
תבין שטעו קצתנו שפי' תפלין מטעם תפלה ובקשה וכוו להדגיש הלמ"ד כאשר
שורש פלל · וכפי מ"ש כי יהיה שרשו תפל) : **טיט** קאהט לייס · (ב) דיקער
לייס : **טיל** אומהערווערפן · (ב) שטאם · וואורף :
טיר שלאס · פעסטונג · * (פי' הדוד שאל אם היא כוחה להתפתות ופתחה
פתוח לכל כדלת אזי נצייר הטיר עליה בשרד הלוח הרומז אל הדלת ·
ואם איננה נוחה להכבש כחומה · נצייר טירה בשרד המגדל העוז שאיננו נוח
ליכבש וע"ז ענתה הרעי' אני חומה ושדי כמגדלות) :
טלל איין דאך דארויף זעטצן · (ב) טהויא : **טלא** גראספלעקינט ·
(ב) געפליקט · (ג) דאס לאמס · (ד) נר"א דער נאמי אייכר שטאדט :
טמא אונריין ווערדן · (ב) אונריין · (ג) עטוואס אונרייכס :
טמה דומם ווערדן : **טמן** פרגראבן · פרבערגן · (ב) איין שאטץ :
טנא איין קארב : **טנף** בעשדלן : **טעה** אררע פיהרן : **טעם** שמעקן ·
פרוובן · (ב) מעטהא פארים · אייכזעהן · (ג) דיא אייכזיכט · (ד)
שמאקהאפטי גריכטי : **טען** בלאדען אדר שפארנען · (ב) דורכשטאכען :
טפף הימפפען וויא איין קינד · (ב) דר קינדיר : **טפח** אייני שפאנני ·
אייני האנדברייט · (ב) קינדר גראסציהן · (ג) מאנטל · שלייער ·
(ד) מיט דער האנד אויסמעסן · (ה) דאס דאך · * (ויש לזה הפי' סמך נוף'
הכה בכפך ורקע ברגלך (יחז' ו) · שהוא כפול הענין במלות שונות ות"י טפח
בידך · ונתן בשמש (יונה ד') · ת"י וטפחת · וכן בדרז"ל וטפחה על פניה ·
והנה הרקיעה והשטיחה נעשה בהכאה) : **טפל** אנדיכטען · אנהענגן :
טפש געפיהללאס זיט פעטט בלענט : **טרד** בעאונרואיגט · ולד"א
בשעפטיגט : **טרה** פייכט · אייטערנד :

שם ט **חתם** סגירה ד׳ ב״ל קל ובעד כוכבים יחתום · פי׳
פטתר ח יסגור בעד אורם בעבים · יחתמו בטבעת
שם ג שם המלך · ונפעל ונחתם בטבעת המלך · ובפתח ונחתום
בטבעת המלך · החתימות הטבעת או חתימות ידי העדים
היא סגירת המכתב שאין לכתוב אחר החתימות כלום ·
איוב כד ופיעל יומם חתמו למו · פי׳ הגנב חתר הבתים
ויק׳ טו שבעליהם סגרום ביום ; והפעיל או החתים בשרו
מזובו · פי׳ נסגר פי אמתו מעובי הזוב · ב׳ מ״ל (א)
שמו׳ כח ראשי׳ לח פתוחי חותם · כ׳ חותמך ופתילך · (ב) למי החותמת :
שם שם לד **חתן** התנות בנינו התפעל והתחתנו אותנו · ד׳
שיר ג מ״ל (א) מקרה · ביום חתונתו · פי׳ ביום
התחתנו עם בת זוגו · (ב) תאר לאבי אשתו של אדם
שמות יח שם חתן משה · כ׳ אני חתנך יתרו · (ג) תאר לאם
דברי׳ כז אשתו של אדם ארור שוכב עם חותנתו · (ד) תאר
ראשי׳ יט שמו׳ ד לבעל בתו של אדם עוד מי לך פה חתן · ס׳ חתן דמים*
חתף לקיחת הדבר בחוזק ומהירות בנינו קל · הן
איוב ט משלי כג יחתף ומי ישיבנו · ומשקלו אף היא כחתף
תארוב · פי׳ כחיה רעה ההוטפת טרף לה ·
ועיי׳ שורש חטף :
יחז׳ ח יונ׳ א **חתר** חפירה בנינו קל · בקיר ויחתרו · ויחתרו
האנשים · פי׳ חפרו בקרקע הים במשוטיהם כי
עדיין לא עמקו המים בהיותם קרובי׳ אל היבשה ככתוב
שמות כב לשוב אל היבשה · משקלו אם במחתרת ימצא הגנב :

בני רבעים

שיר ב **חבצל** וורד בלשון חז״ל · אני חבצלת השרון :
ראשי׳ מט **חכלל** אורם עינים מיין · ב׳ מ״ל (א) חכלילי
משלי כג עינים מיין · (ב) למי חכלילות עינים
למאחרים על היין :
דברי׳ ח **חלמש** קושי האבן ותקפו · מצור החלמיש · ה׳
שם לב מחלמיש צור · פי׳ מתוקף הצור ויתכן
היותו מ״א :
תלי׳ עח **חנמל** מין ברד · ושקמותם בחנמל :
שמות טז **חספס** עגול או קלוף בנינו פיעל · דק מחספס :
ויק׳ יא **חרגל** מין ארבה · ואת החרגל למינהו :
שמות ח **חרטם** חכמי הטבע · ויעשו כן החרטמים · ס׳
שם ז חרטמי מצרים :
דברי׳ כג **חרמש** מגל · מהחל חרמש בקמה :
ישעי׳ נח **חרצב** קשרים או יסורים · פתח חרצבות רשע ·
תלים עג כי אין חרצבות למותם · פי׳ יסורי׳ :
במד׳ ו **חרצן** גרעין · מחרצנים ועד זג :
יחז׳ א **חשמל** זהר האש המושאל למלאך · כעין החשמל ·
שם ח ובתו׳ ה״א כעין החשמלה :
חשמן שם משפחה חשובה או תאר לנגידים ·
תלים סח יאתיו חשמנים :

נשלמה אות חי״ת

אות טי״ת

טבח זביחה או בישול בנינו קל · וטבחו או מכרו · שמות כב
וטבח טבח והכן · פי׳ בישול · ד׳ מ״ל (א) ראשי׳ מג
תאר ויאמר שמואל לטבח · ר׳ עבד לשר הטבחים · ש״א ט ראשי׳ מא
פי׳ שר המבשלים או הזובחים לשולחן המלך · ובוא״ו
תי״ו לרקחות ולטבחות ולאופות · פי׳ למבשלות כי ש״א ח
אין דרך נשים לזבוח · (ב) וטבוח טבח · כ׳ מבחרה ראשי׳ מג
טבחה · (ג) הכינו לבניו מטבח · (ד) נחשבנו כצאן משלי ט ישעי׳ יד
טבחה · כ׳ את מימי ואת טבחתי · פי׳ תבשילי : תלי׳ מד ש״א כה
טבל טבילת דבר מה ובואו תוך גשם זולתו · ב׳ ב״ל
קל · וטבלתם בדם · או בשחת תטבלני · שמו׳ יב איו׳ ט
פי׳ אפי׳ אם ארחץ בנקיון השלג עכ״ז לא אנצל מני
שחת · ונפעל נטבלו בקצה המים : יהוש׳ ג
טבע ב׳ הו״ל **א** צלילה ושקיעה ג׳ ב״ל קל עומד ·
ויטבע ירמי׳ בטיט · ופועל טבעו בים סוף · ירמי׳ לח שמו׳ טו
והפעל בטרם הרים הטבעו · **ב** עגיל וטבעת של משלי ח
מתכות · טבעת עגיל וכומז · ס׳ בטבעת המלך · במד׳ לא אסת׳ לג
כ׳ ויסר המלך את טבעתו · ר׳ תהיינה הטבעות · ס׳ שם שמו׳ כה
בטבעת הארון · כ׳ את החשן מטבעתו : שם שם כח
טבר אמצע ובטן על טבור הארץ : יחז׳ לח
טבת שם החודש העשירי · הוא חדש טבת : אסת׳ ב
טהר טוהר שכנגד הטומאה ונקיות · ג׳ ב״ל קל עומד ·
ואחר יטהר · ופיעל יוצא וטהרו הכהן · ויק׳ טו שם יג
רוח עברה ותטהרם · פי׳ הרוח הנושבת נקתה האויר איוב לז
מהעבים · והתפעל ולקח למטהר · וכן כלם דהתי״ו ויק׳ יד
מובלעת בדגש · ה׳ מ״ל (א) תאר מי יתן טהור מטמא · איוב יד
ס׳ וטהר ידים יוסיף אומץ · ר׳ מים טהורים · (ב) שם לז יחז׳ לו
לנקבה יראת יי׳ טהורה · ר׳ אמרות טהורות · (ג) תלי׳ יט שם יב
מקרה וכעצם השמים לטהר · כ׳ ובמלאות ימי טהרה · שמו׳ כד ויק׳ יב
(ד) מקרה בדמי טהרה · ס׳ ולא כטהרת הקודש · כ׳ שם ד״ה ב ל
אחרי טהרתו · (ה) השבת מטהרו · הדגש והק״ח ויק׳ יג תלי׳ פט
הם להתפארת הקריאה :
טוב טוב שכנגדו הרע ב׳ ב״ל קל · מה טבו אהליך במד׳ כד
יעקב · והפעיל הטיבת לעשות · ג׳ מ״ל מ״ב י
(א) תאר וכל עץ נטוב · ס׳ מבחר וטוב לבנון · כ׳ שם ג יחז׳ לא
טובם כחדק · ר׳ ובניך הטובים ס׳ וטובי לב · מיכ׳ ז מ״א ד שם
(ב) מקרה בתים מלאים כל טוב · ס׳ ובטוב לבב · כ׳ ח דברי׳ ו שם כח
למען יטובך יי׳ · (ג) רעה תחת טובה · ס׳ לראות תלי׳ לה שם נה
בטובת בחיריך · כ׳ טובתי בל עליך · ר׳ כי הטבת שם קו שם יו ראשי׳
הנה · כ׳ גם טובתיו היו אומרי׳ לפני : ו נחמי׳ ו
טוה טוית חוטים בנינו קל בידים טוו · ומשקלו שמו׳ לה
ויביאו מטוה : שם
טוח ב׳ הו״ל **א** טיחה ודבק ב׳ ב״ל כי טח מראות ישעי׳ מד
עיניהם · פי׳ טחו בדבק של ליחה עבה · וטח ויק׳ יד
את הבית · ונפעל אחרי הטוח · ומשקלו איה הטיח · שם יחז׳ יג
ב כליות מי שת בטוחות חכמה : איוב לח

חתם בדעקן · (ב) פרזיגעלט · (ג) פרשלאסן · (ד) פרשטאפפט · (ה) איין פעטשאפט : **חתן** זיך פרשוועגרן · דאס הייסט · פרשידנע פאמיליען דורך הייראהט מיט איינאנדר פרבינדן · (ב) שווינגר פאטר · (ג) שווינגר מוטטר · (ד) שווינגר זאהן · איידאם · (ה) אנפערוואנדטר ·
*(פי׳ צפורה הרגישה שבאותה שלא נמול בנה חלה חתנה ר״ל משה · ומהרה למול את בנה והשליכה הערלה לרגלי משה למען יראה ״״ המלאך וירף ממנו · ובהשלכתה נתנה טעם לדבר לאמר כי חתן דמים אתה לי כלומר בזה יהיה לחתנה דמים ר״ל יחיה כטעם אם זרחה השמש עליו דמים לו · וכראותו כי חיה אז אמרה חתן דמים למולות · פי׳ בעבור המילה חיה חתנה ודמים לו · וכבר מצאנו שהלמ״ד תשרת במקום בעבור כמו אמרי לי אחי הוא) : **חתף** וועגרייסן · (ב) רייבער · רויבטהיר : **חתר** גראבען · (ב) רודערן · (ג) דער איינברוך : **חבצלת** איינע ליליע : **חכלילי** רעהטליך : **חלמש** האַרט · קיזעל : **חנמל** האגל : **חספס** גקערבט : **חרגל** אייני ארט הייאשרעקי : **חרטם** בילדרשריפטקונדיגי · דיא גהיימע קינסטי פרשטעהן : **חרמש** דיא זיכעל : **חרצב** באנדע · (ב) היגדערניס · קנאטען : **חרצן** קערן : **חשמל** שטראהלען · גלאנטן : **חשמן** אדעליגע :

טבח שלאכטן · (ב) דער קאך · (ג) אבער קאך ולד״א דער אבערסטי דער לייבוואכי · (ד) דיא קעכין · (ה) מאהלצייט · געקאכטס · (ו) איינע בלוטיגע נידרלאגי · (ז) בעשטיממט צום שלאכטן : **טבל** אייגטונקן · איינטויכען · (ב) פרזענקן · **טבע** איינזינקן · (ב) רינג : **טבר** מיטטע : **טבת** דער צעהנטי מאנאהט · דעצעמבר : **טהר** ריין זיין · (ב) רייניגען · ריין שפרעכן · (ג) ריין · דער רייני · (ד) הייטער · (ה) רייניגונג : **טוב** אנגנעהם · ליבליך · (ב) דאס וואהל גטהאן · (ג) גוט · אנגנעהם · (ד) גוטהעס מוהטס · (ה) דאס גוטע · (ו) גיטע · (ז) דיא וואהלפאהרט · (ח) שעהן : **טוה** שפיננען · (ב) דאס גשפינסט : **טוח** איברשטרייכען · פרקלעבט · (ב) איברטינכען · (ג) דיא איברטינכונג · (ד) דיא נירען · אונד דאהער מעטהאפאריש גהיימע דינגע :

טס יג טס טס מחרשתו · (ג) ואת מחרשתו · ר׳ למחרשות
משלי ג ולאתים · ג מחשבה ב׳ ב״ל קל אל תחרש על רעיך
ש״א כג נפכי׳ ג רע · והפעיל כי עליו שאול מחריש הרעה · יחריש
באהבתו · פי׳ יחשב תמיד באהבת ישראל · ומשקלו
מ״כ כג מחרש והמסגר · פי׳ חושבי מחשבות ותחבולות
ישעי׳ ג למלחמה · ר׳ יועץ וחכם חרשים · ד אומנות ד׳ מ״ל
טסמ טס מד (א) הפסל נסך חרש · ס׳ חרש ברזל מעצד · ר׳
טס טס מה וחרשים המה מאדם · ס׳ חרשי צירים · פי׳ אומני
הפסילים והעצבים הגורמים צירים וחבלי עצבות
ד״ה א ד רא״ט ד לבעליהם · (ב) כי חרשים היו · (ג) חרש נחשת
שמות לא וברזל · (ד) מקרה ובחרשת אבן · ה ענפי עץ
יחזקאל לא ויער · ד׳ מ״ל (א) ומחרש מצל · פי׳ ענף העושה
ד״ה כ כז צל · ר׳ ובחרשים בנה בירניות · פי׳ ביערים · (ב) וישב
ש״א כג סופ״ד עזר׳ דוד בחרשה · (ג) בחרשת הגוים · (ר) תל חרשא :
ב ישעי׳ מה **חרש** ב׳ הו״ל א חרסי ארמה ב׳ מ״ל (א) חרש את
ישעי׳ כג חרשי אדמה · כ׳ ואת הרשיה תגרמי · (ב)
מ״כ ג עד השאיר אבניה בקיר חרשת · פי׳ שברים ככלי
ישעי׳ יו חרס · ב שם עיר לקיר חרש · וי״מ תחרתיו הדורי
איוב מא חרש · אבני מרגליות המזהירות כשמש והרסה
וא״צ להוציאו מההוראה הא׳ ופי׳ שתחת הלויתן
אבנים חדים כשברי כלי חרס ירפד חרוץ עלי טיט ואם
ישבב על טיט אזי יהיה רפידתו ר״ל משכבו חרוץ כעין
חריץ שעושי׳ סביב החומות :
שמות לב **חרת** חקיקה בנינו קל חרות על הלוחות :
ישעי׳ ה **חשש** קש וחשש להבה ירפה :
שמות לא **חשב** ד׳ הו״ל א מחשבה ב׳ ב״ל קל עומד לחשב
משלי יו מחשבות · פיעל לב אדם יחשב דרכו · ג׳ מ״ל
קהלת ז (א) ובקש חכמה וחשבון · פי׳ מחשבות המקושרות
ד״ה כ קכ מולידי התולדות בהיקשיהם · ר׳ חשבנות מעשה
חושב · פי׳ מלאכות מחשבות ודגש השי״ן לתפארת ·
ירמי׳ יח ד״ה כ כ (ב) וחשב עליכם מחשבה · (ג) ולחשוב כל מחשבת ·
טס דו אסת׳ ח ס׳ מחשבת חושב · כ׳ מחשבתו אשר חשב · ר׳ הפר
משלי טו טס ו מחשבות באין סוד · ס׳ מחשבות און · כ׳ ויכונו
טס יו מחשבותיך · ומזה הענין חרש וחושב · החרש הוא
העושה מלאכתו כפי מה שקבל מרבו · והחושב הוא
המחשב מחשבות לפי חכמת הערכין להמציא מלאכות
כלולית יופי ובאופן היותר מועיל · ב מספר ד׳ ב״ל קל
תלי׳ לב מ״כ קכ לא יחשב יי׳ לו עון · ונפעל אך לא יחשב אתם
טס יב הכסף · ופיעל ולא יחשבו את האנשים · והתפעל
במד׳ כג ובגוים לא יתחשב · ומשקלו אחת לאחת למצוא
קהלת ז טס חשבון · ר׳ והמה בקשו חשבנות רבים · ג חשיבות
ישעי׳ נג ושוה ג׳ ב״ל קל נבזה ולא חשבנוהו · ונפעל כי במה
טס ב תלי׳ קמד נחשב הוא · ופיעל בן אנוש ותחשבהו · ד אזור ·
שמות כט וחשב האפוד · ת״א המיין :
תלי׳ לח **חשה** שתיקה ב׳ ב״ל קל עומד פן תחשה ממני ·
טס לט והפעיל עומד החשיתי מטוב · והיוצא
נחמי׳ ח והלוים מחשים לכל העם :
חשך העדר אור השמש או אור השכל או אור הטוב ·

ב׳ ב״ל קל עומד יחשכו כוכבי נשפו : אור איוב ג
חשך באהלו · פי׳ נעדר הטוב מאהלו · והפעיל מי זה טס יח
מחשיך עצה במלין · פי׳ מעדיר אור השכל · בטרם טס לח
יחשיך · פי׳ בטרם יעדר הטוב · שלח חשך ויחשך ירמי׳ יג תלי׳ קה
ארץ · ד׳ מ״ל (א) שלח חשך ויחשך · ס׳ ויהי חשך טס שמות י
אפלה · ועיי׳ שורש אפל ההבדל שבין חשך ואפלה · כ׳
יגיה חשכי · (ב) בחשכה יתהלכו · ר׳ אשר הלך תלי׳ יח טס פב
חשכים · (ג) בל יתיצב לפני חשכים · תאר לפחותי ישעי׳ ט משלי כב
בני אדם · (ד) מיודעי מחשך · פי׳ מיודעי בחשך · תלי׳ פח
כי לא באו לבקרני · ורש״י ז״ל פי׳ כאלו כתוב בסי״ן ·
ר׳ במחשכים במצולות · ס׳ מחשכי ארץ : טס טס עד
חשך מניעה ב׳ ב״ל קל יוצא · וניד שפתי יחשך · איוב יו
ונפעל אם אדברה לא יחשך כאבי : טס
חשל חלישות בנינו נפעל כל הנחשלים אחריך · דברי׳ כה
חשל וחלש הם מהשרשי׳ ההפוכי׳ כמו כבש כשב
חשן בגד מבגדי כהונה חשן ואפוד ומעיל : שמות כח
חשף ב׳ הו״ל א גלוי בנינו קל חשפי שובל · ישעי׳ מז
ומשקלו כמחשף הלבן · ב שאיבה בנינו קל בראשית ל
ולחשף מים מגבא · ג עדרים בנינו קל ויחשף יערות · ישעי׳ ל תלי׳ כט
פי׳ השי״ת מחולל אילות ומוליד מהם עדרים עדרים
ביערים · ומשקלו כשני חשיפי עזים · פי׳ כשני עדרים : מ״א כ
חשק דביקות ב׳ ב״ל קל חשקה נפשו בבתכם · בראשי׳ לד
ופיעל וחשק אותם · ג׳ מ״ל (א) חשק שלמה · שמות לח מ״א ט
כ׳ את נשף חשקי · (ב) וחשוקיהם כסף · פי׳ כמין ישעי׳ כא שמו׳ כז
טבעות כסף הי׳ לעמודים כמו חשוקי ההבית העשוים
לדבק · (ג) וחשקיהם וחשוריהם : מ״א ז
חשר קישור ב׳ מ״ל (א) מקרה חשרת מים · פי׳ ש״ב כב
קישור רסיסי מי העבים · (ב) תאר וקשוריהם
וחשריהם · הם החבקים : מ״א ז
חתת פחד ושבר ד׳ ב״ל קל עומד · התאזרו וחתו · ישעי׳ ח
פי׳ ישבר לבבכם מפני פחד · קשת גבורים
חתים · פי׳ נשברים · ונפעל ויחתו ויראו מאד · ופיעל ש״א ב טס יז
וחתתני בחלומות · חתתה קשתותם · פי׳ גרמה איוב ז ירמי׳ נא
בחטאה לשבר קשתות גבוריה · והפעיל פן אחתך טס א
לפניהם · ו׳ מ״ל (א) לבלי חת · כ׳ ומוראכם וחתכם · איו׳ מא ראשי׳ ט
(ב) ויהי חתת אלהי׳ · (ג) חתית בארץ חיים · ס׳ טס לה יחז׳ לב
חתית גבורים · כ׳ כי נתנו חתיתם · (ר) לו תראו טס טס
חתת · (ה) ופי אויל מחתה קרובה · ס׳ מחתת דלים איו׳ ו משלי י טס
רישם · (ו) וחתחתים בדרך · פי׳ בלכת הזקן בדרך קהלת יב
יבוא בו יראה ורעד :
חתה לקיחת אש בנינו קל לחתות אש מיקוד · ישעי׳ ל
ומשקלו קח את המחתה · כ׳ איש מחתתו · במד׳ יז טס יג
ר׳ חמשים ומאתים מחתות · ס׳ את מחתות החטאים · טס טס
כ׳ ואת מחתותיו : טס ד
חתך גזירה בנינו נפעל נחתך על עמך : דניאל ט
חתל חבישה וכריכה ב׳ ב״ל פועל והפעל והחתל לא יחז׳ יו
חתלת · ב׳ מ״ל (א) לשום חתול לחבשה · טס ל
(ב) וערפל חתלתו : איוב לח

חתם

(ו) ספלונגאייזן · (ח) איס זיננע פיהרן · (ט) מייסטר · קונסט פר= שטענדיגר · (י) קינסטלר · (יא) קינסטלר ארבייט · (יב) געבים :
חרש שערבן · (ב) מויער פאן ציגלשטיינן · (ג) דער כאהמע אייכר שטאדט · (ד) כאך דער מיינונג אייכיגר · דיא ואככי :
חרת איינגעגראבן : **חשש** שטראה : **חשב** אויסזודענקן · (ב) פלאן מאכן · זיך פארזעצן · (ג) פרנונפט · איברלעגונג · (ד) קינסטלר ארבייט · (ה) גדאנקן · פארזאטץ · (ה) נו רעכנן · (ו) רעכנן · צעהלן · (ז) אכטען · שעטצן · (ח) גירטל= באנד : **חשה** שווייגען · (ב) שטיללע געביטן · שוויינן מאכן : **חשך** פינסטר ווערדן · (ב) פר= נוירדן · אייני זאכי דונקל מאכן · (ג) דיא פינסטרנים · (ד) אונעדלי מענשן : **חשך** אבנעהמן · פרינגרען · פרוועהסן :
חשל דיא שוואכן · ערמאטעטן : **חשן** ברוסט=שילד :
חשף ענטבלעסן · אויפדעקן · (ד) ענטבלעסונג · (ג) שעפפן · (ד) מיט גוויסד אופילן · ולד״א דען וואלד ענטבלעטערן · (ה) העערדן :
חשק ליבען · בגעהרן · (ב) אומגעבן · מיט רייפען · בלעגן · (ג) פרלאנגן · בגירדע · (ד) רייפן : **חשר** פראייניגונג דער וועסרינגן דיכסטע · וואלקן · (ב) איין טהיילם וויכעם ראדעם · פעלגן :
חתת שרעקן · ציטרען · (ב) צרברעכן · (ג) שטירצן · (ד) פורכט שרעקן · (ה) אונפאללי אונגליקי · (ו) שרעקן · פורכט :
חתה אנפאסן · שאררען · ווירד אבר נור פאס פייער גזאגט · (ב) פייערפאנני : **חתך** ענטשלאסן · ענטשידען
חתל איינגוויקעלטי · (ב) איין פרבאנד · (ג) געוואנד · איינקליידונג :

[illegible] סס לח — הגדול · כ׳ והוצאתי חרבי מתערה · ד׳ תופשי חרבות
סס לב — כלם · ס׳ בחרבות גבורים אפיל · כ׳ ומגדלותיך ירתוץ
סס נו — בחרבותיו · פי׳ בכשיל וכילפות שמפילים בם הבנינים :

חרג פחד או כובד ההליכה והגרות · בנינו קל ·
תלים יח — ויחרגו ממסגרותיהם · עי׳ שורש חגר כי
הוא הפכו כמו כבש כשב :

חרד תנועה פתאומית אם רעידת הגוף מפחד פתאום
רות ג — או קיבוץ פתאומי ב׳ ב״ל קל עומד ויחרד האיש
הוש׳ יא — וילפת · פי׳ אחזתו רעדה מפחד פתאום · ויחרדו
בנים מים · פי׳ יתקבצו פתאום בשמעם קול יי׳ · והפעיל
ש״ב יז — ורפה ידים והחרדתי אותו · ב׳ מ״ל (א) מקרה ותהי
ש״א יד סס — חרדה במחנה · ס׳ ותהי לחרדת אלהים · ר׳
יחז׳ כו ישעי׳ סו — חרדות ילבשו · (ב) תאר החרד על דברי · ר׳
סס — החרדים אל דברו : *

חרה כעס וחימום ד׳ ב״ל קל עומד ויחר אף יי׳
תלי׳ קו — בעמו · בחרות אפם בנו · ונפעל כל
סס קכד — הנחרים בך · והפעיל אחריו החרה החזיק · פי׳
ישעי׳ מא כחמי׳ ג — חימם עצמו לחזק · והתפעל אל תתחר במצליח
תלי׳ לז — דרכו · ב׳ מ״ל (א) מקרה · נגדע בחרי אף · (ב) מקרה
איכה ב — כמו חרון ישערנו · ס׳ ישלח בם חרון אפו · כ׳
תלי׳ כח סס עח — ובחרונו יבהלמו :
סס ב

חרז חוטי מרגליות · צווארך בחרוזים :
שיר א

חרט ג׳ הו״ל א עט סופרי׳ · וכתוב עליו בחרט
ישעי׳ ח — אנוש · ב כים בשני חריטים · ג דפוס
מ״ב ה — ויצר אותו בחרט :
שמות לב

חרך ב׳ הו״ל א כויה בנינו קל · לא יחרך רמיה
משלי יב — צידו · ב חלון מציץ מן החרכים :
שיר ב

חרל מין קוצים · תחת חרול יספחו · ר׳ כסו
איוב ל — פניו חרולים :
משלי כד

חרם ג׳ הו״ל א כריתה והשחתה ב׳ ב״ל הפעיל
ש״א טו — ואת היותר החרמנו · והפעל זובח לאלהים
שמו׳ כב ישעי׳ מג — יחרם · ב׳ מ״ל (א) ואתנה לחרם יעקב · כ׳ ועל עם
סס לד במד׳ יח — חרמי למשפט · ומזה כל חרם בישראל · פי׳ הקדש
שנכרתה הנאתו מבעליו · (ב) ויכום ויכתום עד
סס יד — החרמה · ב מצודה ורשת בנינו הפעל כל חרם אשר
ויק׳ כז — יחרם מן האדם · פי׳ הנלכד ברשת הגורל כעין עכן
שנאמר בו וילכד עכן · וכעין יונתן בין שאול ימורת ·
כי אם בחיק יוטל את הגורל הנה מיי׳ כל משפטו משפט
מיכ׳ ז יחז׳ לב — אמת · ומשקלו יצודו יחרם · כ׳ והעלוך בחרמי · ר׳
סס כו — משטח חרמים תהיה · ג תאר לאיש שחוטמו נשחרת
ויק׳ כא — ושקוע · או יחרם או שרוע :

חרס ג׳ הו״ל א שם השמש בעת הזריחה והשקיעה
שאז הוא אדום כחרס ב׳ מ״ל · (א) דהאומר
איו׳ ט שופ׳ יד — לחרם ולא יזרח · (ב) בטרם יבא החרסה · ב שער

מזרחי שבמקדש פתח שער החרסית · נקרא כנה — ירמי׳ יט
ע״ש שהוא מכוון נגד זריחת השמש · ג שם נגע מה ·
ובגרב ובחרס : — דברי׳ כח

חרף ד׳ הו״ל א בזיון וחרפה ב׳ ב״ל קל · לא יחרף — איוב כז
לבבי מימי · פי׳ לא יבוז לבבי את הצדק מלאחוז
בו · כאמור לפניו · ופיעל חרפוני צוררי · ומשקלו — תלי׳ מב
עליך נשאתי חרפה · ס׳ חרפת אדם · כ׳ חרפתי — סס סט כב סס סט
ובשתי · ר׳ ותהי לחרפות לי · ס׳ וחרפות חורפיך נפלו — סס סס
עלי · ב ימי הסתו בנינו קל וכל בהמת הארץ עליו
תחרף · ומשקלו מחרף עצל לא יחרוש · פי׳ בעבור — ישעי׳ יח משלי כ
הקור יתעצל העצל לחרוש חרישו · וי״ת מתחסר עטלא
לא שתיק ידמה שהיה קורא מחרף בבנין פיעל להוראת
הא׳ שענינה חרפה וחיסודא · וזה לאות שבימי המתרגם
הנ״ל היו הכתובי׳ בלי ניקוד עדנה · ג ימי נעורים
משקלו כאשר הייתי בימי חרפי · ד אירוסין בנינו — איוב כט
נפעל והיא שפחה נחרפת לאיש : * — ויק יט

חרץ ד׳ הו״ל א זריזות ותנועה בנינו קל · בראשי
הבכאים אז תחרץ · ומשקלו לא יחרוך רמיה — ש״ב ה
צידו והון אדם יקר חרוץ · פי׳ איש רמיה המתעצל — משלי יב
ונומן יד מהזריזות בהשגת טרפו כי אם ברמיה ידל עד
לא ימצא אפי׳ עצים לבשל טרפו · אך סבת הונו של
היקר באדם הוא החריצות והזריזות · ר׳ ראש עושה כף
רמיה ויד חרוצים תעשיר · ב גזירה וחיתוך ב׳ ב״ל — סס י
קל כן משפטך אתה חרצת · ונפעל כי כלה ונחרצה · — מ״א כ ישעי׳ י
פי׳ הכלה נחרצה כלומר נגזרה · ג׳ מ״ל (א) כי לא
בחרוץ יודש קצח · פי׳ כלי דישה אשר בו חריצים — סס כח
רבים גזורים · או חרוץ או יבלת · פי׳ ז״ל ריס של עין — ויק׳ כב
או שפה שנחתך ונגזר · ונבנתה רחוב וחרוץ · הוא — דניאל ט
חריץ שסביב החומה · (ב) ובחריצי הברזל · (ג) — ש״ב יב
בחרצות הברזל · הם כלי ברזל חרוצים ונקראי׳ פצירה — עמוס א
פים · ג גבינות חריצי החלב · ד זהב בירקרק חרוץ : — ש״א יז תלי׳ סח

חרק חירוק שנים בקצף בנינו קל שניו יחרק ונמס : — תלי׳ קיב

חרש ה׳ הו״ל א שתיקה או חשאי ג׳ ב״ל כלם עומדים
קל צורי אל תחרש ממני · והפעיל אלה עשית — סס כח
והחרשתי · והתפעל ויתחרשו כל הלילה · פי׳ המתיקו — סס נ שופ׳ טז
סוד בחשאי · ג׳ מ״ל (א) מרגלים חרש · פי׳ שלחם — יהוש׳ ב
בחשאי שלא יודיעו תור הארץ לאנשי החיל כי אם לו
לבד למען לא ירך לבב׳ כדרך שעלת׳ להם בימי משה · וזה
שת״י ברז · (ב) תאר יחרש כמלאכי אשלח · ר׳ — ישעי׳ מב
החרשים שמעו · (ג) רוח קדים חרישית · פי׳ חזקה — סס מג יונ׳ ד
שמחרשת האזנים · ב חפירה חרישה לזריעה ב׳ ב״ל
קל לא תחרש בשור ובחמור · ונפעל ציון שדה — דברים כב
תחרש · ג׳ מ״ל (א) מקרה אשר אין וחריש · כ׳ — ירמ׳ כו בראשי׳ מה
ולחרוש חרישו · (ב) תאר לכלי החרישה ואת — ש״א ח
מחרשתו

חרג ציטרן : **חרד** ערשרעקן · זיך ענטזעטצן · (ב) הערבייא
איילען · (ג) שרעקן · ענטזעטצן · (ד) ערפורכט האבן · מיט
ערפורכט אויפנעהמן :

*הערה (מהאמור בכלל הוראת זה השורש תדע ונחנת ההבדל שבין לשון חרדה ובין לשונות של אסיפה וקיבוץ · כי האסיפה הפתאומית יכנה בפעל חרדה חולתה בשאר לשונות · ומהמבואר שהפחד הפתאומי גורם אסיפה פתאומית לדמים וקיבוצם בלב כאמרם ז״ל חרדה מסלקת הדמים · ר״ל מאיברים החיצונים · לכן יכנה בעל הלשון הפחד הפתאומי בשם חרדה · מטעם אסיפה פתאומית מש״א בשאר לשונות של יראה ופחידה · עכ״ה) · יצחק הלוי

חרה ענטברענן · שטעהט גרעפטעטהיילס איממר ביא **אף** אוכד בעדייטעט אלסדען · דאס אויפוואללן · ענטברעכן דעש צארנס ; מאן פינדעט אבר אויך מאנכמאהל · דאס **אף** וועגגעלאסן ווארדן · וויא אלס דען **חרה** אללייך · דיא זעלבע בעדייטונג מיט זיך פיהרט · (ב) בעניידען · איפערזיכטיג זיין · ולד״א זיך ערמיסן · (ג) דער ברענענדע צארן · (ד) ברונד · היצע · (ה) דער צארן : **חרז** האלסבאנד · פערלען שנור :

חרט גריפפעל · (ב) ביטעל · זאק · (ג) איין פארם :

חרך פרזענגט · (ב) פענסטער · ולד״א גיטטערווערק :

חרל נעסלען : **חרם** פרוויסטען · צרשטערן · פרבאנען · (ב)

דאס פרדערבן · דער באנן · (ג) דאס פרבאנטע · (ד) איין נעטץ · (ה) דער איין איינגעדריקטע נאזענביין האט : **חרס** דיא זאנני · (ב) דאס נייגן זאננענאויפגאנג ליגט · (ג) דיא קרעטצי :

חרף פרהאנען · שענדן · (ב) העהנן · פרשפאטטן · (ג) שאנדע · שפאטט · (ד) איברווינטרן · (ה) דער ווינטער · (ו) מייבר יוגענד · (ז) פרלאבט : *הערה (רבים הקשו עצמם לדעת הוראת מלת נחרפת כי לא מצאוה דוגמא בל״הק והרמ״בם בהקשותו בהוראתה גזר אומר שהיא מלה ערבית · ונראה שחרף ענינו גילוי · ר״ל גילוי המומין נקרא חרפה · עת גילוי הארץ מלבישת הדשאים ועלי היערים (עד״הכ ויחשוף יערות שהוא מטעם חשף יי׳ את זרוע קדשו) נקרא חורף · גילוי עריות יכונה בלשון נחרפת ואחר שעיכו חרפה ככתוב בגילוי ערות אחותו · והנה בעילת השפחה אסורה בלתי אם לעבד עברי לכן יכונה האירוסין שלה בלשון נחרפת · כי חרפה היא לאיש עברי עכ״ה) · יצחק הלוי

חרץ אנשטרענגן · בשטרעבן · (ב) דער פלייסיגע · ארבייטזאמי · (ג) אורטהייל פעללן · בשליסן · (ד) דרעשפלעגל · (ה) פרשטיממעלט · (ו) שטאדטגראבן · (ז) קעזע · (ח) גאלד : **חרק** דיא צעהני פלעטשן · מיט דען צעהנן קנירשען : **חרש** שווייגען · (ב) שטיללשווייגענד · היימליך · (ג) טויב · (ד) העפטיגר · בעטויבנדר ווינד · (ה) פפליגען · (ו) דאס פפליגן ·

ויק' יט **חפש** חירות · בנינו פועל כי לא חפשה · ר' מ"ל
יחז' כז (א) בבגדי חפש לרכבה · פי' בגדי בני חורין ·
ויק' יט ירמי' לד (ב) או חפשה לא נית לה · (ג) תאר ושלחתו חפשי
שם מעמך · ר' חפשים לבלתי עבוד · (ד) וישב בבית
מ"ב טו החפשית · פי' ז"ל בבית הקברות עש"הכ במתים חפשי :
חפש ב' הו"ל **א** חיפוש וחקירה ד' ב"ל קל
משלי כ עובדי' א וכמטמונים תחפשנה · ונפ"ל איך נחפשו
ראשי' מד עשו · ופיעל ויחפש בגדול החל · ופועל בקום רשעי'
משלי כח תלי' סד יחפש אדם · ומשקלו תמנו חפש מחופש · **ב**
מ"א כ השתנות והכסות בבגדי הזולת בנינו התפעל ויתחפש
שם כב באפר · פי' לבש צעיף זולתו · התחפש ובוא במלחמה ·
תלי' סד פי' לבש בגדי זולתך · ומשקלו תמנו יתחפש :
שופ' ה **חצץ** ב' הו"ל **א** חצים בנינו פיעל מקול מחצצים ·
פי' מורי החצים · ד' מ"ל (א) ולא יורה שם
מ"ב יט שם תלי' יח חץ · ס' חץ תשועה ליי' · כ' כוננו חצם על יתר ·
שם כז שם קך ר' שניהם חנית וחצים · ס' חצי גבור שנונים · כ'
שם ז מ"כ ט חציו לדולקים יפעל · (ב) ויצא החצי מלבו · (ג) מלך
משלי לד אין לארבה ויצא חצץ כלו · פי' אע"פ שאין לו שוטר
ומושל לפקוד עליו דרכו עכ"ז הקהל חקה אחת להם
לצאת כלם כאחד פתאום כאלו היורה יורה אותם כחץ
תלי' עז פתאום · (ד) אף חצציך יתהלכו · פי' יורה כחצים
אבני הברק עד"הכ לאור חציך יהלכו · **ב** כריתה
איוב כא והתיכה בנינו פועל ומספר חדשיו חצצו · ומשקלו
איכ' ג ויגרס בחצץ שני · פי' אבני החול שהם התיכות קטנות :
דברי' ח **חצב** כריתה ופסילה ד' ב"ל קל ומהרריה תחצב
ישעי' ה נחושת · וגם יקב חצב בו · ונפעל לעד בצור
איו' יט ישעי' כא יחצבון · ופועל הביטו אל צור חצבתם · והפעיל
שם מ"כ יב המחצבת רהב · ומשקלו ואבני מחצב :
חצה התחלקות הדבר לחלקים שוים או בלתי שוים ·
ראשי' לב איו' מ ב' ב"ל קל ויחץ את העם · יחצוהו בין כנענים ·
מ"ב ך שמות יא ונפעל ויחצו הנה והנה · ה' מ"ל (א) כחצות הלילה
שם כה שם כד אני יוצא · (ב) אמתים וחצי · ס' חצי הדם · כ'
שם לח מ"א ג מלמטה עד חציו · (ג) ותנו את החצי לאחת · (ד) שר
שם יו במד' לא מחצית הרכב · כ' ממחציתם תקחו · (ה) ותהי
שם שם המחצה · ס' ותהי מחצת העדה :
חצן זרוע או כנף חבנה ב' מ"ל (א) והביאו בניך
ישע' מט נח' ה תלי' בחצן · כ' חצני נערתי · (ב) וחצנו מעמר :
קקט ד"ה כ ה **חצר** ד' הו"ל **א** תצוצרה ב' ב"ל פיעל מחצצרים
שם ולמשוררים · והפעיל מחצצרים בחצוצרות ·
הראוי מחצירים והצר"י השניה בלתי נקראת בשניהם ·
הוש' ה במד' י ומשקלו חצצרה ברמה · ר' יתקעו בחצצרות · ס'
שם שתי חצוצרות כסף · **ב** היקף גדר בלי תקרה ואח
במד' ג מסך פתח החצר · ובחירק הצד"י והיתה נוה תנים
ישעי' לד ויק' ו חציר לבנות יענה · ס' בחצר אהל מועד · כ' ולו
ש"ב יז נח' יב שם יג באר בחצרו · ר' כי חצרים בנו להם · ס' בחצרי בית
תלי' סה יחז' מו אלהי' · כ' ישכון חצריך · ובוא"ו תי"ו חצרות קטורות ·
ס' בחצרות בית יי' · כ' חצרותיו בתהלה · וע"ד תלי' קיו שם ק
הסמי' ובואו לחצרותיו · **ג** ערי הפרזות · ובדתי שם לו
החצרים · כ' שדה העיר ואת חצריה · **ד** שם צמח ויק' כה יהוש' יא
מה ועשב הארץ את החציר ואת הבצלים · מצמיח במד' יא
חציר לבהמה · ס' יהיו כחציר גגות : תלי' קד שם קכט
חקק ב' הו"ל **א** חפירה ומכתב שקוע · ג' ב"ל קל
על כפים חקותיך · חקקי בסלע משכן לו · ישעי' מט שם כב
ועל ספר חקה · פי' חקוק אותה · ומרובע ומחקק שם ל ראשי' מט
מבין רגליו · פי' כמנהג המושל להיות סופר יושב
לרגליו · והפעל מי יתן בספר ויחקו · **ב** משפט איוב יט
ומנהג · ג' ב"ל קל הוי החקקים חקקי און · פי' שופטים ישעי' י
משפטים וחקים לא טובים · ומרובע יי' מחקקנו · פי' שם לג
נותן לנו חקים ומשפטים · ופיעל פן ישתה וישכח
מחקק · ג' מ"ל (א) כי חק לכהנים · פי' מנהגם כ' משלי לא ראש' מד
וס' כי חקך וחק בניך · ר' את כל החקים · ס' חקי ויק' י שם שמו' יח
האלהים · כ' ושמרת כל חקיו · (ב) ושמרת את החקה שם טו שם יג
הזאת · ס' חקת עולם תחגוהו · ר' ולא תלכו בחקת שם ויק' ך
הגוי · כ' אם בחקתי תלכו · (ג) הוי החוקקים חקקי שם כו ישעי' י
און · פי' חקי עול :
חקה אחד בטעם עם חקק הקודם · ב' ב"ל פיעל
מחקה על הקיר סביב · והתפעל על שרשי יחז' ח
רגלי תתחקה : איוב יג
חקר רוב החיפוש ג' ב"ל קל · הטוב כי יחקר שם
אתכם · ונפעל ויחקרו מוסדי ארץ · ופיעל ירמי' לא
ואזן וחקר · ב' מ"ל (א) מקרה עושה גדולות ואין קהלת יב
חקר · ס' החקר אלוה תמצא · ר' גדולים חקרי לב · איו' ה שם יא שופ' ה
(ב) אשר בידו מחקרי ארץ : * תלים צה
חרר שריפה ג' ב"ל קל נחרה נחושתה · ונפעל יחזקאל כד
ותוכו נחר · כי אש אכלתהו ויחר · נחר שם שם תלי' סט
גרוני · ופיעל לחרחר ריב · והוא כפול הפ"א · ב' משלי כו
מ"ל (א) ובדלקת ובחרחר · (ב) ושכן חררים במדבר : דברי' כח ירמי' יז
חרב ג' הו"ל **א** יובש ג' ב"ל קל חרבו המים · פועל ראשי' ח
אשר לא חרבו · והפעיל המחרבת ים · ה' שופ' יו ישעי' נא
מ"ל (א) מקרה כחרב בציון · ר' בחרבות הוליכם · שם כה שם מח
(ב) ובחרחור ובחרב · (ג) ונתתי יאורים חרבה · (ד) דברי' כח יחז' ל
תאר טוב פת חרבה · (ה) בחרבוני קיץ · **ב** חורבן משלי יז תלי' לב
ד' ב"ל קל יחרבו ויאשמו · ונפעל עיר נחרבת · בתוך יחז' ו שם כו
ערים נחרבות · והפעיל ועריהם החריב · והפעל שם ל שם יט
אמלאה החרבה · ה' מ"ל (א) מקרה יחרב שממה · שם כו שם כט
(ב) מקרה ונתתיה חרבה מתימן · ר' ונתתי את מצרים שם כה
לחרבות · כ' והרבותיה אקומם · (ג) תאר כשעלים שם כט ישעי' מט
החרבות והנשמות · (ד) כשעלים בחרבות · (ה) שם לו שם יג
חרב הוא מאין אדם · **ג** חרב וכלי ברזל משחית והנחרב ירמי' לג
על ידם · ג' ב"ל קל חרבו כל פריה · ונפעל והפעל שם כ
החרב נחרבו המלכים · ומשקלו ובחוריהם בחרב מ"כ ג שם ח
תהרג · קחלך חרב חדה · פי' תער · ס' חרב החלל יחז' ה שם כא
הגדול

חפש פרייא זיין · (ב) פרייאהייט · (ג) פרייא · (ד) דיא אבגעשידני ·
פרשטארבני : **חפש** זוכן · (ב) פרשטעללן · אונקענטבאר מאכן · (ג)
דיא דורכזוכונג : **חצץ** פפיילע ווערפן · ב איין פפייל · (ג) און איין גליד
אויפברעכן · (ד) בליטן · (ה) אבנעמען · געבוייא בעשטימטי · (ו) קיזעל
שטיינר : **חצב** הויען · אויסהויען · (ב) נידרהויען · נידרווערפן · (ג)
ברוכשטייני : **חצה** טהיילן · (ב) דיא העלפטי :
חצן ארם · האנד · (ב) גוואנד · קלייד : **חצר** אין דיא טראמפעטי
שטאסען · בלאזען · (ב) טראמפעטי · (ג) דער האף · פאר האף ·
(ד) דערפר · פלעקן · (ה) שניטלויך · גראס :
חקק אויסהויען · (ב) דער גזעטצגעבר · (ג) איינגראבן · (ד) דאס
פראדנטע : **חקה** איינגעגראבן :
חקר זוכן · אונטרזוכן · אויספארשן · (ב) דיא טיפסטען געהיימנישי ·
וויל זאלכי ערפארשט ווערדן מיסן · (ג) וויקלן יל"א דאס אינגערסטי
דאהער בייא דר ערדי · דיא אין איהר פרבארגני שעטצי :

*הערה (פי' בידו הדברי' הנעלמי' בבטן הארץ שצריך לחקור עליהם · ויתכן היות פירושו פינות הארץ · וזה כי מבואר הוא שהבחינה והחקירה הם אחד בגדר שפעולתם להוליד תולדת כל היקש מבחינת שתי צלעותיו ר"ל הקדמות ההיקש · אשר כמוהם האבן אשר על פינות הכתלים בהיותו בוחן שתי צלעות הכתלים · יתואר בשם אבן בוחן או אבן פינה · והנה כיון שתתואר הפינה בשם בחינה כן תתאר ג"כ בשם חקירה · והטעם אשר בידו ברשותו פינות הארץ ויסודותיה לעשות בה כרצונו) · **יצחק הלוי**

חרר עגטברענכן · פרברענכן · (ב) נוס לאנק אנפיירען · (ג) אייני
קראנקהייט · דער בראנד · (ד) דירדע ביימע :
חרב טרוקנען · פרזיגען · (ב) אויסגטראקענע · פרדארדט · (ג) דיא
היטצי · (ד) אויסגטראקענטי · פרברענטי שטעללן · (ה) אייני
קראנקהייט · דיא דירדע · (ו) ברשטערן · פרוויסטען · (ז) ברשטערט ·
פרוויסטעט · (ח) וויסטענייא · ברשטערונג · (ט) עדע · לעער ·
(י) דאס שווערד :

ישעי׳ לב שם ט מ״ל (א) מקרה לעשות חנף · (ב) תאר כלו חנף
שם לג איוב לו ומרע · ר׳ אחוזה רעדה חנפים · ס׳ וחנפי לב ישימו
ירמי׳ נג אף · (ג) שם המקרה יצאה חנפה לכל הארץ :

חנק חניקת הצוואר ב׳ ב״ל נפעל ויצו אל בירתו
ש״ב יז נחו׳ ב ויחנק · ופיעל ומחנק ללבאותיו · ומשקלו
איוב ז ותבחר מחנק נפשי :

חסד ג׳ הו״ל **א** גמול יתרון הטוב והתנהג לפנים
משורת הדין עם כל חי בנינו התפעל עם חסיד
תלי׳ יח שם תתחסד · ב׳ מ״ל (א) מקרה ועושה חסד למשיחו ·
שם לג שם ה ס׳ חסד יי׳ מלאה הארץ · כ׳ ואני ברב חסדך · ר׳
ראשי׳ לב תלי׳ קו קטנתי מכל החסדים · ס׳ ויתבוננו חסדי יי׳ · כ׳
שם יז הפלא חסדיך · (ב) תאר לעושה חסד או מכיר חסדי
שם קמה יי׳ עם כל נוצר יתחסיד בכל מעשיו · כ׳ דברת בחזון
שם פט קמט קלב לחסידך · ר׳ תהלתו בקהל חסידים · כ׳ וחסידיך
ירננו פי׳ כמו שהמתבוננים שום דבר חכמת בינה אשר
יסד יי׳ בעולמו · נקראי׳ בשם חכמים · ככה מי חכם
ויתבונן חסד יי׳ בכל נוצר · ויודה ליי׳ חסדו ונפלאותיו
לבני אדם הוא זה יקרא בשם חסיד אשר תהלת יי׳ יבשר
על פי פועל כפיו מעין בחינתו אשר בחן · ועל כיוצא
בו אמר הכתוב תהלתו בקהל חסידים · וחסידיך ירננו ·
והטעם כטעם כי שמחתני יי׳ בפעליך במעשי ידיך
ארנן · וזה הפי׳ מוכרח כי החסיד במעשיו ליכנס עמו
ית׳ לפנים משורת הדין בכל מעשהו · זה אין לו מציאות
בעולם בהיות שהצדיק והוא העושה מעשה היושר לבד
בל יכנס לפנים משורת הדין · והוא פחות המדריגה
מהחסיד במעשה הנכנס לפנים משורת הדין · אין לו
מציאות בעולם ככתוב כי אדם אין צדיק בארץ אשר
יעשה טוב ולא יחטא · א״כ איך ימצא החסיד במעשים
המעולה מהצדיק · וכן יאמר הכתוב מי הקדמני ואשלם ·
פי׳ מי הוא זה יש לו קדימת מעשיו הטובים יותר ממה
שהטיבותי עמו עד שאני חייב לשלם לו גמול מעשיו
הטובי׳ יאמר יי׳ · כי לו יחיה אדם אלף שנים לא יוכל
לשלם תודות לו כל הימים על אחת מני אלף הטובות
שעושה עמו השית׳ בכל רגע · לכן אין חסיד בעולם
כי אם המתחסד עם קונו ר״ל הרואה חסדו עם כל נוצר
ככתוב וחסיד בכל מעשיו · **ב** חרפה בנינו פיעל ·
משלי ךה ויק׳ ך פן יחסדך שומע · ומשקלו חסד הוא ונכרתו · כ׳
יונ׳ ב תלי׳ קד חסדם יעזובו · **ג** שם עוף מה חסידה ברושים ביתה :

חסה הסתופפות והחסות בצל המציל · בנינו קל
שם קיח שם לו טוב לחסות ביי׳ · בצל כנפיך יחסיון · ב׳
ישעי׳ ל שם קה מ״ל (א) והחסות בצל מצרים · (ב) מחסה מזרם :
שם ךח שם ס׳ מחסה כזב · כ׳ כי שמנו כזב מחסנו :

חסל כ׳ הו״ל **א** כריתה והשלמה בנינו הפעיל
דברי׳ ךח כי יחסלנו הארבה · **ב** מין ארבה · ארבה
מ״א ח חסיל כי יהיה :

דברי׳ ךה **חסם** סתימה בנינו קל לא תחסם שור בדישו ·
תלי׳ לט ומשקלו אשמרה לפי מחסום :

חסן תוקף ועצ״הש אוצר וסגולה · בנינו נפעל לא
ישעי׳ כג יאצר ולא יחסן · פי׳ הרכוש והסגולה
ישימוהו בעליו במבצר והוזק להיות נשמר משודדי
שם איחז׳ כב לילה · ג׳ מ״ל (א) והיה יחסן לנערת · (ב) חסן

ויקר יקחו · ס׳ כל חסן העיר הזאת · (ג) מי כמוך ירמי׳ ך
חסין יה · ויתכן היותו סמוך על השם לגודל התוקף תלים פט
כמו כהררי אל · ורוח אלהים חזק · וזמרת יה :

חסר גרעון וחסר · ג׳ ב״ל קל עומר לא יחסרון כל שם לד
טוב · וצפחת השמן לא חסר · וצפחת השמן מ״א יז
לא תחסר · ופיעל ותחסרהו מעט מאלהים · והפעיל שם תלי׳ ח
והממעיט לא החסיר · ה׳ מ״ל (א) מקרה ובעירום שמות יו
ובחסר כל · (ב) מקרה ולא ידע כי חסר יבואנו · (ג) דבר׳ ךח משלי ךח
תאר כי מה אתה חסר עמי · ס׳ חסר משגעים אני · מ״א יא ש״א כא
(ד) וחסרון לא יוכל להמנות · (ה) וחושך מיושר אך קהלת א
למחסור · כ׳ ומחסרך כאיש מגן · ר׳ ומחסריך כאיש משלי יא שם כ ךך
מגן · פי׳ אם תישן מעט ותתנמנם מעט עד שתעזוב
הזריזות כל הימים כאמור לפניו אז בלי ספק יבוא לך ריש
ומחסור כגבור מלחמה שישיג תכליתו ברוב :

חפף ג׳ הו״ל **א** כסוי והסתר. בנינו קל חופף עליו דברי׳ לג
כל היום · ומשקלו על כל כבוד חפה · כ׳ כחתן ישעי׳ ד
יוצא מחפתו · **ב** נקוי יחף אנכי · פי׳ רחוץ ונקי תלי׳ יט איוב לג
מעון · **ג** שפת הים לחוף ימים ישכון : ראשי׳ מט

חפה כסוי והסתר ג׳ ב״ל קל · וראש לו חפוי · ונפעל ש״ב טו
כנפי יונה נחפה בכסף · ופיעל חפה עצי תלי׳ סח ד״ה ב ג
ברושים · ובאל״ף ויחפאו בני ישראל · פי׳ הסתירו מ״ב יז
ההשגחה מהבורא ואמרו העמוד הזה איננו רואה :

חפז מהירות התנועה עם פחד · ב׳ ב״ל קל אל תיראו
ואל תחפזו · ונפעל ויהי דוד נחפז ללכת · דברי׳ ך ש״א כג
ומשקלו כי בחפזון יצאת : דברי׳ יו

חפן מלוי כפות הידים · ממלוא חפניים עמל · ס׳ קהלת ד
מלא חפני לבוש הבדים · כ׳ ומלא חפניך גחלי אש : יחז׳ י שם

חפץ ב׳ הו״ל **א** חפץ שכנגדו המיאון · בנינו קל יי׳
חפץ למען צדקו · וזהב לא יחפצו בו · קרבת ישעי׳ מב שם יג
אלהים יחפצון · ג׳ מ״ל (א) מקרה וכל גבולך לאבני שם נח
חפץ · ס׳ וחפץ יי׳ בידו יצלח · כ׳ ממצוא חפצך · שם נג שם נג נח
ר׳ וכל חפצים לא ישוו בה · כ׳ וכל חפציך לא ישוו משלי ח שם ג
בה · (ב) תאר כי לא אל חפץ רשע אתה · ר׳ החפצים תלי׳ ה נחמי׳ א
ליראה את שמך · ס׳ חפצי צדקי · (ג) תאר לנקבה תלי׳ לה
ובנפש חפצה · **ב** מהירות התנועה בנינו קל יחפץ ד״ה א ךח איו׳ מ
זנבו כמו ארז · ענינו כמו יחפוז ר״ל עם היות זנבו גדול
כמו עץ ארז עכ״ז יניעוהו במהירות · והנכון שלא
להוציאו ממשמעו כי יחפץ הוא כינוי לחפץ ותאות
המשגל והוא פעל יוצא אל האבר המוליד שיחפיצהו
בהקשותו כמו עץ ארז והעד על זה הביאור גדי פחדיו
ישורגו · הבא אחריו שפי׳ גדי הבצים שלו יתעבו לעת
המשגל וידמו לשריגי הגפן ובדי האילן :

חפר ד׳ הו״ל **א** כרירה וחפירה בקרקע בנינו קל
באר חפרוה שרים · ומשקלו לחפר פרות · במד׳ ךא ישעי׳ ב
פי׳ ישליך אליליו בחוצות ויבא להטמן בבור וחפירה
שטומנין בה פירות · וידמו כמו העטלפים המתחבאים
בחוריהם ביום · **ב** רתור ורינגול הארץ בנינו קל
ויחפרו לנו את הארץ · **ג** בושה ב׳ ב״ל קל עומד ופניהם דברי׳ א
אל יחפרו · יסוגו אחור ויחפרו · והפעיל עומד כי תלי׳ לד שם לה
לא תחפירו · **ד** שם עוף מהם לחפור פרות · פי׳ ישעי׳ לג שם ב
קצתם עוף מנקר פירות :

חפש

חנק ערווירגן · ערשטיקן · (ב) דאם ערשטיקן : חסד גנעדיג זיין ·
(ב) גנאדי · וואהלטהאט · (ג) איין גנעדינר · וואהלטהעטינר · (ד)
ער ווירד אויף דיך שימפפען · (ה) שאנדי · שימפף · (ו) שטארך :
חסה שיטצן · שוטץ זוכן · (ב) שוטץ · אבדאך : חסל אבפרעסן · (ב)
איינע ארט הייאשרעקי : חסם פרסליסן : חסן פרוואהרט ·
פרסלאסן · (ב) דאם פרוואהרטי · (ג) שטערקי · (ד) שטארקר · מעכטינר :
חסר מאנגלן · פעהלן · אבנעהמן · (ב) מאנגעל : חפף בעשיטצן ·
(ב) אבדאך · בעדעקונג · (ג) ריין · שוללאם · (ד) האפען :

חפה בדעקן · פרבערגן · (ב) זיך אונגעאנאכטע האלטן · ולד״ת
געהיימע רעדן פיהרן :
חפז איילען · (ב) אייל פערטיגקייט :
חפן ביידע הענדי פאלל : חפץ פרלאנגן · בעגעהרען · (ב) דיא מאן זעהר
בעגעהרט · קאסטבארי · (ג) דאם פרלאנגן · דער בגעהר · (ד)
פרלאנגט · בגעהרט · ליבעט · (ה) שלאגן : חפר גראבן · (ב) אויס
פארשן · אויסקונדשאפטן · (ג) ערדעהטן · בשעהמט זיין · (ד) נאך
דער מייגונג אנדערר דער נאהמי איינר פאגעלם :

ראש׳ יש׳ עי׳ סג ב׳ מ״ל (א) בחמלת יי׳ עליו · כ׳ ובחמלתו הוא גאלם ·
יחזקאל כד (ב) ומחמל נפשכם · חמן צלם · בשורש חמם :

חמס ב׳ הו״ל **א** גזלה וחסרת הדבר מבעליו או
ירמי׳ כב ממקומו ב׳ ב״ל קל · אל תונו ואל תחמסו ·
איכה ב ויחמס כגן שכו · פי׳ הסיר מקדשו כמו הגנן שמסיר
סוכתו בכלות האסיף · ובדר״ל נמצא הרבוי ממנו לגננין
כפלו הנו״ן להעדר נקודת הדגש במכתבם והוא תאר
ירמי׳ יג בשקל דלדלים · ונפעל נחמסו עקביך · פי׳ הוסרו
תלי׳ כז שם כח מנעליהם · ומשקלו ויפח חמס · ס׳ חמס ידיכם
שם ז תפלסון · כ׳ ועל קדקדו חמסו ירד · ר׳ מאיש
שם קמ ויק׳ יא חמסים · **ב** שם עוף מה ואת התחמס :

חמץ ג׳ הו״ל **א** טעם המוץ בנינו קל · את בצקו טרם
שמו׳ יב שם יחמץ · ג׳ מ״ל (א) כי כל אוכל חמץ
שם ונכרתה · (ב) כי כל אוכל מחמצת ונכרתה · (ג)
משלי י במד׳ ו כהמץ לשנים · ס׳ חמץ יין · **ב** מספוא הנקי · בליל
ישעי׳ ל חמיץ יאכלו · **ג** אודם ועצ״הש כעס בנינו התפעל
תלי׳ עג כי יתחמץ לבבי · פי׳ יתאדם מרבוי הדם הכנוס שם
לעת הכעס אשר ירתח כסיר מחומו הטבעי וע״ש זו
הרתיחה ההווה בעת הכעס נקרא הכעס בשם רתיחה
תלי׳ עא בל״ת וקצף בלשון מקרא · ב׳ מ״ל (א) מכף מעול וחומץ ·
ישעי׳ א שם סג (ב) אשרו חמוץ · (ג) חמוץ בגדי׳ מבצרה :

חמק שיר ה סיבוב ב׳ ב״ל קל חמק עבר · והתפעל עד
ירמי׳ לא שיר ז מתי תתחמקין · ומשקלו חמוקי ירכיך ·
פי׳ סיבוב עובי ירכיך כמו ערי :

חמר תלי׳ עה ד׳ הו״ל **א** אודם היין בנינו קל עומד ויין חמר ·
פי׳ יין אשר התאדם · כי הוא תהלתו · ומשקלו
דברי׳ לב ודם ענב תשתה חמר · **ב** זפת או טיט מדביק · ב׳ ב״ל
שמו׳ ב תלי׳ מו קל ותחמרה בחמר · יהמו יחמרו מימיו · פי׳ יעכרו
איכ׳ א ויתעבו כעין חומר · ופועל מעי חמרמרו · פי׳ נגררו
כעין טיט ורקק מחוסר לחם ואכילה אשר לא כרת וכן ת״י
אתגרו · והוא שאמר אחריו נהפך לבי בקרבי שהוא
ראשי׳ יא הפך ולחם לבב אנוש יסעד · ב׳ מ״ל והחמר היה להם
ישעי׳ י לחומר · ס׳ כחמר חוצות · **ב** נד וצבור בנינו קל
תלי׳ מו יחמרו מימיו · פי׳ קצת יעמדו כמו נד · ד׳ מ״ל (א)
יחזקאל מה ועשירית החמר האיפה · פי׳ החומר הוא חכור בדר״ל
שמורתו שלשים סאה נמצא האיפה שלש סאים והאיפה
והבת תוכן אחד להם ר״ל מדה אחת בת ג׳ סאה אלא
חבק׳ ג שמות ח שהבת בלח והאיפה ביבש · ס׳ חמר מים רבי׳ · ר׳ חמרים
שופ׳ טו מ״כ ו חמרים · (ב ג) חמור חמורתים · (ד) ראש חמור
בשמונים כסף · פי׳ ראש ענינו מספר ושווה ומנין · כמו
ושלם אותו בראשו ר״ל בשוין והנה יאמר ששווי חומר
ש״א יו דגן היה בשמונים כסף · וככה חמור לחם · **ג** שם
שמו׳ כא שם כג בהמה ידועה שור או חמור · ס׳ חמור שונאך · כ׳
שם ראשי׳ לב או חמרו תועה · ר׳ וגמלים וחמרים · כ׳ ויתן מספוא
שם מג דברי׳ יד לחמוריהם · **ד** שם חיה מה איל וצבי ויחמור :

חמש שמו׳ יג מספר החמשה ב׳ ב״ל קל וחמושים עלו בני
ישראל · פי׳ חגורי חומש ר״ל על הצלע
ראשי׳ מא החמשית · ופיעל וחמש את ארץ מצרים · פי׳ יקח
החומש וארבע הידות יהי׳ להם · ה׳ מ״ל (א) לנקבה
שם ה שם ויחי שש וחמש שנים · ס׳ חמש עשרה שנה · (ב)

לזכרים ארבעה מלכים את החמשה · ס׳ וילכו חמשת שם יד שופ׳ יח
האנשים · ר׳ חמשים צדיקים · (ג) תאר לזכר הנמנה ראשי׳ יח
ותלד ליעקב בן חמישי · (ד) תאר לנקבה הנמנית שם ל
ונתתם חמישית לפרעה · ס׳ ויסף חמישית כסף · כ׳ שם מז ויק׳ כז
ואת חמישיתו יוסיף עליו · ר׳ וחמשתיו יוסיף עליו · שם ה שם
(ה) ג״כ תאר לחלק לפרעה לחמש : ראשי׳ מז

חמת נאד ג׳ מ״ל (א) וחמת מים · (ב) ויכלו המים ראשי׳ כא
מן החמת · (ג) חמת מיין · כ׳ מספח חמתך : שם הוש׳ ז חבק׳ ב

חנן ב׳ הו״ל **א** הנינה ונשיאת חן ד׳ ב״ל קל פנה אלי
וחנני · ונפעל מה נחנת בבא לך חבלים · תלי׳ כה ירמי׳ כב
ומרובע ומחונן ענוים אשריו · והפעל לא יחן בעיניו משלי יד שם כא
רעהו · ו׳ מ״ל (א) מקרה וגם מצא חן · ובחירק ויחין ראשי׳ מא איו׳ מא
ערכו · כ׳ ויתן חנו בעיני שר · (ב) תאר ושמעתי כי ראשי׳ לט
חנון אני · (ג) לא אתן לכם חנינה · (ד) ברעהו שמו׳ כב ירמי׳ יו
יעבוד חנם · העובד את רעהו בלי תשלום גמול הנה שם כב
רעהו כאלו ימצא חן בעיניו וע״ש החנינה הלזו נק׳ בשם
הנם · (ה) רוח חן ותחנונים · כפול הענין במ״ש · (ו) זכרי׳ יב
כמעט רגע היתה תחנה · **ב** בקשת ותחנה ג׳ ב״ל קל עזרא ט
וחנותי לבני בטני · ופיעל כי יחנן קולו · והתפעל איו׳ יט משלי כו
והתחננו אליך בבית הזה · ב׳ מ״ל (א) כל תפלה כל מ״א ח
תחנה · ס׳ ושמעת אל תחנת עבדך · כ׳ את תפלתם שם שם
ואת תחנתם · ר׳ ואת תחנותיהם · (ב) לבקש תפלה שם ד״ה ב ו
ותחנונים · ס׳ תחנוני בני ישראל · כ׳ שמע קול דניאל ט ירמי׳ ג
תחנוני · ובוא״ו תי״ו והקשיבה בקול תחנונותי : תלי׳ כח שם פו

חנה ב׳ הו״ל **א** חנירה בנינו קל עומד אם תחנה שם כז
עלי מחנה · ויחן בנחל גרר · והיוצא וחניתי ראשי׳ כו ישע׳ כט
כדור עליך · ג׳ מ״ל (א) אל בית הבור ואל החניות · ירמי׳ לו
פי׳ מקום חנית האסורים · (ב) בנסוע המחנה · ס׳ במד׳ ד
דגל מחנה יהודה · כ׳ איש על מחנהו · ר׳ הבמחנים שם ב שם א שם יג
אם במבצרים · פי׳ ערי הפרזות או שוכני אוהלים · כ׳
ולא יטמאו את מחניהם · ובוא״ו תי״ו בתוך המחנות · שם ה שם ב
ס׳ ממחנות פלשתים · וברבוי הזוגות כמחולת המחנים · ש״א יז שיר ז
(ג) אל מקום פלוני אלמוני החנתי · **ב** רומח וחנית · מ״כ ו
חרב או חנית · ס׳ אי חנית המלך · כ׳ ולהכרת ש״א יג שם כו
חניתו · ר׳ את החניתים ואת המגנות · ובוא״ו תי״ו שם יז ד״ה כ יג
וחניתותיהם למזמרות : ישעי׳ ב

חנט ג׳ הו״ל **א** שם מין דגן ידוע ארץ חטה ושעורה · דברי׳ ח
ר׳ מחומר החטים · ס׳ בחטי מנית ופנג · **ב** יחז׳ מה שם כז
גרעין בנינו קל התאנה חנטה פגיה · פי׳ הוציאה פגי׳ שיר ב
כגרעיני החטה · **ג** מעשה רוקח מרקחת סמים לבשר
המת שלא יסריח בנינו קל ויחנטו הרופאים · ומשקלו ראשי׳ נ
ימי החנטים : שם

חנך התחלת ההרגל בכל פעולה כפי מה שהיא ·
בנינו קל ואיש אחר יחנכנו · הסעודה דברי׳ כ
הראשונה שאוכלי׳ בבית חדש הוא חנוכתו והתחלת
הדירה בו · ב׳ מ״ל (א) לעשות חנכה ושמחה · ס׳ נחמי׳ יב
ובחנכת חומת ירושלים · (ב) וירק את חניכיו · פי׳ שם ראשי׳ יד
נעריו מלומדי מלחמה :

חנף רשע ונשיאת פנים לייפות המגונה · ב׳ ב״ל קל
גם כהן חנפו · והפעיל יחניף בחלקות · ג׳ ירמי׳ כג דני׳ יא
מ״ל

(ב) ווחס איירע וועלע פערשאכט : **חמס** רויבען · געוואלטטהעטיגקייט
אויפאיבען · (ב) אייכרייסען · צרשטערן · (ג) רויבזוכט · אונגערעכטיגקייט ·
(ד) פוואלבי י״א פאלקי : **חמץ** זויער ווערדן · (ב) גזייערטעס ברויט ·
(ג) גזייערטעס · (ד) עסיג · (ה) קארן · געטריידע · (ו) מעטהאפאריש ·
עמפערן · (ז) טירהן · רייבער · (ח) בעדריקטען · (ט) רעהטליך :
חמק הערום געהן · (ב) אים קרייזע געהן · (ג) דיא ריגדונג :
חמר ראהט · (ב) פרקלעבן · (ג) טריבע ווערדן · (ד) דער לייס
ערטל · (ה) קאהט · (ו) שטראמן · ברויזען · (ז) איין געוויסעס
מאאס · (ח) הויפען · (ט) עזעל :

חמש בעוואפנעט · (ב) דען פינפטען אבגעבן · (ג) פינף · (ד)
פונפצינ · (ה) דער פינפטע :
חמת סלויך · **חנן** בעגנאדיגן · (ב) גנאדי · (ג) גנעדיג · באַרמהערציג ·
(ד) בעגנאדיגונג · (ה) אומזאנסט · (ו) פלעהן · בעטן · (ז)
ביטטע · דס פלעהן : **חנה** בעלאגרען · (ב) זיך לאגערן · לאגער
אויפשלאגן · (ג) קערקער · (ד) דס לאגער · (ה) דער ספיס : **חנט** ווייצען ·
(ב) קנאספען שלאגן · (ג) אייבאלזאמירען : **חנך** אייבווייהען ·
(ב) אייגווייהונגספעסט · (ג) זייני גלערנטי · געאיבטע ;
חנף פרזינדיגן : הייכלען :

סס ד ראשי׳ מא חלוף · ב תמורה ב׳ ב״ל פיעל ויחלף שמלותיו ·
סס לה במד׳ יח והפעיל והחליפו שמלותיכם · ב׳ מ״ל (א) יחלף
ראשית מה עבודתכם · (ב) וחמש חליפות שמלות · ג כריתה
איוב ך ב׳ ב״ל קל תחלפהו קשת נחושה · והפעיל וקשתי בידי
סס קט תחליף · פי׳ תכרית אויבי · ג׳ מ״ל (א) עד בוא
סס יד תלי׳ כה חליפתי · ר׳ אשר אין חליפות למו · (ב) אל דין כל
משלי לא בני חלוף · פי׳ בני כריתה ותמותה · אף כי כל הפסד
איננו כי אם תמורה וחלף הוית עצם בעצם זולתו · (ג)
עזרא א מחלפים תשעה ועשרים · פי׳ סכינים הכורתים ·
שופ׳ יו ד קווצות שער שבע מחלפות ראשי :

חלץ ו׳ הו״ל א הסרה ושליפה ב׳ ב״ל קל עומד
הוש׳ ה דברי׳ כה חלץ מהם · והעובר וחלצה נעלו · פי׳
ויק׳ יד תשלוף ותסיר · ופיעל וחלצו את האבנים · ב הצלה
תלי׳ ס סס יח ב׳ ב״ל נפעל · למען יחלצון ידידיך · ופיעל יחלצני
במד׳ לב כי חפץ בי · ג זיון ב׳ ב״ל קל כל חלוץ צבא לפני יי׳ ·
סס לא ס״כ ך ונפעל החלצו מאתכם · ומשקלו וקח לך את חליצתו ·
תלי׳ ו ד מנוחה ב׳ ב״ל פיעל · שובה יי׳ חלצה נפשי · פי׳
השקט לנפשי והניחה · ועי׳ שורש שוב · והפעיל
ישע׳ נח סס לב ועצמותיך יחליץ · ה מתנים · וחגורה על חלצים ·
סס ה כ׳ אזור חלציו · ו בגדים ב׳ מ״ל (א) ויקח את
שופ׳ יד ישעי׳ ג חליצותם · (ב) המחלצות והמעטפות · וחז״ל אמרו
שזה הפעל משמש בד׳ לשונות ישלוף ישזיב יניח יזיין ·
ולדבריהם יהיה מתנים מטעם זיון כי שם יחגרו איש
חרבו · והמחלצות יהיה מטעם ישלוף כטעם ופשט את
בגדיו · ועכ״ז הבו דלא לבנות עליהם הבנינים להורתם
כי כמו שלא יכון לומר מן מתנים המתנו כן לא יכון
לומר מן חלצים בהוראה הה׳ החלצו :

הוש׳ י **חלק** ב׳ הו״ל א חלק מכל ו׳ ב״ל קל עומד · חלק
בחמ׳ ט ראשי׳ יד לבם · ויוצא ויחלק לפאה · ונפעל ויחלק
סס מט זכרי׳ יד עליהם לילה · ופיעל אחלקם ביעקב · ופועל יחלק
ירמי׳ לו שללך בקרבך · והפעיל לחליק משם בתוך העם ·
יהוש׳ יח והתפעל והתחלקו אותה · ד׳ מ״ל (א) ולא נתנו
סס יד סס יט חלק ללוים · ס׳ כי היה חלק בני יהודה · כ׳ צור לבבי
תלי׳ עג יהוש׳ יח וחלקי · ר׳ לשבעה חלקים · כ׳ יאכלם חודש את
הוש׳ ה ד״ה א יא חלקיהם · (ב) ויתיצבו בתוך החלקה · ס׳ ותהי
ירמי׳ יב ד״ה כ לב חלקת השדה · כ׳ בוססו את חלקתי · (ג) מחלקת
ד״ה א כז סס בית אב · (ד) המחלקת האחרת · ס׳ ועל מחלקת
סס החודש השני · כ׳ ועל מחלקתו · ר׳ לכל דבר
סס סס כח המחלקות · ס׳ ולמחלקות הכהנים · כ׳ ולבני אהרן
סס כד תלי׳ נה מחלקתם · ב חלקות ב׳ ב״ל קל עומד חלקו מחמאות
פיו · והפעיל לשונם יחליקון · ו׳ מ״ל (א) לחלק סס כ איוב יז
יגיד רעים · ס׳ בחלק שפתיה תדיחנו · (ב) ואנכי משלי ז
איש חלק · (ג) ועל חלקת צואריו · ר׳ דברו לנו ראשי׳ כז סס
חלקות · (ד) בחלקי נחל חלקך · (ה) חמשה ישעי׳ ל סס נז
חלקי אבנים · (ג) חושך וחלקלקות : ש״א יז תלי׳ לה

חלש ב׳ הו״ל א רפיון וחלישות בנינו קל עומד וגבר
ימות ויחלש · ויוצא ויחלש יהושע · ב׳ מ״ל איו׳ יד שמו׳ יז
(א) ואין קול ענות חלושה · (ב) החלש יאמר גבור סס לב יואל ד
אני · ב גורל בנינו קל חולש על גוים · פי׳ חז״ל ישעי׳ יד
הטיל גורל · ויתכן היותו מטעם הוראה הראשונה :

חמם ג׳ הו״ל א חימום ד׳ ב״ל קל · האח חמותי · סס מד
ונפעל הנחמים באלים · ופיעל ועל עפר סס נז
תחמם · והתפעל ומגז כבשי יתחמם · ג׳ מ״ל (א) זה איוב לט סס לא
לחמנו חם · תאר ללחם החם · ר׳ אשר בגדיך חמים · יהוש׳ ט איוב לז
(ב) לשום לחם חם · גם הוא תאר · ס׳ עד חם היום · ש״א כא סס יא
כ׳ בחמו נדעכו ממקומם · (ג) ואין נסתר מחמתו · איוב ו תלי׳ יט
ב שמש ובושה החמה · ג פסילי עובדי החמה · ישעי׳ כד
והאשרים והחמנים · כ׳ ונשברו חמניכם : סס יז יחז׳ ו

חמא חמאה נחלי דבש וחמאה · ובלי אל״ף ברחוץ איוב כ
הליכי בחמה · ס׳ חמאת בקר · ר׳ חלקו סס כט דברי׳ לב
מחמאות פיו · פי׳ חלקו יותר מחמאות אמרי פיו · תלים נה
או יהיה מחמאות תאר לשפת חלקות :

חמד חמדה ותאוה ודברים חשובים ונחמדים ג׳ ב״ל
קל א תחמד יפיה בלבבך · ונפעל אוצר משלי ו
נחמד ושמן · ופיעל בצלו חמדתי · ה׳ מ״ל (א) בחורי סס כא שיר ב
חמד · (ב) ותמס כעש חמודו · ר׳ וחמודיהם בל יח׳ כג תל׳ לט ישע׳
יועילו · פי׳ דברי׳ נחמדים · ובו״ת לחם חמודות · פי׳ מד דניאל י
לחם חשוב · ס׳ ובכל חמדות מצרי׳ · (ג) ארץ חמדה · סס יא זכרי׳ ז
ס׳ ועל חמדת נשים · כ׳ עם כלי חמדתם · הוא שם דניאל יא סס
המקרה · (ד) מחמד לכספם · ס׳ מחמד עיניך · הוש׳ ט מ״א ך
ר׳ וכלו מחמדים · כ׳ ומחמדי הטובים · (ה) כל שירה יואל ד
מחמדיה : איכה א

חמה ב׳ הו״ל א שם אבי בעל האשה ואמו · ב׳ מ״ל
(א) ומות חמיה ואישה · (ב) לנקבה כלה ש״א ד
בחמותה · ב כותל אבנים ואהי שובר בחומה · ס׳ מיכ׳ ז נחמי׳ ב
וחמת ירושלים מפורצת · כ׳ ימהרו חומתה · ר׳ שומרי סס א נחו׳ ב
החמות · וברבוי הזוגות בשער בין החמתים · ס׳ שירה ירמי׳ נב
ולחמות נחושת · כ׳ ועל כל חומותיה : סס א סס

חמט שם עוף וחמט והתנשמות : ויק׳ יא

חמל רחמים בנינו קל עומד · ויחמל שאול והעם · ש״א טו
ב׳

חלף איבר גינג · פארבייאגעהן · (ב) ווערכסילטי · (ג) פרגעלטונג · לאהן · (ד) עהרן=קליידר · (ה) ארסטערן · אויסראטטן · (ו) עכדראנג · (ז) שלאכט מעסר · (ח) האראלאקין : **חלץ** אב גוויכען · וועננעהן · (ב) אויסציהן · (ג) עררעטטן · (ד) בוואפענט · אויס=גריסטט · (ה) ריסטטי · (ו) רוהי מאכן · (ז) לענדן · (ח) פרעכטיגי קליידר : **חלק** איסט גטהיילט · (ב) ארסטרייט · ארטהיילט · (ג) טהייל · (ד) שטיק פעלד · אקער · (ה) דיא אייכטהיילונג · (ו) אורדנונג · אייכטהיילונג · (ז) גלאטט זיין · (ח) מעטהא פאריש · פער=פיהרן · (ט) דיא פרפיהרונג · (י) גלאטט · (יא) שליפפריג :

חלש שוואך ווערדן · ערמאטטן · (ב) דאס ערמאטטן · ערלינגן · (ג) דער שוואכע · (ד) דש לאאס ווערפן : **חמם** ווארם ווערדן · (ב) ווארם · (ג) היצע · מעטהא פאריש · זארן · (ד) דיא זאנני · (ה) זאננען=בילדר : **חמא** ראהם · בוטטער : **חמד** פרלאנגן טראגן · בעגירדי האבן · (ב) אנגנעהם · ליבליך · (ג) שענהייט · אנגנעהמליכקייט · (ד) שעטצי · קאסט=בארקייטן · (ה) קעסטליך : **חמה** שווינר=פאטער · (ב) שווינר=מוטער · (ג) מויער : **חמט** בליכד שלייכע · וי״מ שנעקע : **חמל** זיך ערבארמען :

וזהו סבת השינה · אולם הדיר הנם אשר לא נרדם ישאר על משמרתו לעשות מעשהו מלאכת חרש וחושב מחשבות מבולבלות כפי מה שפורגל בהם בהקיץ כי ככחו אז כחו עתה · אך לא כרגשו בהקיץ כמו שלא יתראה אור העץ הנרקב ביום · ומדי יחשך כן יופיע אורו · ובאמת ותדע שכל חלום הוא זכרון הרעיונים שעברו · והמבואר שהזכרון לו שם בתלת קשרי הרעיון שהם הזמן והמקום והפעולות אשר זכרון אחד עולה לשלשתם · כי כזכור האדם המקום אשר היה בו מאז · כן יעלה על רעיונו זמן היותו בו · וכל הפעולות אשר הלכו בו כרגע בעת ההיא · והפך זה ג״כ · אולם בהיות הציור הרעיוני אשר במראה החלום בלתי שלם · כמראה הדפוס הבלתי שלם אשר חסר יבואהו ואין רישומו ניכר היטיב בכללי ופרטי הנדפס · לכן בא החלום ברוב ענין · ר״ל מבולבל ומעורבב מעניינים בלתי נגדרים תחת מין וסוג אחד עד שיקח החולם מקרי הזמן במקום מקרי המקום או הפעולות אשר התהוו בעת ההיא או הפך זה · ולא יוודע לו המושג בהקיץ כלל · כי חסר יבואהו ר״ל שנחסר ציור המסובכים האמצעיים אשר לא נצטייר כראוי ברגש פנימה · והן אלה הרעיונים העולים על המשכב בנפול תרדמה על אנשים · להיות מעשיהם בדיר הבריא והחלום האמור · לכן נקראים על שמו חלום · מטעם בריאות ותוקף ככתוב ותחלימני והחייני · וזה הדיר הנם לו שם בכתובים · ככתוב היש טעם בריר חלמות · פי׳ היש שכל בציורי מחשבת הדיר החזק ר״ל הנם ומולת טעם עניינה שכל כמו וטעם זקנים יקח עיי׳ שורש טעם · ומן מוצא הדברים תשכיל שהעיקר הנחשב דומה בציור הרעיוני לגוף האילן · וההרהורים המסתעפים מהם דומים לסעיפי ובדי האילן והתולדות הם פרי המחשבות · וכן דמה הכתוב הרעיונים לבדים וענפים ככתוב לא כן בדיו · סעפים שנאתי · ורובי החלומות הם בין יקיצה לשינה · ועוד לאלוה מלין בענין החלומות המדוקים ואין כאן מקומם : **יצחק הלוי**

סס א חָכְמָה ומוסר · הם קנין המדות המשובחות והשכלת
אמתתו המכוני' במ"א בשם יראה וחכמה ששניהם
סס יד מתאימות בשלימות האדם ואשרו · ס' חָכְמַת ערום
סס ג סס א הבין דרכו · כ' לְחָכְמָתִי הקשיבה · ר' חָכְמוֹת בחוץ
ש"ב כג תרונה · (ד) יושב בשבת תַּחְכְּמֹנִי · הוא שם תאר
לחכם הראשי :

תלי' קט **חלל** ח' הו"ל א הרוג ב' ב"ל קל ולבי חָלַל בקרבי ·
יחז' לב במד' יט ופיעל ביד מְחַלְלֶךָ · ומשקלו בעצם או בֶחָלָל ·
סס סט דב ירמי' ח ס' בַּחֲלַל חרב · ר' ודם חֲלָלִים ישתה · ס' את חַלְלֵי
סס כא בת עמי · כ' וכל חֲלָלֶיהָ יפלו בתוכה · ב ראשית ב'
דאשי' ו סס ד ב"ל הפעיל כי הֵחֵל האדם לרוב · והפעל אז הוּחַל
לקרוא · פי' אז התחילו בא' לקרוא העצבי' בשם יי' ·
דכיא א סס ט ומשקלו הנראה אלי בַּתְּחִלָּה · ס' בִּתְחִלַּת תחנוניך ·
יחז' ז סס כב ג חילול ר' ב"ל נפעל וְנִחֲלוּ מקדשיהם · וָאֵחַל
סס דח במד' ל בתוכם · ופיעל וַאֲחַלֶּלְךָ מהר אלהים · והפעיל לא יַחֵל
דאשית ד דברו · והפעל אז הוּחַל לקרוא בשם יי' · ג' מ"ל (א)
יחז' כח תאר לזכר · ואתה חָלָל רשע · (ב) לנקבה אשה
ויק' כא סס י זונה וַחֲלָלָה · (ג) בין הקודש ובין הַחֹל · ד מגיעה
יחז' כח ב' ב"ל פיעל וָאֲחַלֶּלְךָ מהר אלהים · פי' קצתם מגעתיך
משלי כה מעלות עליו · ומרובע רוח צפון תְּחוֹלֵל גשם · ומשקלו
דאשי' יח חָלִילָה לך מעשות · ה חלילי שיר וזמרה או ריקוד
שופ' כא ג' ב"ל קל לָחוּל במחולות · ומרובע מן הַמְּחֹלְלוֹת
מ"א א אשר גזלו · ופיעל והעם מְחַלְּלִים בחלילים · ג' מ"ל
ישעי' ה ירמי' מח (א) תוף וְחָלִיל ויין · ר' כַּחֲלִלִים יהמה · (ב) אז
סס לא סס תשמח בתולה בְּמָחוֹל · ס' בִּמְחוֹל משחקים · כ'
איכ' ה שיר ז נהפך לאבל מְחוֹלֵנוּ · (ג) כִּמְחֹלַת המחנים · ר' לחול
שופ' כא סס ה בַּמְּחֹלוֹת · ו ארובה לאורה · בעד הַחַלּוֹן נשקפה ·
משלי ז יחז' מא ס' בְּחַלּוֹן ביתי · ר' וְהַחַלּוֹנִים האטומות · פי' החלל
שבכותל נקרא חלון והוא הי' סתום אם בגשם זך כעין
זכוכית או בבנין ונראה המשקוף לבד כמו שעושים
מ"א ו יחז' מ הבונים · ס' חַלּוֹנֵי שקופים אטומי' · כ' וְחַלּוֹנָיו
סס מא ואלמיו · ובוא"ו ת"ו וְהַחַלּוֹנוֹת מכוסות · ז מערה
ישע' ב ויק' כא וּבִמְחִלּוֹת עפר · ח עוגות יהיה הַחַלָּה האחת ·
סס א סס ב ס' וְחַלַּת לחם שמן · ר' חַלּוֹת מצות :

יחז' כד **חלא** והמוא תתום חֶלְאָתָהּ :

שמות ג **חלב** ד' הו"ל א מיץ דדי הנקבה · זבת חָלָב
סס לג יחז' כה ודבש · ס' בַּחֲלֵב אמו · כ' והמה ישתו חֲלָבֵךְ ·
ב שומן כל בע"ח ועצ"הש מבחר כל דבר · ארת לחמי
סס מל במד' יח חֵלֶב ודם · ס' כל חֵלֶב יצהר · פי' המובחר מהשמן ·

כ' ואת חֶלְבָּם תקטיר · ר' וישם על הַחֲלָבִים · ס' סס ויק' ח
חֶלְבֵי השלמים · כ' מבכורות צאנו ומֵחֶלְבֵהֶן · ג תאר סס ו ראשי' ד
למין יין מה · ביין חֶלְבּוֹן · ד שרף אילן מה יחז' כז
ושחלת וְחֶלְבְּנָה : שמות ל

חלד ב' הו"ל א זמן ממתים מֵחֶלֶד · כ' וְחֶלְדִּי תלי' יז סס לט
כאין נגדך · ב שרץ מה · הַחֹלֶד והעכבר : ויק' יא

חלה ג' הו"ל א מכאוב ז' ב"ל קל עומד · חָלָה בן מ"א יז
האשה · וַיֶּחֱלֶא אסא · כי חולה הוא · ונפעל ד"ה ב יו סס כב
נהייתי וְנֶחֱלֵיתִי · נַחְלָה מכתי · ופיעל אשר חִלָּה יי' דני' ח ירמ' י דבר'
בה · ופועל גם אתה חֻלֵּיתָ כמונו · והפעיל הֶחֱלוּ כט ישע' יד הוש' ז
שרים · והפעל כי הָחֳלֵיתִי · והתפעל וישכב אמנון מ"א כב
וַיִּתְחָל · ה' מ"ל (א) מקרה כל ראש לָחֳלִי · ובהפסקה ש"ב יג ישעי' א
וירוע חֹלִי · כ' ויחי מֵחָלְיוֹ · ר' וָחֳלָיִם רעים · כ' סס לח דבר' כח
אכן חֳלָיֵנוּ הוא נשא · (ב) כל נגע כל מַחֲלָה · (ג) ישעי' נג ד"ה ב ו
בְּמַחֲלִיִים רבים · (ד) וימות בְּתַחֲלֻאִים · ס' והנה סס כד סס כא
תַּחֲלֻאֵי רעב · והוא תאר לחולים · כ' ואת תַּחֲלֻאֶיהָ · ירמי' יד דבר' כט
(ה) בְּמַחֲלֵה מעיך · כ' רוח איש יכלכל מַחֲלֵהוּ · ב ד"ה ב כא משלי יח
תפלה בנינו פיעל רבים יְחַלּוּ פני נדיב · והוא מקושר סס יט
לעולם עם מלת פנים · על כן טעו הפייטנים האומרים
באי לחלותך בנפש מרה · כי בלי מלת פנים יהיה ענינו
חולי ומכאוב והוא חירוף וגידוף ומלבד זה הסמיכו' על
אות השימוש הוא שלא כדת · ג עדי ג' מ"ל (א) וַחֲלִי סס כה
כתם · (ב) נזמה וְחֶלְיָתָהּ · (ג) חמוקי ירכיך כמו חֲלָאִים : הוש' ב שיר ז

חלט צמיתות וקיום בנינו קל וַיַּחְלְטוּ הממנו · פי' מ"א כ
מהרו להחליט האחוה כאמרם אחיך בן הדד
כאלו גם הוא מבקש אהבתו :

חלך עוני הניעמו חֵלְכָה · פי' יהי נע ונד בעוני · תלי' כט
ותאר לעני עיניו לְחֵלְכָה יצפונו · ר' ונפל סס י
בעצומיו חֵלְכָּאִים · פי' עניים לפי הכתיב · ועיי' סס
שורש חיל · פירושו לפי הקריאה :

חלם ג' הו"ל א הרהורי שינה ב' ב"ל קל עומד לאמר
חָלַמְתִּי חלמתי · והפעיל אשר אתם מַחְלְמִים · ירמי' כג סס כט
פי' משאילים את השואלים בחלומות · ב' מ"ל (א) ויחלום
יוסף חֲלוֹם · ס' בַּחֲלוֹם הלילה · כ' כפתרון חֲלֹמוֹ · ראשי' לז סס כ סס מ
ר' בעל הַחֲלֹמוֹת · כ' מה יהיו חֲלֹמֹתָיו · (ב) שמעיהו סס לז סס
הַנֶּחֱלָמִי · ב שם אבן יקרה מה לשם שבו וְאַחְלָמָה · ירמי' כט שמו' כח
ג בריאות ב' ב"ל קל עומד יַחְלְמוּ בניהם · והפעיל איוב לט
וְתַחֲלִימֵנִי והחיינו · ומשקלו בריר חַלָּמוּת : * ישעי' לח איוב ו

חלף ג' הו"ל א העברה בנינו קל עומד ורוח על פני
יחלוף

(ד) וויזהייט · קלוגהייט : **חלל** ערשלאגן · (ב) דער ערשלאגני · (ג) אנפאנגן · (ד) דער אנפאנג · (ה) ענטווייהן · אונהייליג מאכן · (ו) עהרלאזער · (ז) געמיין אונהייליג · (ח) ענטפערכען · אבהאלטן · (ט) פערן · (י) טאנצן · שפילען · (יא) פפייפע · (יב) טאנטץ · (יג) פענסטר · (יד) גריפטע · הערלוכנן · (טו) קוכן : **חלא** שויס :
חלב מילך · (ב) עהלי · פעט · (ג) דאס בעסטי עהל · (ד) אייני ארט וויין · (ה) אייני ארט ספעצרייא · גאלבאן : **חלד** דיא וועלט · (ב) איין וויזעל : **חלה** קראנק זיין · שמערצן האבן · (ב) קראנקהייטן · (ג) שמערטצן · (ג) פלעהן · ביטטן · (ד) געשמיידי · איין גאלדנער שמוק :
חלט בשטעטיגן · אויף עווינ · (פי' הכתוב והאנשים ינחשו וימהרו ויחלטו הממנו · שמו נסס לניחוש מה מפיו יצא אם לעבד או כרע כאח יחשב לו · וכשמעם ממנו העודנו חי אחי הוא · אז מיהרו גם הם לדבר והחליטו האחוה ואמרו אחיך בן הדד · כלומר לא יחשב לך עוון ואשמה בדבר המלחמה כי גם הוא כריע כאח לך · וי"ת ואטעוה · ידמה שהאית מקום קוף ניכ"ק · והוא מטעם אמרם ז"ל קולט אדם מן המתחילה פי' חוטף :
חלם טרוימט · (ב) געבט איין מיט טריימי אב · (ג) איין טרוים · (ד) דער טרוימדייטר · (ה) איין ארט פון עדעלשטייכן · (ו) שטארקן זיין · גזונד · (ז) גזונדי זעפטי · (ולד"א) עייר דאטער :

*(**הערה**) **ראוי** להעיר בזה הערה קלה וקצרה בסבת השינה והחלומות וערבובם ואומר · מבואר הוא שמקור ההרגשות החמשה הוא המוח אשר בכחו יעיר כל איברי הגוף לעשות חפצו כפי הציור הדמיוני העולה על רעיוניו · אולם סבת הרעיונים היא ריר ומיץ הצלול והזך אשר במוח הנקרא נער"ווין זא"פט המתנועע תנועה קלה מרגשת חמשת החושים הנפעלים ממוחשיהם אשר חוצה להם · או מכח הזוכר אשר בנפש פנימה · ובכח התנועה נעשים רשמים שונים במיץ הנזכר כפי שינוי הרעידה הפועלת בו כי כזורק אבן למי מכואות אשר יניע תנועות עיגוליות כאופן בתוך אופן סביבו כן הדבר הזה · ורשמי הציורים ההם נסקרים ונעשים כעין הקרח שעל החלב או הקרישה הדקה שעל פני החלב החמה ומהמבואר שהמיץ הנזכר נובע מהמוח אל כל גידי הנער"ווין אשר בכל אברי הגוף · לכן הציור ההוה במלאכת מחשבת במוח הוא זה יתפשט דרך גידי הנער"ווין בכל איברי הגוף ובזה ידעו האיברים ההרהורים והרעיונים העולים על המוח כי הציורים הנזכרים הם השיחה שבין המוח והאיברים לעין השיחה הציורית אשר ישוררו בה המשוררים · וכן להפך הציור ההוה במיץ האברים מרגשת המוחשים עולים אל המוח · ובזה ידעו האברים חפץ המוח להיותם נשמעים לחפצו וידע המוח חפצם להיות עזר למו · כי מלאכי ההרגשה עולים ויורדים בריר ומיץ הנזכר · וזה המיץ יש בו שמרים מעורב מריר הדק והצלול האמור ומריר גס ועב לכד התנועה לא יצויר בו ציור שלם כי אם יבוא פסקי פסקי · וזהו סבת שני מיני הרעיונים ההווים באישי האדם א' רעיונים צלולים ר"ל מסובבים זה מזה ואחוזים זה בזה כאוליות השלשלת יתלכדו ולא יתפרדו רעיון אחד מחייב זכרון רעיון חבירו הנמשך אחריו · וכל אלה הרעיונים מסובבים מציור הרשמים ההוים בריר הצלול שבמוח שכל קוי ציוריו שלמים הם אתו · ב' רעיונים מעורבבים ומבולבלים הבאים פסקי פסקי בלי סבה ומסובב ואין רעיון נמשך לחבירו כרעיוני החלומות והמשוגעים · ואלה הרעיונים מסובבים מציור הרשמים ההוים בריר העב והעכור אשר במוח המופסק פסקי פסקי · והנה כאשר ייעף האדם מרוב עבודה בהקיץ או ימשו כתגור חלקי המרה הירוקה באצטומכא ויעלה עשן חד ואריך כעשן תבערת יין שרף ויעמוד כל אחד סביב למוח · ומרוב אידוד ואריפות בליל העשן העולה ירדם הריר הצלול ולא יוכל עשות מעשהו מלאכת הציור כמו שירדם בשר השכים ויקהו משריית יין שרף או חומץ · אך הריר העב החמור לרוב גסותו לא יפעל בו האיד העשני האמור · והנה בפסול תרדמה על הריר הצלול הנזכר אשר במוח תמסך ממנו התרדמה בריר הנובע ממנו לכל האיברים ויבטלו רובי הרגשותם

וזהו

בנה שאר העיר כטעם היחיו את האבנים מהערימות ·
ומטעם זה יאמר כי עלתה ארוכה לחומות ירושלים · וכל
שמות א זה הוא מטעם קיום · וככה ותחיינה את הילדים · ת"א
ראשי' ו וקיימין · והפעיל להחיות אתך · פי' לקיים · ד' מ"ל
ויק' יג (א) תאר לזכר על ראש השעיר יחי · או כי ישוב
שם יג הבשר יחי · פי' הבשר הקיים ר"ל הבלתי נפסד מזלי
ש"א ב הצרעת · בשר מבושל כי אם חי · פי' הקיים בהויתו
שם ה ובלתי נפסד לצורת הבישול · כעת חיה · פי' כזה
שם לקיום בשנה האחרת · ר' בצרור החיים · ועיי' בשורש
ראשי' א חיי משפטו בנטיה · (ב) תאר לנקבה שרץ נפש חיה ·
שם יח כעת חיה · פי' קיום וכן ת"א בעידן דאתון קיימין ·
איוב לח ס' וחית כפירים תמלא · הוא שם מקרה ההיות · כ'
פס לג שמות א וחייתם בקדשים · (ג) כי חיות הנה · פי' מילדות
וע"ש קיום הוולד נקראי' חיות מטעם ותחיינה את
הילדים · שענינו קיום כאמור · והנח תמורת הדגש ·
סוף ו ויק' יג (ד) ולא ישאירו מחיה · ס' מחית המכוה · פי' בריאות
סוף' יז המכוה ורפואתה · כ' וערך בגדים ומחיתך · ב שם
ראשי' ט שם א חית השדה מיד כל חיה אדרשנו · ס' את חית
תלי' ג שם עט הארץ · ובתוספת וא"ו כי לי כל חיתו יער · כ' והיתם
שם קל לדבר הסגיר · ר' חיות קטנות עם גדולות · ג קיבוץ
ואסיפת עם או בתים ב' מ"ל (א) ויאספו פלשתים
ש"ב כג מחניהם לחיה · פי' למקום האסיפה · ומזה נקראת
נפש האדם חיה מטעם צרכו לקיבוץ המדיני והעזר קצתו
בקצתו ככתוב אעשה לו עזר כנגדו · משא"כ שאר
בעה"ח · אשר להשלמת זה העזר ברא לו הש"ית כח
הדיבור ההסכמי נוסף על שאר בעה"ח לחיות עזר למו
להודיע רעיוניו לרעהו לכל צרכיו להעזר ממנו · והוא
שאמר הכתוב ויהי האדם לנפש חיה · ת"א לרוח
תלי' סח ממללא · ס' גער חית קנה · פי' חיל עם נושאי קנה
שם הרמחים · כ' חיתך ישבו בה · פי' עמך · (ב)
במד' לב חות יאיר · כ' וילכוד את חותיהם · פי' קיבוץ
בתי הכפרים :

חיל ב' הו"ל א תוקף ויסתעף לצבא ועם ורכוש
שכלם יתנו תוקף לבעליהם ב' מ"ל (א) ואנשי
ישע' ה שם א חיל למסוך שכר · פי' גבורים · ס' את חיל דמשק ·
יואל ב פי' רכוש · חילי הגדול · פי' צבא ועם רב · ד' לשרי
מ"ב א ישע' ל החילים · כ' על כתף עירים חיליהם · (ב) ונפל
תלי' י בעצומיו חל כאים · פי' לפי הקרי רכוש של העניים ·
ב שם חומה או הגיא שעושים סביב לה · ישית חומות
ישע' כו מ"א כא וחל · ס' בחל יזרעאל :
איוב מא **הין** חוזק וחין ערכו · ועיי' שורש חנן :
יחזקאל יג **חיץ** כותל והוא בונה חיץ :
חיק שם השוקים ובפי המעורר שבבתי השוקים ·
משלי כא ועצ"הש יסוד כל דבר ושוליו · ושוחד בחיק ·
שם ה פי' מי שנותן שוחד לכיס השופט · ס' ותחבק חק
מ"א כב נכריה · אל חיק הרכב · פי' שולי הרכב ויסודו ·
שם ג כ' השכיבה בחיקי :
חך ב' הו"ל א שם החיך שתוך הפה · ועצ"הש רעיון
איוב לד ומחשבה · וחך יטעם לאכל · כ' דברה לשוני
שם לג שם ו בחכי · אם חכי לא יבין הוות · פי' רעיוני שהוא כלי
הדיבור הפנימי · ב שם הכלי שצדין בה דגים תמשוך
שם מ לויתן בחכה :
חכה תוחלת והמתנה על השגת הדבר המקווה · ב'
ישעי' ל ב"ל קל עומד · אשרי כל חוכי לו · ופיעל
שם סד שם ל עומד יעשה למחכה לו · יחכה יי' לחננכם · פי' ימתין
עד שתהיו ראוים לחנינה :
חכם * ידיעת סבת הדברים ומסובביהם · ד' ב"ל קל
מ"א ד עומד ויחכם מכל האדם · ופיעל מאויבי
תלי' קיט שם יט תחכמני · והפעיל מחכימת פתי · והתפעל ואל
קהלת ז ישעי' מ תתחכם יותר · ד' מ"ל (א) וגם הוא חכם ויבא רע ·
שם ג שם ה ס' וחכם הרשים · ר' הוי חכמים בעיניהם · ס'
שם יט שם כט חכמי יועצי פרעה · כ' ואבדה חכמת חכמיו · (ב)
ש"ב יד שמות לה אשה חכמה · ס' וכל אשה חכמת לב · ס'
משלי יד חכמות נשים · פי' החכמות שבנשים · (ג) לדעת

חכמה

(ה) לעבן לאסן · לעבנס אונטערהאלט געבן , לעבענדיג מאכן · (ו) לעבענדיג ·
(ז) גזונד · (ח) פריש · רוה · (ט) לעבענס לאנג · (י) דיא עוויגי
גליקזעליגקייט · (יא) בזעלט · (יב) דיא ערהאלטונג · ולד"א יעצט
פארהאנדן · ולד"א אייני געבעהררין · (יג) דאס טהיריש לעבן · (יד)
העבאממען ולד"א לעבהאפט · (טו) איין טהיר · (טז) צו הויפן · אייפיגאהר ·
איין לאגר · (יז) דארפשאפטן : חיל טאפפער · שטרייטבארי מענגר ·
(ב) פרמעגן · (ג) העער · (ד) מויער , וואלד : חין שטערקי · קראפט ·
שעהן , מעכטיג : חיץ וואנד : חיק שאאס · (ב) באדען · גרונד :
חך גוימען · (ב) אנגעל · האהמען : חכה האפפען · ווארטען :
חכם וויזי זיין · קלוג זיין · (ב) פערניכפטעלן · (ג) וויזי · פרשטענדיג ·

השכלת אמתתו ית' יותר יקרה מכל שמחה שבעולם ואם איש בער לא ידע זאת השמחה וכסיל לא יבין זה התענוג · ולכן תהיה זאת השמחה והתענוג עצם עוה"ב שעליו יאמרו ז"ל עוה"ב אין בו אכילה ושתיה כי אם צדיקי' יושבים ועטרותיהם בראשיהם · פי' השכל אשר בראשי האנשים ההם הוה עטרות להם שבו ילכו מחיל אל חיל לחזות בנועם יי' וליהנות בזיו השגתו · והוא רב טוב הצפון לצדיקים לכתוב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך · ובמ"א ביאר מהות זה המצפון ככתוב יצפון לישרי' תושיה ר"ל עצם החכמ' · ועוד לשוה מלין באורכים במ' הגמול שחברנו ושם הארכנו ופה אפס מקום :

ועוד ראיתי כי טוב הוא להעיר פה הערה קלה וקצרה בגדר החכמה והבדליה מן שאר חברותיה שהם דעת בינה וערמה · כי יקר דבר החכמה מאד לא ידע אנוש גדרה זולתי בני עליה אשר נאלנו לדבר בגדרה הרחיבו העמיקו דבריהם ושלומי אמוני בני עמנו אחרו בו חיבורים שלימים ויקרים · ואני זה דרכי בקודש להיות מקצר ועולה · וכל חכם יבין מדעתו וילמד הסתום מן המפורש ואומר · הידיעות תתחלקנה לשני מינים · א' ידיעות ערמימיות · ב' ידיעות סבות · הערמימיות הם הידיעות הערומות ומופשטות אצל בעליהם ידיעת סבותיהם למה היו כזה כי לא ידעו ממנו רק שהוא ענין סוקד על מנהגו כמו מי שיודע שכל איש בא בימים יש לו שער בזקן · וכל אשה דרך נשים לה כפי המנהג הטבעי · אך לא ידע סבת מציאות הזקן לאיש ודרך נשים לאשה ואיך יחייב זה טבע התולדה וידיעה כזו תקרא דעת ולא לחכמה תחשב להיות בעליה נקרא בשם חכם בעבורה כמו שלא יקרא הכלב בשם חכם להיותו יודע בטבעו שאחד הצלעות מכל משולש הוא קצר מקיבוץ ב' צלעותיו הנשארים וזה בעבור שלא ידע סבת קטנו מהם · אולם מי יודע סבת גידול הזקן באיש ולא באשה וסבת הגרת הווסתות בנשים · הנה ידיעה זו לחכמה תחשב ובעבורה יקנה בעליה שם חכם יען ידע הדבר בסבתו וכיולא בזה בכל הידיעות · ובאמת ותדע כי ידיעת טוב ורע אשר ברנש נהלך בה היא ידיעה טבעית לא סבית · כי אם יאהב איש אחד מאכל של גריסין ויאמר כי טוב הוא והשני ישנאהו ויהיה רע עליו · הנה אין אחד מהם יודע סבת טובו או רעתו כי לא ידעו מה הוא באמת · בלתי אם לזה הוא ניאות כפי טבעו ולזה הוא בלתי ניאות · לכן אין לידיעת טוב ורע מבוא בחכמה · וכל יודעיה ומולידי התולדות בהיקשים הלקוחים מידיעות טוב ורע יכונו בשם ערומים יען כי ערומים ומופשטים הם מדעת סבת ידיעתם ומלאכה זו לערמה תחשב · אשר גם קצת בע"הח מוטבעים לעשות מלאכתם מלאכת ערמומית כמו השועל והנחש שנאמר בו והנחש היה ערום · והראשון באדם כאשר הוסת לפתוי הנחש הערום לדעת טוב ורע ע"י האכילה ההרגשית נרמז גם בו תאר הערמה ככתוב וידעו כי ערומים הם שהוא לשון דמשתמע לתרי אפי · א' בעלי ערמה מופשטים מידיעת סבת הדברים · ב' מופשטים מבגדים שהוא ג"כ מגדר טו"ר · ולא לחנם שימש בעל הלשון בפעל ערם על שני המובנים האמורים כי כל זה להיותם דומים בענין ההפשטה כאמור · אולם ידיעת האמת והבדלו מן השקר אחרי אשר נבנות כהלך בה כפי מה שיגיע השכל לאמיתתה כאמרם ז"ל אמת יש לו רגלים · ר"ל סבות מטעם אמרם רגלים לדבר · לכן ידיעה זאת לחכמה תחשב · וכל מולידי התולדות בהיקשים לקוחות מידיעות אמיתיות ר"ל סבות יכונו בשם חכמים · והתולדה עצמה הנולדת מזיווג שתי ההקדמות האמיתיות תקראת בינה · מטעם בין שענינה תוך · להיות כי יצאה לדון בדבר החדש מבין ב' הקדמותיה · כאמרך (הקדמה הא') כל תמונה ישרת הצלעות בעלת שלש זויות · שוה ב' נצבות · (הקדמה הב') כל משולש הוא בעל שלש זויות · (תולדה) א"כ כל משולש שוה ב' נצבות · הנה ב' הקדמותיה האמיתיות במושכלות ראשונות או הדומות להן בהיותן ידיעות סבות נקראות בשם חכמה · והתולדה הנולדת מזיווגם נקראת בינה על שם יצאתה מביניהם · העולה מזה בגדרי חב"ד וערמה בקצרה הוא כי ב' מיני דעת הם טבעית וסבית · הטבעית תקרא דעת · והסבות תקרא חכמה · התולדה הנולדת מב' דעות טבעיות נקראת ערמה · והנולדו' מב' דעות סביות נקראת בינה · ואף שה"כ כלם בחכמה עשית · כדע כי לא בכח לבד יגבר ה' על מעשהו כ"א יעשה כל מעשהו בעלילות וסבות הנולדו' מב' דעות קודמות (ועש"ז יכנוהו א"ה בשם סבת כל הסבו') ככתוב כי אל דעות ה' ולו נתכנו עלילות · והיודע מבין שמן דבר נואלה הסבות בפועל ה' ומעשהו נק' חכם משכיל באמתתו כטעם פועל אמת שפעולתו אמת · ובזה תבין לתוכי' רבים ומדרשי חז"ל ומאמרי זוהר כמו אמרם ז"ל בינה היא בן יה · שים לבך ודוק בכתובי' עומק הכונתם כי לקצר אני צריך ולא כרוכלא אזיל ואחשוב · ומן מולא הדברים תשכיל כי לא ליודעי טו"ר חכמה · ולא לערומים דעת הסביות ע"כה יצחק הלוי ·

ד ישע' דא שם דח לילה · (ד) ׳חָזוּת קשה · כ׳ ט׳חֲזוּתְכֶם את שאול ·
ד״ה כ ט ר״אש׳טו (ה) ׳וּבְחָזוֹת יערו החוזה · (ו) ׳יכְּמַחֲזֶה לאמר · ס׳
במד׳ כד מ״א ז מַחֲזֵה שרי יחזה · (ז) וּמֶחֱזָה אל מֶחֱזָה · ב סיבוך
איו׳ מ דפו׳ מ בנינו קל בית אבנים ׳יֶחֱזֶה · ומשקלו קרן ׳יחָזוּת בין
ויק׳ ג שם עיניו · ג אבר החזה על ׳החָזֶה יביאנו · ס׳ חֲזֵה
שם ט התנופה · ר׳ על ט׳חֲזוֹת ;

חזק ג׳ הו״ל א תוקף וחוזק ד׳ ב״ל קל עומד · למען
ד״ה כ לא שם כו ׳יֶחֶזְקוּ בהורת יי׳ · ויוצא ולא חָזְקוּ · ופיעל
שם לד שם כו לבדוק ׳וּלְחַזֵּק הבית · והפעיל כי ׳הֶחֱזִיק עד למעלה ·
שם יג והתפעל ולא ׳הִתְחַזֵּק לפניהם · ז׳ מ״ל (א) מצהך
יחז׳ ג שם שם ׳חָזָק · ר׳ את פניך חֲזָקִים · ס׳ חִזְקֵי מצח · (ב) אם
שם ך שם לד לא ביד חֲזָקָה · (ג) ׳וּבְחָזְקָה רדיתם אותם · (ד)
ישע׳ח דכי׳א שמו׳ בְּחֶזְקַת היד · כ׳ וּבְחֶזְקָתוֹ בעשרו · · (ה) ׳כְּחֹזֶק יד ·
יג עמו׳ו תלי׳ יח כ׳ בְּחָזְקֵנוּ לקחנו לנו קרנים · (ו) ארחמך יי׳ חִזְקִי ·
ש״ב ג (ז) ודוד הולך וְחָזֵק · ב אחיזה ותפיסה ב׳ ב״ל קל
שם יח שם כ ׳וַיֶּחֱזַק ראשו באלה · והפעיל ׳וּמַחֲזִיק בפלך · ג
ד״ה כ ד מדת המילוי ומפיסת הכלי בנינו הפעיל ׳מַחֲזִיק בתים :
ישעי׳ סו חזר בע״ח ידוע אוכלי בשר ׳החֲזִיר :

חטא ב׳ הו״ל א עושה רעה בשגגה ב׳ ב״ל קל הלא
שם מב שם א יי׳ זו ׳חָטָאנוּ לו · גוי ׳חוֹטֵא · אתה קצפת
שם סד שם נט וַנֶּחֱטָא · והפעיל ׳מַחֲטִיאֵי אדם בדבר · ה׳ מ״ל (א)
שם לא דברי׳ כא מקרה אשר עשו לכם ידיכם ׳חֵטְא · ס׳ חֵטְא משפט
שם כד קהלתי מות · כ׳ איש בְּחֶטְאוֹ יומתו · ר׳ מרפה יניח חֲטָאִים
יחז׳ כג ישעיי א גדולים · ס׳ וְחַטָּאֵי גלוליכן · כ׳ חֲטָאֵיכֶם כשנים ·
במד׳ טו עמו׳ ט (ב) ׳כִּחֲטָאָה בשגגה · (ג) תאר בממלכה ׳הַחַטָּאָה ·
שמות לד ומקרה נושא עון ופשע ׳וְחַטָּאָה · (ד) במותיך
ירמי׳ יז שם ׳כְּחַטָּאת · פי׳ בחטאת במותיך · ס׳ חַטַּאת יהודה
שם יו איוב יג כתובה · כ׳ ומה חַטָּאתֵנוּ · ר׳ כמה לי עונות וְחַטָּאוֹת ·
תלים כה ס׳ חַטֹּאות נעורי ופשעי · כ׳ ושא לכל חַטֹּאותָי ·
שם שם א ישע׳יג ובי״ם והוא תאר · ובדרך ׳חַטָּאִים · כ׳ וְחַטָּאֶיהָ
ראשית ך ישמיד ממנה · (ה) ׳חֲטָאָה גדולה · ב הסרת החטא
שם לא ב׳ ב״ל פיעל אנכי ׳אֲחַטֶּנָּה · פי׳ אסיר חטאה
במד׳ יט בתשלומין · ׳וְחִטְּאוֹ ביום השביעי · והתפעל הוא
שם ׳יִתְחַטָּא בו · ב׳ מ״ל ושניהם תארים (א) והזה עליהם
שם ח מי ׳חַטָּאת · פי׳ הקרבן שמסיר החטא נק׳ חטאות ·
תלי׳ מ נטיתו כחטאת הקודם · (ב) עולה ׳וַחֲטָאָה לא שאלת :

חטב כריתה ב׳ ב״ל קל ׳לַחְטֹב עצים · מֵחוֹטֵב דברי׳ יט שם כט
עצך · ולא יַחְטְבוּ מן היערים · ופיעל יחז׳ לט
כזוית ׳מְחֻטָּבוֹת : תלי׳ קמד

חטם אריכת אף בנינו קל והתהלתי ׳אֶחֱטָם לך · פי׳ ישעי׳ מח
זו התהלתי להאריך אפי פן יאמרו בגוים עם יי׳
אלה ומארצו יצאו :

חטף לקיחת הדבר במהירות וחוזק בנינו קל
׳וַחֲטַפְתֶּם לכם נשים · ׳לַחְטֹף עני · יַחְטֹף עני : סופ׳ דא תלי׳י שם

חטר מטה ויצא ׳חֹטֶר מגזע ישי · ס׳ בפי אויל ישעי׳ יא
חֹטֶר גאוה · פי׳ אויל ידבר בגאוה ובוז עד״הכ משלי יד
בז לרעהו חסר לב :

חיי הרגשה והשגה בנינו קל · וארפכשד ׳חַי · וְחַי ראשי׳ יא ויק׳ כה
אחיך עמך · נ׳ מ״ל (א) תאר לאיש הו׳ · ׳חַי חַי ישעי׳ לח
הוא יודוך · ר׳ בעד הַחַיִּים אל המתים · (ב) תאר שם ח
לנקבה את הצפור הַחַיָּה · ר׳ שתי צפרים חַיּוֹת · באר ויק׳ יד שם
מים ׳חַיִּים · נק׳ המים הנובעי׳ והמוגרים בשם חיים שיר ד
עצ״הש כי כמוהו דם כל חי רצוא ושובבו כל הימים אשר
הוא חי · ושם מקרה החיות מות ׳וְחַיִּים · פ׳ לְחַיֵּי נחי משלי יח ראשי׳ ז
ובלי יו״ד וישבע בְּחֵי העולם · פי׳ הש״ית הוא חיות דניאל יב
המציאות כלו · או חיות התנועה בכלל ר״ל סבת
התמורה שהיא מולדת הזמן הנקרא עולם בכתובים ·
וכן ר״ל חֵי העולמים בצירי בב״ש וישתבח כמו שכתבנו
בהגהות התפלה ויעתר יצחק סי׳ קל״א · כ׳ חַיֶּיךָ והי ש״ב יא
נפשך (ג) אלמנות ׳חַיּוּת : שם ך

חיה ג׳ הו״ל א חיי הרגשה והשגה אם בכלל הגוף או
בחלק ממנו ר״ל רפואת החלי · ועצ״הש קיום
ובנין החרבו׳ וקיומם · ג׳ ב״ל קל עומד ועל חרבך ׳תִחְיֶה · ראשי׳ כז
וְחָיְתָה נפשי · ויימרו על השחין ׳וַיֶּחִי · ׳וַתְּחִי רוח יב ישעי׳ לח ראש׳
יעקב · פי׳ ותשמח כי העצבון הוא חולי בנפש אשר מה
מטעם זה נק׳ עצבון מלשון חולי כמו ומחבש לעצבותם ·
ורפואתו נקרא חיים · ובכה באור פני מלך חיים פי׳
כשמוח המלך ישמחו שריו ועבדיו וטעם אור שמחה כמו
ליהודים היתה אורה · ופיעל יוצא החכמה ׳תְּחַיֶּה קהלת ז
בעליה · פי׳ תשמח בעליה כטעם חכמת אדם תאיר פניו ·
שהוא מטעם ליהודים היתה אורה · שטעמה שמחה · *
ויואב יְחַיֶּה את שאר העיר · פי׳ דוד בנה המלוא והוא ד״ה א יא
בנה

(ד) פארהערזעהן · פראפעצייען · דייטן · (ה) איין זעהר · פראפעט ·
דייטר · פראפעצייהונג · (ו ז ח) איין גזיכט (דאס גזעהן ווירד) · (ט) פרא
טראג · קאנטראקט (יסוד הטעם בסימן כ׳ מזה הפורש כטעם כרית מן כלה) · (י)
דייטונג · אויסלעגונג · (יא) דיא ערשיינונג · (יב) וויכדן · דרעהן · (יג)
גוואלפדן · גדרעהט · (יד) דיא ברוסט · (טו) ברוסט = שטיקקי :
חזק פעסט, שטארק, מעכטיג, בהערצט זיין · מוט פאסן · (ב)
בפעסטיגן · פעסט מאכן · שטערקן · מוט מאכן · (ג) שטארק
ווערן · לו כעהמן · (ד) זיך שטערקן · (ה) שטארק · (ו ז) דיא שטערקי ·
מאכט · גוואלט · (ח) פאסן · (ט) אנגרייפן · פעסט האלטן · אנהעבנן ·
(י) ערהאלטן · אונטרהאלטן · אונטרשטיצן : חזר דאס שוויין :
חטא זיך פרגעהן · זינדיגן · פעהלן · פרברעכן · (ב) איין זינדר ·
זינדיג · זינדרים · (ג) זינדיגן מאכן (לו זינדן פרפיהרן) · פרזינדיגן ·
(מיט זינדן בפלעקקן) · פרפעהלן (דאס ציהל אדר דען לוועק והפסר סוה טעס
והייתי אני ובני של מה חטאים דהיינו שלא יגיע למלוכה כאשר בקשה) · (ד) איין פעהלר ·
פרברעכן · גברעכן · (ה) דאס פרגעהן · (ו) זינדליך · פעהלרהאפט ·
פאללר גברעכן · אונגליקליך (וא״כ יש לפרש ג״כ הפ׳ הנ״ל מזה הטעם) · (ז) דיא
פרגעהונג · (ח) דיא זינדי · פרשולדונג · (טי) זינדר · (יא) ביסן , (ולד״א הוא
חפן הא׳ וטעם הכפר על ענין הרגשת החטא) מיסן · פרמיסן (גוואהר ווערדן דאס
עטוואס פעהלט) · (יב) רייניגן (בזאנדרס פאן זינדן) · עכטזינדיגן · (יג) זיך
רייניגן · (יד רייניגונג · עכטזינדיגונג · טו) וכמוהו הקודם כוס = אפפר ·
זינדן = אפפר (וגם על פי ההוראה הזאת יתכן לפרש הפ׳ הנ״ל ע״ד מאמרם ז״ל פלוני נקי
מנכסיו) : חטב האיען · אומהויען · צרהויען · אויסהויען · (ב) אויסגשניצט ·
אויסגהויען · בילדהויערווערק :
חטם אנהאלטן (דען אדם אונד בילדליך דען לארן כי כן יקרא הארמי לאף הוטם) :
חטף ראפפן · ווענראפן · (ב) האסן · ערהאשן :
חטר איין שטאק · שטאס · ולד״ק איין רייז · אבלעגר :
חיי לעבן · (ב) איין לעבנדר · לעבנדיגר · (ג) לעבנדיג · פריש ·
פליסנד · (ד) דאס (אן איינם וועזן האפטנדי) לעבן · דיא לעבנסדויער ·
(ה) דאס לעבן (אים אבגזאנגן פרשטאנד) דיא לעבנס קראפט :
חיה לעבן · כאהרונג · לעבנסאונטרהאלט האבן · (ב) גזונד זיין אדר
ווערדן · גליקליך זיין · (ג) אויפלעבן · בלעבט ווערדן · זיך ערקוויקקן ·
(ד) ערקוויקקן · ערפרייען , גליקליך מאכן · בייאס לעבן ערהאלטן אדר לאסן ·

*(הערה) ומזה הטעם יתבאר עץ חיים היא למחזיקים בה · פי׳ כל העוסק בתורה ובחכמה תשמחנו עסקו כטעם משפטי יי׳ ישרים משמחי לב ·
כי שמחתני יי׳ בפעלך · והפך זה המתנהג כרשע בסל ימות בלא עתו ר״ל יעצב הפך החיים ככתוב ול תהי סכל הרבה למה
תמות בלא עתך · והוא שנעגש אה״ר בעצבון באכלו מעץ הדעת שהוא הפך עץ החיים · ככתוב בעצבון תאכלנה · כי אחרית כל שמחה זולת שמחת
תורה וחכמה המכונה בשם עץ חיים · יגון ועצבון בהעדרם מבעליהם · ככתוב ואחריתה שמחה תוגה · וכן אמרו ז״ל בזוהר שתחלתה שדוה וסופה
עציבו · משא״כ שמחת עץ החיים היא שמחת עולם על ראש צדיקים שאפי׳ בעוה״ב אין להם מנוחה ממהלכי השלימיות ובכל עת יוסיפו להשכיל
באמתתו ולהתענג על יי׳ מנועם השגתו · ככתוב עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו · פי׳ העוברי׳ בעומק המבוכות כטעם אין אדם עומד על ד״ת
אא״כ נכשל בהם · ישיתוהו אלה המבוכות מעין נובע מקור חכמה · וילכו בם מחיל אל חיל בהשגה כטעם מבין דבר מתוך דבר · וע״ם הליכה זו
את אחורי סת״א ותחזי ית דבתרי) · ככתוב יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה · ואמר אמת קנה ואל תמכור · פי׳ אל תמירהו בשום טובת
הנאה כי אין שום מחיר שוה בגוף האמת שהיא חותמו של הקב״ה שבה טובע את יצוריו לטעם פועל אמת שפעולתו אמת · פי׳ פועל קיים ושלם
שפעולתו קיימת ושלימה כי אמת עניינה קיום המשך לשלימות הנמצא ההוא · ככתוב מימיו נאמני׳ פי׳ קיימי׳ · לכן תהיה השמחה הנמשכת מטעם

שם לח אישים · ב זמן עם יושבי חָדֶל · והוא הפך מן חלד :
משלי טו מיכ׳ ז **חרק** מין קוצים כמשוכת חָדֶק · טובם כְּחֵדֶק :
חדר בית מוצנע וסתר ועצ"הש כוכבי׳ הנסתרי׳
יחז׳ מא מהעין · בנינו קל הַחוֹדֶרֶת להם · פי
האורבת להם בסתר החדר · ב׳ מ"ל (א) והבאת אותו
מ"כ כג שיר ג חֶדֶר בְּחֶדֶר · ס׳ ואל חֶדֶר הורתי · כ׳ יצא חתן
יואל ב משלי כד איו׳ ט מֵחֶדְרוֹ · ר׳ ובדעת חֲדָרִים ימלאו · ס׳ וְחַדְרֵי תימן ·
פי׳ הכוכבים הנסתרים תחת האופק בדרום מעין שוכני
ישעי׳ כו ש"כ ד צפון · כ׳ בוא בַּחֲדָרֶיךָ · (ב) בַּחֲדַר משכבו ::
חדש ב׳ הו"ל א חידוש שכנגד הישן · ב׳ ב"ל פיעל
תלי׳ נא שם קג ורוח נכון חַדֵּשׁ בקרבי · והתפעל תִּתְחַדֵּשׁ
כנשר נעוריכי · ב׳ מ"ל (א) תאר לזכר שירו לו שיר
שם לג ישעי׳ סו חָדָשׁ · ר׳ השמים הַחֲדָשִׁים ; (ב) תאר לנקבה והארץ
שם שם מב הַחֲדָשָׁה · ר׳ וַחֲדָשׁוֹת אני מגיד · ב שם יום חידוש
הירח או כל השלשים יום שמחידוש לחידוש · מחר
ש"א כ שם חֹדֶשׁ · פי׳ ר"ח · ביום הַחֹדֶשׁ השני · פי׳ שני לימי
במד׳ כח החודש כלו · כ׳ עולת חודש בְּחָדְשׁוֹ · ר׳ ראש
שמו׳ יב יחז׳ מז חֳדָשִׁים · ס׳ לְחָדְשֵׁי השנה · כ׳ לְחֳדָשָׁיו יבכר :
חוב חיוב הלואה או עונש ב׳ ב"ל פיעל
דניא׳ א דברי׳ לג וְחִיַּבְתֶּם את ראשי למלך · ומרובע אף חוֹבֵב
יחז׳ יח עמים · ועיי׳ שורש חבב · ומשקלו חבולתו חוֹב ישיב :
איו׳ כו **חוג** סיבוב ועיגול בנינו קל חוק חָג על פני מים ·
משלי ח ב׳ מ"ל (א) בחקו חוג על פני תהום · ס׳ על
ישעי׳ מ שם מד חוג הארץ · כ׳ וּבַמְּחוּגָה יתארהו · הוא שם הכלי
שבו רושמין החוג :
חוד דבר דבור על דרך ההעלם וההסתר · בנינו קל
שופ׳ יד ומשקלו אָחוּדָה נא לכם חִידָה · כ׳ לא מצאתם
שם דני׳ ח משלי א חִידָתִי · ר׳ ומבין חִידוֹת · כ׳ דברי חכמים וְחִידוֹתָם :
איוב טו **חוה** הגדה בנינו פיעל אֲחַוְּךָ שמע לי · והוקל
והטעם אגיד לך כמו שאל אביך וינדך ·
שם יג ומשקלו וְאַחֲוָתִי באזניכם :
שם כד **חוז** גבול בנינו קל ויודעיו לא חָזוּ ימיו · פי׳ לא
תלי׳ קז גבלו לו מקרה הזמן · ומשקלו מְחוֹז חפצם ·
ישעי׳ כח ובע"ק הביא בזה וְחָזוּתְכֶם את שאול · שלא כדרת כי
הוא משורש חזה :
ש"א יג **חוח** ג׳ הו"ל א מצדות · במערות וּבַחֲוָחִים ·
איו׳ לא ב מין קוץ תחת חטה יצא חוֹחַ · ר׳ כשושנת
שיר ב ד"ה ב לג בין הַחוֹחִים · ג כבלים וילכדו את מנשה בַּחוֹחִים ·
ועיי׳ שורש חח :
קהל׳ ד שיר ד **חוט** פתיל וְהַחוּט המשולש · ס׳ כְּחוּט השני :
ישעי׳ כו **חול** ו׳ הו"ל א חיל וצירים ד׳ ב"ל קל הרינו חַלְנוּ ·
שם כא ומרובע מְחוֹלֶלֶת תנין · והפעיל עומר ולאשה
שם מה תלי׳ כט מה תְּחִילִין · ויוצא יָחִיל יי׳ מדבר קדש · פי׳ ירמוז
לבליעת קרח שהיתה במדבר קדש כמ"שכ הרמ"בן ז"ל
וידמה כאלו ארץ חלה וילדה רוח העצור בבטנה כנודע ·

והפעל יְהוּחַל ארץ ביום אחד · והתפעל כל ימי רשע ישעי׳ סו
הוא מִתְחוֹלֵל · ובהכפל הפ"א והלמ"ד וְהִתְחַלְחַל איו׳ טו אסת׳ ד
המלכה · ד׳ מ"ל (א) חִיל כיולדה · (ב) ואסלדה תלי׳ מח
בְחִילָה · (ג) כי קול כְּחוֹלָה שמעתי · (ד) מלאו איו׳ א ירמי׳ ד
מתני חַלְחָלָה · ב חניה וחול ב׳ ב"ל קל והתפעל וסער ישעי׳ כא
מִתְחוֹלֵל על ראש רשעי׳ יָחוּל · ומשקלו יש רעה ירמי׳ כג
חוֹלָה · פי׳ נופלת וחונה על בני האדם · ג תוחלת קהלת ה
ג׳ ב"ל קל כי יָחִלָה לטוב · והפעיל על כן לא יָחִיל מיכ׳ א איוב כ
טובו · ומרובע דין לפניו וְהִתְחוֹלֵל לו · ד יצירה ב׳ ב"ל שם לה
מרובע מהפועל וַתְּחוֹלֵל ארץ ותבל · ומרובע מהפעול תלי׳ צ
הֵן בעון חוֹלָלְתִּי · ה חול אספרם מֵחוֹל ירבון · ס׳ וְכַחוֹל שם כא קלט עט
ימים עוף כנף · ו שם כלי שיר מה למנצח על מָחֲלַת : שם פח
חום שחור וכל שה חוּם בכשבים : ראשי׳ ל
חוס חמלה בנינו קל עומד ועינכם אל תָּחֹס : שם מה
חוץ ג׳ הו"ל א חוץ הפך הפנים ד׳ מ"ל (א) ויניחהו
מִחוּץ לעיר · (ב) וְלַחוּצָה החומה אחרת · שם יט ד"ה ב לב
ר׳ כספם בַּחוּצוֹת ישליכו · כ׳ דבר ודם בְּחוּצוֹתֶיהָ · שם ז שם כח
(ג) בפנימי וּבַחִיצוֹן · (ד) עד החצר הַחִיצוֹנָה · ב שם מא שם י
שווקים משקלו מִחוּץ האופים · נשיתו שוה לחוץ הקור׳ · ירמי׳ לז
ג זולת ומי יחוש חוּץ ממני · אין לו נטיה כלל : קהלת ב
חור ג׳ הו"ל א לובן בנינו קל ולא עתה פניו יֶחֱוָרוּ · ישעי׳ כט
פי׳ יבוש כטעם המלבין פני חברו · ב׳ מ"ל (א)
חוּר כרפס · פי׳ מצעות לבנות · (ב) סלי חוֹרִי · פי׳ אסת׳ א ראשי׳ מ
סלים לבנים והם העשוים מקליפת עץ · ב שרים או
הפשים שמלכך בן חוֹרִים · וְלַחוֹרִים ולסגנים · ס׳ ואריבה קהלת י נחמי׳ ב
את חֹרֵי יהודה · כ׳ חֹרֶיהָ ואין שם מלוכה · ג נקב שם יג ישעי׳ לד
וחור ג׳ מ"ל (א) ויקוב חֹור בדלתו · ר׳ מן הַחֹרִים אשר מ"ב יב ש"א יד.
התחבאו שם · ס׳ חורי עפר וכפים · כ׳ וימלא טרף איוב ל
חֹרָיו · (ב) על חור פתן · ר׳ הפח בַּחוּרִים כלם · כחו׳ ב ישעי׳ יא מב
(ג) סלי חֹרִי · פ"ק סלים העשוים נקבי׳ נקבים · ר׳ ראשי׳ מ
ואורגים חוֹרָי · פי׳ רשתות או בגדים העשוי׳ נקבי׳ לנוי : ישעי׳ יט
חוש מהירות ב׳ ב"ל קל עומד חַשְׁתִּי ולא תלי׳ קיט
התמהמהתי · והפעיל יוצא אָחִישָׁה מפלט שם נה
לי · ב׳ מ"ל (א) כי גז חִישׁ ונעופה · (ב) ואנחנו שם צ
נחלץ חֻשִׁים : במדב׳ לב
חזז שם ברק הנראה בענן או הענן עצמו · ודרך
לַחֲזִיז קולות · ר׳ יי׳ עושה חֲזִיזִים : איוב כח זכרי׳ י
חזה ג׳ הו"ל א ראות עין או שכל ונבואה · בנינו קל
עומד מלך ביפיו תֶּחֱזֶינָה עיניך · יי׳ רמה ידך ישעי׳ לג
בל יֶחֱזָיוּן · פי׳ בל יראו בעין שכלם רוממותך מבחי׳ שם כו
החכמה אשר יסדת בפועל כפך · ואתה תֶחֱזֶה מכל שמות יח
העם · אשר חָזָה על יהודה · פי׳ נבא הַחוֹזֶה דוד · ישעי׳ א ש"ב כד
ז׳ מ"ל (א) אין חָזוֹן נפרץ · ס׳ חֲזוֹן ישעיהו · (ב) ש"א ג ישעי׳ א
משא גיא חִזָּיוֹן · (ג) בחלום חֶזְיוֹן לילה · כ׳ איש שם כב איו׳ לג
מֵחֶזְיֹנוֹ · ר׳ בחוריכם חֶזְיֹנוֹת יראו · ס׳ מֵחֶזְיוֹנוֹת זכרי׳ יג יואל ג איו׳
לילה

(ד) דיא אירדישי וועלט : **חרק** איין דארן : **חדר** נד"ק פרשלאסן זיין ולד"א איכם איכרי דריכגן · (ב) צימער · סטובי · קאממער · גמאך :
חדש ערכייען · (ב) זיך ערכייען , פרייכגן · (ג) כייא · איין כייעס · (ד) אייכי כייע · (ה) דער כייע מאכד · איין מאכאט :
חוב פיר סולדיג ערקעננן אדר אויך אכגעבן · אכקלאגן · (ב) סולדיג מאכן · איין פפליכט נעהמן · פרפפליכטן · (ג) דיא סולד · פפליכט. סולדפארדרונג : **חוג** איינן קרייז ציהן · צירקל מאכן · (ב) איין קרייז צירקל · (ג) איין צירקל (נעמליך דאם נפעם וואמיט איין צירקל בסריבן ווירד) :
חוד איין רעטזל אויפגעבן · (ב) איין רעטזל · סארף = זיננינם ווארט דעגק = ספרוך : **חוה** אנזאייגן · פארטראגן · (ב) דיא אנזאייגי · דער פארטראג : **חוז** בסטימען · איין ציהל זעצן · (ב) דיא בסטיממונג · דאס ציהל : **חוח** קליפטי · (ב) איין דארן · (ג) קעטטן :
חוט איין פאדן · אייני שנור ; **חול** בעבן · ציטרן · סמערצן האבן · ועהן האבן · אין וועהן עמפפאנגן · גבעהרן · (ב) בעבן מאכן · נס כסימן הא" · (ג) ערסיטרן · (ד) ענטשטעהן · (ה ו) זיך ענגסטיגן · (ז) אנגסט · (ח) אייני פרויא אין קינדסנעטהן · (ט) וועהן · (י) זיך (אויף עטוואס) וועלכן אדר ווערפן · (יא) האפטן · (יב) הארדן · האפן · (יג) ערסאפן · הערפארבריגגן · (יד) דער זאנד · (טו) איין מוזיקאליסם אינסטרומענט : **חום** סווארץ · ולד"א דונקל = ראט :
חוס סאכן · זיך לייד זיין לאסן : **חוץ** אויסרהאלב · (ב) אויסווערטס נאך אויסן · (ג) עפנטליכי פלעצי · סטראסן · (ד) דאס אייסרי · (ה) דער מארק · (ו) אויסר : **חור** ווייס ווערדן · בלייך ווערדן · ערבלאסן · (ב) ווייס · (ג) פרייא = העררן · עדל = לייטי · (ד) איין לאך · (ה) דורכבראככי ארבייט · גפלאכטן · (ו) פילע אדר פלאר :
חוש איילן · (ב) איילן (מאכן) · עראיילן · (ג) סנעלל · גשווינד · (ד) ראס · ריסטיג · אוכגזיימט : **חזז** דער בליץ :
חזה · זעהן · סויען · (ב) איינזעהן · פרשטעהן · (ג) ערזעהן · ערוועהלן ·

העני · ונפעל בו לדבר יחבל לו · ג׳ מ״ל (א) בעד משלי יג
נכריה חבלהו · (ב) חבל לא ישיב · (ג) חבלתו חוב סס ך יחז׳ יח סס
ישיב · **ב** השחתה ד׳ ב״ל קל חבול חבלנו לך · ונפעל נחמי׳ א
בו לדבר יחבל לו · ופיעל לחבל כל הארץ · ופועל משלי יג ישעי׳ יג
וחבל עול מפני שמן · ב׳ מ״ל (א) חבל חבלנו לך · סס י נחמי׳ א
(ב) לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים · פי׳ זכרי׳ יא
נועם רומז למלכי ב״ד שהיו בתחלת בית שני שהנהגתם
היתה נעימה · וחובלים רומז לחשמונאי׳ שבסוף הבית
שגרמו השחתת עם ה׳ וביתו · **ג** צירים וחבלים בנינו
פיעל שמה חבלתך אמך · פי׳ בלדתך באו צירים שיר ח
לאמך ממך · וכמוהו בני יצאוני · ועצ״הש לדרת
המחשבות והריונם · הנה יחבל און · ומשקלו בטרם תלי׳ ז
יבוא חבל לה · ר׳ צירים וחבלים יאחזון · ס׳ חבלי ישע׳ סו יג הוש׳ יג
יולדה יבואו לו · כ׳ תחיל תזעק בחבליה · **ד** עבותים ישעי׳ כו
וכל שמלאכתו בהם כמו גורל ונחלת בעבור שמתחלקים
בחבל · וכן כלי האניה ומנהיגיה בעבור שמלאכתם
בחבלים ועבותות · ג׳ מ״ל (א) ואדמתך בחבל עמו׳ ז
תחולק · ס׳ חבל נחלתכם · כ׳ טמון בארץ חבלו · תלי׳ קה איו׳ יח
וכלם שהם מזה הענין החי״ת פתוחה בנטיה · וכל שהוא
מענין הקודם החי״ת סגולה בנטיה · ר׳ וחבלים בראשיה׳ · מ״א כ
ס׳ ויפלו חבלי מנשה · כ׳ וכל חבליו בל ינתקו : (ב) יהוש׳ יז ישעי׳ לג
וכשוכב בראש חבל · פי׳ בראש התורן ששם נאחזים משלי כג
החבלים · (ג) רב החובל · פי׳ שר האניה שמלאכתו יונ׳ א
בהבלים · ר׳ חבלי הים · כ׳ מלחיך וחובליך · **ה** יחז׳ כז סס
תחבולה ועצה בנינו פיעל הנה יחבל און · פי׳ ייעץ תלי׳ ז
רע · ומשקלו ונבון תחבולות יקנה · כ׳ מתהפך משלי א
בתחבולותיו · **ו** קהלה וחבורה ב׳ מ״ל (א) ופגעת איוב לז
חבל נביאים · (ב) ולאחד קראתי חובלים · פי׳ ש״א י זכר׳ יא
רומז למלך וכהן מנהיגי העם הכהן יכנה בשם נועם
והמלך בשם חובלים ע״ש קהל עם אשר תחתיו · ולאחר
הפי׳ הוא מהוראה הב׳ כמו שכתבנו :

חבק תפישת הידים סביב הנאהב ב׳ ב״ל קל כעת
חיה את חובקת בן · ופיעל וימינו תחבקני · מ״ב ד שיר ב
ומשקלו מעט חבוק ידים : משלי ו

חבר ג׳ הו״ל **א** דביקות וחיבור ה׳ ב״ל קל עומר כל
אלה חברו · ופיעל וחברת את היריעות · ראשי׳ יד שמו׳ כו
ופועל אל שני קצותיו וחבר · היחברך כסא הוות · פי׳ סס לט תלי׳ צד
היחובר עמך ונפל הדגש להקל · והפעיל אחבירה איוב יו
עליכם במלים · והתפעל ולקץ שנים יתחברו · ה׳ מ״ל דני׳ יא
(א) תאר לזכר חבר הוא לאיש משחית · כ׳ האחד משלי כח
יקים את חברו · ר׳ חברים מקשיבים לקולך · ס׳ קהל׳ ד שיר ח
וחברי גנבים · כ׳ על עדרי חבריך · (ב) לנקבה והיא ישעי׳ א שיר א
חברתך · (ג) מקרה ובית חבר · ס׳ חבר כהנים · מלא׳ ב מש׳ כא הוש׳
(ד) יכרו עליו חברים · (ה) וארח לחברה · (ו) ומן איוב מ סס לד
התחברות אליו · (ז) החוברת השנית · (ח) במחברת דני׳ יא שמו׳ כו
השנית · כ׳ לעומת מחברתו · ר׳ ועצים למחברות · סס כח ד״ה ב׳ לד
ולמחברות הכין דויד · **ב** מין קסם ידוע בנינו קל ד״ה א כב

ומשקלו חובר חבר · ר׳ חובר חברים מחכם · כ׳ דברי׳ יח תלי׳ נח
עמדי נא בחבריך · **ג** מכה שנתחבר בה הדם ונצרר ר״ל ישעי׳ מז
נקרש · או כתמים בעור הבשר · ג׳ מ״ל (א) פצע סס
חבורה · כ׳ וילד לחברתי · ר׳ חברות פצע תמרוק א ראש׳ ד משלי כ
ברע · כ׳ נמקו חבורותי · (ב) ובחברתו נרפא לנו · תלי׳ לח ישעי׳ נג
(ג) ונמר חברברותיו : ירמי׳ יג

חבש קשירה או עצירה ג׳ ב״ל קל ואחבשך בשש · יחז׳ יו
לשום חיתול לחבשה · פי׳ לקשור על המכה סס ל
במטלית · ואחבשה לי החמור · פי׳ אקשור רסן על ש״ב יט
פע · האף שונא משפט יחבוש · פי׳ יעצור בעם : איו׳ לד
ופיעל מבכי נהרות חבש · פי׳ עצר במים שלא יוגרו · סס כח
ופועל לא זורו ולא חבשו : ישעי׳ א

חבת ב׳ הו״ל **א** שם מנחה כ״ג בבוקר ובערב ·
באמונה על מעשה החבתים · **ב** שם כלי טיגון ד״ה א ט
בלתי עמוקה ואם מנחה על המחבת ולמרבכת · ועיי׳ שורש חבה : סס כג

חגג ג׳ הו״ל **א** מועד בנינו קל חקת עולם תחגהו · שמו׳ יב
ומשקלו וחגותם אותו חג לה׳ · ס׳ את חג המצות סס סס כג
תשמור · כ׳ ושמחת בחגך · ר׳ בחגים ובחדשים · כ׳ דברי׳ יו יחז׳ מה
חגי יהודה חגיך · מאסתי חגיכם · **ב** שם הקרבן אסרו נחו׳ ב עמו׳ ה
חג בעבותי׳ · כ׳ וס׳ ור׳ כאמור בקודם · **ג** תנועה תלי׳ קיח
בנינו קל יחוגו וינועו כשכור · ומשקלו למצרים לחגא : סס קז ישעי׳ יט

חגב שם מין ארבה ואת החגב למינהו · וי״מ ויק׳ יא
עצ״הש ויסתבל החגב · כינוי לאבר המוליד · קהל׳ יב
ר׳ ויושביה כחגבים : ישעי׳ מ

חגה בקיעי הסלעים יונתי בחגוי הסלע : שיר ב

חגר ג׳ הו״ל **א** חגירת אזור ועצ״הש לבישת הארץ
בדשאי׳ בנינו קל ולמזח תמיד יחגרה · וגיל תלי׳ קט
גבעות תחגרנה · ג׳ מ״ל (א) ועליו חגור חרב · כ׳ סס סה ש״ב כ
ועד קשתו ועד חגורו · (ב) מכל חוגר חגורה ומעלה · ש״א יח מ״ב ג
כ׳ בחגורתו אשר במתניו · ר׳ ויעשו להם חגורת · מ״א ב ראשי׳ ג
(ג) ומחגרת שק · **ב** מניעה ועצירה בנינו קל שארית ישעי׳ ג
חמות תחגר · פי׳ תעצור באויבינו לבל יחם לבבם תלי׳ עו
להלחם בנו · **ג** תנועה ויחגרו ממסגרותיהם · פי׳ ש״ב כב
יתנועעו וילכו כחיגר מכובד כבליהם :

חדד חידוד וחריפות ב׳ ב״ל קל וחדו מזאבי ערב · חבק׳ א
והפעל הרב חרב הוחדה · ב׳ מ״ל (א) יחז׳ כא
חדה כחרב פיות · (ב) תחתיו חדודי חרש : משלי ה איוב מא

חדה ב׳ הו״ל **א** שמחה ב׳ ב״ל קל אל יחד בימי סס ג
שנה · ופיעל תחדהו בשמחה את פניך · תלי׳ כא
ומשקלו עוז וחדוה במקומו · ס׳ כי חדות ה׳ היא ד״ה א יו נחמי׳ ח
מעוזכם · **ב** חידוד וחריפות בנינו קל · ברזל בברזל
יחד ואיש יחד פני רעהו · ויוצא ע״מ ותחז בציון עינינו משלי כז
והקמץ הראשון בעבור ההפסק · ובע״ק הביאו בשורש
חדד שלא כדת כי עם היותו מענינו איננו משרשו :

חדל ב׳ הו״ל **א** מניעה ב׳ ב״ל קל הקולות יחדלון · שמו׳ ט
ויחדלו הקולות · והפעיל החדלתי את שופ׳ ט
רשני · ומשקלו ארעה מה חדל אני · ס׳ נבזה וחדל תלי׳ לט ישעי׳ נג
אישים

(ב) איין פפאכד · (ג) פרדערבן (עומד) · (ד) פרדערבן (יוצא) · (ה) פרֿ
דערבר · (ו) וועהן האבן · קינד עמפפאנגן · גבעהרן · (ז) מיט איינס
נדאנקן שוואנגר געהן · איינן אנשלאג אויסבריטן · (ח) אייני וועהי : (ט)
איין שטריק · איין שטריק · אייני שטרעקקי · אייני מעסשנור · איין מאאם
איין טהייל · (י) דער מאסט ־ בוים ולד״א דער שטייאר · (יא) שיפם קאפיטען
ולד״א איין שטייארמאן · (יב) איינן אנשלאג פאסן · (יג) אנשלעגי · (יד)
אייני גזעללשאפט , באנדי , טרופפי · (טו) פרגזעללשאפטן :
חבק אומפאסן · (ב) אומארמן · (ג) דאס איין אייכאנדר שלאגן (דער
הענדי) : **חבר** זיך גזעללן · (ב) פרבינדן · פראייניגן · צוזאממן
העפטן · פיגן · בפעסטיגן · (ג) צוזאממן זעצן · (ד) איין גזעלל ·
גזעללשאפטר · פריינד · מיטברודר · (ה) אייני באנדי · (ו) פרבינדונג ·
פרבינדטי · (ז) אייני גזעללשאפט · (ח) דיא פרבינדונג · פרבינדונג · (ט)
איין העפט · (י) איין באנד דער אנשלום (יא) אלים ־ באלקן · (יב) שהיר ־ אנגל ·
(יג) צויברן · באנן · (יד) דער צויבר · דיא באננונג · (טו) באנשפריכי ·
(טז) אייני ביילי · (יז) בונטי פלעקקי : **חבש** איינהיללן · איינוויקלן · (ב)
פרבינדן (אלם אייני וואונדי) · (ג) ציימן · צוים אויפלעגן · (ד) בנעמן ·
איינהאלט טהון : **חבת** פפאנקוכן · (ב) אייני פפאני :
חגג פייערן · (ב) איין פייער ־ טאג · פעסט ־ טאג (ג) איין אפפר · (ד)
טוימלן · וואנקן · (ה) דער שווינדל : **חגב** אייני ארט היישרעקי :
חגה אייני ריצי · שפאלטי : **חגר** גירטן · אומגירטן · אומבינדן · אנלעגן ·
(ב) דעגן ־ גהענג · (ג) איין גירטל · (ד) איין אנצוג · (ה) איינהאלט
טהון ולד״א גם זה מפן הא׳ · (ו) ציטטרנד געהן : **חדד** שארף זיין · (ב) שארף
גמאכט · גשערפט · (ג) שארף · (ד) דיא שפיצן · שערבן : **חדה** זיך פרייען ·
(ב) ערפרייען · (ג) דיא פריידי · (ד) שלייפן · שערפן : **חדל** אויפהערן ·
אבלאסן · אונטרלאסן · אונטרבלייבן · מאנגלן · (ב) מאנגלן לאסן ·
פרזאגן · פארענטהאלטן · (ג) אויפהערנד · פרגענגליך · מאנגלהאפט ·

נצמתו · ור"ס פי' מטעם קור וקרישה כאמרם ז"ל כסא
דכספא נמי אסור משום דמרזיב · והטעם בימי החורף
יקרשו ויתאספו (כי נצמתו הוא מטעם צומת הגדי')·
ובימי החום ירחקו ממקומם :

ירמי' טו **זרה** ב' הו"ל **א** פיזור ד' ב"ל קל ואזרם במזרה ·
יחז' ו שם כב ונפעל בהזרותיכם בארצות · ופיעל וזריתך
איוב לז בארצות · וממזרים קרה · פי' מרוחות הנושבות
תלי' כח ומפזורות יבוא קור · ופיעל זרו רשעים מרחם ·
ש"ב כב והפעיל ותזרני חיל למלחמה · פי' פזרת חיל וכח
ירמי' נא בכל אברי · ועיי' שורש אזר · ב' מ"ל (א) זרים
שם טו וזרוה · (ב) ואזרם במזרה · **ב** סיבוב ב' ב"ל פיעל
תלי' קלט ש"ב כב ארחי ורבעי זרית · והפעיל ותזרני חיל למלחמה ·
שמו' כה שם ל פי' קצת סבבת · ומשקלו זר זהב · כ' מתחת לזרו :

זרח ג' הו"ל **א** זריחת אור ועצ"הש גילוי הבהירות
שם כב בנינו קל עומד · אם זרחה השמש עליו ·
ד"ה כ כו והצרעת זרחה במצחו · פי' נתגלה בהירות הבהרת ·
ישעי' ס ג' מ"ל (א) ומלכים לנוגה זרחך · (ב) מי העיר
שם מא שם מה ממזרח · ס' ממזרח שמש וממערבה · (ג) בתו' ה"א
ד"ה ב' לא למזרחה על נדבות האלהי' · **ב** תושב הארץ · ב' מ"ל
שמות יב שם (א) תורה אחת יהיה לאזרח · ס' וחי' כאזרח הארץ ·
תלי' פח (ב) משכיל להימן האזרחי · **ג** תאר לעץ לח ומתערה
שם לז כאזרח רענן :

שם ל **זרם** שטף ב' ב"ל קל זרמתם שנה יהיו · פי' ידמה
יצירת האדם לציץ השדה הגדל על כל זרם מים
שבין לילה הי' ובין לילה אבד ומי מהם שהמטיר עליהם
בערב · בבוקר יחלופו · ואשר בבוקר יציצו יתייבשו
שם עז לערב · ופועל זרמו מים עבות · פי' עבות חסר מ"ם
כמו השמרו לכם עלות בהר · והטעם נשטפו מי גשם
ישעי' א מהעבים · ג' מ"ל (א) כמהפכת זרים · פי' מהפכת
שם ד שם כח זרם מים · (ב) מזרם וממטר · ס' כזרם ברד · (ג)
יחז' כג וזרמת סוסים זרמתם :

זרע ב' הו"ל **א** הזרע שממנו יתהוה הצמח או החי
ישעי' יז ד' ב"ל קל וזמורת זר תזרענו · ונפעל ונקתה
במד' ה ישעי' מ ונזרעה זרע · ופועל אף בל זרעו · והפעיל אשה כי
ויק' יב תזריע · פי' הוא פעל יוצא לשלישי כלומר שתסבב
להזריע את בעלה זרע ארם · וזה פי' מוכרח אחר שבקל
הוא יוצא לא יתכן שיעמור בהפעיל · ו' מ"ל (א) שכבת
שם טו שם כז זרע · ס' וכ' לפי זרעו זרע חומר שעורי' · (ב) על
שם יא ישעי' סא כל זרע זרוע · ר' וכגנה זרועיה תצמיח · (ג) והמן
במד' יא דני' א כזרע גד הוא · (ד) מן הזרועים ונאכלה · (ה) ונותן
שם ישעי' יט להם זרענים · (ו) וכל מזרע יאור · **ב** שם קנה
דברי' לג הזרוע ועצ"הש גבורה ותוקף ב' מ"ל (א) וטרף זרוע
שם ד שם ט אף קדקוד · ס' ובזרוע נטויה · כ' ובזרועך הנטויה ·
שם לג ר' ומתחת זרועות עולם · פי' ישראל הם מעון לאלהי
קדם כטעם ונתתי משכני בתוככם · והוא להם

מתחרת תשועת עולמים · (ב) ובאזרוע נטויה · כ' ירמי' לב
ואזרעי מקנה תשבר : איוב לא

זרק ב' הו"ל **א** זריקה ב' ב"ל קל עומד גם שיבה
זרקה בו · ויוצא ויזרקהו על המזבח · ופועל הוש' ז ויק' ט
מי נדה לא זרק עליו · **ב** שם הספל שזורקים ממנו במד' יט
הדם מזרק אחד כסף · ר' כמזרקים לפני המזבח · ס' שם ז זכרי' יד
מזרקי כסף שנים עשר · ובוא"ו תי"ו היעים ואת במד' ז
המזרקות · כ' ויעיו ומזרקותיו : שם ד שמות כז

זרת שם חצי אמה בת ששה טפחים זרת ארכו וזרת שם כח
רחבו · ושמים בזרת תכן · פי' דקדק מאד ישעי' מ
במרחקיו והכל לסבות וקצתם נודעו למשכילי עם ועם :

בני רביעים

זלזל ענפי האילנות וכרת הזלזלים במזמרות : שם יח
זלעף בעתה או שריפה זלעפה אחזתני · ר' ורוח תלי' קיט
זלעפות · ס' זלעפות רעב : שם יא איכה ה
זרזף נטיפת מים כרביבים זרזיף ארץ : תלי' עב
זרזר שם בע"ח מה· זרזיר מתנים : משלי ל

נשלמה אות הזי"ן

אות החי"ת

חח שלשלת וכבלים אחח ונזם · הוא עדי ושרשרות שמו' לה
זהב שנושאי' הנשים על הצוואר · כ' ושמתי חחי מ"ב יט
באפיך · הוא שלשלת ששמים באפי או בלחיי החיות
הרעות כמו הדובים להנהיגם ולעשותם בני תרבות · ר'
ויביאוהו בחחים · הם כבלי ברזל יאסרו בם רגלי יחז' יט
השבוים · ועיי' שורש חוח :

חבב אהבה וחיבה בנינו מרובע אף חובב עמים · דברי' לג
ומשקלו לטמון בחבי עוני · פירושו כטעם איוב לא
על כל פשעים תכסה אהבה :

חבא מחבוא וסתר ה' ב"ל נפעל קול נגידים נחבאו · שם כט
ופועל יחד חבאו עניי ארץ · והפעיל בצל ידו שם כד
החביאני · והפעל ובבתי כלאים החבאו · והתפעל ישעי' מט שם מב
ויתחבאו העם במערות · ב' מ"ל (א) מכל המחבאים ש"א יג שם כג
(ב) כמחבא רוח : ישעי' לב

חבה ב' הו"ל **א** מחבוא וסתר ב' ב"ל קל חבי כמעט ישעי' כו
רגע · ונפעל ונחבה לא יוכל · ומשקלו ושם ירמי' מט
חביון עוזו · **ב** שם כלי טיגון שטחי בלי עומק ואם חבק' ג
מנחה על המחבת · ס' מחבת ברזל : ויק' ב יחז' ד

חבט דישה במקל יד · ב' ב"ל קל ותחבט את אשר רות ב
לקטה · ונפעל במטה יחבט קצח : ישעי' כח

חבל ו' הו"ל **א** משכון וערבון · לקיחתו בחזקה או
נתינתו ברצון · ב' ב"ל קל כי תחבל אחיך איוב כב
חנם · פי' תמשכנהו בחזקה · ועל עני יחבלו · פי' שם כד
יתנו משכון למלוה להם מעות על סמך שיפרעו בגולת

העני

זרה ווערפן · שווינגן · שטרייען · (ב) צרשטרייען · אויסשטרייען ·
אויסברייטן · (ג) כנוי לרוחות דיא (אללם צרשטרייאכדי) ווינדי ·
(ד) פרוואורפן · (ה) פרבנרייטן · (ו) צרשטרייער · פרדערבר · (ז) איינער
שווינגי · (ח) עומד אומגעבן · אומריגגן (ולדעת הרמ"במן הוא מענין זרת ות'
מעסן) · (ט) כת' הקוד' והענין יוצא · (י) איין קראנץ :
זרח שיינן · בשיינן · ערשיינן · אויפגעהן (אלם דיא זאננע) · (ב) דער
שיין · (ג) דער אויפגאנג דער זאננע · דיא מארגן זייטי · (ד) איין
איינגעבארנער · איינהיימישר : (ה) הנכון כדעת הרמ"במן שהוא מפן הכ' וכת' שם גם' זמירות
ישראל : **זרם** היגשטרעהמן · פליסן לאסן · (ב) שטרעהמן , (ג וד) איין
שטראהם · וואסרשטורץ · (ה) דער זאמן-שום : **זרע** זעען , אויסזעען ·
בזעען · בזאמן · (ב) בזאמט ווערדן · (ג) זאמן הערפארברינגן · איין
זאמן שיסן · קינדר גבעהרן · (ד) דער זאמן · דיא קינדר · נאכקאממן ·
(ה) דיא אויסזאאט · (ו וז') זאמן-פריכטי · כלומר שנזרעו ולא נטעו כמו ירק
עשב והדומה לו , ולדעת ר' סעדי' גאון ת' הילזן-פריכטי וי' שנקראו כן להיות הדבר הנאכל
גהם הוא ג"כ הזרע · (ח) דיא זאאט · (ט) דער ארם · דיא מאכט · גוואלט :
זרק זיך ווערפן · אנשפריגגן · (ב) ווערפן · שפרענגן · בשפרענגן · (ג)
איין שפרענג-נאפעם · שפרענג-בעקקן : **זרת** איינע שפאנני (ולד"א
איין דוימן : **זלזל** צווייגי : **זלעף** שוואולי היצי · אנגסט :
זרזף לד"ק איין טראפפן · ולד"א טרעפפלן · טרייפלן ולד"א בפייכטן :
זרזר איין טהיר דאם בהענדי לייפר (פיסי) האט :
חח איינע האלז-קעטטי · ולד"א אהר-געהנגי · (ב) איינע מוילקעטטי ·
ולד"א איינע אנגל · (ג) קעטטן · פעסלן ומזה נ' שדעת הר"החח היא היזמל
כנונה : **חבב** ליבן (ולדעת הרמ"במן הוא מלשון חוב) שולדיג מאכן · פרפפליכטן ·
(ב) ליבי פיר זיך זעלבסט · איינן-ליבי (ולד"א) דיא פפליכט (ויהי' טעמו לטחון
העול כדרכי היושר כדרך תרמאי') : **חבא** פרשטעקקן · פרבערגן · פרהיימליכן (ב) זיך
פרשטעקקן · פרקריכן · (ג) גהיימי ארטי · (ד) דיא פרהיימליכונג · היימליכקיי'
חבה עיין בשורש הקודם · (ב) דאם פרשטעקטי · פרבארגני · (ג) איינע בראט-
פפאנני : **חבט** אויסשלאגן · דרעשן : **חבל** פפאנד נעהמן · אויספפענדן ·

זמם מחשבה רעה או לשמור מרעה · בנינו קל עומר
שם יט תלי' יז ועשיתם לו כאשר זמם · זמותי בל יעבור פי ·
שם קמ שם דו ג' מ"ל (א) זממו אל תפק · (ב) אשר בידיהם זמה ·
יחז' דג שם ישע' לב ס' את זמת נעוריך · כ' וזמתך ותזנותיך · ר' זמות
איו' יז משלי א יעץ · כ' זמותי נתקו · (ג) לנער דעת ומזמה · פי'
קנין המושכלות הראשונות וידיעת ההגיון וחידוד השכל
תלי' קלט להשמר מהטעות · אשר יומרוך למזמה · פי' אם שם יי'
יאמרו הלא למזמה יקראוהו כטעם גנבא אפום מחתרתא
רחמנא קריא · ויתכן היות פי' שיהללוהו כפי מחשבתם
שם י הרעה · והם תהלות לא יאותו לו · ר' במזמות זו חשבו ·
ירמי' דג תלי' י ס' הקימו מזמות לבו · כ' אין אלהי' כל מזמותיו :

זמן זימון והכנה ושם העת העתידה · בנינו פיעל
נחמי' י שם ב לעתים מזמנים · ומשקלו ואתנה לו זמן · כ'
אסת' ט שם ככתבם וכזמנם · ר' הפורים האלה בזמניהם · וראוי
לדעת שהזמן לו שם בשלשה חלקיו · העבר ממנו נק'
כבר מטעם כביר שענינו רבוי · כי רבות עתים עברו מעת
היותו · ההווה נק' עת מטעם עתה המורה ההווה ·
העתיד נק' זמן מטעם זימון כי הוא מזומן לבוא : דוק
בכתובי' ותראה כי כנים דברי · ועיי' שורש יעד :

זמר ד' הו"ל **א** ענפים ובריתתם · ב' ב"ל קל וכרמך
ויק' דה ישעי' ה לא תזמור · ונפעל לא יזמר ולא יעדר · ג'
שם דה מ"ל (א) זמיר עריצים יענה · פי' השם ית' יענה
במד' יג ויאמר לכרות עריצי גוים · (ב) ויכרתו משם זמורה ·
ישעי' יז נחו' ב ס' וזמרת זר תזרענו · ר' וזמריהם שחתו · (ג)
ישעי' ב יואל ד וחניתותיהם למזמרות · כ' ומזמרותיכם לרמחים ·
הוא שם הסכיני' העשוי' לחתוך הזמורות · **ב** שם פרי
ראשי' מג האילן אחרי הכרתה מהזמורה קחו מזמרת הארץ ·
ג ניגון בכלי שיר וגם הוא מטעם כריתה כי כנגן המנגן
יכרות גבולי הקולות והעתים לפי ערך המו"זיק · בנינו
תלי' ז שיר ב פיעל ואזמרה שם יי' · ה' מ"ל (א) עת הזמיר
ישעי' דה הגיע · ס' זמיר עריצים יענה · פי' שאון עריצי גוים
שם כח וזמירותם ישפל ויכנע · (ב) תודה וקול זמרה · ס' עזי
תלי' קיח וזמרת יה · פי' יו"ד עזי עומדת במקום שנים כאלו יאמר
עזי וזמרתי · ויתכן שהפיל היו"ד בכוונה לכלל ב'
המובני' יחד א' מטעם שיר וניגון כאמור · ב' מטעם
הכריתה הגדולה שנעשה באויב אשר היתה לו לישועה
וכל דבר שרוצה להגדילו סומך אותו אל השם · כהררי
שם לה אל · רוח אלהי' חזק · שלהבת יה · (ג) בזמירות
שם ג מ"ב יב נריע לו · (ד) מזמור לדוד · (ה) מזמרות מזרקות ·
שם כלי שיר · **ד** קול שאון העיטוש שלמטה שולחים
יחז' ח את הזמורה אל אפם :

זנב זנב בע"ח וסוף כל גשם · בנינו פיעל ויזנב בך
דברי' דה כל הנחשלי' אחריך · פי' הכה החלושים אשר
בקצה המחנה וסופה · ומשקלו ויפן זנב **א** זנב · כ'
שופ' טו שמו' ד שופ' טו ישע' ואחוז בזנבו · ר' שני הזנבות בתוך · ס' זנבות האודים ·
ז יחז' יז **זנה** זנות ועצ"הש ע"ז · ג' ב"ל קל עומר ותזנים
וגם לא שבעת · פי' ותזנה עמם · ופועל ואחריך לא
שם הושע ה זונה · בנח ודגש · והפעיל הזנית אפרים · פי' עברת
שם ד ירמי' ג ע"ז · ד' מ"ל (א) זנות יין ותירוש · כ' מקול זנותה ·
שם שם ב ר' בזנותיך וברעתך · (ב) את צועה זונה · ר' עם
הוש' ד א יחז' דג הזנות יפרדו · (ג) אשת זנונים · ס' מזנוני אחותה ·
שם שם כ' ונגלה ערות זנוניך · (ד) ויטמאו אותה בתזנותם ·
שם ר' וזמתך ותזנותיך :

זנח תלי' ס ריחוק ב' ב"ל קל זנחתנו פרצתנו · והפעיל כי
ד"ה ב יא ישע' יט הזניחם ירבעם · ובתו' אל"ף והאזניחו נהרות :

זנק דברי' לג דילוג בנינו פיעל יזנק מן הבשן :

זעה שם קח חרדה ותנועה · והיית לזעוה · עיי' שורש זוע :

זעך איוב יז כריתה בנינו נפעל ימי נזעכו :

זעם משלי דד כעס ומיאוס ב' ב"ל קל יזעמוהו לאומים ·
שם דה ישעי' י ונפעל ופנים נזעמים · ומשקלו וכלה זעם ·
הוש' ג ישעי' יג ס' מזעם לשונם · כ' יי' וכלי זעמו :

זעף ד"ה ב כו קצף ועצבון בנינו קל ובזעפו עם הכהנים ·
ראשי' מ והנם זועפים · פי' עצבים · ב' מ"ל (א) תאר
מ"א כ"ה כ כא סר וזעף · (ב) מקרה ותהרגו בם בזעף · ס'
ישעי' ל יונה א בזעף אף ולהב אש · כ' ויעמוד הים מזעפו :

זעק ב' הו"ל **א** צעקה בהרמת קול גדול · ג' ב"ל
איוב לא קל עומד אם עלי אדמתי תזעק · והפעיל יוצא
שם לה מרוב עשוקים יזעיקו · העושקים גורמים שיזעקו
ישעי' סה שם טו הנעשקים ליי' · ומשקלו וקול זעקה · ס' זעקת
איוב יז שבר יעוערו · כ' ואל יהי מקום לזעקתי · **ב** אסיפה
שופ' יח וקיבוץ ב' ב"ל נפעל מה לך כי נזעקת · והפעיל
שם ד ויזעק ברק :

זער ישעי' דח מעט ב' מ"ל (א) זעיר שם זעיר שם · (ב)
שם י מעט מזער :

זפת שם לד שרף עץ ידוע · ונהפכו נחליה לזפת · ס'
שם והיתה ארצה לזפת בוערה :

זקק איוב לו ג' הו"ל **א** התכה וצירוף ב' ב"ל קל יזקו מטר
מלא' ג' לאידו · ופיעל וזקק אותם כזהב · שמרים
ישעי' דה מזוקקים · פי' מצורפים כלומר נקיים מיין · **ב** שם
תלי' קמט משלי דו כבלים לאסור מלכיה' בזקים · **ג** להבות אש · הירה זקים

זקן שם דג ג' הו"ל **א** רב השנים · ב' ב"ל ואל תבוז כי זקנה
משלי דכ ראש' דז אמך · והפעיל גם כי יזקין · כי זקן יצחק ·
שם מח ד' מ"ל (א) מקרה ועיני ישראל כבדו מזוקן · (ב) תאר
שם דה זכרי' ח זקן ושבע ימים · ר' עוד ישבו זקנים וזקנות · כ' בנערינו
שמו' י תלי' עא ובזקנינו נלך · (ג) מקרה עד זקנה ושיבה · ס' לעת
מ"א יא ראש' דד מד זקנת שלמה · כ' אחרי זקנתה · (ד) וילד זקנים
שם דא ישעי' ג קטן · כ' בן לזקניו · **ב** רב העם ומנהיגם · וקוסם וזקן ·
ראשי' דד דברי' דה ס' זקן ביתו · ר' השערה אל הזקנים · ס' ושלחו
שם יט שם דא זקני עירו · כ' ויצאו זקניך ושופטיך · **ג** שם זקן האיש ·
תלי' קלג ויק' יט שיורד על הזקן זקן אהרן · כ' פאת זקנך :

זקף תלי' קמו הרמה בנינו קל · יי' זוקף כפופים :

זרב איו' ו הגרה או חימום וצרבה · בנינו פועל בעת יזורבו
נצמתו

זמם דענקן · ווילֿלנם זיין · איינן אנשלאג האבן · נאכדענקן · נאכטראכטן ·
נאכשטעהן · נאכשטעללן · (כונ) נאכשטעללונג · אנשלאג · וואונש ·
בעזר אנשלאג · אונגונט · שאנדטהאט · (ד) דאם נאכדענקן · איברלעגונג ·
טיקקי · רענקי · בוכנשטיק : **זמן** בשטימט · פעסטגזעצט · (ב) בשטיממטי
צייט : **זמר** בשניידן · אבשניידן · (ב) דער שניט · (ג) איינע רעבי · (ד)
גארטן = מעסר · זעגזי · זיכל · (ה) דיא פרוכט (לדעת הרה"מח טעמו אחרי ההכרתה
אל"א מחיעב פירות שיש לזמר עליו) · (ו) זינגן · שפילן (אויף מוזיקאלישן אינ=
סטרומענטן) בזינגן · (ז) גזאנג · (ח) מוזיק · (ט) גזעגני · לידר · (י)
איין לוס זינגן פרפערטיגטם גדיכט · (יא) שפיל=אינסטרומענטי · (יב) איין
ווינד (אוים דעם הינטרן) : **זנב** דען שוואנץ אבשניידן (איברהויפט דאם
הינטרשטע איינם דינגם אלם דער נאכטרופף איינר ארמעע) · (ב) איין שווייף ·
שוואנץ · דאם הינטרשטע , אונטרשטי : **זנה** נאכגעהן · בוהלן · בוהלשאפט
טרייבן · הורן · (ב) פרפיהרן · (ג) פרפיהרונג · אנלאקקונג · שלעכטי
אויפפיהרונג · (ד) איינע בוהלרין · בוהל=שוועסטר · הורי · (ה) בוהלשאפט ·
(ו) בוהלעריי · הורעריי : **זנח** פרשטאסן · פרווערפן · (ב) פריאגן ·
אבשאפן · (ג) פרלאסן · דאפאן געהן · אבלויפן : **זנק** ספריגגן :
זעה עכטזעגן : **זעך** אבגשניטטן :
זעם שעלטן · פלוכן · צירנן · ערצירנן · פרדרוס מאכן · (ב) פרד=
דריסליך · (ג) נארן · פלוך :
זעף שטירמן · אויפפאהרן · לערמן · (ב) בשטירצט , אונרוהיג , פרד=
דריסליך זיין · (ג) דער שטורם · דיא וואוט · דער פרדרום · דיא
אונגנאדי (איינם קעניגם) : **זעק** שרייען · (ב) שרייען מאכן · (ג) גשריא · (ד)
זיך פרזאממלן · (ה) פרזאממלן · צוזאממן רופן : **זער** קליין · וועניג · ווינציג :
זפת פעך : **זקק** עומד שמעלצן · פליסיג ווערדן · (ב) שמעלצן · פליסיג
מאכן · לייטרן · (ג) פעסל · באנדי · (ד) פייאר ברענדי אדר פונקן :
זקן אלט ווערדן · (ב) דאם אלטר · (ג) איין אלטר · (ד) כסימן ב' · (ה) דאם
האהי אלטר · (ו) איין עלטסטר · פארשטעהר · (ז) דער באַרט :
זקף אויפריכטן : **זרב** פרירן · גרינכן · גליפרט = פעסט ווערדן :

יחיה כי נזהר · והפעיל ולא הזהרתו · ב בהירות יחז' ג שם
ונוגה בנינו הפעיל והמשכילים יזהירו · ומשקלו כמראה דני' יב
זהר · ס' כזהר הרקיע : זן כתבנו בשורש זה : יחז' א דני' יב
זוב זיבה והגרה בנינו קל כי יזוב זוב דמה · צרוע ויק' טו
או זב : כי תהיה זבה · זבת חלב ודבש · שם דכ שם טו שם ך
ומשקלה זוב דמה · כ' דם יהיה זובה : שם טו
זוד עשות רע ברצון · ב' ב"ל קל אשר זדו עליהם · שמות יח
והפעיל וכי יזיד איש · ג' מ"ל (א) זד יהיר שם דא משלי דא
לץ שמו · גם מזדים חשוך עבדך · פי' אם לא ימשלו תלי' יט
בי אנשים זדים שונאי השלימים · אז איהיה תמים ושלם ·
וכן כלם מזה המשקל הם תאר לאנשים הזדים · (ב) המים
הזדונים · כינוי לאנשים רעים · (ג) והאיש אשר יעשה שם קכד
בזדון · ס' זדון לבך · כ' את זדונך : דבר' יז יר' מט ש"א יז
זוה פאה ופינה ב' מ"ל (א) בנותינו כזוית · ס' תלי' קמד
כזוית מזבח · (ב) מזוינו מלאים : זכרי' ט תלי' קמד
זוז שם לחיי השערים או אל המזוזה · ס' אל שמות דא
מזוזת הבית · כ' ומזוזתם אצל מזוזתי · ר' יחז' מה שם מג
על שתי המזוזות · ס' על מזוזות ביתך : שמו' יב דברי' יא
זול ב' הו"ל א זול שכנגדו היוקר בנינו קל הזלים ישעי' מו
זהב מכיס · ב בזיון וזלזול שכנגדו הכבוד בנינו
הפעיל כל מכבדיה הזילוה : איכ' א
זון ג' הו"ל א מזון ג' מ"ל (א) בר ולחם ומזון · ראשי' מה
(ב) רחב הזונה · פי' מוכרת מזון · (ג) מפיקים יהוש' ו
מזן אל זן · פי' אוצרות התבואה אשר אצל הפינות תלי' קמד
מוציאים הישן מפני החדש · ב כלי זיין ב' מ"ל (א)
ויתד תהיה לך על אזנך · (ב) והזונות רחצו · ג דברי' דג מ"א דכ
מינים ב' מ"ל (א) בשמים וזנים · (ב) מפיקים מזן אל זן : ד"ה ב יז תלי' קמד
זוע חרדה ותנועה ב' ב"ל קל שיזועו שומרי הבית · קהלת יב
ופיעל ויקצו מזעזעיך · והוא כפול הפ"א חבק' ב
והלמ"ד · ומשקלו והיה רק זועה : ישעי' דח
זור ג' הו"ל א סחיטה ועצ"הש התחבושת ומזור
הנעשים מסחיטת סממנים ותמציתם · ג' ב"ל קל
ותשכח כי רגל תזורה · ופיעל ממזרים קרה · איו' לט שם לז
ופועל לא זורו ולא חבשו · פי' לא נסחטו הליחות ישעי' א
מהמכות ולא הונחו עליהם רטיה ותחבושת · ומשקלו
ולא יגהה מכם מזור · כ' ויהודה את מזורו · ב הוש' ה שם
עיטוש וגם הוא מטעם סחיטה בנינו מרובע ויזורר מ"ב ד
הנער · ג התנכרות וזרות קל עומד לא זרו מתאותם תלי' עח
ויוצא ושלחתי לבבל זרים וזרוה · פי' ויתנכרו בארץ לא ירמי' דא
להם והוא לגזרת פעל · ונפעל נזורו אחור · ופועל ישעי' א
זורו רשעים מרחם · והפעיל מוזר הייתי לאחי · תלי' כח שם סט
ג' מ"ל (א) יהללך זר · ר' פן ישבעו זרים כחך · משלי דז שם ה
(ב) ולמה תשגה בני בזרה · ר' פי זרות · (ג) באל"ף שם שם דג
והי' לכם לזרא : במד' יא

זחח הגבהה והסרה בנינו קל ולא יזח החושן : שמות כח
זחל ג' הו"ל א חרדה בנינו קל זחלתי ואירא · איוב לב
ב שם מין תולעים ארסיים · עם חמת זוחלי דברי' לב
עפר · ג תאר לאבן מה עם אבן הזוחלת : מ"א א
זיו שם החודש השני · בחודש זיו : שם ו
זיז ב' הו"ל א עונג · והתענגתם מזיז כבודה · ב ישעי' סו
כל מין רמש חיה או עוף · וזיז שדי ירענה : תלים פ
זיק ניצוצי אש מאזרי זיקות : ישעי' נ
זית פרי אילן ידוע · כנוקף זית · ס' ארץ זית שם יז דברי' ח
שמן · כ' כי תחבוט זיתך · ר' זיתים יהיו לך · שם כד שם כח
כ' וזיתיכם · הטובים יקח : ש"א ח
זכך ב' הו"ל א נקיות וזכות ב' ב"ל קל עומד ושמים
לא זכו בעיניו · והפעיל והזכותי בבור כפי : איוב טו שם ט
ב' מ"ל (א) אם זך וישר אתה · (ב) לנקבה ותפלתי שם ח
זכה · ב שם זכוכית לא יערכנה זהב וזכוכית · פי' שם טז שם כח
חז"ל זוגיתא חיורתי · ויתכן שהוא שם כלל לאבני
יקר הזכים ובהירים :
זכה ב' הו"ל א זכות שכנגדו החיוב בנינו קל מה
אנוש כי יזכה · ב נקיות וזכות ב' ב"ל · פיעל שם טו
אך ריק זכיתי לבבי · והתפעל רחצו הזכו : תלי' עג ישעי' א
זכר ג' הו"ל א זכרון המוחש אחרי העלמו מן החוש ·
ג' ב"ל קל אם זכרתיך על יצועי · ונפעל יזכר תלי' סג שם ק
עון אבותיו · והפעיל אזכיר מעללי יה · ג' מ"ל (א) שם עז
זכר עשה לנפלאותיו · ס' לזכר קדשו · כ' אבד שם קיא שם ל
זכרם המה · (ב) לא יהיה להם זכרון · (ג) אין זכרון שם ט קהל' א ש
לראשונים · ס' זכרון תרועה · כ' שמות זכרונך · ר' ויק' כג ישעי' כ
זכרוניכם משלי אפר · ובוא"ו ת"יו את ספר הזכרונות · איו' יג אסת' ו
ב ריח וקיבול הדבר ברצון · ב' ב"ל קל יזכור כל תלי' כ
מנחותיך · והפעיל מזכיר לבונה · ב' מ"ל (א) ואחר ישעי' סו
הדלת והמזוזה שמת זכרונך · (ב) והיה ללחם לאזכרה · שם נז ויק' כד
כ' את אזכרתה המזבחה · ג זכרות בנינו נפעל כל שם ב
מקנך תזכר · פי' אשר יפטור זכר את רחמה · ב' מ"ל שמו' לד
(א) המול לו כל זכר · ר' אשר יהיו לך הזכרים · (ב) שם יב שם יג
יראה כל זכורך : שם כג
זלל ב' הו"ל א שם כינוי להמרבה באכילת הבשר ב'
מ"ל (א) תאר לזכר כי סובא וזולל יורש · ר' משלי כג
ורועה זוללים · ס' בזוללי בשר למו · (ב) לנקבה כי שם כח שם כג
הייתי זוללה · ב בזיון כרום זלות לבני אדם : איכ' א תלי' יב
זלג שם כלי לתחוב בשר או פתילת הנר ב' מ"ל (א)
והמזלג שלש השנים · (ב) את המזלגות · כ' ש"א ב שמו' לח
ומזרקותיו ומזלגותיו : שם כז
זלת מלה כטעם חוץ ובלעד ב' מ"ל (א) זולת דלת מ"ב כד
עם הארץ · כ' אין אחרת זולתה · (ב) זולתי ש"א כא דברי' א
כלב בן יפונה

זהר איין גוואַרנטר · (ב) וואַרנן · ערנסטליך אנזאגן · איינשערפן · (ג)
גלענצן · שטראהלן · (ד) דער גלאנץ : זוב פליסן · אבפליסן ·
אויספליסן · (ב) איין פלוסזיכטיגר · (ג) איינע פלוסזיכטיגע · (ד) דער פלוס ·
אבפלוס · אויספלוס : זוד שטאלץ , פרעך , פרמעסן זיין · מוטווילן פראיבן ·
פרעפל בגעהן · פרעפלמיטיג האנדלן · פארזעצליך בעזעס טהון · (ב) איין
שטאלצר · פרעכר · פרמעסנר · פרעפלר · מוטווילליגר · פרעפלמיטיגר ·
(ג) (לד"א) מוטווילליגי גדאנקן אדר האנדלונגן · (ד) ווילד · אונגשטים ·
(ה) פרעכהייט · פרמעסנהייט · מוטווילן · פרעפלמוט :
זוה דיא עקן · דיא ווינקל : זוז איינע טהירפפאסטע : זול פיר ניכטס
וועגגעבן · פרשווענדן · (ב) גרינג שעצן : זון שפייזן · נאהרונג ·
(ב) גאסט = ווירטין · שפייז = ווירטין · (ג) פארראהט · (ד וה) פעלדרישטונג ·
וואפן · (ו) פרשידני ארטן : זוע ציטרן · בעבן · (ב) ערשיטרן · (ג) איין
ציטרן : זור צודריקן · אויסדריקן · אויספרעסן · (ב) צוזאמען = דריקן ·
צוזאמען = פרעסן · (ג) פלאסטר · העפט = פלאסטר · (ולד"א) איין שוועהר
געשוויהר · (ד) ניהסן · (ה) פרעמד זיין · פרעמד טהון · זיך ענטפערנט
האלטן · (ו) פרפרעמדן לאסן (ולד"א) אלס פרעמדי בהאנדלן · (ז) זיך צוריק=
ציהן · ענטפערנן · (ח) פרפרעמדט · פראירט זיין ולד"א הוא מבנין הקל ע"מ
אורו ות' זיך אלס פרעמדי (זיטן = לאזי) מענשן בטראגן ועיין בפי' י"א מזה השורש ·
(ט) צום פרעמדן מאכן · אלס פרעמדר גאכטעט · (י) איין פרעמדר , אויס=
לענדר · איין לאיע · נמייגר · (יא) פרעמדי · אויסלענדר · בארבארן ·
זיטן = לאזי · (יב) איינע זיטן = לאזי · (יג) דער עקעל (נקרא כן להיות
מתולדות הכפס להתרחק מדבר מגואל) : זחח פרשאבן , פררוקט ווערדן :
זחל קריכן · צוריקקריכן · זיך פרקריכן , פרשטעקקן · (ב) קריכנדי טהירי :
זיו דער פריהלינגס מאנאט : זיז דיא אנמוט · (ולד"א) דיא לעבהאפטיגקייט ·
(נעמליך דעם גראדי נאך שטארק וההוראה בב' מסייעת) · (ב) דאס לעבן ·
וועבן , זיך רעגנדי , לעבנדיגי :
זיק פונקן : זית איין עהל = בוים :
זכך ריין זיין · (ב) רייניגן · ריין מאכן · (ג) ריין · לויטר · אונבפלעקט ·
מאקל לאז · פעהלר = פרייא · אונשולדיג · (ד) רייני עדלשטייני ·
ולד"א גלאס (כי הוא הי' יקר בימים ההם) : זכה גווינן (אלס איינע רעכטס זאכי) ·
גליקליך זיין · (ב) ריין ערהאלטן · (ג) זיך רייניגן : זכר דענקן · (ב) אין
אנדענקן בריגנן · ערצעהלן · נענן · (ג) דאס אנדענקן · (ד) איין
דענקמאל · (ה) דיא קראניקא · (ו) דאמפפן · דופטן · אין רויך אויפשטייגן ·
(ז) דופטן , דאמפפן לאסן · רייכרן · (ח) דופט = אדר רויך = פאס ·
(ט) דאס פרדופטן · (אויך) דאס צום פרדופטן בשטימטי (אונד דאהער אללם)
רייכרווערק (פערנר) דער דופט · (י) פאן איינם מענליכן קינדי ענטבונדן
ווערדן · (יא) איין מענליכס · מאנסבילד · מאנספערזאן :
זלל איין פרעסר · (ב) שמאך · שאנדי : זלג איינע גאבל : זלת אויסר :

ירמי׳ ב כטעם אם יהן היתה כזאת · ד גבול הזמן או המקום
ראשי׳ מד שהמדבר בו כי לא שלם עוון האמורי עד הנה · והורדתם
שם מה את אבי הנה :

זכרי׳ ב **הסה** שתיקה ב׳ ב״ל פיעל הס כל בשר · והפעיל
במד׳ יג ויהס כלב · משפטו ויהסה :

הפך שינוי והפיכה ושם בית איסור מה · ד׳ ב״ל קל
שופ׳ ד שם ז עומד ואיש ישראל הפך · ויוצא ויהפכהו
אסת׳ ט איו׳ ד למעלה · ונפעל ונהפוך הוא · לחמו במעיו נהפך ·
שם ל שם לז והפעל ההפך עלי בלהות · והתפעל מתהפך
יחז׳ ו ישעי׳ כט בתהבולותיו · ו׳ מ״ל (א) ותהי להפך · (ב) הפככם
ראשי׳ יט אם כחומר היוצר · (ג) מתוך ההפכה · (ד) אל
ירמי׳ ך שם מט המהפכת ואל הצינוק · פי׳ בית האסור · ס׳ כמהפכת
משלי ב שם סדום · (ה) תהפוכות בלבו · ס׳ יגילו בתהפוכות
שם כח רע · (ו) ההפכפך דרך איש :

יחז׳ כג **הצן** שם כלי זיין ובאו עליך הצן · משפטו בהוצן :

הרר שם ההרים והגבעות ועל צד השאלה ערים
תלי׳ ל בצורות ג׳ מ״ל (א) העמדת להררי עוז · ר׳
דברי׳ לג שם ח ומראש הררי קדם · כ׳ ומהרריה תחצוב נחשת ·
ירמי׳ יז הנפרד מכל זה הרר בו״ג · (ב) הררי בשדה חילך ·
שם ג הוא שם תאר ליושבת עיר בצורה · (ג) על כל הר
שם לא גבוה · ס׳ הר הקודש · ובה״א בסוף מקום למ״ד בראש
ראשי׳ יד תלי׳ יא שם ח הרה נסו · כ׳ נודו הרכם צפור · ר׳ הרים גבנונים ·
יחז׳ ו שם לה ס׳ הרי ישראל שמעו · כ׳ ומלאתי את הריו חלליו ·
עמו׳ א מ״כ ח ובוא״ו תי״ו הרות הגלעד · כ׳ והרותיהם תבקע ·
פי׳ עריהם הבצורות :

הרג הריגה או מחיצה והכאה · ג׳ ב״ל קל והיה כל
ראשי׳ ד קהל׳ ג מוצאי יהרגני · עת להרוג ועת לרפוא · פי׳
יחז׳ כו למחוץ · ונפעל בחרב תהרגנה · והפעל אם כהרג
ישעי׳ כז שם ל הרגיו הרג · ב׳ מ״ל (א) ביום יהרג רב · ס׳
שם כז ירמי׳ ז כהרג הרוגיו · (ב) גיא ההרגה :

הרה הריון ועל צד השאלה מחשבה ב׳ ב״ל קל עומד
ראשי׳ ד איו׳ טו ותהר ותלד את קין · הרה עמל וילד און ·
שם ג פי׳ חשב עול ופעל און · והפעל והלילה אמר הורה
גבר · פי׳ הלילה אשר בשר המבשר לאמר יולד בן זכר ·
ראשי׳ מט ו׳ מ״ל (א) ברכות הורי · פי׳ אבי ואמי אשר הרו
שיר ג ירמי׳ לא אותי · (ב) ואל חדר הורתי · (ג) הרה ויולדת
שם ך עמו׳ א יחדו · ס׳ ורחמה הרת עולם · ר׳ על בקעם הרות
מ״כ ח הוש׳ יד הגלעד · כ׳ והרותיהם תבקע · (ד) והריותיו יבקעו ·
שם ט ראשי׳ ג (ה) מלדה ומבטן ומהריון · (ו) עצבונך והרנך :

הרס שבירה והפלה ועצ״הש הריסת המערכת וסדר
שמו׳ יט המצב · ג׳ ב״ל קל פן יהרסו אל יי · פי׳
ישברו סדר המצב והמערכה בקרבם אל ההר לראות ·
שם טו תלי׳ כח תהרס קמיך · יהרסם ולא יבנם · ונפעל כי השתות
שם יא ישעי׳ מט יהרסון · ופיעל מהרסיך ומחריביך · ג׳ מ״ל (א) עיר
שם ט שם מט ההרס יאמר לאחת · (ב) וארץ הריסתך · (ג)
עמו׳ ט והריסותיו אקים :

תלי׳ סב **התת** לשון הרע בנינו מרובע · עד אנה תהותתו
על איש · ועיי׳ שורש הוה :

התל תעתוע ושקר · ב׳ ב״ל פיעל ואביכן התל בי · דראשי׳ לא
הנח תמורת הדגש · ויהתל בכם אליהו · מ״א יח
והפעל לב הותל הטהו · ב׳ מ״ל (א) התלים עמדי · ישעי׳ מד איו׳ יז
(ב) חזו מהתלות : ישעי׳ ל

הבהב הכרלה באש זבחי הבהבי : הוש׳ ח

נשלמה אות הה״א

אות וא״ו

וו שם יתר עשוי על תמונת הוא״ו · עשה ווים שמות לח
לעמודים · ס׳ ווי העמודים · כ׳ ווייהם כסף : שם כו שם

והב שם מקום את והב בסופה : במד׳ כא

נשלמה אות הוא״ו

אות הזי״ן

זאב שם מין חיה ידועה · זאב יטרוף · ס׳ זאב ראשי׳ מט ירמ׳ ה
ערבות ישדדם · ר׳ כזאבים טורפי טרף · יחז׳ כב
ס׳ זאבי ערב : צפני׳ ג

זבב שבה שרץ עוף ידוע ישרוק יי׳ לזבוב · ר׳ ישעי׳ ז
זבובי מות יבאיש : קהלת י

זבד מתנה או חלק בנינו קל זבדני אלהים זבד טוב : ראשית ל

זבח זביחה ושחיטת הבע״ח · ב׳ ב״ל קל צמד הבקר
ויזבחהו · ופיעל מזבחים בבמות · ג׳ מ״ל מ״א יט שם ג
(א) זובחים זבח לפני יי׳ · ס׳ את זבח השלמי׳ · כ׳ שם ח שם
ואכלת מזבחו · ר׳ תתן בידינו זבחים · ס׳ מזבחי שמו׳ לד שם י שם קט
שלמיהם · כ׳ חלב זבחימו יאכלו · (ב) ויבושו מזבחותם · דברי׳ לב הוש׳ ד
(ג) ויבן שם מזבח · ס׳ מזבח אדמה · כ׳ במעלות שמות יז שם מ
על מזבחי · ר׳ ויעש לו מזבחות · ס׳ ויסר את שם ד״ה כ דת
מזבחות הנכר · כ׳ שרף על מזבחותם : שם יד שם לד

זבל דירה בנינו קל עומד · הפעם יזבלני אישי · ראשי׳ לד
פי׳ יכנני בשם בית זבולו ודירה כי ילדתי ששה
בנים כששת קצוות כל זבול ד׳ רוחות מעלה ומטה · ב׳
מ״ל (א) בית זבול לך · ס׳ מזבול קדשך · (ב) מ״א ח ישעי׳ סג
שמש ירח עמד זבולה : חבק׳ ג

זג שם קלפת ענבים מחרצנים עד זג : במד׳ ו

זה מלה תודיע הקרוב במקום או בזמן · ד׳ מ״ל (א)
ההר הטוב הזה · קול דודי הנה זה בא · פי׳ זה דברי׳ ג שיר ב
הרגע והעת · (ב) בחולם לנקבה ולשמחה מה זה עושה · קהלת ו
(ג) ג״כ לנקבה זאת מנוחתי · (ד) ליחיד ורבי׳ יחודה תלי׳ קלב
ורבות באורח זו אהלך · במזמורת זו תשבו · ברשת שם קמב שם י
זו טמנו · שתים זו שמעתי : שם ט שם סב

זהב שם מתכות ידוע ועצ״הש כל גשם זך ובהיר ·
ומקום אל זהב יזוקו · מצפון זהב יאתה · פי׳ איוב כח שם לז
אמיר זך ובהיר · המריקים מעליהם הזהב · פי׳ השמן זכרי׳ ד
הזך · ס׳ וזהב הארץ ההיא · כ׳ אלילי זהבו : ראשי׳ ב ישעי׳ ב

זהם זוהמא ומיאוס בנינו פיעל וזהמתו חיתו לחם : איוב לג

זהר ב׳ הו״ל א הזהרה והתראה ב׳ ב״ל נפעל היו
יחיה

(ג) וואהל (פראג = ווייזי) · (ד) היר · יעצט : הסה פאן גרייש אדר גטיממל
זור שטיללי אונד רוהי איברנעהן · (ב) שטיללן · דעמפפן · בזוענפטיגן ·
ברוהיגן : הפך קעהרן · ווענדן · דרעהן · וואנדלן . פרוואנדלן ·
אומקעהרן · אומווענדן · אומדרעהן · אומשטירצן (עומדים ויוצאים) · (ב)
אומגקעהרט · אים גענגנטהייל · (ג) זיך ווינדן · (ד) דער גענגן זאץ ·
דאס ענטגעגנגזעצטע · גענגן טהייל · (ד) פרדרעהטר , פרשאבנר זין ·
אירזין · (ה) דיא פרווימטונג · (ו) דאס גפענגנים · (ז) דער איינשטורץ ·
(ח) פרקערטהייט · (ט) איין פרענדרליכר · אונבשטענדיגר מענש :
הצן איני ארט וואפן : הרר איין גבירג · (ב) איין בערג · (ג) פעסטונגן :
הרג אומבריגגן · טעדטן · ערשלאגן · ערמארדן · (ב) דער מארד · (ג)
איני שלאכט · נידרלאגי : הרה שוואנגר ווערדן · (ב) שוואנגר
געהן · (ג) שוואנגרן · בשוואנגרן · (ד) דיא עלטרן · (ה) דיא מוטטר ·
(ו) איני שוואנגרי · (ז) דיא שוואנגרשאפט : הרס שטירצן · אומשטירצן ·
איינשטירצן (עומדים ויוצאים) צושטירצן · איינרייסן · צרשמעטרן · צרטרימרן ·
צרמאלמן · (ב) דער איינשטורץ · (ג) דיא צרטרימרונג · (ד) דיא טרוממר :
התת צושטירמן (כן ת׳ הרמב״ן) : התל (אנדרס דענקן אלס שפרעכן אונד
דאדורך) אירריפיהרן · פרפיהרן · היטרגעהן · שפאטטן · (ב)
אירראניא · שפעטריא · אונאופריכטיגי רעדן · (ד) ווידר בעסר וויסן
פעלשליך פארגעגעבני דינגי : הבהב אנגזעגגט : וו איין האקן :
זאב איין וואלף : זבב איינע פליגי · לד״א איינע וועספי :
זבד אבטהיילן · בטהיילן · (ב) איין טהייל · אנטהייל · איינע גאבי :
זבח שלאכטן · אפפרן · (ב) איין אפפר · אפפרמאהל · (ג) איין אלטאר :
זבל דען זיץ אדר דיא וואהנונג אויפשלאגן · (ב) דער זיץ · דיא וואהנונג ·
שטאנדארט : זג דיא הילזי איינר פרוכט : זה דיזר · (ב) זא עבן ·
(ג וד) דיזי (זינגולארים פעמינינע) · (ה) דיזר · דיזי · דיזס · דיזי
(פלוראלים זכרים) : זהב גאלד : זהם עקקל ווערדן :

ישעי' כו הזה תנומה בנינו קל הוזים שוכבים :
יחז' ב סס קח הי מספד קנים והגה והי · ובאל"ף היא בכל
נשיאי ישראל :
ראשי' קד היא כינוי לנסתרת והיא האשה :
סס א היה ב' הו"ל א מציאות והויה ב' ב"ל קל ויהי אור ·
סס יו ש"א א יהיה פרא אדם · ונפעל נהיה הדבר הזה ·
ש"ב ד ב שבר ב' ב"ל יהיו בן שאול · פי' שברוהו ר"ל
דני' ח המיתוהו · ונפעל נהייתי ונחליתי :
סס י היך שאלה כטעם איך והיך יוכל עבד אדוני זה :
דברי' ז הים ב' הו"ל א שבר בנינו קל · ומשקלו והמם
מהומה גדולה · פי' יהם אותם כלומר ישברם
ש"א ה עמו' ג שבר גדול · ס' מהומת מות · ר' וראו מהומות רבות ·
רות א ב המיה ושאון ב' ב"ל נפעל ותהם כל העיר · והפעיל
מיכ' ב תהימנה מארם :
דברי' א הין ב' הו"ל א חפץ בנינו קל ותהינו לעלות
ההרה · ב שם מדת הלח של י"ב לוג והלוג ו'
ויק' יט בצים והין צדק :
תלי' קמד סס ה הכל ארמון והיכל · תבנית היכל · ס' היכל
סס קג סס מה קדשך · ר' ולבקר בהיכלו · ס"ר מן היכלי שן ·
יוא' ג הוש' ח כ' הבאתם להיכליכם · ובוא"ו תי"ו ויבן היכלות :
איו' יט הכר תמיה או העזרה בנינו קל לא תבושו תהכרו
ישעי' ג לי · ומשקלו הכרת פניהם :
משלי לא הלל ד' הו"ל א תהלה ושבח ג' ב"ל פיעל ויהללוה
סס יב בשערים מעשיה · ופועל לפי שכלו יהלל
סס כה איש · והתפעל מתהלל במתת שקר · ב' מ"ל (א)
סס כז ואיש לפי מהללו · פי' יבחן חין ערך מעלתו לפי מה
שיהלל את זולתו הפך אמרם ז"ל כל הפוסל במומו פוסל ·
תלי' לג סס קמה (ב) לישרים נאוה תהלה · ס' תהלת יי' ידבר פי ·
סס ט סס כב כ' כל תהלתך · ר' יושב תהלות ישראל ·
סס עח ב שמחה ב' ב"ל פועל ובתולותיו לא הוללו · והתפעל
סס קו ניק' יט להתהלל עם נחלתך · ומשקלו קודש הלולים ליי' ·
ומטעם זה קראו ז"ל יום החתונה והשמחה בשם הלולא ·
ג שבעון ויציאה מדרכי היושר ג' ב"ל קל אמרתי
תלי' עה סס להוללים אל תהלו · אמרתי להוללים · ומרובע
קהל' ז סס ב כי העושק יהולל חכם · לשחוק אמרתי מהולל ·
ש"א כא קהל' א והתפעל ויתהולל בידם · ג' מ"ל (א) ורעת הוללות
סס י איוב ד וסכלו' (ב) הוללות במ"פ (ג) ובמלאכיו ישים תהלה ד אור
סס כט ונוגה ב' ב"ל קל בהלו נרו עלי ראשי · והפעיל אם אראה
סס לא סס כה אור כי יהל · ובאל"ף חן עד ירח ולא יאהיל · ג' מ"ל
סס ד (א) ובמלאכיו ישים תהלה · פי' מלת לא עומדת
במקום שנים כאלו יאמר ובמלאכיו לא ישים תהלה · (ב)
חבק' ג ישעי' יד ותהלתו מלאה הארץ · (ג) הילל בן שחר ·
שם כוכב השחר :
מיכ' ד הלא מרחק אם במקום ואם בזמן בנינו נפעל והנהלאה
לגוי עצום · פי' אשר נתרחקה בזמן להיות ר"ל
שעדן לא בכרה היו תהיה לגוי עצום עד"חכ כי רבי' בני

שוממה מבני בעולה · ומשקלו מהיום ההוא והלאה · ש"א יח
וחלפת משם והלאה : סס י
הלה אורה או שגעון · ובמלאכיו ישים תהלה · איוב ד
וכבר הצגנוהו בשורש הלל :
הלך הליכה או הנהגה ד' ב"ל קל עומד אשר לא הלך · תלי' א
הולך תמים · מדבר באופל יהלך · ולשונם סס טו סס לא
תהלך בארץ · ונפעל כצל כנטותו נהלכתי · ופיעל סס עג סס קט
עומד קודר הלכתי · ויוצא המהלך על כנפי רוח · סס לח סס קד
פי' מוליך העבים האמורי' לפניו על רוח נושבת ·
והתפעל והתהלכתי באמתך · פי' נהגתי להשכיל סס כו
האמת בפועל כפך · ה' מ"ל (א) והנה הלך דבש · ש"א יד
(ב) ברחוץ הליכי בחמה · פי' בעור שרחצתי רגלי איוב כט
בחמאה · (ג) הליכות שבא קוו למו · (ד) מהלך סס ו יונ' ג
יום אחד · כ' עד מתי יהיה מהלכך · ר' ונתתי לך נחמי' ב
מהלכים · (ה) ותהלוכות לימין : זכרי' ג נחמי' יב
הלם ג' הו"ל א שבירה וכתיתה בנינו קל עומד
הלמו עקבי סוס · ויוצא יהלמני צדיק · שופ' ה תלי' קמא
בכשיל וכילפות יהלומון · ד' מ"ל (א) ישוב עמו הלם · סס עד סס עב
(ב) את הולם פעם · (ג) להלמות עמלים · הוא ישעי' מא שופ' ה
שם המקבת · (ה) ופיו למהלמות יקרא · ב הוא משלי יח
שם אבן יקרה מה נופך ספיר ויהלום · ג מלה כטעם שמו' כח
הנה אל תקרב הלם : סס ג
הם כינוי לנסתרים הם יצאו את העיר · ובתו' ה"א ראשי' מד
המה הגבורים · כ' ולא מהמהם : סס ו יחז' ז
המם שבירה בנינו קל והמותי את כל העם · שמות כג
אכלני הממני נבוכדנצר : ירמי' נא
המה המיה ושאון בנינו קל עומד אשיחה ואהמה · תלי' נה
הבל המיון · המיה היא וסוררת · בראש סס לט משלי ז
המיות תקרא · ה' מ"ל (א) כהמות ימים · (ב) סס א ישעי' יז
המית נבליך · (ג) המון שיריך · (ד) ואל סס יד עמו' ה
המיתו אל תשא נפשך · (ה) ולא מהמהם · הנפרד משלי ט יחז' ז
ממנו המה · וכבר כתבנוהו בשורש הם :
המל מלה ושאון מבטא שפתים קול המלה · ובנח סס א
עם הדגש לקול המולה : ירמי' יא
המן רבוי וקיבוץ בנינו קל יען המנכם מן הגוים · יחז' ה
ומשקלו וקול המון שלו בה · ס' גיא המון סס כג סס לט
גוג · כ' אפיל המונך · ר' המונים המונים בעמק סס לב יואל ד
החרוץ · כ' משכו אותה וכל המוניה · ובאלף וארת יחז' לב
יתר האמון : ירמי' נב
המס קש יבש כקדוח אש המסים · עיי' שורש מסס : ישעי' סד
המר בור ושוחה במהמורות בל יקומו : תלי' קמ
הן מלה משמשת בד' לשונות א הזדמנות והכנה ·
ב' מ"ל (א) הן אני כפיך לאל · (ב) הנה אימתי איוב לג סס
לא תבעתך · כ' הנני ענו בי · ובסגל ודגש ב' הנונין ש"א יב
חנני בני · ובצירי הנני הנני · ב כ' לנסתרות · ב' ראש' כב ישע' סה
מ"ל (א) הלהן תשברנה · (ב) מכסות להנה · ג רות א יחז' א
כטעם

הזה שלעפר · שלאפזיכטיגי · טרעגי : הי וועהקלאגי : היא זיא :
היה זייען · ענטשטעהן · גשעהן · (ב) ל"פ קרענקן · בליידינן · ולל"א
שלאגן · ערשלאגן · אומבריגגן · (ג) ערשלאגן · ערמאטט · אבגמאטט :
היך וויא · הים בשטירצן · פרווירן · צרריטטן · (ב) דיא בשטירצונג ·
פרווירונג · צרריטטונג · (ג) אין פרווירונג בריגגן :
הין ברייט זיין · אים בגריף זיין · (ב) קאנן = מאס : הכל פאללאסט ·
טעמפל : הכר ערפרעכן · ערדרייסטן · (ב) דיא פרעכהייט :
הלל ריהמן · לאבן · פרייזן · (ב) זיך ריהמן · (ג) דאס ריהמן · לאבן ·
(ד) דער רוהם · דאס לאב · (ה) דאנק = אדר פריידן = גזעגני
אנשטימען · (ו) זיך פרייען ויתכן היותו חפן הא' · (ז) דאנקזאגונגן · לאב =
אדר דאנק = לידר · (ח) טאבן · וויטן · איברמיטיג זיין · וואהן = זיניג ,
דאלל זיין · (ט) דאללי · איברמיטיגי · אונגשטימי · (י) דאלל , וואהן = זיניג
מאכן · (יא) אונבעגדיג · אויסגלאסן · (יב) זיך דאלל , וואהן = זיניג
אנשטעללן · (יג) דאללהייט · וואהן = זין · אויסגלאסנהייט · איברמוט ·
(יד) גלענצן · שיינן · לייכטן · (טו) גלאנץ פרברייטן · (טז) דער גלאנץ ·
אבגלאנץ · (יז) דער מארגן = שטערן : הלא ענטפערנט · (ב) פערנר ·
וויטר : הלה אונפאללקאממנהייט : הלך גיהן · פאהרן · רייזן · (ב)
ענטפאהרן · היכפאהרן · פרשווינדן · (ג) אייכהערגעהן · וואנדרן · (ד) פוסשד ·
איין וואנדרר , וויזא איין פיהרר (ולד"ר הוא ג"כ עומד) · (ה) וואנדלן · זיך פיהרן ·
(ו) איין לויף · אייני ריכני · איין פוסשטייג · איין רייזנדר · (ז) כנוי לרגלים
(דיא גענגר) דיא פיסי · (ח) דיא רייזן · גיני · (ט) איין וועג · אייני רייזי ·
(י) וואנדרונגן · וואנדרשאפט · (יא) גענגי : הלם שטאסן · שלאגן ·
שטאמפפן · טראפפן · (ב) איין טראפ · איין טריט · (ג) איין שלאג · איין
שטאס · (ד) דער האממר · (ה) שלעגי · שטעסי · (ו) איין דעמאנט ·
(ז) היהער : הם זיא : המם אומהער = שטרייאן · אין אונארדנונג בריגגן ·
פארטשאפן · פרטילגן : המה ברוממן · רויסן · ברויזן · היילן · טאבן ·
לערמן · (ב) לערם · גטיממל · (ג) גרייש · גטעזי · (ד) גטעני :
המל פרואהרגם גשרייא · גטיממל · גרייש : המן אייני מעגני (פאלקס
אדר רייטטהימר) : המס שטאפפלן : המר טיפי גרופט :
הן זיהי · זיהי דא · (ב) זיא (כאמינאטיפוס פלוראלים פעמיניגע) :

בני רבעים

דמשק פאה או זוית · ושם מקום בסי"ן · ובדמשק עמוס ג
ערש · פי׳ בפאת או זוית המטה · ומ"א
ובסי"ן מהלאה לדמשק שם עיר : שם ה
דרבן יתד שבראש עגלה מטועני שוורים ולהציב
הדרבן · ר׳ דברי חכמים כדרבונות · פי׳ ש"א יג קהל׳ יב
מיישרים בני האדם כדרבן המיישר הבהמה :
דרדר קוץ וקוץ ודרדר : ראשי׳ ג

בני חמשים

דרכמן שם מטבע מה הדרכמונים שש רבואות : עזרא ב
אדרכן שם מטבע מה לאדרכונים אלף : שם ח

נשלמה אות דל"ת

אות ה"א

הה קריאת הצער והדאגה הלילו הה ליום · יחז׳ ל
ובתו׳ אל"ף אהה יי׳ : שם ד
הא מלה כטעם הנה הא לכם זרע · ויתכן שכל ראשי׳ מז
ה"א הידיעה נגזרת ממלת הא האמורה
המורה על הנודע ובאו הרגש תמורת הנח :
הבל שם כל נמצא הכלה ונפסד מהר כרוח היוצא
מהפה שנהגו ז"ל לכנותו בשם הבל בעבור
כלותו חיש מהר · ב׳ ב"ל קל וילכו אחרי ההבל
ויהבלו · ע"ז אשרים וחמני׳ אשר לא יקומו · והפעיל ירמי׳ ב
מהבילים המה אתכם · פי׳ מתנבאי׳ לכם שקר שאין שם כג
לו רגלים לקום לעולם · ב׳ מ"ל (א) הבל הבלים אמר קהל׳ א
קהלת · פי׳ דבר על הטבע שאיננו עומד על מתכונה
אחת אפי׳ רגע אחד וזה שזכר אחריו סיבוב הד׳ יסודות
אשר לא ישקוטו בלכתם הלוך ושוב · (ב) כי הבל ימי · איוב ז
פי׳ כלים מהר · שגם זה הבל · פי׳ שהוא ענין טבעי קהל׳ ב
בלתי רצוני על כן יצא משפט מעוקל · וזה לפי ההנהגה
הבדויה אשר עוד ישוב ויסתור אותה · כ׳ ימי חיי
הבלו · ר׳ ברוב חלומות והבלים · פי׳ הרהורים שם ו שם ה
שונים ברוים העוברי׳ על הרעיון זה אה"ז חיש מהר · ס׳
בהבלי נכר · כ׳ כעסוני בהבליהם : ירמי׳ ח דברי׳ לב
הבן שם עצמות הפיל או מין עץ יקר שעושין מהם
כלים יקרים · קרנות שן והבנים : יחז׳ כז
הבר שם החוזה בכוכבים לגזור על פיהם מה יהיה
בארץ · ויושיעך הוברי שמים : ישעי׳ מז
הגה ב׳ הו"ל א דיבור וצפצוף ב׳ ב"ל קל כאשר
יהגה האריה · פי׳ יהמה ויצפצף · והפעיל שם לא
המצפצפים והמהגים · ה׳ מ"ל כלינו שנינו כמו הגה · שם ח תלי׳ ל
פי׳ כמו הדיבור היוצא מהפה שאיננו מניח אחריו רושם ·
(ב) בינה הגיגי · (ג) והגות לבי תבונות · (ד) שם ה שם מט
הגיון סלה · (ה) והגיון לבי · ב הסרה ב׳ ב"ל שם ט שם יט
קל הגה ברוח הקשה · ושלא נזכר פועלו מן המרובע · ישעי׳ כז

כאשר הוגה מן המסלה · פי׳ כאשר הוסר : ש"ב כ
הגן הונן, וישך · בפני הגררת הגינה · פי׳ כמו יחזק׳ מב
הגורה ברדז"ל :
הדד ב׳ הו"ל א מלת הזירוז לדורכי גתות · הידד ירמי׳ כה
כדורכים יענה · ב בת קול החוזר מקול
הקורא בהרים · ולא הד הרים : יחזק׳ ז
הדה הושטת היד · בנינו קל גמול ידו הדה : ישעי׳ יא
הדך רמיסה בנינו קל והדך רשעים תחתם : איוב מ
הדם שרפרף וכסא לרגלים · הדם לרגליך · ס׳ תלי׳ קי
והארץ הדם רגליו : ישעי׳ סו
הדס מין עץ ידוע · תחת הסרפד יעלה הדס · ר׳ שם כה
עומד בין ההדסים : זכרי׳ א
הדף רחיפה בנינו קל יהדפהו מאור אל חשך : איוב יח
הדר ב׳ הו"ל א הדר שלימות כל נמצא לפי מה
שהוא · ג׳ ב"ל קל ודל לא תהדר בריבו · שמו׳ כג
ונפעל פני זקני׳ לא נהדרו · והתפעל אל תתהדר איכ׳ ה משלי כה
לפני מלך · ג׳ מ"ל (א) יהדר מלכות · (ב) הוד והדר דני׳ יא תלי׳ קיא
פעלו · פי׳ פעולותיו ית׳ יש להם ב׳ מיני שלימיות א׳
הנגלים במציאות ואלה הם המכונים בשם הוד כטעם
כסוס הודו במלחמה · כי אין הסוס מהדר אחרי קניני
שלימותו כי רק בטבעו ישיגם ב׳ הם השלימיות הבלתי
נגלים במציאות והחפץ לדעתם צריך להדר אחריה
ולבקשם בנסיונות טבעיות ותחת זה המין הם שלימות
האדם שצריך להדר אחרי מקנה קנינים · ועש"ז נקראו
בשם הדר מטעם אמרם ז"ל מהדר אחריו · דוק בכתובי׳
ותבין בו עניני׳ גדולי הערך כי אין מנהגי להאריך · ס׳
הדר כבוד הודך · כ׳ הודך והדרך · ר׳ בהדרי קודש · שם קמה מה שם
(ג) בהדרת קודש · ב עוקם והדורים אישר : קי שם כט ישע׳
הו קריאה בעת צער ואבל · ובכל חוצות יאמרו הו הו : מה עמו׳ ה
הוא בינוי לנסתר והוא ישפוט תבל בצדק : תלי׳ ט
הוד שלימות כל נמצא לפי מה שהוא · הוד והדר שם קד
לבשת · פי׳ ביום ברוא יי׳ ארץ ושמים אז לבש
ב׳ מיני שלימיות הנגלים בפעולותיו המכוני׳ בשם הוד ·
והנסתרי׳ המכוני׳ בשם הדר אשר על ידי שניהם הוא
ית׳ מתראה למשכילי העם כאדם המתראה הדור
בלבושו. עיי׳ שורש הדר · ס׳ הוד מלכות · כ׳ והודי דני׳ יא
נהפך עלי למשחית : שם י
הוה ב׳ הו"ל א הויה בנינו קל הוה גביר לאחיך · ראשי׳ כז
שם יהוא · משפטו יהוה בחילוף אות אהו"י · קהל׳ ב
ב שבר וענין רע בנינו מרובע יהותתו על איש · פי׳ תלי׳ סב
תדברו עליו הוות · ב׳ מ"ל (א) ותפול עליך הוה · פי׳ ישעי׳ מז
שבר · (ב) והות רשעים יהדוף · פי׳ רעתם · כ׳ יעוז משלי י
בהותו · ר׳ קרבם הוות : תלי׳ כב שם ה
הוי מלת הקריאה אם לצער אם לזירוז · הוי אחי · מ"א יג
הוי ציון המלטי : זכרי׳ ב
הון די ורבוי וארבע לא אמרו הון · פי׳ די · ס׳ משלי ל
הון עשיר · כ׳ מרבה הונו בנשך : שם יח שם כח

הוזה

דמשק אייני עקקי · איין וויכקל : דרבן איין יאך (וואריין טהירי גשפאנט
ווערדן) : דרדר דיא דיסטל : דרכמן אייני דראכמי (אייני
ארט גוויכט) אדר איין דראכמן (אייני מינצי) : אדרכן אייני גוויסי מינצי :
הה א · אך · וועה · הא דא · היר איזט : הבל בטהערט זיין · (ב)
בטהערן : (ג) ניכטיג · אייטל · (ד) דיא ניכטיגקייט · טאכד ·
דער הויך · (ה) פארווארטהיילי · אברגלויבן : הבן עבן־האלץ :
הבר שטערן־דייטר : הגה דענקן · נאכדענקן · איברלעגן · זיכנן ·
דיכטן · ערדיכטן · ערדענקן · (ב) נדאנקן (אדר רעדן) אייננעבן
(עיי׳ בהוראה הב׳) · (ג) גשוועץ · (אויך) איין זייפצר ע"פ ההוראה הב׳ · (ד)
איין וואַרט · (ה) איין גדאנקן · (ו) פארטשאפן · פארטשטאסן · אויסשטאסן
(אלס וואַרטי אדר זייפצר דאהער אויך) רעדן · שפרעכן · זייפצן · גירדן
(וויא אייני טויבי) ברילן (וויא איין לעווי) : הגן שען · אנזעהנליך :

הדר פריידן־גשרייא · טריומף־ליד · (ב) דערווידרהאלל · דאם עכא :
הדה אנשלאגן · טאפפן : הדך טרעטן : הדם איין פוס־שעמל ·
אייני היטשי : הדם מירטי : הדף שטאסן · אויסשטאסן · פר־
טרייבן · פריאגן : הדר אכטן · פרעהרן · עהרן־ווערט האלטן · (ב)
זיך איין אנזעהן געבן · (ג) דיא ווירדי · דאם אנזעהן · (ד) ווירדיג ·
עהרן־פאלל · פרעהרונגס־ווערט · גשמיקט · פרעכטיג · ערהאבן ·
(ה) דיא פראכט · ערהאבנהייט · מאיעסטעט · (ו) לאבירינטי :
הו א ! הוא ער : הוד שעני (שענהייט) · שמוק · צירדי · פראכט ·
מאיעסטעט (ויפה הבדיל הר"המ בין הוד להדר בנגלה ובנסתר כי כן יפול טעם הדר על
הכחות הנפשיות וטעם הוד על המראה הכוללת בחוש) : הוה זייען · (ב) אונרעכט
פראיבן · אונגליק ברייטן · (ג וד) אונרעכט · אנפאלל · אונגליק :
הוי א ! וועה : הון פרמעגן · שעצי · איברפלוס :

שם לו ב תוחלת ב׳ ב״ל קל דום ליי׳ והתחולל לו · ומרובע
שם קלא אם לא שויתי ודוממתי נפשי · פי׳ שמתי נפשי
מייהלת ליי׳ כמו הגמול המייחל על אמו · ומשקלו טוב
איכ׳ ג ויחיל ודומם · פי׳ טוב ומייחל ומקוה ליי׳ :

דמה ה׳ הו״ל **א** דמיון ושיווי ד׳ ב״ל קל עומד
שם קב דמיתי לקאת מדבר · והיוצא הנוה מהמע׳ נגה
ירמי׳ ו יחז׳ לב דמיתי בת ציון · ונפעל כפיר גוים נדמית · ופיעל אל
ישעי׳ מ שם יד מי תדמיוני ואשוה · והתפעל אדמה לעליון · ג׳
שם מ ראשי׳ ה מ״ל (א) ומה דמות תערכו לו · ס׳ בדמות אלהים
שם א עשה אותו · כ׳ בצלמנו כדמותנו · (ב) אמך כגפן
יחז׳ יט תלי׳ יז בדמך · (ג) דמיונו כאריה · **ב** כריתה והפסק ב׳
איכ׳ ג ב״ל קל עיני נגרה ולא תדמה · פי׳ לא תפסוק ·
הוש׳ ד תלי׳ מט ודמיתי אמך · ונפעל נמשל כבהמות נדמו · פי׳
כבהמות הנכרתי׳ במותם עד״הכ רוח הבהמה היורדת
ישעי׳ לח היא למטה לארץ · ב׳ מ״ל (א) אמרתי בדמי ימי
יחז׳ יט אלכה · (ב) אמך כגפן בדמך · י״מ בכריתותך · ג
ישעי׳ י מחשבה בנינו פיעל והוא לא כן ידמה · ד שתיקה
שם ו בנינו נפעל אוי לי כי נדמיתי · ב׳ מ״ל (א) אל תתנו
שם סב תלי׳ לט דמי לו · (ב) נאלמתי דומיה · ה תוחלת ותקוה
שם מה שם סה בנינו פיעל דמינו אלהי׳ חסדך · ומשקלו לך דומיה
תהלה · פי׳ התקוה שכל הנמצאי׳ מקוים אליך להפיק
ממך מאוים · היא לך לשם ולתהלה · וכבר אמרנו
ששלשת השרשים דום דמם דמה משתוים בהוראתם
ומטעם ההוראה הראשונה אשר בזה שענינה דמיון
נהגו ז״ל לקרוא המטבע בשם דמים כי בם ידומה שיווי
כל דבר עמ״שכ בשורש דם :

שם פג **דמן** אשפה וזבל ב׳ מ״ל (א) היו דמן לאדמה ·
ישעי׳ כה (ב) במו מדמנה :

דמע דמעת עין ועל צד ההשאלה נזילת שמן ויין
הנגרים מהגת כדמעות העינים · בנינו קל
ירמי׳ יג שמו׳ כב ודמוע תדמע · ב׳ מ״ל (א) מלאתך ודמעך · פי׳
תלי׳ קכו יינך ותירושך הניגר כדמע מהגת · (ב) הזורעים בדמעה ·
קהל׳ ד איכ׳ א ס׳ דמעת העשוקים · כ׳ ודמעתה על לחיה · ר׳
שם ב כלו בדמעות עיני :

שם לו **דנג** שעוה הרים כדונג נמסו :

איוב יח **דעך** כבוי וכליון ג׳ ב״ל ונרו עליו ידעך · תפעל
שם ו תלי׳ קיח בחומם נדעכו ממקומם · ופועל דועכו
כאש קוצים :

שם ג **דפה** דבה בבן אמך תתן דופי :

ראשית לג **דפק** הכאה ודחיה ב׳ ב״ל קל ודפקום יום אחד ·
שופ׳ יט והתפעל מתדפקים על הדלת :

דקק ב׳ הו״ל **א** דקות ורזות החלקים ג׳ ב״ל קל
ישעי׳ דמ ש״ב כב ופרשיו לא ידקנו · והפעיל אדיקם ארקעם ·
ישעי׳ דמ שם מ והפעל לחם יודק · ב׳ מ״ל (א) הן איים כדק יטול ·
ויק׳ יו פי׳ כעפר דק הניטל בקל · (ב) קטורת סמים דקה ·
ר׳ צנומות דקות · ס׳ ורקות בשר · פי׳ רזי רא׳שי׳ נא שם
החלקי׳ : **ב** קרוס דק ב׳ מ״ל (א) או גבן או דק · פי׳ ויק׳ כא
קרום העובר בעין · (ב) כדוק שמים : ישעי׳ מ

דקר נעיצת חרב ג׳ ב״ל קל וידקרהו נערו · ונפעל שופ׳ ט
כל הנמצא ידקר · ופיעל יזובו מדקרים · ישעי׳ יג איכ׳ ד
ומשקלו כמדקרות חרב : משלי יב

דר שם אבן טובה ודר וסוחרת : אסתר א

דרר חפשית או זכות · ושם עוף מה · וקראתם
דרור · מר דרור · פי׳ זך וחפשי מזיוף · ויק׳ כה שמו׳ ל
כדרור לעוף · שם עוף מה אשר ממרתו החפשית : משלי כו

דרא מיאום דראון לכל בשר · ס׳ לדראון עולם · ישעי׳ סו דני׳ יב
דרבן מרובע ביתו :

דרג מעלות בסתר המדרגה · ר׳ ונפלו המדרגות : שיר ב יחז׳ לח

דרך הליכת דרך והנהגת מנהג · ודריכת קשת ב׳
ב״ל קל עומד אשר דרכה רגלך בה · כל הדרך יהוש׳ יד ישע׳ כט
בה · פי׳ כל מתנהג בה מפני קשת דרוכה · והיוצא שם כא
ואדרכם באפי · והפעיל עומד והדריך בנעלי׳ · שם סג שם יא
והיוצא הדריכני באמתך · פי׳ הנהיגני להשיג האמת תלי׳ כה
בפועל כפך שהיא הותמך כטעם פועל אמת שפעולתו
אמת · ודריכת קשת וידרכו את לשונם קשתם · ב׳ מ״ל ירמי׳ ט
(א) אל דרך עמדי וצפי · ס׳ אל דרך הגוים · כ׳ ראי שם מח שם י
דרכך בגיא · ר׳ על דרכים ישבת להם · ר׳ השנים שם ב שם ג
ונעקש דרכים · ס׳ לדכרת בדרכי חושך · כ׳ בכל משלי כח שם ב
דרכיך דעהו · (ב) עד מדרך כף רגל : שם ג דברי׳ ב

דרם שם פאת נגב ים ודרום ירשה : שם לג

דרש חקירה או זימון · ב׳ ב״ל קל אם הרגם ודרשוהו · תלי׳ עח
דרושים לכל חפציהם · פי׳ כל פעולותיו ית׳ שם קיא
נחקרי׳ לדעת לאיזה חפץ ותועלת ברא בתאר ההוא
ד״מ מי יודע מבין בחכמת המראה הוא יבין שהראות לא
ישלם אלא בליחות השונות והעורות השונות כתארם
אשר יסדם יי׳ באבר העין וזולתם · ונפעל וגם דמו הנה
נדרש · פי׳ מזומן להפרע · ומשקלו במדרש הנביא : ראש׳ מב ד״ה ב יג

דשא ראשית צמיחת העשבות ב׳ ב״ל קל כי דשאו יואל ב
נאות מדבר · והפעיל תדשא הארץ דשא · ראשי׳ א
ומשקלו תדשא הארץ ידשא : שם

דשן ב׳ הו״ל **א** שומן ד׳ ב״ל קל ואכל ושבע ודשן · דברי׳ לא
ופיעל דשנת בשמן ראשי · ופועל ועפרם תלי׳ כג
מחלב ידשן · ומורכב מנפעל והתפעל הדשנה מחלב · ישעי׳ לד שם ל
ב׳ מ״ל (א) תאר והיה דשן ושמן · (ב) מקרה שם ל
ותתענג בדשן נפשכם · ס׳ ירויון מדשן ביתך · כ׳ שם כה תלי׳ לו
החדלתי את דשני **ב** אפר בנינו פיעל ודשנו את שופ׳ ט במד׳ ד
המזבח · פי׳ יסירו אפרו ממנו · ומשקלו מקום הדשן : ויק׳ א

דת חק ותורה מימינו אש דת למו · ס׳ כדת דבר׳ לג אסת׳ ב
הנשים · כ׳ אחת דתו להמית · ר׳ דתי שם ד שם ג
המלך · כ׳ ודתיהם שונות : שם

(ח) האדרן · האפפן · (ט) דאם האדרן : **דמה** עהגליך זיין · גלייכן ·
(ב) פרגליכן ווערדן · (ג) פרגלייכן · גלייך מאכן · (ד) דאס עבן=בילד ·
(ה) איין בילד · גלייכניס · (ו) זייכם גלייכן · (ז) אויפהערן · (ח) אויפ=
העבן · פרניכטן · (ט) צו גרונד געהן · (י) דאס עבדי · (יא) זיך פאר=
שטעללן · איינביכדן · (יב) פרשטוממן (ולד״א הוא מפן הב׳) · (יג) דאס
שטיללשווייגן (ולד״א הוא מפן הה׳) · (יד) האפן · האדרן (ולד״א הוא מפן הא׳) ·
(טו) דיא זעעלן=רוהי :

דמן קאהט · (ב) קאהט=הויפן :

דמע טהרענן · איברלויפן · איברפליסן · (ב) דער פאללי קעלטער ·
(ג) אייני טהרעני : **דנג** וואקס : **דעך** אויפלאדרן (וויא איין
ליכט דאס אויסגעהן וויל , דאהער אויך) פרלעשן · אבשפריננן · (ב) פרש
נעהן · אדר פארט גשטאסן ווערדן : **דפה** שאנד=פלעק :

דפק שטאסן · שלאגן · אנטרייבן · (ב) אנשלאגן · אנקלאפפן (ולד״א)
זיך הערבייא דרעננן : **דקק** נרמאלמן · (ב) צו שטויב מאכן · (ג)
דער שטויב · (ד) דין · קליין גשטאסן · (ה) דין · מאגר · (ו) איין הייטכן ·
(ז) אייני הויט · דעקקי · טעפפיך : **דקר** ערשטעכן · (ב) שטיכי · וואונדן :
דר אייני ארט מארמאר : **דרר** פרייא · פרייהייט · (ב) עדל · (ג) דיא
שוואלבי : **דרא** איין שייאזאל : **דרג** אייני שטופי · שטאפפל · טרעפפי :
דרך טרעטן · נידרטרעטן · רייזן · געהן · אייכהערגעהן · זיך פיהרן ·
שפאננן (איינן באגן) · (ב) בטרעטן · טרעטן לאסן · לייטן · פיהרן ·
אנפיהרן · געוועהנן · (ג) דער וועג · דיא גוואהנהייט · זיטטי · וויזי ·
(ד) איין טריט · איין שריט ווייט : **דרם** זידן · דיא מיטטאג=זייטי :
דרש אנפראגן · פאדרן · זוכן · נאכזוכן · אונטרזוכן · פארשן ·
נאכפארשן · שטרעבן · וויכשן · פרלאנגן · ביטטן · אכט האבן ·
אכטן · בדענקן · (ב) גאכטט · גשעצט · בדאכט (איברלעגט) · (ג)
גפאדרט ווערדן · ערביטט ווערדן · (ד) אונטרזוכונג · אבהאנדלונג ·
אויסלעגונג : **דשא** גרינן · (ב) גראס הערפארברינגן · (ג) גראס :
דשן פעט ווערדן · (ב) פעט מאכן · זאלבן · (ג) פעט · פייסט · (ד)
דאס פעט · דיא פעטטינקייט · (ה) דיא אשי ווענרייטן · (ו) דיא אשי :
דת דאס גזעץ · דאס רעכט :

שם נא שם מא ר׳ לדור דורים · ובוא״ו תי״ו קורא הדורות מראש · ס׳
שם נא ראשי׳ יז דורות עולמים · כל זכר לדרתיכם :
ישעי׳ דח **דוש** דישה ורמיסה ד׳ ב״ל קל כי לא לנצח אדוש
שם דה ידושנו · ונפעל ונדוש מואב תחתיו · והפעיל
דברי׳ דה לא תחסום שור בדישו · משפטו בהדישו · והפעל כי
ישעי׳ דח שם דא לא בחרוץ יודש קצח · ב׳ מ״ל (א) מדשתי ובן
ויק׳ דו גרני · (ב) ודיש את בציר :
תלי׳ קיח **דחה** דחיה ג׳ ב״ל קל דחה דחיתני לנפול · ונפעל
שם קמז שם לו נדחי ישראל יכנס · ופועל דחו ולא יכלו
שם כו קום · ב׳ מ״ל (א) הלא רגלי מדחי · (ב) ופה חלק
משלי דו יעשה מדחה :
יחז׳ ד **דחן** מין זרעונים ודחן וכסמים :
אסתר ג **דחף** דחיה ב׳ ב״ל קל הרצים יצאו דחופים · ונפעל והמן
שם ו תלי׳ קמ נדחף אל ביתו · ומשקלו יצודנו למדחפות :
יואל ב **דחק** לחץ בנינו קל ואיש אחיו לא ידחקון :
די מלה משמשת בב׳ לשונות (א) סיפוק וצורך
מלא׳ ג והריקותי לכם ברכה עד בלי די · פי׳ עד שלא
ד״ה ב ל יספיקו אוצרותיכם להכילם · לא התקדשו למדי ·
משלי דז פי׳ למן די · ס׳ ודי חלב עזים · (ב) כטעם בכל עת ·
ד״ה ב יב והיה מדי בוא המלך · ומהם נוספי׳ בלי טעם והיה
ישעי׳ סו מדי חודש בחדשו · פי׳ מחודש לחודש ומשבת לשבת :
דברי׳ יד **דיה** ב׳ הו״ל א שם עוף מה והדיה למינה · ר׳
ישעי׳ לד אך שם נקבצו דיות · ב שם מי שיחור לכתיבה
ירמי׳ ל על ספר בדיו :
יחז׳ דא **דיק** מגדל שביניהם נגד העיר לכבשה · לבנות דיק :
ישעי׳ נז **דכא** שבירה וכתישה ד׳ ב״ל נפעל לב נדכאים ·
שם נ ופיעל הדכאו עמי · ופועל וזרועות יתומים
איוב דב שם ה ידכא · והתפעל וידכאו בשער · ומשקלו תשב אנוש
תלי׳ ב שם לד עד דכא · ר׳ ואת דכאי רוח יושיע :
שם י **דכה** שבר וכתישה ג׳ ב״ל קל ידכה ישוח · ונפעל
שם לט שם מד נפוגותי ונדכיתי · ופיעל כי דכיתנו במקום
שם נג תנים · ב׳ מ״ל (א) ישאו נהרות דכים · (ב) לשון
משלי דו שקר ישנא דכו · חוא״ו מקום ה״א או אל״ף · רך
נכלם בשורש דוך :
ויקר׳ יא **דכף** שם עוף מה ואת הדוכפת :
דלל ד׳ הו״ל · א עוני ועל צד ההשאלה חולי ב׳
תלי׳ קיו ב״ל קל דלותי ולי יהושיע · פי׳ החליתי ·
ישעי׳ יז ונפעל ידל כבוד יעקב · ב׳ מ״ל (א) כי היית מעוז
שם דה שם י שם לא לדל · ר׳ להטות מדין דלים · (ב) מדלה יבצעני ·
ירמי׳ מ פי׳ ישלים חיים מחלי זה · ס׳ ומדלת הארץ · ר׳
ראשי׳ מא ודלות ורעות תאר · פי׳ רזי הבשר · ב רוממות
ישע׳ לח תלי׳ קמא בנינו קל דלו עיני למרום · ומשקלו נצרה על דל
שפתי · פי׳ על הדמות שפתי · ג קווצות השער
שיר ז ישעי׳ יט ודלת ראשך כארגמן · ד יובש בנינו קל דללו
והרבו יאורי מצור :
צפני׳ א **דלג** קפיצה ב׳ ב״ל קל כל הדולג על המפתן
פי׳ עובד ע״ז עד״הכ על כולא ידרכו כהני דגון ·
ש״ב דכ ופיעל ובאלהי אדלג שור :

דלה ג׳ הו״ל א שאיבה בנינו קל ואיש תבונה ידלנה · משלי ך
ב׳ מ״ל (א) הן גוים כמר מדלי · (ב) יזל מים ישעי׳ מ
מדליו · ב רוממות בנינו פיעל ארוממך יי׳ כי דליתני · במד׳ כד תלי׳ ל
וע״ד השלימים דליו שוקים מפסח · ג ענפי׳ הרמים משלי כו
ב׳ מ״ל (א) יזל מים מדליו · פי׳ כל כך יהיו ענפיו במד׳ כד
רעננים עד שתזל מים מהם עד״הכ בן פורת עלי עין ובזה
ידמה אל האמור אחריו וזרעו במים רבים · (ב) בצל
דליותיו תשכונה : יחזק׳ יז
דלח דריסה ועכירת המים בנינו קל ולא תדלחם רגל: שם לב
דלף טפטוף הגשם או העין בנינו קל דלפה נפשי תלי׳ קיט
מתוגה · פי׳ כבר ביארנו שהעצבות גורם
התמהמהות ואיחור מרוצת הדם הנק׳ צערקלאציון ·
והנו יאמר שבסבת התוגה עמדה מרוצת דמו בנפשו
חלושה מאד כעין דלף טורד · ומשקלו ודלף טורד : משלי כז
דלק ב׳ הו״ל א הבערה ב׳ ב״ל ודלקו בהם עובדי׳ א
ואכלום · והפעיל הדלק האש · ומשקלו יחז׳ כד
ובדלקת ובחרחור · ב רדיפה ב׳ ב״ל קל על ההרי׳ דברי׳ כח
דלקוני · והפעיל יין ידליקם · פי׳ חשק היין יעוררם איכ׳ ד ישעי׳ ה
לרדוף אחריו כאמור לפניו שכר ירדופו :
דלת שם מכסה פתחי הבתים והכלים אף כי שפתי בני
האדם וכותלי בית הרחם · ב׳ מ״ל (א) ולחצתם
אותו בדלת · כ׳ ויקוב חור בדלתו · פי׳ במכסה הארון · מ״ב יב שם יב
ר׳ ויסך בדלתים ים · פי׳ סכך פתחי הים בזוג דלתים איוב לח
אשר קצב אחד להנה לבל ישטפו המים ארץ ומלואה ·
ר״ל מבוא המים של כל הנחלים ההולכי׳ אל הים שוים
אל מוצא הנקבים אשר מקרקע הים אל בטן הארץ שמשם
הם שוים ללכת ע״פ האדמה · ס׳ כי לא סגר דלתי בטני · שם ג
פי׳ כותלי רחם בטן אמו · כ׳ דלתי לאורח אפתח · שם לא
ובוא״ו תי״ו ודלתות לעזרה · ס׳ דלתות בית יי׳ · כ׳ ד״ה ב ד שם כח
ודלתותיו זהב · (ב) על דל שפתי · משפטו דלת שם ג תלי׳ קמא
שפתי הוא מסך חפה :
דם שם דם כל חי או ערכו ושווי ולקחו מן הדם · ס׳ שמו׳ יב
הנה דם הברית · כ׳ ולקחת מדמו · ר׳ אין לו שם כד שם כט
דמים · פי׳ אין לו ערך ושיווי כלל לכן אין על ההורגו שם כב
עונש כי אין הצער שווה בנזקו כלל · ואחשוב ששרשו
דמה שענינו דמיון ושיוי ויצא ע״מ אב מן אבה · או יהיה
הוראת זה השורש ג״כ דמיון ומזה קראו ז״ל מעות בשם
דמים בעבור שבם ידומה ערך כל שיווי · ס׳ תשב על
דמי טהרה · כ׳ דמיו בו : ויק יב שם כ
דמם ב׳ הו״ל א שביתה והפסק אם מהדיבור או
מההליכה או מהמציאות · ד׳ ב״ל קל וידום שם י
אהרן · פי׳ שתק · וידם השמש · פי׳ עמד · ונפעל יהוש׳ י
ונדמו נאות השלום · פי׳ יכרתו ממציאותם · ומרובע ירמי׳ כה
דוממתי נפשי · פי׳ קצתם מטעם אבידה וכריתה והנכון תלי׳ קלא
שהוא מטעם ההוראה השנית · והפעיל כי יי׳ אלהינו
הדמנו · ג׳ מ״ל (א) מי כצור כדמה בתוך הים · פי׳ ירמי׳ ח יחז׳ כז
כמו נשתתקה או נכרתה בים · (ב) אל דמי לך · (ג) תלי׳ פג
יקם סערה לדממה · פי׳ שביתה ושתיקה מהסער · שם קז
תוהלת

דוש שטאםן · שלאגן · דרעשן · (ב) דאם אויםגדראשני · (ג) דיא
דרעש־צייט : **דחה** שטאםן · פרשטאםן · אומשטאםן · שטירצן :
(ב) דיא פרשטאסנן · גשטירצטן · (ג) דער אנשטאם · (ד) אומשטורץ ·
פאלל : **דחן** דער רייס ולד״א דיא הירזי : **דחף** גאיילט , פארטגטריבן
ווערדן · (ב) דיא פרגאנגונג : **דחק** דרענגן : **די** גנוג · (ב) היגלענגליך ·
(ג) יעדם מאל · יעדרצייט · זא אפט אלם : **דיה** דער גייער · (ב) טינטי :
דיק איין באללווערק : **דכא** דריקן · נידרדריקן · אונטרדריקן · צרדריקן ·
צרקנירשן · (ב) דיא צרקנירשונג · (ג) דיא גדריקטן · בדרענגטן ·
צרקנירשטן : **דכה** יעשא עניו דר זיך ארם אדר שוואך אנשטעללן · (ב) שטאסן ·
צרשטאסן · צרמאלמן · (ג) דיא וועללן (אים וואסר) :
דכף דער אויערהאהן : **דלל** עלענד זיין · ארם זיין · (ב) פראראמן ·
אבפאללן · אבקאממן · (ג) איין ארמר · עלענדר · (ד) דיא
ארמוט · (ה) דאם גמייני פאלק · דער פעבל · (ו) ארם אן פלייש · אבגפאללן ·
מאגר (ואפשר שהוא מגן הד׳) · זיך ערהעבן (ולד״א יבי׳ מגן הא׳ שמאכטן) · (ח)
דיא ערהעהונג (ולד״א עניגו דלת במשקל זכר) · (ט) אייני האארלאקי · (י)
אויסטראקנן (ואפשר שהוא מגן פא׳ וטעם הכתוב אחרי שחרבו יאורי מצור יהיו דלים מדגים ולכן
ואגו הדיגים) : **דלג** שפריגנן · (ב) איברשפריגנן · הערוםשפריגנן :
דלה שעפפן · (ב) דער איימר · (ג) הערויף ציהן · אין דיא העהי בריגנן ·
אויפריכטן · (ד) דיא צווייגן (כלע״ד שיקראו כן _ לפי שידלו _ הליחות מתוך
הארץ) : **דלח** טריבן · טריבי מאכן : **דלף** טרעפפלן · טרייפלן :
דלק ברעננן · (ב) אנציגדן · (ג) דאם פיבר · (ד) פרפאלגן · נאכיאגן ·
נאכזעצן · (ה) אן זיך לאקקן (ולד״א הוא מגן הא׳ ערהיצן) :
דלת אייני טהירי · **דם** דאם בלוט : **דמם** אויפהערן · שטילל ווערדן ·
שווייגן · זיך ברוהיגן · (ב) שטילל שטעהן · (ג) שטיללן · ברוהיגן ·
(ד) שטום מאכן · שטילל־שווייגן אויפערלעגן · (ה) דאם פרשטוממן
אדר דאם ענדי · (ו) דאם שווייגן · (ז) דיא שטיללי · דיא רוהי ·

תלי' כ ב דבר ומגפה · ב' ב"ל פיעל · אז ידבר אלימו · והפעיל
שם מז שם עח ידבר עמים תחתינו · ומשקלו וחיתם ילהבר הסגיר ·
שם לא הוש' יג ס' מדבר הוות · כ' אהי דבריך מות · ג שם ארץ נזרה
ישעי' לה שם דא או מקום מרעה ישושום מדבר וציה · ס' משא מדבר
שם דא ים · כ' וישם מדברה כעדן · ד הנהגה ב' מ"ל (א) ורעו
שם ק כבשים כדברם · פי' כמנהגם · (ב) ואני אשימם
מ"א ה דוברות בים · ה שרץ עוף ידוע מאסף הרבש ·
ישעי' ו תלי' קיח הדבורה אשר בארץ · ר' סבוני כדבורים · ו שם
מ"א ו שם ח הבית הפנימי הדביר בתוך הבית ס' אל דביר הבית ·
יהוש' ה ז שם כטעם ענין ב' מ"ל (א) וזה הדבר אשר מל
שמו' ח קהל' ג יהושע · ס' על דבר הצפרדעים · (ב) על דברת בני
תלי' קי האדם · כ' על דברתי מלכי צדק :

דבש ב' הו"ל א דבש תמרים או דבורים · ראשית
ד"ה ב לא דגן תירוש יצהר ודבש · פי' תמרי' החייבי'
שיר ה בביכורי' · כ' אכלתי יערי עם דבשי · פי' החלות עם
ישעי' ל דבש הדבורים · ב חטוטרות הגמל ועל דבשת גמלים
אוצרותם · ובלשון יוני נקרא גבשת :

ראשי' מח **דגה** דגים ועל צד ההשאלה רבוי בנינו קל וידגו
יונה ב לרוב · ב' מ"ל (א) וימן ה' דג גדול · ר' צעקה
צפני' א שם משער הדגים · ס' ודגי הים והמכשלות · (ב) והיה
יחז' מז שם הדגה רבה מאד · כ' וס' למינה תהיה דגתם כדגת
הים הגדול · ועיי' שורש דוג :

תלי' ך **דגל** הרמת הנס ב' ב"ל קל ובשם אלהינו נדגל ·
שיר ו במד' ב ונפעל איומה כנדגלות · ומשקלו דגל מחנה
שם שם יהודה · כ' איש על דגלו · ר' איש על ידו לדגליהם :

שם יח **דגן** שם חמשת מיני דגן הידועי' מדגן מן הגורן ·
תלי' עח שם ד ס' ודגן שמים נתן למו · כ' מעת דגנם ·

ישעי' לד **דגר** אסיפה בנינו קל ובקעה ודגרה בצלה ·
ירמי' יז קורא דגר · פי' אסף ביצי זולתו · חמרים ת"א דגורין :

ישעי' לח **דדה** תנוע' קלה והילוך לאט בנינו התפעל אדדה כל
תלי' מב שנותי · אדדם עד בית אלהים · פי' אתנועע
עמם לעלות לרגל :

ישעי' יד **דהב** זהב שבתה מדהבה · פי' בטלה המדינ' הזהבית :

ירמי' יד **דהם** בהלה למה תהיה כאיש נדהם · פי' מבוהל :

דהר ב' הו"ל א קול פכיעת הסום · בנינו קל סוס
נחו' ג שופ' ה דוהר · ומשקלו נפרד וס' מדהרות דהרות
ישעי' מא אביריו · ב מין ארז תדהר ותאשור :

שם יא **דוב** שם חיה ידועה ופרה ודב תרעינה · ר'
שם נט נהמה כדבים כלנו :

ירמי' יו **דוג** דגים בנינו הפעיל נאום יי' ודיגום · ג' מ"ל (א)
דג גדול · ובאל"ף נחדה מביאים דאג וכל מכר · יונ' ב נחמי' יג
ר' ואת שער הדגים · ס' דגי הים · (ב) תאר לציידי שם ג ראשי' ט
הדגים · ואנו יחדיגים · (ג) בסירות דוגה · פי' ספינה ישעי' יט עמו' ד
קטנה שצדין בה דגים · ועיי' שורש דגה :

דוד ג' הו"ל א קריבות וידידות וביחוד אחי האב
ואשתו · ב' מ"ל (א) מה דודך מדוד · ס' בני שיר ה
עזיאל דוד אהרן · פי' אחי אביו · ר' שתו ושכרו דודים · ויק' י שיר ה
כ' כי טובים דודיך מיין · פי' ידידותך ואהבתך · (ב) שם א
דודתך היא · ב שם קדירות וסלים כדוד נפוח ויק' יח איו' מא
ואגמון · פי' קדירה רותחת · ר' את ראשיהם בדודים · מ"ב י
ס' דודאי תאני' · פי' סלים · ג שם עשב מה וימצא ירמי' כד
דודאים · ס' מדודאי בנך : ראשי' ל שם

דוה ג' הו"ל א נדה ב' מ"ל (א) אשה דוה · (ב) ויק' ך
כימי נדת דותה · ב כאב וצער ד' מ"ל (א) שם יב
על זה היה דוה לבנו · (ב) ולבי דוי · (ג) על ערש איכ' ה שם א
דוי · ר' המה כדוי לחמי · בתשלומו כדויי · (ד) תלי' מא איו' ו
מדוה מצרים · ר' מדוי מצרים · ג שם מלבוש דברי' ז שם דח
ומכרות את מדויהם : ש"ב י

דוח רחיצה בנינו הפעיל ואת דמי ירושלים ידיח : ישעי' ד

דוך ב' הו"ל א כתישה העברה משחיקה · בנינו
קל ומשקלו או דכו במדכה · ב תאר לעני במד' יא
אל ישוב דך נכלם : תלי' עד

דום ב' הו"ל א כריתה או שתיקה בנינו התפעל
גם מדמן תדמי · ומשקלו שכנה דומה נפשי · ירמי' מח תלי' צד
פי' כרותה או שתוקה · ועיי' שרשי דמם ודמה · ב
שם אומה ומשמע ודומה · משא דומה : ראשי' כה ישע' כא

דון דין ומריבה ג' ב"ל קל דנני אלהים · ונפעל ויהי ראשי' ל
כל העם נדון · והפעיל יי' ידין אפסי ארץ · ר' ש"ב יט ש"א ב
מ"ל (א) והיה יי' לדין · ס' ודין אלמנות · (ב) דין שם דד שם ירמי' ה
לא דנו · ס' דין יתום · כ' אין דן דינך · (ג) למען שם שם ל
תדעון שדין · פי' להיותכם יודעים שיש דין ודיין · (ד) איוב יט
איש חמה יגרה מדון · (ה) ואשת מדינים · ס' משלי טו שם כו
מדיני אשה · (ו) מדנים ישלח · לפי הכתיב : שם יט שם ו

דוץ ששון בנינו קל ולפניו תדוץ דאבה : איוב מא

דור ב' הו"ל א דירה וגירות בנינו קל מדור תלי' פד
באהלי רשע · ומשקלו דור הולך ודור בא · קהל' א
פי' העולם הזה הוא כעין מעון ובית דירה · והמתהוים
הם כמו גרים ותושבים בו כל ימי משך מציאותם בהויתם
ועש"ז נק' דור כלומר גר בעולמו · ס' וישועתי לדור ישעי' נא
דורים · כ' דורי נסע ונגלה · פי' מגורי בעו"הז נסע · שם לח
ר'

(י) טעדטן · אומבריננן · (יא) אונטרוועררפן (ואפשר שפורשה הואת מפן הי"ד) ·
(יב) דיא פעסט · (יג) אייני ווישטי · ווישטנייא · (יד) פיהרן · אנפיהרן ·
(טו) פלעשי · (טז) אייני ביהני · (יז) איין קאהר · נאבג · קארידאר ·
(יח) דיא זאבי · בשאפנהייט · דער צושטאנד :
דבש האניג · (ב) דער העקר : דגה זיך דען פישן גלייך פרמעהרן · (ב)
איין פיש · (ג) דאס גשלעכט דער פישי : דגל דאס פאניר ערהעבן ·
דיא פאהני וועהן לאסן · (ב) מיט פליגנדן פאהנן ציהנדי העערי · (ג) אייני
פאהני · איין פאניר · פעלדצייכן : דגן קארן · ראגגן :
דגר אויסבריטן : דדה וואללן : דהב גאלדגרובי : דהם בשטירצט ·
בטייבט : דהר וויהרן אדר מיט דען פיסן שטאמפפן · עראבן ·
(ב) קאסטאניען בוים : דוב איין בער : דוג פישי פאנגן · פישן · (ב) איין
פיש · (ג) דיא פישר · (ד) פישרקאהן אדר פישקאסטן : דוד איין אהייס ·
פעטטר, פרוואנדטר · פריינד · ליבהאבר · ליבסטר · (ב) פריינדש
שאפט · ליבשאפט · (ג) אייני באסי · מוהמי · (ד) איין טאפף · (ה) קערבי ·
(ו) לד"א פייגלן · ולד"א יאסמין ולד"א אלרוין : דוה אייני קראנקי · שמערצ
ליידנדי · (ב) דיא מאנאטליכי רייניגונג · (ג) שמערץ ליידן · קראנק זיין ·
(ד) איין קראנקר · (ה) קראנק · (ו) קראנקהייט · (ז) דיא גוועגדר :
דוח אבשוועכן · אבשפילן · וואשן : דוך שטאסן · (ב) דער מערזר ·
(ג) איין ארמר · בדרענגטר : דום שוויגן · זיך ברוהיגן : דון ריכטן ·
רעכט שפרעכן · (ב) רעכטן · גריכט האלטן · (ג) דער ריכטר · (ד) דאס
רעכט · (ה) שטרייט · צאנק · (ו) צענקרייא : דוץ זיך פרייען :
דור וואהנן · (ב) אייני וואהנונג · גשלעכטס פאלגי · זעקולום :

הערה

אמרו (איוב דד) · ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי (ראשי' לט) · פי' לא אמרה במבטא השפתים כי אם התפישה לבדה הורה לאמר שכב עמה · ותקשור על ידו שני לאמר זה יצא ראשונה (שם לח) · פי' שהשי' הורה מי הבכור ונק' זה בשם אמירה · וככה כל לאמר האמורי' בכתובי' הכוונה על הציור הרעיוני העולה מן המסופר בין שיהיה הגדי או ציורי · ויעוי' מ"שכ בשורש אמר · ובזה תבין ענייני' גדולי הערך בכתובי' וענינים רבים בנבואה ככתוב וביד הנביאים אדמה · יעוין מ"ש הרב המורה בל"ב ובמ"א מהשני ואפודי ורש"ט שם · ותבין טוב טעם ודעת בכתוב יום ליום יביע אומר וגו' · וזה כי רשמי החכמות באותות היצירה תרוכה וקולם אל בני אדם לאמר הבינו פועל יי' ומעשהו בעבור תדעו משלימותנו שלימות יוצרנו · ותעבור הרינה במחנה היצירה ושיר יי' משורר ממזרח שמש עד מבואו · וכל משכילי העם המה רואים את הקולות ומיום אל יום ילכו מחיל אל חיל בהשכלת אמתתו ית' ותהלת יי' יבשרו מעין בחיכתם בפועל כפו ככתוב במעשי ידיך ארנן · ועוד בפי מלין אך אין דרכי להאריך לב' טעמים א' מאפס הפנאי ב' לרבוי הוצאות הדפוס אשר לא מצאתי לכסף מוצא · אך כי קצת בני עמנו אזניהם הכבד ועיניהם השע מראות בחיבורים החדשים ותהי' להם חזות הכל כדברי הספר החתום · ואין איש שם על לב אמרם ז"ל יש קנקן חדש מלא ישן כו' · וגם אלה הישנים חדשים היו מקרוב · והחדשים ישנים יהיו לימי הבאי' · לכן אמרתי לקיים בעצמי אמרם ז"ל לעולם ישנה אדם בדרך קצרה · ובכל זאת אינני מכחד תחת לשוני אבל אני מוקיר ועולה זאני שוקל את דברי להיותם מעטי הכמות ורבי האיכות · וכל חכם מבין מוצאתו הנעלם מהגלוי ככתוב תן לחכם ויחכם עוד ע"פה) · יצחק הלוי

מרוב התאוה כאלו נשבר לבי בקרבי על בלי השיג
תאותי · והפעיל ויגרס בחצץ שני · ועיי' שורש גרש : איכה ג
גרע מניעה או חסרון ג' ב"ל קל יוצא לא תגרעו ממנו · שמות ה
ונפעל כי אין נגרע מעבודתכם דבר · ופיעל כי שם
יגרע נטפי מים · ומשקלו כי מגרעות נתן לבית : איוב לו מ"א ו
גרף ג' הו"ל **א** כיבוד וטאטוא בנינו קל נחל קישון
גרפם · **ב** צרורות עפר ב' מ"ל (א) תהרת שופ' ה
מגרפותיהם · (ב) באבן או באגרוף · ס' באגרוף יואל א שמו' כא ישע'
רשע · וחז"ל פי' שאגרוף היא היד הכפופה ולדעתם נח
יהי' בזה ג' הוראות :
גרש ב' הו"ל **א** שילוח הדבר ממקומו בע"כ ד'
ב"ל קל הרימו גרושותיכם מעל עמי · פי' סלקו יחז' מה
רבוי המסים אשר בזה תגרשום מנחלתם · ויגרש ישעי' נז
מימיו · ונפעל והרשעים כים נגרש · ופיעל יגרשם שם שמות ו
מארצו · ופועל כי גרשו ממצרים · ומשקליו ב' וממגד שם יב
גרש ירחים · פי' כל פרי אשר לחדשיו יבכר הנה הוא דברי' לג
גרוש ממקומו לשעתו ונגמל מיניקת ארצו כיום הגמול
היונק עד הכ ויגמול שקדים · ומ"א למען מגרשה לבז · יחז' לו
ב שם בתי החצרות שלפני חומת העיר הנראים כאלו
גורשו מן העיר והיה מגרש לעיר · ס' ושדה מגרש שם מח ויק' כה
עריהם · ר' ומגרשי הערים · כ' ואת מגרשיהן · ובוא"ו במד' לה שם
תי"ו ירעשו מגרשות : יחז' כז
גרש חטים שבורים · ובדרז"ל נקראי' גריסין · גרש
כרמל · כ' מגרשה ומשמנה : וי"ק ב שם
גשש מישוש בנינו פיעל נגששה כעורים : ישעי' נט
גשם מטר ב' ב"ל פועל לא גשמה ביום זעם · הה"א יחז' כב
במפיק לתפארת הקריאה · והפעיל היש בהבלי
הגוים מגשימים · ומשקלו גשם ויורה ומלקוש · ס' ירמי' יד שם ה
גשם נדבות · ר' והערת גשמים · ס' גשמי ברכה תלי' סח עזר' י
יהיו · כ' גשמיכם בעתם : יחז' לד ויק' כו
גת שם מקום דריכת היין ושם מקום · ב' מ"ל (א)
גת דרך יי' · ר' דורכים גתות בשבת · (ב) איכ' א נחמי' יג
למנצח על הגתית · פי' כלי שיר הבא מגת : תלי' ח

מרובעים

גבעל קנה ר"ל קשה כעץ · והפשתה גבעול : שמות ט
גזבר שם הפקיד על האוצר · על יד מתרדת הגזבר : עזרא א
גלמד יחידות ושממון ב' מ"ל (א) יהי גלמוד · איוב ג
(ב) לנקבה שכולה וגלמודה : ישעי' מט
גנזך אוצר וגנזכיו ועליותיו : ד"ה א כח
גרגר ב' הו"ל **א** גרעין שנים שלשה גרגרים בראש ישעי' יז

אמיר · **ב** צוואר וענקי' לגרגרותיך · ועיי' משלי א
שורש גרה :

נשלמה אות גימ"ל

אות דל"ת

דד שם שרי האשה עשו דדי בתוליה · כ' בעשות יחז' כג
ממצרים דדיך : שם
דאב עצבון ב' ב"ל קל עיני דאבה מני עוני · והפעיל תלי' פח
ומדיבת נפש · משפטו ומדאיבות · ובמ"ל (א) ויק' כו
ולפניו תדוץ דאבה · (ב) ודאבון נפש : איו' מא דברי' כח
דאג פחד ועצבון פן תקראנו רעה המעותרת · בנינו
קל ובשנת בצורת לא ידאג · ומשקלו נמוגו ירמי' יז
בים דאגה : שם מט
דאה עופפות · ושם פרטי לעוף מה · בנינו קל ·
הנה כנשר יעלה וידאה · וידא על כנפי רוח שם תלי' יח
ומשקלו ואת הדאה · שם עוף מה : ויק' יא
דב שם צואת היונים שמוסיקין אש בהם לשעת הדחק ·
או גרעיני הרנן שבזפקם שאוכלי' אותם ברעב ·
ורובע הקב דביונים : מ"ב ו
דבב דיבור בלתי הגון בנינו מרובע · דובב שפתי שיר ז
ישנים · פי' היין מנבא הישנים בשכרותו דברים
אשר לא כן כטע' נכנס יין יצא סוד · ומשקלו להוציא דבה במד' יד
על הארץ · ס' מוציאי דבת הארץ · כ' את דבתם רעה : שם ראשי' לג
דבא תוקף וכימיך דבאך · פי' ימי הזוקן שבם יבוא דברי' לג
האדם בגבורות יהיו חזקים כימי העלומים ·
ונקראו ימי הזוקן דבא מטעם זב שת"א דאב וזה בעבור
ניסת הליחה לעת הזוקן הפך ולא נס ליחו :
דבל שם גוש תאנים הדבוקים יחד ב' מ"ל (א) פלח
דבלה · ר' ומאתים דבלים · (ב) דבלת תאנים : ש"א ל שם כה מ"ב
דבק דביקות והשגה ג' ב"ל קל פן תדבקני הרעה ך ראשי' יט
ומתי · ופועל ורגבים ידבקו · והפעיל והמלחמה איוב לח
הדביקתהו · פי' השיגתהו · ומשקלו אומר לדבק שופ' ך ישעי' מא
טוב הוא · ר' בין הדבקים ובין השרין : מ"א כב
דבר ז' הו"ל **א** מבטא שפתים · ה' ב"ל קל עומר ·
למען תצדק בדברך · ונפעל שרים בי נדברו · תלי' נא שם קיט
ופיעל לשון מדברת גדולות · ופועל ביום שידבר בה · שם יב שיר ח
והתפעל את הקול מדבר אליו · ה' מ"ל (א) וישיבו במד' ז
אותם דבר · ס' כי דבר יי' בזה · כ' היקרך דברי אם שם א שם טו שם יא
לא · ר' את כל הדברים · ס' דברי בלק · כ' סלחתי שם ח שם כב
כדבריך · (ב) ועל דברת שבועת אלהי' · כ' אשים שם יד קהל' ח
דברתי · (ג) והדבר אין בהם · ס' תחלת דבר יי' איו' ה ירמ' ה הוש' א
בהושע · (ד) ומדברך נאוה · (ה) ישא מדברותיך · * שיר ד דברי' לג
דבר

(ב) נרמאלמן : **גרע** אבגעהמן · אבברעכן · פרריננרן · (ב) ווענינר
נריננר · שלעכטר ווערדן · (ג) פארעפטהאלטן · (ד) אבזועגי :
גרף וועגשאפן · וועגשוועממן · (ב) שפוכדלעכר · (ג) דיא פויסט :
גרש טרייבן · פרטרייבן · פרשטאסן · שטאסן · געהרן · (ב) הערוס=
נטריבן · אוכנשטים · אוכרוהיג · (ג) הערויס=טרייבן · הערפאר
טרייבן · (ד) דער טריב · (ה) דאס נטריבני גוועקס · (ו) פארשטאדט
אדר פארווערק : **גרש** גרויפן : **גשש** טאסטן : **גשם** ברעגנט ווערדן ·
(ב) רעגנן לאסן · (ג) דער רעגן · רעגן=גוס : **גת** אייני קעלטר · (ב)
איין מוזיקאליש אינסטרומענט : **גבעל** דער שטענגל : **גזבר** קאמירר ·
קאסן פארשטעהר : **גלמד** איינזאס · פרלאסן :
גנזך דיא שעצי : **גרגר** איין קארן · (ב) דער האלז :
דד דיא ברישטי : **דאב** בטריבט זיין · (ב) בטריבן · (ג) בטריבניס ·
(ל) דער קוממר : **דאג** זארגן · (ב) דיא זארגי : **דאה** שוועבן ·
(ב) דער וויישי האביכט : **דב** טויבן=קאהט : **דבב** נשוועצינ=נשפרעכינ
מאכן · (ב) גשוועץ · פלוידרייא · בעזי נאכרעדי : **דבא** דאס אלטר ·
(ולז"א) דער צופלוס : **דבל** טראקני פייגי :
דבק אנהענגן (שוחר) · קלעבן · בייאקאמן · עררייכן · (ב) צוזאממן=
גזעצט ווערדן · (ג) אנהענגן (יונא) · אנהעפטן · נאכזעצן · פר=
פאלגן · אין דיא ענגי טרייבן · (ד) איין צוזאמנגזעצטס בילד · אייני
גלידרפופפי · (ה) דיא גלידר , גלענקי (אייכס פאכגרם) :
דבר רעדן · שפרעכן · (ב) אייני אונטררעדונג האלטן · זיך בשפרעכן · (ג)
רעדן · פרקינדן · פרהייסן · פרשפרעכן · (ד) זיך אונטררעדן · (ה)
איין ווארט · אייני אנטווארט · (ו) דיא זאכי · דאס ווארט · דאס פרשפרעכן ·
(ז) דיא רעדי · שפראכי · (ח) דער פארטראג · (ט) גשפרעכי ·

* **הערה** (ונאכת ותדע ההבדל שבין דבור ואמירה · הוא שלשונות של דיבור יורו ההגדה והסיפור בבחינת הלשון בכלי המבטא באותותם לאמשת
המוצאות · אולם אמירה וכל לשונותיה אשר המה בכתובי' יורו הסיפור וההגדה בבחינת הציור הרעיוני הנתק בנפש ואם מציור רעיון
המדבר במבטא שפתים · ואם מציור רשמים נראים לעין הרואה המורים אין ערך ודבר חכמה אף כי אין אומר ואין דברי' בכלי המבטא · והוא הדבר
שיחסו הכתובי' לשון אמירה אף אל העצמים האלמים מה שלא נהגו זה בלשון דיבור · כי הכוונה על הציור הרעיוני המצטייר בנפש הרואה נס ומבין
אל מעשיהם · ואין זה הציור נכנס תחת גדר הדיבור והנה המבטא כי אם תחת גדר האמירה הכולל גם הנה הרעיון · כמו ויאמרו העצים לנפן ·
ותאמר הגפן החדלתי וגו' (שופ' ה) · וכסוס נאמר כדי שופר יאמר האח (איוב לט) · וארבע לא אמרו הון שאול ועוצר רחם וגו' (משלי ל) · פה
להם ולא ידברו (תלי' קטו) · פי' ישוב יתפלא על העדר הדיבור אך לא אל האמירה שאיננו נעדר אפי' מעצמים האלמים כאמור · אבדון ומות
אמרו

משלי יט — **גלע** ב התערבות בנינו התפעל בכל תושיה יתגלע :
גלש השכמה או סריקת השער בנינו קל
שיר ד — שגלשו מהר הגלעד :
ראשי' ח — **גם** מלה מורה תוספת : ויש גם הוא מטעמים ·
שם ז — פי' נוסף על מטעמי יעקב · גם רכב גם פרשים ·
שתי התוספות מורה שאין אחר מהם עיקר במאמר כי
אם כ"א יתכן שיהי' נוסף על חברו :
גמא ב' הו"ל א השקאה בניניו ב' פיעל ברעש
איוב לט — ורוגז יגמא ארץ · פי' כאלו יבלע את הארץ פעם
ראשי' כד — אחת כשותה מים לצמאו · והפעיל הגמיאיני נא מעט
שמות ב — מים · ב שם עץ מה קל הוא על פני מים תבת גמא :
גמד שם מדת הזרוע או אנשי קצרי הקומה ב' מ"ל
שופ' ג יחז' כז — גמד ארכה · (ב) וגמדים במגדלותיך :
חבק' א — **גמה** נגר ונכח · מגמת פניהם קדימה :
גמל ג' הו"ל א תשלום גמול לאיש כמעשהו בנינו
תלי' יח — קל יגמלני יי' כצדקי · ג' מ"ל (א) השב
שם כד משלי יב — גמול על גאים · ס' וגמול ידי אדם ישיב לו · כ' וגמולו
ש"ב יט ירמי' נא — ישלם לו · (ב) התגמולה הזאת · ר' כי אל גמולות יי' ·
תלי' קיו — (ג) כל תגמולוהי עלי · ב השלמת זמן יניקת הילד
במד' יז — או הפרי · ב' ב"ל ויצץ ציץ ויגמול שקדים · כאשר
ש"א א שם שם סו — יגמלהו · ונפעל עד יגמל הנער · ג שם גמל מגמל
שם כז ראשי' כד — ועד חמור · ר' והחמורים והגמלים · ס' מגמלי אדוניו ·
שם — כ' וגם גמליך אשקה :
קהלת י — **גמץ** שם חפירה · חופר גומץ בו יפול :
תלי' יב — **גמר** כליון והשלמה בנינו קל עומד כי גמר
שם מ — חסיד · פי' כלה ואבד · ויוצא לאל גומר עלי ·
פי' משלים חסדו עלי :
ראשי' ב — **גנן** ג' הו"ל א גן חירק ב' מ"ל (א) גן בעדן · ס'
שם יג שיר ז — כגן יי' כארץ מצרים · כ' הפיחי גני · ר' מעין
שם ישע' א שיר ו — גנים · (ב) וכגנה אשר מים אין לה · ס' אל גנת
אגוז · כ' ועל גנתו יונקתו תצא · הפתח והחירק
עמוס ט שם ד — הם בו אחד · ר' ועשו גנות · כ' הרבות גנותיכם ·
ודגש הנון יורה שגן הוא מהכפולים ובפי' אמרו ז"ל
נמכרי' לגננים בכפל הנון · ב ראבון תתן להם
איכ' ג ישעי' לז — מגנת לב · ג מגן ומחסה ב' ב"ל קל וגנותי על העיר
שם לא שם — הזאת · והפעיל כן יגן יי' צבאות · ב' מ"ל (א) משחו
דה"א ש"ב כב — המגן · ס' מגן גבורהו מאדם · כ' מגני וקרן ישעי ·
ד"ה ב לב שם יב — ר' ולבשמים ולמגנים · ס' ויקח את מגני הזהב · כ'
הוש' ד איכ' ג — קלון מגניה · (ב) התן להם מגנת לב · פי' כסוי
והשמן לב · וי"מ ראבון לב ויהיה זה הוראה רביעית
ד"ה ב כג — בזה השורש · ר' ואת המגנות :
ראשית לא — **גנב** גניבה והעלם דבר ה' ב"ל קל ותגנב רחל את
שם שמו' כב — התרפי' · ותגנב את לבבי · ונפעל יגנב מעמו ·
ירמי' כג שמו' כא — ופיעל מגנבי דברי · ופועל וגנב מבית האיש ·
ש"ב יט — והתפעל כאשר יתגנב העם · ב' מ"ל (א) תאר לגונב

כבושה הגנב כי ימצא · ר' אם גנבים בלילה · — ירמי' ב שם מט
(ב) תמצא בידו הגנבה · כ' ונמכר בגנבתו : — שמות כב שם
גנז שם אוצרות של סגולת מלכי' אל גנזי המלך : — אסתר ג
געה המית השור בנינו קל אם יגעה שור על בלילו : — איו' ו
געל ב' הו"ל א מיאוס והרחקה ב' ב"ל קל ולא
געלתים לכלותם · ונפעל כי שם נגעל מגן — ויק' כו ש"ב א
גבורים · ומשקלו בגועל נפשך · ב פליטה בנינו הפעיל — יחז' יו
שורו עבר ולא יגעיל · פי' שנקלטה הזרע ולא נפלט : — איוב כא
גער גערה בנזיפה בקישור הבי"ת · ובלי בי"ת ענינו
השחתה · בנינו קל ויגער בים סוף · גערת גוים · — תלי' קו שם ט
פי' שחתם · ב' מ"ל (א) תחת גערה במבין · ס' גערת — משלי יז ישעי' נא
אלהיך · כ' וגערתו בלהבי אש · (ב) ואת המגערת : — שם סו דבר' כח
געש תנועה ורעדה ג' ב"ל קל ותגעש ותרעש — תלי' יח
הארץ · ופועל יגעשו עם ויעבורו · והתפעל — איוב לד
ויתגעשו כי חרה לו : — ש"ב כב
גף הוראתו כמו גב על גפי מרומי קרת : — משלי ט
גפן ענבים ותאנה וגפן ורמון · ס' אשר יעשה מגפן — במד' ו שם ו
היין · כ' איש תחת גפנו · ר' והגפנים סמדר : — מ"א ד שיר ב
גפר ב' הו"ל א מין עץ ארז תבת עצי גפר · ב — ראשי' ו
גפרית · ועל עמורה גפרית : — שם יט
גרר כריתה ב' ב"ל קל שוד רשעים יגורם · ומרובע — משלי כא
מגוררות במגרה · ומשקלו מגוררות במגרה · — מ"א ז
ר' ובחריצי הברזל ובמגרות : — ד"ה א כ
גרב מין נגע שחין או גרב או ילפת : — ויק' כא
גרד חיכוך בנינו התפעל חרש להתגרד בו : — איוב ב
גרה ג' הו"ל א גרוי וחירחור דיב · ב' ב"ל פיעל
יגרה מדון · והתפעל ושומרי תורה יתגרו — משלי טו שם כח
בם · אל תתגר בם · ומשקלו מתגרת ידיך · ב העלאת — דברי' ב תלי' לט
גרה וגרון בנינו קל והוא גרה לא יגר · ג' מ"ל (א) והוא — ויק' יא
גרה לא יגר · (ב) נטויות גרון · כ' נחר גרוני · (ג) — ישעי' ג תלי' סט
וענקים לגרגרותיך · ג מעה כסף · ב' מ"ל (א) עשרים — משלי א
גרה השקל · (ב) לאגורת כסף · ועיי' שורש אגר : — שמו' ל ש"א ב
גרז כריתה בנינו נפעל נגרזתי מנגד עיניך · — תלי' לא
ומשקלו לנדוח עליו גרזן : — דברי' כ
גרל גורל · ולא יהיה לך גורל אחד · ס' בגורל — יהוש' יז שם יד
נחלתם · כ' גבול גורלם · ר' ויפילו גורלות : — שם יונה א
גרם עצם או שבירת העצם ב' ב"ל קל · לא גרמו — צפני' ג
לבוקר · פי' לא השאירו אפי' העצמות לבוקר ·
ופיעל ועצמותיהם יגרם · פי' ישבר · ומשקלו אל — במד' כד
גרם המעלות · פי' אל עצם המעלות · ר' גרמיו כמטיל — מ"ב ט איו' מ
ברזל · פי' עצמיו חזקי' כברזל :
גרן מקום אסיפת התבואה · ויצא מן הגרן · ס' בגרן — ד"ה א כא שם
ארנן היבוסי · כ' באספך מגרנך ומיקבך · ר' — דברי' טז
והמה שוסים את הגרנות · ס' על כל גרנות דגן : — ש"א כג הוש' ט
גרס שבירה ב' ב"ל קל גרסה נפשי לתאבה · פי' — תלי' קיט
מרוב

גלע זיך ערגעבן , פרגנוגן : **גלש** גלאט גמאכט (אויסגקעמט אדר גשארן) : **גם** אויך · (ב) זואוואל , אלס :
גמא איינזויגן · איינשלירפן · (ב) שלירפן לאסן · (ג) בינזן :
גמד איינע שפאנני · (ב) צווערגי : **גמה** דיא ווענדונג · דאס פארהאבן :
גמל פרגיבן · אנטהון · וואהלטהאטן · וואהלטהאטן ערציינן · פרגעלטן · לאהנן · בלאהנן · (ב) דער לאהן · דיא פרגעלטונג · (ג) דיא בלאהנונג · (ד) דיא וואהלטהאטן · (ה) רייפן · (ו) גראס ציהן · עגטוועהנן · (ז) איין קאמעעל : **גמץ** איינע גרובי : **גמר** פאללענדן · בשליסן · צו ענדי בריגגן · איין ענדי נעהמן : **גנן** איין גארטן · (ב) גארטן = ערדי · גארטן = לאנד · (ג) קוממר · טריבזאל · פינסטרי מעלאנכאליע · (ד) בדעקן · בשיצן · בשאטטן · בשירמן · (ה) איין שילד · (ו) איינע דעקקי : **גנב** סטעהלן · בשטעהלן · היימליך ווענגנעהמן · (ב) היטרגעהן · (ג) זיך אנר ענטווענדינג וויזע בדינגן · (ד) זיך ווענגשטעהלן · (ה) וועגשלייכן · היימליך דאפאן מאכן · (ה) איין דיב · (ו) דאס גשטאהלני · דער דיבשטאהל : **גנז** דיא שעצי : **געה** ברוללן : **געל** ווידר ווילן · אישפאללן האבן · איבר דריסיג ווערדן · עקלן · פרווערפן · (ב) אונאגנעהמליך ווערדן · עקלהאפט · פרעקקלט · (ג) דער עקקל · ווידרווילן · (ד) פארטווערפן · אויזוואכסט פרשווענדן : **גער** פרוויז געבן · שעלטן · פלוכן · דראהן · אנשרייען · ניכטיגן · שטראפן · (ב) דיא דראהונג · צוכט · שטראפי · (ג) דער פלוך : **געש** בעבן · (ב) ערבעבן · (ג) זיך עגטזעצן : **גף** דער ריקן · דיא אברפלעכי : **גפן** דער וויין שטאק : **גפר** איינע ארט צעדרן (דאס פיל הארץ בייא זיך האט) · (ב) שוועפל (ומטעם שאמרנו כבן פא' יש לתרגמו טהעער · הנעשה מאורן העץ) ובנידונקוד פיתקל לדא' כאשר יבין המשכיל) : **גרר** וועגהויאן · (ב) גלאט נהובען (אדר גשניטטן) · (ג) דער מייסל (אדר דיא האבל :
גרב דיא טראקני קרעצי : **גרד** זיך קראצן :
גרה רייצן · אנרייצן · העצן · (ב) זיך רייצן · זיך נעקקן · פעכטן · (ג) דיא פוקטל אדר העלפייטשי · דיא גייסל · רוטי · (ד) ווידרקייען · (ה) דאס נקוייאטי · (ו) דיא קעהלי · דער שלונד · (ז) דער האלז · (ח) איינע אלטע זילבר מינצי : **גרז** וועגהויאן · (ב) איינע אקסט · האקקי : **גרל** דאס לאאס : **גרם** קנאכן איבריג לאסן · (ב) דיא קנאכן צרנאגן , (ג) דיא קנאכן · גביינע : **גרן** איינע שייני : **גרס** צרמאלמט זיין ·

בארץ ולא יצמח עוד כמו עשב אף כי יוציא חוטר מצדו ׃

גזל ב׳ הו״ל **א** גזילה ועושק ב׳ ב״ל קל יוצא ואביון
ימגוזלו · אל יתגזל דל · ונפעל ונגזלה תל׳ לה ד משלי כב
שנתם · ג׳ מ״ל (א) גזלו יגזל · (ב) גזל גזל אח יחז׳ כב סס יח
(ג) יגזלה לא יגזול · ס׳ גזלת העני בבתיכם · ר׳ סס ישעי׳ ג
גזלות גזל · **ב** שם הקטנים מן היונים ותור יוגוזל · יחז׳ יח ראשי׳ טו
ר׳ על גוזליו ירחף ׃ דברי׳ לב

גזם שם מין ארבה מה · והחסיל יוהגזם ׃ יואל ב

גזע שם שורש כל עץ הנשאר בארץ אחרי כריתת הגוף ׃
ויצא חוטר ימגזע ישי · כ׳ ובעפר ימות גזעו ׃ ישעי׳ יא איו׳ יד

גזר כריתה ותיתוך ב׳ ב״ל קל יוצא יגזר ממכלא חבק׳ ג
צאן · ותגזור אומר ויקם · פי׳ תחתוך גבול וקצב איו׳ כב
לדבר · ונפעל אמרתי נגזרתי · ד׳ מ״ל (א) אשר עבר איכ׳ ג
בין יהגזרים · (ב) אל ארץ יגזרה · פי׳ הכרותה ראשי׳ טו ויק׳ יו
מישוב · (ג) אל פני יהגזרה · פי׳ הבנין הנחתך מן יחז׳ מא
הבירה ברמות תבניתו · כ׳ ספיר יגזרתם · פי׳ כאלו איכ׳ ד
הוד יפים נחתך מהספיר · (ד) יובמגזרות הברזל · ש״ב יב
פי׳ משור בעל שינים שכורתים בו עצים ׃

גחל שם גחלת אש · ב׳ מ״ל (א) יגחלים בערו ממנו · סס כב
ס׳ בערו גחלי אש · כ׳ על גחליו לחם · (ב) סס ישעי׳ מד
אין יגחלת לחמם · כ׳ וכבו את גחלתי סס מז ש״ב יד

גחן בטן כל הולך על יגחון · כ׳ על גחונך תלך ׃ ויק׳ יא ראשי׳ ג

גיא ׳ שם נחל ועמק ב׳ מ״ל (א) כל יגיא ינשא · משא ישעי׳ מ
גיא חזיון · וכן כלם בצירי בסמיכות · ובהעדר סס כב
האל״ף בגי חזיון · ר׳ כיוני הגאיות · כ׳ גבעותיך סס יחז׳ ז
וגאותיך · (ב) ונשב בגיא · ובלי אל״ף בגי בארץ מואב ׃ סס לה דברי׳ ג סס

גיד שם גידי כל חי יבגיד הנשה · ר׳ ובעצמות לד ראשי׳ לב
וגידים תסוככני · ס׳ גידי פחדיו ישורגו ׃ איו׳ י סס מ

גיל מלה משמשת כטע׳ דמות מן הילדים אשר יכגילכם ׃ דני׳ א

גיף סתימת הפתח ברלתו · בנינו הפעיל
יגיפו הדלתות ׃ נחמי׳ ז

גיר סיד · כאבני יגיר ׃ ישעי׳ כז

גלל ז׳ הו״ל וכלם מעין הוראת הסיבוב **א** תנועה
סבובית והסובב · ה׳ ב״ל קל יוצא יוגללו את ראשי׳ כט
האבן · גולו אבני׳ גדולות · ופיעל וגלגלתיך מן יהוש׳ י ירמי׳ נא
הסלעים · והפעיל יויגל את האבן · והתפעל ע״ד ראשי׳ כט
המרובע ילהתגולל עלינו · וע״ר השלימים בהכפל סס מג
הפ״א תחת שואה התגלגלו · ג׳ מ״ל (א) ויעשו יגל · פי׳ איו׳ ל ראשי׳ לא
צבור עגול מאבני׳ ועפר · ס׳ גל אבנים · ר׳ להשאות יהוש׳ ז
גלים · ס׳ וצדקתך יכגלי הים · פי׳ ציבורי מים עגולים · ישעי׳ לז סס מח
כ׳ ויהמו גליו · (ב) הדלת האחת יגלילים · ס׳ על סס נא מ״א ו
גלילי כסף · פי׳ כדור עשוי על דמות אופן וגלגל אסתר א
המתנועע · (ג) יוכגלגל לפני סופה · שם עשב ירוע ישעי׳ יז
כדמות כדור קל הוא לפני רוח · ס׳ והמם גלגל עגלתו · סס כח
שם אופן העגלה · והחירק והפתח הם אחר · ר׳ וגלגליו סס ה
כסופה · **ב** טינוף ב׳ ב״ל מורבע · ושמלה ימגוללה סס ט
בדמים · והתפעל ועמשא טמתגולל בדם · ג׳ מ״ל (א) ש״ב ך
כאשר יבער יהגלל פי׳ כמו שיבער המבער הטינוף מ״א יד
המאוס מנגד פניו כן יבער יי׳ את בית ירבעם מן העולם ·
וחז״ל אמרו גלל וה השן מטעם המיונו לאבן גלל · ר׳
ולחומס כגללים · (ב) כגללו לנצח יאבד · ר׳ בגללי צפני׳ א איו׳ך יחז׳
צאת האדם · (ג) ועשתה יוגלולים עליה · שם כינוי ד סס כב
לאלילים עש״הכ צא האמר לנו · ס׳ וכל גלולי בית סס ח
ישראל · כ׳ ובגלוליך אשר עשית · ויתכן שנקראו סס כב
גלולים כמין חומר אבן גלל בלשון ארמי מרמ״רא בלע״ז
כי רוב הפסילים נעשים מהאבן הזאת כמו שנקראי׳
פסילי׳ ע״ש פסל לך · **ג** ספר ומגלה בנינו נפעל
יונגולו כספר השמים · פי׳ יוגללו ויעלם אורם כמוגלה ישעי׳ לד
הנגללת ונעלם כתבה · ומשקלה אכול את יהמגלה · יחז׳ ג
ס׳ מגלת ספר · **ד** ראש כי אם יהגלגלת והרגלים · סס ב מ״ב ט
כ׳ ותרץ את גלגלתו · ר׳ כל זכר לגלגלתם · **ה** עין שופ׳ ט במד׳ א
המים ומזרק העשוי כתבניתו בנינו נפעל טויגל כמים עמוס ה
משפט · ב׳ מ״ל (א) טיגל נעול · ר׳ והכה בים גלים · שיר ד זכרי׳ י
ס׳ וצדקתך כגלי הים · כ׳ ויהמו גליו · וכבר הובאו ישעי׳ מח סס נא
בהוראה הא׳ (ב) · יוגלה על ראשה · פי׳ מזרק · ס׳ זכרי׳ ד
ותרץ גלת הזהב · פי׳ שתרוץ הליחה מהאף בזוקן קהלת יב
הפך ולא נס ליחו · ר׳ ונתת לי גלות מים · פי׳ מקום יהוש׳ טו
מעינות · יסגלות הכותרות · פי׳ המזרקי׳ שעל מ״א ז
הכותרות · **ו** גוף ואיקלים · ב׳ מ״ל (א) בארץ יטהגליל · סס ט
ס׳ גליל הגוים · (ב) אל הגלילה הקדמונה · ר׳ כל ישעי׳ ח יחז׳ מז
גלילות הפלשתים · **ז** מלה משמשת כטעם בעבור יהוש׳ יג
כבגלל יוסף · כ׳ וחיתה נפשי בגללך ׃ ראשי׳ לט סס יב

גלב שם הספר והמגלח תער יהגלבים ׃ יחז׳ ה

גלד עור שק תפרתי עלי יגלדי ׃ איוב יו

גלה ד׳ הו״ל **א** גלות וטלטול ד׳ ב״ל קל עומד
יגלה עמי מבלי דעת · ונפעל נסע יונגלה ישעי׳ ה סס לח
מני · והפעיל יוהגלם בבלה · והפעל מאשר לא הגלו ירמי׳ך סס מ
בבלה · ב׳ מ״ל (א) כלי יגולה עשי לך · (ב) אכיר סס מו
את יגלות יהודה · כ׳ וגלותי ישלח · **ב** גילוי הנעלם סס כד ישעי׳ מה
בניניו ה׳ קל יוצא ויגל אזנם למוסר · ונפעל הנגלו לך איו׳ לו סס לח
שערי מות · ופיעל ימגלה עמוקות מני חושך · ופועל סס יב
והצב יגלתה · והתפעל טויתגל בתוך אהלו · **ג** אגרת נחו׳ ב ראשי׳ ט
ומגלה קח לך · גליון גדול · ויתכן היותו מטעם מגלה ישעי׳ ח
ומשורש גלל והיו״ד תמורת אות הכפל כמו האל״ף במלת
בזאו נהרים · **ד** איספקלריא או חלוק דק שהבשר
נראה מתוכן יהגליונים והסדינים ׃ סס ג

גלח גילוח השער בתער · ג׳ ב״ל פיעל יוהגלח את סנה׳ יו
שבע מחלפות ראשו · ופועל אם גלחתי וסר סס
ממני כחי · והתפעל יוהתגלח ואת הנתק ׃ ויק׳ יג

גלם כל חומר שאין לו הצורה המיוחדת לו בנינו קל
את אדרתו יויגלם · פי׳ בטל ממנה צורת מ״ב ב
המלבוש בכפילתה · ב׳ מ״ל (א) יגלמי ראו עיניך · פי׳ תלי׳ קלט
חומר טיפת הזרע בעוד שלא קבל צור׳ האד׳ (ב) יבגלומי יחז׳ כז
תכלת פי׳ בבגדי׳ ארוגי׳ כל זמן שלא קבלו צור׳ המלבוש ׃

גלע

גזל רויבן · ברויבן · ענטרייסן · מיט גוואלט וועגנעהמן · (ב) איין
רייבר · (ג) דער רויב · (ד) דאס גרויבטי · (ה) יונגי פעגל ׃
גזם איינע ארט היישרעקי ׃ גזע דער שטאם ׃ גזר שניידן · ברשניידן ·
אבשניידן · אבזאנדרן · ברטהיילן · ברלעגן · אויסאיינאנדר זעצן ·
פעסטזעצן · בשטיממן · לוערקענן · פראורטיילן · (ב) דיא שטיקי ·
טיילי · (ג) אב גזאנדרט · אויסגזאנדרט · פרוויסט · (ד) אבער דהוא מא זקורין
בל״א אגל הבנין דער פארשפרונג הנברל וירצא מאלר הקיר · (ה) דער שניט · דיא
פיגור · גשטאלט · (ו) אייני זעגי ׃ גחל קאהלן · (ב) אייני קאהלי ׃
גחן דער בויך ׃ גיא איין טאל · אייני פרטיפונג · קלופט ׃
גיד איינע אדר ׃ גיל דיא עהנליכקייט · גלייכהייט ׃ גיף פרשליסן ׃
גיר קאלק ׃ גלל ראללן · וועלצן · (ב) ראללן לאסן · (ג) זיך וועלצן ·
הערומוועלצן · (ד) איין הויפן (פאן צוזאממנגוועלצטן שטיינן) · (ה)
דיא וועלען (דעם מעערס) · (ו) ריננע · (ז) אייני ראללי · וועללי ·
וואלצי · איין ווירבל · קרייז · איין ראד · (ח) בוודלט (ול״א) הערומגוועלצט ·
(ט) זיך בוודלן (ול״א הוא מבן הקודם וסוא מכוון) · (י) דער קאטהויפן ·
מיסטהויפן · (יא) געצן · מארמארבילדר · (יב) אויפגראללט ווערדן ·
(יג) אייני ביכרראללי · (יד) דער קאפף · הירנשעדל · (טו) ריזלן ·
ריננן · הערפאר קוויללן · (טז) אייני קוועללי · (יז) אייני ריננע · (יח)
ל״א קרעננע · (יט) קרייז · בצירק · פראפינץ · (כ) וועגן · אום ווילן ׃
גלב בארטשערר · באַרביר ׃ גלד דיא הויט · דאס פעלל ׃
גלה איין נפאנגנשאפט אדר פרבאננונג וואנדרן · (ב) פרטריבן ווערדן ·
(ג) פרטרייבן · אין דיא נפאנגנשאפט פיהרן · (ד) וואנדרונג ·
(ה) פרבאננונג · נפאנגנשאפט · (ו) עפנן · אפנבארן · (ז) אויפדעקן ·
ענטדעקן · (ח) בלאס נשטעלט · (ט) זיך בלעסן · בלאס מאכן ·
(י) איין אפנס, בלאס, לעערס, אונבשריבנס בלאט · (יא) פלאהר ·
פלעהרי ׃ גלח שערן · (ב) זיך שערן לאסן ׃
גלם צוזאממן וויקלן · (ב) דער (נאך אונענטוויקלטי) קיים ·
(ג) שיכר · גוואנד · לאקן ׃

ירמי' ו פס ה ועד גדולם · ור' אלכה לי אל הגדולים · ס' ואת
מ"ב י פס גדולי העיר · כ' וכל גדוליו ומיודעיו · (ג) תאר
פס ד לנקבה ושם אשה גדולה · פי' גדולה מבנות גילה
פס ח בכבוד · ר' את כל הגדולות אשר עשה אלישע · (ד)
דברי' לב תלי' עט מקרה חבו גדל לאלהינו · ס' כגדל זרועך · כ'
קנ יחז' לא אסת' ו הללוהו כרוב גדלו · וייף בגדלו · (ה) יקר וגדלה ·
פס י פס א ס' ופרשת גדלת מרדכי · כ' תפארת גדלתו · ר' את
ד"ה א יז כל הגדולות · ב ארמון או שם מקום · ב' מ"ל (א)
ראשי' יא פס לה נבנה לנו עיר ומגדל · ס' מהלאה למגדל עדר · ר'
ד"ה כ ו תלי' מח בנה בירניות ומגדלים · כ' ספרו מגדליה · ובוא"ו תי"ו
שיר ח פס יחז' כו ושדי במגדלות · ס' מגדלות מרקחים · כ' ומגדלותיך
שמו' יד יתוץ · (ב) בין מגדל ובין הים · הוא שם מקום ·
דברי' כב ג פתילים מפותלים גדילים תעשה לך :
ישעי' י **גדע** כריתה בנינו ד' קל יוצא ורמי הקומה גדועים ·
פס כב ונפעל ונגדעה ונפלה · ופיעל ובריחי ברזל
פס מה פס ט אגדע · ופועל שקמים גדעו :
פס לז **גדף** חירוף בנינו פיעל את מי חרפת וגדפת · ב'
פס כא מ"ל (א) ומגדפותם אל תחתו · וביו"ד מ"ם
פס מג צפני' ב וישראל לגדופים · ס' וגדופי בני עמון · (ב)
יחז' ה וגדופה מוסר :
פס יג **גדר** קיר וכותל בלי תקרה בנינו קל יוצא · ויתגדרו
פס מב גדר · ד' מ"ל (א) ברוחב גדר החצר · (ב)
פס ישע' ה תלי' פ ותגדרו גדר · כ' פרוץ גדרו · ר' למה פרצת גדריה ·
ד"ב א ד במד' לב (ג) ויושבי נטעים וגדרה · ר' וגדרת לצאנכם ·
פס תלי' פט ס' וגדרות צאן · כ' פרצת כל גדרתיו · (ד) בפני
יחז' מב הגדרת הגינה :
איו' ה **גדש** שם גורן או קברות כעלות גדיש בעתו · ועל
פס כא גדיש ישקוד · פי' מקום קבר שהעפר צבור
על הקברי' כעין גורש :
יחז' מז **גה** מלת ההודעה כמו זה · גה גבול אשר תתנחלו :
הושע ה **גהה** רפואה בנינו קל ולא יגהה מכם מזור ·
משלי יז ומשקלו ייטיב גהה :
מ"א יח **גהר** פישוט הגוף על בטנו בנינו קל ויגהר ארצה ·
ואחרי השטתחו עמד ושם ראשו בין ברכיו והתפלל :
משלי י **גו** ב' הו"ל א שם לכל גוף ד' מ"ל (א) ושבט לגו
ישעי' נ חסר לב · כ' גוי נתתי למכים · (ב) ואותי השלכת
מ"א יד איו' ד אחרי גוך · (ג) שלף ויצא מגוה · (ד) אין קצרה
נחו' ג ש"א לא פס לגויה · ס' ואת גוית בניו · כ' ואת גויתו תקעו · ר'
תלי' קי נחמי' ט מלא גויות · פי' כורת גופות לוחמיו · כ' ועל גויתינו
איוב ל מושלים · ב מלה משמשת כטעם תוך מן גו יגורשו :
נחו' ג **גוב** ב' הו"ל א מין ארבה ב' מ"ל (א) כגוב גובי ·
פי' כמין הגדול שבארבה כמו מלך מלכים וגובי
ישעי' לג ברבוי היו"ד לבד ע"מ וקרע לו חלוני · (ב) כמשק גבים ·
מ"ב ג ב בור ומערה עשה הנחל הזה גבים · ויספון את הבית
מ"א ו גבים · פי' שהי' מקורה בתקרה עגולה כתקרת
המערות · ואחשוב שהוא מטעם חורי עפר וכפים
והדומות במוצא ירמו במובן :

גוד בשורש גדר : **גוה** בשורש גאה :
גוז הסרת הדבר ממקומו בנינו קל עומד כי גז חיש תלי' צ
והיוצא ויגז שלוים · פי' הסירם מן הים ומשקלו במד' יא
ממעי אמי אתה גוזי : תלי' עא
גוח הוצאה בנינו ב' קל חולי וגוחי בת ציון · פי' מיכ' ד
האנחי בהוצאת נשימה כמנהג הנאנחים ·
והפעיל כי יגיח ירדן אל פיהו : איוב מ
גוי שם כלל לקיבוץ המון עם · כל חיתו גוי · ס' צפני' ב
גוי כרתים · כ' ויתר גוי ינחלום · ר' כל איי פס פס
הגוים · ס' לכל גויי הארץ · כ' בארצותם לגויהם : פס ראש' יח פס י
גול שמחה בנינו ב' קל וגלתי בירושלים · והפעיל ישעי' סה
שישו וגילו עדי עד · ג' מ"ל (א) ונאסף שמחה פס
וגיל · כ' אל אל שמחת גילי · (ב) את ירושלים גילה תלי' מג פס ישע'
(ג) אף גילת ורנן : סה פס לה
גוע מיתה בנינו קל כל אשר בארץ יגוע : ראשי' ו
גוף גויה ב' מ"ל (א) את גופת שאול ואת גופות ד"ה א י
בניו · (ב) אם בגפו יבוא · הרגש תמורת הנח שמות כא
והטעם בעצמו כלומר לבדו וכן הרגילו ר"ל לומר גופא
דעובדא כלומר עצמו של דבר :
גור ר' הו"ל א הגרות בארץ נכריה ב' ב"ל קל עומד
וכי יגור אתך גר · והתפעל אשר אנכי מתגורר פס יב מ"א יז
עמה · פי' דר עמה · ג' מ"ל (א) וכי יגור אתך גר · שמות יב
ס' בן איש גר עמלקי אנכי · כ' וגרך אשר בשעריך · ש"ב א שמו' כ
ר' כי גרים הייתם · (ב) וישבו בגרות כמוהם · (ג) כי פס כב ירמי' מא
רעות במגורם · ר' בארץ מגורי אביו · כ' את ארץ תלי' נה ראשי' לז
מגוריך · ב פחד בנינו קל לולי כעס אויב אגור · ג' פס יז דברי' לב
מ"ל (א) מגורי אל חרב · כ' מגורי מסביב · ובוא"ו יחז' כא איכ' ב
תי"ו מכל מגורותי הצילני · (ב) מגור מסביב · (ג) תלי' לד פס לא
מגורת רשע היא תבואנו · ג קיבוץ ואסיפה ב' ב"ל קל משלי י
עומד הן גור יגור אפס מאותי · והיוצא יגורהו בחרמו · ישעי' נד חבק' א
והתפעל על דגן ותירוש יתגוררו · ג' מ"ל (א) הוש' ז
מגור מסביב · (ב) העוד הזרע במגורה · (ג) נהרסו ירמי' מו חגי ב
ממגורות · ד שם היונק מהחיות משקלו גור אריה יואל א ראשי' מט
יהודה · ר' הניקו גוריהן · ובחולם כגורי אריות · איכ' ד ירמי' נא
ובוא"ו תי"ו בדי גרותיו : נחו' ב
גוש שם חתיכת עפר וגוש עפר : איוב ז
גזז כריתה ב' ב"ל קל יוצא גזי נזרך · פי' כרתי ירמי' ז
שער נזרך · ונפעל וכן נגוזו ועבר · ג' מ"ל (א) נחו' א
ירד כמטר על גז · ס' וראשית גז צאנך · ר' אחר תלי' עב דברי' יח
גזי המלך · פי' אחר תבואת המלך שנקצרה · (ב) ויזר עמו' ז
את הגזה ס' על גזת הצמר · (ג) לא תבנה אתהן שופ' ו פס
גזית · פי' אבני' כרותות במגרה · וההבדל שבין שמות כ
גזיזה וכריתה הוא שכריתה תאמר על דבר שאין
גזעו מחליף כמו עצים וכרות קומת ארזיו · והכרתי ישעי' לז
לבבל שם ושאר ונין ונכד · וזולתם · אך גזיזה תאמר על פס יד
דבר שגזעו מחליף כמו עשב ושער ואבני' עיין עליו ·
ולא יאמר על כרית' עצי' בהיות ששרשם הנשאר
בארץ

(ז) דיא גראסן · פארכעהמן · (ח) דיא גרעסי · (ט) ווירדי · (י) איין
טורם · (יא) שגירי · פעדן : גדע אומהויאך · (ב) נידרהויאך · צרהויאן :
גדף שמעהן · (ב) שמעהוכגן · (ג) שמעה ווארטי · (ד) שמאך :
גדר אומצייגן · אייני וואכד מאכן · (ב) איין צוים · אייני וואכד · (ג)
איינגצייגטי פלעצי · הירדן · (ד) לד"א איין פרשלאג ולד"א איין קאהר
אדר ארשעסטר : גדש גארבן הויפן · (ב) דומה לאה שקורים בל"א מקום
קברות דער גאטשאקקר · ולד"א הוא מפן הפ' : גה היר איזט : גהה
היילן · (ב) היילמיטעל · ארצנייא : גהר אויסשטרעקן · (ולד"א) היכשטירצן :
גו דער לייב · דער קערפר · (ב) דיא מיטטי : גוב אייני ארט הייםרעקי ·
(ב) גרובן · העהלן · (ג) גוועלבי : גוז שמיכדן · (ב) שוויכדן מאכן ·
פריאגן · ענטפיהרן · (ג) ענטפיהרר : גוח הערויסהאהלן · (דאהער
אויך) טיף אטהם האלן · שטעהכן · (ב) הערויס-הערבייא · היכלן-הערפאר-
ריקקן · (שאחר ויוצא בלשון אשכנז בלשון עבר) :
גוי איין פאלק · (ב) פעלקר · פעלקרשאפטן : גל פראלאקקן · (ב)
פרעהליכקייט · (ג) דאס פראלאקקן : גוע פרגעהן : גוף דער
קערפר · דיא פערזאן · (ב) פירזייני איינגי פערזאהן · אלליין :
גור אלם איין פרעמדר וואהכן (דאהער אויך צור מיטי וואהכן) · ולכן יקראו
גם העבדים גרי בית (איוב יט) · בעבור שאין להם אחוזת נחלה בבית מגורתם · (ב) זיך
אויפהאלטן · הערום-טרייבן · הערום-וועלגן · (ג) איין פרעמדר ·
פרעמדליכג · (ד) דער אויפנטהאלט · וואהן ארט (ולדעת תרגום יונתן ירמי' ו'
דומה למה שקורין עתה בלשון אשכנז איין לעהן-גוט) · (ה) דיא וואהכונג · (ו)
וואהן-פלעצי · (ז) פירכטן · שייען · (ח) פורכט אייניאנגדי דינגי · (ט)
פורכט · (י) פרזאמלן · אייגזאמלן · (יא) זיך פרזאממלן · (יב) פר-
זאמלונג · (יג) פרוואהרונגס ארט · קארנבהעלטר · מאגאציני · (ולדעת
פיפי' זה טעם גורן בכו"ן פאמנתיו אייני שייני) · (יד) איין יונגר לעווי :
גוש איין טראללי · ערדקלאס · קלומפן : גזז הויאן · מעהן · שניידן ·
שעערן · (ב) איין אבגמעהטם פעלד · (ג) דיא וואללשוהר ·
(ד) אבגעהאהרנם · (ה) גהויאני שטייני :

ירמי' מח וגאון ודרך רע · (ג) גאון מואב גאה מאד · (ד) תבכה
שם יג ישעי' ד נפשי מפני גוה · (ה) לגאון ולתפארת · ס' ושמתיך
שם ס שם יד לגאון עולם · כ' הורד שאול גאונך · (ו) רבוז
תלי' קכג לגאיונים · ת"י גותניא · כתיב חד וקרי' תרין · (ז)
שם צג שם פט יי' מלך גאות לבש · ס' מושל בגאות הים · (ח) אל
שם לו שם י תבואני רגל גאוה · ס' בגאות רשע ידלק עני · כ'
שם קח על ישראל גאותו :

גאל ב' הו"ל **א** פריון ב' ב"ל קל ובחמלתו הוא
ישעי' סג ויק' כה גאלם · כי לא יהי' לו גואל · אחד
שם שם מאחיו יגאלנו · ונפעל ואם לא יגאל · ומשקלו
שם שם גאלה תתנו לארץ · ס' גאלת עולם · כ' ומצא כדי
שם איו' ג גאלתו · **ב** טינוף ה' ב"ל קל יגאלהו חושך וצלמות ·
צפני' ג מלא' א ונפעל הוי מוראה ונגאלה · ופיעל במה גאלנוך ·
עזר' ב ופועל ויגאלו מן הכהונת · ומורכב מן נפעל ופועל
ישעי' נט שם סג כפיכם נגאלו בדם · והפעיל וכל מלבושי אגאלתי ·
נחמי' יג הראוי הגאלתי · ומשקלו על גאלי הכהונה :

יחז' יו שם מג **גב** גבהות ג' מ"ל (א) ותבני לך גב · ס' וזה גב
שם יו איו' יג המזבח · כ' והרסו גבך · ר' וס' וכ' לגבי חומר
ויק' יד גביכם · ובוא"ו ת"ו ואת גבות עיניו · פי' שער הגבינות ·
יחז' א כ' וגבותם מלאות עינים · פי' שהיו גביהם מלאי' צבעים
ויק' כא תלי' סח הרבה · (ב) או גבן או דק · (ג) הרים גבננים :

ישעי' ל **גבא** שם מקוה מים ב' מ"ל (א) ולחשוף מים מגבא ·
יחז' מז ירמי' יד ר' בצאותיו וגבאיו · (ב) באו על גבים :

שם יג **גבה** גבהות בניניו ב' קל עומר האזינו ואל תגבהו ·
תלי' קיג והפעיל עומר המגביהי לשבת · והיוצא
ד"ה ב לג ירמי' ג ויגביהה מאד · ו' מ"ל (א) תאר על כל הר גבה ·
שם כא ר' ושעריה הגבהים · (ב) תאר לנקבה על כל גבעה
שם ק שם יו יחז' גבהה · ר' על גבעות הגבהות · (ג) מקרה גבה
לא שם א איו' כב קומה · (ד) מגבה להם · ס' הלא אלוה גבה שמים ·
יחז' יט ש"א יו כ' וירא בגבהו · (ה) ואל גבוה קומתו · (ו) עיני
ישעי' ב גבהות אדם :

גבח שם מקום חלק שלא היה בו שער מעולם · או
שם חלק הראש אשר משפוע קדקוד מלעומת
ויק' יג הפנים · ב' מ"ל (א) גבח הוא טהור הוא · (ב) בקרחתו
שם או בגבחתו · אחורי הראש נק' קרחת ופניו נק' גבחת ·
וכן הבגד החדש שערין לא העלה שער נק' גבחת ·
והישן שכבר העלה ונמרט נק' קרחת כמו שת"א
בקרחת ובגבחתו · בשחקותיה או בחדתותיה :

גבל ב' הו"ל **א** קצה המקום ותכליתו ב' ב"ל קל
יהוש' יח שמו' יט והירדן יגבול אותו · והפעיל והגבלת את העם ·
במד' כב שם ך ר' מ"ל (א) אשר בקצה הגבול · ס' על גבול ארץ
שם מ"ב יח ארום · כ' עיר קצה גבולך · ר' את עזה ואת גבוליה ·
ישעי' כח איו' כד (ב) וכסמית גבלתו · ר' גבולות ישיגו · ס'
במד' לב שם לד בגבלות ערי הארץ · כ' ארץ כנען לגבלותיה · (ג)
שמו' כח שם שרשרות מגבלות · (ד) המגבלת תעשה אותם · **ב**
תלי' פג שם עם מה · ב' מ"ל (א) גבל ועמון · (ב) והארץ
יהוש' יג מ"א ה הגבלי · ר' ובוני חירום והגבלים · תאר לפוסלי
האבני' על פי רשמים גבוליים :

גבן שם החלב הנקפה וכגבינה תקפיאני : איו' י
גבע ג' הו"ל **א** שם הרי' וגבעות ב' מ"ל (א) אנשי
רמה וגבע · ס' את גבע בנימין · (ב) על כל כחמי' ז מ"א טו
גבעה גבוהה · ס' גבעת שאול נסה · כ' על הר ציון שם יד ישעי'
ועל גבעתה · ר' וגבעות במאזנים · ס' גבעות עולם · שם לא מ ראשי'
כ' גבעותיך וגיאותיך · **ב** שם כובע ידוע והבשת להם קט יחז' לה
מגבעות · **ג** שם כוס ידוע וימצא הגביע · ס' וכ' ואת שמו' כח ראש' מד
גביעי גביע הכסף · ר' ושלשה גביעים · כ' גביעיה שם שמו' כה שם
כפתוריה · פי' בלוטות בתואר הגביעים :

גבר ג' הו"ל **א** גבורה ד' ב"ל קל עומד וגבר ישראל · שם יז
ופיעל וגברתים ביי' · והפעיל והגביר ברית זכרי' י דני' ט
לרבים · והתפעל על אויביו יתגבר · ב' מ"ל (א) ישעי' מב
גבור לא ינצל ברוב כח · ס' יי' גבור מלחמה · ר' וס' תלי' לג שם כד
ששים גבורים סביבלה מגבורי ישראל · כ' חרב אל שיר ג
גבוריה וחתו · (ב) מקרה · וגדול שמך בגבורה · כ' את ירמי' נ שם י
ידי ואת גבורתי · ר' ודבר גבורות וחין ערכו · ס' מי שם יו איו' מא
ימלל גבורות יי' · כ' הללוהו בגבורותיו · **ב** שם כלל תלי' קו שם קנ
לכל איש ב' מ"ל (א) עם גבר תמוים תתמם · (ב) מיי' שם יח
מצעדי גבר · ס' ועל גבר עמיתי · ר' לכו נא שם לו זכרי' יג
הגברים · **ג** שם כלל לאדון ומושל · ג' מ"ל (א) הוה שמו' י
גביר לאחיך · (ב) אחות תחפנס הגבירה · (ג) ראשי' כז מ"א יז
לעולם אהיה גברת · ס' גברת ממלכות · כ' ישעי' מז שם
כשפחה כגברתה : שם כד

גבש שם אבן יקרה מה · ראמות וגביש לא יזכר : איו' כח
גד ב' הו"ל בשם אחד **א** מין זרע מה והמן כזרע גד במד' יא
לבן · **ב** כוכב ומזל העורכים לגד שלחן : ישעי' סה

גדד ב' הו"ל **א** חבורה וקיבוץ אנשים ב' ב"ל קל גד
גדוד יגודנו · פי' ותקבצו עליו גדודי חיל ראשי' מט
וצבא רב מתהגריאים ולבסוף יגבר גדודו עליהם וינתנו ד"ה א ה
בידו ככתוב · ונעלם דבר זה מהראב"ע · והתפעל ובית
זונה יתגודדו · פי' יתקבצו גדודים מהם לבית זונה · ירמי' ה
ב' מ"ל (א) ותאמר לאה בגד · פי' בא גדוד בני' ר"ל ראשי' ל
שכבר הי' לה הבני' הרבה בלדתו אותו · (ב) והנה ראו
את הגדוד · ר' וארם יצאו גדודים · ס' וגדודי מואב מ"ב יג שם ה שם
יבואו בארץ · כ' יחד יבואו גדודיו · **ב** שריטה וע"צ יג איו' יט
ההשאלה תלמי שדי החרושות בניננו התפעל וקרועי
בגדים ומתגודדים · ומשקלו על כל ידים גדודות · ירמי' מא שם מח
פי' שריטות · כ' ביו"ד מים נחת גדודיה : תלי' סה

גדה ב' הו"ל **א** גורי העיזים הנה שלחתי הגדי ראשי' לח
הזה · ס' אנכי אשלח גדי עזים · ר' אחד נושא שם
שלשה גדיים · ס' שני גדיי עזים · ובוא"ו תי"ו ורעי ש"א י ראשי' כז
את גדיותיך · **ב** שם שפת המים מלא על כל גדותיו : שיר א יהוש' ג

גדל ג' הו"ל **א** תוספת בכמות או באיכות · וגידול
הילדים להוסיף דעת · בניניו ד' קל עומד כי
גדל שלה · וגדלתי והוספתי · ופיעל בנים ראשי' מ קהל' ב
גדלתי ורוממתי · והפעיל והגדיל תושיה · והתפעל ישעי' א שם כח
אם יתגדל המשור · ה' מ"ל (א) גדלי בשר · (ב) שם י יחז' יו
תאר לזכר ענן גדול ואש · ס' גדל כנפים · כ' מקטנם שם א שם יו
ועד

(ה) האכמיטיג · (ו) דיא האפארט · (ז) האהייט · הערליכקייט · (ח) דיא האפערטיגן · (ט) ערהעבונג · ערהאבנהייט · מאיעסטעט · (י) דיא הערדשאפט · דער שטאלץ : **גאל** ערלעזן · בפרייען · אייכלעזן (וואס פרפרעמדט ווארדן) · לאסקויפן · (כ) אייכלעזר · פרוואנדטר · אכנעהמר · רעכר · (ג) דיא אייכלעזונג · לאסקויפונג · דאס אייכלעזונגס-רעכט · (ד) פראונרייניגן · בזודלן · (ה) דיא פראונוירדיגונג · אונרייניגקייטן : **גב** אנהעהי · דער ריקקן · (ב) איין קערפר (ולד"ק פוא פעין מגבה) איין דיא העהי גריכטעם דעגקמאל · מאנומענטי) · (ג) האהר ריקקן · איין בוקקל : **גבא** איין באָרן : **גבה** האך זיין · זיך פיר האך האלטן · (ב) ולפרש שהוא ג"כ יותא ויהי' עמון המגביהי שבתו או וקומו לשבת · (ג) איין דיא העהי בריכגן · ערהעבן · ערהעבן · (ד) האך · (ה) דיא העהי · (ו) דיא גרעסי · דער ווערט : **גבח** איין פארדר קאהלקאפף · (ב) אייני קאלי פלאטטי אם פארדר קאפף : **גבל** גרענגן · אנגרענגן : בגרענגן · איין בצירקי אבטהיילן · (ב) גרענגלי מאהן · (ג) גרענגלי · בצירק · גביהט · (ד) ענדקנאטן · (ה) דיכגי וואראן ענדקנאטן כפיכדליך (אלם קעטטן) : **גבן** איין קעעז : **גבע** איין היגל · (ב) האהי מיטצן · (ג) איין בעכר : **גבר** שטארק זיין · אברהאנד האבן · בסעררסן · וואלטן · שטארק ווערדן · זוכעהמן · (ב) כו מעגנגר מאכן · שטערקן · (ג) בפעהלן · מייסטרן · (ד) זיך שטערקן · (ה) איין שטארקר · איין העלד · (ו) מאכט · שטערקי · (ז) דיא וואונדר · (ח) איין מאן · (ט) איין הערר · (י) אייני פרויא · נביטרין : **גבש** אייני ארט עדל שטיין : **גד** קאריאנדר · (ב) איין שטערן = בילד : **גדד** אין שאארן ציהן · (ב) זיך הויפן ווייזי אייכפינדן · (ג) עס קעמט איין ווענגי · הויפן = ווייז · (ד) איין הויפן קריגסמעננר · אייני שאאר · (ה) זיך פרוואונדן · אייכשניטטי מאכן · (ו) וואונדן · אייכשניטטי · (ז) פורכן : **גדה** איין צונג = בעקקן · (ב) דיא אופר : **גדל** גרויס ווערדן · שטיינן · וואקסן · (ב) גרויס מאכן · ערהעבן · ערציהן : וואקסן לאסן · (ג) פרגרעסרן · גרעסר מאכן · (ד) זיך ערהעבן · (ה) שטארק · דיק · (ו) גרויס ·

שיתמלא רצונו אשר הוא חושב להטיב תמיד · וככה כל
ברכה שהוא ית׳ יבורך בה ענינה מלוי רצונו להטיב
לזולתו עיי׳ · ויעתר יצחק סי׳ ה׳ · ונפעל ונברכו בו שם יב
כל משפחות · ופיעל ויי׳ ברך את אברהם בכל · שם כד
ברך אלהים ומות · פי׳ הודה ליי׳ הסרו שהחייך עד כה איו׳ ב
והמית א״ע בפועל כפך · יברך גבות אלהים · כינוי מ״א כא
לקללה בלשון נקיה · כי תמצא איש לא תברכנו · מ״ב ד
פי׳ לא תשאל בשלומו · מבורכת יי׳ ארצו · דברי׳ לג
והתפעל והתברך בלבבו · ומשקלו היום ברכה שם כט שם יא
וקללה · ס׳ כברכת יי׳ אלהיך · כ׳ קח נא את שם יב
ברכתי · פי׳ מנחתי · ר׳ כי תשיתהו ברכות לעד · ראשי׳ לג תלי׳ כא
פי׳ תשים לו שלו׳ לעולם · ס׳ ברכות טוב · כ׳ וארותי שם כא
את ברכותיכם · ב כריעה וברכים בניניו ב׳ קל מלא׳ ב
ויברך על ברכיו · והפעיל ויברך הגמלים · ב׳ מ״ל (א) ד״ה ב ו ראשי׳ כד
כי לא תכרע כל יברך · ר׳ ועל ברכים תשעשעו · ישעי׳ מה שם סו
ס׳ יולדו על ברכי יוסף · כ׳ ויוצא אותם מעם ברכיו · ראשי׳ נ שם מח
(ב) ויקראו לפניו אברך · ג שם מקום מקוה מים · שם מא
ב׳ מ״ל (א) אלה על הברכה מזה · ס׳ על ברכת ש״ב ב שם
גבעון · ר׳ עיניך ברכות בחשבון · (ב) הברה לי שיר ז
ברכה · פי׳ ארץ בריכת מים : קהל׳ א

ברם בגדי חמד · ובגנזי ברומים : יחז׳ כז

ברק נ׳ הו״ל א להט ומן האש יוצא ברק · ס׳ שם א
וברק חנית · ר׳ כברקים ירוצצו · כ׳ האירו נחו׳ ג שם ב
ברקיו תבל · ב אבן טובה מה ב׳מ״ל (א) אודם פטדה תלי׳ צז
וברקת · (ב) נופך וברקת · ג קוצים ואת שמו׳ כח יחז׳ כח
הברקנים : שופט׳ ח

ברש שם מין ארז וע״צ ההשאלה גדולי העם ·
ברוש תדהר ותאשור · ר׳ גם ברושים שמחו ישעי׳ מא שם יד
לך · פי׳ שרי עמים · כ׳ מבחר ברושיו : שם לז

ברת ב׳ הו״ל א שם מין ארז רהיטנו ברותים · שיר א
ב כריתת ברית והיתה לאות ברית · ס׳ ראשי׳ ט
לזכור ברית עולם · כ׳ הנני מקים את בריתי · ונקרא שם שם
כריתת ברית על שם המנהג שהי׳ מקדם שברצות שני
אוהבים להתמיד האהבה ביניהם ולהיות כל אחד עוזר
לרעהו בעת צרתו · היו מביאים נפשם באלה ובשבועה
ובאות ברית שהיו כורתין בע״ח לשני נתחי׳ והיו עוברי׳
בין בתריו לאות ולדוגמא שכמו שאלה ב׳ הנתחי׳ היו
גוף בע״ח אחד והי׳ האחד מרגיש בכאב רעהו · ככה
ירגישו האוהבים העוברי׳ בין בתריו איש בצער רעהו
להיות עזר למו :

בשל בישול וצלי אש וע״צ ההשאלה גמר הפרי ·
ד׳ ב״ל קל עומד בשלו עצמיה בתוכה · ופיעל יחז׳ כד
ויבשלו שם הכהנים · ויבשלו הפסח באש · פי׳ צלוהו · שם מו ד״ה ב לה
בית המבשלים · ופועל ואם בכלי נחושת בשלה · יחז׳ מו ויק׳ ו
והפעיל הבשילו אשכלותי׳ ענבים · פי׳ נגמר הפרי · ראשי׳ מ
ג׳ מ״ל (א) תאר ובשל מבושל במים · (ב) את שמות יב
הזרוע בשלה · (ג) ומבשלות עשוי · שם מקום במד׳ ו יחז׳ מו
שפיתת הקדירות לבישול :

בשם בשמים ג׳ מ״ל (א) וקנה בשם · (ב) וקנה שמו׳ ל
בשם · (ג) אריתי מורי עם בשמי · ר׳ על הרי שם שיר ה
בשמים · כ׳ יזלו בשמיו : שם ח שם ד

בשס עומס וטירחא או רמיסה בנינו מרובע יען
בושסכם על דל : עמו׳ ה

בשר ב׳ הו״ל א שמועה טובה ב׳ ב״ל פיעל גם זה
מבשר · והתפעל יתבשר ארוני המלך · ב׳ ש״ב יח שם
מ״ל (א) לא איש בשורת אתה · (ב) נחל הבשור · שם ש״א ל
שם מקום · ב שם בשר וכינוי לאברים המולידים ·
ויסגור בשר תחתנה · והיו לבשר אחד · פי׳ באברי ראשי׳ ב שם
ההולדה · ס׳ ונמלתם את בשר ערלתכם · כ׳ ובשר שם יז
מבשרי · ומבשרך לא תתעלם · הוא כינוי לקרובים · שם כ ישעי׳ נח
ר׳ חיי בשרים לב מרפא : משלי יד

בת ב׳ הו״ל א שמכון · ב׳ מ״ל (א) ואשיתהו בתה · ישעי׳ ה
(ב) בנחלי הבתות · ב מדת הלח והיא עשירית שם ז
החומר בלח שוה למדת האיפה ביבש · האיפה והבת יחז׳ מה
תוכן אחר להם · ר׳ כי עשרת הבתים חומר : שם

בתל בתולה · ב׳ מ״ל (א) תאר כי יבעל בחור
בתולה · ס׳ בתולת בת צדון · כ׳ לעם שלא ישעי׳ סב שם כג
נכבש לעולם : ר׳ רוממתי בתולות · כ׳ בתולותיה שם איכ׳ א
נוגות · (ב) ולא מצאתי לה בתולים · ס׳ ואלה בתולי דברי׳ כב שם
בתי · ר׳ דדי בתוליהן : יחז׳ כג

בתק תקיעת חרב בנינו פיעל ובתקוך בחרבותם : שם יו

בתר ניתוח בניניו ב׳ קל ואת הצפור לא בתר · ראשי׳ טו
ופיעל ויבתר אותם בתוך · ומשקלו על הרי שם
בתר · כ׳ ויתן איש בתרו · ר׳ וס׳ בין בתרי העגל · שיר ב ראשי׳ טו
כ׳ ויעברו בין בתריו : ירמי׳ לד שם

בני רבעים

בדלח שם אבן יקרה מה שם הבדלח ואבן השוהם : ראשי׳ ב

בלעד מלה השמוש כטעם זולת ס׳ מבלעדי מזבח יהוש׳ כב
יי׳ · כ׳ ובלעדיך לא ירים איש את ידו : ראשי׳ מא

בקבק כלי יוצר ושברת הבקבוק · ס׳ בקבוק ירמי׳ יט שם
יוצר חרש :

ברבר שם עוף מפוטם וברברים אבוסים : מ״א ה

ברזל שם מתכות ידוע וכינוי לגרזן ולנחושתים כל
כלי ברזל · ואת הברזל נפל אל המים · שם ו מ״ב ו
פי׳ הגרזן · ברזל באה נפשו · פי׳ בנחושתים : תלי׳ קה

נשלמה אות בי״ת

אות גימ״ל

גג שם גגות הבתים ועל הגג כשלשת אלפים · ס׳ וכ׳ שופ׳ יו
מגג התא לגגו · ר׳ כי עלית כלך לגגות · כ׳ על יחז׳ מ ישעי׳ כב
גגותיה וברחובותיה : שם כב

גאה נאות ורוממות בנינו קל עומד כי גאו המים · יחז׳ מז
פי׳ גבהו על כל גדותם · ח׳ מ״ל (א) שמענו
גאון מואב גא מאד · ר׳ בית גאים יסח יי׳ · (ב) גאה ישע׳ יו משלי טו
וגאון

(ב) זעגנן · פרייזן · לאבן · דאנקן · (ג) לעסטרן · (ד) גריסן · (ה) זיך זעגנן · (ו) דער זעגנן · איין גזעגנק · (ז) היכקניאן · (ח) היכקניאן לאסן · (ט) דיא קניא · (י) אויף דיא קניא פאללן · (יא) איין טייך :
ברם שטאאטסקליידר : **ברק** דער בליץ · (ב) יש מתרגמים קארפונקל · (ג) דיסטלן : **ברש** אייני טאנני : **ברת** צעדרן אדר טאננן · (ב) איין בונד · ביגדנים : **בשל** רייפן · גאר = גניספאר ווערדן · (ב) גאר = גניספאר מאכן · קאכן אדר בראטן · (ג) קעכי (מנגל איין קאך) · (בית המבשל אייני קיכי · גארקיכי) · (ד) רייף ווערדן לאסן · צור רייפי בריינגן · (ה) רייף · גאר · גקאכט · גבראטן · (ו) פייאר העערדי · (ולדעת הרד״ק בס׳ יחזקאל יפי׳ קורה לאש שאכו קורים עתה קאסטראל לעכר) :
בשם גווירץ : **בשס** קוועלאדן · דריקקן (וולד״א) מיט פיסן טרעטן :
בשר פרקינדן · באטשאפט בריננן · איין פרקינדינר · באטי · (ב) זיך פרקינדן לאסן · (ג) אייני באטשאפט · נאכריכט · (ד) · דאס פלייש · (ה) דער לייב · דער קערפר · (ו) איין בלוטס פרוואנדטר :
בת וויסט · צרשטעהרט · (ב) איין גוויסס מאאס (צו פליסינן דינגן) :
בתל אייני יונגפרויא · יונגפר · (ב) דאס צייכן דער יונגפרשאפט :
בתק דורכבארן : **בתר** טרעננן · צרשניידן · (ב) איין שטיקי צרלעגן · שפאלטן · (ג) גטרעננט · אייגזאם · איין שניט · איין שטיק :
בדלח (לד״ק) קריסטאל (וולד״א) קארעללן : **בלעד** אהני · אויסר :
בקבק איין קרוג : **ברבר** (לד״ק) אייני ארט גראסי היגר : **ברזל** אייזן :
גג איין דאך : **גאה** האך = גראס ווערדן · זיך ערהעבן · זיך ערהעבן ·
(ב) שטאלץ · (ג) דיא גראסן · האהן · שטאלצן · (ד) האכמוט ·

ירמי' מה ישע' דכ קיצך ועל בציריך · ב חוזק בנינו פיעל ילבצר החומה ·
סס ך סס לו ג' מ"ל (א) תאר כל חומה יבצורה · ר' ערים בצורות ·
סס יז סס דח (ב) מקרה ונשבת ימבצר מאפרים · ס' ומבצר משגב
דני' יא סס חומותיך · ר' ועל מבצרים יחשוב · כ' ועשה למבצרי
איכ' ב מעוזים · כ' שחרת מבצריו · ובוא"ו תי"ו ולכד עיר
דני' יא זכרי' ט מבצרות · (ג) שובו ילבצרון · ג מניעת הפעולה
ראשית יא הראויה לבוא בנינו נפעל ועתה לא יבצר מהם ·
תלי' י' ירמי' יד ב' מ"ל (א) לעתות יבצרה · ר' על דברי יהבצרות ·
סס יז (ב) ובשנת יבצרת לא ידאג · הוא עת המנע הגשם ובוא
איו' דכ תבואת הארץ · ד זהב ב' מ"ל (א) ושית על עפר יבצר ·
סס לו סס דכ (ב) היערוך שועך לא בצר · ר' והיה שדי בצריך :
כתו' ב **בקק** ריקות ג' ב"ל קל כי יבקקום בוקקים · ונפעל
ישעי' יט ירמי' כא יונבקה רוח מצרים · ומרובע ויבוקקו את ארצה :
דברי' ח **בקע** ג' הו"ל א בקעה ומישור יוצאים יבבקעה
סס לד ובהר · ס' בקעת ירחו · ר' ארץ הרים
סס יא ראשי' דד ובקעות · ב שם מטבע ידוע יבקע משקלו · ג
שמו' יד סס בקיעה ו' ב"ל קל על הים יובקעהו · ונפעל ויבקעו
יחז' יג המים · ופיעל ובקעתי רוח סערות · כמבואי
סס דו ישעי' ז עיר מבקעה · והפעיל ונבקיענה אלינו · והפעל
ירמי' לט מיכ' א הבקעה העיר · והתפעל והעמקים יתבקעו ·
עמו' ו ישעי' דכ ומשקלו והבית הקטן יבקיעים · ס' ואת בקיעי
עיר דוד :
בקר ר' הו"ל א דרישה וחיפוש בנינו פיעל כן
יחז' לד סס יאבקר את צאני · ומשקלו יכבקרת רועה
תלי' דז עדרו · ב עת יאיר השחר בנינו פיעל ולבקר
בהיכלו · פי' להתמיד בהיכלו כבוקר בבוקר · ומשקלו
איו' ד סס ז ימבקר לערב יוכתו · ר' ותפקדנו לבקרים · ג בהמה
עמו' ז גסה · רנינו קל כי יבקר אנכי · ומשקלו פר אחד בן
שמו' דט סס י יבקר · כ' רק צאנכם ובקרכם יוצג · ר' אם יחרוש
עמו' ז כתמי' י בבקרים · כ' ואת בכורי בקריגו · ד מלקות
ויק' יט יבקרת תהיה פי' מולקה תהיה :
בקש חיפוש ודרישה ב' ב"ל פיעל לא אמרתי לזרע
ישעי' מה אסת' ב יעקב תוהו יבקשוני · ופועל ויבקש הדבר
סס ה וימצא · ומשקלו ולעשות את יבקשתי :
ראשי' מא **בר** ב' הו"ל א שם דגן ויצברו יבר · ב חוץ או
איו' לט תבואה יחלמו בניהם ירבו בבר · ועיי' שורש ברה :
קהלת ט **ברר** ב' הו"ל א מריקה ונבות · ח' ב"ל קל ילבור
ישעי' מט את כל זה · וישימני לחץ יברור · פי' מרוק ·
סס דכ ונפעל הברו נושאי כלי יי' · כלומר הזכו · ופיעל
דני' יא ירמי' כא ילברר וללבן · והפעיל יהברו החצים · פי' מרקו ·
דני' יב ועיי' שורש אבר · והתפעל יתבררו ויתלבנו · ד' מ"ל
איו' יא תלי' דד (א) ובר הייתי בעיניך · ס' ובר לבב · ר' וס' אך
סס עג ישעי' א טוב אלהי' לברי לבב · (ב) ואצרוף יכבור סגיך · ס'
ש"כ דכ סס כבור ידי ישיב לי · כ' כברי לנגד עיניו · (ג) אף
איו' לז יבברי יטריח עב · פי' גם בהיות האויר ברור וזך יעלה

עבים · (ד) ותרבי לך יברית · ס' ובברית מכבסים · ירמי' ב מלא' ג
ב בחירה בניניו ב' קל ובורותי מכם המורדים · פי' יחז' ך
אבחרם להרע להם · והפעיל לא לזרות ולא ילהבר · ירמי' ד
פי' לבחר הדגן מהתבן ועל שם זה נקרא בר · מה
לתבן את יהבר : סס דג
ברא ד' הו"ל א בריאה והתהדשות ב' ב"ל קל וקדוש
ישראל יבראה · ונפעל עתה נבראו ולא מאז · ישעי' מא סס מח
ומשקלו ואם יבריאה יברא יי' · ב שומן בנינו הפעיל במד' יו
ילהבריאכם מראשית כל · ג' מ"ל (א) ועגלון איש ש"א ב
יבריא מאד · ר' עשרה בקר בריאים · ס' ובריאי סופ' ג מ"א ד דני' א
בשר · (ב) הבריאה תזבחו · ר' ובריאות בשר · (ג) יחז' לד ראש' מא
ובין שה בריה · הראוי בריא · ג בחירה בנינו פיעל יחז' לד סס דא
ויד יברא בראש דרך · ד כריתה בנינו פיעל ובראא סס דג
אותהן בחרבותם :
ברד קרח היורד מהשמים ועל צד ההשאלה כתמים
לבנים · בנינו קל יוברד ברדת היער · פי' אם ישעי' לב
יהיה ברד ירד על היערים · ג' מ"ל (א) כזרם יברד · סס דה
(ב) וברד יברדת · (ג) נקודים יוברדים · פי' סס לב ראשי' לא
מנומרים בכתמים לבני' :
ברה ד' הו"ל א אכילה מועטת ב' ב"ל קל יואברה ש"ב יג
מידה · והפעיל יותברני לחם · ג' מ"ל (א) סס
ועשתה לעיני את יהבריה · (ב) ויתנו יבברותי ראש · סס תלי' סט
(ג) היו לברות למו · ב שם מהלך ארץ מהבוקר עד איכ' ד
עת האוכל ויהי עוד יכברת ארץ · ג בחירה בנינו קל ראשית לה
יברו לכם איש · פי' בחרו · ד שם בן יהי פסת יבר ש"א יז תלי' עב
בארץ בראש ההרים · פי' זאת הברכה אשר ברך דל
ואביון האמור בקודם · את המלך שלמה המכונה בראש
הפרשה בשם בן מלך · אשר מברכתו יברך את המלך
ועמו וארצו · והנו יאמר יה"ר שיהי' חלק הבן וארצו נכון
בראש ההרים · ירעש כלבנון פריו · פרי הארץ שהם
יושביה ירעש שמעם בכל העולם · ויציצו מעיר · ויהיו
דבבה כצמח השדה · כ' וס' מה ברי ומה בר בטני : משלי ל
ברח ב' הו"ל א ניסה ומהירות המרוצה ב' ב"ל קל
עומר יברח מנשק ברזל · ויברח כצל ולא איו' ך סס יד
יעמוד · פי' מהירות מרוצת הזוקן · והפעיל לא
יבריחנו בן קשת · ומשקלו כל ימברחיו בכל אגפיו · סס מא יחז' יז
ב קישור והברחה בניניו ב' קל ילברוח בתוך הקרשים · שמות לו
והפעיל ימבריח מן הקצה · ב' מ"ל (א) יוהבריח סס דו סס
התיכון · ס' ובריח נחושת · ר' ועשית בריחים · ס' מ"א ד שמו' דו
ויעש בריחי עצי שטים · כ' ויתן את בריחיו · (ב) סס לו סס מ
נחש יבריח · ר' והורדתי בריחים כלו · פי' ירדנו ישעי' דז סס מג
לסוהר הסגור בבריח ברזל :
ברך ג' הו"ל א ברכה שהיא תוספת טובה כפי רצון
המתברך · וע"צ ההשאלה מנחה ושאלת שלו' ·
בניניו ה' קל יברוך יי' אלהי שם · פי' כה יתן יי' ראשי' ט
שיתמלא

(ד) בפעסטיגן · פרפעסטיגן · (ה) פעסט · (ו) פעסטונגסווערק · (ז)
פעסטונג · (ולד"א) פעסטיגקייט · שטערקי · (ח) פעהלן · אבגעהן ·
מאנגלן · ערמאנגלן · (ט) מאנגל · נאט · (י) טיירונגס יאהרי · (יא)
מיסוואקס · (יב) פעסטס-גדיגנס גאלד (ולד"א) זילבר :
בקק לעערן · אויסלערן · פליגדרן · (ב) וויסטי ווערדן (אלס איס קאפף) :
בקע איין טהאל · (ב) איינר זילבר מינצי (ויתכן שהוא חפן חצי מטבע כנ"ע דלעיל) ·
(ג) טיילן · טרעננן · שפאלטן · דורך דריננן · איינדריננן · (ד)
עסנן · גרטרעננן · גרשפאלטן · גרדייסן · (ה) דורך-דריננן · דורך-
ברעכן · גרטיילן · (ו) זיך טרעננן · אויפאייננדר געבן · (ז) · ריססי ·
שפאלטן : בקר אונטרזוכן · בזוכן (דיא אויפווארטונג מאכן) · (ב) דיא
אונטרזוכונג · (ג) דעם מארגנס בזוכן · (ד) דער מארגן · (ה) איין
רינדר-פיהרר · רינדרהירט · (ו) איין רינד · (ז) גייסלנוכט :
בקש פרלאנגן · בגעהרן · שטרעבן נאך עטוואס · זוכן · אונטרזוכן ·
ביטטן · (ב) דער גזוך · דיא ביטטי · דאס אנליגן :
בר געריידי : ברר איכם רייני ברינגן · דייטליך מאכן · ערקלעהרן ·
אויפקלעהרן · (ב) ריין · לויטר · קלאר · דייטליך · אפן

(אונפרשטעקט) · העלל · בלאנק · אויסגזוכט · (ג) אבקלעהרן · איגם
רייני ברינגן · (ד) בלאנק מאכן · שלייפן · (ד) זיך רייניגן · אבקלעהרן ·
אפן בטראגן · (ו) ריין · איין רייגר · (ז) דיא רייניגקייט · (ח) דער
הייטרי הימעל · (ט) רייניגונגס מיטטל · זייפי · (י) אויסזוכן · (יא)
אויסלעזן · זייברן · (יב) דיא רייני קארן-פרוכט :
ברא הערפארבריגנן · ערשאפן · (ב) שעפפונג · (ג) מעסטן · פעט
מאכן · (ד) פעט · שטארק · גזונד · (ה) וועהלן · (ו) אומהויאן ·
נידרהויאן · פעללן : ברד האגלן · (ב) דער האגל · (ג) איינר האגל
שלאסי · (ד) וויים גשפרענקלט : ברה קאסטן · שמעקן · זיך לאבן · (ב)
כוס קאסטן כוועגן · לאבן · (ג) איין לאבזאל · לעקרביסן · (ד) לאבונג ·
(ה) איינר האלבן-טאג- רייזי (ולד"א) איינר שטרעקי · (ו) ער-
וועהלן · (ז) איין זאהן :
ברח לויפן (דיא פלוכט נעהמן) · פליהן · ענטפליהן · (ב) ווענטרייבן ·
פריאגן · פרשייכן · (ג) לויפער · איברלייפר · (ד) דורכגעהן ·
דורכלויפן · (ה) פררינגלן · לוזאממן ריגלן · (ו) דער ריגל ·
(ז) אומשליננד : ברך גזעגנט · גבענעדייאט · גפריזן · גלאבט ·

שם ובה"א בסוף מקום למ"ר בתחלה בטרם יעלה הבמתה ·
במד' דא שם דכ ר' ומנחליאל במות · ס' ויעלהו במות בעל · ובב' מיני
ישעי' יד שם לו הרבוי על במתי עב · כ' את במותיו ואת מזבחותיו ·
דברי' לג ואתה על במותימו תדרוך · ויתכן היות זה השורש
מנחי העי"ן ע"מ בקמת רעיך מן קום כו' :

ירמי' לא **בנה** ר' הו"ל **א** בנין ב' ב"ל קל ונפעל עוד אבנך
יחז' מא ונבנית · ג' מ"ל (א) והתבניה וקירותיה · (ב)
שם מב שם מ ומהתיכונות בנין · (ג) ועליו כמבנה עיר · **ב** בנים
דברי' כה ראש' ל ב' ב"ל אשר לא יבנה את בית אחיו · ונפעל ואבנה גם
שם ד אנכי ממנה · ב' מ"ל (א) ולשת גם הוא יולד בן · ס'
שם דא דברי' לא וגם את בן האמה · ובחירק יהושע בן נון · כ' אשה
ראש' דד שם כב כא לבני · את בנך את יחידך · ר' הניקה בנים שרה ·
שם ו שם ו ס' בני נח · כ' ואשתך ונשי בניך (ב) לנקבה ואחר
שם ל שם ך ילדה בת · עיקרה בנת · ס' אך לא בת אמי · כ'
שם דט שם לא והנה רחל בתו · ר' וכ' הבנות בנותי · ס' את
שם ו בנות הארם · והקטן והקטנה מב"א יכונו בשם בן ובת או
שמו' דא בן ינח או בת ינח · ועל צר ההשאלה יכנו בם ·
מ"ב א (א) התלמידים · בני הנביאים · (ב) איש ואנשים כי
ש"א ך דברי' יג בן מות הוא · בני בליעל · (ג) חצים לא יבריחנו
איו' מא איכ' ג בן קשת · בני אשפתו · (ד) תבן או בר מרושתי
ישע' דא ראש' מט ובן גרני · (ה) ענף בן פורת יוסף · בנות צעדה ·
ישעי' מו ד"ה א ז (ו) עדה · בת בבל · (ז) כפרים בית שאן ובנותיה ·
איכ' ב (ח) אישון העין · בת עינך · **ג** שם אברי ההולדה לזכר
שמו' א ולנקבה וראיתן על האבנים · פי' תראו על האברים
מולידי הבנים אם הוא זכר או נקבה · ולכן בא ברבוי
השנים · וכבר זכרנום בשורש אבן · **ד** תארא את כל
ד"ה א דח שם מלאכות התבנית · ס' את תבנית האולם · כ' וראה
שמו' דה ועשה כתבניתם :

בסר שם תאר לפרי שלא נגמר בשולו · ב' מ"ל (א)
ירמי' לא איו' טו אבות אכלו בסר · (ב) והמוס כגפן בסרו :

ישעי' דא **בעה** ב' הו"ל **א** בקשה ב' ב"ל ב' קל אם תבעיון
עובדי' ב בעיו · ונפעל נבעו מצפוניו · ב' מ"ל (א)
איו' ל כי ידעתי מות תשיבני ובית מועד לכל חי · אך לא בעי
ישלח יד אם בפידו להן שוע · פי' ידעתי כי לא אנצל
מהמות להיותו סוף כל חי · אך אם אמת הוא הדבר
שהשוע ר"ל השועה והתפלה מועלת לכל חי בעת שברו
הנה גם אני בקשתי לא ישלח בי ידו ומכתו כי אם ימיתני
מהר · ומקרא מסורס הוא (ובעי חסר יו"ד השורש כמו
כל פי ליחיד מ"ב) · וזה הפי' הוא הנכון לא שערוהו
ישעי' ל המפרשים ועיי' שורש עיה · (ב) בעים רוחו פי' בבקשת
רצונו · וחסר בית השימוש · ועוד יושם לו שורש בפני
ישעי' סד עצמו · **ב** נפיחה בנינו קל מים תבעה אש · פי' המים
שם ל יבעבעו מרתיחת אש · ב' מ"ל (א) נבערה בחומה
נשגבה · פי' כמו נפח ואבעבוע בחומה גבוה אשר לפתע

שמות ט פתאום יבוא שברה · (ב) לשחין פורח אבעבעות :
דברי' לב **בעט** בעיטת הרגל בנינו קל וישמן ישורון ויבעט :
בעל בעילת בעל ואדנות וע"ז · ב' ב"ל כי יקח איש
שם כד ישעי' סב אשה ובעלה · יבעלוך בניך · פי' יעשוך ארון
שם ובעל · ונפעל וארצך תבעל · ג' מ"ל (א) והיא בעולת
ראשי' ך שם לז בעל · ס' והנה בעל החלומות · כ' ולא תקראי לי עוד
הוש' יב שם יא בעלי · ר' לבעלים יזבחו · פי' לע"ז שהם ארוני'
קהל' יב שם ז לעובדיהם · ס' בעלי אסופות · כ' החכמה תחיה בעליה ·
ש"א דח תלי' יב (ב) בעלת אוב · (ג) בעליל לארץ · פי' בעל הארץ :
ירמי' מו **בער** ד' הו"ל **א** שריפה ג' ב"ל קל עומד והתבער
שם ז בערי יהודה · ופיעל מבערים את האש ·
שם לו נחו' ב האח לפניו מבערת · והפעיל והבערתי בעשן
שמו' דב רכבה · ב' מ"ל (א) המבעיר את הבערה · (ב) שם
במד' יא המקום ההוא תבערה **ב** כריתה והסרה · בניניו ב'
מ"א דכ שם יו פיעל יבער מן הארץ · והפעיל הנני מבעיר אחרי
ישעי' ד בעשא · ומשקלו וברוח בער · **ג** מרעה ושם הבהמות
שמות דב הרועות ב' ב"ל פיעל ובער בשדה אחר · והפעיל כי
שם שם יבער איש שדה · ומשקלו ושלח את בעירו · **ד**
ירמי' י סכלות ב' ב"ל קל עומד ובאחת יבערו ויכסלו ·
שם ונפעל כי נבערו הרועים · ומשקלו יחד כסיל
תלי' מט ובער יאבדו :
אסתר ז **בעת** חרדה ובהלה ב' ב"ל והמן נבעת מלפני המלך ·
איו' ז שם ו ופיעל ומחזיונות תבעתני · ב' מ"ל (א) בעותי
תלי' פח אלוה יערכוני · כ' בעותיך צמתתוני · (ב) לעת
ירמי' ח מרפא והנה בעתה :
שם לח **בצץ** טיט ורקק ב' מ"ל (א) הטבעו בבוץ רגלך · (ב)
איו' מ יחז' מז בסתר קנה ובצה · ר' בצאתו וגבאיו :
בצע ג' הו"ל **א** חמדה ועושק בניניו ב' קל למען
יחז' דב תלי' י יחז' בצע בצע · ובוצע ברך · ופיעל ותבצעי
דב רעיך בעושק · פי' חמדת ואשי לרעיך לקחתו בעושק
שם ישעי' לג וגזל · ומשקלו למען בצוע בצע · ס' מואס בבצע
שם נו מעשקות · כ' איש לבצעו מקצהו · **ב** חיתוך בניניו
עמו' ט ב' קל ובצעם בראש כלם · פי' יהרגם בחרב בראשונה ·
איו' ו סופ' ה ופיעל יתר ידו ויבצעני · ומשקלו יבצע כסף · פי'
ישעי' י חתי' כסף · **ג** השלמה בנינו פיעל כי יבצע יי'
את כל מעשהו :
בצק עסהוע"צ החשאלה טיט ורקק בנינו קל ורגלך
דברי' ח לא בצקה · פי' לא נגלכלכו בטיט ובצק הרפש ·
וכן ת"א לא יחיפו · לכן לא נטנפו וכן פי' הרד"ק אך רש"י
שמו' יב והראב"ע פי' לשון נפיחה · ומשקלו ויאפו את הבצק ·
שם כ' וישא העם את בצקו :
בצר ד' הו"ל **א** קיטוף הפרי בנינו קל את ענבי
ויק' דה ירמי' ו נזיריך לא תבצור · כבוצר על סלסלות ·
ויק' דו שופ' ח ומשקלו דיש את בציר · ס' מבציר אביעזר · כ' על
קיצך

בנה בויען · ערבויען · אויפבויען · אכבויען · (ב) איין גביידי · (ג) דיא בויאַרט · (ד) איין זאהן · (ה) זעהני · (ו) אייני טאכטר · (ז) עכקטר · (ח) (ווירד אויך ביית פרשידנן פרהעלטניסן גברויכט , דיא דעס פרהעלטניס צווישן פאטר אוכד קינד אין עטוואס עהנליך זינד · אם : (1) צווישן שילר אוכד לעהרר · (2) צווישן אנגהעריגן אוכד דעס זיא אנגהערן · (3) צווישן דאס ענטהאלטני אוכד דעס ענטהאלטכדן · (4) צווישן צווייג אוכד שטאם · (5) צווישן דער גזעללשאפט מענשן אוכד דעס שטאטי דער זיא צוזאממן העלט · (6) צווישן דערפר אוכד דער מוטטרשטאדט אדר הויפטשטאדט · (ט) דאס דורך דיא פארם דעם אויגם ענטשטעהנדי אוכד אין דעמזעלבן ענטהאלטני בילד · (י) דיא גבורטסטהיילי · (יא) בילדניס · געשטאללט · פיגור · פארם · מאדעלל :
בסר דיא אונרייפי פרוכט : **בעה** זוכן · ערזוכן · אוכטרזוכן · דורכזוכן · (ב) אויפבלעהן · אויפבלאזן · אין בלאזן אויפטרייבן · (ג) איין מיט לופט גפיללטר רויס · אייני לופטבלאזי · אייני האהלונג · (ד) בלאזן · גשווירי :
בעט אויסשלאגן · מיט פיסן פאן זיך שטאסן · פר שמעהן :
בעל עהליכן · הייראטן · בוין נעהמן · דער הערר אייגם דיכגם ווערדן · (ב) איין מאן · עהימאן · הערר · בזיצר · דער נאמי אייגם אבגאטס · (ג) פרויא · בזיצרין : **בער** ברעננן · פרברעננן · אכברעננן · אבטברעננן · זיך ענטצינדן · (ב) אנצינדן · (ג) אנגצינדט · ברעננד · (ד) פרברעננן · ברעננן (מאכן) · (ה) דער בראנד · (ו) אייני ברעננרייא · (ז) וועגשאפן · וועגריימן · אויפריימן · אויסריימן · (ח) ריין מאכן · (ט) אויפריימנד · וועגראפנד · (י) ווידן · פרעסן · (יא) ווידן לאסן · (יב) דאס פיה · (יג) דעס פיה גלייך זיין · דוס · אונפרניכפטיג · (יד) פרדוממן · (טו) איין דוממר · אונוויסנדר · אונפרניכפטיגר · אלברנר לערר מענש : **בעת** שרעקן · ערשרעקן · (ערשראקן ווערדן) · (ב) שרעקן · ערשרעקן (שרעק פראורזאכן) · (ג) דיא שרעקן · (ד) שרעקנים :
בצץ זומפף : **בצע** גוויננן · כונן · פארטהייל ערלאנגן · (ב) איין גוויננזיכטיגר · האבזיכטיגר (דער זיך אללי מיטטל ערלויבט געלד צו ערלאנגן) · איין רייבר · (ג) איבר פארטיילן · (ד) גווין · פארטהייל · כונן · איינן = כוז · גוויננזוכט · האבזוכט · (ה) שיידן · צרטהיילן · שפאלטן · אין שטיקן הויען · (ו) איין שטיק · (ז) ענטשיידן · פאלבריננן · אויספיהרן :
בצק שוועללן · אויפלויפן (גלייך אייכם טייגי) · (ב) דער טייג :
בצר טרויבן אבלעזן · וויין = לעזי האלטן · (ב) איין ווינצר · (ג) דער הערבסט · דיא וויין = לעזי ·

למקומם · ושם הפנים שהוא הפך החוץ · ועל
צד ההשאלה בני בית · והנה באו אל תוך יהבית · ס׳ ט״ב ד
ויעמדו בית המרחק · פי׳ במקום רחוק · ולמבירת פס טו במד׳ יח
לפרוכת · פי׳ מבפנים · ובתו׳ ה״א וכל אחוריהם ביתה · מ״א ז
פי׳ פנימה · מושיב יחידים ביתה · פי׳ מרבה היחידי׳ תלי׳ סח
בבני בית הרבה · כ׳ שכבו בכבוד איש בביתו · פי׳ ישעי׳ יד
בקברו שהיא מקומו של עולם · ר׳ והיו לבתים לבדים · שמו׳ ל
פי׳ שיהיו למקומות להביא הבדים אל תוכם · ס׳ לשני
בתי ישראל לפח · פי׳ בתי אבות ר״ל ממלכות · ובתי ישעי׳ ח פס נ
הנפש והלחשים · הוא שם עדי מה · כ׳ ישסו בתיהם · פס יג
קרבם בתימו לעולם · פי׳ קברם הוא מקום משכנם תלי׳ מט
לעולם · ב שם לארמון אל גינת יהביתן · ס׳ אסת׳ ז
ביתן המלך : פס א

בכא שמין אילן · עוברי בעמק יהבכא · ר׳ ובאת תלי׳ פד
להם ממול בכאים : ש״ב ה

בכה ב׳ הו״ל א בכיה ב׳ ב״ל קל אל יתבכו למת · ירמי׳ כב
ופיעל רחל מבכה על בניה · ד׳ מ״ל (א) פס לא
מנעי קולך מבכי · ס׳ בכי תחנוני בני ישראל · כ׳ כי פס פס ג
שמע יי׳ קול בכיי · (ב) הרבה בכה · (ג) ויעברו ימי תלי׳ ו עזרא י
בכיתו (ד) ויקרא שמו אלון בכות · ב מרוצה והגרת ראשי׳ נ פס לה
המים ב׳ מ״ל (א) מבכי נהרות חבש · פי׳ עצר ועכב הגרת איו׳ כח
הנהרות כמו מי הירדן יכרתו · (ב) הבאת עד נבכי ים · פס לח
פי׳ הבאת בהקירתך לדעת סבת מרוצת הים ממזרח
למערב ושובו מרביעית היום לרביעותו במילוי
וחסרון כן עוד כל ימי עולם :

בכר ההויה הראשית בחי ובצמח · ג׳ ב״ל פיעל
ללבכר את בן האהובה · לחרשיו יבכר · ופועל דברי׳ כא יחז׳ מז
אשר יבכר ליי׳ · והפעיל צרה כמבכירה · פי׳ היולדת ויק׳ כז ירמי׳ ד
בראשונה חבליה קשים מיולדת שכבר הולידה · ז׳ מ״ל
(א) תאר לזכר ומת כל בכור בארץ מצרים · ס׳ שמות יא
מבכור פרעה · כ׳ בני בכורי ישראל · ר׳ שחכה פס פס ד
בכורי מצרים · כ׳ למכה מצרים בבכוריהם · (ב) מקרה תלי׳ קלה פס קלו
ויבז עשו את הבכורה · כ׳ וימכור את בכורתו ליעקב · ראשי׳ כה פס
ר׳ תאר לנקבות מבכורות צאנו ומחלביהן · (ג) ותאמר פס ד
הבכירה אל הצעירה · (ד) כבכורה בטרם קיץ · ר׳ פס יט ישעי׳ כח
וביום הבכורים · ס׳ ימי בכורי ענבים · כ׳ את מנחת במד׳ כח פס יג
בכוריך · (ה) בכורה אותה נפשי · (ו) כתאני ויק׳ ב מיכ׳ ז
הבכורות · (ז) בכרה קלה · ר׳ בכרי מרין · פי׳ ירמ׳ כד כ ישע׳ ס
גמלים רכי השנים הקלים לרוץ :

בל ג׳ הו״ל א מלת השלילה אף בל נטעו · ישעי׳ מ
ובתוספת יו״ד ופערה פיה לבלי חוק · ב שם פס ה
התאר לרשע ולדבר רע ונחלי בליעל יבעתוני · דבר תלי׳ יח
בליעל יצוק בו · פי׳ חלי רע בלי יעל ויגדל וכן כלם פס מא
מורכבים מן בלי ומן יעלה · ג שם ע״ז · כרע בל : ישעי׳ מו

בלל ה׳ הו״ל א בלבול ועירבוב בניניו ב׳ קל כי שם
בלל יי׳ · ונבלה שם שפתם · משפטו ונבולה · ראשי׳ יא פס

והתפעל ובעמים הוא יתבולל · ב מספוא בנינו קל הושע ז
יבול לחמורים · ומשקלו בליל חמיץ יאכלו · כ׳ אם שופ׳ יט ישעי׳ ל
ינעה שור על בלילו · נק׳ המספוא בזה השם להיותו איו׳ ו
מעורב המיני׳ לפי המנהג · ג שם חוט לבן העובר בעין
ומערבב הראות · או תבלול בעיניו · ד שם רביעה ויק׳ כא
ועירבוב הזרע מין שלא במינו · או עירוב זרע הזקן עם
זרע בנו · לרבעה תבל הוא · ה יתכן היות מזה פס יח
השורש תבל ומלואה אתה יסדתם · ונק׳ כנה על שם תלי׳ פט
עירוב היסודות וצאצאיהם :

בלג התחזקות בנינו הפעיל השע ממני ואבליגה · פס לט
פי׳ אתחזק או אחזק את נפשי · ומשקלו
מבליגיתי עלי יגון · פי׳ התחזקי על יגוני לא אוכל : ירמי׳ ח

בלה ב׳ הו״ל א זקנה והפסד בניניו ב׳ קל אחרי
בלותי היתה לי עדנה · פי׳ אחרי זקנתי · ראשי׳ יח
וכלם כבגד יבלו · פי׳ ירקבו ויפסדו · ופיעל ומעשה ישעי׳ נ
ידיהם יבלו בחירי · ד׳ מ״ל (א) תאר ואומר לבלה פס סה יחז׳ כג
ניאופים · פי׳ לזקינה · ר׳ ונעלות בלות · וביו״ד מ״ס יהוש׳ ט
שקים בלים · (ב) חשקת נפשי משחרת בלי · פי׳ פס ישעי׳ לח
משחת ומבלי ר״ל מהשחתה ומהפסד וכפל הענין במ״ש ·
(ג) בלויי הסחבות · ובאל״ף בלואי הסחבות · (ד) ירמי׳ לח פס
ואפי על תבליתם · ב פחזות ומהירות מפחד פתאומי ישעי׳ י
והנה בלהה · ר׳ סביב בעתוהו בלהות · ס׳ כי יכיר פס יז איו׳ יח
בלהות צלמות : פס כד

בלם חסימת הפה בנינו קל עדיו לבלום : תלי׳ לב

בלס תיפוש או עירוב · בנינו קל ובולס שקמים · עמו׳ ז
פי׳ מחפש ולוקט התאני׳ הרעי׳ למאכל בקריו
או מערבם כעסה בלוסה אם שאר מיני מספוא :

בלע ג׳ הו״ל א בליעת הפה בנינו קל בלעני ירמי׳ נא
כתנין · ומשקלו והוצאתי את בלעו מפיו · פס
ב השחתה ג׳ ב״ל נפעל נבלעו מן היין · ופיעל ודרך ישעי׳ כח
ארחותיך בלעו · ומאושריו מבלעים · והתפעל פס ג פס ט
וכל חכמתם תתבלע · ומשקלו אהבת כל דברי בלע · תלי׳ קז פס נב
ג כסוי ב׳ ב״ל פיעל כבלע את הקודש · פי׳ כאשר במד׳ ד
יכוסה ויסתרו כלי הקודש · ופועל אם אמר איש כי יבלע · איו׳ לז
פי׳ היהשוב איש שיסתר בדבריו ממני · ומשקלו אהבת
כל דברי בלע · פי׳ דברי מרמה המכוסים ונסתרים מן פס נב
המרומה · וכבר זכרנוהו בקודם :

בלק חורבן או פתיחה והפקר ב׳ ב״ל קל בוקק הארץ
ובולקה · ופיעל בוקה ומבוקה ומבלקה : ישעי׳ כד נחו׳ ב

בלת מלה משמשת בג׳ לשונות (א) כטעם זולת
ומושיע אין בלתי : פי׳ אין זולתי (ב) כטעם הוש׳ יג
לא עד בלתי השאיר לו שריד · פי׳ עד לא · (ג) כל במד׳ כא
מבלתי היא כטעם מאין וכל לבלתי טעמה כטעם שלא ·
מבלתי יכולת יי׳ · פי׳ מאין יכולת · לבלתי הקריב · פס יד פס ט
פי׳ שלא להקריב · וזולתם :

במה שם מזבח או גובה לקראתם לעלות הבמה · ש״א ט
ובה״א

בית איין הויז · איינר פאמיליע · (ב) איננרהאלב · (ג) איננווערטס · (ד) איין נהייזי · פוטראל · (ה) שניהרלייכר · (ו) וואלנהויז · דאס איננרי איינס פאללאסטס : בכא מויל בעער בוים (לד״א יבי׳ תרגומו כאן דיררי · דיסטר טריבי · ולד״א ליפרעסן) : בכה טהרענן · וויינן · בוויינן · (ב) טהרענן פליסן לאסן · (אין טהרענן פרפליסן) · (ג) דאס וויינן · דיא טהרענן טהרענן=גום · (ד) דיא טרויאר · (ה) דער לויף · דאס פליסן · (ו) דאס שטירנן · (לד״א דיא אויספליסי) : בכר נוס ערשטגבארנן מאכן · (ב) רייפן לאסן · (ג) נוס ערשטן גבארן ווערדן · דאס רעכט דער ערשטגבורט ערהאלטן · (ד) איינר דיא נוס ערשטן מאל נבעהרט · (ה) איין ערשטגבארנר · (ו) דיא ערשטגבורט · דאס רעכט דער ערשטגבורט · (ז) דיא נוערשטגבארני · דיא עלטעסטי · (ח) איינר רייפי פרוכט · (ט) דיא ערשטלינגי · (י) איין יונגם קאמעל (לד״א) איין דראמעדאר : בל ניכט · (ב) אהני · (ג) נידריג · נידרטרעכטיג · רוכלאז · אבשייליך · דיא אונטרוועלט · דאס רייך דער טאדטן · דיא העללי : בלל איינריהרן · פרמענגן · פרמישן · פרווררן · (ב) זיך פרמענגן · (ג) (ד) פוטער איינמענגן · (ד) דאס פוטער · (ה) ווא דאס ווייסי אים אויגי מיט דעם שווארצן פרמישט איזט · איין שטרייף · (ו) איינר פרמענגונג · פרמישונג · פרווררונג · (ז) דיא גראסי וועלט : בלג ערקוויקן · ערהאלן · (ב) דיא ערהאלונג : בלה אלט זיין · (ב) אלטרן · אלט ווערדן · פראלטן · פרדארבן ווערדן · (ג) פרדערבן · איבדורן · (ד) איינר אלטי · (ה) אלט · פרדארבן · צרריסן · (ו) דאס פרדערבן · (ז) צרריסני לומפן · לאפפן · (ח) דיא פרניכטונג · (ט) איין פרעקגזיכט · דער שאטן איינס פרשטארבנן · איין גשפענסט : בלם נעהמן · איינשליסן : בלם זוכן אדר פרמענגן · (לד״א) פרזענן · פרפפלאכצן · (לד״א) בשניידן : בלע איינשליכנן · פרשליכנן · (ב) פראס · (ג) פרטילגן · אויסראטטן · (ד) זיך אויפרייבן (ולד״א הוא חסן תו׳) זיך פרשטעקן · ניכט נוס פארשיין קאממן · (ה) פרדערבליך · (ו) אייכהילפן · פרהילפן · פרשטעקן · (ז) היימטיקקע · טרוג : בלק טרעכנן · אויסאייכאדר=געהן · ריסשי בקאממן : בלת אויסר · (ב) ניכט · אהן= : במה איינר העהי · אנהעהי ·

יחז׳ ו ישעי׳ יח מתבוססת בדמיך · ב׳ מ״ל (א) קו קו ומבוססה · (ב)
ד״ה ב כב התבוססת אחזיהו · פי׳ מה שהיה מתגאל ומתבוסס ברמו :
שם כ **בוץ** שם הפשתן בארגמן בתכלת ובבוץ :
ישעי׳ כד **בוק** ריקות בנינו נפעל הבוק תבוק הארץ :
נחו׳ ב ומשקליו בוקה ומבוקה :
בור שם חפירה בעומק לאסיפת מים מכונסים או
שמו׳ כא לסוהר או לקבר · וכי יפתח איש בור · ס׳
ד״ה א יא ישע׳ לו מבור בית לחם · כ׳ ושתו איש מי בורו · ר׳
דברי׳ ו ובורות חצובים :
בוש ב׳ הו״ל א איחור והתמהמהות בנינו מרובע
שופ׳ ה מדוע בשש רכבו לבוא · ומשקלו ויחלו עד
שם ג ישעי׳ כד בוש · ב בושה וכלימה ג׳ ב״ל קל עומד ובושה
שם כ תלי׳ קיט החמה · וארע כי לא אבוש · והפעיל יו׳ אל תבישני ·
ראשי׳ ב תלי׳ לה והתפעל ולא יתבוששו · ג׳ מ״ל (א) ילבשו בשת ·
שם מד שם סט ס׳ ובשת פני כסתני · כ׳ חרפתי ובשתי · (ב) העטית
שם פט הוש׳ י עליו בושה · (ג) בשנה אפרים יקח · ג שם ביצי
דברי׳ כה האיש והחזיקה במבשיו :
צפני׳ ב **בזז** שלל ג׳ ב״ל קל שארית עמי יבזום · ועל דרך
ישעי׳ לג ושלמים מרבה פסחים בזזו בו · ובאל״ף תמורת
שם יח שם כד הכפל אשר בזאו נהרי׳ ארצו · ונפעל והבוז תבוז ·
ירמי׳ נ ופועל חרב אל אוצרותיה ובזזו · ב׳ מ״ל (א) ולא יהיו
איכ׳ לד שם כט עוד בז לגוים · (ב) ובזו יבזה :
ש״א י **בזה** בזיון בניניו ג׳ קל מה יושיענו זה ויבזהו · ונפעל
[illegible] קיט אסת׳ א צעיר אנכי ונבזה · והפעיל להבזות בעליהן ·
[illegible] מט אסת׳ א ומשקליו נ׳ (א) לבזה נפש · (ב) וכדי בזיון · (ג)
ש״א טו וכל המלאכה נמבזה · פי׳ הדברים הפחותים :
יחז׳ א **בזק** ג׳ הו״ל א ברק כמראה הבזק · ב שם מקום
ש״א יא ארוני בזק · ג אבן ויפקדם בבזק · אמרו
ז״ל שלקח מכ״א אבן ומנה את האבני׳ :
דני׳ יא **בזר** פיזור בניניו ב׳ קל יוצא ורכוש להם יבזור · ופיעל
תלי׳ סח בזר עמים :
זכרי׳ יא **בחל** תיעוב ומיאוס בנינו קל וגם נפשם בחלה בי :
איו׳ כג **בחן** ב׳ הו״ל א נסיון בב״ל קל בחנני כזהב אצא ·
שם לד ונפעל אבי יבחן איוב עד נצח · ומשקלו כי
יחז׳ כא ירמי׳ ו בחן וכוה · ב שם מבצר ומגדל ר׳ מ״ל (א) בחון
ישעי׳ כח שם לב נתתיך בעמי · (ב) אבן בחן · (ג) עופל ובחן · (ד)
שם כג הקימו בחוניו :
שם מח **בחר** בחירה בב״ל קל הכוה יהיה צום אבחרהו · ונפעל
רמי׳ ח שם טו ונבחר מות מחיים · ה׳ מ״ל (א) על אם יבחור ·
פי׳ על קול נערים הנבחרים למלחמה ולמלאכת · ר׳
ש״א כו במד׳ יא בחורי ישראל · כ׳ משרת משה מבחריו · פי׳ מנעוריו
שהי׳ אז בחור וטוב לכל פועל · ובוא״ו תי״ו בימי
קהל׳ יא תלי׳ קמח בחורותיך · (ב) בחורים וגם בתולות · ס׳ ובחורי
שם עח שם ישראל הכריע · כ׳ בחוריו אכלה אש · (ג) בגבעת
ש״ב כא ישעי׳ מב שאול בחיר יי׳ · כ׳ בחירי רצתה נפשי · ר׳ יבלו

בחירי · (ד) ויהי ממבחר עמקיך · ר׳ ועם מבחריו · שם סה כב דני׳ יא
(ה) וכל עיר מבחור · ס׳ מבחור ברושיו : מ״ב ג שם יט
בטא מבטא ודיבור בניניו ב׳ קל יש בוטה כמדקרות משלי יב
חרב · הה״א מקום האל״ף · ופיעל לבטא ויק׳ ה
בשפתים · ומשקלו או מבטא שפתיה : במד׳ ל
בטח ב׳ הו״ל א בטחון בב״ל קל בו בטח לבי · תלי׳ כח
והפעיל מבטיחי על שדי אמי · ו׳ מ״ל (א) שם כב
מקרה לבטח תושיבני · (ב) בהשקט ובבטחה · (ג) שם ד ישעי׳ ל
תאר לזכר כי בך בטוח · (ד) תאר לנקבה ובטוחות ישעי׳ כו איו׳ יב
למרגיזי אל · (ה) מקרה · מה הבטחון הזה · (ו) מ״ב יח
למבטח מזכיר עוון · ס׳ מבטח עוז · כ׳ להיות ביי׳ יחז׳ כט משלי יד
מבטחך · ובסגל הטי״ת ויורד עוז מבטחה · ר׳ ובמשכנות שם כב שם כא
מבטחים · כ׳ מאס יי׳ במבטחיך · ב שם פרי האדמה ישעי׳ לב ירמי׳ ב
ירוע את הקשואים ואת האבטיחים : במד׳ יא
בטל שביתה בנינו קל עומד ובטלו הטוחנות : קהל׳ יב
בטן ב׳ הו״ל א שם כלל למעים · ועל צד השאלה
תוך הדבר ואמציעותו כמו שיכונו שניהם בשם
קרב · אתה גוחי מבטן · ס׳ מבטן אמי אלי אתה · תלי׳ כב שם
מלעומת הבטן · פי׳ מאמציעותו · כ׳ ויתקעה בבטנו · מ״א ז שופ׳ ג
ב פרי מה בטנים ושקדים · ראשי׳ מג
ביב חלול בנינו נפעל ואיש נבוב ילבב · פי׳ האיש איו׳ יא
הריק והחלול מהשכל יקנה חכמה בלימוד והראוי
בחולם מקום שורק · והתא׳ הסמוך נבוב לוחות · ת״א חליל שמו׳ כז
לוחין : והוא מטעם אמרם ז״ל ביב הקמור תחת הבית :
בין ב׳ הו״ל א תוך וקרב אשר עבר בין הגזרים · ראשי׳ טו
כ׳ ישפוט יי׳ ביני ובינך · ר׳ מבינות לכרובים : שם טז יחז׳ י
ר׳ השנים איש הבינים · תאר לגלירת העומד בין ב׳ ש״א יז
המערכות · ב בינה והם תולדות ההיקשים השכלים
הנולדים מזיווג שתי הקדמות מתדמי קצת החלקים והיא
ג״כ מטעם הוראת בין האמור שענינה תוך · כי מבין ב׳
הקדמות תולד התולדה וכמ״ד מבין דבר מתוך דבר ·
בניניו ה׳ קל עומד בנתה לרעי מרחוק · נפעל רק עם תלי׳ קלט
חכם ונבון · ומרובע יסובבנהו יבוננהו · הפעיל עומד דברי׳ ד שם לב
יבינו לאחריתם · והיוצא מבין פתיים · והתפעל שם תלי׳ קיט
עמי לא התבונן · ב׳ מ״ל (א) רוח חכמה ובינה · ס׳ ישעי׳ א שם יא
ובינת נבוניו תסתתר · כ׳ מבינתך חדל · ר׳ כי לא שם כט משלי כג
עם בינות הוא · (ב) ולא דעת ולא תבונה · כ׳ ואין ישעי׳ כז שם מד
חקר לתבונתו · ר׳ ודרך תבונות יודיענו · ס׳ שם מ שם
ובתבונות כפיו ינחם · כ׳ אזין עד תבונותיכם : תלי׳ עח איו׳ לב
ביץ שם ביצים וכאסוף ביצים עזובות · ס׳ ביצי ישעי׳ י שם נט
צפעוני בקעו · כ׳ והאוכל מביציהם ימות : שם
ביר ב׳ הו״ל א שם באר כהקיר בור מימיה · ב ירמי׳ ו
שם ארמון משקליו ב׳ כי לא לאדם הבירה · ד״ה א כט
ומ״א ויבן ביהודה בירניות : ד״ה ב יז
בית ב׳ הו״ל א בית דירה או מקום שהוא מדור
למקומם

(ג) זיך בוזדלן · (ד) אונטרדריקט · (ה) אונטרדריקונג · ערנידריגונג (ולד״א)
שלעכטר צוסטאנד : **בוץ** לייבן : **בוק** לעער = עדי = וויסטי ווערדן · (ב) דיא
לעעריגקייט · (ג) איין עדר = וויסטר ארט : **בור** איינע גרובי · ציסטערני ·
בוש זיימן · לאנג אויסבלייבן · (ב) בשעמט זיין · (ג) בשעמן · צו שאנדן
מאכן · (ד) זיך שעמן · (ה) דיא שאנדע · (ו) שמאך · שאם רעטהי ·
(ז) בשעהמונג · (ח) שאמסטהיילי : **בזז** רויבן · פלינדרן · (ב) דער
רויב · דיא בייטי · (ג) דיא פלינדרונג : **בזה** פראכטן · גרינג שעצן ·
פרשמעהן · (ב) הערונטרווירדיגן · (ג) גרינגשעצונג · (ד) אונווירדיג ·
אונוויכטיג · גרינגפיגיג : **בזק** דער בליץ · (ב) דער נאמי איינעס ארטס ·
(ג) איינע ארט קלייני שטייני · מורמלן :
בזר שפענדן · אויסטהיילן · (ב) צרשטרייען : **בחל** מיספאללן פינדן :
בחן פריפן · איינע ערפארונג אנשטעללן · (ב) איינע פראבע · (ג) איינע טורס
ווארטע : **בחר** וועהלן · ערוועהלן · אויסזוכן · ליב זיין · וועהרט
זיין · געפאללן פינדן · גערן האבן · זיך וויכשן · (ב) וויכשנסווערט ·
(ג) אויסערוועהלט · אויסערלעזן · איין יינגלינג · (ד) דיא יוגנד · דיא
יינגלינגס יאהרי · (ה) דאם יינגלינגס אלטר · (ו) יונגי מאנשאפט · (ז)
איין אויסערוועהלטר · ליבלינג · (ח) דאם אויסערלעזנסטי · אויסגזוכטסטי ·
בעסטי · דער אויסבונד : **בטא** שפרעכן · (ב) הערויס שפרעכן · (ג) דער
אויסשפרוך : **בטח** טרויען · פרטרויען · האפן · זיכר זיין · זיך פרלאסן ·
(ב) פרזיכרן · (ג) זיכר · (ד) זיכרהייט · (ה) זיכרע פעסטי =
דויארהאפטי וואהנונגן · (ו) פרזיכרונג · (ז) צופרזיכט · (ח) מעלאנן :
בטל צונישטי גיהן · אויפהערן : **בטן** דער לייב · דער בויך · (ב)
פיסטאציען : **ביב** האהל · לעער : **בין** צווישן · (ב) לדעת סבבים
האברבנאל שם יתכן לת׳ פרמיטטלר · אונטרהענדלר · (ג) מערקן · ערקענן
פרשטעהן · איינזעהן · שליסן · (ד) איין פרשטענדיגר · איינזיכטספאללר ·
(ה) אכט געבן · (ו) (יוצא לב׳) במערקן · אויפמערקן · איברלעגן ·
אונטרזוכן · אויס = אנאנדר זעצן : (מיט דעם פרשטאנדי איין איינזי זאכי)
איינדרינגן · (יוצא לג׳) במערקן לאסן · איינזעהן לעהרן · אונטרריכטן ·
(ז) זיך איינזיכט אדר קענטניס פרשאפן · (ח) דאם איינזעהן · דער
פרשטאנד · דיא פרנונפט · (ט) קענטניס · ערפאהרונג :
ביץ אייער : **ביר** איינע קוועלי · (ב) פאללאסט · דיא רעזידענץ שטאדט
(ווארין דער קעניגליכי פאללאסט) :

תלי' לח פי' נתעב · והפעיל ועומד יהבאישו נמקו חבורותי ·
ראש' לד ד"ה א יט ויוצא להבאישני ביושב הארץ · והתפעל כי התבאשו
עמו' ד יואל ב עם דוד · ג' מ"ל (א) יבאש מחניכם · כ' ועלה באשו ·
איו' לא כלם תיעוב · (ב) ותחת שעורה יבאשה · פי' זרע
ישעי' ה גרוע · (ג) ויעש יבאושים :

דני' א **בג** שם כללי למאכל מפת בג המלך · כ' נושא
שם את פת בגם :

בגד ב' הו"ל א בגידה · והוא הכחשת מי שבוטחים
איכ' א בו בבוטחו' עליו · בנינו קל כל רעיה בגדו בה ·
תלי' קה ירמי' יב מבטח בוגד ביום צרה · ג' מ"ל (א) שלו כל בוגדי בגד ·
ישעי' כד ירמי' ג ס' ובגד בוגדים בגדו · (ב) בגודה אחותה יהודה ·
צפני' ג ויק' יא (ג) אנשי בוגדות · ב שם מלבוש · או בגד או עור ·
שם יג ראשי' לט ס' בבגד צמר · כ' ויעזוב בגדו בידה · ר' כלי כסף
שם כד שם כו וכלי זהב ובגדים · ס' את בגדי עשו · כ' וירח את ריח
שם תלי' מה בגדיו · ובוא"ו תי"ו קציעות כל בגדותיך :

ויק' ו יחז' ט **בד** ד' הו"ל א שם פשתן מדו בד · ר' לבוש בדים ·
ירמי' נ שם מח ב כזב חרב אל הבדים · ונואלו · כ' ולא כן בדיו ·
פי' הקוסמי' הדוברי' כזב לא דברו יושר · ג שם פאורות
אילן הנסים ובריחים · ועל צד ההשאלה בנים שהם
שמו' כה כענפי' לאילן · ועשית בדים למזבח · ס' וכ' יאכל
איו' יח בדי עורו יאכל בדיו בכור מות · פי' ישחית אבריו ובניו
שהם לאדם כמו הענפי' לאילן · ד מלה משמשת
שם יז במקום בי"ת השימוש ב' מ"ל (א) בדי שאול תרדנה ·
שם לט פי' בשאול · (ב) בדי שופר יאמר האח · פי' בשופר ·
ועוד נכתבם בשורש די :

ישעי' יד **בדד** יחידות בנינו קל ואין בודד במועדיו · פי' אין
אחד מאנשי המלחמה מתיחד לעצמו ביום
שמו' ל המוגבל ללחום · ב' מ"ל (א) בד בבד יהיו · פי' כל
אחד יתיחד לעצמו במשקלו או בשחיקתו · ובלמ"ד
שם יח דברי' ד ילבד מטף · ב' אין עוד מלבדו · והוא במ"ם עם
שם לב הלמ"ד · (ב) יי' בדד ינחנו · פי' לא יצטרך לכרות
ברית לשום יושב הארץ כ"א הוא ית' לבדו לבדד
לבטח יוליכנו :

נחמי' ו **בדא** מחשבה כוזבת בנינו קל כי מלבך אתה בודאם :

במד' יז **בדל** ג' הו"ל א הפרשה בניניו ג' נפעל הבדלו
ישעי' נו מתוך העדה · והפעיל הבדל יבדילני יי' ·
יהוש' יו והפעיל והערים המבדלות · הראוי המובדלות במ"פ ·
במד' לא ב שם מתכות ידוע את הבדיל ואת העופרת · כ'
ישעי' א ואסירה כל בדיליך · פי' מיגים המבדילים בין חלקי
הכסף · והוא כינוי לרשעי' הנבדלים מדרכי היושר ·
עמו' ג ג שם השהום שבאוזן או בדל אוזן :

ד"ה ב לד **בדק** בדיקת החומות והריסותיהן · בנינו קל לבדוק
מ"ב יב ולחזק הבית · ומשקלו נפר' וס' את בדק הבית
יחז' כז לכל אשר ימצא שם בדק · כ' מחזיקי בדקך :

ראשי' א **בהה** שממון וריקות משקלו והארץ היתה תהו ובהו :

בהט שם מין אבן מה על רצפת בהט ושש : אסת' א

בהל מהירות וחפזון בניניו ד' נפעל הייתי נבהל · תלי' ל
ופיעל ובסופתך תבהלם · ופועל מבהלים שם פג אסת' ח
ודחופים · והפעיל ויבהילו להביא את המן · ומשקלו שם ו
ושנותם יבהלה · ר' עיר ובהלות : תלי' עח ירמ' טו

בהם ב' הו"ל א שם מין בהמה ג' מ"ל (א) עד בהמה שמו' ג
ליהיו · ס' ואת בהמת הלוים · (ב) תחרת שם
בהמתם · ר' נמשל כבהמות נדמו · (ג) כאריה שם תלי' מט
בבהמות יער · ב שם חיה מה הנה נא בהמות אשר מיכ' ה איו' מ
עשיתי · ס' גם בהמות שדי · בעבור שיבוא הפעל תלי' ח
עליו בלשון יחיד יתכן היותה בהמה אחת ששמה בהמות :

בהן שם אגודל ב' מ"ל (א) ועל בהן ידם · (ב) שמות כט
ויקצצו את בהונות ידיו : שופ' א

בהק מין נגע לבן מבהיק בהק הוא פרח בעור : ויק' יג

בהר ב' הו"ל א בהירות ונוגה בהיר הוא בשחקים · איו' לז
ב שם נגע לבן שער לבן בבהרת · ר' ויק' יג
בהרות בהרות לבנות : שם

בוא ב' הו"ל א ביאה ועל צד ההשאלה שקיעת אור ·
ובלשון נקיה בעילת בעל · בניניו ג' קל עומה
ובאת אל התיבה · וילן שם כי בא השמש · פי' שקע ראשי' ו שם כח
האור · הבה נא אבוא אליך · פי' אבעלך · והפעיל שם לח
ויביאה אל האדם · והפעל כי הובאו בית יוסף · שם ב שם מג
ג' מ"ל (א) סמל הקנאה הזה בביאה · (ב) ויביאני יחז' ח
במבוא · ס' ושמת לכך למבוא הבית · כ' שמש שם מו שם מד
ידע מבואו · מוצאך ואת מובאך · הראוי מבואך ובא תלי' קד ש"ב ג
בן לזוג המלות · ר' במבואי עיר · ב' ומוצאיו ומובאיו · יחז' כו שם מג
הראוי ומבואיו ובא כן לזוג המלות · ובוא"ו תי"ו על
מבואות ים · (ג) המביא מהקדים · ב פרי הארץ שם כז שם מב
או פרי כל מעשה ותכליתו ואכלתם מן התבואה ישן · ויק' כה
תבואת הארץ · תבואת שפתיו ישבע · ב' ואספת שם כג משלי יח
את תבואתה · ר' במספר שני תבואות · ס' וממגד ויק' כה שם
תבואות שמש · כ' ובושו מתבואתיכם : דברי' לג ירמ' יב

בוז בזיון וקלון בנינו קל בוז יבוזו לו · ב' מ"ל (א) שיר ח
לפיד בוז לעשתות שאנן · ס' ובוז משפחות איו' יב שם לא
יחיתני · (ב) כי היינו בוזה : שם לא נחמי' ג

בוך בלבול ועירבוב בנינו נפעל נבוכים הם שמו' יד
בארץ · ומשקלו ומבוסה ומבוכה · כ' עתה ישעי' כב
תהיה מבוכתם : מיכ' ז

בול ב' הו"ל א עץ או פריו לבול עץ אסגוד · פי' ישעי' מד
האשתחוה לענף או פרי עץ · ב בירח בול מ"א ו
הוא החודש השמיני :

בוס בזיון וגיאול ורמיסה בניניו ד' קל ועל הרי אבוסנו ישעי' יד
פי' ארמסנו · נפש שבעה תבוס נופת · פי' משלי כז
תבוז · ומורובע יען בושסכם בשי"ן מקום סמ"ך · בוססו ישעי' סג
מקדשך · והפעל כפגר מובס · פי' מובז · והתפעל שם יד
מתבוססת

(ג) גשטאנק פֿערבּרייטן · שטינקן מאכן · פֿערהאסט מאכן · (ד) זיך פֿערהאסט
מאכן · (ה) דער שטאנק · (ו) מיסט · אונראט · (ז) אונגראטענע : בג דיא
קאסט · דער אונטערהאלט : בגד טרייאלאז האנדלן · (ב) טרייאלאזיגקייט ·
(ג) אייני טרייאלאזי · אבטריניגי · (ד) איין גוואנד · קלייד :
בד ליינן · (ב) ליגנהאפטי · (ג) צווייגי · גלידר · שטאנגן · שטיבן · קינדר ·
(ד) איין · באך (ויש שפותרין אותו ולשון עז ויסוד · ותרגומו פ"כ בפן פג')
(ה) מיט · דורך : בדד אלליין · אייזאם · פיר זיך זיין · (ב) אייננלן · פיר
זין (ולד"א שעורו זה כמו זה) · אייבס ווית דאס אנדרי · (ג) אלליין · בזאנדר
כור · אויבר (שלם · קאבינקליא) · (ד) אלליין (תאר הפעל · אדווערביום) :
בדא ליגן · ערזינגן · ערדענקן · אויס דענקן : בדל אבשיידן ·
אונטערשיידן · אונטערשייד מאכן · צווישן שייד מאכן · אבזאנדרן ·
זויפֿאנדרן · אויסלייכן · טרענגן · (ב) צין · (ג) שלאקן · דאס אונעדלי
אויס מעטאל · (ד) דאס לעפכן אם אהר :
בדק אויסבעסרן · (ב) דיא אויסבעסרונג · (ג) איין ברוך · ריס · שפאלט :
בהו וויסט · לעער (ולד"א הוא מלשון כו הוא) · פערמישט · דאס קאאס :
בהט אייני ארט מארמאר : בהל זיך ערשרעקן · ענטזעצן · בשטירצט
זיין · גשטירצט ווערדן · שווינדן · פרשווינדן · ערמאטטן · (ב)
איילן · איבראיילן · וועגראפן · שטירצן · שרעקן · (ג) דאס שרעקן ·
ענטזעצן · דיא איבראשונג · איבראיילונג · אונבזאננהייט · (ד)
שרעקבילדר : בהם דאס פיה · איין טהיר · (ב) דאס בעהעמאט (דער
נאמי אייגס גראסן טהירס) : בהן דער דוימן · דער גראסי צעה אם פוס :
בהק איין פריזל אויסשלאג : בהר קלאר · ריין · העלל · לויטר · (ב) איין
העללר פלעק : בוא קאממן · היניין געהן · (ב) אונטערגעהן ·
(ג) ביישלאפֿן · (ד) ברינגן · (ה) גבראכט ווערדן · (ו) אים העריין
טרעטן · (ז) דער איינגאנג · (ח) דער גאנג · דיא באהן (ט) אויס אונד
איינגאנג · טהון אונד לאסן · (י) דיא צוגעגני · (יא) אנפורט · האפֿן ·
(יב) יתכן שהוא בעל זיכי' פ' כנ"א דאס הערבייאפיהרט · (יג) דאס
איינגבראכטי · דער ערטראג · גוויכסט · איינקינפטי · פרוכט :
בוז פראכטן · גרינגשעצן · (ב) פֿרעכטליך · גרינג · (ג) דיא פֿראכטונג :
בוך פֿראירט · פֿערווירט זיין · (ב) דיא פֿערווירדונג : בול דאס גוועקס :
בוס נידרטרעטן · צרטרעטן · צרשטאמפפן · מיט פיסן פֿאן זיך שטאסן ·
ערנידריגן · בפלעקן · בזודלן · אונטערדריקן · (ב) פרוואטפן · בזודלט ·

הוש' יד נכחדו · **ב** שממון ג' ב"ל קל יהאשם שומרון · ונפעל
יואל א תלי' ה גם עדרי הצאן נאשמו · והפעיל יהאשימם אלהי' ·
ישעי' נט ומשקלו יבאשמנים כמתים · פי' במקום שמם
שהוקצה לקברי מתים :

אשף ג' הו"ל **א** שם מין קוסם מה ב' מ"ל (א) לכל
דני' ב שם א חרטום יואשף · (ב) החרטומים יהאשפים ·
ישעי' כב שם מט **ב** שם נרתק החצים ועילם נשא יאשפה · כ' באשפתו
נחמי' ב הסתירני · **ג** שם הזבל ג' מ"ל (א) וא' שער יהאשפות ·
שם ג איכ' ד (ב) לשער השפות · (ג) חבקו אשפתות :

אשר ה' הו"ל **א** אילן הנעבד בתים ילאשרה · ר'
מ"ב כג נכרת את האשרים · כ' ואשריהם תגדעון
שם דברי' ז ובוא"ו תי"ו ויעש אשרות · **ב** שם עץ ממין ארז ב' מ"ל
ד"ה א לג (א) תדהר יותאשור · (ב) בת אשורים מאיי כתים ·
ישעי' מא יחז' כז **ג** ההדרכה והנהגה ג' ב"ל קל יואשרו בדרך בינה ·
משלי ט ופיעל ופועל ויהיו ימאשרי העם הזה מתעים ומאשריו
ישעי' ט מבולעים · פי' מדריכי העם מתעים אותם בתוהו לא
דרך · והמדריכים עצמם הנראים מודרכים בדרך ישר
הנה הם מבולעים ר"ל נשחתים · ב' מ"ל (א) כנמר על
הוש' יג איו' כג דרך יאשור · כ' יבאשורו אחזה רגלי · ר' כונן
תלי' מ איו' לא אשורי · (ב) ואם תטה אשורי מני הדרך · **ד** הצלחה
ראשי' ל ותהלה בנינו פיעל כי יאשרוני בנות · פי' הללוני ·
משלי ג ומשקלו יאשרי אדם מצא חכמה · פי' תהלת האדם
דברי' לג והצלחתו במוצאו החכמה · כ' אשריך ישראל מי כמוך ·
פי' זו תהלתך מה שיאמרו מי כמוך עם נושע ביי' ·
משלי כט ושומר תורה אשרהו · פי' שמירת התורה היא תהלתו
של השומר · **ה** מלה משמשת בה' לשונות (א)
ויק' א הודעה · על העצים יאשר על האש · (ב) כטעם אם ·
שם ד יאשר נשיא יחטא · פי' אם הנשיא יחטא · (ג) כטעם
ש"א טו כן ויאמר שאול אל שמואל יאשר שמעתי בקול יי' · (ד)
דברי' ד כטעם למען יאשר ייטב לך ולבניך · פי' למען וייטב
קהל' ה לך · (ה) כטעם וא"ו השימוש טוב יאשר יפה · פי'
טוב ויפה · וישמשו עלי' אות בו"כלם כטעמן :

את ג' הו"ל **א** שם כלי החפירה מרה בדרז"ל · את
ש"א יג שם מחרשתו ואת יאתו · ר' למחרשות ולאתים ·
ישעי' ב יואל ד ובדגש התי"ו וכתתו חרבותם לאתים · כ' כותו אתיכם
לתרבות · **ב** מלה מורה על ארבעה גופי הנוכחים
ליחיד יאתה ליחידה את · לרבי' יאתם לרבות אתן ·
ג מלת את משמשת בז' לשונות (א) כטעם מלת עצם ·
ראשי' א ברא אלהי' יאת השמים ואת הארץ · פי' כאלו היי'
כתוב ברא עצם השמים ועצם הארץ · ולכן יתחבר עם
שמו' כא הפעול ג"כ ולא יאכל את בשרו · כי הטעם עצם
בשרו · ובעבור זה יבואו הפעלים הדבקי' בו בלשון
שם י יהוש' ב יחיד · ויושב את משה ואת אהרן · ותקח את שני
האנשים ותצפנו · כי הטעם ויושב עצם משה ואהרן ·
ראשי' מד ותצפון עצם שני האנשים · (ב) כטעם מן הם יצאו יאת
שופ' יז העיר · פי' מן העיר · (ג) כטעם עם ובא הארי יואת
ויק' יג הדוב · פי' עם הדוב · (ד) כטעם אל והראה יאת
הכהן · פי' אל הכהן · (ה) כטעם למ"ד השימוש ועשה

ויק' יו יהוש' כב את דמו · פי' לדמו · (ו) כטעם בית השירות יואותם
מ"א ט אל תמורודו · פי' בנו · (ז) כטעם על והקטר יאתו ·
דברי' לד פי' עליו · כינוי ויקבור יאותו · פי' משה קבר עצמו ·
וזולתם האל"ף בחולם · ושטעמם כמלת עם האל"ף
שמו' לד בחירק והתי"ו דגושה ויכל משה מדבר אתם · ובאו
יחז' ג קצתם בחולם ובדברי אותך · פי' עמך :

איו' ג **אתה** ביאה בנינו קל פחד פחדתי יויאתיני · העירותי
ישעי' מא שם מצפון ויאת · ב' מ"ל (א) הגידו האותיות
לאחור · פי' הגידו עתה מה הנה הבאו' בסוף · ואיננה
נגזרת מן אות כי אם מן אותה שפי' אתה ר"ל ביאה ·
וכבר נשתבשה המלה בפי ההמון לאמר על סימני
הכתיבה אותיות · כי הם נגזרים מן אות או מופת שפי'
סימן · ורבויו אותות כמו באותות לבית אבותם · (ב)
יחז' מ השער יהאיתון · פי' שער הביאה הפך · השער
הסגור בו' ימי המעשה :

במד' כב **אתן** שם נקיבת החמור · ויאמר בלעם ילאתון · כ'
שם ראשי' לב הלא אנכי אתונך · ר' ועבדים ושפחות ואתונות :

בני רבעים

ויק' ח **אבנט** שם אזור המכנסים ויחגור אותו יבאבנט · ס'
שם יו ישעי' כב ובאבנט בד יחגור · כ' ואבנטך אחזקנו ·
שמו' כח ר' ועשית להם אבנטים :

בני חמשה וששה

עזרא א **אגרטל** שם גביע שנוטלי' ממנו לידים יאגרטלי זהב :
שם ח **אדרכן** שם מטבע מה ילאדרכונים אלף :
אחשדרפן שם לשרים רואי פני המלך ·
שם ילאחשדרפני המלך . :
אחשתרן שם פרידה הבא מהסוס והחמור
אסתר ח יהאחשתרנים בני הרמכים · פי' אחש
תרין מיני' :
יחז' יג **אלגביש** חתיכו' קרח של ברד · ואבני יאלגביש :
ד"ה ב ב **ארגמן** שם צמר צבוע ארום יבארגמן ובתכלת ·
שם ובוא"ו גבארגון וכרמיל :

נשלמה אות האל"ף

אות בי"ת

זכרי' ב **בבת** שם השחרות שבעין · נוגע יבבבת עינו ·
תלי' יז ובחסרון הבי"ת הראשונה · כאישון בת עין :

באר ב' הו"ל **א** פירוש · בנינו פיעל · הואיל משה
דברי' א יבאר · **ב** שם באר נובע מים חיים · או בור
ראשי' כט שם כג ריק · והנה יבאר בשדה · ס' באר מים חיים · לבאר
משלי ה שחת הוא הבור ר"ל הקבר · כ' ונוזלים מתוך בארך ·
שם כו שם ר' וכל הבארות אשר חפרו · ס' בארות המים ·
שם יד ובשינוי בארות בארות חמר :

באש סרחון ועל צד ההשאלה תיעוב · ד' ב"ל קל
שמו' ח ש"א יג יותבאש הארץ · ונפעל וגם יגבאש ישראל ·
פי'

(ו) וויסטי זיין · לרשטעהרט · פרניכטט · פרדאמט · (ז) פרניכטן ·
פרדאממן · בשטראפן · (ח) עדי פלעלי אדר טרוממר (ולד"א הוא מלשון שומן
דאם וואהללעבן) : **אשף** לויבריאה טרייבן · (ב) אייני ארט לוובירר (וי"א
שהוא מלשון וילך שפי בתוספות א' האמתיו וכדעת רש"י ע"פ התרגום שתנינו יחידי · והיו האנשים
האלה מפרידים את עצמם מן הקנין בעבור העיון · איין איינזידלה) · (ג) איין קעכר ·
(ד) מיסטהויפן : **אשר** איין האיין · גוויהטר וואלד · (ב) דער בוקם = בוים ·
(ג) געהן · שרייטן · (ד) פיהרן · לורעכט וויזן · (ה) בשריטטן (ווה
שאמר אהי' להם ככתר על דרך אשור כלומר על דרך שהולכים תמיד עוברי דרכים מעיר לעיר · כי
שם יהי' ככתר מסובן לכבי אדם לא בתעוכתו · וכן כתוב אחריו אפנסם · ולמן מי שאיננו שומר המלות
לכל יתרנם דרך אשור דיא העערשטראסי · (ו) איין טריטט · (ז) גליקליך
פרייזן · (ח) הייל · וואהל · (ט) וועלכר · וועלכי · וועלכס · (י) וועןן :
(יא) וואהל · פריליך · (יב) דאמיט · (יג) אוכד (וי"א שהוא מלשון יותר · ריכטיג) :

את אייני האקי אום גביש אוים לוראטטן · (ב) דוא · (ג) איהר · (ד) יאס
הפעול · אקוזאטיפום · (ה) אוים . (ו) מיט · (ז) דעם · (ח) אן ·
נעגן · (ט) דארויף · (י) זיך זעלבסט :
אתה קאממן · איברקאממן · אייכטרעפן · (ב) דער אייכגאנג :
אתן אייני עזלין : **אבנט** איין גירטל : **אגרטל** איין האנד = פאס ·
ניסקאנני אוכד בעקן : **אדרכן** איין דראכמן · אייני מינלי :
אחשדרפן סאטראפן · פירסטן : **אחשתרן** איין דראמעדאר :
אלגבש האגל = שלאסן : **ארגמן** פורפור :
בבת דער אפפל · אים אויגי : **באר** דייטליך פארטראגן · ערקלעהרן ·
(ב) איין ברונכן · אייני גרובי :
באש שטינקן · פרשטינקן · (ב) פראבשייעט · פרהאסט :

כ׳ פתח יי׳ את אוצרו · ר׳ רבת אוצרות · ס׳ אה כל ירמי׳ נ פס כח
אוצרות מלכי יהודה · כ׳ כל אוצרותיך לבז אתן : פס ק פס יג
אקו שם חיש הבר ואקו ודישון : דברי׳ יד
ארר קללה והסרון הטוב ד׳ ב״ל קל וגם ארותיה · מלאכי ב
ונפעל במארה אתם נארים · ופיעל מן האדמה פס ג
אשר אררה יי׳ · והפעל אשר תאור יואר · ומשקלו ראשי׳ ה במד׳ כב
את המאררה ואת המהומה · ס׳ מארת יי׳ בבית הרשע · דברי׳ כח משלי ג
ר׳ ומעלים עיניו רב מארות : פס כח
ארב ד׳ הו״ל **א** מארב ב׳ ב״ל קל ואצל כל פנה
יארב · ופיעל וירב בנחל · משפטו ויארב פס ז ש״א טו
והאל״ף הסרה בהטלת תנועתה על היו״ד · ב׳ מ״ל (א)
ותבוא היה במו ארב · (ב) וילכו אל המארב · ס׳ ישב איו׳ לו יהוש׳ ח
במארב חצרים · **ב** שם החלון אשר בגובה הבית תלי׳ י
העשוי להכנסה או הוצאה דרך שם משא״כ החלון
שאינו עשוי אל לאורה · משקלו וכעשן מארבה · ר׳ הוש׳ יג
כי ארבות ממרום נפתחו · ס׳ ארבות שמים · כ׳ וכיונים ישעי׳ כד מלא׳ ג
אל ארבותיהם · **ג** שם אצילי הידים · עם ארבות ישעי׳ ם פס כה
ידיו · **ד** שם שרץ העוף ידוע ארבה בגבולך : שמו׳ י
ארג אריגה בנינו קל וקורי עכביש יארגו · ומשקלו ישעי׳ כט
ימי קלו מני ארג : איו׳ ז
ארה ד׳ הו״ל **א** לקיטה בנינו קל וארוה כל עוברי תלי׳ פ
דרך · אבל נשים באות מאירות אותה · הוא ישעי׳ כז
מפנן הג׳ לשורש אור · **ב** שם דיר לבהמות ב׳ מ״ל (א)
וארות לכל בהמה ובהמה · ס׳ ארות סוסים · וביו״ד ד״ה ב לב מ״א ד
אריות סוסים · (ב) ועדרי׳ לאורות · **ג** שם המזבח ד״ה ב ט פס לב
והגבורים מבני אדם · ג׳ מ״ל (א) והאראיל ארבע יחז׳ מג
אמות · (ב) והאריאל שתים עשרה · את שני אריאל פס ש״ב כג
מואב · והמלה מורכבת מן ארי ומן אל המורה חוזק
הגבורה כטעם אריה רבי עילאה · (ג) הן אראלם צעקו ישעי׳ לג
חוצה · פי׳ צעקו שהלך מלכם גולה חוצה לארץ ·
ד שם ארי ב׳ מ״ל (א) והכה את הארי בתוך הבור · ש״ב כג
(ב) אשר לבו כלב האריה · ר׳ כרובים אריות פס יז מ״א ז
ותמורות · וביו״ד מ״ם ושנים עשר אריים : פס י
ארז ב׳ הו״ל **א** עץ ארז ואזוב · כ׳ כי ארזה ערה במד׳ יט צפני׳ ב
ר׳ לכרות לו ארזים · ס׳ ועל כל ארזי הלבנון · ישעי׳ מד פס ב
כ׳ קומת ארזיו · **ב** שם ערי וארזים במרכולתך · פס לו יחז׳ כז
שהוא כמו וחרוזים :
ארח ב׳ הו״ל **א** דרך ועצ״הש מנהג בנינו קל וארח איו׳ לד
לחברה · ג׳ מ״ל (א) תאר לעובר אורח ונאבת ירמי׳ יד
נטה ללון · ר׳ מלון ארחים · (ב) וארח כנשים · פי׳ פס ט ראשי׳ יח
מנהג · ס׳ תודיעני ארח חיים · כ׳ ארחי ורבעו זרית · תלי׳ יו פס קלט
ר׳ בימי יעל חדלו ארחות · ס׳ עובר ארחות ימים · כ׳ שופ׳ ה תלי׳ ח
ארחותיך למדני · (ב) תאר לחבורה וארחת ישמעאלים · פס כה ראשי׳ לו
ר׳ ארחות דדנים · **ב** שם הסעודה · ויתן לו ארוחה ישעי׳ כא ירמי׳ מ
ומשארת · ס׳ וכ׳ וארחתו ארחת תמיד : מ״ב ה
ארך ב׳ הו״ל **א** מרחק ב׳ ב״ל קל עומד · יארכו יחז׳ יב
הימים · ותארכנה פארותיו · והפעיל יוצא פס לא
למען יאריכון ימיך · פי׳ הימים ר״ל הזמן ויאריכו דברי׳ ה
מציאתך בחיים · ויאריכו הבדים · פי׳ שעשו חדשים מ״א ח

ארוכי׳ או שהאריכו הישנים למשכם ממול פני פרכת
הקודש · ג׳ מ״ל (א) חמש אמות ארך · ס׳ ארך שמו׳ כו פס לו
היריעה האחת · כ׳ אמתים וחצי ארכו · (ב) ארך פס כה פס לד
אפים · (ג) ותהי המלחמה ארכה · **ב** רפואה כי אעלה ש״ב ג
ארכה לך · ס׳ ארכת בת עמי · כ׳ וארכתך מהרה ירמ׳ ל ח ישע׳ נח
תצמח · ונראה שנקראת הרפואה ארוכה על שם השינוי
ההדרגי ההווה באורך זמן כטבע הרפואה כי ארוכה
היא · ולא בשינוי פתאומי ישוב החולה אל הבריאות :
ארם שם בירה והיכל ג׳ מ״ל (א) כי ארמון נטש · ס׳ פס לב
ארמון זרים מעיר · (ב) על ארמנות באשדוד · פס כה עמו׳ ג
ס׳ ארמנות בצרה · כ׳ ונבוזו ארמנותיך · (ג) פס א פס ג
והשלכתנה ההרמונה : פס ד
ארן ב׳ הו״ל שם אילן כמו נטע ארן וגשם יגדל · **ב** ישעי׳ מד
שם תיבה על צלעות הארון · ס׳ ארון עצי שטים : שמות כה פס
ארץ שם יסוד העפר או מדינה ועל צד ההשאלה מקום
השפל · ויקרא אלהי׳ ליבשה ארץ · ס׳ את כל ראשי׳ א
ארץ החוילה · רוקמתי בתחתיות ארץ · פי׳ ברחם פס ב תלי׳ קלט
שהוא מקום שפל · כ׳ אבדו גוים מארצו · ר׳ ולזרותם פס י
בארצות · ס׳ ויתן להם ארצות גוים · כ׳ איי הגוים פס קו פס קה
בארצותם : ראשי׳ י
ארש מבטא וארשת שפתיו : תלי׳ כא
ארש אירוסין ב׳ ב״ל פיעל אשר ארש אשה חדשה · דברי׳ כ
ופועל בתולה אשר לא ארשה : פס כב
אש ב׳ הו״ל **א** אש לוהט · כאש תבער יער · לשון תלי׳ קד פס פג
נקבה וזה הרוב · ס׳ דועכו כאש קוצים · כ׳ פס קיח
ואשם לא תכבה · והולך לכו באור אשכם · **ב** שם ישעי׳ סו פס נ
תואר לקרבן בעבור השרפו באש · לחם אשה ליי׳ · ס׳ ויק׳ ג
אשה ריח ניחוח ליי׳ · ר׳ וס׳ קודש קדשים מאשי יי׳ · פס ח פס ב
כ׳ נתתי אותה מאשי : פס ו
אשש ב׳ הו״ל **א** אומץ וע״צ ההשאלה יסוד החומה ·
בנינו התפעל זכרו זאת והתאוששו · ומשקלו ישעי׳ מו
לאשישי קיר חרשת · פי׳ בשבר רוח תצעקו על פס יו
יסוד החומה אשר פרצו האויבי׳ · והמלה מטעם
ואושיא יחיטו · בלשון ארמי · **ב** שם כוסות של
יין ואשפר ואשישה · ר׳ סמכוני באשישות · ס׳ ד״ה א יו שיר ב
אשישי ענבים : הוש׳ ג
אשד משפך ומדרון ב׳ מ״ל (א) ואשד הנחלים · (ב) במד׳ כא
והשפלה והאשדות · ס׳ תחת אשדות הפסגה : יהוש׳ י פס יב
אשה יסוד נפלו אשיותיה : ירמי׳ נ
אשך שם ביצי הזכר או מרוח אשך · פי׳ מעוך הבצים : ויק׳ כא
אשל שם כלל ליער צומח עצים ויטע אשל : ראשי׳ כא
אשם ב׳ הו״ל **א** חטא ואשמה בנייו ב׳ קל והיה כי
יאשם · והפעיל האשימם אלהים · ג׳ מ״ל ויק׳ ה תלי׳ ה
(א) תאר לחוטא כי יחטא ואשם · ר׳ אבל אשמים ויק׳ ה ראשי׳ מב
אנחנו · (ב) מקרה והבאת עלינו אשם · פי׳ חטא ועון · פס כו
ותאר לקרבן כחטאת כאשם · כ׳ והביא את אשמו ליי׳ · ויק׳ ו פס ה
ר׳ שעיר מהלך באשמיו · (ג) מקרה אנחנו באשמה תלי׳ סח עורא ט
גדולה · ס׳ להוסיף על אשמת ישראל · כ׳ ואשמתנו פס י פס ט
גדלה · ר׳ עמכם אשמות · כ׳ ואשמותי ממך לא ד״ה ב כח תל׳ סט
נכחדו

אקו דער שטיינבאק : ארר פלוכן · (ב) פרפלוכט · (ג) דער פלוך :
ארב לוירן · (ב) דיא לויער · (ג) דער היגטרהאלט · (ד) איינ עפנונג ·
ליכי · רויך · פאנג · (ה) טויבנשלעגי · (ו) דיא העהלונגן · (ז) איין
הייטרעק : ארג וועבן · (ב) דאס וועברשיף · ארה אבפליקקן · (ב)
שטאללונגן · (ג) דער גאטטסהערד · אפפראלטאר · (ד) העלדן · (ה)
דער לעווי : ארז צעדרן · (ב) צירהטן · (ואפשר שהם כלי תכשיט העשויים מעץ ארז)
מעבל אונם לעדרן = האלז : ארח רייזן · וואנדרן · (ב) איין רייזנדר ·
וואנדרר · (ג) דער וועג · פפאד · גאנג · דיא וויזי · גוואהנהייט · זיטטי ·
(ד) איינע רייזנגעזעללשאפט · קאראוואני · (ה) איין מאהל · גאסטמאהל :
ארך לאנג זיין · (ב) פרלענגרן · לעגנר מאכן · (ג) דיא לענגי · (ד)
לאנג · (ה) היילונג · הייל מיטעל · דאס הייל :
ארם איין פאללאסט : ארן איין עשטן בוים · איין ריסטר · (ב) איינ
לאדי : איין קאסטן :
ארץ דיא ערדי · (ב) איין לאנד :
ארש דיא רעדי : ארש זיך פרלאבן · אנטרויען לאסן :
אש פייער · (ב) פייעראפפר : אשש זיך ערמאנן · שטערקן · (ב) דיא
גרונדפפיילר · (ג) איין גלאס · טרינקגפעס :
אשד דער אויספלוס · וואסרשטורץ אם פוסע איינס בערגס :
אשה שטיצן · גרונדפפיילר : אשך דיא מענליכן האדן :
אשל איין בוים (ולד״א) איין וואלד : אשם זיך שולדיג מאכן · פרשולדן ·
(ב) פירשולדיג עקקענטן · שטראפן · (ג) איין פרשולדן : (ד)
איין שולדאפפר · (ה) איינר פרשולדונג · דיא שולד ·

ישעי׳ לב שם לג ב׳ מ״ל (א) יאסף בלי יבוא · ס׳ אסף החסיל · ר׳ וסי׳
מיכ׳ ז ישעי׳ כד כאספי קיץ · (ב) ואוספו יאספה · ויתכן היותם
כהוראה השלישית · ב חסרה וכליה בניני׳ ג׳ קל
ראשי׳ ל ישעי׳ טז יאסף אלהי׳ את חרפתי · ונפעל ונאסף שמחה וגיל ·
ש״א טו והפעיל פן אוסיפך עמו · והחולם תמורת הא׳״ף פ״א הפעל
ירמי׳ מו מ״ב ה ע״ד אובידה עיר · ג הכנסה ג׳ ב״ל קל ואסף המצורע ·
פי׳ יכניסהו תוך הקהל שהי׳ מחוץ למחנה עד הנרת ·
במד׳ יב שופ׳ יט ונפעל עד האסף מרים · ופיעל מאסף אותי הביתה ·
שמו׳ כג ומשקלו וחג האסיף · פי׳ חג שמכניסין התבואה לבית
בשעתו : ד שם תאר לאיזה לשכות שהיו בב״המ
ד״ה א׳ כו נחמי׳ יב ולבניו בית האספים · ס׳ באספי השערי׳ · ה שם
קהל׳ יב תאר לחכמים אוספי הדעות המתחלפות בעלי אספות ·
ו שם תאר לערב רב שנקבצו ונאספו על עם יי׳ ·
במד׳ יד והאספסוף אשר בקרבו :

ד״ה כ״ג **אסר** קשירה ואסור בניניו ב׳ קל ויאסור אביה את
שם לו המלחמה · ויאסרהו בנחושתים · ונפעל ואתם
ראש׳ מב ישע׳ כב האסרו · ופועל כל נמצאיך אסרו · ט׳ מ״ל (א) תאר
שם מב תלי׳ קכ להוציא ממסגר אסיר · (ב) אנקת אסיר · ר׳ מוציא
שם סח שם קז אסירים בכושרות ס׳ אסירי עני וברזל · כ׳ ואת
שם סט במד׳ ל אסיריו לא בזה · (ג) לאסור אסר על נפשה · ס׳
שם שם ולא אסר נפשה · (ד) ואסרה אשר אסרה · ר׳ את
שם אסריה · יכנה זה בשם איסור בעבור שכל נודר מביא
את נפשו במסורת הברית וקשר העינוי · (ה) בית
ירמי׳ לז קהל׳ ד האסור · (ו) מבית הסורים יצא למלוך · והוא חסר
שופ׳ טו אל״ף אוהוא פעול מב״הק · (ז) וימסו אסוריו · (ח)
איו׳ לג יחז׳ ך ובמוסרם יחתום · (ט) במסורת הברית · שניהם
חסרים אל״ף :

אף מלה משמשת בשלש לשונות (א) כטעם גם ·
ויק׳ כו אף אני אעשה זאת · פי׳ גם אני · (ב) כטעם
במד׳ יו עוד · אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו · פי׳
עוד לא · ופעמי׳ יחסר ראשית המאמר ויבוא הנוסף
ראשי׳ ג איו׳ ד לבדו · אף כי אמר אלהי׳ · (ג) כטעם כל שכן אף
שוכני בתי חומר · ועל הרע תצורף עמה מלת כי בזה
שם ט הטעם · אף כי אנכי אענגו · ופעמי׳ תבוא מוקדמת
ראשי׳ יח האף תספה צדיק עם רשע · הראוי האף צדיק עם רשע
תלי׳ קלח תספה · ופעמי׳ מאוחרת על אף אויבי תשלח ידיך ·
הראוי אף על אויבי :

תלי׳ יח **אפף** היקף וסיבוב בנינו קל אפפוני חבלי מות :

ויק׳ ח **אפד** הגירה בנינו קל ויאפד לו בו · ב׳ מ״ל (א) בחשב
שם ש״א ב האפוד · ס׳ נער חגור אפוד בד · (ב) ואת
ישעי׳ ל שמו׳ כח אפדת מסכת זהבך · כ׳ וחשב אפדתו · איפה בשורש איף

ש״א כח **אפה** אפית הפת ב׳ ב״ל קל ותלש ותאפהו מצות ·
ראשית מ והוא הסר אל״ף · המשקה והאופה · ונפעל
ויק׳ ו שם לא תאפה חמץ · ב׳ מ״ל (א) מאפה תנור · (ב)
שם התופיני מנחת פתים · פי׳ אפיות :

תלי׳ לח **אפל** ב׳ הו״ל א חושך ה׳ מ״ל (א) מרבר באפל
עמו׳ ה ישעי׳ ח יהלוך · (ב) ואפל ולא נוגה לו · (ג) ואפלה
שם כח שם נט מנודח · כ׳ ואפלתך כצהרים · ר׳ לנגוהות באפלות
יהוש׳ כד נהלך · (ד) וישם מאפל ביניכם · (ה) אם ארץ

מאפליה · וההבדל שבין חושך ואפילה · הוא שהסתר ירמי׳ ב
פני השמש לבד אף כי יאיר אור · זולתו נקרא זה בשם
חושך ככתוב ולחושך קרא לילה · אף כי הירח והכוכבי׳
יאירו אורם לשעתו · וכן ותחשך הארץ · ענינו שהארבה
הסתיר פני השמש כיום ענן ועכ״פ הי׳ מעט אור · אבל
אפלה הוא העדר האור במוחלט · ומהאמור תבין טוב
טעם ודעת מה שנהגו הכתובי׳ לכנות האש בשם חושך
ככתוב ודבריו שמעת מתוך האש · ובמ״א הוא אומר
כשמעכם את הקול מתוך החושך עיי׳ ויעתר יצחק
ביאורנו על ברכת יוצר אור · ב שם תאר לתבואה
שעדין לא צמחה · כי אפילות הנה · פי׳ בלתי שמו׳ ט
נראי׳ עדין כמו באופל :

אפן שם גלגל אפן בתוך האופן · ס׳ את אפן יחז׳ א שמו׳ יד
מרכבותיו · ר׳ והנה ארבעת אפנים · ס׳ וארבעה יחז׳ י
אפני נחושת · כ׳ דבר דבור על אפניו · פי׳ על גלגולו מ״א ז משלי כה
ר״ל המכלכל דבריו במשפט בסבות ומסובבים :

אפס ג׳ הו״ל א העדר · בניניו קל כי אפס עריץ · ישעי׳ כט
ומשקלו וכל שריה יהיה אפס · ר׳ וראו כל שם לד
אפסי ארץ · ב שם תאר למים אשר עומק להם עד שם כב
הקרסולין · מי אפסים · ג מלה כטעם בלתי · אפס יחז׳ מז במד׳ יג
כי עז העם · כ׳ אני ואפסי עוד · פי׳ אין עוד בלתי : ישעי׳ מז

אפע ב׳ הו״ל א העדר הן אתם מאין ופעלכם מאפע שם מא
פי׳ מאפס · ב שם מין נחש מה אפעה שם ל
ושרף מעופף :

אפק התאמצות וחוזק בנינו התפעל ולא יכול יוסף
להתאפק · פי׳ להתחזק ולעצור בטבע הכמרת ראשי׳ מה
רחמיו על אחיו · המון מעיך ורחמיך אלי התאפקו · פי׳ ישעי׳ סג
נתחזקו לעצור כח הכמרת הרחמי׳ ער״הכ שמעו אלי
אבירי הלב הרחוקי׳ מצדקה · ומשקלו כאפיק נחלים איו׳ ו
יעבורו · פי׳ כנחלי מים אדירים אשר להם מרוצה חזקה ·
ר׳ ומזיח אפיקים רפה · פי׳ אזור החזקי׳ החליש · ס׳ שם יב
עצמיו אפיקי נחושה · פי׳ עצמותיו הם כנחושת חזק · שם מ
כ׳ ועלה על כל אפיקיו · פי׳ מי מלך אשור יבאו ממעל ישעי׳ ח
כל גדות נהרי נחלי א״י עד ישטפו ארץ ומלואה :

אפר ג׳ הו״ל א] דשן פאר תחת אפר · ס׳ את אפר שם מא במד׳ יט
הפרה · ב שם הצעיף ויתחפש באפר על מ״א כ
עיניו · ג שם מקום ואדם · נשא זהב מאופיר · ואת שם י
אופיר ואת חוילה · שם אדם ראשי׳ א

אצל ג׳ הו״ל כלם עולים במובן אחר והוא פרישות
הנסמך א פרישה בניניו ג׳ קל הלא אצלת לי שם כז
ברכה · ונפעל נאצל מהתחתונות · והפעיל ויאצל יחז׳ מב במד׳ יא
מן הרוח · ומשקלו שש אמות אצילה · פי׳ גדולה יחז׳ מא
ופרושה משאר אמות · ר׳ ואל אצילי בני ישראל · פי׳ שמו׳ כד
הגדולי׳ והפרושים בבני ישראל · כ׳ ומאציליה ישעי׳ מא
קראתיך · ב בית השחי על כל אצילי ידי · ובוא״ו יחז׳ יג
תי״ו תחת אצילות ידיך · ג מלה משמשת סמיכות ירמי׳ לח
אצל הפרות · כ׳ ויעזוב בגדו אצלי : ראשי׳ מא שם לט

אצר אסיפת ההון בניניו ב׳ קל ואוצרה על אוצרות · נחמי׳ יג
ומשקלו לבית האוצר · ס׳ נתנו לאוצר המלאכה · שם י שם ז

(ד׳ דיא זאמלונג · (ה) איינר פרזאמלונג · (ו) איינטהון · איינגעהן לאסן ·
ווענגעהמן · וועגשאפן · אויפרייבן · (ז) דיא ערנדטי · (ח) (נראה שהי׳
הבית ששם נאספו יקבלו קרבנות העם) · דאס איינגאהמי הויז · (ט) זאמלר ·
גלעהרטי · (י) פעבל · גזינדל : אסר בינדן · אנבינדן · אנשפאננן ·
אנקניפפן · אנשפיננן · אנפאנגן · אויפלעגן · (ב) בינדן · אין פעסל לעגן ·
איינשפערן · (ג) איין געפעסלטר · געפאנגנר · (ד) איין באנד · איינר
אבלאבונג · (ה) דאס געפענגניס · (ו) זיינר באנדי · פעסל · (ז׳ דער בונד
דאס בינדניס : אף אויך · (ב) נאך · (ג) אום וויא מעהר :
אפף אומגעבן · אומפאנגן : אפר דען מאנטל אומבינדן · (ב) איין
מאנטל : אפה באקן · (ב) איין בעקר · (ג) באקווערק · (ד)
צוויאבאק : אפל איס דונקלן · פינסטרן · (ב) דונקל · פינסטר · (ג) דיא
דונקלהייט · פינסטרניס · (ד) פרפינסטרונג · (ה) שפעטרייפנד ·
שפעטליכני : אפן איין ראד :
אפס אויס זיין · דאהין זיין · (ב) אם ענדי · דאהין · ניכטס · (ג) דיא
ענדן · (ד) ניכטיג · גרינגשעציג · (ה) אויסר · נור · בלאהר
יעדאך : אפע דאס ניכטס · (ב) איין דראכי :
אפק אן זיך האלטן · זייכר מעכטיג זיין · זיך במעכטיגן · (ב) איין שטראהם ·
(ג) דיא מעכטיגן · שטארקן · (ד) בארדן :
אפר אששי · (ב) איין שלייער · אייני לארפי : אצל בשיידן · בשטימי ·
(ב) אבשיידן · אבזאנדרן · אבלענקן · (ג) דיא אויסערוועהלטן ·
עדלן · (ד) דיא גלענקי (מקום שהאבר נאצל מחבירו) · (ה) בייא :
אצר אויפלעגן · הייפן · (ב) איין שאץ · שאץ־קאממר :

הפט׳ב ישעי׳ם אסת׳ ב משלי ח דברי׳ לב — יאומן את הדסה · ונפעל על צד האמנה · ג׳ מ״ל (א) כאשר היתה באמנה אתו · (ב) ואהיה אצלו אמון · (ג) בנים לא אמון בם · פי׳ אינם בני תרבות וגידול טוב כאשר אנחנו היום · ד שם העמודי׳ שהבית

מ״ב כח שיר ז ירמי׳ כב — נכון וקיים עליהם ואת האומנות אשר צפה חזקי׳ · ה שם המופלג במלאכה · מעשה ידי אמן · ו שם העם ואת יתר האמון · פי׳ כמו ההמון :

אמץ ב׳ הו״ל **א** חוזק בניניו ג׳ קל ולאום מלאום

ה״א כה ד״ה כב ד — יאמץ · ופיעל על מתכונתו ויאמצוהו · שם י — והתפעל יתאמץ לעלות במרכבה · ד׳ מ״ל (א) וטהר

איו׳ יז שם ט — ידים יוסיף אומץ · (ב) אם לכח אמיץ הנה · ס׳ שם שם לו — חכם לבב ואמיץ כח · (ג) וכל ממאמצי כח · (ד) זכרי׳ יב — אמצה לי יושבי ירושלים :

אמר ג׳ הו״ל **א** דיבור או מחשבה ד׳ ב״ל קל

ראשי׳ א שם לח — ויאמר אלהי׳ יהי אור · לאמר זה יצא ראשונה · פי׳ לרמוז כי הרמיזה נקראת אמירה ע״ד הכ׳ יום ליום יביע אומר וגו׳ אין אומר ואין דברי׳ וגו׳ · וכן ויברך אותם אלהי׳ לאמר פרו ורבו · פי׳ שברכם בתשוקת המשגל לרמוז שיפרו וירבו כאמרם ז״ל בשמשון ויברכהו יי׳ · ברכו באמתו כב״א וזרעו כנחל שוטף · וכבה ותקרא את שמו יוסף לאמר יוסף יי׳ לי בן אחר פי׳ לרמוז · כי לא אמרה בפועל ורבים כמוהם · ואחר שדבר יי׳ עם נביאיו במשל ודמיון ככתוב וביד הנביאים אדמה · לכן באה מלת לאמר עם כל דיבור ודיבור · פי׳ לרמוז לנביא חפצו ורצונו כפי הדמיון ההוא · ובעבור היות המחשבות דמיונות · כפי העולה על הכח המדמה · לכן יכנום בשם אמירה ואמרתי אני בלבי פי׳ חשבתי ודמיתי בלבי · ואם בעל נפש משכלת אתה המעיין בין תבין בזה ביאור כתובים רבים כי אין חפצי להאריך · ובחסרון האל״ף

תלי׳ קלט — אשר ימרוך למזמה · פי׳ יזכרוך בעשותם המזמתה ע״ד אמרם ז״ל גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא ·

שם פו — ונפעל ולציון יאמר איש ואשה יולד בה · והפעיל ויי׳

דברי׳ כו — האמירך היום · פי׳ הוא עשה שתאמר אהי׳ לך לעם ·

תלי׳ כד — והתפעל יתאמרו כל פועלי און פי׳ יוציאו דבה ע״ד הכ׳ הנדברי׳ בך אצל קירות הבתי׳ · ה׳ מ״ל (א)

איו׳ כב שם ך — ותגזור אמר ויקם לך · (ב) ונהלרת אמרו מאל · ר׳

משלי יט שם א — מרדף אמרים · ס׳ להבין אמרי בינה · כ׳ בני אם תקח

ב איכ׳ ב תלי׳ קיט — אמרי · (ג) בצע אמרתו · (ד) ולאמרת צדקך ·

שם יז שם יב — כ׳ שמע אמרתי · ר׳ וס׳ אמרות יי׳ אמרות

אסת׳ א — טהורות · (ה) את מאמר המלך · ב שם הסעיף

ישעי׳ יז — העליון בראש אמיר · ג רוממות ב׳ ב״ל הפעיל ויי׳

דברי׳ כו — האמירך היום · פי׳ רוממך על כל האומים · והתפעל

תלי׳ כד — יתאמרו כל פועלי און · פי׳ יתרוממו · וביו״ד תמורת

ישעי׳ מא — האל״ף ובכבודם התימרו :

ראשי׳ יט — **אמש** שם הלילה שעבר הן שכבתי אמש :

ש״א י — **אן** ג׳ הו״ל **א** שאלה על המקום או הזמן אן הלכתם ·

איו׳ ח — פי׳ לאיזה מקום · עד אן תמלל אלה · פי׳ עד מתי ·

במד׳ יד — ובתו׳ ה״א עד אנה ינאצוני · ובסגל הנו״ן ולא תצא

ע״א ב — משם אנה ואנה · ב מלת הטעם תשמש בקשה או

תלי׳ קיו ראשי׳ נ — כטעם עתה אנה יי׳ כי אני עבדך · ובאל״ף אנא שא

במד׳ יב — נא פשע אחיך · ובהעדר האל״ף הראשונה אל נא רפא

איכ׳ ג — נא לה · ג מלה תורה על המ״ב אני הגבר :

ישעי׳ ג — **אנה** ג׳ הו״ל **א** אבל בנינו קל ואנו ואבלו פתחיה ·

שם כט — ב׳ מ״ל (א ב) והיתה תאניה ואניה · ב מקרה

שמות כא — וסבה בניניו ג׳ פיעל והאלהים אנה לידו · ופועל לא

תלי׳ צא מ״ב ה — יתאנה אליך רעה · והתפעל כי מתאנה הוא לי ·

שופ׳ יד ירמי׳ ב — ב׳ מ״ל (א) כי יתאנה הוא מבקש · (ב) תאנתה מי

מ״א ט — ישיבנה · ג שם הספינה ב׳ מ״ל (א) ואני עשה

שם י משלי ל — המלך · ס׳ וגם אני חירם · (ב) דרך אניה בלב ים ·

מ״א ט יחז׳ כז — ר׳ עבדיו אנשי אניות · ס׳ אניות הים ומלחיהם ·

שם — כ׳ וירדו מאניותיהם :

אנח ב׳ הו״ל **א** אנחה ועצבון בנינו נפעל ובמרירות

שם כא תלי׳ לא — תאנח · ומשקלו ושנותי באנחה · כ׳ יגעתי

שם ו איכ׳ א — באנחתי · ר׳ כי רבות אנחותי · ב מלה תורה על רבים

ראשי׳ מב שם — מ״ב כנים אנחנו · ובהעדר האל״ף בני איש אחד נחנו :

אנך ב׳ הו״ל **א** שם משקולת הבדיל העשוי ליישר

עמו׳ ז — החומה · על חומת אנך ובידו אנך · פי׳ על החומה המיושרת במשקולת ובידו המשקולת לבחון

ראשי׳ ד — יושרה · ב מלה הונחה להורותו על יחי׳ מ״ב השומר אחי אנכי :

אסת׳ א — **אנס** הכרח בנינו קל אין אונס :

מ״א ח — **אנף** ב׳ הו״ל **א** כעס ורוגז בניניו ב׳ קל · ואנפת בם ·

שם א דברי׳ כט — והתפעל ויתאנף יי׳ בשלמה · ומשקלו באף

שם ו — ובחימה ובקצף · ס׳ וחרה אף יי׳ · כ׳ למען ישוב יי׳

יג תלי׳ פו קטו — מחרון אפו · ר׳ ארך אפים · ב שם החוטם אף להם

ישעי׳ ב ש״א כד — ולא יריחון · כ׳ אשר נשמה באפו · ר׳ ויקוד דוד אפים

שם כה שם ך — ארצה · ס׳ ותפול לאפי דוד · כ׳ ויפול לאפיו ארצה :

ויק׳ יא — ג שם עוף מרה ואת האנפה למינה · אמרו ז״ל זו דיה רגזנית :

יחז׳ כו — **אנק** ב׳ הו״ל **א** צעקת יללה בניניו ב׳ קל האנק

שם ט — חלל · ונפעל הנאנחים והנאנקים · ומשקלו בבי

מלא׳ ב תלי׳ יב — נאנקה · ס׳ מאנקת אביוני׳ · ב שם שרץ מרה

ויק׳ יא — והאנקה והכח :

אנש ג׳ הו״ל **א** שם כלל לזכרי בני האדם מי את ותיראו

ישעי׳ נא ירמי׳ ך — מאנוש ימות · ס׳ כל אנוש שלומי · ר׳

שם מא שם יא — והאנשים אשר אתו · ס׳ על אנשי ענתות · כ׳ המלבערי

שם מד שם מ — אנשינו · ב שם כלל לנקבות מבני האדם אנשים ונשים

שם כט שם מד — וטף · ס׳ וינאפו את נשי רעיהם · כ׳ ואת רעות נשיו ·

שם יז — ג חולי וצער בניניו ב׳ קל ויום אנוש לא התאויתי ·

ש״ב יב — ונפעל אשת אורי׳ לדוד ויאנש :

דברי׳ כח — **אסם** שם אוצרות התבואה ונתתי את הברכה באסמיך :

ראשי׳ מב — **אסן** מות פן יקראנו אסון :

מיכ׳ ב — **אסף** ו׳ הו״ל **א** קיבוץ בניניו ה׳ קל אסוף אאסוף

ד״ה ב כט — יעקב כלך · ויאספם אל רחוב המזרח · ונפעל

שם יב במד׳ י — אשר נאספו אל ירושלים · ופיעל מאסף לכל המחנות ·

ישע׳ לג דברי׳ לג — ופועל ואסף שללכם · והתפעל בהתאסף ראשי עם ·

(יג) ערליכן · איין ערליהר · (יד) דיא ערליהוכג · (טו) דיא זיילן · (טז) מייסטר · קינסטלר · (יז) דאס גמייני פאלק :

אמץ שטארק · מעכטיג זיין · (ב) שטערקן · בשטערקן · פרהערטן · גראם ליהן · (ג) זיך מיהי געבן · אללי מיהי אפוועכדן · בהארדן · (ד) שטערקי · קראפט · מוהט · (ה) שטארק · פעסט · מעכטיג · מוטיג · (ו) אכשטרעכגוכג · (ז) אוכטרשטיצוכג :

אמר זאגן · שפרעכן · (ב) פאלגנדם · פאלגנדר מאסן · כעמליך · דאס הייסט · (ג) כעככן · (ד) מאן זאגט · (ה) זאגן מאכן · (ו) גראס שפרעכן · זיך ריהמן · (ז) דאס וואָרט · דיא כוזאגי · איין פרשפרעכן · (ח) ער בפעהל · (ט) דיא קראכי אייכם בוימס · (י) ערהעבן · ערהעכן · (יא) זיך ערהעבן · פראלן : אמש געסטרן : אן וואהין · (ב) וויא לאג · (ג) היר אוכד דארט · (ד) אך · (ה) אך · (ביטטכד) · (ו) דאך ·

(ביטטכד) · (ז) איך : אנה קלאגן · (ב) וועהקלאגי · (ג) יאממר · (ד) פינן · נופינן · (ה) ווידרפאהרן · (ו) זיך איינן גרוכד פרשאפן · איינר אורזאכי זוכן · (ז) איין גרוכד · אייני אורזאכי · (ח) דער גרוכד · דאס וועזן · דיא כאטור אייכם דינגם · (ט) איין שיף : אנח ערזייפצן : (ב) איין זייפצר · (ג) וויר : אנך איין ריכטבלייא · זעכקבלייא · (ב) איך : אנס כוואכג · גוואלט : אנף צירכן · (ב) זיך ערצירכן · (ג) דער צארן · (ד) דיא כאזי · (ה) לדעת אחרים הוא כנוי אל הפנים דאס אנגזיכט · אנטליץ · (ו) דער בערגפאלק : אנק שרייען · ווימרן · (ב) דאס גווימר · (ג) איין איגל : אנש מעכש · (ב) מעככר · לייטי · (ג) וויבר · פרויען · (ד) קראנק · (ה) ערקראנקן : אסם מאגאציכי · פאררהטס קאמרן : אסן איין אונפאלל : אסף זאמלן · איינזאמלן · איינגעהמן · אויפנעהמן · (ב) דער נאכטרופף · (ג) זיך פרזאמלן ·

פס לח ישעי׳ נו (ב) וכאלם לא יפתח פיו · ר׳ כלבים אלמים · ג שם
תאר לזכר או לנקבה שמת בן זוגם ד׳ מ״ל (א) כי לא
ירמ׳ נא ישע׳ מז אלמן ישראל · (ב) שכול ואלמון · (ג) ריבו אלמנה
פס א׳ יח פס מט ר׳ נשיהם שכולות ואלמנות · כ׳ ואלמנותיך עלי
ש״כ ך תבטחו · (ד) עד יום מותן אלמנות חיות · כ׳ בגדי
ראשי׳ לח ישע׳ נד אלמנותה · ר׳ וחרפת אלמנותיך · ד שם העלם דבר
רות ד דני׳ ח ב׳ מ״ל (א) פלוני אלמוני · (ב) לפלמוני המדבר ·
מורכב מן פלוני אלמוני · ה בית שער ב׳ מ״ל (א) כתפות
יחז׳ מא פס מ מא האולם · ס׳ אשר לאלם השער · ר׳ ואלמי החצר ·
פס מ פס (ב) ואליו ואלמו סביב · ובוא״ו תי״ו וכן לאלמות ·
במד׳ יד ו מלה משמשת כטעם אמנם ואולם חי אני :
הוש׳ ד יחז׳ דו **אלן** שם אילן מה תחת אלון ולבנה · ר׳ אלונים
מבשן · אלוני ממרא כתבנו בשורש איל :
אלף ד׳ הו״ל א מספר האלף בנינו הפעיל צאננו
תלי׳ קמד מאליפות · פי׳ יולדות לאלפי׳ · ומשקלו
פופ׳ ט פס ו כאלף איש ואשה · כ׳ הנה אלפי הדל · ר׳ עשרת
פס א פס ד אלפים איש · ס׳ עשרת אלפי איש · כ׳ הכה שאול
ש״א יח פס יג באלפיו · וברבוי הזוגות אלפים במכמש · ב שם
ירמ׳ יא תלי׳ קמד השור ב׳ מ״ל (א) ככבש אלוף · ר׳ אלופינו מסובלים ·
פס ח דברי׳ ז (ב) צונה ואלפים כלם · כ׳ שגר אלפיך · ג שם תאר
משלי יו ראשי׳ לו לשר וגדול ונרגן מפריד אלוף · ס׳ אלוף עמלק · כ׳
תלי׳ נה ירמי׳ יג אלופי ומיודעי · ר׳ אלופים לראש · ס׳ וכ׳ אלופי
ראש׳ לו משלי כב החורי לאלופיהם · ד לימוד בניניו ב׳ קל פן תאלף
איו׳ טו פס לה ארחותיו · ופיעל יאלף עונך פיך · מלפנו מבהמות
ארץ המ״ם פתוחה בהטלת התנועה · ומשקלו בנוי
פיר ד לתלפיות · פי׳ ללמוד עוברי דרכים הדרך הישרה
בראותם גובה המגדל :
שופ׳ יו **אלץ** לחץ בנינו פיעל כל הימים ותאלצהו :
תלי׳ לה פס קיג **אם** ו׳ הו״ל א אם הבני׳ כאבל אם · ס׳ אם הבני׳ ·
פס דו ירמי׳ יו כ׳ כי אבי ואמי עזבוני · ר׳ ועל אמותם היולדות ·
ועל צד ההשאלה יורה קיבוץ אנשים או מקום קיבוץ
לפרשת דרכי׳ או לעיר שהיא מקום קיבוץ לבנות וכפרי׳
פס טו יחז׳ דא סביב לה · על אם בחור · על אם הדרך · פי׳ על
ש״ב ך פרשת דרכים · עיר ואם בישראל · ב שם גוי ועם
תלי׳ קיז במד׳ כה שבחוהו כל האמים · ובו״ת ראש אמות · ג שם מדת
פס לה דברי׳ ג אורך ידועה · אלף אמה סביב · ס׳ באמת איש · ר׳
פס שמו׳ ל תשע אמות ארכה · ורבוי הזוגות ואמתים קומתו ·
ירמי׳ נא ד חוזק אמת בצעך · פי׳ זרוע בצעך · ה שם עמודי
ישעי׳ ו המזוזות וינועו אמות הספים · ו מלת הטעם משמשת
ראשי׳ לד בשבעה לשונות (א) תנאי ואם לא תשמעו אלינו
להמול ולקחנו בתנו והלכנו · (ב) שאלה ההצליח יי׳
פס כד במד׳ יח דרכי אם לא · ובאה השאלה כפולה במלת ההאם
תמנו לגוע · והוא ככפל השלילה בכתוב המבלי אין
פס כג קברים · (ג) כטעם לו אם יתן לי בלק · (ד) כטעם כאשר
פס לו ישעי׳ ל ואם יהיה היובל · (ה) כטעם אשר עד אם נותרתם ·
ראשי׳ מז (ו) כטעם באמת כי אם תם הכסף · (ז) כטעם שבועה
תלי׳ נה אם לדור אכזב :
ראשי׳ כא **אמה** שם השפחה גרש האמה הזאת · ס׳ הנה
פס ל פס לא אמתי בלהה · ר׳ ובאהל שתי האמהות · ס׳
ש״כ ו ראשי׳ ך לעיני אמהות עבדיו · כ׳ ואת אשתו ואמהותיו :
ישעי׳ כד **אמל** כריתה או חולשה בנינו פועל אמללה גפן ·

יחז׳ יו פי׳ נכרתה · ג׳ מ״ל (א) מה אמלה לבתך ·
תלי׳ ו (ב) כי אמלל אני · פי׳ חלוש · ובקמץ שדמות חשבון
ישעי׳ יו נחמי׳ ד אמלל · (ג) היהודים האמללים :
ראשי׳ מב **אמן** ו׳ הו״ל א קיום ובטחון ב׳ ב״ל נפעל ויאמנו
דבריכם · פי׳ קום יקומו לבטח הפך המסופק
במד׳ יב אשר אין בטחון על קיומו · בכל ביתי נאמן הוא · פי׳
מובטח הוא שתבואהו הנבואה בכל אופן ובכל עת ובכל
מקום מהמציאות שהוא זה בית יי׳ · הפך נביאכם שהושם
לכם גבול · המראה והחלום וא״י · וגם שני אלה אין הבטחה
לכם עליו כאמור אם יהיו נביאכם · והפעיל יען לא
פס ך האמנתם בי · פי׳ לא בטחתם שאוכל להוציא מים מסלע
אחר זולת הסלע שהי׳ רגיל לתת להם מים מקדם · כמו
ששאלו העם והראו לו סלע אחר להוציא ממנו כאשר הי׳
רגיל להוציא למען נסות את יי׳ · וזה נלמד מתשובתו
שהשיב שמעו נא המורי׳ המן הסלע הזה וגו׳ כלומר
האתם הורוני סלע שלא נצטויתי עליו · וזה שא״הכ כי
לא האמינו באלהי׳ ולא בטחו בישועתו · ו׳ מ״ל (א)
דברי׳ לב תלי׳ יב בנים לא אמן בם · ר׳ כי פסו אמונים · ס׳ שלומי
ש״כ ך ישעי׳ כה אמוני ישראל · (ב) אמונה יאמן · (ג) אמונה אומן ·
פס לג כ׳ והיה אמונת עתך · פי׳ בעתי הגאולה יהיה הבטחון
חוזק הישועה החכמה והדעת ר״ל רבוים וגדלם אשר זה
החוסן יאצר ביראת יי׳ כטעם ראשית חכמה יראת ה׳ · כ׳
תלי׳ פט משלי כח ואמונתי וחסדי עמו · ר׳ איש אמונות רב ברכות · (ד)
נחמי׳ י ירמי׳ כח אנחנו כורתים אמנה · (ה) אמן כן יעשה יי׳ · פי׳
פסי אמת כן יהיה · (ו) ויי׳ אלהים אמת · פי׳ קיים ובטוח
בתלת קשרי דמהימנותא שהם הפה והלב והמציאות ·
והם שלשת הרגלים שכל אמת עומדת עליהם · ואם אחת
משלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין אמת ואין קיום
דניא׳ ט ובטחון · כ׳ ולהשכיל באמתך · פי׳ להשכיל בחותמו
כאמרם ז״ל חותמו של הקב״ה אמת · ר״ל החותם שבו
הוא ית׳ טובע את ברואיו הוא הקיום הנמשך לפי החכמה
המיוסד בם כברכת פועל אמת שפעולתו אמת שהוא
כטעם פועל קיים שפעולתו קיימת או פועל חכם
שפעולתו בחכמה · וזו האמת תוודע לנו בהשכלת
החכמה אשר בה יסד יי׳ את עולמו · ועליה הזהירנו
החכם · אמת קנה ואל תמכור · פי׳ שים קניניך השכלת
האמיתיות הנשקפות לפי החכמה והשלימיות המיוסדת
בכל נוצר · ואל תמכרה ר״ל לכזב בה בעבור כל טובות
הנאה כי אין שום טובת הנאה שבעולם שווה בנזק האמת
ככתוב יקרה היא מפניני׳ וכל חפציך לא ישוו בה · ואחר
שאין טוב בעולם יותר נעלה ממנה לכן יהיה מקנה קנינה
עצם העו״הב ר״ל ששכר ההשגה השגה אחרת כטעם
מבין דבר מתוך דבר וכאמרם ז״ל שכר מצוה מצוה · וכל
משכיל יתענג על יי׳ בלכתו מחיל אל חיל בהשכלת
אמתתו לא בחייו לבד אבל אף כי אחרי מותו · והוא
שאמרו ז״ל צדיקים יושבי׳ ועטרותיהם בראשיהם ר״ל
משכן השכל אשר בראשי האנשי׳ ההם הווה לעטרות
ואורות מקיפי׳ לראש כמו שכתב הרי״זל ועיי׳ שורש יש ·
ראשית ך ב מלה כטעם באמת ב׳ מ״ל (א) וגם אמנה אחותי
שפים ש״כ יט היא · (ב) האף אמנם אלד · ובק״ח האל״ף יאמנם
יי׳ החריבו · ג גידול הילדי׳ וקיומם ב׳ ב״ל קל ויהי
אומן

(ד) איין שטוממר · (ה) איין וויטווער · (ו) וויטוועגשאפט · (ז) אייני
וויטווי · (ח) וויטוון־שטאנד · (ט) אוגנגאנטר · אונבקאנטר · (י) אייני
האללי · (יא) יעדאך : אלן איין אייכנבוים : אלף צו טויזנדן הערפארברינגן ·
(ב) טויזנד · (ג) פאמיליע · שטאם · (ד) איין ריגד · (ה) שטאמפירשט ·
(ו) לעהרר · ראטגעבר · (ז) לערנן · (ח) לעהרן · (ט) איין וועגוויזר ·
אלץ דריגגן · נועגן : אם אייני מוטטר · (ב) אייני פרזאמלונג ·
(ג) איין פיידי וועג · (ד) אייני הויפטשטאדט · (ה) נאציאנן · (ו)
אייני עללי · (ז) דער ארם · דאם מאאם · דיא שטערקי · (ח) דיא זיילן ·
(ט) ווען · (י) אב · (יא) דען · (יב) דאם · (יג) וואהרליך :

אמה אייני דינסט־מאגד :
אמל פרדארט · פרשמאכטט · פרדארבן :
אמן פיר וואהר ערקלאט · בוועהרט ווערדן · (ב) איין טרייאר · גלויבהאפטר ·
פרטרויאטר · (ג) גלויבן · צוטרויען האבן · (ד) רעדליכקייט · טרייע ·
(ה) דיא רעדליכן · טרייען · (ו) שטענדיג · אונוואנדלבאר · (ז)
אויפריכטינקייט · בשטענדינקייט · צופרלעסינקייט · טרייע · רעדליכקייט ·
(ח) איין פעסטם בינדנים · קאנטראקט · (ט) עם זייא זא · בשטעטינג
זיך · איזט וואהר · (י) וואהר · וואהרהאפט · דיא וואהרהייט ·
(יא) אין דער טהאט ·ווירקליך · (יב) צוואר :

יחזק׳ מה איף ב׳ הו״ל א שם מדת היבש בעלת ג׳ סאין ᵃהָאֵיפָה
סס והבת · ס׳ וְאֵיפַת צדק · ב שאלה על המקום
ר״סי׳ לו כמו אנה ᵇאֵיפֹה הם רועים · וכטעם מלת עתה ולכה
סס כו סופ׳ ח ᶜאֵיפוֹא מה אעשה בני · וכטעם שאלת מי אֵיפֹה
האנשים אשר הרגתם :
איש ה׳ הו״ל א שם הזכר מב״א ועצ״הש גדול או בעל
ישעי׳ מו או עצם מה בנינו התפעל זכרו זאת ᵃוְהִתְאֹשָׁשׁוּ ·
פי׳ היו לאנשים כלומר גדולי׳ · ומשקלו על בן יעזוב
ר״סי׳ ג סס טו ט ᵇאִישׁ את אביו · איש בתרו · ס׳ ויחל נח אִישׁ האדמה ·
סס ג משלי ה פי׳ בעל · כ׳ ואל אִישֵׁךְ תשוקתך · ר׳ אליכם אִישִׁים
סס אקרא · פי׳ גדולים · וורה ג״כ על הכלל בלשון יחיד
מ״ח יח מאה אִישׁ · ב שם הנקבה מבני האדם או עצם מה ·
סמו׳ ב סס כו ᶜאִשָּׁה מיניקת · אִשָּׁה אל אחותה · פי׳ עצם היריעה ·
סס יח סס והרגש תמורת הנח׳ · ס׳ צפורה אֵשֶׁת משה · כ׳ ויצאה
ד יחז׳ כג משלי ז אִשְׁתּוֹ עמו · ר׳ אִשּׁוֹת הזמה · ג עם בת עין ᵈבְּאִישׁוֹן
סס עיניך · ד שחרות הלילה ב׳ מ״ל (א) ᵉבְּאִישׁוֹן לילה ·
סס ך ואפלה · (ב) בֶּאֱשׁוּן חושך · ה תורה הישות עוד
מיכ׳ ו הַאִשׁ בית רשע · פי׳ היש :
במד׳ כד סמו׳ יד איתן תוקף ᵃאֵיתָן מושבך · כ׳ לפנות בוקר לְאֵיתָנוֹ ·
איו׳ יב ר׳ ᵇוְאֵיתָנִים יסלף · כלם לשון תוקף כן ביארו
הקודמי׳ והוכרחו לבאר קצת הפסוקים ברוחק רב · ולי
נראה שיורה ג״כ צדק ויושר על צד ההשאלה להיותם
תוקף בעליהם עד״הכ׳ וצדיק יסוד עולם ובזה יתבארו
כתובי׳ רבים כמו מוליך כהנים שולל ואתני׳ יסלף ·
שהוא כטעם ויסלף דברי צדיקים ובזה יהיה הכתוב כפול
במלות שונות כמנהגו · וכן שכל טוב יתן חן ודרך בוגדים
איתן · פי׳ שמוסר השכל יתן חן לענוים ודרך הבוגדים
יהפוך ויתנהו צדק כי מלת יתן עומדת במקום שנים ·
וכבה בירח האיתנים · הוא תשרי שהכל מצדיקים את
מעשיהם בו או כאמרם ז״ל שנולדו בו האבות שהיו
צדיקים · וזולת אלה יפורשו על נכון :
אך מלת הטעם משמשת בד׳ לשונות א מיעוט ואדרבה
ר״סי׳ יח סס כו ᵃאַךְ הפעם · ב כטעם אבל ᵇאַךְ הנה אשתך
סס מד היא · ג כטעם אולי ᶜאַךְ טרוף טורף · ד כטעם באמת
סס דט ᵈאַךְ עצמי ובשרי אתה · ובאו שני מיעוטי׳ כאחד
במד׳ יד הֲרַק אַךְ במשה :
אכל ה׳ הו״ל א אכילת מזון ג׳ ב״ל קל בעצבון
ר״סי׳ ג סס ו ᵃתֹּאכְלֶנָּה · ונפעל לכל מאכל אשר יֵאָכֵל והפעיל
סמו׳ יו אשר הֶאֱכַלְתִּי אתכם · ומשקליו ה׳ (א) ואט אליו
הוש׳ יא ר״סי׳ מח ᵇאוכיל · (ב) ויקבצו את כל אֹכֶל · ס׳ אֹכֶל שדה העיר ·
סס יד מ״ח יט כ׳ ואת כל אָכְלָם וילכו · (ג) בכח ᶜהָאֲכִילָה · (ד) וטוב
ר״סי׳ כח חבק׳ ח לְמַאֲכָל · ס׳ מכל מַאֲכַל פרעה · כ׳ וּמַאֲכָלוֹ בריאה ·
נ״ח ה (ה) ᵈמַפֹּלֶת לביתו · ב שריפת אש והשחתה בניניו ד׳
יחז׳ טו סס דנ קל אש ᵉאֲכָלַתְהוּ · ונפעל ואחריתך תֵּאָכֵל באש ·
איו׳ ך ומרובע תְּאָכְלֵהוּ אש לא נופח · ופועל והסגרה איננו
סמו׳ ג ישעי׳ ט אֻכָּל · ומשקלו ᶠמַאֲכֹלֶת אש · ג כריתת חרב ג׳ ב״ל קל
ירמי׳ מו ישעי׳ ח ᵍואכלה חרב ושבעה · ופועל חרב תְּאֻכְּלוּ · והפעיל
יחז׳ כח מרוטה לְהָכִיל · משפטו להאכיל · ד שם הסכין את
ר״סי׳ כב משלי ל האש ואת ʰהַמַּאֲכֶלֶת · ר׳ וּמַאֲכָלוֹת מתלעותיו · ה
יחז׳ מב תפיסה בנינו קל פי׳ יוּכְלוּ אתיקים מהנה · פי׳ הזוית

תופסות כאמרם ז״ל כמה הלוחות אוכלות בארון :
אכן מלה לאמת הדבר כטעם אמנם ᵃאָכֵן נודע הדבר : סמו׳ ך
אכף כפיפה והכרה בנינו קל כי ᵃאָכַף עליו פיהו · משלי יו
פי׳ צורכו אל המאכל מכריחו לעמול :
אכר שם החורש בשדה ᵃאִכָּר וצמדו · ר׳ בושו ירמי׳ כח
אִכָּרִים · כ׳ אִכָּרֵיכֶם וכורמיכם : סס יד ישעי׳ סח
אל מלה משמשת בד׳ לשונות א הזהרה או בקשה
רגזו ᵃוְאַל תחטאו · אַל תתנני בנפש צרי · ב תלי׳ ד סס כז
כטעם מלת לא וישם ᵇלְאַל מלתי · ג כטעם מלת על איו׳ כד
ᶜאַל פשטתם היום · פי׳ על מי · ד כטעם מלת אם ש״ח כז
ᵈוְאִלּוּ לעבדים ולשפחו׳ נמכרנו : אסת׳ ז
אלל ג׳ הו״ל א דיק והבל ועמו שם האלילים · וקסם
ᵃוֶאֱלִיל · ר׳ ᵇוְהָאֱלִילִים כליל יחלוף · ס׳ את ירמי׳ יד ישעי׳ ב
אֱלִילֵי כספו · כ׳ לשומרון וְלֶאֱלִילֶיהָ · ב קריאת סס סס י
הצער אם רשעתי ᶜאַלְלַי לי · פי׳ כמו אוי · ג עם איו׳ י
החודש הששי בעשרי׳ וחמשה לֶאֱלוּל : נחמי׳ ו
אלה ז׳ הו״ל א שבועה בקללה בהזכרת השם ·
ב׳ ב״ל קל ואת ᵃאָלִית · והפעיל ונשא בו אלה סופ׳ יז
ᵇלְהַאֲלוֹתוֹ · ב׳ מ״ל (א) תהי נא ᶜאָלָה בינותינו · כ׳ מ״ח ח ר״סי׳ כו
אז תנקה מֵאָלָתִי · (ב) ᵈתַּאֲלָתְךָ להם · ב שם זנב סס כד איכ׳ ג
הכבש החלב ᵉהָאַלְיָה · ג שם אילן מה ᶠכָּאֵלָה וכאלון · סמו׳ כט ישעי׳ ו
ר׳ כי יבושו מֵאֵילִים · ס׳ וקורא אליהם אֵלֵי הצ״ק · כ׳ סס ח סס סח
ולא יעמדו אֱלֵיהֶם · ד קינה בנינו קל ᵍאֱלִי כבתולה · יחז׳ לא יואל א
ה מלת אולי מורה הסיפוק ʰאוּלַי ימושני אבי · ו מלת ר״סי׳ כז
אֶל המשמשת בז׳ לשונות (א) קירוב ויאמר יי׳ ⁱאֶל סס יב
אברם · (ב) כטעם מלת מן לשבור · אֶל יוסף · פי׳ מן סס מח
יוסף · (ג) וכטעם מלת על ויך את הפלשתי ʲאֶל מצחו · ש״א יז
פי׳ על מצחו · (ד) כטעם מלת עם קברו אותי ᵏאֶל רסי׳ מט
אבותי · פי׳ עם אבותי · (ה) כטעם בי״ת השירות
והמדנים מכרו אותו ˡאֶל מצרים · פי׳ במצרים · (ו) סס לז
כטעם מלת בעבור ויאמר אברהם ᵐאֶל שרה אשתו · פי׳ סס ך
בעבור שרה · (ז) כטעם מלת את אספרה ⁿאֶל חוק · תלי׳ ד
פי׳ את חוק · ס׳ שרשי פתוח ᵒאֱלֵי מים · כ׳ הירבה איו׳ דט
אֵלֶיךָ תחנונים · ז הודעה · הארצות ᵖהָאֵל · ובתו׳ סס מ ר״סי׳ כו
ה״א אֵלֶּה תולדות השמים : סס ב
אלה שם ה׳ ומלאכיו או הנגידים והשופטים מבני
אדם · אֱלוֹהַ מתימן יבוא · ס׳ מלפני אֱלוֹהַ חבק׳ ג׳ תלי׳ קיד
יעקב · כ׳ זו כחו לֶאֱלֹהוֹ · ואפס זולתו עם הכנוי לכן חבק׳ ח
אמרו המפרשים שהוא על דרך הבזיון · ר׳ וס׳ הודו
לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים · פי׳ אלהי המלאכי׳ · כ׳ אשר פדית תלי׳ קלו
לך ממצרים גוים וֵאלֹהָיו · פי׳ פדה את השבט׳ הנקראי׳ ש״ב ז
קהל עמים וגם פדה את שופטיהם · וכל לשון אלהות
ענינו כח ויכולת · ובהיותו ית׳ כביר הכחות ובעל
היכולת כלם לכן נקרא בשם אלהים בלשון רבים :
אלח ביאוש וסרחון בנינו נפעל אף כי נתעב ᵃוְנֶאֱלָח : איו׳ טו
אלם ו׳ הו״ל א אגודה בנינו פיעל ᵃמְאַלְּמִים ר״סי׳ לז
אלומים · ומשקלו והנה קמה ᵇאֲלֻמָּתִי · ר׳ והנה סס
תסובינה אֲלֻמֹּתֵיכֶם · וברבוי יו״ד מ״ם מאלמים אֲלֻמִּים ·
ב שתיקה בנינו נפעל ᶜנֶאֱלַמְתִּי דומיה · ב׳ מ״ל תלי׳ לט
(א) על יונת אֵלֶם · פי׳ כנסת ישרא׳ שהיא כיונה חרשת · סס נו
וכאלם

איף אין מאָס · (ב) וואָ · (ג) כון · דאָך · (ד) ווער · וויא · וועלכר
גשטאַלט : איש זיך ערמאַנן · (ב) איין דינג · וועזן · מאַן ·
עהי׳ = מאַן · (ג) פרויא · עהי׳ = פרויא · (ד) אויגן = אַפּפּל · אויגן = בילד ·
(ה) דונקלהייט · שווערצי · (ו) איזט : אית פעסט · שטאַרק · דיא
גוואַלט · (ב) דיא גוואַלטיגן : אך נור · (ב) · דאָך · יעדאָך · דענכאָך ·
(ג) וואָהל · עטווא · (ד) וואַרליך · פירוואַהר : אכל פרצעהרן · עסן ·
גניסן · (ב) שפייזי · נאַהרונג · מוכד פאַררטאַט · (ג) דאַס עסן · (ד)
פסווערק · (ה) דער אויסגעהאַלט · דיא קלאַמט : (ו) פרברענכן · פרצעהרן ·
(ז) נראַכד · (ח) אויפרייבן · פרדערבן · (ט) מעסר · שלאַכטמעסר ·
(י) פרשליגן · אין זיך אויפנעהמן : אכן פירוואַהר · וואַהרהאַפטיג :

אכף קריימן · בויגן · (וועלכר אחר יתכן לתרגמו) דאַס מוכד פרליגן :
אכר איין אַקרסמאַן · פעלדבויער : אל ניכט · (ב) ניכטס · (ג) וואַהין ·
(ד) וועך : אלל פילטיג · ניכטנקייט · טאַנד · (ב) אַבגעטטר ·
(ג) וועה : אלה שווערן : (ב) בשווערן · (ג) שוואור · איד ·
פרפלוכונג · (ד) פלוך · (ה) שוואַנץ = שטיק · (ו) אייכי (וי״מ ליכדי או אולם
בוים או טרעבינטי) · (ז) קלאַגן · יאַמרן · (ח) פיללייכט · (ט) צו ·
(י) פאָן · (יא) אויף · (יב) בייא · צו · (יג) כאָך · (יד) אויף · פאָן ·
(טו) ל״א וועגן · (דאַניט עס זייא) · (טז) אָן · בייא · (יז) דיזר
דיזי · דיזס : אלה סעהר · ריכטר · גאָטט : אלח איין פרדאָרבנר
פרוואָרפנר : אלם גאַרבן בינדן · (ב) אויפי גאַרבי · (ג) פרשטוממן ·

דרכי ויתבן היותו מטעם תפלה עיי' שורש חלה :
אחר ד' הו"ל כלם קרובים בענין א התמהמהות ג' ב"ל
רא"שי' לב שם כד קל וָאֵחַר עד עתה · ופיעל אל תְּאַחֲרוּ אותי
ש"ב ך והפעיל וַיּוֹחֶר מן המועד · ב סוף ושארית ג' מ"ל (א)
תלי' לז שם כי אַחֲרִית לאיש שלום · ס' אַחֲרִית רשעים נכרתה ·
שם קט שם מח כ' יהי אַחֲרִיתוֹ להכרית · (ב) תספרו לדור אַחֲרוֹן · ר'
ש"ב כג שם נו דברי דוד הָאַחֲרֹנִים · ג' לנקבה מרה תהיה בָּאַחֲרוֹנָה ·
ג אחורי הפני' הקודם לו בזמן או במעלה ד' מ"ל (א) ויחי
רא"שי' ט שם ה נח אַחַר המבול · ר' אַחֲרֵי הולידו את שת · כ' ללכת
שם כד משלי כח אַחֲרַי · (ב) מוכיח אדם אַחֲרַי · תאר לאדם הנסוג אחור
רא"שי' מט שמו' כו מדרך הישר · (ג) ויפול רוכבו אָחוֹר · ר' על אֲחוֹרֵי
שם לג רא"שי' ט המשכן · כ' וראית את אֲחֹרָי · (ד) וילכו אֲחֹרַנִּית ·
שם ד ד שם הזולת ב' מ"ל (א) זרע אַחֵר תחת הבל · ר'
שם מ שם כו שבעת ימים אֲחֵרִים · (ב) לנקבה ויחפרו באר אַחֶרֶת · ר'
שם כט שבע שני' אֲחֵרוֹת :
הוש' יא אט ב' הו"ל א נחת בנינו קל וְאַט אליו אוכיל · פי'
מ"א כא אאכילהו בנחת · ומשקלו ויהלך אַט · כ'
רא"שי' לג אתנהלה לְאִטִּי · ב שם קוסם מה אל האלילי' ואל
ישעי' יט הָאִטִּים :
רא"שי' ד אטד גורן הָאָטָד · אולי הי' מקום קוצים · וקוץ
ודרדר ת"א וכובין ואטדין :
מ"א ו אטם סתימה ב' ב"ל קל חלוני שקופי' אֲטוּמִים · פי'
חלון הוא מטעם חלל שהוא מקום פנוי וריק
מסתימות הכותל ואלה החלונות האטומות היו מסובבי'
רבועים שקף ותוכם סתום במסך זכוכית או שאר גשם זך ·
או בסתימו' בנין שקוע כמו שעושים היום בקצת החלונות ·
תלי' נח ודברי חז"ל ידוע · והפעיל כמו פתן חרש יַאְטֵם אזנו :
משלי ז אטן עבותים · חטובות אֵטוּן מצרים :
תלי' סט אטר סתימה בנינו קל ואל תֶּאְטַר עלי באר פיה ·
שופ' ג ומשקלו איש אִטֵּר יד ימינו · פי' סתום
כח השימוש :
רא"שי' ד אי ד' הו"ל א שאלה לברר המסופק אֵי הבל אחיך ·
קהל' יא רא"שי' יח אֵי זה יכשר · ובתו' ה"א אַיֵּה שרה אשתך · כ'
שם ג ירמי' ה ויאמר לו אַיֶּכָּה · ב מלת הקריאה אִי לזאת אסלח לה ·
משלי לא ש"א ד ג מלת השלילה ולרוזנים אֵי שכר · ובחירק אִי כבוד ·
ישעי' כג פי' כמו אין · ד שם המחוזות דומו יושבי אִי · ר' הן
שם מ שם יא אִיִּים כדק יטול · מחמת וּמֵאִיֵּי הים · ה שם חיה מה
שם יג דברי' יד וענה אִיִּים באלמנותיו · ו שם עוף מה ואת הָאַיָּה
קהל' י שם ד למינה · ז קריאת הצער כמו אוי אִי לך ארץ · וְאִי
לו האחד שיפול · מורכב מב' מלות :
שמו' כג איב שנאה בנינו קל וְאָיַבְתִּי את אויביך · ד' מ"ל (א)
שם טו שם כג תרעץ אוֹיֵב · (ב) כי תפגע שור אֹיִבְךָ · ר' את
תלי' קכז שם מה אויבים בשער · ס' בלב אֹיְבֵי המלך · כ' רדה בקרב
קי מיכ' ז רא"שי' ג אֹיְבֶיךָ · (ב) ותרא אֹיַבְתִּי · (ג) וְאֵיבָה אשית · ס'
יחזק' כה איו' ט אֵיבַת עולם · (ר) חלפו עם אניות אֵבֶה · פי' אניות
בעלי המלחמה או השוללים אשר לאויבים היו למתנגד
להם · וכבר כתבנוהו בשורש אבה
רא"שי' ב איד ב' הו"ל א שם הענן וְאֵד יעלה מן הארץ · כ'
איו' לו שם כא יזוקו מטר לְאֵדוֹ · ב מקרה רע כי ליום אֵיד
שם לא שם כא יחשך רע · ס' כי פחד אלי אֵיד אל · ב' ויבוא עלימו אֵידָם :

איך מלה משמשת בג' לשונות של שאלה א שאלה
על דרך התימה וְאֵיךְ תנחמוני הבל · ובתו' ה"א שם
אֵיכָה ישבה בדד · ובתו' כ"ף אֵיכָכָה אוכל ב שאלה איכ' א אסת' ח
על איכות המעשה אֵיכָה יעבדו הגוים · ג שאלה על דברי' יב
המקום אֵיכָה תרעה · ובחולם לכו וראו אֵיכֹה הוא שיר א מ"ב ו
פירושו כטעם אנה :
איל ז' הו"ל א תוקף ועמו שם יי' ומלאכיו נקראי' בכח
בעבו' תקפם ויכלתם במציאו' ד' מ"ל (א) הייתי כגבר
אין אֱיָל · ס' ביד אֵיל גוים · (ב) יש לְאֵל ידי · ושם יי' תלי' פח יחז' לא רא"שי' לא
ומלאכיו · ס' מֵאֵל אביך ויעזרך · כ' זה אֵלִי ואנוהו · שם מט שמו' טו
ר' מי כמוך בָּאֵלִים · ס' אֵילֵי מואב · אֵילֵי גבורים · שם שם יחז' לב
(ג) אֱיָלוּתִי לעזרתי · (ר) ובריא אוּלָם · פי' חזק כחם תלי' כא שם עג
ותקפם · ב שם בהמה דקה ידועה וְאַיִל לעולה · ס' אֵיל ויק' ט שם כט
המלואים · ר' ואת שני הָאֵלִים · ס' וְאֵילֵי נביות · ג שם ישעי' ס
שם חיה ידועה · ג' מ"ל (א) כָּאַיָּל פסח · ר' היו שריה שם לג
כְּאַיָּלִים · (ב) לנקבה אַיָּלָה שלוחה · (ג) גם אַיֶּלֶת איכ' א רא"שי' מט ירמי' יד
בשדה · ר' משוה רגלי כָּאַיָּלוֹת · ס' או בְּאַיְלוֹת השדה · ש"ב כב שיר ב
ד שם כוכב השחר אַיֶּלֶת השחר : ה שם המזוזה ואל תלי' כב
אֵיל החצר · ס' וימד אֶל הפתח · ר' אֵלִים ששים אמה · יחז' מ שם מא ט
כ' ומדד אֵלָיו ואילמיו · ו שם מישור ב' מ"ל (א) אֵיל שם רא"שי' יד
פארן · (ב) עם אֵלוֹן מוצב · ר' בְּאֵלֹנֵי ממרא · ז שופ' ט רא"שי' יח
שם אילן מה כְּאֵלָה נובלת עליה · ר' כי יבושו ישעי' א
מֵאֵלִים · ועוד נכתבם בשורש אלה : שם
אים ב' הו"ל א פחד ג' מ"ל · (א) תאר אָיֹם ונורא · חבק' א
(ב) לנקבה אֵימָה כנדגלות · (ג) מקרה אֵימָתָה שיר ו רא"שי' טו
חשכה · ובתו' תי"ו אֵימָתָה ופחד · ס' אֵימַת מלך · שמו' טו משלי כ
כ' את אֵימָתִי אשלח לפניך · ר' וא"ו תי"ו וְאֵימוֹת מות שמו' כג תלי' כא
נפלו עלי · ר' יו"ד מ"ם יהלוך עליו אֵמִים · כ' נשאתי איו' ד
אֵמֶיךָ אפונה · ב שם תאר לענקים או פסילים יקראו תלי' פח
להם אֵימִים · וּבָאֵימִים יתהוללו : דברי' ב ירמי' נ
אין ב' הו"ל א שאלה על המקום וקשורה עם המ"ם
לעולם · אחי מֵאַיִן אתם · ב שלילה והעדר הן רא"שי' כט
אתם מֵאַיִן · הנותן רוזנים לְאַיִן · ובנוח היו"ד אֵין די ישעי' מא מ שם
עולה · ובחירק ואִין יש פה · פי' האין פרה חגירת ש"א דא
והוא"ו היא לשאלה כמו שהיא משמשת לתמיהה כמו
את כל אלה יעשה וחי · וההבדל שבין מלת לא ובין מלת יחז' יח
אין · הוא שמלת לא מורה שלילה מיוחדת משא"כ מלת
אין המורה שלילה בלתי מוגבלת · לכן תשמש מלת לא
על העוברים והעתידים לא פשה הנגע · לא תרצח ·
להיותם מוגבלי הגופים נוכח ונסתר ומ"ב · ובעבור היות
השמות והבינוני' בלתי מוגבלי הגופות לא תשמש עליהם
לאמר לא רואה · לא בית · ובלתי מתחבר עם הכינוי
לאמר לאך לאי לאו · כי נודע הוא לעולם במה שאחריו
ואין צורך לידיעה בעצמו · והפך זה מלת אין שבהיותה
בלתי מוגבלת לכן לא תשמש בעוברי' ועתידים
המוגבלים כי לא יאמר אין תרצח אין נודע · ומתחבר עם
הכנויים לומר אם אינך משיב · אינני נותן לכם תבן ·
בהיותו בלתי נודע במה שאחריו · ומשמש על הבינוני'
הבלתי מוגבלים ועל השמות לאמר אין רואה ואין שומע ·
אין דבר ברגלי :

איף

אחר ווארטן · זיימן · (ב) ווארטן מאכן · אויפהאלטן · (ג) ווארטן לאסן ·
(ד) דאס ענדי · דיא פאלגי · דער נאכלאס · דיא נאכקומפט · (ה)
דאס קינפטיגי · נאכפאלגנדי · (ו) דיא שפעטרן · לעצטן · (ז) אס ענדי ·
צו לעצט · (ח) נאך · הינטר · (ט) איין אבנפאללנר · אבטרינניגר · (י)
צוריק · ריקווערטס · (יא) ריקזייטי · הינטרוואנד · (יב) ריקלינגם · (יג)
איין אנדרר : אט לאנגזאם · לייזי · בהוטזאם · גליגדי · (ב) צויברר ·
בשפרעכר : אטד דער דארן : אטם צוגמאכטן · פרשלאסן · (ב) פר=
שליסן · פרשטאפפן : אטן פאדן · גשפינסט : אטר שליסן · פרשטאפפן ·
(ב) פרשטאפפט · שטומפף : אי וואו · (ב) וויא · (ג) ניכט · קיין · אונ=
(ד) אייני אינזל · (ה) מעערקאצן · (ולד"א) איילן · (ו) דער שווארצי

האביכט · (ז) וועהע : איב אנפיינדן · פיינד האבן · (ב) איין פיינד · (ג)
דיא פיינדין · (ד) דיא פיינדשאפט · (ה) קריגס= אדר קאפרשיפי ·
איד דונסט · וואלקע · (ב) אונגליק : איך וויא · (ב) וואו :
איל קראפט · מאכט · (ב) דיא מאכט · אללמאכט · גאטהייט · גאטט ·
(ג) דיא מעכטי · מעכטיגן · פירסטן · (ד) שטערקי · (ה) איין
ווידדר · (ו) איין רעע · (ז) איינע הינדין · (ח) דער מארגן=שטערן ·
(ולד"א) אייני פלעטי · (ט) אייני פפאסטי · (י) אייני עבני · פלעני ·
(יא) אייני איכי · : אים פורכטבאר · (ב) פורכט · אנגסט · שרעקן ·
(ג) שרעקליכי · (ד) שרעקבילדר ; אין וואהער · (ב) דאס ניכטס :
(ג) ניכט · קיין ·

און ג' הו"ל א איד ואבל בנינו התפעל ויהי העם
במד' יא יפמתאוננים · פי' כמתאבלים באידם · ומשקלו
דברי' כו הוש' ט לא אכלתי יבאוני · ר' זבחיהם כלחם אונים · ב כח
שם תלי' עח ועצמה יגבאונו שרה את אלהי' · ר' ראשית אונים ·
שם ה ג שקר ויגיע' ב' מ"ל (א) כל פועלי יאון · פי' פועלי שקר ·
שם ז ודבם עמל יואון · פי' ויגיעה · ואחשוב שנקראו היגיעה
והשקר בשם אחד בעבור שכל שקר ייגעו בעליו לאמתו
בפילפול של תוהו ודרך רחוקה משא"כ האמת שהוא עד
לעצמו לא ייגעו בו לריק ולא ילדו לבהלה · והכנוי וישב
שם צד יחז' כד עליהם את אונם · (ב) יתאונים הלאת · פי' נלאתה
ביגיעות שוא :

אוץ דוחק או מהירות בזמן או במקום · בניניו ב' קל
יהוש' י שם יז ולא יאץ לבוא · כי יאץ לך הר אפרים ·
בראשי' יט והפעיל ויאיצו המלאכים בלוט :

אור ז' הו"ל א הארה ועל צד ההשאלה יורה רב
ש"א יד טוב · בניניו ג' קל יותאורנה עיני · ונפעל
תלי' עו שם יט ינאור אתה · והפעיל ימאירת עינים · ג' מ"ל (א) נפר' וכו'
שם לו לח שם קל באורך נראה יאור · ס' ואור עיני · ר' לעושה אורים
שם קלט ישעי' כו גדולים · (ב) כחשכה יכאורה · ר' כי טל אורות טליך ·
תלי' עד שם צ (ג) הכינות ימאור ושמש · ס' למאור פניך · ר' כל
יחז' לב בראשי' א ימאורי אור בשמים · ובוא"ו תי"ו שני המאורות הגדולי' ·
שמו' כח ב הוא שם קדוש הנתון בכפלי החושן · את האורים
דברי' לג ואת התומים · כ' תומיך ואוריך · ואלהב' השמות הנ"ל
אחר מהם היה מאיר קצת האותיות מאותיות החקוקים
על אבני החושן · והב' היה משלים ומתמם התיבות לתת
ריוח בין הדבקי' וכ"ז נעשה בכוונת הכהן בשמורת הנז'
ונקראי' ע"ש פעולתם · ג להבת אש בנינו הפעיל ולא
מלא' א ישעי' מז יתאירו מזבחי חנם · ומשקלו יאור לשבת נגדו · ס' לכו
שם נ נחמי' ט יבאור אשכם · ד שם עמק וחור · ב' מ"ל (א) יממאור
ישעי' כד שם יא כשדים · ר' באורים כבדו את ה' · (ב) ועל ימאורת
צפעוני · ונקרא העמק בשם אור על שם טבע האור
ישעי' יח העומק מן הצל · ה שם ירק מה כחום צח עלי אור ·
מ"ב ד ישעי' יח ר' ללקט יאורות · ו שם מטר כחום צח עלי יאור · ס'
איו' לז שם והופיע אור עננו · כ' יפיץ ענן אורו · ז שם דיר
ד"ה ב' לב ועדרים לאורות :

שמו' יב בראשי' יז אות שם סימן והיה הדם לכם לאות · ס' לאות
דברי' כב ברית · כ' עד דרש אחיך אותו · הוא מטעם
תלי' עד אות וסי' לדרז"ל · ר' וכ' שמו אותותם אותות · ס'
ישעי' מד מפיר אותות בדים :

שמו' טו אז מלה מגבלת הזמן בעבר או בעתיד יאז ישיר
משה · ועל הרוב בא העבר בסי' העתיד עם מלת
תלי' קכד אז · ובתו' יו"ד יאזי המים שטפונו :

מ"א ד אזב שם צמח מה עד יהאזוב אשר יוצא בקיר :

ירמי' ב אזל הליכה ב' ב"ל קל מה יתזלי מאד · הנה התמורת
יחז' כז האל"ף פ"פ · ופיעל ימאוזל בעזבוניך ·
ש"א כ ומשקלו האבן האזל :

קהל' יב אזן ב' הו"ל א שמיעה והבנה ב' ב"ל פיעל יואזן
ישעי' מב וחקר · והפעיל מי בכם יאזין זאת · ומשקלו

יעיר לי אזן · ס' על תנוך אזן אהרן · כ' אזנם הימנית · שם כ' ויק' ח שם
ד' פקוח אזנים · ס' ואזני שומעי' תקשבנה · כ' באזני ישעי' מב לב שם ה
ה' צבאות · ב פלס ומאזני הבחינה בנינו פיעל יואזן קהל' יב
וחקר · פי' שקל במאזני הבחי' · ומשקלו יבמאזנים איו' ו
ישאו יחד · ס' ישקלני במאזני צדק : שם לא

אזק שם נחושתים · מן יהאזקים אשר על ידך · ירמי' מ
ועיי' שורש זקק :

אזר ב' הו"ל א חגירה בניניו ד' קל ואתה יתאזור ירמי' א
מתניך · ונפעל יגנאזר בגבורה · ופיעל תלי' סה
יותאזרני חיל · ובחסרון האל"ף והטלת תנועתה על שם
התי"ו ותזרני חיל · והתפעל עוז יהתאזר · ומשקלו ש"ב כב תלי' צג
ואקנה את יהאזור · ס' אזור פשתים · ב הבערת ירמי' יג שם
אש בנינו פיעל ימאזרי זיקות : ישעי' נ

אח ד' הו"ל א מדורת אש ואת יהאח לפניו מבוערת · ירמי' לו
ב מלת קריאת הצער והאבל ואמר יאח · ג יחז' ו
קריאת השמחה יען אמרך יהאח · ד שם מספר האחד שם כה
ועשה יאח מאחת מאלה : שם יח

אחד ראשית המספר ב' ב"ל קל אל יתחד כבודי · פי' בראשי' מט
אל תהי אתם באחדות · והתפעל יהתאחדי יחז' כא
הימיני · כלומר בחרי דרך אחד ימין או שמאל · ד' מ"ל
(א) אופן יאחד בארץ · (ב ג) ודבר חד את אחד · ר' והיו שם א שם לג
ילאחדים בידיך · ועצ"הש יורה המיעוט כימים יאחדים · שם לז בראשי' כט
(ד) לנקבה ויקח יאחת מצלעותיו · ובעבור שלא יבוא שם ב
הפתח לפני אות גרונית הקמוצה לכן ישובו סגל בהפסק
אל המחנה האחת : שם

אחה ב' הו"ל א אח או קרוב ג' מ"ל · (א) ולרבקה יאח · שם כד
ס' אחי יפת הגדול · כ' השומר אחי אנכי · כלם שם ד שם י
האל"ף בקמץ זולת הכנוי לנסתרים ולנוכחים משתוים
לסמיכו' כמשפט כל השמות לכן האל"ף בהם בשוא בבוא
אחיכם הקטן · את עשאל אחיהם · ר' כי אנשים יאחים מב ש"ב ג בראשי' יג
אנחנו · ס' אחי הינה · כ' אל נא אחי · וכן עם יתר שם לד שם יט
הכנוים האל"ף פתוחה זולתי הנוכחי' והנסתרים משתוים
עם הסמיכות כחק השמות שאו את אחיכם · ומעט יצאו ויק' י
מן הכלל · וכאשר תקמץ החי"ת תסגל האל"ף ואראה
את אחי · (ב) לנקבה ולאבשלום יאחות יפה · ס' ש"א כ ש"ב יג
אחות אבשלום · כ' תמר אחותי · ר' לשלשת שם שם
אחיותיהם · בב' סימני הרבוי · ובסי' רבוי אחד בצדקתך איו' א
אחיותך · בסי' רבוי הזכרי' לבד ותצדקי את אחותיך · יחז' טז שם
(ג) להפר את יהאחוה · ב שם צמח רעי ותרעינה באחו : זכרי' יא בראשי' מא

אחז ג' הו"ל א תפישה ואחיזה ג' ב"ל קל יויאחזוהו שופ' טז
פלשתים · טוב אשר תאחוז בזה · ונפעל קהל' ז
ישנאחזים במצודה · ופיעל ימאחז פני כסא · לכסא שם ט איו' כו
בזהב ימאחזים · ב קירוי וסיפון בנינו קל יויאחוז את ד"ה ב ט מ"א ו
הבית · ג נחלה בנינו נפעל יונאחזו בתוככם · ומשקלו במד' לב
לעברך ילאחזה · ס' מאחזת בני ישראל · כ' אל ארץ שם לב שם לה
אחזתו · ויש אחר ואין שני יואחזת מרעהו · הוא שם שם בראשי' כו
איש או חבורה ·

אחל שם לתכלית טובה ס' יאחלי ארוני · כ' אחלי יכונו מ"ב ה תלי' קיט
דרכי

און מיספרגניגט זיין · זיך בטריבן · (ב) דיא טרויער · קוממר · (ג) קראפט ·
שטערקע · (ד) אונרעכט · (ה) מיהזעעלינקייט (ולדעת אחרים הוא חפץ
הא' כי הקמץ והחולם מתחלפים בזה המשקל) · (ו) טאנד : אוץ זיך דרינגן · שפוטן ·
איילן · (ב) ענג זיין · (ג) אין יעמאנד דרינגן · איילן מאכן :
אור העלל זיין · (ב) ערלייכטעט · (ג) ערלייכטן · (ד) דאס ליכט · (ה)
דיא העללונג · (ו) איין ליכט (כלומר שהאור קבוע בו כי כן תעיד עליו מ"ם האמנתיו) ·
איינע לייכטע · (ז) דיא ליכטר · (ח) הייצן · פייער אנמאכן · (ט) פייער=
פלאממע · (י) בייא דער פלאממע · בייאם פיין · (יא) איין טהאל · (יב) דאס
לאך (וכ"ל הטעם לפי שבו יכנסו קרני האור) · (יג) שוואממן · (יד) דער רעגן ·
(טו) שטאללונגן : אות איין צייכן : אז דא · דאן · דאמאלס (ב) לענגסט :
אזב איזאפע : אזל אויסגעהן · וועגגעהן · הערום וואנדרן · (ב) ברייזט ·
דורכרייזט : אזן במערקן · (ב) אויפמערקן · גהארכן · צוהערן ·
(ג) דאס אהר · (ד) אבוויגן · ערוועגן · (ה) דיא וואאגשאאלי :

אזק דיא באנדע : אזר גירטן · אנגירטן · (ב) אומגורטעט · (ג) אומ=
גירטן · (ד) זיך אנלעגן (קליידר אונד וואפן) · (ה) איין גירטל (ו)
אנלעגן (פייער אונד האלץ) : אח דער פייערהערד · (ב) אך · (ג) פריידן=
גשרייא · טריומף · (ד) אייכס : אחד פראייניגן · פראיינבארן · (ב)
איינס ווערדן · זיך בשטיממן · איבראיינקאממן · (ג) איין · איינר · (ד)
פראיינט · פראייניגט · (ה) איינצעלנע · איינינע · (ו) איינע :
אחה איין ברודר · (ב) פרוואנדטר · (ג) פריינד · (ד) איינע שוועסטר,
פרוואנדטע · (ה) ברידרשאפט · פריינדשאפט · (ו) איינע וויזע :
אחז פאסן · אנפאסן · גרייפן · ערגרייפן · איינגרייפן · (ב) ערגריפן ·
גפאנגן · (ג) פעסט מאכן · פרפעסטיגן · (ד) איינגפאסט :
בפעסטיגט · (ה) איינפאסן · בלעגן · (ו) איינפרלייבט ווערדן · איינגנטהום
ערווערבן · (ז) איינגנטהום · ערבגוט · ערבטהייל · (ח) באנד · גזעללשאפט ·
אחל אך · אך דאס · ווער וואללטע !

שיר ו | אגז פרי עץ ידוע אל גנת אגוז ירדתי :
איו׳ לח | אגל שם אחד לב׳ גופים מחולקים א טפה אגלי טל ·
ישעי׳ טו | ב שם מקום עד אגלים יללתה :
אגם ג׳ הו״ל א שם מקום מקוה מים ב׳ מ״ל · (א) והיה
ישעי׳ לה תה׳ קז | השרב לאגם · ס׳ לאגם מים · ר׳ ואגמים אוביש ·
יד שמו׳ ז איו׳ מא | ס׳ ואגמי מים · כ׳ ועל אגמיהם · (ב) כדוד נפוח ואגמון ·
פי׳ אגם מים כלומר איד העולה מן המים בחורף · ב גמי
ירמי׳ נא | הגדל על כל מים ב׳ מ״ל (א) ואת האגמים שרפו באש · (ב)
ישעי׳ נח | הלכוף כאגמון ראשו · ג מחט כפופה כאגמון לצור בו ה
איו׳ מ | רגים · התשים אגמון באפו :
שיר ז שמו׳ כד | אגן שם מזרק שררך אגן הסהר · ר׳ וישם באגנות :
יחז׳ יב | אגף שם חיל וצבא וכל אגפיו אזרה · והוא מטעם כנף
בלשון ארמי אשר בסתר כנפי צבא אנשי המלחמה
ישעי׳ ח | יחסו בני המדינה ככתוב והיה מוטות כנפיו :
דברי׳ כח | אגר ג׳ הו״ל · א אסיפה בנינו קל ולא תאגור · ב שם
נחמי׳ ב אסת׳ ט | מגלה ומכתב · ואגרת אל אסף · ס׳ אגרת
נחמי׳ ו שם | הפורים · ר׳ אגרות יתנו לי · ס׳ את אגרות המלך · פ׳
שם ו ש״א ב | חורי יהודה אגרותיהם · ג מעה כסף לאגורת כסף :
ש״א ב | אדב צער ועוצב בנינו הפעיל ולאדיב את נפשך :
איכ׳ ד | אדם ד׳ הו״ל א צבע ידוע בניניו ד׳ קל עומד אדמו
איכ׳ ד נחו׳ ב | עצם מפנינים · ופיעל מגן גבורהו מאדם · והפעיל
ישעי׳ א משלי כג | אם יאדימו כתולע · והתפעל יין כי יתאדם · ה׳ מ״ל (א)
זכרי׳ א במד׳ יט | רוכב על סוס אדום · (ב) פרה אדמה · ר׳ סוסים אדמים ·
ראשי׳ כה ויק׳ יג | (ג) ויצא הראשון אדמוני · (ד) נגע לבן אדמדם · (ה)
שם שם יד | בהרת לבנה אדמדמת · ר׳ או אדמדמות · כלם מורי׳ חוזק
שמו׳ כ | האודם · ב שם יסוד הארץ או מדינה מזבח אדמה ·
שם ג שם כג | ס׳ אדמת קודש · כ׳ ראשית בכורי אדמתך · ר׳ קראו
תלי׳ מט שמו׳ כ | בשמותם עלי אדמות · ג שם אבן יקרה אודם פטדה ·
ד שם אדם כללי או פרטי · או שם עיר ויברא אלהים
ראשי׳ א יו יהוש׳ ג | את האדם · יהיה פרא אדם · מאדם העיר :
ישעי׳ א | אדן ב׳ הו״ל א שם המושל נאום האדון ה׳ · ס׳
תלי׳ צה שם קי | מלפני אדון כל הארץ · כ׳ נאום ה׳ לאדוני ·
שם קלו שמו׳ כא | ר׳ וס׳ הודו לאדוני האדונים · כ׳ ואם אדוניו יתן לו
אשה · והוא לשון תפארת ליחיד · ושם הקב״ה הנכתב
והנהגה שניהם קמוצי הנו״ן לעולם למ״ב כי הראוי
אדונים כמו אלהים · אלא שבא ברבוי אחד עד״הכ וקרע
ירמי׳ כב | לו חלוני · ב שם מושב ובסיס לעמודים הנצבים ככר
שמו׳ לח שם כז | לאדן · ר׳ והאדנים לעמודים · ס׳ אדני כסף · כ׳
שם לט | ועמודיו ואדניו :
אדר ג׳ הו״ל א עוצם ושלימות בניניו ב׳ נפעל
שם טו ישעי׳ מב | נאדר בקודש · והפעיל יגדיל תורה ויאדיר ·
שם לג ירמי׳ ל | ג׳ מ״ל (א) אדיר ה׳ לנו · כ׳ והיה אדירו ממנו · ר׳
תלי׳ צג שם יו | אדירים משברי ים · ס׳ ואדירי כל חפצי בם · כ׳ יזכור
נחו׳ ב זכ׳ יא יחז׳ יז | אדיריו · (ב) אדר היקר · (ג) להיות לגפן אדרת · כ׳
זכרי׳ יא | כי שודדה אדרתם · ב שם לבוש מה ב׳ מ״ל (א)
מיכ׳ ב מ״ב ב | אדר תפשיטון · (ב) אדרת אליהו · כ׳ ויקח אליהו את
שם אסת׳ ג׳ | אדרתו · ג שם חודש שנים עשר הוא חודש אדר :

אהב אהבה ודביקות ג׳ ב״ל קל ויאהב יצחק את עשו · | ראשי׳ כה
ואהב את יעקב · ונפעל הנאהבים והנעימים · | מלא׳ א ש״ב א
ופיעל ורדפה את מאהביה · ב׳ מ״ל (א) התנו אהבים · | הוש׳ ב שם ח
(ב) בעבותות אהבה · ס׳ באהבת ה׳ את בני ישראל · | שם יא שם ג
כ׳ לא אוסיף אהבתם : | שם ט
אהל ב׳ הו״ל א אוהל ומשכן בניניו ב׳ קל ויאהל | ראשי׳ יג
עד סדום · והפעיל ולא יהל שם ערבי · והוא | ישעי׳ יג
חסר אל״ף · ומשקלו וימתחם כאהל לשבת · ס׳ כאהל | שם מ שם לח
רועי · כ׳ הרחיבי מקום אהלך · ר׳ ישליו אהלים | שם נד איו׳ יב
לשודדים · ס׳ ואש אכלה אהלי שוחד · כ׳ תרחיק עולה | שם טו
מאהליך · ב שם בושם מה · אהלים וקנמון · ובוא״ו | שם כב משלי ז
תי״ו מור ואהלות : | שיר ד
או מלת הטעם מורה הנבחר משני המסופקים ·
אוב או ידעוני : | ויק׳ כ
אוב ב׳ הו״ל א שם מין קסם אוב או ידעוני · ר׳ | שם
אל תפנו אל האובות · ב שם מין נאדות | שם יט
כאובות חדשים יבקע : | איו׳ לב
אוד ב׳ הו״ל א מלת הטעם מורה סבת הדבר ס׳ על
אודות בנו · כ׳ על אודותי ועל אודותיך · | ראשי׳ כא יהוש׳ יד
ב שם העץ שמנדרין בו האש אוד מוצל מאש · | זכרי׳ ג
ר׳ האודים העשנים : | ישעי׳ ז
אוה ג׳ הו״ל א תאוה וחמדה בניניו ג׳ נפעל לביתך
נאוה קודש · פי׳ שהקודש נחמד לבית עולמו | תלי׳ צג
שברא · והעולם שהוא בית ה׳ הוא החומד להתקדש בכל
קודש · ומטעם זה הוא לדעתי לישרים נאוה תהלה · | שם לג
אף כי הרד״ק יפרשהו מענין יופי בעבור נחות האל״ף ·
והטעם התהלה העולה מסבת הבחינה בפועל כפיו ית׳
כטעם במעשי ידיך ארנן היא נחמדת לישרי לב החומדים
לבחון חין ערך ודבר גבורות חכמתו ית׳ בכל גוצר למען
תהלת ה׳ יבשרו מענין בחינתם כטע׳ יודוך ה׳ כל מעשיך ·
ופיעל פה אשב כי אויתיה · והתפעל ויתאוו תאוה · | שם קלב שם קו
ד׳ מ״ל (א) ויתאוו תאוה · ס׳ הלל רשע על תאות נפשו · | שם שם י
כ׳ נגדך כל תאותי · (ב) מאוי רשע (ג) באות נפשה · | שם לח קמ ירמי׳ ב
כ׳ באותי ואסרם · (ד) הן תוי שדי יענני · פי׳ תאותי | הוש׳ י איו׳ לא
שיענני ה׳ · ב יופי בנינו נפעל הנוה והמעונגה · | ירמי׳ ו
והוא חסר א״ף · ב׳ מ״ל (א) נאות מדבר · (ב) תאות | תלי׳ סה משלי יט
אדם חסדו · פי׳ יפיו והדרו לעשות חסד · ג גבול בנינו
התפעל התאו לכם הראוי התאוו כמו והתאויתם | במד׳ לד
לכם · ומשקלו עד תאות גבעות עולם · פי׳ כל זמן | ראשי׳ מט
שיהיו ההרים והגבעות קיימים עד״הכ גבול שמת בל
יעבורון בל ישובון לכסות הארץ :
אוח שם חיה מה · ומלאו בתיהם אוחים : | ישעי׳ יג
אוי מלת קריאת הצער אוי לנפשם · ובתו׳ ה״א אויה לי : | שם ג תלי׳ קך
אול סכלות ג׳ מ״ל (א) ופי אויל · ס׳ ואויל שפתים · | משלי י שם
ר׳ ואוילים בחסר לב ימותו · (ב) ואולת בידיה | שם שם יד
תהרסנו · ס׳ ואולת כסילים מרמה · כ׳ וברוב אולתו | שם שם ה
ישגה · (ג) כלי רועה אוילי : | זכרי׳ יא

און

אגז איינען נוס : אגל טראפפן : אגם איין זעע · איין זומפף · (ב) שילף ·
(ג) איינע אנגל : אגן איין בעקן : אגף זייגע העערע , בשילר ,
הילפס טרופפן : אגר זאמלן · (ב) איין בריף · (ג) איינע זילבר מינצע :
אדב בטריבן : אדם ראט זיין · (ב) גרעטהעט · (ג) האכראט זיין (וכ׳
טעם ההפעיל לפי שבאדמימותו הוא מאדים פני כל דבר הסובב בו) · (ד) זיך רעטהן , פערבן ·
(ה) ראט · (ו) רעטליך · ראטר ארט · (ז) האכראט · (ח) ערדע · (ט) לאנד ·
ערדרייך (י) איין רובין · (יא) דער נאמי דעם ערסטן מענשן · (יב) איין מענש
(יג) דער נאמי איינר שטאדט : אדן דער העררר · (ב) דער פוס איינר
זיילע : אדר פרהעררליכט · (ב) פרהעררליכן · (ג) מעכטיג · ערהאבן ·
(ד) פירשט · (ה) מעכטיג · גוואלטיג · (ו) פראכט · גלאנץ · (ז) שען ·
אנזעהנליך · (ח) איהרי מאכט , גוואלט · איהר אנזעהן (וא״כ הורא השלימות
בזה השם על ד׳ ענינים והם היופי והחכמה הגבורה והקדושה) · (ט) מאנטל · שהרנקלייד :
אהב ליבן · (ב) דיא בליבטן · (ג) ליבהאבר · בוהלר · (ד) ליבשאפט ·
(ה) דיא ליבע : אהל צעלט אויפשלאגן · (ב) איין צעלט · (ג) וואהנונגן
(ד) גווירץ־נעגליין (ה) לדעת אחרים הוא נטע שקורין בלע״ז אלאע ·
או אדר : אוב איינע ארט צויברר , דיא טאדטע בשווארן , אוס זיא אוים
איהרן גרעברן הערויף צו בריגגן · (ב) שלויכע : אוד אוס ווילן (ב)
איין לעשבראנד : אוה אנסטענדיג · ווינשנסווערט · (ב) ציהמט
פראמט · (ג) בליבן · גפאללן פינדן · (ד) זיך גליסטן לאסן · (ה) ווילן ·
לוסט · בגירדע (ו) זעהנזוכט · (ז) דיא ווינשע · (ח) דאס בשטרעבן ·
(ט) מיין וואונש · (י) דיא ליבליכע · (יא) אויען · פלורן · ליבליכע פעלדר ·
(יב) דיא צירדע · (יג) גרענצע ציהן · (יד) דיא גרענצע : אוח מערקאצן :
אוי וועה : אול איין טהאר · (ב) איינע טהעדין · דיא טארהייט ·
(ג) טהעריכט :

אות א

אבב שם צמח הצומח ועולה כקנה · ב׳ משקלים לו · (א) עודנו באבו לא יקטף · פירוש בעוד שהגומא רענן כעץ ולא הגיע עוד עת כריתתו ייבש · רבוי לראות באבי הנחל · וי״מ מטעם ואנביה שגיא · שפי׳ פרי · (ב) כי השעורה אביב · פי׳ כבר צמחה כקנה · בחורש האביב · פי׳ בחורש שהתבואה כבר צמחה לשעתו כקנים :

אבד ענינו אבידה ג׳ בנינים לו · קל עומד ותורה תאבד מכהן · ופיעל יוצא לאבד נפשות · והפעיל והאבדתיך מן הארצות · ה׳ משקלים לו · (א) על כל אבדה · סמיכות לכל אבדת אחיך (ב) באבדן מולדתי · (ג) שאול ואבדון · החומר הראשון נקרא שאול ואברון · מצד ההויה וההפסד הסובב עליו גלילים · כי מצד ההויה נקרא שאול ע״ש שהוא משאיל החומר להוות ממנו כל מתהווה · ומצד ההפסד ההוה בהשבת השאלה נקרא אבדון · ועיין שפה אחת שורש שאל · (ד) שאול ואבדה · (ה) לדעת קצת מפרשים ארמי אובד אבי · פי׳ יעקב שגר בארם והיה עני ר״ל אובד לשעתו הוא זה היה אבי :

אבה ד׳ הוראות לו · **א** רצון וחפץ · בנינו קל עומר היאבה רים עברך · ג׳ מ״ל (א) חלפו עם אניות אבה · פי׳ האניות אשר לתאוה יבקשו נפרד בום · (ב) אבי יבחן איוב · פי׳ חפצי שינוסה · ג׳ ותפר האביונה פי׳ יבטל כח התאוה · **ב** שם תאר לרש ב׳ מ״ל · (א) לא יהיה בך אביון · כינוי ולאביונך בארצך · רבוי מאנקת אביונים · כ׳ אביוניה אשביע לחם · ס׳ אביוני עמך · (ב) למי אבוי · פי׳ קצתם למי עוני · **ג** שם ההורים או רב וגדול או קדמון או ממציא דבר חדש · היש לכם אב או אח · וישימני לאב לפרעה · ס׳ כי אב המון גוים נתתיך · ובתו׳ יו״ד אבי מלכה · אבי כל תופש כינור ועוגב · כ׳ ונחיה מאבינו זרע · ר׳ שרה לבית אבות · ס׳ ואבות אבותיך · **ד** שם הצער למי אוי למי אבוי :

אבח שם ברק ולהט אבחת חרב · וי״מ אותו מטעם בעתה ופחד כמו אבעת בחילוף אח״הע · וי״מ כמו טבחת בחילוף האל״ף בטי״ת באט״בח :

אבך ענינו גאוה וגבורה · בנינו התפעל ויתאבכו גאות עשן · פי׳ עלה כליל הרשעה ועשנו :

אבל ה׳ הו״ל **א** אבל ועצבון · בניניו ב׳ קל עומד כי אבל עליו עמו · והתפעל ויתאבל על בנו · ב׳ מ״ל (א) אבל שאולה · ס׳ כאבל אם · ר׳ לנחם כל אבלים · ס׳ לשום לאבלי ציון · כ׳ לו ולאבליו · (ב) והפכתי חגיכם לאבל · ס׳ כאבל יחיד · כ׳ ושלמו ימי אבלך · **ב** שממון והשחתה · ב׳ ב״ל קל עומד ונפשו עליו תאבל · והפעיל יוצא ויאבל חיל וחומה ומשקלו דרכי ציון אבלות · פי׳ נשחתות · **ג** שם מישור אבל מחולה · **ד** שם מקום או פלג מים לפני האובל · ס׳ אובל אולי · **ה** מלת הטעם לאמת הדבר · אבל אשמים אנחנו · ויורה סתיר׳ הנחשב אבל שרה אשתך :

אבן ג׳ הו״ל **א** שם אבני מחצב משקלו והאבן הזאת · כ׳ ישליכו איש אבנו · ר׳ על מרצפת אבנים · ס׳ ואבני מחצב · כ׳ עד השאיר אבניה · **ב** שם כלי שהיוצר עושה מלאכתו עליו העשוי כתבנית רחים ורכב · עושה מלאכה על האבנים · **ג** שם הסוג והמין וכל קיבוץ עם · משם רועה אבן ישראל · וזאת ההשאלה היא מטעם ההורא׳ הא׳ כי מהות כל אבן הוא קיבוץ חלקי החול אשר שבו להיות עצם אחד באבן · וככה כל הפרטים הנקבצים תחת אחד הכללי והיו לאחדים תחתיו · יכנהו הכתוב בשם אבן · ומרביתו וראיתן על האבנים · פי׳ תראו מאיזה סוג הם זכר או נקבה · ולכן בא ברבוי הזוגות :

אבס ג׳ הו״ל מטעם אחד **א** פיטום הבהמה בנינו קל משור אבוס · וברבורים אבוסים · **ב** שם מקום שאוצרין בו התבואה · ב׳ מ״ל (א) באין אלפים אבוס בר · פי׳ אם אין בקר אין תבואה באוצר · (ב) פתחו מאבוסיה · **ג** שם מקום שנותנין בו מאכל לבהמה ואבוס בעליו · כ׳ אם ילין על אבוסך :

אבק ב׳ הו״ל **א** שם קיבוץ חלקים דקים שנגים יהיו עפר או סמנני׳ שחוקים · ב׳ מ״ל (א) אבק ועפר · ס׳ וענן אבק רגליו · כ׳ יכסך אבקם · (ב) מכל אבקת רוכל · **ב** התאמצות איש עם רעהו והתפתלותו עמו להפילו ארצה · בנינו נפעל ויאבק איש עמו :

אבר ב׳ הו״ל **א** חוזק · ב׳ מ״ל (א) אביר ישראל · (ב) כאביר יושבי׳ · הוטלה תנועת האל״ף על הכ״ף · ס׳ אביר הרועים · ר׳ לחם אבירים · פי׳ לחם שמים החזקים כראי מוצק · ס׳ אבירי לב · כ׳ דהרות אביריו · פי׳ קול פסיעות הסוסים החזקים · **ב** עופפות וכנפים בנינו הפעיל יאבר נץ · חברו החצים · פי העיפו כלומר קלעו · והראוי האברו · ב׳ מ״ל (א) אברה חסידה · כ׳ באברתו יסך לך · ר׳ ואברותיה בירקרק חרוץ · (ב) אבר כיונה פי׳ כנף :

אגד שם קישור המקובץ · לאגדה אחת · ס׳ אגדת אזוב · כ׳ ואגדתו על ארץ יסדה · ר׳ התר אגדות מוטה :

אגן

אבב שטיהל · שטענגל · (ב) ראהר־גוועקסי · (ג) דיא פרוכט · (ד) אויפגעשאסען · (ה) אעהרן־מאכאט :

אבד פרלאהרן געהן · (ב) אויסראטטן · (ג) דאם פרלאהרנע · דער פר־לוסט (ד) דער פרדערב · אונטרגאנג · (ה) גרונד מאטעריע · מאטעריא פריקא · דאם קאאם · (ו) איין אונגליקליכר (ולדעת אחרים הנה זה טעם תנו שכר לאובד (משלי ל״א) · אבל טעם ארמי אובד מענין תועה · זיך פרליהרן · פר־אירען · כטעם תעיתי כשה אובד · איין הערום אירנדר · פראירטר ·

אבה וואללן · (ב) לוסט שיפי · (ג) מיין וואונש · (ד) דיא בגירדי · (ה) איין שמאכטנדר · כאטדירפטיגר · (ו) עלענד · כאטדורפטע · (ז) פאטר · (ח) אנפיהרר · (ט) דער ערסטי · ערפינדר · (י) פאמיליע · (יא) פארפאהרן · (יב) וועהקלאגי : **אבח** דאם בליצן אדר שרעקן דעם שווערדם : **אבך** זיך איין דיא העהי העבן (ול״נ שהוא מטעם בוך אע״פ שאינו מגרשו זיך איין ווירבל דרעהן · היות מתולדות העשן שלא יעלו חלקיו בדרך ישרה זא״ו · כי אם יהיו כנבוכים זה עולה וזה יורד זה פונה לימין וזה לשמאל · כי ההתנבכות כבר נכלל בשם גאות · ושעור הכתוב חלקי עשן המתגאים יתאבכו וזה טעם הרבים) :

אבל טרוירן · (ב) זיך הערמן · (ג) טרוירנד · איין טרוירנדר · (ד) דיא טרויער · (ה) וויסטי זיין · (ו) פרוויסטן · פרהעערן · צרשטעהרן · (ז) פרעדעט · (ח) אייני עבני · (ט) דער באך · (י) פירוואהר · (יא) וואהרליך (והוא א׳ באמת · כי סתירת הדבר יאמת המתנגד לו · אך הו״ל שמשו במלם הואת לסתירת איכות המאמר הקודם · זאנדרן · אבר) : **אבן** דער שטיין · (ב) דרעה־שייבי · (ג) גשלעכטססטאם · (ד) גשלעכטסלייכן (ולדעת הרד״ק הוא שם משבר דער קריסשטול · אך דעת הרה״מ נכונה) : **אבס** גמעסטעט · (ב) מאגאצין · קארן־בהעלטר · (ג) דיא קריפפי : **אבק** שטויב · (ב) גווירץ (וכ׳ שהטעם על הבושם הנדק · גווירץ שטויב) · (ג) זיך ריבגן :

אבר דער מעכטיגי · (ב) (ולד״א הוא תואר הפעל מענין ורוח כביר · מעכטיגליך) · (ג) דער מעכטיגסטי · פארכעהמסטי · (ד) היממלשקאסט · (ה) מוטיג · (ו) בשוויבגן · בפיעדרן · (ז) פליגל · שוויכגן ·

אגד פרבינדונג · גזעללשאפט · (ב) איין בונד : (ג) דאם באנד · דיא אייבטראכט · האדמאניא · (ד) דיא באנדי :

שירת רועים

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... וכבר ... [illegible]

[illegible]

ר׳ [illegible]

נאום הצעיר יצחק לבית לוי פה ברלין [illegible] (ביבליאטעק [illegible]) על אחד השרים [illegible] כ׳ משלי [illegible]
בן ברכי׳ [illegible] ... [illegible] ... [illegible]
גם [illegible] ... [illegible] ... [illegible]
ג׳ [illegible] ... [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible] גדולים · **והי׳ מעשה הצדקה שלום :**

הקדמה

עם מולא שפתם כי היתה מליצתם משונה מכוונתם :

(ח) **יפרש** הבנינים מי העומד בהוראתו ומי היוצא · ויותר מהמה בבנין הקל יען רבו העומדים בו · ואם המצא ימצא לו כינוי בכתובים · יהיה לפעמי׳ המכונה למשל על ההוראה ההיא או אז לא יוכרח לבאר אותו יען כינויו יעיד בו :

(ט) **יחלוק** כל משקל לשתי מחלקות · לנפרד ולכינוי ולסמיכות ביחיד · וכן לרבים מספר כלם שוה · ויורה על כל חלק מהחלקים האמור משל מליצה מהכתובי׳ לידע ולהודיע מה תארו באותיות ובנקודות בכל חלק מחלקיו · ואם הפקד יפקד איזה חלק משתי המחלקות אזי ידע המעיין כי לא נמצא למשקל ההוא זה החלק בכתובים · ומוכרח המדבר לתת עינו ולבו על המשקל ההוא לדעת מה משפט החלק ההוא בשינוי ביום שידובר בו :

(י) **לא** ידלג מנביא לנביא במשליו · כי אם יוכל להעיד עדים על כל משפטי השרשים מספר אחד בספרי הנביאים לא יכביד על המעיין לבקשו בספר אחר · בלתי אם בהעדרם בספר ההוא או אם נשמע במשל ההוא איזה דבר חדש שאז אין הטורח שוה בנזק הדבר החדש ההוא · לכן נבחר למו הדילוג במשל ההוא :

(יא) **יעיר** הערות בצדק ובמשפט אשר להם שם בשלשה · א׳ אם להבין דעת איזה ביאורים שכליים על קצת מקראי קודש אשר יקשה ביאורם על המפרשים · ב׳ יצא לדון בדבר החדש לבאר גדרים עצמיים והבדלים מהותיים בין קצת השרשים המשתתפים בהוראה ומובן אחד כמו ההבדל שבין בושה כלימה חפר חרפה חיוור · וההבדל שבין חכמה בינה דעת וזולתם מהמשתתפים יעוין בשרשיהם · ג׳ יעירו ויעוררו כוסף נמרץ להשכיל באמיתתו ית׳ ולאהבה אותו באהבת הרוממות ;

(יב) **ידון** רב לו בהעתקה האשכנזית אשר העתיק כל שרשי ל״הק לכל חלקי הלשון שם פעל מלה · שמות מקרים ותארים בכל ההוראות למיניהם את הכל העתיק בכמה לשונות שונות יבוטאו בלשון אשכנז עד איש לא נעדר · ועשה להעתקה ציונים וסימניות באותיות אלפ״א בית״א בגליונים אשר בגוף הספר למען הכיר ההעתק אל המעותק :

(יג) **גם** מלך החומר יש לו שלימות מעלה כי נדפס בדפוס מבוכת באותיות מהודרות וחדשות ובשורות מרווחות ודיו ונייר יפה וסידור מהודר עד שהוא תאוה לעינים ונחמד להשכיל בו · הן אלה קצות מעלותיו הנשקפות כמו שחר המשחר בבחינה והשקפה ראשונה · ועוד רבות במעלות יודעו לכל עוברי בעומק העיון בזה החיבור :

תועליות הספר

(א) **ילמד** דעת נחות שפת ל״הק בכל חלקי השרשים ביום שידובר בם על שערי המבטא · וכל המרגיל א״ע ללמוד בזה החיבור יוכל לדבר נחות אף כי לא למד עדן מקרא · ויותר מהמה מי האיש החפץ בטובת בניו ותלמידיו אחריו אשר לא יתגאלו בביאור משובש במקרא · יוכל להרגילם בלימוד זה החיבור טרם יבינו במקרא למען ידעו להזהר מביאור משובש · כי שבשתא כיון דעל על ולא יוחן אחריו הביאור האמיתי :

(ב) **מי זה** ישים עינו ולבו על זה החיבור כביר ימצא קרוא מקרא מפורש ושום שכל בגדולי המפרשים הפשטנים כמו רש״י והראב״ע ורשב״ם ורד״ק · לא זו שיוכל להבין בדברי המפרשי׳ הקדמוני׳ · אלא אף זו שיוכל לחדש ביאור חדש מעתה · אם ישים עינו ולבו לעיין בחיבור זה מה שנאמר בכל שורש משרשי הכתוב שרוצה לבארו · ומהם יראה וכן ישא משך ביאורו בנקיון הגאות ובבר הפשט הנאות לדיקדוק הלשון · וכל מבאר שיפרש מקראי קודש בלי עיון בס׳ השרשים זה או של הרד״ק ז״ל הוא גבר לא יצלח בביאורו · ובלי ספק שילך נתעה ושובב כסוס בלי רסן וכאניה בלי תורן יען כי ס׳ השרשים המיוסד לפי הדקדוק הוא אור מאיר חשכת הסכלות ולאורו ילך המבאר חושך בנתיבות ביאורו · וגם רש״י והרד״ק ז״ל היו להם שרשי ר׳ מנחם בן סרוק ודונש ור״י חיוג ור׳ יונה · וחיבוריהם היו להם לעינים בביאורם · וגם הרב החכ׳ מהו׳ משה דעסוי ז״ל בתרגומו על התורה נראה שלא זזה עין בחינתו מעוין בשרשי הרד״ק ולא הניח דבר קטן או דבר גדול אשר לא עיין עליו בו :

(ג) **כל** רב ואב יוכלו ללמד לבניהם ולתלמידיהם מקרא מפורש בלשון אשכנז לא מתוך ההעתקה המתרגמת כל חלקי הלשון למוצאיהם בשרשיהם · ולא יתגאלו עוד בלשון אשכנז משובש אשר אין תבונה למו :

(ד) **מי זה** ידבנו לבו למלא ידו להעתיק אי זה ספר מספרי הנביאים אל לשון אשכנז יקל לו למצוא דברי חפץ · כי כל הדבר אשר יקשה ממנו להעתיקו ימצאהו איש איש על מקומו · דבר דבור על אופניו בשרשו · וממנו יראה וכן יעתיק :

(ה) **מי** האיש החפץ לחזות בנועם ביאורי מקראי קודש מתוקים מדבש ונופת צופים · יקח ערוכתו בהערות אשר נעשו אדנים לעמודים :

(ו) **מי** בעל נפש משכלת ואשר לו לב מבין בגדרים העצמיים · יתענג למראה עיניו בביאור קצת הגדרי׳ וההבדלים העצמיים אשר בין שורש לשורש משותפי ההוראה בכתובי׳ · ומהם יראה וכן יעשה בשאר השרשי׳ משתתפי ההוראה · כי לא דבר ריק הוא מחקר הגדרים המהותיים · אף כי בשרשים משתתפי׳ ההוראה לפעולות הנפש בדבר תכונותיה · אשר לא רבי׳ יחכמו בם · ולו חכמו ישכילו שמות הגדרי׳ לכל נברא לכבודו ונקרא בשמו או היו מיודעי שמו ית׳ ע״פ פעלו · וזה תכלית כל מדע ופרי כל חכמה :

(ז) **כל** המליצות והפיוטים חדשים עם ישנים יבחנו על ידי זה החיבור בחינה נאמנת אי זה מהם נאו ואי זה מהם נשתבשו · וכהתוך כסף בתוך כור אשר יבחן המנסה לדעת כמות המעורב בו · כן יצרפו ויתלבנו המליצות על ידי זה החיבור להסיר בדילי שבושיהם :

עת הזמיר הגיע וקול השיר נשמע בי״א תנועות · אשר שר אחד השרים לכבוד המחברת · לשם ולתהלה ולתפארת · ·

מה נכבד יום דשאו נאות מדבר צחות
בפרוח עלי תלמי המליצות נכוחות
בהרת ניר לשפה ותשרש שרשיה
אז צמחו יפי פרי תאר בר שפתים
גדלו והצליחו כערבים עלי מים
אף אמרת אל נתנה פרי פירושיה

יצחק ידיד יי גיל באל וחנך דעת
הוד החכמה שמח ירית חץ תשועה
קלעתו אל מטרת צחות שפת אמת
רשפיך רשפי המדע וההבונה
יפלו בלב דוברי מישרים ואמונה
יקר ברגש פנימה למו החותמות

אמנם אתה הוא החיית לשון עבר
נפחת רוח חיים בשוכבי קבר
ויציצו מעיר כעשב הארץ
עשו שורש למטה נשאו פרי למעלה
כאהלים נטיו כגנות עלי נחלה
גשם נדבות תניף תפלטם מקרץ

נוראות בצדק תען בספר שפת אמת
צחות ותבונה זו אל זו נואמת
קרוב לנו האיש מגואלנו הוא
הוא יעמיד ארמון הצחות על תלו
הוא יבנה למדע בית מדות מזבול לו
הוא יטע שורש למבטא והוא יכוננהו

הסכמת הרב הגאון הגדול המפורסם מהו׳ צבי הירש נר״ו אב״ד ור״מ דק״ק ברלין והמדינה יע״א

עם היות נדר גדול נדרתי ובעו״ה מינה לא אזוע לבלתי תת ידי עם הדפסת ספרים חדשים בחדושי תורתינו הקדושה מכמה טעמים הכמוסים עמדי פן יחשדני שומע ויחרו על חברי׳ · מ״מ לאשר נדבה רוחו של הרבני המושלם המדקדק כמהו׳ יצחק משאטנאב לסדר חבור א׳ על שרשי לשונינו הקדוש בתכלית השלימות · ולדפס גם ספר המכלל להרד״ק · וביותר באור טעמי׳ למלות המורדפות והנכללים בשורש א׳ והמה נפרדו למיניהם · ולדעתי הס׳ הזה יש בו תועלת מרובה מי חכם יצין זאת · גם חיבר ס׳ מדות הנפש הן הן תקוני׳ · הן הן ענותי׳ · ידעתי את האיש ואת שיחו נאה לעורר הלבבות ולשנות בדרך קצרה להטות לבב גבר · וכל יודע מבין ימצא בחבורי תועלת · וכסיל יפרוש אוולת · ובהיות כי באלו לדעתי ליכא למיחש לכולהי טעמי העולה על רוחי · לכן אף ידי תכון עמו לחזק בס׳ מליו · ובתוקף גזירת נח״ש לבל יקום איש להסיג גבולו ולהדפיסו שנית משך עשר שנים רצופי׳ · הכ״ד החותם על דבר אמת יום ד׳ ד״ו אלול תקמ״ג לפ״ק : הק׳ צבי הירש

גם אלה דברי הגאונים שלומי אמוני ישראל אנשי השם אשר עלו בהסכמה על הדפסת השרשים

ראו ראינו מעשה אצבעותיו של המחבר החכם השלם הרבני מהו׳ יצחק לבית לוי איש סטנאב אשר כוננו ידיו ס׳ השרשים והוא חיבור נחמד להשכיל בכתובי׳ ולהבין במקרא מפורש ושום שכל בביאורי מפרשי המקראות על שפת לשון הקודש · ולו שם בשלשה ספרים · שפת אמת · דברים אחדים · שפה אחת · ועד הרביעי לא יצא לאור אבל הוא הדבר הבא בכלל ההערות אשר העיר בחלק הראשון ממנו · ונאמר מי יתן איפה ויכתבון מליו בעט ברזל ועופרת · ושיה זה מסלול ודרך הקודש ללמד ביהודית דבר חוק ומשפט לה״ק ולא יוסיפו המליצים והפייטני׳ לדבר עוד בלעגי שפה · ומפרשי מקראי קודש לא יתעו מעומק פשוטו של מקרא · ויען המחבר ויאמר אל תעירו ואל תעוררו את האהבה לדפוס עד שיתפלו הקונים הנגשים על החתום והגלוי לקחת הספרי׳ במקח קצוב · כי ירא אנכי פן יהרסו לשנות מוצא שפתם ולמשוך את ידיהם אחר שנמנו לדבר מצוה זו · ואיככה אוכל וראיתי באבדן עמלי בענין רע · ועתה אם טוב בעיניכם גזרו אומר על החתומים לבל ישנו מוצא שפתם ואז אקרב אל המלאכה לעשותה · ויוציא את כתב הדת ויראנו חתימות ידי אנשים רבים וכן שלימים אשר באו בברית לקיים דבר לקבל כל חלק מחלקי ספר השרשים בכסף א׳ ר״ט · ונאמר אין הנה האנשים האלה שלימים הם אתנו קיימו וקבלו עליהם לקחת במקח הקצוב הספרי׳ · ובאו על החתום : וח״י תעיד עליהם כשט״ח גמורים שכל המשנה ידו על התחתונה יקא עליו׳ במי שפרע · ואם הם גזרו על עצמם איך נקום ונגזור גזירה לגזירה · אף כי אפס עוצר ועזוב בישראל · וכעת יאמר ליעקב כי לא כ״חש ביעקב · אולם ידענו זאת שלא ימשכו הנמנים את ידיהם · כי שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ימצא בפיהם לשון תרמית תחוקנה ידיך קום ועשה : ועתה אתם זרע ברוכי ה׳ עליכם זאת המצוה מוצא שפתיכם אל תשנו · אמת קנו ואל תמכרו במעט טובת הנאה מחירה · והיה מעשה הצדקה שכר פרי תנובות ורבות הדעת בבית ישראל ויקוים בנו **ומלאה הארץ דעה** את ה׳ כמים לים מכסים · וגזירת נ״חש על המדפיסי׳ שלא להדפיס ספר השרשים וס׳ המכלל להרד״ק מיום כלות הדפוס של אלה הספרי׳ משך עשר שנים · דברי המדברי׳ לכבוד התורה ולומדיה ·

הק׳ יוסף בע״מ פורת יוסף חו״בק פפ״דא
הק׳ מרדכי זאב חו״בק לבוב · הק׳ אברהם מרדכי חו״בק זאלקוי
הק׳ ישראל בער מגזע צבי חו״בק זלאטשוב

הק׳ יצחק אייזק היילפרין חו״בק סקאהל · הק׳ נפתלי לבית לוי מבראד
הק׳ יוסף חו״בק מעזריטש · הק׳ צבי הירש חו״בק מאהלוב
הק׳ חיים מצאנז · הק׳ שמעלקא ליב חו״בק דענמיין

ואני זאת בריתי · הנה באתי במגלת ספר כתוב הדור הוא לכבוד סר התעודות · ונגיד המדות הנכבדות · נגיד הנדיבים החכם השלם הר״ר דוד פ״ל ני׳ ותשואות חן לאחיו הנעימים · חכמים ושלימים · ה״ה נשיא א״י וגובה דק״ק ברלין מו׳ איצק · ואחיו הנגיד הר״ר אלי׳ · ואחיו שוע בנדיבים הר״ל בונם · בני מו׳ דניאל יפה פ״ומ דק״ק ברלין · ויקר אתיהם ונשיאהם כלם יעמדו על הברכה · יבלו בטוב ימיהם ושנותם בנעימים :

מעלות הקדמה הספר

ראשית חכמה פליאה ותכליתה אמת וצדק

כתוב חרוז הוא לאסף המשורר פרשה ז״ן · ופי׳ כל הדבר הקשת יביא את בעליו אל הפליאה להתפלא מדבר זר לפי טבע הנמצא ההוא · ואחרי התפלא והשתומם כשעה חדא ישוב יתחכם בחכמה לדעת מה זו נסבת הדבר ההוא הנפלא · ואחרי שלימות המחקר יבין דעת האמת והצדק מהבלתי צדק · ומי שלא יתפלא לא יחקור · ומי שלא יחקור לא ישיג האמת · וכ״כ חכמי האמ׳ שהפליאה היא השער הראשון מנו״ן שערי בינה ורמז לדבר שראשית הלימוד נק׳ א״ף פלא בהיפוך אתון כאו אמרי׳ תאמר אם הפלא תא״ף חכמה · והוא הדבר שכל דורש איזה דרוש ומחקר יעיר ספיקות ומבוכות בדבר הדרוש ההוא טרם ידרוש למען יעיר הפליאה בלב השומעים ויעידו ויעוררו את לבם אל המחקר ויטו אזנם אל הדרוש · ולולי העיר הפליאה היה כדורש אל המתים · ויותר מזה כל חובר חברים אם לא יפליא חין ערך ודבר גבורת החכמה אשר יבאר בחיבורו יהיו ספרו כדברי הספר החתום אין דורש ואין מבקש · ואף כי איש כמוני חובר חיבור בצחות לשונינו הקודש ושפתינו אתנו היא דורש אין לה כעת וכי לא רבים יחכמו לדבר צחות בשפה ברורה על כן ראיתי כי טוב הוא להעיר בזה על פליאת חכמת לה״ק · ולבאר שמין דבר מני נתיבות פליאות צחות לשוננו אשר דרכה רגל השגתי בה · ואעירה ואעורר קצת הנרדמים בתרדמות העצלות · אולי ייקץ מי לא נם שנתו עדנה ויתאוו תאוה במדבר להשביע בצחצחות נפשו · והיתה לו נפשו המדברת לפליטה גדולה · אלה איפה הם מעגלי נתיבותיו ·

(א) **לא** הניח דבר קטן ודבר גדול ממלות לשון הקודש לשרשיהם · אשר לא הביאם בזה הספר · ובו ימצא המעיין דוגמאות לכל מבטא שפת העברית כפי מה שהם בתורה נביאים וכתובים עד איש לא נעדר :

(ב) **כל** מלה אשר לה ביאורים שונים לדעת המפרשים השונים יביא בזה כל הביאורים השונים · והבוחר יבחר הביאור הטוב בעיניו כפי המשך הכתובים הניאות לדעתו :

(ג) **קצת** מקראי קודש אשר המה בכתובים קשי התבונה יבאר בזה ביאור נגלה כפי הפשט הניאות לדיקדוק הלשון · כמו כלי חמס מכרותיהם · וכמו אך לא בעי ישלח יד עיי שורש כלה ושורש בעה · וזולתם מהכתובים אשר לא ידעו המפרשים אנא יפנו בביאורם יבאר רובם בזה ביאור קל וקצר :

(ד) **יבאר** בכל שורש בכמה הוראות ומובנים ישמש בו בעל הלשון · ועל כלם יעיד לו עדים נאמנים ממקראי קודש איך שמשו בו בעלי לה״ק בכל הוראה ומובן למינהו :

(ה) **כל** הוראה לה שם בשלשת מחלקות הלשון ש׳ שפ״מ ר״ל שם פעל מלה :

(ו) **הוא** שמוציא והמביא במספר ובמפקד כל הבנינים והמשכלים לכל הוראה ומובן עד שיאמר כי הוא זה המובן יש לו ד״מ שלשה בנינים וארבעה משכלים · וזה המובן יש לו כך בנינים וכך משכלים ויוצא בזה יבאר בכל הוראה מספר מפקד בניניה ומשכליה ומלותיה הנמצאים שהם בכתובים :

(ז) **בשמות** יפקוד כל הבנינים והמשכלים על צבא הוראותיהם · יען ששינוי הבנינים והמשכלים ישנו ענין ההוראה והמובן כמו שורש ברך אשר בבנין הקל ובנין הפעיל יורה כריעה · ויברך על ברכיו · ויברך הגמלים · ובבנין פיעל יורה ברכה · ויברך דוד · וככה שורש חרש בהפעיל יורה שתיקה לבד · והחריש יעקב · ובקל יורה ג״כ חפירה וחרישת שדה · על גבי חרשו חורשים · וכן בשינוי המשכל חרש ברזל · הוא אומן · לא תקלל חרש · הוא ערל אזנים · בחריש ובקציר · הוא חפירה וחרישת שדה · וכיוצא בם בשאר ההוראות לשרשיהם כלתם ישתנו לפי שינוי הבנינים והמשכלים לכן יקרא שם לכל הבנינים והמשכלים שתחת כל הוראה והוראה לבלי היות שם עירוב פרשיות כי ישגה השוגה לבטא בשפתיו דבר אשר לא כרצונו · כאשר קרה לפייטנים רבים וכן שלימים אשר לא ידעו להזהר בזה ויבטאו בשפתם ולבם לא נכון

עם

חלק ראשון

מספר

השרשים

המכונה

שפת אמת

ללמד בני יהודה צחות לשון הקודש מתורגם אשכנזי · להבין במקרא מפורש ושום שכל בביאורי המפרשים הפשטנים כמו רש"י וראב"ע וזולתם ·

נמו איש לבב אשר נדבה רוחו אותו לחדש דבר מעתה · ולפרש מקראי קודש בביאור חדש כפי הפשט הניאות לדיקדוק ל"הק · ימצא עזר למלאכתו בזה החיבור · כי יורנו בדרך יבחר לכתוב יושר ודבר אמת אם ישים אליו לבו ורוח בינתו אליו יאסוף · יען דרכי מבטא ל"הק מצוינים באותותם לשרשיהם · והוא המוציא והמביא במספר צבא ההוראות השונות לכל שורש · ומונה מספר לבניני הפעלים אשר בכל הוראה מי היוצא ומי העומד בהוראתו · ובשמות יפקוד צבא המשקלים לכל מובן מהמובנים השונים אשר בכל שורש · מי יסמך ומי יכונה ומי יתרבה ·· ואיך יטה המטה עקלקלות נטייתם · ויותר מהמה מי זה ימלא את ידו לקרבה אל המלאכה להעתיק איזה ספר מל"הק אל לשון אשכנזי ימצא עזר בהעתק האשכנזי העשוי ארנים לעמודים · אשר הונף ואשר הורם מבחורי חמד יורעי דעת ומביני מדע בכל ספר ל"הק ואשכנז ·

וגם המלמדים מקרא לילדי בני ישראל ירוו נחת בזה הספר לבאר כל מלה בלשון אשכנזי צח · ולא ילמדו עוד איש את תלמידו לדבר בלעגי שפה · ומי אלם יבין דעת הגדרים המהותיים בהערות אשר נעשו אדנים לעמודים :

ברלין

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

בדפוס חברת חנוך נערים שנת התקמ"ז לב"ע

Hebräisch=Deutsches Lexicon

zum Gebrauch der jüdischen Schulen.

Erster Theil,

worin die Derivationes und Compositiones aller Wurzelwörter, sowohl der Nominum als des Verborum, wie auch ihre Bedeutungen, auf eine leichte Art zu finden,

herausgegeben von

R. Isaac Moses.

Berlin, 1787.

Im Verlag der jüdischen Freischule.

חלק ראשון
מספר
השרשים
המכונה
שפת אמת

ללמד בני יהודה צחות לשון הקודש מתורגם אשכנזי · להבין במקרא מפורש ושום שכל בביאורי המפרשים הפשטנים כמו רש"י וראב"ע וזולתם ·

מי איש לבב אשר נדבה רוחו אותו לחרש דבר מעתה · ולפרש מקראי קודש בביאור חדש כפי הפשט הניאות לדיקדוק ל"הק · ימצא עזר למלאכתו בזה החיבור · כי יורנו בדרך יבחר לכתוב יושר ודבר אמת אם ישים אליו לבו ורוח בינתו אליו יאסוף · יען דרכי מבטא ל"הק מצויינים באותותם לשרשיהם · והוא המוציא והמביא במספר צבא ההוראות השונות לכל שורש · ומונה מספר לבניני הפעלים אשר בכל הוראה מי היוצא ומי העומד בהוראתו · ובשמות יפקוד צבא המשקלים לכל מובן מהמובנים השונים אשר בכל שורש · מי יסמך ומי יכונה ומי יתרבה · ואיך יטה המטה עקלקלות נטייתם · ויותר מהמה מי זה ימלא את ידו לקרבה אל המלאכה להעתיק איזה ספר מל"הק אל לשון אשכנזי ימצא עזר בהעתק האשכנזי העשוי ארנים לעמודים · אשר הונף ואשר הורם מבחורי חמד יודעי דעת ומביני מדע בכל ספר ל"הק ואשכנז ·

וגם המלמדים מקרא לילדי בני ישראל ירוו נחת בזה הספר לבאר כל מלה בלשון אשכנזי צח · ולא ילמדו עוד איש את תלמידו לדבר בלעגי שפה · ומי חכם יבין דעת הגדרים המהותיים בהערות אשר נעשו אדנים לעמודים :

ברלין

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

בדפוס חברת חנוך נערים שנת התקמ"ז לפ"ע

Hebräisch-Deutsches Lexicon
zum Gebrauch der jüdischen Schulen.

Erster Theil,
worin die Derivationes und Compositiones aller Wurzelwörter, sowohl der Nominum als der Verborum, wie auch ihre Bedeutungen, auf eine leichte Art zu finden,

herausgegeben von

R. Isaac Moses.

Berlin, 1787.
Im Verlag der jüdischen Freischule.

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Moses, Isaac

Sēfer haš-šorāšîm

Bd.: ▯ēleq 1

Berlin 1787

2 L.as. 45 m-1
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10495502-3
VD18 80096824-001